

License Information

Translation Guide (SRV) (Swahili) is based on: Familiarization, Internalization, Articulation (Fia), [SRV Partners](#), 2023, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Translation Guide (SRV)

Luka 1:1-4

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 1:1-4 na uiweke moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 1:1-4

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Luka anataka kumwandikia Theofilo kuhusu mambo yote yaliyokuwa yametukia. Ingawa Theofilo anajua kuhusu yale yaliyotukia, Luka anataka kuhakikisha kwamba habari zake ni kamili. Luka anamwita Theofilo "mwenye kuheshimiwa" au "ewe mtukufu" kwa sababu yawezekana kwamba alikuwa mtu mashuhuri mwenye cheo cha juu ambaye angweza kuwashawishi watu wengine wengi.

- Watu wenye ushawishi mkubwa wana sifa gani katika utamaduni wenu?

Ingawa Luka anajua watu wengi ambao tayari wameandika kuhusu matukio haya, anataka kuandika kuhusu yale yaliyotukia kwa njia bora zaidi. Luka anataka Theofilo awe na uhakika kuhusu mambo yaliyotukia.

- Watu katika utamaduni wenu hukumbukaje mambo yaliyotukia zamani?
- Wao huwasikiliza watu wa aina gani ili kusikia habari kuhusu tukio fulani?

Luka anataka wasomaji wake waamini kwamba hadithi yake ni ya kweli, na ili kutimiza hilo, anataja kwamba hili ni simulizi sahihi. Katika nyakati hizo, kuwa sahihi kulimaanisha kusimulia matukio kwa mpangilio wa matukio hayo.

- Watu katika utamaduni wenu hujuaje kama simulizi fulani ni la kweli au ni hekaya (la kubuni, utani, kigano n.k.)?

Luka anahakikisha kwamba kila mtu anajua kwamba amechunguza kwa makini matukio yote kuanzia mwanzo. Anataka kuandika matukio haya kama mwanahistoria anayeandika kwa usahihi.

Anatuambia kwamba kila kitu anachokiandika kimepitishwa na mashahidi ambao macho yao yamefunguliwa na kazi ya Mungu kuitia Roho Mtakatifu. Luka anawaita watu hawa mashahidi walioyaona kwa macho.

- Watu katika utamaduni wenu humtambuaje mtu anayeweza kutegemeka katika kusimulia matukio ya kihistoria?

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 1:1-4

Sikiliza maandiko kwa mara nyingine katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio mawili.

Tukio la kwanza: Watu wengi wameandika kuhusu matukio yote ambayo yametukia. Wafuasi wa karibu wa Yesu walikuwa mashahidi wa matukio haya na wamekuwa wakisimulia mambo yote waliyoyaona.

Tukio la pili: Baada ya kuchunguza kwa makini, Luka anaamua kukusanya masimulizi yote kuanzia

mwanzo kwa Theofilo, ambaye ana cheo cha juu. Luka anaandika simulizi hili ili Theofilo aweze kujuwa ukweli wa yale anayoyajua tayari.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Theofilo, mtu mwenye cheo cha juu
- Luka, mwandishi wa kitabu
- Mashahidi waliojionea, wanafunzi wa Yesu
- Watu wengi, watu ambaao wamekusanya simulizi kuhusu Yesu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyе madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali kufafanua hadithi na matukio yake.

Kutajwa kwa watu wengi haimaanishi watu wengi sana. Luka anajua kwamba kuna wengine ambaao wamesimulia hadithi hii ambaao wangeweza kuthibitisha kwamba kazi yake ilikuwa ya kweli. Maandishi haya yote yanategemea masimulizi au hadithi za wafuasi wa karibu zaidi wa Yesu ambaao wangeweza kutoa masimulizi ya moja kwa moja ya matukio ambayo Luka anaandika.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Luka anaandika kitabu hiki kwa mtindo wa mwanahistoria ili aweze kukazia usahihi wake. Luka anamwita Theofilo ewe mtukufu, ili kusisitiza cheo chake cha juu. Theofilo tayari anamjua Yesu, na amesikia hadithi kuhusu Yesu. Lakini Luka anataka kuhakikisha kwamba ujuzi wa Theofilo ni sahihi na wenye utaratibu.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 1:1–4

Sikiliza maandiko kwa mara nyingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Theofilo, mtu mwenye cheo cha juu
- Luka, mwandishi wa kitabu
- Mashahidi waliojionea, wanafunzi wa Yesu
- Watu wengi, watu ambaao wamekusanya simulizi kuhusu Yesu.

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza jinsi "watu wengi" walivyoandika matukio yaliyopitishwa kutoka kwa mashahidi walioona, wafuasi wa karibu zaidi wa Yesu.

Luka anapoamua kuandika simulizi hili lenye utaratibu, anachunguza kwa makini vyanzo na maandiko mengine. Anahakikisha kwamba anasimulia simulizi sahihi linalofuata utaratibu wa jinsi matukio yalivytukia. Anafanya hivi ili Theofilo awe na uhakika kuhusu ujuzi aliokuwa nao tayari.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Watu wengi wanaandika kuhusu matukio yaliyotukia. Baadhi yao wanajua hadithi kwa kusikiliza wafuasi wa kwanza wa Yesu. **Simamisha uigizaji.** Waulize waandishi, "Mnahisi vipi?" Sikiliza "Kwenye misheni," "Kutazamia watu wajue kuhusu Yesu," "Mwangalifu." Anzisha uigizaji tena.

Theofilo ni mtu mashuhuri anayejua ukweli. Luka anataka Theofilo awe na uhakika kuhusu ukweli. Ili kufanya hivyo, Luka anatafuta vyanzo vya simulizi la matukio. Anachunguza na kukusanya kila kitu ili kumpa Theofilo. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza Theofilo, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Kuheshimiwa," "Kutarajia," "Udadisi." Muulize muigizaji Luka, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama "Kutimiza," "Kufarrijika," "Tumaini."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGKO

LUKA 1:1–4

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Watu wengi wameandika simulizi la mambo yote yaliyotukia hivi karibuni kati ya watu wa Mungu. Luka anapotaja "**habari za mambo yaliyotukia katikati yetu**" anazungumzia jinsi Mungu ameweka ahadi Zake kuhusu Mwokozi na kwamba kila kitu kilichosemwa na manabii kimetukia.

Luka anasimulia hadithi yake kwa kutumia masimulizi ya "**mashahidi walioyaona na watumishi wa neno**" Hii inamaanisha kwamba aliongea na watu waliokuwa pamoja na Yesu, wafuasi wake wa karibu waliokuwa pamoja naye tangu Galilaya mpaka wakati Yesu alipowajia baada ya kufufuka kwake.

Luka anamwambia Theofilo kwamba amechunguza kila kitu kwa uangalifu kuanzia mwanzo na kwamba ameamaua kumwandikia simulizi la kweli. Anamwita Theofilo "**ewe mtukufu**" kwa sababu alikuwa mtu mashuhuri sana ambaye alikuwa anasimamia watu wengi. Luka anajua kwamba Theofilo ana ushawishi juu ya watu wengi, kwa hivyo anataka apate kujua ukweli kuhusu yale aliyofundishwa kuhusu Yesu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili

kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 1:5-25

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 1:5-25 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 1:5-25

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Luka anaanza hadithi yake kwa kuwaambia wasomaji kile kilichotokea kabla ya kuzaliwa kwa Yesu. Malaika wa Bwana anamwambia Zekaria kwamba mke wake atamzalia mtoto wa kiume atakayemtarishia Bwana njia. Mungu anatimiza ahadi yake kwa watu wake na anaonyesha nguvu zake kwa kufanya mimba isiyowezekana iwezekane.

Hadithi ya Luka inahusu watu maalum wa Mungu - Wayahudi. Walikuwa watumwa huko Misri kwa miaka 400, lakini Mungu aliwapeleka katika nchi ya pekee kwa ajili yao. Njiani, aliwapa sheria fulani. Sheria hizo zilikuwa katika sanduku maalum ambapo uwepo wa Mungu uliishi. Wayahudi walijenga hema (maskani) kwa ajili ya sanduku hilo, na baadaye wakajenga jengo maalum linaloitwa Hekalu. Waliweka sanduku hilo kwenye Hekalu na kumwabudu Mungu Hekaluni. Hii ilikuwa nyumba ambapo Mungu aliishi mionganoni mwa watu wake. Hekalu la kwanza liliharibiwa wakati jeshi la adui liliwashinda. Baadaye, jeshi jingine la adui, Warumi, liliwashinda Wayahudi. Walimchagua mfalme wa Kiyahudi, Mfalme Herode. Herode alitaka kujenga upya Hekalu. Hekalu lilijengwa kwa njia fulani ili watu waweze kumwabudu Mungu na makuhani maalum wangeweza kuleta dhabihu kwa Mungu.

Zekaria alikuwa mmoja wa makuhani hao na mkewe alikuwa Elizabeti. Alikuwa tasa. Katika utamaduni wa Kiyahudi, ilikuwa aibu kwa mwanamke aliyeolewa kuwa tasa kwa sababu watoto walichukuliwa kuwa baraka.

Jadili na timu yako jinsi wanawake walioolewa ambao ni tasa wanachukuliwa katika utamaduni wenu. Je, kuwa tasa huleta aibu au kukata tamaa? Ikiwa ndivyo, kwa nini?

Zekaria aliingia Hekaluni kufanya kazi yake ya kutoa uvumba kwa Mungu. Makuhani fulani tu waliruhusiwa kuingia katika sehemu hii maalum ya Hekalu. Watu walikaa nje katika ukumbi wa Hekalu wakimwomba Mungu. Kuona mpangilio wa Hekalu kunaweza kutusaidia kuelewa vizuri mahali ambapo kila mtu alikuwa amesimama.

Onyesha picha za mpangilio wa Hekalu na jinsi patakatifu palivyokuwa ili kuonyesha sehemu ambapo hadithi inafanyika na mahali ambapo watu walikuwa.

Mungu aliteua makuhani ambao ni wao tu waliohudumu Hekaluni na kumtolea Bwana dhabihu za watu. Wayahudi waliyamin Mungu alikuwapo na aliishi Hekaluni. Zekaria alikuwa 'mbele ya Mungu' kwa sababu alikuwa kuhani aliyehudumu mbele za Mungu. [Watu hawangeweza kuingia sehemu ya Hekalu ambapo kuna madhabahu ya uvumba. Makuhani tu-wanaume waliotengwa na Mungu kwa ajili ya kazi hii maalum-waliruhusiwa katika sehemu hiyo ya Hekalu.]{.mark}

Makuhani walipiga kura ili kuamua ni nani angetoa sadaka ya uvumba. Kupiga kura kulikuwa njia ya

kufanya maamuzi ambayo hayakutegemea akili au maamuzi ya kibinadamu. Watu walitumia vitu fulani kutupa au kuchagua kutoka kwa kikundi ili kufanya uamuzi. Hatujui ni vitu gani walivyotumia katika hadithi hii, lakini huenda yalikuwa mawe madogo. Wakati mwininge waliandika majina kwenye vipande vyatkarasi, wakaviweka ndani ya debe, kisha wakatoa karatasi yenye jina kutoka kwenye debe hilo. Kuhani ambaye jiwe lake lilianguka kwa njia fulani au yule ambaye jina lake lilichaguliwa kwanza ndiye aliyechaguliwa. Zekaria alichaguliwa kwa ajili ya toleo hili. Mungu alimchagua moja kwa moja ili atoe toleo hili.

[Makuhani walitoa uvumba kwa Mungu ili kuonyesha maombi ya watu.]{.mark} Kuhani angechoma manukato yenye harufu nzuri yaliyotengenezwa hasa ili kumtolea Mungu kwenye madhabahu ya uvumba. Wakati Zekaria alipokuwa akichoma uvumba, watu walikuwa nje wakiombea wokovu wa taifa la Israeli. Mungu anajibu maombi yao. Hakumwahidi Zekaria mtoto wa kiume tu, bali anamwambia Zekaria kwamba mwanawewe atatayarisha njia kwa ajili ya kuja kwa Bwana ambaye ataleta amani na haki. Mwanawewe atafanya hivyo kwa kuwaambia watu watubu, au waache kutomtii Mungu ili waweze kuwa na uhusiano mzuri naye. Hii inamaanisha kwamba Yohana angewatayarisha watu kwa Mungu mwenyewe ajibu maombi yao.

Onyesha picha ya madhabahu ya uvumba na mahali yalipokuwa ndani ya Hekalu.

Malaika anapomwambia Zekaria kwamba mwanawewe ataitwa Yohana, ni muhimu kujua kwamba hii ilikuwa amri. Hii ilikuwa kinyume na utamaduni wa kawaida wa Wayahudi kwa kuwa baba angeamua jina la watoto. Ukweli kwamba Mungu anamtaja kwa jina lake na kwamba anamwamuru asinywe kinywaji kilichochacha ungekuwa ishara wazi kwa Wayahudi kwamba alikuwa amejiweka wakfu kwa Mungu kwa njia ya pekee.

Jadili na timu yako jinsi watoto wanavyopewa jina katika utamaduni wenu. Je, majina yana maana maalum kama ilivyo kwa Wayahudi? Jina la Yohana linamaanisha "Bwana ni mwenye neema." Timu yako inaweza kuchagua kutumia maana hii badala ya jina la Yohana ikiwa unaona kama ni tafsiri bora zaidi.

Wayahudi wamekuwa wakisubiri unabii wa Eliya utimizwe tangu wakati nabii Malaki aliposema kwamba Eliya angerudi. Hii inamaanisha kwamba anakuja mtu ambaye ni kama Eliya kwa kuwa

atawaonyesha watu wa Israeli jinsi ya kumfuata na kumtii Mungu tena kwa akili zao na tamaa zao. Kwa hivyo malaika anaposema kwamba Yohana atakuwa, "mtu mwenye roho na nguvu ya Eliy," huo ulikuwa unabii mwingine uliokuwa ukitimizwa na Mungu.

Zekaria anaposhuku kwamba mke wake anaweza kupata mimba kwa sababu ya umri wake, malaika anamwambia kwamba hataweza kuzungumza hadi wakati ambapo maneno yake yatakapotimia. Anamwambia Zekaria kwamba yote aliyoyasema yatatimia kwa wakati wa Mungu. Kwa hivyo Zekaria anatoka Hekaluni na watu waliokuwa nje walishangazwa kwamba alikawia mle ndani kwa muda mrefu. Wanaweza kujua kutokana na matendo yake kwamba ameona maono. Akiwa hawezi kuzungumza, Zekaria anarudi nyumbani kwake baada ya juma lake la huduma.

Baada ya muda usio mrefu, Elizabeti anapata mimba. Anaishi maisha ya utulivu ndani ya nyumba yake na anajitenga kwa miezi mitano ya kwanza ya mimba yake, kama ilivyokuwa desturi ya Kiyahudi. Anasema kwamba Mungu amemwonyesha fadhili kwa kumpa mtoto. Haoni tena aibu ya kuwa tasa.

Hadithi hii inaunganisha Agano la Kale kwa Agano Jipy. Tunaweza kuona mwanzoni, Wayahudi walikuwa wakifuata sheria ya Mungu kwa kutoa uvumba Hekaluni. Kufikia mwisho wa hadithi, tunaona kwamba Mungu anawatayarishia watu njia ya kumrudia ili aweze kuwatawala watu wake. Masihi atakuwa jibu la maombi ya Wayahudi kwa kuleta wokovu kwao na kwa mataifa yote.

Kufafanua Matukio

KUFANUA MAONYESHO

LUKA 1:5-25

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio matano.

Tukio la kwanza: Tukio hili linatanguliza kipindi cha wakati na kumwelezea Zekaria na mkewe Elizabeti. Zekaria ni kuhani na Elizabeti, mke wa Zekaria, ni tasa.

Tukio la pili: Katika tukio la pili, Zekaria anaenda Hekaluni kufukiza uvumba huku watu wakiwa wamesimama nje wakiomba.

Tukio la tatu: Malaika anamtokea Zekaria akiwa Hekaluni. Malaika anamwambia Zekaria kwamba mke wake atazaa mtoto wa kiume. Zekaria anapouliza ishara ya kwamba hili litatokea, malaika anamwambia kwamba hataweza kuzungumza mpaka mwana wake azaliwe.

Tukio la nne: Zekaria anatoka Hekaluni na hawezi kuzungumza. Zekaria anatumia ishara za mkono kuwaambia watu kwamba aliona maono. Baada ya kumaliza juma lake la huduma, anarudi nyumbani.

Tukio la tano: Elizabeti anapata mimba na kujutenga kwa miezi mitano kulingana na desturi ya Wayahudi. Elizabeti anatambua fadhili za Mungu kwake.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Herode, mfalme wa Yuda
- Zekaria
- Elizabeti
- Gabrieli, malaika wa Bwana
- Watu wakisubiri nje

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali kufafanua hadithi na matukio yake.

Kutajwa kwa Herode, Mfalme wa Yuda, kunarejelewa ili kuonyesha wakati matukio yalitokea. Herode aliteuliwa na Waroma waliokuwa wanatawala eneo hilo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba hadithi hii inatoka katika jengo kuu la Hekalu, moja ya sehemu muhimu zaidi za Wayahudi, mahali ambapo Mungu angeshuka ili kuingiliana na kuhani. Makuhani tu waliruhusiwa kuingia katika sehemu hii ya Hekalu.

Ni muhimu kuelezea Zekaria kama kuhani wa Kiyahudi na kusisitiza umri wake na mke wake, Elizabeti, ambaye alikuwa tasa. Wote wawili ni wa familia zilizojitolea kuwa makuhani.

Zekaria alihitajika kufanya toleo la uvumba kama tendo la huduma kwa Mungu kwa sababu ilikuwa ni zamu yake kufanya kazi hiyo hususa. Kulikuwa na kundi kubwa la watu waliokuwa wakisali nje wakati alipokuwa akitoa toleo hilo.

"Ndipo malaika wa Bwana, akiwa amesimama **upande wa kuume** wa madhabahu ya kufukizia uvumba, akamtokea..." Upande wa kuume unaonyesha mahali pa heshima, hii inaonyesha

kwamba malaika alikuwa muhimu. Matokeo yake ni kwamba Zekaria anajawa na hofu sana.

Malaika anamwambia Zekaria asiogope tena na kwamba maombi yake yamesikilizwa na kujibiwa pia. Kisha malaika anasema kwa uhakika kwamba mke wake atamzalia mtoto wa kiume na kumwambia jina lake. Malaika pia anaeleza jinsi atakavyokuwa na furaha na kwamba hatawahi kugusa pombe. Mwisho, malaika anamwambia jinsi mwanawe atakavyokuwa na roho na nguvu ya Eliya.

Zekaria anaomba ishara kwamba kile ambacho malaika alisema kingetokea kwa sababu yeche na mke wake walikuwa wazee. Kisha malaika anamwambia jina lake, cheo chake na kwamba kazi yake ilikuwa ni kumletea habari njema kutoka kwa Mungu. Kwa kuwa Zekaria hakuamini habari hizi, hawezo kuzungumza hadi mtoto azaliwe. Malaika anamhakikishia kwamba ahadi zilizotolewa zitativizwa.

Watu walikuwa wakisubiri nje wakishangaa kukawia kwake. Zekaria anapotoka nje, anajaribu kueleza kile kilichotokea kwa ishara. Watu wanaelewa kwamba lazima ameona maono akiwa ndani. Juma la huduma yake lilipokwisha, Zekaria alirejea nyumbani kwake.

Muda fulani baada ya matukio ya mwisho, Elizabeti anapata mimba, na anatambua jinsi Mungu alivyopendelea kwa kumwondolea aibu ya kuwa tasa.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 1:5-25

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina sehemu tano.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Herode, mfalme wa Yuda
- Zekaria, kuhani wa Kiyahudi
- Elizabeti, mke wa Zekaria
- Gabrieli, Malaika wa Bwana
- Watu wakisubiri nje

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya

pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza maelezo ya Zekaria kama kuhani wa Kiyahudi ambaye amemwoa Elizabeti. Kumbuka kwamba wote wawili ni wazee na wanatii sheria na kanuni za Wayahudi, lakini hawakuwa na watoto kwa sababu Elizabeti alikuwa tasa.

Zekaria anapoingia Hekaluni kwa sababu alichaguliwa kwa kura na kundi lake (au mgawanyiko wa makuhani) alikuwa katika zamu. Utaratibu wa simulizi unaweza kukanganya kwa sababu unataja kuchagua kwa kura baada ya kusema kwamba Zekaria anaingia Hekaluni.

Timu inaweza kupanga upya hadithi wanapoigiza ili ionyeshe jinsi ilivyotokea: kundi la Zekaria lilikuwa linahudumu katika juma la zamu yao, kwa hivyo kulingana na utamaduni wa Kiyahudi, walipiga kura na Zekaria alichaguliwa kuingia Hekaluni na kuchoma uvumba.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Zekaria na Elizabeti wakiishi wakati wa mfalme Herode, wakiti sheria za Wayahudi, lakini bila watoto kwa sababu hawezo kupata mimba ...

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Elizabeti, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama "Huzuni," "Aibu," "Kutengwa," "Kupitwa," "Kufadhaika," "Kuvunjika moyo," "Kutotosha," Anzisha tena uigizaji.

Zekaria anachaguliwa kwa kura kumtumikia Mungu Hekaluni kwa kuchoma uvumba, watu wengine wanaomba nje. Wakati Zekaria anachoma uvumba, malaika wa Bwana anamtokea upande wa kuumi wa madhabahu ya uvumba. Tukio hili lazima lilitutia sana, kwa kuwa Zekaria alijua kwamba ni makuhani tu wangeingia mahali hapa, na upande wa kuumi ulikuwa mahali pa heshima, kwa hivyo malaika alikuwa muhimu sana.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Zekaria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama "Kuogopa," "Kuheshimiwa," "Kutaka kujua," "Hofu," "Kushangaa," Anzisha tena uigizaji.

Malaika anamletea Zekaria habari njema kwamba atapata mtoto wa kiume, na kumwambia jina atakalopewa. Malaika anamwambia Zekaria mambo ambayo mwanawe atafanya, mambo

ambayo hafai kufanya, na kwamba atakuwa na roho na nguvu za Eliya. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Zekaria, "Unahisi viyi?" (Unafikiria/kusema nini ndani?) Sikiliza ikiwa kuna maneno kama "Kuchanganyikiwa," "Hii ni habari gani," "Je, nimesikia vizuri?" "Hili lingewezaje kutokea?", "Kuogopa," "Kushangaa," Anzisha tena uigizaji.

Kisha Zekaria anamuuliza malaika jinsi mambo yote yaliyosemwa yatatukia kwa sababu yeye na mkewe walikuwa wamepita umri wa kuzaa watoto. Malaika anasema jina na cheo chake na anamwambia Zekaria matokeo ya kutokuamini kwake, kwamba hataweza kuzungumza hadi mtoto azaliwe. Kwa njia hii, malaika anaonyesha kwamba kile kilichosemwa kitatokea. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Zekaria, "Unahisi viyi?" (Unafikiria/kusema nini ndani?) Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Ningewezaje kumtilia shaka malaika wa Bwana?," "Pole sana, Bwana!," "Ole wangu," "Bwana, nisaidie kutokuamini kwangu," Anzisha tena uigizaji.

Watu wanashubiri nje kwenye ukumbi wa Hekalu. Wanashangaa kwa nini anachukua muda mrefu. Zekaria anapotoka, hawesi kuzungumza, lakini anasimulia kilichotokea kwa ishara. Watu wanatambua kwamba aliona maono katika patakatifu.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayewaigiza watu wanaosubiri, "Unahisi viyi?" (Unafikiria/kusema nini ndani?) Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Hatimaye," "Yuko hai," "Hofu," "Kutaka kujuu." Anzisha tena uigizaji.

Elizabeti anapata mimba, na anajitenga kwa miezi mitano. Anamsifu Mungu akisema kwamba alimwondoloea aibu kwa kumpa mtoto.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Elizabeti akisuburi, "Unahisi viyi?" (Unafikiria/kusema nini ndani?) Sikiliza ikiwa kuna maneno kama "Furaha," "Baraka," "Mungu kamwe hakunisahau," "Yeye ni mwaminifu," "Anaweza kufanya yasiyowezekana."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 1:5-25

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Luka anatuambia hadithi ya watu wake maalum - Wayahudi. Hata ingawa walishindwa na Waroma,

bado walimwabudu Mungu mahali maalum panapoitwa Hekalu. Hadithi hii inatokea wakati **Herode Mkuu alikuwa Mfalme wa Yuda.** Mfalme Herode alikuwa Myahudi aliyechaguliwa na Waroma kutawala Yuda. Alihudumu kutoka mwaka wa 37-4 B.C.

Makuhani wa Kiyahudi walichaguliwa hasa kuingia Hekaluni ili kutoa dhabihu kwa ajili ya watu wa Mungu na kukutana na Mungu. **Zekaria wa kundi la Abiya** alikuwa mmoja wa makuhani hawa na alihudumu majuma mawili kwa mwaka. Katika Kiebrania, Zekaria humaanisha "Yahweh anakumbuka." Zekaria alikuwa mume **wa Elizabeti wa mzaoo wa Haruni.** Alikuwa mzao wa Haruni au "binti wa kuhani." Hii inamaanisha kwamba alikuwa pia anatoka katika familia ya makuhani. Katika utamaduni wa Wayahudi, makuhani kama Zekaria walitarajiwa waoe mabikira Waisraeli, lakini kuo a binti wa kuhani kulikuwa bora.

Zekaria na Elizabeti waliishi maisha yao kwa njia yenye **unyofu machoni pa Mungu.** Neno la Kigiriki *dikaios* ('mnyofu' au 'mwadilifu') linarejelea mtu anayeishi na kutenda kwa kutii mapenzi ya Mungu na sheria yake. Hii inamaanisha kwamba Zekaria na Elizabeti, waliokuwa sehemu ya jamii ya makuhani, walifuata amri za Mungu. Mungu anatenda kama hakimu na "anawaona" kuwa waadilifu. **Amri na Kanuni za Bwana** ni sheria ambazo Mungu aliwapa watu wake wazifuate na kuzitii. Mungu aliwapa watu wake sheria kupitia Musa alipoziandika kwenye mabamba ya mwamba kwa kidole chake mwenyewe. Yeyote aliyeefuata sheria zote alichukuliwa kuwa mnyofu mbele za Mungu. Hata ingawa Zekaria na Elizabeti waliishi maisha ya uadilifu mbele za Mungu, Elizabeti alikuwa tasa.

Kwa hivyo Zekaria alikuwa **akimtumikia Mungu** kama kuhani. Makuhani katika utamaduni wa Kiyahudi walimtumikia Mungu kwa kuwa mpatanishi kati ya Mungu na mwanadamu. Walitoa dhabihu nyingi kwa Mungu kwa niaba ya watu Hekaluni. Walifanya kazi zao majuma mawili kila mwaka. Zekaria alikuwa akitumikia **Hekaluni** mwa Bwana. Hekalu lilikuwepo katika mji wa Yerusalemu katika eneo la Yuda. Neno *hekalu linapotumiwa* katika v.9, linarejelea moja ya sehemu takatiku zaidi katika jengo la Hekalu, si Hekalu zima. Hii ilikuwa sehemu maalum ambapo makuhani wangkutana na Mungu na kutoa dhabihu kwa ajili ya watu.

Waonyeshe watafsiri picha za jinsi mpangilio wa Hekalu ungekuwa ikiwa bado hujawaonyesha.

Jadilini neno ambalo mtatumia kwa mahali ambapo makuhani wa Kiyahudi hutoa dhabihu kwa ajili ya watu na kukutana na Mungu. Hakikisha kwamba unatumia neno hili kote katika tafsiri yako. Unaweza kuuliza swali, "Kuna tofauti gani kati ya "kanisa" na "hekalu" katika lugha yako?" ili kuwasaidia watafsiri kuchagua neno bora zaidi.

Zekaria alikuwa akitumikia katika patakatifu pa Hekalu si kwa kuchagua kwake bali kwa sababu makuhani walikuwa wamemchagua kwa kumpigia kura. **Kupiga kura** kulikuwa desturi [ambayo makuhani walitumia kuchagua yule ambaye angefukiza uvumba. Ilikuwa njia ya kufanya maamuzi ambayo hayakutegemea akili au maamuzi ya kibinadamu. Watu walitumia vitu fulani kutupa au kuchagua kutoka kwa kikundi ili kufanya uamuzi. Hatujui ni vitu gani walivyotumia, lakini ingekuwa mawe madogo. Wakati mwингine waliandika majina kwenye vipande vya karatasi, wakaviweka ndani ya debe, kisha wakatoa karatasi yenye jina kutoka kwenye debe hilo. Kuhani ambaye jiwe lake lilianguka kwa njia fulani au yule ambaye jina lake lilichaguliwa kwanza ndiye aliyechaguliwa.] {.mark} Katika lugha fulani, huenda ikafaa kutoa maelezo haya waziwazi. [Hapa, Zekaria anachaguliwa. Mungu anamchagua moja kwa moja ili afukize uvumba.] {.mark}

Zekaria anaingia katika **Patakatifu**, au sehemu ya ndani zaidi ya Hekalu ambapo makuhani fulani tu wangeweza kwenda kukutana na Mungu na kutoa dhabihu kwa ajili ya watu wa Mungu. Patakatifu palikuwa na mahali patakatifu na patakatifu pa patakatifu ambapo makuhani waliweka sanduku maalum lenye amri za Mungu. Zekaria anatoa **uvumba**, au manukato yanayonukia kwa Mungu kwenye madhabahu ya uvumba, malaika anapotokea.

Malaika wa Bwana [hu]{.mark}rejelea hasa malaika aliyetumwa na Mungu. Malaika ni kiumbe wa kiungu wa kiroho ambaye ni mtumwa kutoka kwa Mungu. Malaika huwatokea wanadamu wakiwa na miili ya kibinadamu, si wenye nguvu kama Yesu na mara nyingi wanakuja na ujumbe maalum au kufanya kazi maalum. Ikiwa hakuna neno la malaika katika lugha yako ambalo mtu ambaye sio muumini anaweza kuelewa, unaweza kutafsiri hili kama mjumbe wa/kutoka kwa Mungu, au pengine balozi wa Mungu. Hata hivyo, kuwa mwangalifu kuwa nabii pia huwasilisha maana hiso. Huenda ukahitaji kuongeza roho kwa maelezo yako ya "mjumbe kutoka kwa Mungu".

Luka anaposema **Bwana**, inaweza kutafsiriwa kama bwana, mkuu zaidi, au mmiliki. Kwa kawaida,

hili ni jina la mtu anayeheshimika, kama vile bwana. Inarejelea mtu ambaye ana mamlaka juu ya mtu au kitu fulani.

Malaika anamwambia Zekaria asiogope na anamwambia habari za furaha kwamba mke wake atapata mtoto wa kiume aitwaye Yohana. Kisha malaika anamwambia Zekaria mwana wake atakuwa nani na kile atakachofanya. Sehemu ya ujumbe wake ni kwamba Yohana atatengwa na kwamba **hapaswi kugusa divai au vinywaji vingine vya kulevyo**. Amri hii ingetambuliwa na Wayahudi kama sehemu ya Sheria ya Nazareti iliyotolewa katika Hesabu 6:1-4. Yeyote aliyeifuata angewaonyesha wengine kwamba amewekwa wakfu kwa Mungu kwa njia maalum.

Malaika pia anasema kwamba Yohana **atajawa na Roho Mtakatifu**. Neno la Kiebrania ruach roho linaweza kuwa na maana halisi ya "upepo" au "kupumua." Inaweza pia kumaanisha 'uwezo' au 'mamlaka' ambayo Mungu humpa mtu ili kufanya mambo yasiyo ya kawaida. Mungu huwapa watu vipawa wakati Roho wa Mungu (au Roho wa Mungu) anapokuja ndani ya (au anapoingia ndani ya) mtu. Roho wa Mungu huwasaidia watu kufanya jambo fulani. Kwa mfano, mtu anaweza kuambiwa abebe ujumbe kutoka kwa Mungu hadi kwa mtu mwингine. Mara nyingi Roho wa Mungu atamwelekeza mtu huyo au kumwambia jambo hususa la kufanya. Mtu aliyejazwa Roho wa Mungu huwa na ujumbe kutoka kwa Mungu kwa watu wa Mungu au kwa mtu binafsi. Ujumbe, unapokuja kuititia nguvu za Roho wa Mungu, ulikuwa wa kweli na ungetimia. Mtu aliye na Roho wa Mungu ana hekima na mamlaka ya kimungu (hasa wafalme na manabii). Katika Agano Jipyä dhana ya takatifu hurejelea watu au vitu ambavyo ni vya Mungu, vilivyowekwa wakfu kwa Mungu, au vinavyofanana na yeye. Kwa hivyo Yohana angekuwa wa Mungu na angejazwa roho ya Mungu. Mungu angempa ujumbe maalum wa kuwapelekea watu wa Israeli, na roho wa Mungu angempa nguvu za kufanya kile alichohitaji kufanya.

Malaika pia anamwambia Zekaria kwamba mwanawe atakuwa **na Roho na Nguvu za Eliya**.

Wayahudi wamekuwa wakisubiri unabii wa Eliya utimizwe tangu wakati nabii Malaki aliposema kwamba Eliya angerudi. Unabii huu unarejelea mtu anayekuja ambaye atakuwa kama Eliya kwa tabia na nguvu ambaye angeigeuza miyo ya watu kurudi kwa Mungu. Haimaanishi kwamba roho ya Eliya binafsi ingerudi kwa Yohana. Malaika anaposema kwamba Yohana **atawatayarisha watu kwa ajili ya kuja kwa Bwana**, hii pia

inaweza kutafsiriwa kama *kuwaandaa* kwa ajili ya kuja kwa Bwana. Maneno haya yanarejelea kusudi la Yohana kwa ujumla, ambalo lilikuwa kwenda mbele ya Bwana, kama mtangulizi. Yohana alipaswa kuwaambia watu waache dhambi na wapatanishwe na familia zao, waishi kwa hekima na kwa uadilifu.

Zekaria anapotilia shaka maneno ya malaika, malaika (anayetafsiriwa pia kama mjumbe) anatangaza yeze ni nani. Anasema jina lake ni **Gabrieli** na kwamba anasimama mbele ya Mungu. Malaika anataja jina lake na cheo chake kama njia ya kukemea kutokuamini kwa Zekaria. Gabrieli alikuwa anajulikana sana katika jamii ya Wayahudi kwa sababu alionekana katika maandishi ya kinabii. Gabrieli anasisitiza mamlaka yake kwa kusema kwamba ametumwa na Mungu kutoa ujumbe wake. Kusema kwamba anasimama mbele za Mungu kunaonyesha umuhimu wake kama mtumishi wa Mungu kwa kuwa alisimama mara kwa mara au daima karibu na Mungu aikiwa tarayi kumtumikia.

Kwa sababu ya kutokuamini kwake, Gabrieli anamwambia Zekaria kwamba atakuwa bubu hadi mtoto wake azaliwe. Anasema kwamba mambo yote aliyosema yatatumia kwa wakati wa Mungu. Kisha Zekaria anatoka Hekaluni. Anaposhindwa kuzungumza na kujaribu kuwaashiria kile kilichotokea, wanaelewa kwamba ameona maono. Maono yanarejelea tukio lisilo la kawaida ambalo mtu hupokea ufunuo wa Mungu akiwa macho, ilhalu ndoto ni yale ambayo Mungu huwafanya watu waone wanapokuwa wamelala. Ikiwa lugha yako inatumia neno moja kwa maono na ndoto, taja kama mtu alikuwa macho au amelala alipopokea ujumbe kutoka kwa Mungu.

Zekaria anamaliza **juma lake la huduma Hekaluni**. Kama kuhani wa Kiyahudi, Zekaria angehudumu majuma mawili kwa mwaka Hekaluni akitoa dhabihu na sadaka kwa niaba ya watu. Kisha akarudi nyumbani. Baada ya muda fulani, Elizabeti anapata mimba kama malaika alivyosema. Elizabeti anajitenga **kwa miezi mitano** anapogundua kwamba ana mimba. Hii inamaanisha kwamba alijificha au aliishi maisha ya faragha au ya utulivu, ingawa maandishi hayaelezi kwa nini. Kuwa mwangalifu usiitafsiri kama kujificha kwa sababu ya aibu ya kufanya jambo baya. Elizabeti anasema kwamba Mungu amekuwa mwema kwake kwa kumwondolea aibu ya kuwa tasa.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwagine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanawenza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 1:26-38

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 1:26-38 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 1:26-38

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Hii ni hadithi ya pili ambayo Luka anasimulia kuhusu mimba isiyowezekana. Luka anaunganisha hadithi hizi mbili kwa kuonyesha matukio yanayofanana kuhusu mimba zote mbili. Hadithi inaanza Elizabeti akiwa na mimba ya miezi sita wakati Mungu anapomtuma malaika Gabrieli na ujumbe mwingine. Mara hii ujumbe ni wa Maria, jamaa wa Elizabeti. Maria aliishi katika mji unaoitwa Nazareti.

Wayahudi waliishi katika mji mdogo wa Nazareti uliokuwa katika eneo la Galilaya, lakini walichukiwa na watu wao. Mungu aliamua kumtuma malaika wake Gabrieli huko. Wayahudi walijua kutoka kwa nabii Isaya kwamba Mwokozi aliyehadiwa waliokuwa wakimsubiri angetoka Galilaya. Kwa wakati huu, eneo hilo lilikuwa chini ya utawala wa Waroma.

Onyesha watafsiri mahali ambapo eneo la Galilaya na mji wa Nazareti liko kwenye ramani ya Israeli.

Kwa hivyo Gabrieli anamtokea mwanamke kijana anayeitwa Maria. Maria alikuwa bikira, hakuwa amewahi kulala na mwanaume. Alikuwa ameposwa na mtu anayeitwa Yosefu.

Katika utamaduni wa Kiyahudi, ndoa zilipangwa na wazazi wa mwanamume na mwanamke. Wanawake wangeweza kuolewa wakiwa na umri wa miaka 12. Uchumba ulikuwa wa kisheria na ulidumu karibu mwaka mmoja. Katika mwaka huu, Maria na mali yake tayari wangekuwa wa Yosefu. Kama hangekuwa mwaminifu kwa Yosefu wakati huu, Wayahudi wangechukulia kuwa ni uzinzi.

Ongea na timu yako. Katika utamaduni wenu, kuna sheria gani kwa mwanaume na mwanamke ambao ni wachumba na wanasubiri kuoana?

Yosefu alikuwa wa familia ya Mfalme Daudi. Hii ni muhimu kwa sababu nabii wa Kiyahudi Isaya alisema kwamba mzao wa Mfalme Daudi angewatawala watu wa Mungu milele. Gabrieli anatokea mahali ambapo Maria yupo. Anamsalimia na kumwambia kwamba anapendwa sana na Mungu. Anasema kwamba Mungu yuko pamoja naye. Hili linamfadhaisha Maria. Katika utamaduni wake, haikuwa kawaida kwa wanawake kuheshimiwa sana. Gabrieli anasema kwamba Mungu amempenda na kwamba atazaa mtoto wa kiume. Ahadi ya Mungu ya mtoto wa kiume kwa bikira ingekuwa muhimu kwa Wayahudi. Inatimiza unabii mwingine kutoka kwa Isaya kuhusu Mwokozi - atazaliwa na bikira. Kama vile Mungu alivyofanya na Zekaria, Mungu anampa Maria jina la mtoto kupitia Gabrieli. Jina lake litakuwa Yesu, ambalo linamaanisha "Yahweh Huokoa." Yahweh ni jina la Mungu la kibinasi la Kiebrania. Kisha Gabrieli anaeleza Yesu atakuwa nani.

Komea hapa na mjadili kama timu ya watafsiri: Je, majina yana maana katika utamaduni wenu? Majina ya watoto huchaguliwaje?

Gabrieli anasema kwamba Yesu atakuwa Mwana wa Aliye Juu Zaidi. Hii inamaanisha kuwa atakuwa "Mwana wa Mungu" kwa kuzaliwa. Mfalme Daudi alipokuwa anatawala juu ya Israeli, Mungu alimwahidi kwamba wazao wake wangekalia kitie cha enzi milele. Gabrieli anaposema kuwa Mungu atampa Yesu kitie cha enzi cha Daudi, anasema kwamba ufalme wake utadumu milele. Hii inatuambia kwamba Yesu atakuwa Mwokozi ambaye Wayahudi wamekuwa wakimngoeja na kwamba atawatawala juu ya wazao wa Yakobo milele. Yakobo alikuwa babu muhimu kwa Wayahudi. Jina la Yakobo libadilishwa na Mungu kuwa Israeli. Wayahudi wa siku za Yesu wote walikuwa wazao wa wana 12 wa Yakobo. Ndiyo sababu kuna makabila 12 ya Israeli.

Kama Zekaria, Maria anauliza kuhusu ujumbe wa malaika na jinsi jambo hili linavyoweza kutokea kwa kuwa yeye ni bikira. Gabrieli anamwambia kwamba Roho Mtakatifu atamjilia juu yake na kwamba atapata mimba. Hakikisha unasisitiza kwamba hii inamaanisha kuwa alipata mimba kupitia nguvu za Roho Mtakatifu na si kwa msaada wa watu. Maneno "kuja juu" ni maneno yaleyale yanayotumiwa wakati uwepo wa Mungu "ungefunika" au "kufunika kivilu" mahali pa kale pa ibada ya Wayahudi, maskani, katika wingu. Nguvu

za Mungu zingetua kwa Maria ili ambebe Mwana wa Mungu. Yesu atakuwa "mtakatifu," au aliyetengwa kwa sababu yeye ni Mwana wa Mungu.

Gabrieli anamwambia Maria habari njema ya mimba ya Elizabeti. Anaonyesha jinsi Mungu tayari amewezesha mimba moja isiyowezekana kwa mtu wa ukoo wake. Anamfariji kwa kusema kwamba maneno yote ya Mungu yana nguvu. Maria anakubali kwa unyenyekevu kwamba kile ambacho Mungu amemwambia kitatukia na Gabrieli anaondoka.

Simulizi hili linaonyesha kwamba Yesu alikuwa Mwokozi kwa kutimiza unabii wa Kiyahudi wa kutoka Galilaya, kuwa uzao wa Daudi, na kuzaliwa na bikira.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 1:26–38

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio mawili.

Tukio la kwanza: Elizabeti ana mimba ya miezi sita wakati Mungu anapomtuma Gabrieli kuzungumza na mwanamwali, bikira Maria. Anapomwambia kwamba amebarikiwa sana, Maria anafadhaika.

Tukio la pili: Maria anachanganyikiwa. Gabrieli anamwambia Maria kwamba atapata mtoto wa kiume ambaye ataitwa Yesu kuititia Roho Mtakatifu. Gabrieli anamwambia Maria kwamba jamaa wake Elizabeti tayari ana mimba na kwamba neno la Mungu kamwe halishindwi. Maria anakubali mimba yake ya kimuujiza kwa unyenyekevu na Gabrieli anaondoka.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Gabrieli
- Mungu
- Maria
- Yusufu
- Elizabeti

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Gabrieli ndiye malaika yule aliywambia Zekaria kwamba mke wake, Elizabeti, angepata mimba.

Mwanzoni mwa uigizaji, hakikisha kwamba unaonyesha kuwa Elizabeti tayari ana mimba. Elizabeti akiwa na mimba ya miezi sita, Mungu anamtuma malaika Gabrieli kwa bikira anayeitwa Maria. Maria anaishi Nazareti, mji katika eneo la Galilaya. Ameposwa na mtu ambaye ni mzao wa Mfalme Daudi. Gabrieli anamsalimia akisema kwamba amebarikiwa na Mungu.

Maria anachanganyikiwa akijaribu kuelewa maana ya kile ambacho malaika alisema. Malaika anajibu kwa kumwambia asiogope na anafunua mpango wa mtoto wa kiume ambaye atamzaa, Yesu.

Maria anamwambia kwamba yeye ni bikira na anauliza jinsi mambo haya yatakavyotoka. Malaika anaeleza kwamba ni kuititia nguvu za Aliye Juu Zaidi kuititia Roho Mtakatifu.

Malaika pia anamwambia kwamba jamaa yake Elizabeti ana mimba hata katika uzee wake na hii inamaanisha kwamba neno la Mungu halishindwi kamwe.

Hakikisha kwamba haimaanishi kuwa kukubali kwa Maria kulimfanya apate mimba. Ni kwa sababu ni mapenzi ya Mungu kwamba mambo haya yatukie. Maria anaposema, "Na iwe ... kama ulivyojosema" anakubali mapenzi ya Mungu.

Maria anatangaza kwamba yeye ni mtumishi wa Bwana na anakubali kile ambacho malaika alisema juu yake.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 1:26–38

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Mungu
- Gabrieli
- Maria
- Yusufu
- Elizabeti

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya

pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Elizabeti akiwa na mimba ya miezi sita, na pia Maria akiwa mwanamwali na mchumba wa Yosefu. Igiza kwamba Yosefu ni mzao wa Mfalme Daudi.

Hakikisha kwamba yule anayemwigiza Gabrieli anaendelea kuigiza kama mjambe yule yule aliyemtokea Zekaria na Maria.

Timu inaweza kupanga mfuatano wa matukio wanapoigiza ili kuonyesha kile kilichotokea kwa kweli: Elizabeti akiwa na mimba ya miezi sita, Maria alikuwa ameposwa na Yosefu (ambaye ni mzao wa Mfalme Daudi). Matukio haya mawili yanatokea wakati mmoja na yanapaswa kuonyeshwa katika uigizaji.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Elizabeti akiwa mjamzito, na Maria akiposwa na Yosefu. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nina furaha," "Ninataka kujua," "Nina wasiwas," "Natazamia maisha ya ndoa." Anzisha tena uigizaji.

Kisha malaika Gabrieli akamtokea Maria. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Ninaogopa," "Sielewi," "Je, nimelala?," "Je, hii ni halisi?," Anzisha tena uigizaji.

Malaika anamwambia: "...mwanamke uliyebarikiwa, Bwana yu pamoja nawe." **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Kwa nini nimebarikiwa," "Heshima nyingi sana," "Je, malaika anazungumza nami kweli?" "Ninaogopa," Anzisha tena uigizaji.

Maria anachanganyikiwa na anashangaa malaika anamaanisha nini. Kisha malaika anamwambia asiogope na kwamba amepata kibali machoni pa Mungu. Anamwambia kwamba angepata mimba na kuzaa mto wa kiume anayetwa Yesu. Anaeleza mipango yote ambayo Mungu anayo kwake na kwamba ufalme wake utadumu milele. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimezidiwa," "Nimechanganyikiwa,"

"Ninayatafakari yote," "Bado sijaolewa." Anzisha tena uigizaji.

Maria alimwuliza malaika, "Maadamu mimi ni bikira, jambo hili litawezekanaje?" Kisha malaika akaeleza kwamba ni kupidia nguvu za Mungu kupidia Roho Mtakatifu. Pia, malaika anaeleza kwamba mwanawe atakuwa mtakatifu na ataitwa Mwana wa Mungu. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimevutiwa," "Nimenyenyeke," "Nimechanganyikiwa zaidi," "Sina uwezo wa kufanya hili." Anzisha tena uigizaji.

Malaika anaendelea kumwambia kwamba jamaa yake Elizabeti tayari ana mimba kupidia nguvu za Mungu akionyesha kwamba neno la Mungu kamwe halishindwi. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimesisimka," "Ninatamani kusikia hadithi ya Elizabeti," "Ninashukuru." Anzisha tena uigizaji.

Maria anasema, "Tazama, mimi ni mtumishi wa Bwana. Na iwe kwangu kama ulivyo sema.", kisha malaika akaondoka. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimestaa jabu," "Lakini sijaolewa," "Yusufu atasema nini?" "Je, napaswa kuaibika?"

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 1:26-38

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Mungu anamtuma malaika Gabrieli akiwa na ujumbe mwingine, wakati huu, ni wa mwanamwali anayetwa Maria. Hakikisha kwamba unatafsiri malaika kwa njia ile ile ambayo umetafsiri katika sehemu zingine za Luka. Maria aliihi Nazareti, ambao ulikuwa mji mdogo ulio katika eneo tambarare kusini **mwa** eneo la Galilaya. Huenda ulikuwa na mamia ya wakaaji tu. **Galilaya** ilikuwa jina la wilaya au jimbo lililo kaskazini mwa Israeli.

Ikiwa bado hujafanya hivyo, waonyeshe watafsiri mahali ambapo eneo la Galilaya na mji wa Nazareti liko kwenye ramani ya Israeli.

Maria alikuwa **bikira**. Neno hili linamaanisha msichana mdogo ambaye bado hakuwa ameolewa na hajawahi kufanya mapenzi na mwanaume. Katika utamaduni wa Wayahudi, umri wa kawaida wa msichana kuolewa ungekuwa hata umri wa

miaka 12. Alikuwa ameposwa na mtu anaybeitwa **Yosefu, mzao wa Daudi.** Luka anataja kwamba Yosefu alikuwa uzao wa Mfalme Daudi kama njia ya kuunganisha Yesu na ukoo wa kifalme. **Mfalme Daudi** alikuwa mfalme wa pili wa Israeli ambaye alitawala kwa miaka 40. Alisemekana kuwa "mtu anayetafuta moyo wa Mungu." Mfalme Daudi alipotaka kumjengea Mungu Hekalu, Mungu alimwambia kwamba angemjengea Daudi nyumba badala yake. "Nyumba ya Daudi" ilimaanisha kumpa ukoo amba ungetawala Israeli milele. Ahadi ya Mungu kwa Daudi ilionyesha Mwokozi Anayekuja - Yesu. Kwa kuwa Yosefu alikuwa "baba" wa Yesu kisheria," inaonyesha jinsi Yesu alivyokuwa "mwana wa Daudi."

Gabrieli anapomsalimia Maria, anamwambia kwamba amepata **kibali cha Mungu.** Maneno haya ni muhimu kwani yanaonyesha kwamba ni Mungu aliyechanganya Maria. Yanasisitiza kwamba Mungu anapendelea wanaume na wanawake fulani na kwamba haitegemei thamani ya mtu. Maria alipendelewa na Mungu kwa sababu alimchagua kuwa mama wa Mwokozi aliyeahidiwa.

Maria **alichanganyikiwa** na salamu zake. Ingekuwa ajabu kwa mtu kama yeze kusalimiwa kwa heshima hivyo. Kwa Wayahudi, haikuwa desturi kwa wanawake kuongeleshwa hivi. Salamu inaonyesha kwamba alichaguliwa kumtumikia Mungu. Gabrieli anamwambia kwamba Mungu atampa mwana wa kiume na kwamba jina lake litakuwa **Yesu.** Yesu inamaanisha "Yahweh Anaokoa" au Mungu Anaokoa. Alikuwa Mwokozi aliyeahidiwa ambaye Wayahudi walikuwa wanamsubiri. Malaika anamwambia Maria kwamba ataitwa **Mwana wa Aliye Juu Zaidi.** Maneno haya yanalingana na maneno "Mwana wa Mungu." Aliye Juu Zaidi ni jina la Mungu la Agano la Kale kwa maana Yeye ni mkuu zaidi na yuko mbinguni. Inaweza kuwa rahisi kutafsiri kama "Mungu Aliye Juu Zaidi atamwita mwanawewe."

Gabrieli anasema kwamba Mungu **atampa kiti cha enzi cha Daudi baba yake.** Maneno haya yanaonyesha kwamba Yesu atakuwa Mwokozi wa kifalme kwa sababu anatoka kwa uzao wa Mfalme Daudi. Kiti cha enzi kina maana kadhaa. Haimaanishi kwamba Yesu awatawala Israeli tu kama Mfalme Daudi alivyofanya tu, bali inamaanisha pia mamlaka. Baba Daudi inaweza kutafsiriwa kama Babu Daudi.

Maria anauliza jinsi hili litakavyotokea kwa kuwa yeze ni bikira. Gabrieli anamwambia **Roho Mtakatifu atakujilia juu yako.** Maneno haya yanapaswa kutumiwa kwa makini ili yasimaanishe

kupagawa au uhusiano wa kimpenzi. Maneno yoyote yanayotumiwa katika lugha yako yanapaswa kuonyesha kwamba mtoto alizaliwa kwa nguvu za Mungu na si kwa matendo ya wanadamu. Roho Mtakatifu, au nguvu za Mungu, zingekaa juu ya Maria na angemzaa mwana wa Mungu. Hakikisha kwamba unatafsiri Roho Mtakatifu kwa njia ile ile ambayo umetafsiri katika sehemu zingine za Luka.

Gabrieli anaposema kwamba mtoto atakuwa **mtakatifu**, neno hili linamaanisha kitu ambacho kimetengwa kwa kusudi maalum kwa ajili ya Mungu. Wakati mtakatifu inapomaanisha Mungu mwenyewe, inamaanisha kwamba yeze ni tofauti na viumbe vyake na kwamba yeze ni mkamilifu kimaadili. Inarejelea utukufu na nguvu zake.

Ikiwa wasikilizaji wako hawaelewi maana kamili ya neno takatifu, unaweza kuchagua kutia maelezo mafupi katika tafsiri yako.

Yesu hatakuwa mtakatifu tu bali ataitwa **Mwana wa Mungu.** Maneno haya yanaonyesha uhusiano maalum wa Yesu na Mungu. Yeye ni Mwana na Mungu ni Baba yake. Inapaswa iwe wazi kwamba Yesu hakuwa matokeo ya muungano wa kimwili wa Mungu na mwanamke.

Gabrieli anamwambia Maria habari njema ya jinsi jamaa wake Elizabeti, ambaye alikuwa tasa, sasa ana mimba ya miezi sita. Yanasisitiza jinsi hakuna kisichowezekana kwa Mungu. Maria anakubali ujumbe wa Mungu kwa unyenyekevu na kuiita **mtumishi wa Bwana.** Hii inaweza kutafsiriwa kuwa yuko tayari na yuko radhi kumtumikia Mungu. Hakikisha kwamba haionekani kama huduma ya kulazimishwa. Kisha malaika anaondoka.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe.

Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyo simulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyo simulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 1:39-56

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 1:39-56 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 1:39-56

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Luka anaendeleza simulizi lake la maisha ya Yesu katika utaratibu ambao matukio yalifanyika. Hadithi inaanza na Maria wa Nazareti baada ya kusikia kutoka kwa mjambe wa Mungu, Gabrieli. Maria alikuwa na haraka ya kumtembelea Elizabeti, jamaa wake aliye kuwa amezeeka tangu Gabrieli alipomwambia kwamba hakuwa tasa tena bali alikuwa mjamzito. Maria anajiandaa kwa safari yake na anaondoka siku chache baadaye kumtembelea Elizabeti. Safari ya kutoka Nazareti hadi nchi yenye vilima ya Yudea ilikuwa kati ya kilomita 100–150 au maili 70–100. Hii ingemchukua siku tatu hadi tano ikitegemea kama alikuwa akitembea au akiwa amebebwa na punda.

Onyesha timu yako ya watafsiri ramani inayoonyesha barabara ya kutoka Nazareti hadi Yudea ili kuona vizuri umbali ambao Maria alisafiri.

Maria anafika katika jiji ambalo Elizabeti na Zekaria wanaishi katika nchi yenye vilima ya Yudea. Anaingia nyumbani na kumsalimia Elizabeti. Katika utamaduni wa Kiyahudi mtu mdogo ndiye aliyemsalimu mtu mkubwa kwanza. Elizabeti alitoka katika familia ya makuhani. Alikuwa mkubwa na alikuwa wa tabaka la juu. Aliposikia sauti ya Maria, mtoto wa Elizabeti akaruka tumboni mwake. Kisha Elizabeti anajazwa na Roho Mtakatifu na anampa ufahamu wa pekee wa kuzungumza na Maria. Hakikisha kwamba hii inaonyesha kwamba Elizabeti hangejua mambo haya peke yake bali kwa mwongozo wa Roho Mtakatifu.

Ikiwa kuzungumza kuhusu tumbo la uzazi ni jambo ambalo ni nyeti katika utamaduni wako, unaweza pia kutafsiri kama "mtoto aliye ndani yake."

Kwa sauti kubwa, anamwambia Maria kwamba amebarikiwa zaidi kuliko wanawake wengine na kwamba Mungu ameonyesha kibali maalum kwa mtoto wake. Roho Mtakatifu anamfunulia Elizabeti kwamba mtoto wa Maria ni Mwokozi aliyeahidiwa ambaye wamekuwa wakimsibiru. Tena, hili si jambo ambalo Elizabeti angejua peke yake. Elizabeti anashangaa na kujinyenyekeza na anauliza kwa nini amepata upendeleo kiasi kwamba mama wa Mwokozi aliyeahidiwa amemtembelea. Kisha Elizabeti anamwambia Maria kwamba mtoto wake aliruka kwa nguvu ndani yake kwa sababu ya furaha yake aliposikia sauti ya Maria. Elizabeti anamwambia Maria kwamba amebarikiwa kwa sababu aliamini.

Elizabeti anazungumzia jinsi Maria alivyoamini na kukubali kile ambacho Gabrieli alimwambia.

Kisha Maria alimjibu Elizabeti kwa kumsifu Mungu kwa rehema zake na kwa watu wake, Israeli.

Uliza timu yako ikiwa wana usemi wa kisanii kama nyimbo au mashairi. Kuna tofauti gani kati ya wimbo na mashairi? Lughu gani inatumwa kwa kila moja? Je, wanaimba au kukariri mashairi kwa mambo yaliyotokea, au kwa matukio yasiyo ya kweli tu? Je, wimbo huu ungeelezwa vizuri zaidi kama shairi?

Maria anasema kwamba roho yake inamfurahia Mungu Mwokozi wake. Anamsifu kwa kumwonyesha fadhili kwa kumchagua kuwa mama wa Mwokozi aliyahidiwa ingawa alikuwa na hadhi ya chini. Ni muhimu kutambua kwamba hadhi ya chini au ya unyenyekevu inamaanisha kwamba alitambua kuwa hakuwa mashuhuri. Alikuwa msichana mdogo aliyekuwa maskini tu. Hakikisha kwamba unatafsiri kuwa ni kwa sababu ya fadhili za Mungu kwake kwamba vizazi vijavyo vitamwita mwenye heri na si kwa sababu ya jambo lolote ambalo yeze binafsi amefanya. Maria anasema kwamba Mungu anaonyesha huruma kwa watu wanaomwogopa. Hii haimaanishi kwamba watu wanamwogopa. Hii inamaanisha kwamba wanamheshimu Mungu na kumtii sana. Maria anasema kwamba Mungu anaonyesha huruma kwa watu wote, na watoto wa watoto wao, wanapomheshimu Mungu. Maria hakumtukuza Mungu kwa siku za nyuma tu bali kwa kile alichokuwa anaenda kufanya kufitia mtoto wake ambaye hajazaliwa, Mwokozi aliyahidiwa.

Kutaja kwa Maria kwa ukoo wao ni muhimu. Watu wa Mungu waliitwa jina la Yakobo, ambaye pia alitiwa Israeli. Abrahamu alikuwa babu yake. Mungu aliwaahidi watu wake kwamba angewasaidia sikuzote. Maria anasema kwamba alionyesha fadhili kwa kumtuma Mwokozi aliyahidiwa.

Utamaduni wako unamwonaje Maria au mama wa Mungu? Simulizi hili linatuambia kwamba Maria alimbarikiwa na Mungu. Mungu alimwonyesha huruma na fadhili. Unaelezeaje hadithi zingine kama hizi katika utamaduni wako?

Maria alikaa na Elizabeti miezi mitatu kabla ya kurudi Nazareti. Kwa sababu Elizabeti alikuwa na mimba ya miezi sita wakati Maria alipomtembelea, inawezekana kwamba alikaa hadi mtoto wa Elizabeti alipozaliwa.

Kifungu hiki kinaonyesha kwamba Elizabeti na Maria walitambua kwamba Mungu alikuwa anatimiza ahadi zake na kujibu maombi ya Israeli kufitia mimba zao za kimiujiza.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 1:39–56

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Maria anaharakisha kwenda nyumbani kwa Zekaria na kumsalimia Elizabeti.

Tukio la pili: Mtoto wa Elizabeti anaruka kwa nguvu anaposikia sauti ya Maria. Akiwa amejaa Roho Mtakatifu, alimbariki Maria na kuelezea kile kilichotokea

Tukio la tatu: Maria anasifu kile ambacho Mungu amemfanyia kisha Maria anakumbuka kile ambacho Mungu amewatendea watu wake, Israeli.

Tukio la nne: Maria alikaa na Elizabeti kwa miezi mitatu kabla ya kurudi nyumbani.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Elizabeti
- Mtoto wa Elizabeti ndani yake
- Maria

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali kufafanua hadithi na matukio yake.

Maria anaenda kumtembelea Elizabeti.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Maria anaondoka siku kadhaa baada ya malaika kumwambia kuhusu mimba ya Elizabeti. Safari hii ingemchukua siku tatu hadi tano.

Maria anapofika nyumbani mwa Elizabeti anamsalimu Elizabeti kwanza, kama ilivyokuwa desturi. Kisha mtoto ndani ya Elizabeti anaruka ndani yake.

Kuruka kwa nguvu kwa mtoto ndani ya Elizabeti kulikuwa tofauti sana na kuruka kwa kawaida kwa mtoto ndani yake.

Baada ya hili, Elizabeti anamwambia Maria kwamba amebarikiwa kuliko wanawake wote, na Elizabeti anamwambia kwamba anahisi

upenedeleo kutembelewa na Maria ambaye ni mama wa Bwana.

Yote ambayo Elizabeti anasema ni matokeo ya kujazwa na Roho Mtakatifu. Hakuna njia nyingine ambayo angeweza kujua kuhusu mtoto wa Maria wala kwamba Maria aliamini maneno ya Bwana.

Maria anajibu kwa wimbo kwa Bwana kwa kile ambacho Mungu alikuwa akifanya kupitia kwake.

Jibu la Maria ni kutambua kwanza Mungu ni nani katika maisha yake. Maria anaweka wazi kwamba hadhi yake katika jamii ni ya chini sana, lakini pia jinsi Mungu amemwonyesha rehema. Kisha anatambua jinsi Mungu katika rehema zake amekuwa akifanya katika historia kuelekea watu wake.

Kisha Maria anarudi nyumbani kwake.

Ni muhimu kuonyesha kwamba haendi nyumbani kwa Yusufu kwa sababu bado ni mchumba wake tu na bado hajaolewa.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 1:39–56

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Elizabeti
- Mtoto wa Elizabeti ndani yake
- Maria

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza: Elizabeti ana mimba ya miezi sita. Maria anasafiri mwendo mrefu, anachukua siku tatu hadi tano kufika nyumbani kwa Elizabeti.

Maria anapofika na kumsalimu Elizabeti, mtoto wake anaruka kwa njia isiyo ya kawaida ndani yake. Elizabeti anapozungumza na Maria ni kupitia kwa Roho Mtakatifu.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Maria anaondoka nyumbani kwake na kutembea kwa siku nyingi ili kufika nyumbani kwa Elizabeti. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayeigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimevutiwa," "Ninatarajia," "Natarajia kumwona binamu yangu," "Nimesisimka," "Ninakumbuka yote ambayo malaika alisema," Anzisha tena uigizaji.

Maria anafika na kumsalimu binamu yake Elizabeti. Mtoto aliyekuwa ndani ya Elizabeti aliruka Maria alipomsalimu. Hakutarajia kuruka kwa mtoto. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza Elizabeti, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimesisimuka," "Sijawahih kuhisi hivi," "Ninahisi Mungu ananiongoza niseme jambo." Anzisha tena uigizaji.

Elizabeti anauliza swalii, "Lakini ni kwa nini mimi nimepata upendeleo kiasi hiki, hata mama wa Bwana wangu afike kwangu?" Elizabeti anamwambia Maria kwamba amebarikiwa miongoni mwa wanawake wote na kwamba alitii kile ambacho Bwana alisema. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza Elizabeti, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Ninasadiki," "Ninahisi uhakikisho," "Ninahisi usalama," "Ninahisi kwamba haikuwa ndoto." Muulize mwigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Unyenyekevu," "Kustaajabu," "Nataka kufanya kile ambacho Mungu ameniita kufanya." Anzisha tena uigizaji.

Maria alijibu hilo kwa wimbo wa sifa. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza Elizabeti, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Ninafurahi kwamba mwishowe inafanyika," "Ninahisi upendeleo," "Ninaona kuwa ni heshima kujua kile kitakachotokea." Anzisha uigizaji tena.

Maria anarudi nyumbani baada ya miezi mitatu. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nina wasiwasu kuhusu Yosefu," "Nina furaha kwa ajili ya uthibitisho kupitia Elizabeti," "Ninajuliza kuhusu mustakabali wa Yesu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 1:39–56

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Muda mfupi baada ya Gabrieli kumpa Maria ujumbe wake, Maria anatoka Nazareti na kwenda kumtembelea jamaa yake Elizabeti katika **nchi yenye vilima ya Yudea**. Eneo la Yudea, au Yuda, lilikuwa moja ya maeneo ambayo Wayahudi waliishi. Kama tulivyojifunza mapema, ilitawaliwa na Mfalme Herode ambaye aliteuliwa na Waroma. Elizabeti aliishi katika sehemu yenye vilima katika eneo hili. Safari ya kutoka Nazareti hadi Yudea ingemchukua Maria siku tatu hadi tano.

Waonyeshe wafasiri mahali ambapo eneo hili liko kwenye ramani.

Maria anapofika nyumbani kwa Zekaria, anaingia na kumsalimu Elizabeti. Aliposikia sauti yake, mtoto ndani ya Elizabeti anaruka kwa nguvu na Elizabeti anajazwa na **Roho Mtakatifu**. Hakikisha kwamba unatafsiri neno Roho Mtakatifu kwa njia ile ile ambayo umetafsiri katika vifungu vya awali katika Luka.

Elizabeti anauliza swalii, **Lakini ni kwa nini mimi nimepata upendeleo kiasi hiki, hata mama wa Bwana wangu afike kwangu?** Elizabeti hakutarajia Maria ajibu swalii hili. Hii ni njia ya Elizabeti ya kusema kwamba anahisi kuheshimiwa na kubarikiwa kwa Maria kumtembelea.

Elizabeti anamwita Maria aliyebarikiwa kuliko wanawake wengine wote na **mama wa Bwana wangu**. Bwana hapa inarejelea mtoto wa Maria, Yesu, akiwa bwana mkuu mwenye mamlaka. Elizabeti anajua kwamba huyu "Bwana" atakuwa Mwokozi aliyeahidiwa, Masihi. Inaonyesha kwamba Elizabeti aliamini kuwa Maria alikuwa amebeba Mwokozi aliyeahidiwa. Hili halikuwa jambo ambalo alijua yeye mwenyewe bali lilikuwa hekima ya pekee ambayo Roho Mtakatifu alimpaa. Aligundua kwamba mtoto wa Maria alikuwa Mwokozi wake.

Baada ya kusikia Elizabeti akithibitisha kwamba anabeba Mwokozi, Maria anaanza kuimba wimbo, au kukariri shairi, ya sifa. Anasema **moyo** wake unamtukuza Mungu na roho yake **inamfurahia**. Neno la Kigiriki linalotumiwa kwa moyo linamaanisha sehemu ya mtu inayofikiri na kuhisi hisia. Maria anaposema "roho yangu," anarejelea hali yake ya kiroho. Maneno yote mawili yanamaanisha Maria mwenyewe. Katika lugha fulani, inaweza kuwa rahisi kutafsiri maneno hayo moja kwa moja. "Namfurahia Mungu."

Maria anamwita Mungu, **Mwokozi wangu**, ambayo inamaanisha "yeye anayeniokoa." Maria alimwona Mungu kama yule ambaye angemwokoa. Anamwita Mwenye **Nguvu**, ambalo ni jina lingine la Mungu linaloonyesha kwamba ana mamlaka zaidi na ana nguvu zaidi kuliko viumbe vingine. Anamwita Mungu mtakatifu na kusema kwamba anaonyesha **rehema** kwa kila kizazi. Kuonyesha rehema ni kuwahurumia wale wanaougua au wanaohitaji msaada.

Jadili na watafsiri wako neno bora kwa rehema. Ikiwa hakuna tafsiri ya moja kwa moja, unaweza kuuliza ikiwa kuna hadithi ya kitamaduni ambayo inaonyesha dhana hii.

Maria anaposema kwamba Mungu anaonyesha rehema kwa wale **wanaomcha**, anamaanisha wale wanaomheshimu Mungu. Watu wanaomcha Mungu wanajua kwamba Yeye ni mkuu na wanaishi maisha ya kujitiisha na kumwogopa Mungu. Maria anazungumzia jinsi Mungu amefanya mambo ya ajabu kwa **mkono wake wenyenye nguvu**. Maneno haya hayazungumzi juu ya mkono wake wa kimwili bali yanarejelea nguvu za Mungu. Anasema kuwa Mungu amefanya mambo mengi ya ajabu kwa nguvu zake.

Maria anatambua kwamba Mungu ametimiza ahadi yake na amekuwa mwenye rehema kwa watu wake Israeli. Anaposema **mababu zetu au baba zetu**, anazungumzia Wayahudi au Waisraeli, kwa ujumla. Wote walikuwa uzao wa Abrahamu na ahadi ya Mungu kwake iliwafanya watu wake waliochaguliwa. Maria anakaa na Elizabeti miezi mitatu kabla ya kurudi nyumbani.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwengine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho

kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 1:57-80

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 1:57-80 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vidi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 1:57-80

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Luka anaendeaza simulizi lake la mimba ya Elizabeti. Maria alipoondoka nyumbani kwa Elizabeti, angekuwa na mimba ya miezi tisa hivi. Luka anaanzisha simulizi lake kwa kutuambia kwamba Elizabeti anazaa mtoto wa kiume.

Kila mtu anashangaa anaposikia kuhusu kuzaliwa kwa mtoto kwa sababu walijua kwamba Elizabeti alikuwa tasa. Majirani na jamaa zake wote wanasherehekea kwamba Mungu amempa mtoto wa kiume katika uzeeni mwake. Hii ingeonyesha kila mtu fadhilli za Mungu kwake.

Katika utamaduni wa Kiyahudi, wavulana walitahiriwa wiki moja baada ya kuzaliwa. Hii inamaanisha kwamba ngozi kwenye mwisho wa uume wa mtoto ilikatwa. Mungu alikuwa amewaaahidi watu wake waliochaguliwa kwamba angekuwa pamoja nao sikuzote. Tohara au kukata ngozi mwishoni mwa uume wa mtoto ilikuwa ishara ya kwamba mtoto mchanga alikuwa sehemu ya ahadi. [{} mark] Tohara ilifanywa na baba au mwanaume aliyekuwa mtaalamu wa tohara.

Je, kuna mila yoyote ya tohara, au desturi zingine, katika utamaduni wako? Desturi zenu huashiria nini? Hiyo ni sawa na desturi ya Biblia ya tohara kwa njia gani? Unaweza kuzungumza vidi kuhusu tohara katika tafsiri yako?

Kwa kuwa huenda ilifanyika nyumbani kwa Zekaria, familia na majirani wake wangkuja kusherehekea wakati huu wa pekee katika maisha ya mtoto wake. Walikuja kuhudhuria na kuangaliakutahiriwa kwa mtoto lakini si kufanya tohara wao wenywewe.

Ilikuwa kawaada kwa Wayahudi kuwapa watoto wao jina sawa na baba au babu yao. Watu walipotaka kumwita mtoto Zekaria kama baba yake, Elizabeti alishaambia alikataa kabisa. Alisema jina lake ni Yohana. Hili lilikuwa jambo ambalo tayari lilikuwa limeamuliwa kwa kuwa malaika wa Mungu alishaambia jina la mtoto lingekuwa gani. Hii liliwashangaza watu kwa sababu walidhani angepewa jina la mtu katika familia yake. Walimfanya Zekaria ishara ili kuhakikisha kwamba ndivyo alivyotaka mtoto wake aitwe, lakini bado alikuwa bubu. Kwa hivyo aliandika kwenye kibao kwamba jina la mtoto wake lingekuwa Yohana, na watu walishangaa.

Zekaria alipomaliza kuandika maneno hayo tu aliweza kuzungumza. Jambo la kwanza analofanya ni kumsifu Mungu. Watu wote walioishi karibu nao walishangaa na kuogopa waliposikia kuhusu kuzaliwa kwa Yohana. Habari za Yohana zilienea kwa kasi kotekote katika Yudea kwa sababu ya

mambo yote ya pekee yaliyozunguka kuzaliwa kwake. Mambo haya ya pekee yalijumuisha malaika wa Mungu kumtokea Zekaria hekaluni na kumfanya asiweze kuzungumza, Elizabeti kupata mimba uzeeni akiwa tasa, na Zekaria kuweza kuzungumza tena alipomwita mwanawe Yohana. Kwa sababu ya matukio haya, kila mtu alijua kwamba Mungu alikuwa na kusudi maalum kwa Yohana na walishangaa ni nini. Inaposema "Mkono wa Bwana ulikuwa pamoja naye" inamaanisha kwamba Mungu alikuwa naye akimwongoza kwa njia ya kipekee.

Kisha Zekaria anajazwa na Roho Mtakatifu ghafla na kumpa ujumbe maalum wa kuzungumza kutoka kwa Mungu. Kwa sababu ya jinsi ilivyoandikwa, ujumbe huu, unaoitwa pia unabii, unaweza kutafsiriwa kama wimbo.

Komea hapa na mjadili kama kundi: Utamaduni wenu huwasilishaje habari za kidini au za unabii? Ujumbe wa Zekaria huenda ulikuwa ni wimbo. Hiyo ni tofauti au inafananaje na jinsi utamaduni wenu unavyozungumza kuhusu mambo haya?

Zekaria anamsifu Mungu kwa kutimiza ahadi Yake na kumtuma Mwokozi ambaye angewakomboa watu wake waliochaguliwa. Zekaria anazungumza sifa zake kwa wakati uliopita, kwa hivyo inafanya ionekana kama Mungu tayari amewakomboa watu wake waliochaguliwa. Lakini Zekaria anazungumzia mambo ambayo Mungu atayafanya. Manabii wa Kiyahudi mara nyingi walizungumza kwa njia hii ili kuonyesha kwamba matukio yanayozungumziwa bila shaka yanetokea. Alijua kutoka kwa malaika wa Mungu kwamba mwanawe, Yohana, angeandaa njia kwa ajili ya Mwokozi aliyeahidiwa.

Zekaria anamwelezea Mwokozi kwa kutumia sitiari "pembe ya wokovu." Pembe ilikuwa silaha yenye nguvu ambayo wanyama wangetumia kushambulia na kujilinda kutokana na adui. Kwa kusema hivi, Zekaria anamaanisha kwamba Mwokozi atakuwa mtu mwenye nguvu ambaye ataleta wokovu kwa watu Wake waliochaguliwa. Anaposema wokovu, anamaanisha kutoka kwa vitisho vya kimwili kama maadui na pia vitisho vya kiroho kama dhambi na adhabu yake. Mwokozi angeleta wokovu kutoka kwa vyote viwili. Zekaria alisisitiza tena kwamba Mwokozi atakuwa uzao wa Mfalme Daudi. Anamsifu Mungu kwa kutimiza ahadi zake ambazo alitoa kupitia manabii muda mrefu uliopita. Mungu anatimiza ahadi yake ya kumtuma Mwokozi na kumtuma mtu mwengine mbele ya Mwokozi ili amwandale njia. Kwa kuwa

Yohana alikuwa amezaliwa tu, hiyo inamaanisha kwamba Mwokozi angezaliwa hivi karibuni.

Zekaria anataja matukio mengi ya Agano la Kale katika unabii wake lakini si kwa utaratibu ambao yalfanyika. Hapa kuna simulizi la mambo yaliyokuwa tayari yametokea:

Mungu anamchagua Abrahamu na anamwambia kwamba atakuwa na wazao wengi. Mungu anaahidi kuwapa wazao wake nchi ambayo alimwonyesha Abrahamu. Alimwambia Abrahamu ataokoa wazao wake kutoka kwa adui zao. Hili lilikuwa agano alilofanya na Abrahamu. Agano linamaanisha makubaliano kati ya watu wawili ambayo huanzisha amani au urafiki. Wazao wa Abrahamu, Wayahudi, baadaye walishindwa na mataifa mengine. Mungu alizungumza na Wayahudi kupitia manabii wake, au wajumbe. Aliwaambia kwamba angetimiza ahadi yake na kuwakomboa kutoka kwa adui zao kupitia Mwokozi. Manabii pia walisema kwamba Mwokozi angekuwa mzao wa Mfalme Daudi. Kwa hivyo Wayahudi walikuwa wanamngojea Mwokozi. Kwa kuwa Mungu alimtuma Yohana kutayarisha njia kwa ajili ya Mwokozi, hiyo ilimaanisha kwamba Mwokozi angezaliwa hivi karibuni. Hili lilikuwa jibu kwa mambo ya Wayahudi na kutimizwa kwa ahadi ya Mungu kwa Abrahamu. Kwa hivyo Zekaria anamsifu Mungu.

Komea hapa na ujadili na timu yako utaratibu wa unabii wa Zekaria. Unaweza kubadilishaje utaratibu wa unabii ili kufanya simulizi lieleweke zaidi?

Zekaria anamsifu Mungu kwa kutimiza ahadi yake kwa Abrahamu la kuwakomboa wazao wake kutoka kwa adui zao ili waweze kumwabudu na kumtumikia bila hofu ya mateso. Watu wa Mungu wangeweza kumwabudu katika utakatifu na uadilifu. Utakatifu unamaanisha kuwa mwaminifu kwa Mungu kwa kufanya mambo yanayompendeza Mungu na kuepuka mambo yasiyompendeza. Uadilifu unamaanisha kutenda kwa njia inayokubaliana na sheria za Mungu na kuwa na uhusiano mzuri naye.

Kisha Zekaria anabadili mwelekeo wake na anaanza kuzungumza na mtoto wake mchanga, Yohana. Zekaria anamwambia kuwa atakuwa nabii wa Mungu na atayarisha njia kwa ajili ya Mwokozi. Zekaria anarudia mambo ambayo malaika wa Mungu amemwambia na anasema kwamba Yohana angekuwa mjumbe ambaye angewahubiria watu wa Mungu. Yohana angewaandaa watu kwa

kuwaambia kuhusu kuja kwa Mungu ili kuwaokoa kutokana na hukumu na adhabu kuititia Mwokozi.

Zekaria analinganisha Mwokozi na juu linalochomoza. Kama vile juu linaleta nuru kwa ulimwengu wenye giza, Mwokozi angewasaidia watu waliokuwa wakiishi katika giza la kiroho. "Njia ya amani" ilikuwa njia nyingine ya kusema wokovu na "kivuli cha kifo" inamaanisha wale wanaoishi katika hofu ya kufa. Zekaria anasema kwamba Mwokozi atalata wokovu kwa wale waliokuwa na wasiwasi au hofu ya kifo. Baada ya kumaliza ujumbe wa Zekaria, Luka anatoa muhtasari wa maisha ya utotoni ya Yohana. Maelezo haya kuhusu maisha ya mtoto Yohana hayakuwa sehemu ya ujumbe wa Zekaria.

Kwa hivyo Yohana anakua akiwa mwenye nguvu na kujiomini. Anaishi nyikani ambapo watu wachache sana wapo. Anaishi huko hadi anapoanza kuhubiri hadharani kwa watu wa Mungu waliochaguliwa kuhusu Mwokozi.

Onyesha picha ya jinsi nyika ya Yudea ilivyokuwa.

Kifungu hiki kinatuonyesha jinsi Mungu alivyotimiza ahadi yake na kuonyesha nguvu zake kwa kumpa Elizabeti mwana uzeeni mwake na kwa kurejesha uwezo wa Zekaria wa kuzungumza wakati alipomwita mtoto wake Yohana. Habari zilisambaa upesi kwa watu wa Yuda jinsi Mungu alivyokuwa akifanya kazi kwa njia zenye nguvu kuititia kuzaliwa huku kwa kimuujiza.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 1:57-80

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio 5.

Tukio la kwanza: Watu wanafurahi na Elizabeti kwa ajili ya kuzaliwa kwa mwanawе.

Tukio la pili: Mtoto anaitwa Yohana, kisha Zekaria anaweza kuzungumza na kumsifu Mungu.

Tukio la tatu: Kwa sababu ya jinsi matukio yaliviyotokea, watu walitambua kwamba mkono wa Bwana uko juu ya mtoto. Wanashangaa kuhusu mustakabali wa mtoto.

Tukio la nne: Zekaria anamsifu Mungu na anatangaza kwamba Mungu ametimiza ahadi yake kwa kumtuma Mwokozi wake aliyahidiwa.

Zekaria anaendelea kuzungumza kuhusu siku zijazo za a mtoto wake mdogo.

Tukio la tano: Yohana anakua na kuanza huduma yake ya hadharani.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Elizabeti
- Yohana
- Jamaa
- Majirani
- Zekaria
- Abrahamu
- Mungu
- Roho Mtakatifu
- Watu kutoka milima ya Yudea

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Elizabeti alikuwa na umri mkubwa wakati jambo hili lilipotokea. Kila mtu anaona mimba yake kama tendo la rehema kutoka kwa Bwana.

Tohora ilikuwa sherehe ya kuwasilisha mtoto mvulana katika jamii ya Wayahudi. Ilikuwa muhimu sana kwa Wayahudi.

Ni muhimu kujua kwamba wakati huo mtoto angepewa jina la baba au mtu wa ukoo. Kwa hivyo, pendekezo la kumpa jina Yohana lingekuwa la kushangaza sana kwa kila mtu aliyekuwepo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Zekaria hakuweza kuzungumza baada ya kutilia shaka tangazo la malaika kwamba angepata mtoto wa kiume. Hiyo ndiyo sababu aliomba apewe kibao cha kuandikia.

Pia, watu wanawasiliana na Zekaria kwa kutumia ishara, hii inamaanisha kwamba hakuweza kusikia mke wake, Elizabeti, akimwita mtoto wao Yohana. Watu walioshuhudia matukio walishangaa kwa sababu aliandika jina lile ambalo Elizabeti alitaja bila kusikia kile alichosema.

Zekaria alipata kuzungumza tena na kumsifu Mungu. Kila mtu katika nchi yenye vilima ya Yudea alisikia kuhusu mambo yaliviyotokea.

Watu waliskia kwamba Zekaria alipoteza uwezo wake wa kuzungumza na alikuwa na maono. Kisha

walisikia kwamba aliweza kuzungumza tena baada ya kumpa mtoto jina.

Kwa sababu ya mambo yote ya kushangaza yaliyotokea, watu walishangaa habari zilivyoenea. Hili lilitokea kabla, wakati na baada ya unabii wa Zekaria. Watu walishangaa kuhusu maisha ya baadaye ya Yohana kwa sababu waliona mkono wa Bwana juu ya mtoto. Waligundua kwamba mtoto alikuwa wa pekee.

Kumbuka kwamba usemi "mkono wa Bwana" haurejelei mkono halisi au wa kimwili, bali kwamba Bwana anashiriki kikamilifu katika matukio yote.

Baada ya watu kuulizana kuhusu maisha ya baadaye ya Yohana, Zekaria anajazwa na Roho Mtakatifu na unabii.

Ni muhimu kutambua kwamba nusu ya pili ya unabii wa Zekaria inajibu swalii la maisha ya baadaye ya Yohana. Pia ni muhimu kuonyesha kwamba ni Roho Mtakatifu anamsaidia kutoa unabii.

Zekaria anaanza unabii wake kwa kumsifu Mungu na kutaja ahadi ambazo Mungu ametoa tangu zamani.

Kundi linawenza kupanga tena nusu ya kwanza ya unabii wa Zekaria ili ifuate utaratibu wa matukio katika Agano la Kale. Hapa kuna mfano wa unabii unaofuata utaratibu wa matukio:

"Ahimidiwe Bwana, Mungu wa Israeli,

Ameonyesha rehema kwa baba zetu
kwa kukumbuka Agano lake takatifu-
kiapo alichomwapia
baba yetu Abrahamu.

Naye ametusimamishia pembe ya wokovu

katika nyumba ya Daudi mtumishi wake,
kama alivyonena

kwa vinywa vyya manabii.

Sasa atatuokoa kutoka kwa adui zetu
na kutoka mikononi mwao wote wanaotuchukia

kwa kuwa amewajilia watu wake na kuwakomboa.

Tumeokolewa kutoka mikononi mwa adui zetu

tupate kumtumikia yeye pasipo hofu,

katika utakatifu na haki mbele zake

siku zetu zote.

Baada ya Zekaria kumtaja Abrahamu, Daudi na manabii, anajibu maswali kuhusu wakati siku za baadaye za mwanawe katika sehemu ya mwisho ya unabii.

Anasema kwamba mwanawe atakuwa nabii wa Aliye Juu Sana, na kwamba ataandaan njia kwa ajili yake. Kwa njia hii, Zekaria anaweka wazi kwamba Yesu ni mkuu kuliko Yohana.

Yohana anakua na kuwa mwenye nguvu katika roho.

Hii inaonyesha jinsi Roho aliymjaza Yohana ndiye anayeongoza maisha yake na kumtarisha kwa ajili ya huduma.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 1:57–80

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina sehemu tano.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Elizabeti
- Yohana
- Jamaa
- Majirani
- Zekaria
- Mungu
- Roho Mtakatifu
- Watu kutoka milima ya Yudea

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza hali ya Zekaria, hawesi kuzungumza wala kusikia. Mawasiliano naye yamekuwa kupitia ishara au kuandika. Kwa hivyo watu wa ukoo na majirani wanapotilia shaka uamuza wa Elizabeti wa kumwita mwanawe Yohana, Zekaria hawesi kusikia wala kuelewa kinachotokea. Watu walimwuliza jina ambalo alitaka kumpa mtoto. Hakujua kwamba Elizabeti

alikuwa tayari amesema Yohana. Anapoandika "jina lake ni Yohana," watu wanashangaa.

Watu wanaposikia jinsi Zekaria alivyopata kuzungumza tena, hofu inawajia majirani wote. Hii haimaanishi kwamba wanamwogopa Zekaria, lakini ni mwitikio wa muujiza ambao waliona.

Watu wa nchi ya vilima ya Yudea wanaposikia kile kilichotokea, ni wazi kwao kwamba jambo la ajabu linatokea. Wanashangaa jukumu la Yohana litakuwa nini katika mpango wa Mungu kwa Israeli. Wanaweza kuona wazi kwamba Mungu anahusika kikamilifu katika maisha ya Yohana.

Zekaria anapotoa unabii, sehemu ya kwanza anayokumbuka ni yale ambayo Wayahudi wote wamesikia kuhusu Mwokozi aliyeahidiwa. Hakikisha kwamba timu inamwigiza Mungu akitoa ahadi kwa watu wake wakati Zekaria anapowaambia unabii wake. Katika sehemu ya pili ya ujumbe wake, Zekaria anazungumzia siku zijazo za mwanawe na jukumu lake.

Hakikisha timu inaigiza uhusiano wa karibu ambao Yohana anao na Mungu anapokua. Onyesha jinsi Roho anavyofanyiza tabia yake na huduma yake alipokuwa nyikani.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza majirani na watu jamaa wakifurahia na Elizabeti wakati wa kuzaliwa kwa mwanawe.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Elizabeti, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimebarikiwa," "Nina furaha," "Nimejaa furaha," Anzisha tena uigizaji.

Siku ya tohara watu walikuwa karibu kumpa mtoto jina la baba yake, lakini mama yake alisema, "Hapana! Jina lake ataitwa Yohana." Walichanganyikiwa kwa sababu hakuna mtu katika familia yao aliyeitwa Yohana, lakini mwishowe wanaamua kumwuliza Zekaria jina lake lingekuwa nani.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Elizabeti, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Ninahisi watu hawaniamini," "Nimekasirika," "Nimechanganyikiwa," Anzisha tena uigizaji.

Zekaria hajui kinachoendelea, na watu wanamwambia ampe jina mwanawe. Anaandika kwamba jina lake ni Yohana. Zekaria anaweza kuzungumza mara moja na kumsifu Mungu.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Zekaria, "Unahisi vipi?" Sikiliza

ikiwa kuna maneno kama, "Hatimaye ninaona kile malaika alisema," "Nimefurahi kwa sababu ninaweza kuzungumza," "Ninafurahi kuwa na mwana," "Ninavutiwa na mambo yatakayotokea." Anzisha tena uigizaji.

Hofu anawajia majirani na kila mtu katika nchi ya vilima ya Yudea. Wanaskia hadithi ya Yohana na kujiliza kuhusu maisha ya baadaye ya mtoto.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayewaigiza majirani, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nina hofu," "Nina hamu ya kutaka kujuwa wakati ujao," "Ninafurahi kwa mtoto," "Ninashangaa yote yanamaanisha nini." Anzisha tena uigizaji.

Zekaria anatoa unabii, kwanza anakumbuka ahadi za Mungu kwa watu wake na anasema jinsi watakavyomtumikia Mungu.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Zekaria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimesisimka" "Nina furaha" "Nina matumaini," "Nimebarikiwa kujuwa kwamba wokovu unakuja" Anzisha tena uigizaji.

Zekaria analamizia kutoa unabii kuhusu mwanawe.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Zekaria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimeheshimiwa kuwa baba wa nabii wa Bwana," "Mimi ni sehemu ndogo ya mpango wa Bwana," "Ninatazamia kuona mambo yatakayotokea," "Nina huzuni kwa sababu labda sitakuwa hai wakati mambo yote yatakapotokea." Anzisha tena uigizaji.

Yohana anakua nyikani akiwa na uhusiano wa karibu na Mungu.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Yohana, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimefurahi kwamba nitamwona Masihi," "Ninahisi shinikizo la utume huu," "Ninangojea wakati unaofaa wa ili nianze." Anzisha tena uigizaji.

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 1:57–80

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Kama vile Mungu alivyosema, Elizabeti anazaa mtoto wa kiume. Kila mtu anashangaa anaposikia kuhusu kuzaliwa kwa mtoto kwa sababu alikuwa

tasa. Wiki moja baada ya kuzaliwa kwake, mtoto alitahiriwa. **Tohara** ni desturi ya Kiyahudi ya kukata ngozi mwishoni mwa uume wa mvulana. Kwa kawaida hii ilifanywa na baba au mtaalamu wa tohara wiki moja baada ya mtoto mvulana kuzaliwa. Tohara ilikuwa ishara ya kwamba mvulana huyo alikuwa sehemu ya watu waliochaguliwa na Mungu Israeli na kwamba ahadi za Mungu zilimhusu.

Wengi wa majirani wa Zekaria na familia wanakuja nyumbani kwake ili kusherehekeea wakati huu wa furaha. Elizabeti anapowaambia jina la mtoto ni Yohana, wanamwuliza Zekaria. Zekaria anachukua **kibao** na anaandika jina, "Yohana." Kibao kilikuwa ni ubao mdogo wa mbao ambao ulifunikwa na nta. Watu wangeweza kuandika kwa kuchora alama kwenye nta kwa kutumia kiifaa kilichochongwa kama kalamu. Ghafla ulimi wa Zekaria uliachiliwa, ambayo inamaanisha kwamba anaweza kuzungumza tena. Anamsifu Mungu.

Komea hapa na uonyeshe timu ya watafsiri picha ya kibao.

Habari za Yohana zinaenea Yudea kwa kuwa kulikuwa na matukio mengi ya pekee yaliyozunguka kuzaliwa kwake.

Watu wanaposema kwamba **mkono wa Bwana** uko na Yohana, wanamaanisha kwamba Mungu anamwongoza. **Bwana** hapa inarejelea Mungu mwenyewe.

Kisha **Roho Mtakatifu** anamjaza Zekaria na kumpa **unabii**. Unabii ni wakati Mungu anapotoa ujumbe moja kwa moja kwa nabii na kisha nabii anawaambia watu wa Mungu ujumbe huo kwa niaba yake. Tafsiri **Roho Mtakatifu** kwa njia ile ile ambayo umetafsiri katika sehemu zingine za Luka.

Zekaria anamsifu Mungu kwa kuwakomboa watu wake. **Kukomboa** ni kitenzi kinachomaanisha kuweka huru au kutoa. Katika hali hii, Mungu anawaokoa Israeli kutoka kwa adui zao. Zekaria anatambua kwamba Mungu anawatumia Mwokozi kama vile manabii walivyoahidi muda mrefu uliopita. Unapotafsiri neno **nabii**, hakikisha unatumia neno linaloeleza wazi kazi ya nabii.

Nabii:

1. anapokea wito kutoka kwa Mungu;
2. anachukua ujumbe wa Mungu kwa watu kwa sababu alikuwa amepewa na Mungu mwenyewe;

3. ana kipaumbele chake pekee cha kuleta Neno la Mungu kwa wanadamu.

Ukitumiia neno la kidini, hakikisha kwamba lina maana ambalo msikiaji wa kawaida ataelewa.

Zekaria anasema Mungu alikumbuka agano lake **takatifu**. Agano ni makubaliano yanayofanya na watu wawili ambayo yanaanzisha amani au urafiki. Watu wote wawili wanakubali kuwa waaminifu kwa makubaliano haya. Agano takatifu ni ahadi ambayo Mungu alimpa Abrahamu na wazao wake. Ni takatifu kwa sababu Mungu alilifanya. Zekaria anasema Mungu alifanya **kiapo**. Kiapo kinaongezwa kwa ahadi ili watu wajue kwamba lazima wafuate makubaliano yao na kwamba haiwezi kubadilishwa. Mtu anayetoa kiapo humwomba Mungu amwadhibu ikiwa hatatimiza ahadi yake.

Zekaria anasema wanaweza kumtumikia Mungu bila hofu. Anazungumza na mwanawе na kumwambia ataitwa nabii wa **Aliye Juu Sana**. Hii inarejelea mtu anayezungumza maneno kutoka kwa Mungu mkuu zaidi. Zekaria anazungumzia kusudi la Yohana la kuonyesha watu jinsi ya kupata wokovu kupitia **msamaha** wa dhambi. Dhambi inaweza kutafsiriwa kama tendo la kutomtii Mungu. Msamaha huhusisha watu wawili, mmoja ambaye amemkosea mwingine. Katika msamaha, yule aliyedhulumiwa huwiweka kando haki zake na kutomwadhibu mwingine kama alivyostahili. Hajaribu kulipiza kisasi. Ikiwa yule mwingine atatubu kwa ajili ya tabia yake na kukubali msamaha, uhusiano kati yao wawili hurejeshwa na hatia kuondolewa. Kwa Mungu, msamaha hupatikana kwa wote wanaoacha kutenda maovu na kumgeukia Mungu. Kisha uhusiano wao na Mungu hurejeshwa. Hizi hapa ni baadhi ya nahau zilizotumika katika Agano Jipyа kufafanua "msamaha."

kuondoa dhambi za mtu

kuinua dhambi za mtu

kufungua, achilia

kuondoa

kufunika

kupita

kuondoa

kugeuka

Huenda ikawa lugha yako ina nahau sawa na hiyo, na kama ni hivyo, unaweza kutumia hiyo kuunda neno kwa ajili ya wasikilizaji wako.

Kifaa cha Mafundisho: Katika lugha moja ya Afrika Magharibi, Mungu anapomsamehe mtu, "huondoa" dhambi zake kabisa ili kamwe zisiwepo tena. **Jaribu kuifanya timu ya kutafsiri kuiga au kuigiza sehemu ambapo mtu anamsamehe mwingine.** Tazama ni matendo gani wanayofanya ili kuonyesha msamaha. **Waulize waigizaji waeleze hisia za kila mhusika katika sehemu hii.**

Zekaria alisema nuru ya asubuhi kutoka **mbinguni** ilikuwa karibu kuwazukia. Kulingana na muktadha, neno mbinguni linawenza kumaanisha anga, au mahali ambapo Mungu na malaika wake wanaishi. Linaporejelea mahali ambapo Mungu anaishi, pia linamaanisha mahali ambapo waumini wataenda hatimaye. **Nuru ya Asubuhi** ni usemi unaorejelea Mwokozi ambaye ataangaza nuru juu ya ulimwengu wenye giza la kiroho. Anasema Mwokozi huyu ataangaza nuru juu ya ulimwengu wa giza la kiroho na kuwaongoza watu wake kwa amani. Baada ya ujumbe wa Zekaria, Luka anatuambia machache kuhusu maisha ya utotonu ya Yohana. Anatuambia kuwa Yohana **aliongezeka nguvu katika roho** na aliishi nyikani. Kuongezeka nguvu katika roho kunamaanisha kwamba Yohana alizidi kuimarika katika kujiomini na kukua katika mawazo na tabia yake. **Nyika** ni eneo la nchi karibu na Mto wa Yordani ambapo hakuna mtu aliyeishi na hakuna mimea. Katika Biblia, Mungu mara kwa mara anakutana na watu wake katika maeneo ya aina hii.

Luka anasema kuwa Yohana aliishi nyikani hadi alipoanza huduma yake **ya hadharani**, hii inamaanisha hadi siku ambayo Yohana alijionyesha hadharani kwa kuhubiri ujumbe wa Mungu kuhusu Mwokozi kwa watu wa Mungu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa

matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwengine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 2:1-21

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 2:1-21 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 2:1-21

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Kuzaliwa kwa Yohana kuliashiria kwamba Mwokozi aliyeahidiwa atakuja hivi karibuni. Luka anaendeleza hadithi yake ya Yosefu na Maria muda mfupi baada ya kuzaliwa kwa Yohana. Walikuwa wakiishi Nazareti wakati Kaisari Augusto anapotoa agizo la kwamba sensa ichukuliwe. Kaisari ni jina la cheo linalomaanisha maliki. Augusto ni jina linalomaanisha aliyeinuliwa. Katika hadithi hii, Kaisari Augusto anarejelea mfalme mkuu wa Milki ya Roma. Milki ya Roma inarejelea nchi zote zilizotawaliwa na Waroma.

Sensa inamaanisha kwamba watu lazima wahesabiwe na kuandikishwa. Sensa ya Roma ilihitaji kila mtu anayeishi katika Milki ya Roma aje aandike majina yake kwenye kitabu. Hii ilikuwa ni pamoja na Wayahudi. Maliki alihesabu watu katika milki yake kwa madhumuni ya kodi.

Luka anasema kwamba hii ilikuwa sensa ya kwanza kufanyika wakati Quirinio alipokuwa gavana wa mkoa wa Siria. Quirinio alikuwa kiongozi wa Roma aliyemtumikia maliki. Siria ilikuwa moja ya mikoa iliyotawalwa na Waroma. Syria ilikuwa na mamlaka nyingi kuliko Yudea na Galilaya. Luka anasema hili ili wasomaji wake waelewe wakati matukio yalitokea katika historia. Haya ni maelezo ya usuli.

Sensa ilihitaji kila mtu arudi katika mji ambapo mababu zake walitoka. Yosefu alihitaji kurudi Bethlehemu, mahali ambapo babu yake Mfalme Daudi alizaliwa. Bethlehemu pia iliitwa "mji wa Daudi." Wayahudi wangalijua kutoka kwa nabii

Mika kwamba Bethlehemu ilikuwa mahali ambapo Mwokozi atazaliwa. Yosefu alisafiri na Maria kwa kuwa walikuwa bado wachumba wakati Maria alikuwa mjamzito. Walisafiri kutoka Nazareti hadi Bethlehemu, ambayo ilikuwa safari ya siku tatu. Wangesafiri hadi eneo la juu zaidi, karibu mita 300 juu ya Nazareti.

Onyesha timu yako ramani ya safari ya Maria na Yosefu kutoka Nazareti hadi Bethlehemu. Fikiria jinsi safari ilivyokuwa ngumu kwa mwanamke aliyekuwa karibu kuzaa.

Maria anazaa kifungua mimba wake - Yesu akiwa Bethlehemu. Anafuata desturi ya Kiyahudi na kumfunika kwa kitambaa cha nguo. Wayahudi walifanya hivi ili watoto wapate joto huku mikono na miguu yao ikiwa imenyooka. Mtoto alifungwa - hii inamaanisha tu kwamba mtoto alifunika kwa vitambaa vingi. Maria na Yosefu huenda walikuwa wanakaa na familia na marafiki. Mara nyingi katika nyumba za Wayahudi, wanyama na watu wangekaa katika nyumba moja. Wanyama wangekaa katika sehemu ya chini ya nyumba. Kwa sababu nyumba ilikuwa imejaa watu wengi kwa sababu ya sensa, Maria na Yosefu walikuwa wanakaa katika sehemu ya chini ya nyumba na wanyama kwa sababu chumba cha wageni kilikuwa kimejaa. Maria analazimika kumlaza mtoto wake katika hori. Hori ilikuwa sanduku la kulisha wanyama. Ilitengenezwa kwa mbao au jiwe lililochongwa.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya hori ili kuelewa vizuri jinsi ya kutafsiri katika lugha yako. Ikiwa hakuna maneno kama hayo, huenda ukahitaji kuelezea badala yake.

Nje ya Bethlehemu kulikuwa na wachungaji wanaowachunga kondoo wao. Hili liliikuwa jambo lililokuwa linatoka mahali tofauti wakati ule ambaa Yesu alizaliwa. Kondoo walikuwa wanyama walifugwa nyumbani kwa ajili ya sufu na nyama.

Ikiwa hakuna neno kwa "kondoo" katika lugha yako, unaweza kuazima neno hilo na kuonyesha maana yake kwa neno la jumla katika tafsiri yako ya wachungaji. Kwa mfano, watu wanaowachunga wanyama wanaoitwa kondoo. Ikiwa hakuna kondoo katika eneo lako, unaweza kuonyesha picha.

Katika Israeli, wachungaji walikuwa wa hadhi ya chini na walidharauliwa na Wayahudi. Waliwachunga wanyama wao mashambani na walilazimika kuwachunga usiku kutohana na wezi na wanyamapori. Kwa kawaida wachungaji wa Kiyahudi waliwachunga mifugo yao nje kwa njia hii kutoka Aprili hadi Novembra. Hadithi hii haielezi

ilikuwa wakati gani wa mwaka. Hatupaswi kudhani kwamba ilikuwa majira ya baridi, au wakati wa msimu wa baridi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Wachungaji huonwaje katika utamaduni wako? Je, wao ni vyanzo vya kuaminika vya habari? Onyesha picha ya wachungaji kwenye mashamba yao katika nchi za Israeli.

Malaika wa Bwana ghafla anawatokea wachungaji. Amezungukwa na nuru maalum inayong'aa inayoonyesha nguvu za Mungu. Wachungaji wanaogopa. Malaika anawaambia wachungaji wasiogope kwa sababu ameleta habari njema ambayo italeta furaha kwa watu wote. Habari za kuzaliwa kwa Mwokozi zingeleta furaha kwa watu wote walioamini. Mungu aliahidi kwamba angemtuma Mwokozi, Masihi, kwa Wayahudi. Masihi, au Mwokozi, angeleta furaha kwa watu wote kutoka Israeli na kutoka mataifa mengine wanaoamini ujumbe huu. Haitawafurahisha wale wasioamini.

Malaika anatangaza kwamba Mwokozi, Masihi, amezaliwa Bethlehemu. Masihi na Kristo ina maana sawa katika Kiebrania. Maneno haya yanarejelea mtu ambaye Mungu amemtia mafuta au kumteua kwa kazi maalum. Katika Agano la Kale manabii, makuhani na wafalme walipakwa mafuta kwa kazi maalumu. Yesu ni mambo hayo yote.

Malaika anawapa wachungaji ishara ili wajue kwamba maneno yake ni ya kweli. Anasema watamkuta mtoto aliyefunika akiwa amelazwa kwenye hori. Ishara ya pili inatokea wakati kundi kubwa la malaika, majeshi ya mbinguni, linatokea ghafla. Wanamsifu Mungu kwa kuzaliwa kwa Yesu. Katika lugha zingine, inaweza kuwa vizuri kutafsiri sifa zao kama mashairi. Malaika wanasema kwamba Mungu anapokea utukufu, au sifa, mbinguni. Watu ambao Mungu anawapendelea wana amani duniani. Malaika wanarudi mbinguni baada ya kumsifu Mungu. Wachungaji wanaharakisha kwenda Bethlehemu ili kumwona Mwokozi ambaye malaika aliwaambia. Wanamtafuta Mwokozi na kumpata ndani ya hori akiwa na Maria na Yosefu kama vile malaika alivyosema.

Wachungaji wanasmulia hadithi yao kwa Maria na Yosefu na kwa wote ambao wangesikiliza. Wachungaji walismulia hadithi yao ya jinsi malaika alivyotokea na kuwaambia jinsi ya kumpata Mwokozi. Kila mtu anayesikia hadithi yao anashangaa. Itikio la Maria ni tofauti. Anafikiria kwa makini kuhusu yale waliyosema na anaweka

maneno yao moyoni mwake. Neno moyo ni la kiishara. Wayahudi walilitumia kuashiria sehemu ya mtu ambapo mawazo na hisia zinatokea. Yaani, Maria anakumbuka yale ambayo wachungaji wanasesma.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Utamaduni wako unatumia maneno gani maalum kumaanisha sehemu ya mtu ambayo mawazo na hisia zinatokea?

Wachungaji wanarudi kwa mifugo yao wakimtukuza na kumsifu Mungu. Wanamsifu kwa ajili ya mtoto horini, yale ambayo malaika alikuwa amesema juu yake, na kwa jinsi malaika walikuwa wamemsifu Mungu. Siku nane baadaye mtoto anatahiriwa na kupewa jina la Yesu. Hili liliikuwa jina lile ambalo Mungu alimpa Maria kupitia kwa malaika Gabrieli hata kabla hajapata mimba.

Katika hadithi hii, tunaona Mungu anatimiza ahadi yake kwa watu wake. Anamtuma Mwokozi aliyehidiwa - Yesu. Habari hii njema sio kwa Israeli tu, bali kwa mataifa yote wanaoamini. Mwanzoni mwa hadithi tunaona kukataliwa kwa Yesu na ulimwengu wakati wazazi wake wanakosa nafasi katika chumba cha wageni. Tunaona pia jinsi Mungu anavyojionyesha kwa watu wa kawaida na wanyenyeketu kama wachungaji.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 2:1-21

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio matano.

Tukio la kwanza: Maliki wa Roma anatoa amri kwamba watu wote wanaoishi katika milki yake wanapaswa kuhesabwa. Watu wanapaswa kusafiri ili kusajiliwa katika miji ya mababu zao. Kwa hivyo Yosefu na Maria wanatasafiri kutoka Nazareti hadi Bethlehemu kusajiliwa.

Tukio la pili: Wakiwa Bethlehemu, mtoto wa Maria anazaliwa. Wazazi wanamlaza mtoto horini kwa sababu hakuna nafasi katika nyumba ya kibinafsi ambapo wanakaa.

Tukio la tatu: Malaika anatokea na kuwaambia wachungaji habari njema kuhusu kuzaliwa kwa Mwokozi. Malaika anawaambia mtoto atapatikana katika hori huko Bethlehemu.

Tukio la nne: Wachungaji wanaharakisha kwenda kumtafuta mtoto. Wanamkuta akiwa na Maria na Yosefu. Wanawaambia watu wote mambo yaliyotukia na yale ambayo malaika waliwaambia. Maria anaweka mambo haya yote katika kumbukumbu yake.

Tukio la tano: Siku nane baadaye mtoto anatahiriwa na kupewa jina la Yesu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Augusto, maliki wa Roma
- Quirinio, Gavana wa Syria
- Maria
- Yusufu
- malaika
- Wachungaji
- Watu
- Yesu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyе madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Augusto hakutawala tu Wayahudi bali mataifa mengine ambayo Roma ilikuwa imeshinda. Gavana wa Syria yuko chini ya mamlaka ya Augusto. Nchi ya Yudea, ambako Wayahudi wanaishi, ilichukuliwa kuwa sehemu ya mkoaa wa Siria kwa madhumuni ya kuwahesabu watu. Augusto anaamuru watu wote wahesabiwe katika mji wao wa asili. Kila mtu anarudi kwenye miji ya mababu zao.

Yosefu ni mzao wa Daudi, kwa hivyo anahitaji kurudi Bethlehemu pamoja na Maria.

Hakikisha unaonyesha kwamba safari hii ndefu ilichukua siku tatu hivi.

Yosefu na Maria ni wachumba na ana mimba. Wanawasili Bethlehemu. Wanakaa na marafiki au familia ya Yosefu nyumbani. Lakini nyumba ilikuwa imejaa watu wengi kwa sababu ya sensa. Kwa hivyo Yosefu na Maria wanalazimika kukaa katika sehemu ya chini ya nyumba ambapo wanyama walikaa. Baada ya muda fulani Maria yuko tayari kujifungua. Mtoto anapozaliwa, anamfunika kwa nguo na kumlaza katika hori.

Usiku huo wachungaji na mifugo yao walikuwa katika mashamba nje ya Bethlehemu. Ni muhimu kutambua kwamba hali ya hewa haijatajwa. Hali ya

hewa haikuwa mbaya kiasi kwamba wangeweza kuwa nje usiku.

Malaika anatokea na anawaambia kwamba Mwokozi, Masihi, amezaliwa katika mji wa Bethlehemu au mji wa Daudi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi wote wamekuwa wakimngoeja Masihi huyu. Malaika anawaambia kwamba atafunika na kulazwa katika hori. Hiyo ilikuwa ishara ambayo malaika aliwapa wachungaji ili kumpata mtoto. Kisha malaika wengi wanajiunga na malaika aliyejewa akizungumza, na wanamsifu Mungu kwa wimbo. Baada ya malaika kurudi mbinguni, wachungaji wanakwenda Bethlehemu ili kuona mambo waliyoambiwa.

Hakikisha unaonyesha kwamba wachungaji walikuwa na haraka ya kuona yale ambayo malaika aliwaambia.

Wanawakuta Maria na Yosefu kama vile malaika alivyosema. Wachungaji wanaondoka na njiani wanawaambia watu wote kuhusu mambo ambayo wameyaona na kusikia. Maria anaweka kumbukumbu hizi moyoni mwake na kuyatafakari. Wachungaji wanarudi kwa mifugo yao wakimsifu Mungu.

Siku nane baadaye mtoto alitahiriwa na kupewa jina la Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba hii ni tohara sawa na ile ambayo Yohana alitahiriwa wakati alipopewa jina.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 2:1-21

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina sehemu tano.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Augusto, maliki wa Roma
- Quirinio, Gavana wa Syria
- Maria
- Yusufu
- malaika
- Wachungaji
- Watu
- Yesu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iagize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Maliki Agusto akiwa juu ya mtawala Krenio. Igiza Yosefu na Maria wakiwa safari ndefu ya kwenda Bethlehemu wakati Maria akiwa mijamzito. Hakikisha kwamba unaonyesha kwamba wachungaji walikuwa na haraka ya kumpata mtoto akiwa amefunika nguo katika hori.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Agusto akitoa amri ya kuhesabu watu katika milki ya Roma. Kila mtu anarudi kwenye miji ambapo familia zao zinatoka. **Simamisha uigizaji.** Muulize mmoja wa watu wanaorudi, "Unahisi viyi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nina wasiwas," "Nimekasirika," "Nimechoka," Anzisha uigizaji tena.

Igiza safari ndefu ya Yosefu na Maria. Maria ni mchumba wa Yosefu, na ana mimba. Wakiwa Bethlehemu, wakati wa Maria wa kujifungua umefika. Hawapati mahali pa kukaa. Maria anamfunika mtoto kwa nguo anapozaliwa, na kumlaza katika hori. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi viyi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimehuzunika kwa sababu tuko peke yetu. Tuko karibu na wanyama, si mahali penye starehe," "Nimechoka," "Nina furaha," Anzisha tena uigizaji.

Igiza wachungaji mashambani wakati malaika anapotokea katikati yao. Wanaogopa sana. Lakini malaika anawaambia habari njema ya kuzaliwa kwa Mwokozi. Anawaezea jinsi wangemptambua.

Ghafla, malaika wengine wengi wanakusanyika wakimsifu Mungu. **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaowaigiza wachungaji, "Mnahisi viyi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nina hofu," "Nimesisimka," "Nimefarijika," "Ninastaajabu."

Waulize waigizaji wanaogiza malaika "Mnahisi viyi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimejaa sifa," "Nimesisimka," "Hatimaye!," "Siamini yuko duniani sasa." Anzisha tena uigizaji.

Wachungaji wanaharakisha kwenda Bethlehemu kuona yale ambayo malaika aliwaambia. Baada ya kumwona mtoto wanawaambia watu wote mambo waliyoyaona. Kila mtu anashangazwa na yale ambayo wachungaji walisema. Maria anaweka mambo haya katika kumbukumbu yake na kuyatafakari mara kwa mara.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi viyi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Ninafikiria," "Nimechanganyikiwa kidogo," "Nimefurahi," "Nimeshangaa."

Waulize waigizaji wanaowaigiza wachungaji na watu ambao wamesikia habari, "Mnahisi viyi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimefurahi Mungu alinichagua kumwona Mwokozi," "Siamini Mwokozi alikuwa katika hori," "Nimeshangazwa na mpango wa Mungu."

Waulize waigizaji wanaowaigiza watu ambao wamesikia habari, "Mnahisi viyi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Je, ni kweli?," "Je, nimwamini mchungaji kweli?," "Nina matumaini," "Nina shauku." Anzisha tena uigizaji.

Baada ya siku nane mtoto anatahiriwa. Mtoto anaitwa Yesu.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Yosefu, "Unahisi viyi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimezidiwa," "Nina furaha," "Nina wasiwas," "Nina hamu ya mambo yatakayokuja."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 2:1-21

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Karibu na wakati ambapo Yohana alizaliwa, maliki wa Roma aliamuru sensa ichukuliwe. **Sensa** inamaanisha kuandikishwa au kusajiliwa. Maafisa

wa serikali lazima waandike majina ya watu katika kitabu. Hili limwezesha Maliki kujua idadi ya watu walioishi katika milki yake na ambao walipaswa kulipa kodi. Sensa ilifanyika katika **ulimwengu wote wa Roma** au milki ya Roma. Hii inamaanisha nchi zote ambazo Warumi walikuwa wameshinda ikiwa ni pamoja na Israeli. Luka anatuambia kipindi cha wakati ambapo sensa ilifanyika.

Kwa sababu ya sensa kila mtu lazima asafiri hadi mji ambapo mababu zake wanatoka. Yosefu alikuwa wa **nyumba na ukoo wa Daudi**. Nyumba na ukoo ina maana sawa. Maneno yote mawili yanamaanisha kwamba Yosefu alikuwa mzao wa Mfalme Daudi. Inasemwa kwa njia mbili tofauti ili kusisitiza kwamba Daudi alikuwa babu yake. Tayari Wayahudi walijua kwamba Masihi atakuwa uzao wa Daudi. **Nyumba ya Daudi** iko katika faharasa kuu.

Yosefu alilazimika kusafiri na Maria kutoka Nazareti hadi **Bethlehemu** au mji wa Daudi. Bethlehemu iko katika faharasa kuu. Maria alikuwa **ameposwa ili aolewe** naye na alikuwa na mimba ya kifungua mimba wake. Uchumba katika utamaduni wa Kiyahudi ulikuwa mkatiba wa kisheria. Kama sehemu ya sherehe ya harusi, mwanaume angemchukua mwanamke nyumbani mwake ili aishi. Injili ya Mathayo inaonyesha kwamba Yosefu alikuwa ameshamchukua Maria nyumbani mwake kama mke wake kabla ya kutoka Bethlehemu. Ni muhimu kutambua kwamba bado hawakuwa wamefanya mapenzi. Hii ndiyo sababu Luka anaendelea kusema walikuwa wamechumbiana au wameahidi kufunga ndoa.

Yosefu na Maria wanatasiri kwa siku tatu na kufika Bethlehemu. Wakiwa huko, wakati wa Maria wa kujifungua ulifika, lakini hawakupata nafasi kwenye **nyumba ya wageni**. Nyumba ya wageni kwa jumla ni mahali ambapo wasafiri wanaweza kukaa. Inaweza kumaanisha nyumba ya wageni, au chumba cha wageni nyumbani. Hapa, inaweza kutafsiriwa kama chumba cha wageni. Chumba cha wageni kingekuwa nyumbani kwa mtu binafsi, kumaanisha Maria na Yosefu walikuwa wanakaa na marafiki au familia. Lakini nyumba ilikuwa imejaa watu wengi kwa sababu ya sensa. Katika nyumba za Wayahudi, wanyama walikaa sehemu ya chini ya nyumba. Maria anamfunika mtoto wake wa kiume kwa kitambaa na kumlaza katika hori. Hii inatuonyesha kwamba alikuwa anakaa katika sehemu ya nyumba ambapo wanyama walikuwa.

Waonyeshe timu yako picha ya hori ili waelewe vizuri jinsi ya kutafsiri katika lugha yao ikiwa bado hujawaonyesha.

Wakati huohuo, kulikuwa na wachungaji **waliokuwa wakikaa mashambani** nje ya Bethlehemu. Hii inaweza kutafsiriwa kama kuishi nje au kuishi mahali wazi. Wachungaji walikuwa wakiwachunga kondoo wao na kuishi mashambani katika eneo ilio karibu na Bethlehemu. Ni muhimu kutambua kwamba mashamba yanamaanisha maeneo yenye nyasi ambapo kondoo wangeweza kula na si mashamba ya ukulima.

Waonyeshe timu yako picha ya wachungaji mashambani na kondoo wao ikiwa bado hujawaonyesha.

Ghafra **malaika** wa Bwana anatokea na wachungaji wanaogopa. "Bwana" inarejelea Mungu mwenyewe. Hakikisha unatumia neno lile lile la "malaika" kama ulivytumia katika tafsiri yako ya awali ya Luka na kumbuka kwamba neno malaika liko kwenye faharasa kuu. Aliang'aa kwa **utukufu wa Bwana**. Utukufu unarejelea ukuu wa Bwana. Ukuu wa Mungu uling'aa kama mwanga wa pekee karibu na malaika. Malaika anawaambia ana **habari njema ya furaha itakayokuwa kwa watu wote**. Habari njema ya kuzaliwa kwa Masihi ingewaletea wote walioamini furaha. Mwokozi aliahidiwa hasa kwa Wayahudi. Malaika anasema kwamba Masihi, Bwana, angewaletea watu wote wa Israeli furaha na kwa kila taifa ambalo lingearmini ujumbe. Haingeleta furaha kwa wale ambao hawakuamini. Bwana hapa inarejelea bwana. Wayahudi mara nyingi walimwita Mungu bwana.

Malaika anasema mwokozi amezaliwa **leo**. Katika utamaduni wa Wayahudi, siku mpya zilianza juu lilipotua, karibu saa kumi na mbili jioni. Malaika alizungumza na wachungaji usiku, kwa hivyo ni wazi kwamba Yesu alizaliwa usiku baada ya juu kutua. Inaweza kuwa rahisi katika lugha yako kutafsiri kama "usiku wa leo."

Malaika anamwita **Mwokozi Kristo** au **Masihi**. Mwokozi inamaanisha mtu anayeokoa au kuwaokoa wengine kutoptana na madhara. Wayahudi walitumia jina Kristo kurejelea mtu ambaye Mungu alikuwa amemteua na kuahidi kumtuma kama mfalme na Mwokozi. Ina maana sawa na Masihi. Kumbuka kwamba neno Masihi liko kwenye faharasa kuu.

Malaika aliwapa ishara ya kumpata mtoto. Mtoto angefunikwa kwa nguo na kulazwa kwenye hori. **Jeshi kubwa la mbinguni** likajinga pamoja na huyo malaika. Hii inamaanisha kwamba malaika wengi wanatokea mbinguni na kuijingga na malaika huyo. Wanaanza kumsifu Mungu wakisema

atukuzwe Mungu juu mbinguni, na duniani iwe amani kwa watu aliowaridhia. Inaweza kuwa rahisi kutafsiri hili kama wimbo au shairi. Maneno haya yanamaanisha kwamba Mungu anapokea utukufu, au sifa mbinguni. Watu ambao Mungu anawaridhia wana amani duniani. **Amani** kwa Wayahudi mara nyingi ilimaanisha maelewano na urafiki kati ya Mungu na watu. **Amani** inapatikana pia kwenye faharasa kuu.

Malaika wanarudi **mbinguni**, ambapo Mungu anaishi, na wachungaji wanamkuta mtoto Bethlehemu kama vile malaika alivyosema. Wanasmilia hadithi yao kwa watu wote watakosikiliza. Maria anaweka maneno yao akilini mwake na kuyatafakari mara kwa mara. Wachungaji wanarudi kwa kondoo wao wakimsifu Mungu. Siku nane baadaye, mtoto wa Maria **anatahiriwa** kulingana na desturi ya Kiyahudi na anapewa jina la Yesu. Hili ni jina ambalo Mungu alimpa kupitia Gabrieli kabla hajatungwa mimba. Kumbuka kwamba neno tohara liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanawenza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 2:22-40

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 2:22-40 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 2:22-40

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Baada ya Yesu kuzaliwa na kutahiriwa, Maria na Yosefu walipaswa kutoa sadaka ya utakaso kulingana na sheria ya Musa. Sadaka ya utakaso ilihitajika ili Maria awe safi tena baada ya kujifungua. Walisafiri na Yesu kutoka Bethlehemu hadi Yerusalemu kwenda Hekaluni.

Komea hapa na uonyeshe timu yako njia kutoka Bethlehemu hadi Yerusalemu.

Sheria ya Musa ilikuwa sheria ambayo Mungu aliwapa Waisraeli kupiditia Musa. Sheria ya Mungu ilisema kwamba mwanamke alipomzaa mtoto wa kiume, alikuwa najisi kwa siku 40. Safi ni hali ya kwamba mtu anastahili kumtumikia Mungu. Najisi inamaanisha mtu asiyefaa kwa huduma kwa Mungu. Watu wanaweza kuwa najisi au kutokuwa wasafi tena kwa matendo yao na hali ya afya. Sheria ya Mungu ilimhitaji Maria kusubiri siku 40 baada ya kuzaa na kisha kutoa dhabihu ili awe safi tena.

Yosefu hakuhitaji kutoa sadaka ya utakaso, lakini anaenda na Maria kwa sababu ni suala la familia. Wanasaferi kwenda Yerusalem kwa sababu hapo ndipo Hekalu lilikuwepo. Hekalu lilikuwa mahali ambapo makuhani wa Kiyahudi walitoa dhabihu kwa Mungu kwa niaba ya watu. Maria na Yosefu pia walienda kumweka mwanao wakfu kwa Mungu. Sheria ya Musa ilisema kwamba kila kifungua mimba wa kiume alikuwa wa Mungu au aliwekwa wakfu kwa Mungu. Maria na Yosefu walikwenda Hekaluni kumwabudu Mungu na kutimiza wajibu wao kulingana na sheria ya Musa.

Kuna desturi gani inazohusiana na kuzaliwa kwa mtoto katika utamaduni wako? Kuna tofauti gani kati ya mila kwa kifungua mimba na watoto wanaofuata?

Maria na Yosefu walitoa dhabihu yao ya hua wawili au makinda wawili ya njiwa kwa mmojawapo wa makuhani Hekaluni. Kisha kuhani aliwaua ndege wakati wa sherehe ili Maria awe safi tena. Kulingana na sheria ya Kiyahudi, hua au njiwa walitumiwa kuwa dhabihu za utakaso tu ikiwa mwanamke hangeweza kumudu mwana-kondoo. Hua na njiwa walikuwa ndege pekee waliokubaliwa kwa ajili ya dhabihu. Ndege hawa wako katika familia ya ndege wanaoitwa "hua" au "njiwa" kwa Kiingereza.

Komea hapa na uonyeshe picha ya hua na njiwa.

Simeoni alikuwa mtu aliyeishi Yerusalem. Alikuwa mtu mwenye haki aliyeikuwa akisubiri Mungu amtume Mwokozi aliyeahidiwa ili kufariji Israeli. Mwenye haki inamaanisha kwamba Simeoni ana uhusiano mzuri na Mungu. Roho Mtakatifu alikuwa amemfunilia Simeoni kwamba angemwona Mwokozi kabla ya kufa. Roho Mtakatifu anamfanya Simeoni aende kwenye ukumbi mmoja wa Hekalu siku ile ambayo Yosefu na Maria wapo huko.

Simeoni anatambua Yesu ni nani na kumchukua mikononi mwake akimsifu Mungu. Simeoni anasema anaweza kufa sasa kwa amani kwa sababu Mungu ametimiza ahadi yake na

kumruhusu amwone Masihi. Simeoni anaposema ameona wokovu wa Mungu, hii inaweza kutafsiriwa kama "Kristo wa Bwana" au "Masihi wa Mungu." Majina yote mawili yanarejelea mtu mmoja. Simeoni alijuwa kwamba Yesu, Kristo, alikuwa wokovu wa Israeli kwa sababu alikuwa yule aliyetumwa na Mungu ili kuwaokoa. Simeoni anasema wokovu ni wa watu wote, Wayahudi pamoja na wale wasio Wayahudi. Simeoni anamwelezea Yesu kama nuru itakayomfunua Mungu kwa mataifa yote. Kama nuru inavyowawezesha watu kuona, Yesu atawaruhusu watu kujua mambo kumhusu Mungu na tabia yake. Yosefu na Maria wanashangazwa na yale asemayo.

Kisha Simeoni anamwambia Maria kwamba Yesu atasababisha watu wengine wainuke na wengine wengi waanguke. Watu wanaoinuka ni watu watakaomkubali Yesu kama Masihi na kuokolewa. Watu wanaoanguka ni watu watakaomkataa Yesu na kukabiliana na hukumu ya Mungu na uharibifu. Simeoni anasema kwamba Yesu ni ishara kutoka kwa Mungu kwamba wengi watakataa. Kwa sababu ya hili, mawazo ya watu wengi yatafunuliwa. Simeoni anasema kwamba upanga utauchoma moyo wa Maria, kumaanisha kwamba Maria atakuwa na huzuni nyingi. Huu ulikuwa unabii. Anarejelea jambo litakalofanyika wakati ujao.

Komea hapa na uonyeshe picha ya upanga ili uelewe vizuri jinsi ya kutafsiri. Utamaduni wako unaelezaje kwamba mtu anayo au atakuwa na huzuni nyingi?

Anna alikuwa mwanamke mzee aliyekuwa nabii wa Kiyahudi. Anna alikuwa pia Hekaluni. Alikuwa na umri wa miaka 84 na alikuwa ameishi kama mijane tangu kifo cha mumewe. Anna hakuondoka kamwe katika ukumbi wa Hekalu. Angeabudu, kusali, na kufunga katika Hekalu. Kufunga inamaanisha kwamba hakula chakula kwa muda fulani kama sehemu ya ibada yake kwa Mungu.

Wakati huohuo, Simeoni alipokuwa akizungumza, Anna anamwendea Maria na Yosefu na kuanza kumsifu Mungu kwa kumtuma Yesu kama Mwokozi aliyeahidiwa. Anawaambia watu wote kuhusu Yesu kuwa Masihi. Masihi ni jina la mtu ambaye Mungu amemteua kwa ajili ya kazi ya pekee. Maria na Yosefu walikamilisha mambo yote yalijotakiwa na sheria ya Mungu. Wanarudi nyumbani Nazareti. Yesu alikuwa na kuongezeka nguvu akiwa amejaa hekima. Yesu anampendeza Mungu anapokua.

Hadithi hii inaonyesha Maria na Yosefu wakiwa watifu kwa sheria ya Mungu kwa kumtoa Yesu

kwa Mungu na kutoa dhabihu ya utakaso katika Hekalu. Tunaona watu wawili wenye haki wakithibitisha kwamba Yesu ni Mwokozi ambaye Wayahudi wamekuwa wakimsubiri.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 2:22-40

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yosefu na Maria wanamchukua mtoto wao kutoka Bethlehemu hadi Yerusalemu ili waweze kutoa matoleo kwa Mungu kama iviyotakiwa na sheria ya Musa.

Tukio la pili: Simeoni alikuwa mtu aliyekuwa akisubiri kumwona Masihi wa Bwana kabla ya kufa. Aliishi Yerusalemu. Alimsifu Mungu alipomwona Yesu Hekaluni. Alibariki wazazi na kumwambia Maria kuhusu siku za baadaye za mtoto.

Tukio la tatu: Nabii anayeyitwa Anna alikuwa pia kwenye Hekalu. Anna anawaendea Maria na Yosefu Simeoni alipokuwa akizungumza na anamsifu Mungu. Anawaambia watu wote waliokuwa wakimngojea Mwokozi kuhusu mtoto.

Tukio la nne: Yesu na wazazi wake wanarudi Nazareti baada ya kufanya yote yaliyotakiwa na sheria ya Mungu. Yesu anakua kwa afya, na ana kibali cha Mungu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yusufu
- Maria
- Yesu
- kuhani
- Simeoni
- Roho Mtakatifu
- Wengi wanaoanguka / kumpinga
- Wengi wanaoinuka
- Anna
- Watu Hekaluni

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kulingana na sheria ya Kiyahudi, Maria amekuwa najisi kwa siku 40 baada ya kumzaa Yesu. Baada ya siku hizo 40, Maria anaenda Hekaluni, kutoa dhabihu ili kuwa safi tena. Pia, ni muhimu kukumbuka kwamba Maria hawezi kununua mwana-kondoo. Wanaleta ndege wawili badala yake. Yosefu anasafiri na Maria akiwa na mwana wao wa kwanza, Yesu ili awasilishwe kwa Mungu Hekaluni. Hii ilifuata yale ambayo sheria ya Mungu inasema.

Simeoni alikuwa mtu mwenye haki. Alikuwa na ushiano mzuri na Mungu. Simeoni alikuwa akisubiri kwa hamu kubwa kuja kwa Mwokozi aliyehidiwa ili kuwaokoa Israeli. Roho Mtakatifu alimwambia Simeoni kwamba hatakuwa hadi atakapomwona Masihi.

Siku ambayo Maria na Yosefu walikuwa wakija Hekaluni, Roho Mtakatifu alimwongoza Simeoni kuwa awe kule. Ni muhimu kukumbuka kwamba Roho Mtakatifu anafanya kazi ndani ya Simeoni. Hamwongozi tu hekaluni bali katika kila tukio linalotokea.

Simeoni anamchukua mtoto mikononi mwake na kumsifu Mungu. Simeoni anamwambia Mungu kwamba anaweza kufa kwa amani kwa sababu ameona wokovu kwa watu wote. Simeoni anasema kwamba Yesu ataonyesha Mungu ni nani kwa mataifa. Maneno haya yanawashangaza wazazi wa Yesu. Simeoni anamwambia Maria kwamba watu wengi watamkataa Yesu na wengine watamkulabi. Pia, Simeoni anamwambia Maria kwamba atahisi huzuni nyingi kwa sababu mwanawe atakataliwa.

Anna alikuwa nabii. Anna alikuwa na umri wa miaka 84 na mume wake alikuwa miaka saba baada ya kufunga ndoa. Hakutoka kamwe Hekaluni. Alikuwa huko mchana na usiku akiomba na kufunga. Anakuja Simeoni alipokuwa akizungumza na Maria na Yosefu na anamsifu Mungu. Anna anawaambia watu waliokuwa wakimtarajia Mungu kuja kuokoa Yerusalem kuhusu Yesu.

Baada ya wazazi wa Yesu kumaliza kufanya mambo ambayo walipaswa kufanya kulingana na sheria, wanarudi Nazareti.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wazazi wa Yesu wanafanya yale ambayo sheria inahitaji. Wanampa kuhani ndege. Kuhani anawatoa kama dhabihu na Maria anakuwa safi tena.

Yesu alikulia Nazareti na alijawa na hekima. Mungu alikuwa pamoja naye.

Timu inaweza kupanga upya hadithi na kubadilisha utaratibu wa matukio ili kuonyesha mambo yaliyotokea vizuri: Anna, nabii, alimpoteza mume wake miaka mingi iliyopita. Yuko Hekaluni Yerusalem karibu kila wakati, mchana na usiku, akimwabudu Mungu, akiomba na kufunga. Simeoni ni mtu huko Yerusalem ambaye amekuwa akingoja Masihi aje kuokoa Israeli. Roho Mtakatifu alimfunulia kwamba hatakuwa hadi atakapomwona Masihi.

Maria alisubiri siku arbabini baada ya kumzaa Yesu ili aende Hekaluni kutoa toleo la utakaso kulingana na sheria. Pia, Yosefu anaenda na Maria kumpeleka Yesu kwa Mungu. Siku hiyo Roho Mtakatifu alimwongoza Simeoni Hekaluni. Anamwona Yesu na kumchukua mikononi mwake. Simeoni anamsifu Mungu. Kisha anazungumza na Maria na kumwambia kuhusu siku zijazo za Yesu na huzuni itakayompata. Simeoni anapozungumza Anna anakuja. Wakati huu wote Anna alikuwa tayari Hekaluni. Alianza kumsifu Mungu. Anna alizungumza kuhusu Yesu na watu wote waliokuwa wakingoja Mungu aokoe Israeli. Kwa sababu wazazi walikuwa wamefanya yote yaliyohitajika kisheria, walirudi Nazareti. Yesu anakua kwa afya na ana kibali cha Mungu.

Matukio yanaweza kuwa hivi:

Tukio la kwanza: Nabii anayeyitwa Anna amekuwa Hekaluni karibu kila siku akimwabudu Mungu.

Tukio la pili: Simeoni alikuwa mtu aliyekuwa akisubiri kumwona Masihi. Roho Mtakatifu anamwongoza awe Hekaluni siku ile ambayo Maria, Yosefu na Yesu wanaenda Hekaluni.

Tukio la tatu: Maria anasubiri siku 40 baada ya kumzaa Yesu ili aende Hekaluni kwa ajili ya toleo la utakaso. Yosefu anaenda pamoja naye na kumpeleka Yesu Yerusalem ili waweze kumtoa Yesu kwa Mungu kama sheria ya Musa ilivyoamuru.

Tukio la nne: Simeoni anamsifu Mungu anapomwona mtoto na anawabariki. Anatoa sifa yake kwa shairi. Anamwambia Maria kuhusu siku zijazo za mtoto. Kisha Anna anakuja wakati Simeoni anapozungumza na Maria na Yosefu. Anamsifu Mungu na kuwaambia watu kwamba mtoto huyo ndiye Mwokozi.

Tukio la tano: Yesu na wazazi wake wanarudi Nazareti baada ya kufanya yote yaliyohitajika na sheria. Yesu anakua kwa afya, na ana kibali cha Mungu.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 2:22–40

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio matano.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yusufu
- Maria
- Yesu
- kuhani
- Simeoni
- Roho Mtakatifu
- Wengi wanaoanguka / kumpinga
- Wengi wanaoinuka
- Anna
- Watu Hekaluni

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza kwamba Anna yuko Hekaluni wakati huu wote, hata kabla Maria

hajamzaa Yesu. Anna yuko kule kabla ya Simeoni na kuwasili kwa Maria, Yosefu na Yesu. Igiza Roho Mtakatifu akimwongoza Simeoni Hekaluni ili amchukue mtoto, amsifu Mungu, na kuzungumza na Maria.

Hakikisha kwamba timu inaigiza kwamba Simeoni anamchukua Yesu mikononi mwake Simoni anapomwona Yesu.

Kumbuka kwamba Anna anakuja wakati Simeoni bado anazungumza na Maria na Yosefu.

Hakikisha kwamba timu inaigiza kwamba Maria anampa kuhani ndege wawili kwa ajili ya sadaka. Kuhani ndiye anayechinja ndege wakati wa sherehe.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Anna. Yeye ni nabii mwenye umri wa miaka 84. Aliishi kama mjane kwa kuwa alimpoteza mume wake baada ya miaka saba tu ya ndoa. Yuko Hekaluni karibu kila siku, mchana na usiku, akimwabudu Mungu kwa kufunga na maombi.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Anna, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Mungu ni nguvu yangu," "Ninamngoja Mungu." Anzisha uigizaji tena.

Simeoni ni mtu huko Yerusalem ambaye amekuwa akingoja Masihi aje kuokoa Israeli. Roho Mtakatifu alimfunulia kwamba hatakuwa hadi atakapomwona Masihi.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Simeoni, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Ninafurahi kwamba nitamwona Masihi," "Nina hakika kwamba Mungu atatimiza ahadi yake," "Nitamwona lini?." Anzisha uigizaji tena.

Maria alisubiri siku 40 baada ya kujifungua ili aende Hekaluni kwa ajili ya toleo la utakaso. Yosefu anaenda pamoja naye akimchukua Yesu Yerusalem ili wawefe kumpeleka mbele za Mungu. Roho Mtakatifu anamwongoza Simeoni awe Hekaluni wakati Maria, Yosefu na Yesu wanapofika.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Simeoni, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Leo ndiyo siku?," "Ninafurahi kwamba nitamwona Masihi," "Natumai leo ndiyo siku." Anzisha uigizaji tena.

Simeoni anamsifu Mungu anapomwona mtoto. Simeoni anamchukua Yesu mikononi mwake, na anawabariki. Kisha Simeoni anamweleza Maria

kuhusu siku za baadaye za mtoto na kwamba atahisi huzuni.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Ninafurahia mipango ya Mungu," "Nina huzuni kwamba watu watamkataa mwanangu," "Ninaogopa kupata huzuni hatimaye." Anzisha uigizaji tena.

Kisha Anna anakuja Simeoni alipokuwa akizungumza na Maria na Yosefu na anamsifu Mungu. Anawaambia watu ambaa wamekuwa wakimngoeja Mungu aokoe Yerusalem kuhusu mtoto.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Anna, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Ninafurahi kwamba nimewona Masihi," "Mwishowe, baada ya kusuburi miaka hii yote," "Ninahisi kama siwezi kuacha kuwaambia watu wote." Anzisha uigizaji tena.

Wazazi wa Yesu wanafanya yote ambayo sheria ya Mungu inahitaji kisha wanarudi Nazareti. Yesu alikuwa kwa afya, na alikuwa na kibali cha Mungu.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayewaigiza Yosefu na Maria, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Ninahisi jukumu kubwa," "Ajabu." "Upendo kwa mwanangu." "Kufurahi kuona jinsi Yesu anavyokua."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 2:22-40

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Maria anaenda Yerusalem na Yosefu baada ya kumzaa Yesu. Wanaenda **Hekaluni** kutoa sadaka ya utakaso. Hapa palikuwa mahali pa pekee Yerusalem ambapo makuhani wangeweza kukutana na Mungu na kutoa dhabihu kwa ajili ya watu. Kwa kuwa Maria na Yosefu hawakuwa makuhani, wangeweza kuingia ukumbi wa Hekalu tu na si jengo kuu lenyewe. Hakikisha unatumia neno lilelile kwa Hekalu ambalo umetumia katika vifungu vyta Luka viliviyotangulia. Unaweza kupata ufanuzi kamili wa Hekalu katika Faharasa Kuu. **Sadaka ya utakaso** ilihitajika kwa Maria kulingana na sheria ya Musa. Utakaso inamaanisha kuwa safi tena. Sadaka ya utakaso inapatikana kwenye Faharasa Kuu. Mwanamke yejote wa Kiyahudi aliyezaa mtoto wa kieme alioneckana kuwa najisi kwa siku arobaini baada ya kujifungua. Wakati huu

hakuruhusiwa kugusa kitu chochote kitakatifu au kuingia Hekaluni. Kipindi cha siku 40 kiliitwa "wakati wa utakaso wake." Mwanamke huyo angekuwa safi tena wakati alipotoa dhabihu. Hii ilijulikana kama toleo la utakaso. Baada ya dhabihu, Maria angeweza kumwabudu Mungu hadharani tena. Safi au najisi inamaanisha hali ambayo mtu anastahili au hastahili kwa ajili ya huduma kwa Mungu. **Sheria ya Musa** ni sheria ambayo Mungu aliwapa Waisraeli kupitia Musa.

Luka anaposema toleo **lao** la utakaso, inamaanisha Yosefu na Maria. Sheria ya Mungu haikuhitaji Yosefu asafishwe. Alikuja kwa sababu ilikuwa ni suala la familia. Hakikisha unatafsiri hili kwa njia ambayo inaonyesha kwamba mama tu ndiye aliyehitajika kuwa safi.

Maria na Yosefu hawakuwa wakisafiri Hekaluni kutoa dhabihu tu, bali pia walienda kumweka **Yesu wakfu kwa Mungu**. Sheria ya Mungu inasema kwamba ikiwa kifungua mimba wa mwanamke ni mvulana, lazima **awekwa wakfu kwa Mungu**. Hii inamaanisha kwamba mtoto angewekwa wakfu kwa Mungu na kwamba Mungu angemwona mtoto kama aliyewekwa wakfu au mtakatifu. Hii inamaanisha kwamba walimchukua Yesu kwa kuhani aonyeshe kwamba Yesu alikuwa wa Mungu kwa ajili ya huduma yake. Hakikisha unatumia tafsiri ile ya **takatifu** ambayo umetumia katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Takatifu liko kwenye faharasa kuu.

Maria anahitajika kutoa dhabihu Hekaluni. **Dhabihu** ni kitu kinachotolewa kwa Mungu ili kumshukuru au kumwomba msamaha. Tumia tafsiri ileile kwa dhabihu ambayo umetumia katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Dhabihu ni neno ambalo liko kwenye faharasa kuu. Dhabihu ya damu yahitaji mnyama auwee wakati wa sherehe. Mwabudu aliletu mnyama kwa kuhani ili amuue na kumchoma kama zawadi kwa Mungu ili kuonyesha kwamba alikuwa amejiweka wakfu kikamili kwa Mungu. Kuwa kwa mnyama kungefunika dhambi zao na kuwafanya safi tena.

Dhabihu ambayo Maria alihitajika kutoa ilikuwa ni hua wawili au makinda mawili ya njiwa. Sheria ya Mungu ilimtaka mwanamke afanye hivyo ikiwa hangeweza kununua mwana-kondoo. **Hua na njiwa** ni aina mbili za ndege ambao ni wa familia moja. Hua ni aina ndogo ya njiwa anayehamahama. Walikuwa ndege wa nyumbani wakati wa Maria na walikuwa ndege wa pekee waliokubaliwa na sheria kwa ajili ya dhabihu. Hua huonwa kuwa wanyama wasafi na wenye amani.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Ikiwa hakuna hua na njiwa katika utamaduni wako, onyesha picha ya aina mbili za ndege ili kuwa na tafsiri bora. Ikiwa neno moja linatumwiwa kwa ndege hao, unaweza kutumia tafsiri yako ya hua/njiwa kwanza kisha uelezee mwengine kama aina nyingine ya hua/njiwa.

Basi alikuwako huko Yerusalemu mtu mmoja jina lake Simeoni. Basi inamaanisha tu kwamba Simeoni tayari alikuwa Yerusalemu wakati Maria na Yosefu walipoenda Hekaluni. Luka anaandika hili kama maelezo ya usuli. Hakikisha unamtambulisha mtu huyu mpya katika simulizi kwa njia ya asili katika lugha yako. Simeoni alikuwa mtu mwenye haki na mcha Mungu aliyejewa akisubiri Mungu amtume Masihi. Mtu akiwa **mwenye haki**, ana uhusiano mzuri na Mungu. Mwenye haki inapatikana kwenye faharasa kuu. **Mcha** Mungu inamaanisha mtu anayemheshimu Mungu na anafanya yale ambayo Mungu anahitaji. Hakikisha unatumia maneno yaleyale kwa mwenye haki na Masihi ambayo umetumia katika vifungu vya Luka viliviyotangulia.

Roho Mtakatifu alimwambia Simeoni kwamba hatakufa hadi atakapomwona **Masihi wa Bwana**. Bwana inamrejelea Mungu na Masihi inarejelea mtu aliyetumwa na Mungu kama mfalme na mwokozi. Masihi wa Bwana au Kristo wa Bwana inamaanisha "aliyewekwa au aliyeahidiwa na Mungu." Neno Masihi liko kwenye faharasa kuu. Roho Mtakatifu anamwongoza Simeoni Hekaluni. Hakikisha unatumia neno au maelezo yaleyale kwa **Roho Mtakatifu** ambayo umetumia katika vifungu vingine vya Luka. Roho Mtakatifu ni maneno yanayopatikana kwenye faharasa kuu. Simeoni alipomwona Yesu, alimchukua mtoto mikononi mwake. **Kumchukua** kunaweza kutafsiriwa hapa kama kumpokea. Inamaanisha kwamba Yosefu na Maria walimruhusu Simeoni ambebe Yesu.

Kisha Simeoni anamsifu Mungu. Sifa yake inakaririwa kama shairi. Simeoni anamwita Mungu **Bwana Mwenyezi**. Neno la Kigiriki linalotumiwa hapa linaweza kutafsiriwa kama "bwana." Mtumwa angemwita mmiliki wake kwa jina hilo. Simeoni anamwambia Mungu, "**unaweza sasa kumruhusu mtumishi wako aende zake kwa amani**." Maneno haya yanamaanisha kwamba Simeoni anaweza kufa kwa amani, au kwa uradhi kwa sababu Mungu alitimiza ahadi yake. Simeoni anaposema **wokovu wako**, ni njia nyingine tu ya kusema Masihi wa Bwana. Anamwita Masihi wokovu wako kwa sababu yeze ndiye aliyetumwa na Mungu ili kuwaokoa watu. Simeoni anasema

kwamba wokovu wa Mungu uko **machoni pa watu wote**. Hii inamaanisha kwamba Wayahudi na mataifa mengine wangeona wokovu wa Mungu. Anasema kwamba Yesu ni **nuru kwa ajili ya ufunuo kwa watu wa Mataifa**. Yesu ni kama nuru kwa sababu atafunua Mungu na tabia yake kwa Mataifa, au watu amba si Wayahudi. Yesu ataleta **utukufu**, au heshima, kwa Israeli.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Unaonyeshaje furaha na shukrani nyingi katika utamaduni wako? Unamsifuje Mungu katika lugha yako?

Kisha Simeoni anazungumza na Maria. Anamwambia kwamba wengine watainuka kwa kumkubali Yesu kama Mwokozi wakati wengine wataanguka kwa sababu wanamkataa. Yesu atakuwa ishara kutoka kwa Mungu ambayo watu wengi watakataa. Kukataliwa huku kutaonyesha mawazo ya moyo mingi. Hakikisha unatumia tafsiri ya moyo ambayo umetumia hapo awali. Simeoni anatoa unabii, au anatoa ujumbe kutoka kwa Mungu, kwa kusema **upanga utauchoma moyo wake**. Simeoni analinganisha. Upanga ulikuwa kisu kirefu chenyé makali pande mbili. Moyo unamaanisha sehemu ya mtu ambapo hisia zinatokea. Simeoni anazungumzia matukio ya wakati ujao ambapo watu wangemkataa na kumsulubisha Yesu. Huzuni ambayo Maria angehisi ingekuwa kubwa sana hivi kwamba angehisi kama mtu amemchoma kwa upanga.

Anna alikuwa mjane na **nabii wa kike** aliyekuwa Hekaluni pia. Nabii wa kike ni mwanamke ambaye ni nabii. Hakikisha umetafsiri nabii kwa njia ile ile ambayo umetafsiri katika vifungu vyá Luka viliviyotangulia. Neno nabii liko kwenye faharasa kuu. **Hakuwahi kutoka Hekaluni** ni njia nyingine ya kusema alienda Hekaluni mara nyingi sana. Angesali, **kufunga**, na kumwabudu Mungu. Kufunga kunamaanisha kuwa Anna hakula ili aweze kufikiria kuhusu Mungu tu na ufalme wake kama sehemu ya ibada yake kwake. Alisikia yale ambayo Simeoni alisema kuhusu Yesu na akamsifu Mungu. Aliwaambia Wayahudi wote waliokuwa wakimngojea Masihi kwamba Yesu alikuwa Mwokozi.

Maria na Yosefu **walitimiza matakwa yote ya sheria ya Bwana**. Hii inamaanisha tu kwamba walikuwa wametoa dhabihu ya utakaso kwa Maria na kwamba walikuwa wamemweka Yesu wakfu kwa Mungu. Walirudi nyumbani kwao Nazareti. Yesu anakua katika hekima na neema ya Mungu ilikuwa juu yake. **Hekima** inarejelea uelewa na ufahamu, hasa katika mambo ya kiroho. **Neema ya Mungu** inamaanisha kwamba Mungu aliendelea

kumwonyesha kibali na kumbariki Yesu. Hapa, neema inamaanisha kwamba Mungu anamwonyesha mtu kibali kwa sababu anamkubali au anamheshimu. Mungu anamkubali Yesu na amemchagua kwa kazi ya pekee.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 2:41-52

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 2:41-52 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 2:41-52

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anakua Nazareti na Yosefu na Maria. Yesu na wazazi wake wanarudi Yerusalem ili kusherehekeea Pasaka. Hii inatokea miaka kumi na miwili baada ya Yesu kuwasilishwa Hekaluni.

Kila mwaka, Yosefu na Maria walisafiri Yerusalem ili kusherehekeea Pasaka. Pasaka ni sherehe ya kidini ya Wayahudi. Inaadhimisha wakati Mungu aliwaokoa mababu za Wayahudi kutoka utumwani Misri. Mfalme wa Misri aliwaruhusu Wayahudi waondoke kwa sababu Mungu alimtuma malaika amuuue kila mwana wa kwanza wa kiume nchini Misri usiku mmoja. Malaika hakuwaua wana wa kiume wa kwanza wa Kiyahudi. "Aliwapita" wana wa kwanza wa Wayahudi na kuwaacha bila jeraha. Kwa sababu ya hii sherehe ya Pasaka ilikuwa kama sherehe ya uhuru kwa Wayahudi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Je, utamaduni wako unasherehekeea sherehe kubwa za kidini? Unaweza kuelezeaje sherehe unazopenda?

Yesu alikuwa na umri wa miaka 12 aliposherehekeea Pasaka na wazazi wake. Miaka kumi na miwili ilikuwa umri muhimu kwa wavulana Wayahudi. Ilikuwa ni umri ambapo

mvulana wa Kiyahudi alikuwa "mwana wa sheria." Hii inamaanisha aliju kile ambacho sheria ya Mungu ilihitaji na kujaribu kuishi kulingana nayo. Alikuwa akijiandaa kuingia katika jamii ya kidini alipofikisha miaka 13.

Je, umri wa watoto una umuhimu fulani katika utamaduni wako? Katika utamaduni wako, watoto wanaweza kuanza kuelewa mambo ya kidini wakiwa na umri gani?

Pasaka ilidumu kwa siku saba, lakini mahujaji, au Wayahudi ambao walilazimika kusafiri hadi Yerusalem, walihitajika kukaa kwa siku mbili tu. Yosefu na Maria wanaanza kusafiri kurudi Nazareti. Hawakujua kwamba Yesu alibaki Yerusalem. Kwa kawaida Wayahudi walitembea kwa vikundi vidogo walipokuwa wakisafiri pamoja. Ingekuwa kawaida kwa Yesu kutembea na ndugu au marafiki walipokuwa wakisafiri. Ndiyo sababu waliweza kusafiri siku nzima kabla ya kutambua kwamba Yesu alikuwa amepotea. Kundi linasafiri umbali wa maili 20-25 kwa siku na kutambua kwamba Yesu hayuko wanapopiga kambi usiku. Yosefu na Maria wanawauliza ndugu na marafiki, lakini Yesu hayuko nao.

Wazazi wa Yesu hawakumpata hadi siku tatu baadaye. Siku moja ilikuwa safari yao kutoka Yerusalem, siku ya pili ilikuwa safari yao kurudi Yerusalem, na siku ya tatu ilikuwa walipomwona Yesu katika ukumbi mmoja wa Hekalu. Yesu alikuwa ameketi na walimu wa kidini akisikiliza na kuuliza maswali. Watu walio karibu ambao wanasikia mazungumzo kati ya Yesu na walimu wanashangaa. Wanashangazwa na uwezo wake wa kuelewa sheria ya Mungu na kwa majibu yake kwa maswali ambayo walimu wanamuuliza. Yosefu na Maria wanashangaa. Haikuwa kawaida kwa mtoto mwenye umri wa Yesu kukaa na walimu na kujadili mambo ya kidini. Maria anamwuliza Yesu kwa mshangao kwa nini aliwafanya hivyo. Anamaanisha kwa nini aliondoka bila kuwaambia. Maria anamwambia kwamba walikuwa wakimtafuta kwa sababu walikuwa na wasiwasi.

Yesu anajibu kwa maswali ya balagha au maswali ambayo alidhani wanapaswa kujua majibu. Anauliza kwa nini walikuwa wakimtafuta. Anadhani ilifaa kuwa wazi kwa nini alikuwa Hekaluni akiuliza maswali. Anaita Hekalu nyumba ya Baba yake, au nyumba ya Mungu. Ilimaanisha kwamba Yesu alifikiria ni muhimu kwake kuwa Hekaluni. Hakikisha kwamba watu katika utamaduni wako wataelewa "baba yangu" inarejelea Mungu na si Yosefu. Hata hivyo, usifasiri

kama "nyumba ya baba yangu wa mbinguni," kwa sababu Yosefu na Maria hawakuelewa jibu lake.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watoto huwaongeleshaje wazazi wao katika utamaduni wako? Wazazi huwapa watoto wao uhuru kiasi gani?

Yesu anarudi na wazazi wake Nazareti, na alikuwa mtiifu kwao. Yesu anakua kwa hekima, au katika ufahamu wake wa kile ambacho Mungu anasema na anataka watu wafanye. Pia anakua kwa kimo. Hii inamaanisha mwili wake ulikua kimwili. Mungu na watu wanamukubali Yesu anapokua.

Hadithi hii inaonyesha mapambano ya Yesu. Yesu alihisi haja ya kuwa na uhusiano wa karibu na Baba yake wa mbinguni. Lakini pia alihisi alihitajika kutii wazazi wake. Yesu anakua katika ufahamu wake wa sheria na tabia ya Mungu. Maria anakumbuka mambo yote yanayotokea na kuyatafakari mara kwa mara.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 2:41–52

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina sehemu tano.

Tukio la kwanza: Maria na Yosefu wanahudhuria sherehe ya pasaka kila mwaka Yerusalem. Wakati huu, wanachukua Yesu ambaye ana umri wa miaka kumi na miwili.

Tukio la pili: Baada ya sherehe kumalizika, Maria na Yosefu wanaanza safari ya kurudi nyumbani. Wakati huo huo, Yesu anabaki Yerusalem.

Tukio la tatu: Baada ya siku nzima ya kusafiri, Maria na Yosefu wanamtafuta Yesu mionganoni mwa ndugu na marafiki. Hawakumpata kwa hivyo wanarudi Yerusalem.

Tukio la nne: Siku ya tatu baada ya Maria na Yosefu kuondoka Yerusalem, wanampata Yesu akizungumza na walimu wa kidini Hekaluni. Watu wanashangazwa na ufahamu wake na majibu yake. Wazazi wa Yesu wanauliza kwa nini alibaki. Maria na Yosefu hawaelewii jibu la Yesu.

Tukio la tano: Yesu anarudi nyumbani na wazazi wake. Yesu alikuwa mtiifu kwa wazazi wake. Yesu anaendelea kukua kwa afya. Anamfurahisha Mungu na watu wanapendezwa naye.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Yusufu
- Maria
- Wasafiri wengine (familia na marafiki)
- Walimu wa kidini
- Watu Hekaluni

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyeye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wazazi wa Yesu walihudhuria sherehe ya pasaka kila mwaka. Hii inaonyesha kujitoa kwao kwa Mungu na kwamba walifuata desturi na mila zao. Hii pia inaonyesha kwamba Yesu akikua katika mazingira ya kumheshimu Mungu.

Yesu alipokuwa na umri wa miaka 12 Maria na Yosefu walikwenda Hekaluni. Ni muhimu kukumbuka kwamba walikaa Yerusalem angalau siku 2. Pasaka ilikuwa wakati ambapo maelfu ya Wayahudi walikuwa wakisafiri kwenda na kutoka Yerusalem. Kwa kuwa sheria ya Mungu iliwtaka wanaume kushiriki, kila mwanaume Myahudi alilazimika kwenda Yerusalem ili kusherehekeea. Kwa kawaida walisafiri na familia zao.

Sherehe ilipoisha, Maria na Yosefu walianza kurudi nyumbani.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Maria na Yosefu walitimiza matakwa ya pasaka kulingana na sheria ya Mungu. Lakini Yesu anabaki Yerusalem.

Ni muhimu kutambua kwamba Maria na Yosefu hawakumwacha Yesu. Ilikuwa uamuzi wa Yesu kubaki nyuma. Pia usimwonyeshe Yesu kana kwamba hakuwa mtiifu kwa wazazi wake. Badala yake, Yesu alikuwa akifuata kusudi la Mungu kwa maisha yake.

Maria na Yosefu walikuwa wakisafiri na watu wengine wengi katika kikundi. Walifikiri kwamba Yesu alikuwa akisafiri na wasafiri wengine, familia au marafiki. Usiku walikuwa wakimngojea Yesu aje na hakuja. Wanauliza ndugu na marafiki ikiwa wamemwona Yesu. Hawakumpata, kwa hivyo wanarudi Yerusalem.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wako wanatasfirije? Nani huwajali watoto wakati watu wanatasfirii katika vikundi?

Baada ya siku moja ya kusafiri kutoka Yerusalem na siku nyingine ya kurudi Yerusalem, wanampata Yesu siku ya tatu. Alikuwa Hekaluni na baadhi ya walimu wa kidini. Alikuwa akisikiliza na kuuliza maswali alipokuwa akizungumza nao. Kila mtu aliyejkuwa akisikiliza alishangazwa na ufahamu na mazungumzo aliyokuwa nayo.

Wazazi wake wanashangaa. Wanamwuliza kwa nini alikuwa amewafanya hivi kwa sababu walikuwa na wasiwasi sana juu yake. Alijibu, "Kwa nini kunitafuta? Hamkujua kwamba imenipasa kuwa katika nyumba ya Baba yangu?"

Ni muhimu kutambua kwamba Yesu hakuju kwa dharau wala hakupinga mamlaka ya wazazi wake. Lakini Yesu anaonyesha uhusiano wake wa pekee na Mungu na kujitoa kwake kwa kusudi la Mungu.

Hawaelewi maana ya jibu la Yesu. Yesu anarudi nyumbani kwake na wazazi wake. Maria anaweka mambo haya katika kumbukumbu yake na kuyatafakari mara kwa mara. Yesu anakua kwa afya na pia katika kibali cha Mungu. Anamfurahisha Mungu na watu wanapendezwa naye.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 2:41-52

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio 5.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Yusufu
- Maria
- Wasafiri wengine (familia na marafiki)
- Walimu wa kidini
- Watu Hekaluni

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza Maria na Yosefu wakienda Yerusalem kila mwaka kwa ajili

ya sherehe ya pasaka. Pia, igiza jinsi hii inavyowachukua zaidi ya siku mbili.

Hakikisha unawaonyesha Maria na Yosefu wakishiriki kikamilifu katika sherehe ya Pasaka. Sherehe imekamilika wakati Maria na Yosefu wanapoondoka Yerusalem. Hakikisha unaonyesha kwamba Maria na Yosefu wana hakika kwamba Yesu anasafiri na kikundi. Hawajui kwamba wanamwacha Yesu nyuma. Badala yake, Yesu anabaki kimakusudi. Kumbuka kwamba Yesu hana mtazamo wa uasi, lakini anazingatia kusudi la Mungu.

Baada ya kusafiri kwenda Yerusalem, Maria na Yosefu wanamkuta Yesu akizungumza na walimu wa kidini Hekaluni. Hakikisha timu inaonyesha kwamba Yesu hana jeuri wakati Maria na Yosefu wanapompata na kumuuliza kwa nini alibaki nyuma.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza wazazi wakienda Yerusalem kila mwaka. Yesu akiwa na umri wa miaka 12, anasafiri nao. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji Yesu, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Ninafurahi kuwa na wazazi wangu katika sherehe hii," "Nimefurahi kuona Hekalu," "Nina maswali mengi sana," "Ninavutiwa na idadi ya watu wanaohudhuria sherehe." Anzisha uigizaji tena.

Sherehe ya pasaka imekwisha. Kwa hivyo Maria na Yosefu wanatasafiri kurudi nyumbani. Wanafikiri kwamba Yesu yuko na wasafiri wengine katika kikundi hicho. Lakini Yesu anabaki nyuma. Jioni Yesu hakuja. Maria na Yosefu wanauliza marafiki na familia na hapatikani. Maria na Yosefu wanarudi Yerusalem.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Yosefu, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Ninaogopa kwamba jambo lililomtokea Yesu," "Ninaanza kukata tamaa," "Nafikiria jinsi anavyojisikia akiwa peke yake na watu asiowajua," "Nimeshindwa kutimiza kazi ya Mungu ya kumlea." Anzisha uigizaji tena.

Siku ya tatu, Maria na Yosefu wanamkuta Yesu Hekaluni akizungumza na walimu wa kidini. Kila mtu aliyejkuwa alishangazwa na ufahamu wake na majibu yake.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Ninashangazwa na mambo yanayotokea," "Nakumbuka yale ambayo Malaika alisema," "Nimefurahi kwamba nimempata,"

"Nimevunjika moyo kwamba hakuniambia kuwa anabaki nyuma." Anzisha tena uigizaji.

Wazazi wa Yesu hawajui cha kufikiria, na mama yake anauliza: "Mwanangu, mbona umetufanyia hivi?" Yesu anajibu, "Kwa nini kunitafuta? Hamkujua kwamba imenipasa kuwa katika nyumba ya Baba yangu?" Wazazi wa Yesu hawaelewi anachomaanisha.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Yosefu, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Nimechanganyikiwa," "Nimeumia, najua kwamba mimi si babake lakini nilimlea," "Nashangaa kwamba amejibu hivi," "Sijui cha kusema."

Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Je, hawaelewi?," "Ninahitaji kujifunza mengi kuhusu Baba yangu," "Sitaki kuwa mjeuri kwa wazazi wangu."

Muulize muigizaji anayemwigiza Maria, "Unahisi vipi?" Sikiliza ikiwa kuna maneno kama, "Kuchanganyikiwa," "Ninahuzunika kwamba hanihitaji tena," "Najua hii ni sehemu ya mpango wa Mungu." Anzisha tena uigizaji.

Yesu anarudi nyumbani na wazazi wake, naye anawatii. Yesu anakua akimpendeza Mungu na watu wanamheshimu Yesu.

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 2:41–52

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yosefu, Maria na Yesu wanasafiri kutoka Nazareti hadi Yerusalem kwa ajili ya Pasaka. **Pasaka** ilikuwa ni sherehe ya kidini ya Kiyahudi. Ilidumu kwa siku saba na ilisherehekeea wakati ambapo Mungu aliwaokoa mababu zao kutoka utumwani Misri. Alifanya hivyo kwa kumtuma malaika amfanye mfalme wa Misri awaruhusu Wayahudi waondoke. Usiku mmoja malaika kutoka kwa Bwana alikuja na kuwaua watoto wote wa kwanza wa kiume wa Wamisri. Hata hivyo, malaika "aliwapita" watoto wa kwanza wa kiume wa Kiyahudi na kuokoa maisha yao. Pasaka ni kama sherehe ya uhuru kwa Wayahudi.

Luka anasema kuwa walihudhuria sherehe **kulingana na desturi**. Katika wakati wa Yesu, wanaume wote Wayahudi walihitajika kuhudhuria

Pasaka Yerusalem. Baada ya kumaliza sherehe, Yosefu na Maria walianza safari ya kurudu nyumbani. Mwishoni mwa siku ya kusafiri, waligundua kwamba Yesu hakuwa nao. Wanarudi Yerusalem kumtafuta Yesu.

Yosefu na Maria walimkuta Yesu akiwa ameketi na **walimu wa kidini** katika ukumbi wa Hekalu. Walimu wa sheria ya kidini na Hekalu inapatikana kwenye Faharasa Kuu. Walimu hawa walikuwa walimu wa sheria ya Mungu. Huenda walikuwa baadhi ya walimu maarufu wa kidini katika Israeli. Maria anamwuliza Yesu kwa nini alitoka bila kuwaambia. Yesu anajibu kwa kuuliza kwa nini hakujua kwamba alipaswa kuwa katika nyumba ya Baba yake.

Yesu anaposema **nyumba ya Baba yangu**, anamaanisha nyumba ya Baba yangu wa mbinguni au nyumba ya Mungu. Alikuwa akizungumza kuhusu Hekalu. Hakikisha kuwa hii hajatafsiriwa kama nyumba ya Yosefu.

Lakini Maria na Yosefu hawakuelewa. Yesu anarudi na wazazi wake Nazareti, na alikuwa mtiifu kwao. Maria **aliyaweka mambo haya yote moyoni mwake**. Hii inamaanisha tu kwamba Maria aliweka matukio yote yaliyokuwa yametokea moyoni mwake. Hakukubali kuyasahau. Hakikisha umetafsiri moyo kwa njia ile ile ambayo umetafsiri katika vifungu vya Luka vilivyotangulia.

Yesu anakua katika hekima na **kimo**. Kimo inamaanisha kwamba Yesu alikuwa kimwili na kuwa mwanaume. Anakua kwa **kibali** cha Mungu na mwanadamu. Hii inamaanisha kwamba Mungu na watu walipendezwa naye na kumthamini.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho

kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 3:1-14

Kusikiliza na Moyo

Luka 3:1-14

Sikiliza Luka 3:1-14 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu majdili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 3:1-14

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Luka anaendelea na hadithi yake kwa tukio linalofuata katika maisha ya Yesu. Hadithi hii inatokea karibu miaka 18 baada ya Yesu kuwasilishwa Hekaluni. Yesu na binamu yake Yohana wana umri wa miaka 30 hivi wanapoanza huduma zao za umma. Hadithi hii inaonyesha Yohana akitimiza kusudi lake la kuandaa njia kwa Bwana - Yesu. Yohana anafundisha katika jangwa la Yudea pande zote za Mto Yordani. Mto Yordani una urefu wa takribani kilomita 320. Watu waliweza kuvuka kwa urahisi. Kwa kawaida una upana wa mita 30 na kina cha mita tatu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya Mto Yordani na jangwa la Yudea ili kuelewa jiografia vizuri.

Kama mwanahistoria, Luka anatoa habari za ziada ili watu watambue wakati ambao simulizi hili linatokea. Kwa wakati huu, ilikuwa mwaka wa kumi na tano wa utawala wa Kaisari maliki Tiberio wa Roma. Alitawala Milki ya Roma kutoka mji wa Roma. Milki ya Roma ilijumuisha mikoa ya Kiyahudi ya Yudea na Galilaya. Mwaka wake wa kumi na tano ulikuwa katika ya A.D. 26 hadi 28. Pontio Pilato alikuwa mtawala au kiongozi, wa Yudea. Alikuwa chini ya mamlaka ya maliki wa Roma.

Mfalme Herode, au Herode Mkuu, alikuwa mafalme wa Galilaya. Alikufa muda mfupi baada ya Yesu kuzaliwa. Maliki wa Roma aligawanya nchi yate katika sehemu nne. Aliwachagua baadhi ya wana wa Herode wazitawale. Herode tetraki wa Galilaya alikuwa mwana wa Herode Mkuu. Jina lake kamili lilikuwa Herode Antipasi. Tetraki inamaanisha tu kwamba alitawala robo moja ya eneo hilo. Hapa, Herode Antipa alikuwa mtawala wa Galilaya. Ndugu mkubwa wa Herode alikuwa Filipo. Wote wawili walikuwa wana wa Herode Mkuu, lakini walikuwa na mama tofauti. Filipo alitawala Iturea na Trakoniti. Haya yalikuwa majina ya mikoa miwili mashariki mwa Galilaya. Watu walioishi huko walikuwa wa Mataifa. Mtawala anayeyitwa Lisania alitawala wilaya ya Abilene, iliyokuwa mikoa wa kaskazini na mashariki mwa Galilaya. Luka anatuambia kuhusu watawala hawa ili tuelewe zaidi hali ya kisiasa wakati Yohana anaanza huduma yake.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya Galilaya, Iturea, Trakoniti, na Abilene -sehemu nne zilizoongozwa na viongozi wanne kwa wakati huu. Hakikisha kwamba unaonyesha mahali ambapo

Mto wa Yordani uko kuhusiana na mikoa yote tofauti.

Luka pia anatuambia kuhusu hali ya kidini. Anasi na Kayafa ni makuhani wakuu. Kuhani mkuu alikuwa kiongozi wa makuhani wote wa Kiyahudi. Pia alikuwa kiongozi wa mahakama kuu ya Kiyahudi. Kwa sababu ya hili alikuwa na nguvu na ushawishi mkubwa. Kulingana na desturi ya Kiyahudi, makuhani wakuu walihudumu maisha yao yote. Anasi alikuwa kuhani mkuu, lakini gavana wa Roma alimwondoa. Nafasi yake ilichukuliwa na Kayafa, mwana-mkwe wa Anasi. Luka anaafuata desturi ya Kiyahudi na anaendelea kumwita Anasi kuhani hata ingawa Kayafa alikuwa kuhani mkuu. Kumbuka kwamba haya ni maelezo ya usuli.

Mungu anazungumza na Yohana. Yohana bado alikuwa akiishi nyikani au jangwani. Neno la Mungu linamjia Yohana. Hii inamaanisha kwamba Mungu anampa Yohana ujumbe wa pekee. Yohana anaanza kuwahubiria watu karibu na Mto Yordani. Kuhubiri ni kuwaambia watu jambo muhimu hadharani. Yohana anahubiri ujumbe wa Mungu kwa umati ambao ulikuja kumsikiliza. Ujumbe wa Yohana ni kwamba wanapaswa kubatizwa ili kuonyesha toba. Ubatizo unamaanisha kuoshwa kiibada unakomtakasa mtu au kumfanya awe safi kiibada. Ubatizo unaonyesha kwamba mtu alitaka kuacha kutenda dhambi, au kutomtii Mungu, na kuanza kumtii Mungu. Toba inamaanisha kugeuka kutoka dhambi na kumgeukia Mungu. Ikiwa watu wangetubu wangesamehewa dhambi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wako wanaonyeshaje kwamba wanaanza kuishi maisha mapya? Je, kuna sherehe? Zieleze.

Kisha Luka anashiriki unabii kutoka Isaya ili watu wajue kwamba Yohana aliutimiza. Karibu miaka 700 kabla ya Yohana kuzaliwa, nabii Isaya aliandika juu yake kwa Kiebrania. Alisema kwamba mtu angewatangazia watu kwamba Bwana Mungu alikuwa anakuja na kwamba wanapaswa kuwa tayari kwake. Katika mashairi ya Kiebrania, maana ile ile ilirudiwa kwa maneno tofauti. Isaya alilinganisha mambo mengi ili kusema ujumbe uleule. Ujumbe wa Isaya ni kwamba watu wanapaswa kutayarisha njia au barabara kwa ajili ya Bwana. Ilikuwa desturi ya Wayahudi kuandaa barabara mfalme alipopitia kijiji chao. Bwana, au Mungu mwenyewe, alikuwa anakuja kwao akiwa Masihi. Kuandaa barabara ilikuwa sitiari. Ilimaanisha kwamba watu walihitaji kutubu ili kuijiandaa kwa ajili ya kuja kwa Bwana.

Isaya anasema kwamba watu wote wataona wokovu wa Mungu. Wokovu unatumika hapa kwa njia ile ile ambayo Simeoni alilitumia neno hilo alipozungumza kuhusu Mwokozi. Kila mtu ataona wokovu kwa sababu watamwona Yesu. Yeye ni Masihi ambaye Mungu amemtuma ili kuwaokoa watu.

Kisha Luka anasimulia jinsi Yohana alivyotimiza unabii huu. Umati unakuja kwenye Mto Yordani ili kubatizwa na Yohana. Lakini Yohana anawakosoa watu kwa kuwaita nyoka wenye sumu. Katika utamaduni wa Kiyahudi, hili lilikuwa tusi lililomaanisha kwamba watu walikuwa waovu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya nyoka.

Yohana anawaambia kwamba wanakuja kubatizwa tu ili kuepuka adhabu ya Mungu, si kwa sababu walitaka kumgeukia Mungu kikweli. Anasema wanapaswa kuthibitisha kwamba wametubu kikweli, au kumgeukia Mungu. Wanaweza kuthibitisha toba yao kwa kuzalisha matunda, ambayo inamaanisha kufikiri na kufanya jinsi Mungu anavyotaka. Wayahudi wengi waliamini kwamba Mungu aliwapenda watu wao zaidi ya mataifa mengine yote. Lakini Yohana anasema kwamba kuwa mzao wa Abrahamu hakutawaokoa kutokana na hukumu na adhabu ya Mungu. Anawaambia Mungu anaweza kufanya wazao wa Abrahamu kutoka kwa mawe akitaka.

Yohana analinganisha miti na watu. Anasema kwamba Mungu yuko tayari kuhukumu watu kama shoka ilivyo tayari kukata miti. Matunda yanarejelea mawazo na matendo mazuri. Yohana anasema kwamba Mungu yuko tayari kuhukumu na kuwaadhibu wale ambao hawajamgeukia. Wale ambao hawajamgeukia Mungu hawatazaa matunda mazuri. Kisha watu wanaanza kuuliza kile wanachopaswa kufanya ili kuonyesha kuwa wametubu. Makundi matatu ya watu wanaomwuliza Yohana swali hili ni umati, watoza ushuru, na askari.

Yohana anaambia umati kwamba walio na kanzu au shati mbili wawagawie wale wanaohitaji. Pia anawaambia kwamba mtu aliye na chakula cha ziada anapaswa kumgawia yule ambaye hana.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya kanzu.

Yohana anawaambia watoza ushuru kwamba wasichukue pesa zaidi ya zile zinazohitajika kisheria kutoka kwa watu. Watoza ushuru walichukiwa katika utamaduni wa Kiyahudi kwa

sababu waliwafanya kazi Waroma. Kwa kawaida walikusanya pesa nyingi zaidi ili waweze kuiwekeea wenyewe.

Yohana anawaambia askari wasiitumie nguvu au mashtaka ya uongo ili kupata pesa kutoka kwa watu. Askari alipomshtaki mtu kwa uongo kwamba alikuwa amefanya uhalifu, walienda mahakamani. Mtu asiye na hatia alilazimika kulipa zaidi kwa uhalifu huo. Askari aliyeemshtaki angepata sehemu ya pesa hizo. Yohana anawaambia watosheke na malipo waliyolipwa.

Hadithi hii inaonyesha Yohana akitimiza kusudi lake la kuanda njia kwa ajili ya Masihi - Yesu. Inaonyesha Yohana akileta ujumbe wa Mungu kwa watu. Anawaambia wabatizwe ili kuonyesha kwamba walikuwa wamemgeukia Mungu. Anasema jinsi wanavyoishi inapaswa kuonyesha kwamba walikuwa wametubu.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

Luka 3:1-14

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Isaya anatoa unabii kuhusu Yohana.

Tukio la pili: Luka antambulisha maliki, gavana na viongozi ili kuonyesha wakati wa hadithi hii.

Tukio la tatu: Mungu anazungumza na Yohana, mwana wa Zekaria. Yohana anawaambia watu wabatizwe kama ishara ya toba ya dhambi zao na kumgeukia Mungu.

Tukio la nne: Yohana anawaambia watu wathibitishe kwamba wametubu kwa jinsi wanavyoishi. Watu wanaitikia kwa kuuliza maswali.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Isaya
- Mungu
- Yohana
- Watu
- Watoza ushuru
- Askari

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kutambua kwamba matukio ya hadithi yanapangwa upya kwa mpangilio wa wakati ili iwe rahisi wakati wa kuigiza.

Isaya anatoa unabii kuhusu kuja kwa Mungu. Anawaambia watu kwamba wanapaswa kunyoosha mapito yao.

Ni muhimu kukumbuka unabii huu ultolewa miaka 700 iliyopita. Isaya alizungumzia siku zijazo. Maisha na matendo ya Yohana yalitimiza unabii wa Isaya.

Matukio yalitukia wakati Tiberio alipokuwa maliki wa Roma na Pontio akiwa mtawala wa Yudea. Herode, Filipo na Lisania walikuwa watawala. Anasi na Kayafa walikuwa makuhani wakuu.

Wakati huo Yohana alikuwa akiishi nyikani. Yohana anapata ujumbe kutoka kwa Mungu. Kisha Yohana anasafiri pande zote mbili za Mto Jordani akiwaambia watu wabatizwe. Kubatiza ni ishara ya toba ya dhambi zao na kumgeukia Mungu kwa ajili ya msamaha.

Ni muhimu kukumbuka kwamba neno ubatizo linamaanisha kuzamishwa majini. Pia ni muhimu kukumbuka kwamba Mto Jordani haukuwa na kina kirefu sana na ungeweza kuvukwa kwa urahisi.

Yohana anawaambia watu wathibitishe kwamba wametubu kwa jinsi wanavyoishi. Yohana anasisitiza kwamba hawapaswi kufikiri kwamba wameokolewa kwa sababu tu ni wazao wa Abrahamu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Luka anasimulia jinsi Yohana anavyofananisha watu na miti ya matunda. Miti fulani huzaa matunda, mengine hayazai matunda. Watu wengine wanafanya matendo mema kama ishara kwamba wameacha njia zao za zamani kweli na wana uhusiano mpya na Mungu. Watu wengine hutegemea desturi tu. Desturi hiyo inaweza kuwa ubatizo, si kama ishara

ya mabadiliko ya maisha, bali kama hatua ya kumpendeza Mungu. Watu wengine hutegemea uhusiano wa upendeleo. Kwa upande wa Wayahudi, uhusiano huo wa upendeleo ni kuwa wazao wa Abrahamu. Watu wanaotegemea desturi au uhusiano wa upendeleo huwazuia kufanya mambo mema au matendo mema. Watu hawa wanafananishwa na mti ambao hauzai matunda. Hukumu ya Mungu kwa watu ni kama mkulima anayekuja kukata mti usiozaa matunda.

Ni muhimu kukumbuka kwamba baadhi ya watu waliona kama hawatahukumiwa kwa sababu wao ni wazao wa Abrahamu tu.

Watu wanauliza kile wanachopaswa kufanya.

Ni muhimu kukumbuka kwamba watu wanauliza wanapaswa kuonyesha matunda gani kama njia ya kuonyesha kwamba wametubu kikweli.

Yohana anajibu, aliye na kanzu mbili amgawie asiye nayo. Watoza ushuru wafisadi walikuja kubatizwa na kuuliza wanapaswa kufanya nini. Yohana anajibu kwamba wasichukue zaidi ya kiwango walichopangiwa. Askari wengine wanauliza vivyo hivyo. Yohana anawaambia wasiitische pesa wala kuwashtaki watu kwa uongo.

Ni muhimu kuonyesha kwamba watu hawakuapenda watoza ushuru. Walidharauliwa kwa sababu walifanyia kazi nchi nyngine na walikusanya pesa nyngi zaidi ya ilivyohitajika.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIRISHA MAANDIKO

LUKA 3:1-14

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Isaya
- Mungu
- Yohana
- Watu
- Watoza ushuru
- Askari

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Isaya akiwaambia watu wa wakati wake unabii kuhusu Yohana. Itakuwa bora kuigiza unabii wenyewe. Watu wanasaafisha na kuandaa barabara kwa sababu mfalme anakuja. Mfalme anaweza kuwa muigizaji anayemwigiza Yesu. Wanaowaigiza Yohana na Yesu wanawenza kufunikwa ili kuonyesha kwamba watu wakati huo hawakujua hao ni nani. Walijua kile ambacho sauti ingesema tu. Baada ya miaka 700, unabii huo unatimizwa.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Isaya akitoa unabii wake kuhusu sauti nyikani inayosema nyoosheni mapito kwa ajili ya Masihi. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayewaigiza watu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Atakuja lini?" "Nimefurahi kwamba Mungu atatupigania." "Sistahili. Ninahitaji kurejea kwa Mungu." Anzisha uigizaji tena.

Wakati huo Tiberio, Pontio Pilato, Herode, Filipo na Lisania walitawala eneo hilo. Anasi na Kayafa walikuwa makuhani wakuu. Yohana anaishi nyikani. Yohana anapokea ujumbe kutoka kwa Mungu. Yohana anaanza kuwaambia watu wabatizwe kama ishara ya kutubu dhambi. Yohana anawaambia wamgeukie Mungu kwa ajili ya msamaha. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayewaigiza Yohana, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia "Ninataadhamika kushiriki ujumbe wa Mungu." "Nimefurahi kwamba watu wanasililiza na kubatizwa." "Nina wasiwasi kwamba watu wangu hawaelewi ujumbe wa Mungu kweli." Anzisha uigizaji tena.

Yohana anawaambia watu wathibitishe kwamba wametubu kwa jinsi wanavyoishi. Yohana anasisitiza kwamba Wayahudi hawatakolewa kwa sababu ni wazao wa Abrahamu tu. Hukumu ya Mungu kwa watu ni kama kukata matawi ya mti usiozaa matunda.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaogiza wasikilizaji "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kuchanganyikiwa." "Wasiwasi" "Lakini nilidhani ahadi ya Mungu kwa Abram ukuwa inatosha." Anzisha tena uigizaji.

Watu wanauliza kile wanachopaswa kufanya. Yohana anajibu, aliye na kanzu mbili amgawie asiye nayo. Watoza ushuru wafisadi walikuja kubatizwa na kuuliza tunapaswa kufanya nini?

Yohana anawaambia wasichukue zaidi ya kiwango walichopangiwa. Askari wengine wanaauliza vivyo hivyo. Yohana anawaambia wasimdhulumu mtu ili kupata pesa wala wasiwashtaki watu kwa uongo.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaogiza watoza ushuru, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kama tuna hatia." "Vibaya." "Ninahitaji kubadili njia zangu." "Hii itakuwa ngumu."

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaogiza askari "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kama tuna hatia." "Nahitaji kumwamini Mungu anipe mahitaji yangu." "Kuaibika."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 3:1-14

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Mfalme Herode ni **tetraki** wa Galilaya. Tetraki inamaanisha kiongozi wa serikali wa robo ya eneo. Hivyo, anatawala robo ya nchi ambayo baba yake, Mfalme Herode Mkuu, alikuwa ametawala kabla ya kufa.

Fikiria kuhusu tafsiri bora ya tetraki katika lugha yako. Je, kuna neno linalomaanisha vivyo hivyo? Unaweza kumwelezeaje mtu anayetawala eneo au maeneo mengi?

Mfalme Herode alikuwa akitawala Galilaya wakati **neno la Mungu lilipomjia Yohana**. Hii inamaanisha kwamba Mungu anazungumza na Yohana na kumpa ujumbe. Luka pia anatuambia **kuhani mkuu** ni nani wakati huu. Kuhani mkuu alikuwa kiongozi wa makuhani wote wa Wayahudi na alikuwa mkuu wa baraza la Wayahudi. Kwa sababu ya hili alikuwa na nguvu na ushawishi mkubwa. Kulingana na desturi ya Kiyahudi, makuhani wakuu walihudumu maisha yao yote. Kuhani liko kwenye faharasa kuu.

Yohana anaanza kuhubiri jangwani karibu na Mto Yordani. **Jangwa** lina maana sawa na nyika. Linamaanisha eneo la pori ambapo watu wachache waliishi. Eneo hilo lilikuwa kavu na halikuwa na mimea. **Kuhubiri** inamaanisha kuwaambia watu jambo muhimu hadharani. Hapa, Yohana alikuwa akiwaambia umati ujumbe maalum wa Mungu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha za Mto Yordani na nyika ikiwa bado hujawaonyesha.

Ujumbe wa Yohana ulikuwa **ubatizo wa toba**. Njia rahisi ya kusema hili ni "ubatizo unaoonyesha

toba." **Ubatizo** unarejelea uoshwaji wa kiibada ambao ungeonyesha kwamba mtu alikuwa ametubu dhambi zake. **Toba** maana yake ni kugeuka kuacha dhambi, kumgeukia Mungu, na kuanza kufuata njia za Mungu. Kwa hivyo ujumbe wa Yohana ulikuwa kwamba watu walihitaji kutubu, kupokea msamaha wa Mungu, na kubatizwa. Hakikisha umetafsiri toba na ubatizo kama vile umetafsiri katika vifungu vyta Luka vilivyotangulia. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu.

Kisha Luka anashiriki unabii kutoka kwa Isaya ili watu watambue kwamba Yohana aliitimiza. Isaya anaandika kuhusu **sauti ya mtu anayeitana**. Hii inarejelea mtu anayetangaza ujumbe kwa sauti kubwa. Sauti inazungumza kuhusu kutengeneza barabara ili kuijanda kwa ajili ya kuja kwa **Bwana**. Katika muktadha huu, Bwana inarejelea Mungu anayewajia watu kama Masihi. Isaya anatumia sitiari ya kutengeneza barabara kumaanisha kwamba watu wanapaswa kutubu na kumtii Mungu ili kujitayarisha kwa ajili ya Masihi. Unabii wa Isaya umeandikwa kama mashairi ya Kiebrania. Anatumia sitiari nyingi kusema jambo lilelile: jinsi ya kutengeneza barabara.

Kila bonde linapaswa kujazwa ni sitiari inayomaanisha kwamba mabonde lazima yajazwe ili barabara iwe tambarare. Bonde ni eneo la chini la ardhi kati ya milima au vilima. **Kila mlima na kilima vitashushwa** inarejelea kuchukua udongo kutoka kwa kilima au mlima na kuuweka mahali pa chini ili barabara iwe tambarare. Kushushwa pia kunaweza kumaanisha mtu mwenye kiburi kuwa mnyenyeketu. Anaposema **njia zilizopinda zinapaswa kunyooshwa inamaanisha** kwamba njia iliyojipinda inapaswa kunyooshwa. Lakini pia ina maana mbili ya mtu aliyepotoka kuwa mnyoofu. Hii inamaanisha mtu asiyi mwadilifu au asiyi mnyoofu anakuwa mwadilifu na mnyoofu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Unazungumzaje kuhusu watu wasio waadilifu kuwa waadilifu au kuwa na uhusiano mzuri na Mungu? Je, unaweza kuwazungumzia kama barabara iliyopinda kunyooka?

Zungumza kuhusu jinsi utakavyoitafsiri lugha hii ya kishairi. Je, lugha yako hutumia lugha kama hii? Toa mifano ya ulinganisho unaotumia katika lugha yako unaozungumzia kutayarisha barabara au njia ili iwe rahisi kwa watu kusafiri.

Sehemu zilizoparuza zitasawazishwa inamaanisha kutengeneza barabara zilizoparuza na zisizo sawa kuwa laini na tambarare. Isaya

anahitimisha unabii wake kwa kusema wanadamu wote wataona **wokovu wa Mungu**. Kama Simeoni, Isaya anatumia wokovu kumaanisha Kristo. Yesu Kristo ndiye aliyyeteuliwa na Mungu kuokoa na kuwakomboa watu kutoka kwa nguvu ya dhambi katika maisha yao na moto usiozimika wa hukumu ya Mungu. Watu wanapomwona Yesu, wataona wokovu wa Mungu. Neno wokovu liko kwenye faharasa kuu.

[Luka anamaliza kusimulia unabii wa Isaya. Anaanza kuelezea hadithi ya Yohana kuhusu jinsi Yohana alivytotimiza unabii. Unaweza kutafsiri vipi mabadiliko kutoka unabii hadi hadithi ya kihistoria? Kuna maneno ya kuonyesha kwamba unabii umekoma na historia imeanza?] {mark} Yohana anapozungumza na umati, anawaita **watoto wa nyoka**. Hii inatafsiriwa kama watoto wa nyoka wenye sumu. Katika utamaduni wa Wayahudi, maneno hayo yalikuwa matusi yaliyomaanisha kwamba watu walikuwa waovu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Nyoka huonwaje katika utamaduni wenu? Ikiwa utamaduni wako hautaelewa kwamba maneno hayo yalikuwa matusi, unaweza kubadilisha vipi ili maana yake iwe wazi zaidi?

Yohana anapowauliza watu **nani aliyewaonya kuikimbia ghadhabu inayokuja**, hili lilikuwa swalii la balagha. Ghadhabu inayokuja inamaanisha adhabu ambayo ni matokeo ya hasira ya mtu. Yohana alikuwa akimaanisha kwamba watu walikuja tu kubatizwa ili kuepuka adhabu ya Mungu ya wakati ujao, si kwa sababu ya kutubu kikweli. Yohana anatumia sitiari ya miti kuzungumza kuhusu watu. Anasema kwamba maisha ya watu yanapaswa kuonyesha kwamba wametubu kwa kuzaa matunda mazuri au matendo mema. Wayahudi wengi walidhani kwamba kwa sababu **Abrahamu alikuwa baba yao**, au babu yao, hilo liliwapa cheo cha pekee. Yohana anasema kwamba haitoshi kuepuka hukumu ya Mungu kwa sababu wao ni wazao wa Abrahamu tu. Umati unamuuliza Yohana jinsi ya kuonyesha kwamba wametubu. Wanamwita **mwalimu**, ambalo ni jina la heshima kwa kiongozi wa kidini wa Kiyahudi. Neno mwalimu liko kwenye faharasa kuu.

Yohana anawaambia ikiwa wana **kanzu** mbili, wawagawie maskini. Kanzu ni nguo inayovaliwa na wanaume na wanawake. Tafsiri yake ya karibu ni shati. Kanzu inapatikana kwenye faharasa kuu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya kanzu ikiwa bado hujawaonyesha.

Watoza ushuru pia wanauliza Yohana kile wanachopaswa kufanya. **Watoza** ushuru walikuwa wanaume Wayahudi waliokusanya pesa kutoka kwa watu kwa ajili ya serikali. Walichukiwa kwa sababu walifanyia kazi watu waliowadhulumu Wayahudi. Pia walijulikana kwa kukusanya pesa nyingi kuliko inavyotakiwa na kuijiwekea wenyewe. Yohana anapowaambia askari **wasidhulumu** kwa ajili ya pesa, hilo linamaanisha wasitikise kwa nguvu. Alikuwa akiwaambia wasitumie jeuri kupata pesa kutoka kwa watu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwengine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanawenza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwengine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 3:15-22

Kusikiliza na Moyo

Luka 3:15-22

Sikiliza Luka 3:15-22 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewii?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 3:15-22

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Luka anaendeleza hadithi yake ya Yohana akibatiza nyikani upande wa pili wa Mto Yordani. Umati wa watu wanamjia Yohana ili wabatizwe ili kuonyesha kwamba wametubu na kumgeukia Mungu.

Kwa sababu kila mtu anamngojea Masihi, au Kristo, wanaanza kufikiri labda Yohana ni Masihi. Lakini Yohana anawaambia kwamba Masihi ni mtu tofauti ambaye atakuja baada yake. Anasema kwamba Masihi atakuwa na nguvu na mamlaka zaidi kuliko yeye. Yohana anawaambia kwamba hastahili hata kutoa viatu vya Masihi. Katika utamaduni wa Wayahudi, watumwa walifungua kamba za viatu vya bwana wao. Yohana alikuwa anasema kwamba hastahili hata kuwa mtumwa wa Masihi.

Onyesha timu yako picha ya viatu vya Wayahudi. Kanda ni kamba zilizotumiwa kuvifunga.

Yohana pia anasema kwamba ubatizo wake ni tofauti na ubatizo wa Masihi. Ubatizo wake wa maji ni onyesho la kiishara. Ilionyesha hadharani kwamba mtu alitubu. Masihi atawabatiza kwa Roho Mtakatifu na kwa moto. Katika muktadha

huu, ubatizo una maana sawa na kuosha. Ubatizo wa Masihi utaonyesha kwamba dhambi za watu zimesafishwa. Kauli ya Yohana inaweza kutafsiriwa kwa njia mbili tofauti. Ufanuzi wa kwanzia ni kwamba ubatizo wa Masihi utawasafisha watu kwa Roho Mtakatifu na kwa moto. Ubatizo wa Roho Mtakatifu unamaanisha kwamba Roho Mtakatifu humfanya upya na kumpa nguvu mtu anayempokea. Moto unaweza kuwakilisha usafishaji, au kuchoma kile ambacho si safi na kuweka kile kilicho safi. Ufanuzi mwingine ni kwamba ubatizo wa Masihi wa moto ulikuwa tofauti na ubatizo wa Roho Mtakatifu. Ubatizo wa moto unaweza kuwakilisha hukumu ya Mungu juu ya wale amba hawakubali kusudi Lake. Kwa vyovyo vite, Yohana anasema wazi kwamba ubatizo wake ulikusudiwa kuandaa njia kwa ajili ya ubatizo wa Masihi.

Kisha Yohana anatumia ulinganisho wa mkulima anayevuna nafaka yake ili kuonyesha jinsi Masihi angewatenganisha wale waliotubu na wale amba hawakutubu. Katika utamaduni wa Wayahudi, wakulima walivuna nafaka kwa kuipura au kuviringisha kitu kizito juu yake. Pia walipepe ta nafaka. Hii inamaanisha kutumia pepeto kubwa kuipipepeta hewani ili makapi yapeperuke na mbegu ya nafaka ikusanywe kwenye sakafu ya kupuria. Njia zote mbili zilitumiwa kutenganisha nafaka na makapi. Sakafu ya kupuria ni eneo tambarare nje ambapo mbegu zilitolewa. Majani na makapi yalichomwa [kwa]{.mark} moto usiozimika [ili kusafisha eneo hilo]{.mark}. Yohana anasema moto usiozimika ni moto amba hauwezi kuzimwa. Hii inawakilisha adhabu ya milele kwa wale amba hawatubu. Yohana anawahimiza watu watubu na kumtii Mungu. Anawaambia habari njema kwamba Mungu anamtuma Masihi awaokoe.

Waonyeshe timu yako video ya wakulima wanaotumia pepeto na sakafu ya kupuria ili wajue jinsi ya kutafsiri mchakato huu. Jadilini ikiwa utamaduni wenu una utaratibu kama huu wa kutenganisha nafaka nzuri na kile kinachohitaji kutupwa.

Luka anatuambia kwamba Yohana alimkemea mtawala Herode hadharani. Yohana anasema kwamba alikuwa akitenda dhambi kwa kumtaliki mkeve na kuoa mke wa ndugu yake wa kambo, Herodia. Ilikuwa kinyume na sheria ya Mungu kumwoa. Yohana pia anazungumzia maovu mengine mengi ambayo Herode amefanya. Kwa hivyo, Herode anaamuru Yohana afungwe gerezani.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Luka haelezi matukio kwa kufuata utaratibu wa jinsi yaliviyotukia. Kwanza, Yohana anambatiza Yesu. Baadaye Herode anamweka Yohana gerezani kwa kumkemea. Utawekaje wazi kwa wasikilizaji wako kwamba ubatizo wa Yesu ulikuja kabla ya kukamatwa kwa Yohana? Unaposimulia hadithi kwa lugha yako, unaonyeshaje kwamba tukio lililotukia kabla ya lingine? Je, unasimulia matukio kwa utaratibu kila wakati? Au kuna njia ya kuzungumza kuhusu jambo lililotukia hapo awali?

Siku moja, Yohana anawabatiza umati wakati Yesu anapokuja kubatizwa. Yohana anambatiza Yesu. Yesu anamwomba Mungu baada ya ubatizo wake na mbingu au anga unafunguka. Roho Mtakatifu anashuka kwa umbo kama la njiwa na kukaa juu ya Yesu. Sauti ya Mungu inatoka mbinguni au mahali ambapo Mungu anaishi. Anasema, "Wewe ni Mwanangu mpPENDWA; nami nimependezwa nawe sana."

Sitisha na uonyeshe timu yako picha ya njiwa ili waweze kuona vizuri jinsi Roho Mtakatifu alivyooonekana.

Hadithi hii inaonyesha kwamba Yesu ana mamlaka na nguvu juu ya Yohana kwa sababu Yohana anasema kwamba hastahili kuwa mtumwa wake. Inaonyesha ubatizo wa Yesu wakati Mungu anapoongea na kuthibitisha kwamba Yesu ni mwanawe anayempenda.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

Luka 3:15-22

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Watu wanauliza kama Yohana ni Masihi na Yohana anaelezea sifa za Masihi.

Tukio la pili: Yesu anakuja kubatizwa. Yohana anambatiza. Mungu anamwambia Yesu kwamba ye ye ni mwanawe na Roho Mtakatifu anakaa juu yake.

Tukio la tatu: Yohana anamkosoa mtawala na anafungwa gerezani kwa sababu hiyo.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Mungu
- Yohana
- Watu
- Yesu
- Herode
- Roho Mtakatifu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kutambua kwamba matukio ya hadithi yanapangwa upya kwa mpangilio wa wakati ili iwe rahisi wakati wa kuigiza.

Watu walikuwa wanamngojea Masihi. Watu walitaka kujua kama Yohana alikuwa Masihi. Yohana anaeleza kile ambacho Masihi atafanya kwa kulinganisha na yale ambayo Yohana anafanya. Yohana alikuwa akibatiza kwa maji kama ishara ya toba. Lakini Masihi atabatiza kwa Roho Mtakatifu na moto.

Ni muhimu kutambua kwamba Yohana anatumia ulinganifu kati ya Yesu na mkulima anayetenganisha nafaka na makapi. Yohana anawalinganisha watu na ngano na makapi. Ngano ni muhimu sana kwa njia tofauti. Makapi yataenda kwenye moto usiozimika. Kwa makapi hakuna njia ya kuyaokoa. Habari njema kwa watu wanaosikiliza ni kwamba Yesu alikuwa na nguvu ya kuwaokoa kutoka motoni.

Yesu anabatizwa na Yohana na Roho Mtakatifu anakuja juu ya Yesu wakati Yesu anasali. Sauti kutoka mbinguni inasema, "Wewe ni Mwanangu mpPENDWA; nami nimependezwa nawe sana."

Alipokuwa akifundisha, Yohana alimkosoa Herode hadharani. Kwa hivyo Herode amemfunga Yohana gerezani.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 3:15-22

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Mungu
- Yohana
- Watu
- Yesu
- Herode
- Roho Mtakatifu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Watu walikuwa wanamngojea Masihi. Walitaka kujua kama Yohana alikuwa Masihi. Yohana anaeleza kwamba Masihi atabatiza kwa njia tofauti na ile ambayo Yohana alikuwa akibatiza. Yohana alikuwa akibatiza kwa maji kwa ajili ya toba. Lakini Masihi atabatiza kwa Roho Mtakatifu na kwa moto.

Yohana pia anaeleza jinsi Masihi atakavyohukumu na kumlinganisha Yesu na mkulima anayetenganisha ngano kutoka kwa makapi, na kutupa makapi motoni. Yohana anawaonya watu kuhusu moto usiozimika. Kwa njia hii, Yohana aliwasilisha Habari Njema. Habari Njema ni kwamba Masihi atakuwa na nguvu ya kuwaokoa kutoka motoni.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaogiza wasikilizaji "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Lakini nilidhani Yohana alikuwa Masihi." "Kuchanganyikiwa." "Kutarajia." "Uzito." Anzisha tena uigizaji.

Yesu anabatizwa na Roho Mtakatifu anakuja juu ya Yesu wakati anasali. Sauti kutoka mbinguni inasema, "Wewe ni Mwanangu mpandwa; nami nimependezwa nawe sana."

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza Yohana, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Nina kicho." "Ilikuwa Yesu wakati huu wote!" "Ninataadhimika." "Nina matumaini."

Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Nimejaa Roho." "Ninahisi niko tayari kuanza huduma yangu." "Ninampenda Baba yangu." "Ninakosa kuwa pamoja naye

mbinguni, lakini ninafurahi kutii." Anzisha tena uigizaji.

Yohana pia alikosoa makosa ya Herode hadharani. Kwa hivyo Herode anamfunga Yohana gerezani.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaogiza watu "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kumkasirikia Herode." "Nina wasiwasi kuhusu Yohana." "Kuvunjika Moyo."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 3:15-22

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Watu wote walikuwa **wakishangaa miyoni mwao**, au kuijuliza kama Yohana alikuwa Kristo. Hakikisha umetafsiri Kristo kwa njia ile ile ambayo umetafsiri katika vifungu vya Luka vilivytangulia. Kristo liko kwenye faharasa kuu. Yohana anawajibu kwa kusema kwamba Kristo alikuwa mtu tofauti ambaye atakuja baada yake. Atakuwa na mamlaka na nguvu nyingi kuliko Yohana. Yohana anatumia msemo **ambaye sistahili hata kufungua kamba za viatu vyake**. Sehemu ya chini ya viatu hivyo ilitengenezwa kwa kipande cha ngozi. Mikanda ilikuwa kamba za ngozi zilizotumiwa kufunga viatu kwenye mguu wa mtu. Katika utamaduni wa Wayahudi, watumwa wangefungua kamba za viatu vya bwana wao.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya viatu vya Wayahudi kama hujawaonyesha tayari.

Yohana alikuwa akisema kwamba Kristo ni mkuu sana kumliko hivi kwamba hastahili kuwa mtumwa wake. **Stahili** inamaanisha kufaa au kutosha. Yohana anahisi kwamba yeye si muhimu ya kutosha kustahili heshima ya kumtumikia Yesu. Hakikisha kwamba tafsiri yako haionyeshi kwamba Yohana alikuwa mbaya au mwovu. Inafaa kutumika kwa hadhi ya Yohana, si tabia yake.

Yohana anasema kwamba njia ya ubatizo ya Kristo ilikuwa kubwa kuliko njia yake. Yohana alibatiza kwa maji lakini Kristo angewabatiza watu kwa Roho Mtakatifu na moto. Kumbuka, neno batiza lina maana sawa na kuosha au kusafisha. Katika muktadha huu, neno hili linatumika kwa njia inayomaanisha kwamba Kristo atasafisha au kuwaosha watu kupitia ubatizo wake. Neno batiza liko kwenye faharasa kuu. **Kwa Roho Mtakatifu na kwa moto** unaweza kutafsiriwa kwa njia mbili tofauti. Ufanuzi wa kwanza ni kwamba ubatizo

wa Kristo utawasafisha watu kwa Roho Mtakatifu na kwa moto. Ufafanuzi mwingine ni kwamba ubatizo wa Kristo wa moto ulikuwa tofauti na ubatizo wa Roho Mtakatifu. Ubatizo wa moto unaweza kuwakilisha hukumu ya Mungu juu ya wale ambao hawakubali kusudi Lake. Hakikisha kwamba tafsiri yako inaruhusu tafsiri zote mbili. Pia, ni muhimu kutumia neno lile lile kwa Roho Mtakatifu ambalo umetumia hapo awali. Roho Mtakatifu ni maneno yanayopatikana kwenye faharasa kuu.

Yohana anatumia mfano wa mkulima anayevuna ngano kuelezea jinsi Kristo angewatenganisha watu ambao wametubu na wale ambao hawaijatubu. **Ngano** ni aina ya mmea wa nafaka. Ina bua na juu ya bua kuna mbegu, ambazo huitwa nafaka ya ngano. **Sakafu ya kupuria** ilikuwa eneo tambarare nje ambapo nafaka ilitenganishwa na makapi au majani. Nafaka ilitenganishwa kwa kupepete. **Pepeto** lilikuwa chombo kilichofanana na uma kubwa. Lilitumiwa kutupa nafaka juu ili kutenganisha nafaka na makapi. Makapi hayakuwa chakula na yalichomwa baadaye. Nafaka zilikusanya na kuhifadhiwa. Kama sehemu ya mmea wa ngano ambao hauna maana, watu wasiotubu watatupwa kwenye **moto usiozimika**. Hii inawakilisha adhabu ya milele kwa wale ambao hawatubu.

Komea hapa na uonyeshe picha ya ngano na picha ya pepeto. Kisha onyesha video ya kupepete kama hujaonyesha tayari. Ikiwa watu katika eneo lako hawafahamu chombo hiki, unaweza kuelezea kitendo cha kupepete badala ya kutaja chombo hiki.

Luka anasema kwamba Yohana aliwaambia **Habari Njema**. Hii ni habari njema ambayo malaika waliwaambia wachungaji. Ni ujumbe ambao Mungu amemtuma Kristo kuwaokoa watu. Habari Njema inapatikana kwenye faharasa kuu. Yohana **anakemea**, au anasema kwamba kile ambacho Mfalme Herode alikuwa akifanya kilikuwa kibaya. Anasema kwamba ni kinyume na sheria ya Mungu kwa mfalme kumwoa mke wa ndugu yake wa kambo. Tetraki, Mfalme Herode, anaamrisha Yohana afungwe gerezani. **Tetraki** inamaanisha kiongozi wa serikali wa robo ya eneo. Hakikisha umetasfiri neno hili kama vile umelitafsiri katika vifungu vyta Luka vilivyotangulia. Kabla ya Yohana kupelekwa gerezani, Yesu anakuja kwa Yohana kubatiwa. Luka haelezi matukio haya kwa utaratibu ambao yalifanyika. Inaweza kuwa rahisi kwa lugha yako

kubadilisha utaratibu wa hadithi hii ili kuelewa zaidi.

Baada ya kubatizwa, Yesu anaomba na mbingu zinafunguka. Katika muktadha huu, mbingu zinaweza kuwa na maana sawa na anga. Roho Mtakatifu anashuka kutoka mbinguni **kwa umbo la njiwa**. Hii inamaanisha kwamba Roho Mtakatifu alichukua sura au mfano wa njiwa na kushuka juu ya Yesu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya njiwa.

Luka anaposema **nayo sauti kutoka mbinguni**, hii inamaanisha sauti ya Mungu. Hapa neno mbinguni linamaanisha mahali ambapo Mungu anaishi. Mungu anamwambia Yesu, "Wewe ni Mwanangu mpandwa; nami nimependezwa nawe sana."

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, similia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyo simulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyo simulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 3:23-38

Kusikiliza na Moyo

Luka 3:23-38

Sikiliza Marko 3:23-38 na uiweke moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 3:23-38

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu alipobatizwa, aliwezeshwa na Roho Mtakatifu na kupewa kibali na Mungu. Lakini Luka anaamua kuacha hadithi yake. Luka anatoa nasaba ya Yesu kama uthibitisho mwingine kwamba Yesu alikuwa Mwana wa Mungu.

Luka anasema kwamba Yesu alikuwa na umri wa miaka 30 hivi alipoanza huduma yake. Hii inamaanisha kwamba anaanza kufundisha hadharani kuhusu Mungu. Katika utamaduni wa Wayahudi, umri wa miaka 30 huwakilisha ukomavu.

Kisha Luka anatoa nasaba ya Yesu, au orodha ya mababu zake. Anafanya hivi ili kuonyesha kwamba Yesu ni Mwana wa Mungu. Neno hili linamaanisha

uhusiano maalum kati ya Yesu na Mungu. Nasaba zilikuwa muhimu katika utamaduni wa Wayahudi kwa sababu zilionyesha mtu alikuwa wa familia gani. Pia zingeweza kutumiwa kuamua urithi. Luka anasema kwamba Yesu alijulikana kama mwana wa Yusufu kwa sababu Yusufu hakuwa babake mzazi. Luka anajua kwamba utambulisho wa Yesu kama Mwana wa Mungu hauhitaji kufuatiliwa kuititia Yusufu. Utambulisho wa Yesu unategemea kuzaliwa kwake kuititia nguvu za Roho Mtakatifu. Nasaba ya kibinadamu ilikuwa njia nyingine ya kuonyesha kwamba Yesu hakuwa Mwana wa Mungu tu, bali kwamba aliunganishwa na binadamu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Utamaduni wenu unaonaje nasaba? Ni ipi njia ya asili zaidi ya kuonyesha nasaba katika utamaduni wenu? Tumia mfano huu kuonyesha nasaba ya Yesu.

Luka anaendelea kuthibitisha kwamba Yesu alikuwa Masihi, au Mwokozi Aliyahidiwa, kwa kuwaorodhesha Abrahamu na Daudi kama mababu zake. Wanaume hawa wawili walikuwa muhimu kwa Wayahudi. Mungu alifanya agano, au ahadi kwa watu wake, pamoja na Abrahamu na Masihi angekuwa mzao wa Daudi. Kwa hivyo Yesu ametokana na ahadi ya Mungu na anatimiza unabii kwa kuwa Masihi.

Luka anafuatilia ukoo wa Yesu hadi kwa Adamu, ambaye Luka anasema alikuwa mwana wa Mungu. Adamu si mwana wa Mungu kwa njia ile ambayo watu walio kwenye orodha walikuwa wana wa baba zao. Luka anasema kwamba Adamu alikuwa mwana wa Mungu kwa sababu Mungu alimuumba. Hii inakamilisha orodha ya Luka ya mababu wa Yesu.

Nasaba ya Luka inaonyesha kwamba Yesu alikuwa Mwana wa Mungu kwa kufuatilia ukoo wake hadi kwa Adamu.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 3:23-38

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yusufu anawasiliza wachungaji, Simeoni, na Ana wanazungumza kuhusu siku zijazo za Yesu.

Tukio la pili: Mungu anamwahidi Daudi kwamba mmoja wa wazao wake atatawala milele.

Tukio la tatu: Mungu anamwahidi Abrahamu kwamba wazao wake watakuwa kundi la watu na ana nchi maalum kwoo.

Tukio la nne: Mungu anampa Adamu uhai.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Luka
- Theofilo
- Mungu
- Yusufu
- Adamu
- Daudi
- Abrahamu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyeye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Luka anataja kila mmoja wa mababu wa Yesu hadi kwa Theofilo. Anafanya hivi ili kuonyesha kwamba Yesu alikuwa Mwana wa Mungu. Matukio yamegawanywa mara 4. Kila tukio linatoa maelezo machache kuhusu mhusika maalum.

Luka anaeleza kwamba baba ya Yesu alikuwa Yusufu. Onyesha Yusufu akiwasikiliza watu mbalimbali wakimwambia Yesu atakuwa nani.

Luka anaendelea kutaja mababu wa Yesu. Daudi ni babu wa Yusufu.

Onyesha Mungu akimwahidi Daudi kwamba ufalme wake utakuwa wa milele. Mungu anasema kwamba Mfalme atatoka kwa wazao wake. Mungu anasema kwamba utawala wa mfalme huyu anayekuja utadumu milele.

Luka anaendelea kutaja mababu. Abrahamu ni babu wa Daudi.

Onyesha Mungu akimwahidi Abrahamu wazao wengi. Zaidi ya nyota! Mungu anasema kwamba watakuwa kundi la watu na watamiliki nchi maalum.

Luka anaendelea kutaja mababu. Adamu ni babu wa Abrahamu.

Onyesha Mungu akimuumba Adamu na kumpa pumzi ya uhai. Adamu anakuwa mwana kwa Mungu kwa sababu Mungu anamuumba.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 3:23–38

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Luka
- Theofilo
- Mungu
- Yusufu
- Adamu
- Daudi
- Abrahamu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Luka anapoorodhesha mababu wa Yesu hadi kwa Theofilo. Luka anafanya hivi ili kuonyesha kwamba Yesu ni Mwana wa Mungu. Waigizaji wengine wanawakilisha mababu maalum. Mababu hawa wanaonyesha hadithi za ahadi za Mungu kuhusu Masihi, au Mwokozi Aliyahidiwa.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Luka ndiye anayesimulia kuhusu kila babu. Msikilizaji wake ni Theofilo.

Igiza Luka ataja mababu wa Yesu hadi kwa Theofilo. Baba ya Yesu alikuwa Yusufu. Yusufu alisikia kutoka kwa vyanzo mbalimbali kuhusu siku zijazo za Yesu.

Luka anaendelea kutaja orodha ya mababu. Daudi ni babu wa Yusufu. Mungu anamwahidi Daudi kwamba ufalme wake utakuwa wa milele. Mungu

anasema kwamba Mfalme atatoka kwa wazao wake. Utawala wa mfalme huyu ajaye utadumu milele.

Luka anaendelea kutaja orodha ya mababu. Abrahamu ni babu wa Daudi.

Mungu anamwahidi Abrahamu wazao wengi kuliko nyota. Wazao wake watakuwa kundi la watu na watamiliki nchi maalum.

Luka anaendelea kutaja orodha ya mababu. Adamu ni babu wa Abrahamu.

Mungu anamuumba Adamu na kumpa pumzi ya uhai. Adamu anaweza kufikia miti yote. Mungu anamwambia azae na kuijaza dunia. Adamu anakosa kutii. Adamu anatenganishwa na Mungu na hawezi kurudi bustanini.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza Luka, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Mambo yote yanahusiana", "Ni hadithi moja tu"

Muulize mwigizaji anayemwigiza Theofilo, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kila kitu kinaashiria kwamba Yesu ndiye Masihi", "Kushangazwa" "Nataka kusikia zaidi".

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 3:23–38

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu akiwa na umri wa miaka 30, anaanza kuwafundisha watu kuhusu Mungu. Luka anasimamisha hadithi yake ili kutoa nasaba au orodha ya mababu wa Yesu. Luka anatumia maneno **alikuwa mwana** katika orodha yake kumaanisha kwamba mtu alikuwa mwana wa babake. Maana hii inaonyeshwa tu baada ya maneno hayo kutumiwa kwa mara ya kwanza katika uhusiano wa Yesu na Yusufu. Mwana pia inaweza kumaanisha mjukuu au mzao. Wasomi hawajui kwa hakika uhusiano hasa wa kila mtu katika orodha hii.

Luka anaposema **hivyo ilidhaniwa kuwa Yusufu**, anamaanisha kwamba Yusufu hakuwa baba mzazi wa Yesu, bali babake wa kisheria. Maria alikuwa bikira wakati Yesu alipozaliwa. Huenda watu wengine walijua kwamba Yesu alizaliwa kupitia Roho Mtakatifu, lakini wengine huenda walifikiri kwamba alikuwa mwana wa Yusufu.

Luka anamtaja **mwana wa Ramu**. Katika tafsiri zingine, hii inaorodheshwa kama mababu wawili. Mwana wa Admini, mwana wa Arni. Inapendekezwa kwamba utumie mwana wa Arni. Hata hivyo, kama lugha kuu ya kitaifa katika eneo lenu inataja mababu wawili basi unaweza kuiacha hivyo.

Luka anafuatilia ukoo wa Yesu hadi kwa Adamu. Anamwita Adamu **mwana wa Mungu**. Uhusiano kati ya Adamu na Mungu ulikuwa tofauti na watu wengine kwenye orodha. Fungu hili linarejelea Mungu kuwa Muumbaji wa Adamu. Luka anaonyesha kupitia ukoo kwamba Yesu ni Mwana wa Mungu. Neno **Mwana wa Mungu** linatumiwa kurejelea taifa la Israeli, malaika na wafalme ambaeo walikuwa wazao wa Daudi. Luka anatumia cheo hiki kuonyesha kwamba Yesu ana asili sawa na Mungu. Uhusiano wao wa pekee ni sawa na uhusiano kati ya baba binadamu na mwanawе. Yesu ni Mwana na Mungu ni Baba yake. Kabla ya Yesu kuzaliwa, tayari aliishi milele akiwa Mwana wa Baba yake. Mwana wa Mungu ipo kwenye faharasa mkuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwininge kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 3:23-38

Audio Content

[webm zip](#) (3106494 KB)

- [FIA Step 1](#)
- [FIA Step 2](#)
- [FIA Step 3](#)
- [FIA Step 4](#)
- [FIA Step 5](#)
- [FIA Step 6](#)

[mp3 zip](#) (5345092 KB)

- [FIA Step 1](#)
- [FIA Step 2](#)
- [FIA Step 3](#)
- [FIA Step 4](#)
- [FIA Step 5](#)
- [FIA Step 6](#)

Luka 4:1-13

Kusikiliza na Moyo

Luka 4:1-13

Sikiliza Luka 4:1-13 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 4:1-13

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Baada ya Yesu kubatizwa na Yohana, Luka alisitisha ili kutupa nasaba ya Yesu. Alionyesha kwamba Yesu alikuwa Mwana wa Mungu. Katika kifungu hiki, Luka anaendeleza hadithi yake ya maisha ya Yesu baada ya kuondoka kutoka Mto Yordani.

Hadithi hii ni sawa na hadithi nyingine ambayo Wayahudi waliifahamu sana. Ni hadithi ya kujaribiwa kwa Israeli nyikani. Hadithi zote mbili zinaonyesha uongozi wa kimungu nyikani, zinajumuisha nambari 40, na zinaonyesha "mwana" wa Mungu akijaribiwa. Israeli, au Wayahudi, pia waliitwa mwana wa Mungu. Mungu aliruhusu Israeli kukaa siku nyingi bila chakula. Aliwaamuru wamwabudu Mungu tu. Mungu pia aliwaambia Israeli wasimjaribu Mungu, lakini hawakumtii katika majaribu yote matatu. Tofauti ambayo Luka anaangazia ni kwamba Yesu anafanikiwa mahali ambapo Israeli ilishindwa.

Waonyeshe watafsiri wako picha ya jangwa ili waelewe vizuri mahali ambapo hadithi hii inatukia.

Luka anatuambia kwamba Yesu ameja Roho Mtakatifu baada ya ubatizo wake. Hii inamaanisha kwamba Roho wa Mungu alikuwa pamoja na Yesu na alimpa uwemo wa kufanya kile ambacho Mungu alitaka afanye. Roho Mtakatifu anamwongoza kutoka Mto Yordani hadi nyikani.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya mahali ambapo Mto Yordani na eneo la jangwani liko. Unaweza pia kuonyesha picha ya jinsi nyika iliyoyokuwa.

Ibilisi anatokea na kumjaribu Yesu kwa siku 40 akiwa nyikani. Ibilisi ni Shetani. Yeye ni mkuu au kiongozi wa roho zote waovu. Jina lake kwa Kiebrania linamaanisha adui kwa sababu yeye ni adui wa Mungu na watu wa Mungu. Kujaribu kunamaanisha kumshawishi Yesu afanye kile ambacho Mungu hakutaka afanye. Ibilisi anamwambia Yesu kwamba atatuzwa kwa kutenda dhambi, lakini anadanganya. Ibilisi anadanganya ili kumshawishi Yesu atende dhambi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Mkuu wa roho waovu anachukuliwaje katika utamaduni wenu? Mkuu wa roho waovu hushirikianaje na watu? Hilo linatofautianaje na jinsi ibilisi anavyoonyeshwa hapa?

Yesu hakula kwa siku arobaini wakati akijaribiwa, kwa hivyo ana njaa sana. Ibilisi anamwambia Yesu athibitishe kwamba yeye ni Mwana wa Mungu kwa kugeuza jiwe kuwa mkate. Hapa Mwana wa Mungu ni jina linalomaanisha kwamba Yesu ana asili sawa na Mungu. Inasema kwamba uhusiano wao kama ule wa baba na mwana. Kabla ya Yesu kuzaliwa, tayari alikuwa tangu milele akiwa Mwana kwa Mungu Baba yake. Ibilisi anaposema, "Ikiwa wewe ni Mwana wa Mungu," anamjaribu Yesu athibitishe yeye ni nani kwa kufanya jambo lisilo la kawaida. Alitaka Yesu ajiandalie mahitaji yake badala ya kumwamini Mungu.

Yesu anamjibu Ibilisi kwa kutaja andiko la Kiebrania kutoka Kumbukumbu la Torati. Kumbukumbu la Torati ilikuwa moja ya vitabu vilivyoandikwa na Musa. Katika Kumbukumbu la Torati, imeandikwa kwamba mtu haishi kwa mkate tu. Hii inamaanisha kwamba kuna jambo muhimu zaidi kuliko chakula. Chakula pekee hakitoi uzima wa kweli. Kwa hivyo Ibilisi anajaribu kumjaribu Yesu kwa njia tofauti.

Ibilisi anamchukua Yesu hadi mahali pa juu. Anamwonyesha Yesu mataifa yote na falme za ulimwengu kwa mara mmoja. Hili lilikuwa tukio lisilo la kawaida. Ibilisi anamwambia Yesu kwamba atampa mamlaka, au haki ya kutawala, juu ya mataifa yote. Anaahidi kwamba Yesu atapokea utukufu na ukuu wa mataifa yote. Ibilisi anasema kwamba anaweza kumpa Yesu mamlaka hii kwa maana imekabishiwa kwake. Hasemi aliyempa mamlaka hii, kwamba tu anaweza kumpa yeyote anayetaka. Huu ulikuwa uongo mwингine. Ibilisi anamwambia Yesu kwamba atampa mamlaka hii ikiwa Yesu atamwabudu. Kuabudu kunamaanisha kumsujudia mtu kwa heshima au unyenyekevu. Ibilisi anataka kuwa na mamlaka juu ya Yesu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya mahali pa juu ambapo Shetani alimchukua Yesu.

Yesu anajibu kwa kunukuu andiko kutoka Kumbukumbu la Torati kwa mara nyininge. Anasema kwamba unapaswa kumwabudu Bwana Mungu wako na kumtumikia yeye tu. Hapa kuabudu kunamaanisha kusujudu kwa heshima na kutumikia ni kufanya matendo ya kuabudu ili kumheshimu Mungu. Bwana ni mtu mwenye mamlaka juu ya mtu au kitu. Jibu la Yesu linaonyesha kwamba alikuwa anakataa kufanya kile ambacho Ibilisi alitaka afanye. Yesu anasema kwamba atamwabudu Mungu tu.

Kwa hivyo Ibilisi anamjaribu Yesu kwa njia tofauti. Wakati huu anampeleka Yesu Yerusalem. Anampeleka Hekaluni, au mahali pa ibada, na kumweka kwenye mnara mrefu wa Hekalu. Huu ulikuwa moja ya minara kwenye ukuta wa nje. Ulikuwa na urefu wa mita 150 au futi 450. Ulikuwa mrefu kiasi kwamba kama mtu angeruka, angeumia vibaya sana. Ibilisi tena anapinga kwamba Yesu kweli ni Mwana wa Mungu. Anamwambia Yesu kwamba kama yeye ni Mwana wa Mungu ajitupe chini kutoka juu ya Hekalu na asijeruhwi. Wakati huu, Ibilisi ananukuu maandiko ya Kiebrania kutoka kitabu cha Zaburi. Anasema kwamba malaika watamzuia Yesu asijeruhwi. Muktadha wa aya hii ni malaika wakimwinua mtu mikononi mwao ili asijikwae kwenye miamba anapotembea. Wangemzuia mtu asianguke na kuumia. Ibilisi anatumia msitari huu kwa Yesu. Anasema kama Yesu ataruka kutoka juu ya Hekalu, malaika watamzuia asiumizwe na miamba iliyochini.

Waonyeshe watafsiri wako picha ya mnara wa Hekalu ili waelewe jinsi ulivyokuwa mrefu.

Yesu anajibu kama alivyokuwa amejibu hapo awali. Ananukuu maandiko kutoka Kumbukumbu la Torati. Anamwambia Ibilisi kwamba hupaswi kumjaribu Bwana Mungu wako. Kuruka kutoka kwenye Hekalu kulikuwa dhambi kwa sababu kulimjaribu Mungu. Yesu angejaribu uaminifu wa Mungu kwa kuthibitisha kwamba Mungu angemwokoa.

Ibilisi anamwacha Yesu baada ya kumaliza kumjaribu. Anamwacha kwa muda mfupi tu hadi atakapopata nafasi nyininge ya kumjaribu Yesu tena. Kujaribiwa kwa Yesu ni muhimu katika utamaduni wa Wayahudi. Katika utamaduni wa Wayahudi, ushikamanifu kwa Mungu unathibitishwa kuititia majaribu. Hadithi hii inaonyesha kwamba Yesu anamtii Mungu.

Hadithi hii ni muhimu kwa sababu inaonyesha Yesu akishinda majaribu ya Ibilisi wakati anapajaribiwa kutenda dhambi kwa njia tatu tofauti. Mara zote tatu, Yesu hafanyi kile ambacho Ibilisi anataka afanye. Yesu anaonyesha utifu wake kwa Mungu, ambao unamtarisha kwa ajili ya huduma ya hadharani.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 4:1-13

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina sehemu tano.

Tukio la kwanza: Yesu amejaa Roho Mtakatifu. Roho Mtakatifu anamwongoza Yesu hadi nyikani. Ibilisi anamjaribu Yesu kwa siku 40 nyikani.

Tukio la pili: Yesu ana njaa. Ibilisi anamjaribu Yesu athibitishe utambulisho wake kama Mwana wa Mungu kwa kubadilisha jiwe liwe mkate. Yesu hafanyi kile ambacho ibilisi anataka afanye.

Tukio la tatu: Ibilisi anampa Yesu mamlaka juu ya falme zote ulimwenguni ikiwa Yesu atamwabudu. Yesu hafanyi kile ambacho ibilisi anataka afanye.

Tukio la nne: Ibilisi anamchukua Yesu Yerusalem. Anataka Yesu amjaribu Mungu kwa kuruka kutoka juu ya Hekalu akijua kwamba Yesu hataumia. Yesu hafanyi kile ambacho ibilisi anataka afanye.

Tukio la tano: Ibilisi anaondoka.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Shetani
- Roho Mtakatifu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyе madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alibatizwa tu. Sauti kutoka mbinguni ilisema. "Wewe ni mwanangu. Ninakupenda."

Ni muhimu pia kutambua kwamba Yesu alipokuwa nyikani, ibilisi alimchukua mahali pa juu. Hadithi haitaji jinsi hii ilivyotokea. Lakini kwa njia fulani

ibilisi anamwonyesha falme zote za dunia. Hii inaweza kuonyeshwa kama tukio lisilo la kawaida. Tena, ibilisi anamchukua Yesu juu ya Hekalu huko Yerusalem. Mwanzilishi wa matendo haya ni ibilisi.

Yesu ana Roho Mtakatifu. Roho Mtakatifu anamwongoza Yesu aende nyikani. Nyikani, Yesu hali siku 40. Yesu ana njaa. Ibilisi anatokea na kumjaribu Yesu. Ibilisi anamwambia Yesu aonyeshe kwamba Yesu ni Mwana wa Mungu kwa kubadilisha jiwe kuwa mkate. Yesu anajibu kwa kunukuu maandiko, "Mtu haishi kwa mkate tu."

Ibilisi anamchukua Yesu hadi mahali pa juu. Ibilisi anamwonyesha Yesu falme zote za dunia. Ibilisi anampa Yesu mamlaka juu ya mataifa yote. Ibilisi anamwambia Yesu amwabudu ili apate utukufu wa falme za ulimwengu. Yesu anajibu kwa kunukuu maandiko, "Mwabudu Bwana Mungu wako na umtumikie yeye peke yake."

Ibilisi anamchukua Yesu hadi sehemu ya juu zaidi ya Hekalu huko Yerusalem. Tena, Ibilisi anamwambia Yesu aonyeshe kwamba Yesu ni Mwana wa Mungu kwa kuruka bila kuumia. Ibilisi ananukuu maandiko akisema kwamba malaika watamlinda Yesu. Ibilisi anafanya hivi ili amshawishi Yesu. Yesu anajibu kwa kunukuu maandiko akisema, "Imesemwa, "Usimjaribu Bwana Mungu wako."

Baada ya Yesu kuthibitisha utii wake kwa Mungu, ibilisi anamaliza kumjaribu Yesu. Ibilisi anaondoka hadi wakati mwingine wa kumjaribu Yesu.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 4:1-13

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina sehemu tano.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Shetani
- Roho Mtakatifu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza kwamba hii inatokea baada ya sauti kutoka mbinguni kusema "Wewe ni mwanangu. Ninakupenda."

Hakikisha kwamba timu inaigiza kwamba Yesu alikuwa nyikani siku 40. Ibilisi anamjaribu Yesu katika siku hizo 40 na Yesu hakula chochote.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza kwamba Yesu amejaa Roho Mtakatifu. Roho Mtakatifu anamwongoza Yesu aende nyikani. Yesu hakula siku 40. Yesu ana njaa. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimechoka na nina njaa", "Niko tayari kurudi mjini", "Baba yangu ni mwaminifu." Anzisha uigizaji tena.

Ibilisi anatokea na kumjaribu Yesu. Ibilisi anamwambia Yesu aonyeshe kwamba Yesu ni Mwana wa Mungu kwa kubadilisha jiwe kuwa mkate. Yesu anajibu kwa kunukuu maandiko, "Mtu haishi kwa mkate tu." **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nilisikia sauti ya Baba yangu. Ninajua kwamba Mimi ni Mwana wa Mungu", "Nahisi kwamba ninashambuliwa", "Ninahitaji kuzingatia maandiko ili nimpinge." Anzisha tena uigizaji.

Ibilisi anamchukua Yesu hadi mahali pa juu. Ibilisi anamwambia Yesu amwabudu ili apate utukufu wa falme za ulimwenguni. Yesu anajibu kwa kunukuu maandiko, "Mwabudu Bwana Mungu wako na umtumikie yeye peke yake."

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza ibilisi, "Unahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nilidhani nilimpata wakati huu", "Kwa nini Yesu hataki utukufu wa falme?", "Siwezi kushinda dhidi ya maandiko." Anzisha tena uigizaji.

Ibilisi anamchukua Yesu hadi sehemu ya juu zaidi ya Hekalu huko Yerusalem. Tena, Ibilisi anamwambia Yesu aonyeshe kwamba Yesu ni Mwana wa Mungu kwa kuruka bila kuumia. Ibilisi ananukuu maandiko akisema kwamba malaika watamlinda Yesu. Ibilisi anafanya hivi ili amshawishi Yesu aruke. Yesu anajibu kwa kunukuu maandiko akisema, "Imesemwa, "Usimjaribu Bwana Mungu wako." **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza ibilisi, "Unahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama,

"Yesu ameazimia kuthibitisha kwamba yeye ni Mwana wa Mungu ", "Anajua ahadi za Mungu ni za kweli", "Kuvunjika moyo."

Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninashukuru sana kwa nguvu za Baba yangu", "Ninajua kwamba hajamaliza kunijaribu", "Tayari kula na kupumzika." Anzisha tena uigizaji.

Yesu anathabitisha utiifu wake kwa Mungu. Ibilisi anamaliza kumjaribu Yesu. Ibilisi anaondoka hadi wakati mwingine wa kumjaribu Yesu.

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 4:1-13

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anarudi kutoka Mto Yordani akiwa ameja Roho Mtakatifu. Hakikisha umetafsiri Roho Mtakatifu kama vile umetafsiri katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Roho Mtakatifu ni maneno yanayopatikana kwenye faharasa kuu. Hadithi hii inaendelea baada ya Yesu kubatizwa.

Inaweza kuwa ya kawaida zaidi katika lugha yako kuonyesha hili kwa mpito kama, "Baada ya Yohana kubatiza Yesu," Roho anamwongoza Yesu nyikani.

Yesu **anajaribiwa** na ibilisi kwa siku 40 akiwa **nyikani**. Tumia tafsiri ileile ya nyika ambayo umetumia hapo awali. Neno nyika liko kwenye faharasa kuu. Kujaribiwa kunamaanisha kujaribu kumshawishi mtu atende dhambi au kufanya jambo baya. Mara nyingi faida inatajwa. Jaribiwa liko kwenye faharasa kuu. **Ibilisi** ni Shetani. Jina hili linarejelea kiumbe wa kiroho, ambaye Mungu alimuumba. Yeye ni kiongozi wa viumbe waovu wa kiroho ambao waliamua kuasi Mungu. Yeye ni adui wa Mungu na watu wa Mungu. Neno ibilisi au Shetani linapatikana kwenye faharasa kuu.

Jadili na watafsiri wako neno linalofaa zaidi kwa Shetani. Huenda ukahitaji kufafanua jina Shetani kwa kusema kuwa ni kiongozi wa roho wabaya ikiwa neno shetani halijulikani kwa wasikilizaji wako.

Yesu hakula kwa siku 40, kwa hivyo ana njaa sana. Ibilisi anamjaribu Yesu kwa kutaka athibitishe kwamba yeye ni **Mwana** wa Mungu. Mwana wa Mungu ni jina linalomaanisha uhusiano wa pekee wa Yesu na Mungu. Linaonyesha kwamba Yesu ana asili sawa na Mungu. Kabla ya Yesu kuzaliwa, tayari

aliishi milele akiwa Mwana wa Mungu baba yake. Hakikisha unatafsiri Mwana wa Mungu kama vile uliviyotafsiri katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Mwana wa Mungu inapatikana kwenye faharasa kuu. Ibilisi anataka Yesu ageuze jiwe liwe **mkate**. Hii inarejelea mkate ambao Wayahudi walitengeneza kwa ngano. Ulikuwa bapa na wa mviringo.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya mkate ambao Wayahudi walikula.

Yesu anamjibu Shetani kwa kunukuu maandiko. Anasema **mtu haishi kwa mkate tu**. Hii inamaanisha kwamba kuna mambo muhimu zaidi kuliko chakula. Mkate pekee hautoi uzima wa kweli. Katika muktadha huu, mkate unawakilisha chakula kwa ujumla.

Hakikisha hujatafsiri hili kwa njia inayomaanisha kwamba watu wanahitaji vyakula mbalimbali kando na mkate ili waishi.

Kisha Shetani anamchukua Yesu hadi mahali pa juu na kumwonyesha falme zote ulimwenguni **mara moja**. Hii inamaanisha kwamba Yesu aliona nchi zote kwa mara moja, kwa hivyo lazima lilikuwa tukio lisilo la kawaida. Shetani anasema kwamba atampa Yesu mamlaka na fahari au utukufu wa nchi zote ikiwa Yesu atamwabudu. **Kuabudu** kunamaanisha kumsjudia mtu ili kuonyesha heshima au staha. Wakati huo, watu wangesujudu, kupiga magoti au hata kulala chini mbele ya wafalme au sanamu. Neno kuabudu lipo kwenye faharasa kuu. Shetani anataka kuonekana kama kiongozi wa Yesu. Yesu anajibu akisema kwamba unapaswa kumwabudu Bwana Mungu wako peke yake. Hapa **Bwana** inamaanisha mtu mwenye mamlaka. Yesu alikuwa akisema kwamba angemwabudu Mungu wa kweli tu. Hakikisha umetafsiri neno Bwana kama vile umelitafsiri katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Mwishowe, Shetani anamchukua Yesu Yerusalem na kumweka sehemu **ya juu zaidi ya Hekalu**. Hakikisha umetafsiri Hekalu kama vile umetafsiri katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Hekalu liko kwenye faharasa kuu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya kuta za nje za Hekalu.

Sehemu ya juu zaidi inamaanisha mnara wa Hekalu kwenye ule ukuta mwagine. Ulikuwa na urefu wa mita 150 au urefu wa futi 450. Shetani anamwambia Yesu **jitupe chini kutoka hapa**. Hii inaweza kutafsiriwa kama, "Ruka!" au "Ruka chini!"

Wakati huu, Shetani ananukuu maandiko ili kumwambia Yesu kwamba malaika wangemzuia asiumie. Mstari huu unasema kwamba malaika watakuinua juu ili **usije ukajikwaa mguu wako katika jiwe**. Hii inamaanisha kwamba malaika wangemwinua mtu ili miguu yake isijikwae kwenye jiwe na kumfanya aanguke. Kama angeanguka, angeumia.

Mtu yejote ambaye angeruka kutoka juu ya mnara wa Hekalu bila shaka angekufa. Kwa hivyo Shetani anataka Yesu amjaribu Mungu kwa kuruka ili athibitishe kwamba Mungu angemlinda. Yesu anajibu kwa maandiko akisema kwamba hupaswi kumjaribu Bwana Mungu wako. Yesu anajua kwamba ni dhambi kumjaribu Mungu. Shetani anamaliza kumjaribu Yesu kwa wakati huo na anaondoka.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwagine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 4:14-30

Kusikiliza na Moyo

Luka 4:14-30

Sikiliza Marko 4:14-30 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 4:14-30

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Muda mfupi baada ya Shetani kumjaribu Yesu, anasafiri kutoka Yerusalemu hadi mkoa wa Galilaya. Yesu anaanza huduma yake kwa kufundisha kuhusu Mungu. Luka anaweka hadithi ya Yesu huko Nazareti kwanza katika masimulizi yake yenye utaratibu kuhusu huduma ya Yesu. Yesu anafundisha siku ya Sabato huko Nazareti, lakini hafanyi miujiza yoyote katika mji wake.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya njia ambayo Yesu alitumia kutoka Yudea hadi Galilaya. Tafuta mahali ambapo miji ya Kapernaumu na Nazareti iko ili kuelewa vizuri hadithi hii.

Roho Mtakatifu anamwongoza Yesu na kumpa uwezo wa kufanya kile ambacho Mungu anataka

afanye. Yesu anafundisha katika masinagogi tofauti huko Galilaya na watu wanamsifu kwa mafundisho yake. Masinagogi yalikuwa majengo ambayo Wayahudi walikusanyika kuomba, kumwabudu Mungu, kusoma maandiko, na kufundisha imani zao. Watu wote huko Galilaya wanazungumza kuhusu Yesu.

Komea hapa na uonyeshe picha ya sinagogi.

Yesu anarudi Nazareti, mji alipolelewa akiwa mvulana. Siku ya Sabato, anaenda kwenye sinagogi. Sabato ni siku ya saba ya juma kwa Wayahudi. Walipumzika na kuabudu siku ya Sabato tangu wakati Mungu alipowapa amri hii. Ilikuwa ni mazoezi ya Yesu kwenda kwenye sinagogi na kufundisha kila Sabato.

Wakati wa ibada, Yesu anasimama kusoma kutoka kwa maandiko mbele ya kutaniko. Kusimama ili kusoma ilikuwa desturi ya Wayahudi. Mhudumu, anayetumikia katika sinagogi, anampa Yesu kitabu cha kukunjwa ili asome. Kitabu cha kukunjwa kilikuwa kitabu cha kukunjwa cha ngozi au karatasi kilichoandikwa. Watu walifunga pande mbili za kitabu hicho kwa vipini vya mbao. Vipini hivyo vilitumiwa kukunjua kitabu hicho ili kisomwe.

Komea hapa na uonyeshe picha ya kitabu cha kukunjwa.

Yesu anasoma kutoka kwa kifungu hususa katika Isaya kinachoelezea Masihi, au Mwokozi Aliyahidiwa. Katika kifungu hiki, Masihi anaongea juu yake mwenyewe. Masihi anasema kwamba Roho Mtakatifu amempa nguvu na kwamba Mungu amemtia mafuta au kumchagua. Anasema kwamba Mungu amemtuma kuwalettea maskini habari njema. Masihi atawafungua wafungwa, kuwafanya vipofu waone tena, na kuwaweka huru wale wanaoonewa au kuvunjwa. Kila kundi la watu linaweza kufasiriwa si kihalisi tu, bali pia katika maana ya kiroho. Masihi anadai kwamba huu ni mwaka wa neema au fadhili. Maneno haya yangewakumbusha Wayahudi kuhusu mwaka maalum wa uhuru na msamaha kwa Waisraeli unaoitwa mwaka wa Yubile. Kisha Yesu anakunja kitabu, anamrudishia mhudumu, na kuketi chini. Lakini watu bado wanamkazia macho Yesu wakisubiri kuona kile atakachosema.

Yesu anasema kwamba kile ambacho maandiko yalisema kilikuwa kinatokea wakati huo huo alipokuwa akikisoma. Kwa kusema hivi, Yesu anadai kuwa Masihi. Maneno ya Yesu yanawashangaza watu. Yesu anawavutia watu. Wanaitikia vyema ujumbe wake wa neema au upendeleo wa Mungu. Wanauliza, "Je, huyu si

mwana wa Yosefu?" Wanaona ni vigumu kuamini kwamba mvulana waliyemjua sasa alikuwa akifundisha kwa ujuzi huo. Luka anaandika hili kama swalii ambalo hakutarajia kujibiwa. Anaelezea kwamba watu wa Nazareti bado hawakuelewa kile ambacho wasomaji wake walikuwa wamejua tayari. Utambulisho wa Yesu ni Mwana wa Mungu si mwana wa Yosefu.

Yesu anawaambia watu msemo unaojulikana sana. Unamaanisha kwamba mtu mwenye uwezo wa pekee anapaswa kujisaidia na kuwasaidia watu wake. Yesu anajua kile ambacho watu wanafikiria. Wanatarajia afanye miujiza Nazareti kama vile alivyofanya huko Kapernaumu. Lakini Yesu anawaambia kwamba hakuna nabii anayekubaliwa katika mji wake. Ni vigumu kwa watu kumwona mtu waliyelelewa naye kuwa ametumwa na Mungu. Yesu anatoa mifano miwili ya manabii mashuhuri wa Israeli ya kale ambao waliwasaidia Watu wa Mataifa, au wale wasio Wayahudi, badala ya watu wao. Yesu anazungumza kuhusu jinsi Mungu alimtuma nabii Eliya kumsaidia mjane asiye Myahudi wakati wa njaa. Mungu hakumtuma Eliya kwa wajane wa Israeli. Yesu pia anamtaja nabii Elisha ambaye anamponya Naamani ukoma, ambao ni ugonjwa wa ngozi. Elisha anamponya Naamani badala ya Waisraeli wote ambao walihitaji kutakaswa. Naamani alikuwa mtu wa Mataifa aliyesafiri kutoka Siria, nchi nyingine, hadi Israeli, na Mungu akamponya. Ukoma ulikuwa ugonjwa wa ngozi ambao ulimfanya mtu kuwa najisi. Wayahudi wote walikuwa wanajua sana hadithi hizi mbili.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Mtu ana wajibu gani ikiwa ni wa jamii yako? Wana maoni gani kuhusu watu wanaoacha jamii yao ili kutumia uwezo wao mahali pengine?

Watu katika sinagogi walikasirika sana kwa maneno ya Yesu. Wanaelewa kwamba unamaanisha kwamba hatafanya miujiza Nazareti. Watu wanasmama na kuanza kumtendea Yesu kwa ukali. Wanamzunguka Yesu na kumkamata. Wanamlazimisha Yesu hadi kilele cha mlima ambapo mji huo ulikuwa umejengwa. Wanapanga kumtupa chini kutoka kwenye mteremko mkali na kisha kumpiga mawe. Lakini Yesu anaweza kupita katikati ya huo umati wa watu na kuenda zake. Luka hasemi jinsi Yesu alivyoweza kufanya hivyo. Ni wazi tu kwamba watu hawakuweza kumdhuru.

Hadithi hii inaonyesha Yesu akifundisha kwa nguvu za Roho Mtakatifu kama Mwana wa Mungu. Kupitia mafundisho ya Yesu, anathibitisha kwamba yeche ndiye Masihi. Yesu pia anabainisha kwamba

habari zake njema si kwa Wayahudi tu. Habari njema za Yesu pia ni kwa wale wa hadhi ya chini zaidi kama mjane na mkoma wa Mataifa. Luka anaendeleza mada ya watu kumkataa Yesu. Wakati huu Yesu anakataliwa na majirani na marafiki zake huko Nazareti.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 4:14-30

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio matano.

Tukio la kwanza: Yesu anarudi Galilaya na kufundisha katika masinagogi. Kila mtu anamsifu.

Tukio la pili: Yesu anarudi katika mji wake. Yesu anaenda kwenye sinagogi siku ya Sabato. Yesu anasoma kifungu kutoka kwa kitabu cha Isaya.

Tukio la tatu: Yesu anawaambia watu kwamba unabii umetimia leo. Watu wanastaajabu. Pia, watu wanamuuliza maswali.

Tukio la nne: Yesu anaeleza kile kilichowapata manabii zamani.

Tukio la tano: Watu wanakasirika na kujaribu kumtupa kutoka kwenye mwamba. Lakini Yesu anaponyoka, akitembea katikati ya umati.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Roho Mtakatifu
- Watu wa Nazareti
- Mhudumu wa Sinagogi
- Watu wa Kapernaumu
- Eliya
- Wajane wa Israeli
- Wajane wa kigeni
- Elisha
- Wakoma katika Israeli
- Naamani

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambayyo unaweza kusongesha kama vile

mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alikuwa akisafiri katika eneo la Galilaya. Siku hii ya Sabato, yuko Nazareti akifundisha katika sinagogi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mji wa Yesu ulijengwa juu ya mlima. Kila mtu alimjua Yesu kama mwana wa Yosefu.

Baada ya ibilisi kumjaribu Yesu jangwani, anarudi Galilaya. Yesu amejawa na Roho Mtakatifu. Watu wanazungumza kumhusu Yesu, kwa hivyo kila mtu katika eneo hilo anamjua. Yesu anaenda kwenye masinagogi mara nyingi kufundisha. Hapa ni mahali ambapo Wayahudi walikusanyika ili kujifunza maandiko na kumwabudu Mungu. Watu wanamsifu Yesu.

Yesu anarudi kwenye mji alipolelewa. Anafundisha katika sinagogi siku ya Sabato. Yesu alisimama ili kusoma maandiko.

Ni muhimu kutambua kwamba Yesu hakuomba kitabu cha kukunjwa cha Isaya, lakini kwamba mtumishi alimkabidhi Yesu kitabu hicho.

Mhudumu wa sinagogi anampa Yesu kitabu cha kukunjwa. Kitabu hicho cha kukunjwa kilikuwa cha nabii Isaya. Yesu anasoma sehemu ya maandiko ambapo Isaya anaeleza matendo ya baadaye ya Masihi.

Yesu anaketi. Kila mtu anamkazia macho. Kisha Yesu anasema, "Leo Andiko hili limetimia mkiwa mnasikia."

Kila mtu anashangazwa na maneno yake. Wanamsifu Yesu. Wanasema, Je, huyu si mwana wa Yosefu?

Kisha Yesu anajibu akisema, "Bila shaka mtatumia mithali hii: 'Tabibu, jiponye mwenyewe!' Na mnamaanisha, 'Mambo yale tuliyosikia kwamba ulyafanya huko Kapernaumu, yafanye na hapa kwenye mji wako.' " "Amin, nawaambia, hakuna nabii anayekubalika katika mji wake mwenyewe."

Kisha Yesu anawaambia watu hadithi mbili kutoka kwenye maandiko. Hadithi zote mbili ni mifano ya jinsi Mungu alivyowatuma manabii wake kuwaponya watu ambaa hawakuwa Wayahudi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi walikasirika kwa sababu Yesu anatumia maandiko ambayo walijua vizuri ili kuonyesha waziwazi maoni ya watu kumhusu Yesu.

Watu walipopata habari hii, walikasirika sana. Walikusanyika kwa umati na kumlazimisha Yesu

aende kwenye kilele cha mlima ambapo mji huo ulikuwa umejengwa. Wanajaribu kumsukuma chini kwenye mwamba, lakini Yesu anapita kaykati ya umati na kuondoka Nazareti.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kuponyoka kwa Yesu ni tukio lisilo la kawaida. Hatujui jinsi anavyoponyoka, tunajua tu kwamba Mungu anamruhusu kwenda.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 4:14-30

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina sehemu tano.

Wahuksika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Roho Mtakatifu
- Watu wa Nazareti
- Mhudumu wa Sinagogi
- Watu wa Galilaya
- Eliya
- Wajane wa Israeli
- Wajane wa kigeni
- Elisha
- Wakoma katika Israeli
- Naamani

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akipita Kapernaumu na kufanya miujiza huko.

Kuigiza unabii wa Isaya kunaweza kusaidia. Mwigizaji anayemwigiza Yesu anaweza kuigiza sehemu hii lakini bila kuonyesha sura yake. Hii inaweza kuwakilisha kwamba hakuna mtu aliyejua utambulisho wa Yesu wakati Isaya alipoandika unabii.

Hakikisha kwamba timu inapowaigiza watu wakisema, "Je, huyu si mwana wa Yosefu?" kwamba inaweza kuonyesha kupendezwa na upinzani.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akirudi Galilaya baada ya kujaribiwa na ibilisi. Yesu amejawa na Roho Mtakatifu. Watu wanazungumza kuhusu. Watu katika eneo hili walisikia kuhusu Yesu. Yesu anafundisha katika masinagogi na watu wanamsifu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza watu huko Galilaya, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kushangazwa na jinsi Yesu anavyofundisha." "Kuhamasishwa." "Ninahitaji kurejea kwa Mungu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anarudi kwenye mji alipolelewa. Alienda kwenye sinagogi kama kawaida na kusoma maandiko siku ya Sabato. Yesu anachukua kitabu cha kukunjwa cha nabii Isaya. Anasoma: "Roho wa Bwana yu juu yangu kwa sababu amenitia mafuta ku wahubiria maskini habari njema. Amenitura kuwatangazia wafungwa kufunguliwa kwao, na vifopu kupata kuona tena, kuwaweka huru wanaonewa, na kutangaza mwaka wa Bwana uliokubalika."

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kuchaguliwa." "Kutiwa moyo kwa maneno ya Baba yangu." "Kama wangeweza kuelewa mimi ni nani tu." Anzisha uigizaji tena.

Kisha Yesu anaketi. Watu wote wanamwangalia, wakisubiri kwa hamu kusikia mengine atakayosema. Kisha Yesu anasema, "Leo Andiko hili limetimia mkiwa mnasikia."

Kila mtu anashangazwa na maneno aliyosema. Kila mtu anamsifu. Wanasema, "Je, huyu si mwana wa Yosefu?"

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza watu katika sinagogi, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Mwana wa Yosefu anawezaje kuwa Masihi?" "Nasubiri sana kuona miujiza atakayofanya hapa." "Ikiwa yeye ni Masihi, lazima Mungu anatupenda sana." Anzisha uigizaji tena.

Kisha Yesu anawaambia watu kwamba watamwuliza maswali kwa kutofanya miujiza Nazareti. Yesu anasema kwamba hakuna nabii anayekubaliwa katika mji wake mwenyewe. Yesu anatoa mfano wa mjane wa Sidoni wakati wa Eliya. Kisha Yesu anatoa mfano wa pili wa Naamani, mkoma wa Siria aliyeponya.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Huzuni." "Kukataliwa." Nataka waamini kwamba wokovu

wa Mungu ni wa kila mtu, lakini hawataamini." Anzisha uigizaji tena.

Watu wanaposikia hili wanajaribu kumsukuma Yesu kutoka kwenye mwamba, lakini Yesu anapita katikati ya umati na kuondoka Nazareti.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayewaigiza watu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kukasirika." "Yesu alienda wapi?" "Labda tuliiitikia kupita kiasi."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 4:14-30

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Baada ya kujaribiwa na Shetani, Yesu anarudi kwenye mkoa wa Galilaya. Aliongozwu na Roho Mtakatifu. Hakikisha umetafsiri **Roho Mtakatifu** kama vile umetafsiri katika vifungu vyta Luka viliviyotangulia. Jina Roho Mtakatifu linapatikana kwenye faharasa kuu. Yesu anafundisha katika masinagogi ya watu wa Galilaya. **Masinagi** ni majengo ambapo Wayahudi katika vijiji wangeweza kukutana na kuabudu badala ya hekalu kuu huko Yerusalem. Watu hawakutoa dhabihu katika masinagogi. Makutaniko ya Wayahudi ya eneo yangekusanyika katika sinagogi lao ili kusali, kuabudu, kusoma maandiko, kufundisha imani zao, na kukusanyika kwa ajili ya shughuli za kitamaduni. Kila sinagogi lilikuwa na kikundi cha wazee na kiongozi mmoja mkuu. Wanaume hawa hawakuwa makuhani au walimu, lakini waliheshimiwa sana katika jamii zao.

Onyesha picha ya sinagogi kama bado hujaonyesha. Hakikisha kwamba tafsiri yako ya sinagogi sio neno lilelile unalotumia kwa hekalu. Mifano inaweza kuwa *nyumba* za sala za Wayahudi au *majengo ya ibada*. Hakikisha umetafsiri sinagogi kama vile umelitafsiri katika vifungu vyta Luka viliviyotangulia. Sinagogi liko kwenye faharasa kuu.

Kifaa cha Kufundisha: Njia moja ya kuonyesha tofauti kati ya sinagogi na Hekalu ni kukusanya mawe kadhaa ya ukubwa tofauti. Hakikisha jiwe moja ni kubwa zaidi kuliko mengine. Weka jiwe kubwa katika sehemu ya juu kidogo kuliko mawe madogo na tumia picha hii ya neno unapozungumza kuhusu kile ambacho watu walifanya hekaluni ukilinganisha na kile walichofanya katika sinagogi.

Luka anatuambia kuwa ni mazoea ya Yesu kufundisha katika sinagogi kila siku ya Sabato. **Sabato** ni siku ya kipekee kwa Wayahudi. Ni jina la siku ya saba na ya mwisho ya juma. Wayahudi waliadhimisha Sabato kama siku ya kupumzika na kuabudu tangu wakati Mungu alipowapa amri hii. Kulikuwa na sheria kali sana wakati wa Yesu kuhusu kazi ambayo ingeweza kufanywa na ile ambayo haingeweza kufanywa siku hii. Sabato pia ilikuwa siku ambayo watu wangeenda kwenye sinagogi kumwabudu Mungu. Hakikisha umetafsiri Sabato kama vile umetafsiri katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Neno Sabato liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anafundisha hasa katika sinagogi la Nazareti siku ya Sabato. Kila mtu anamjua. Yesu anasimama na kusoma kutoka kwenye kitabu cha **kukunjwa**. Kitabu cha kukunjwa kilikuwa kitabu kilichotengenezwa kwa ngozi ya mnyama au karatasi ya mafunjo au ya ngozi ambayo watu waliandika juu yake. Pande mbili za kitabu hicho cha kukunjwa zilifungwa kwa vipini vya mba. Vipini hivyo vilitumiwa kukunjua kitabu hicho ili kisomwe. Kitabu hicho kilikunjwa wakati hakikuwa kinatumika.

Onyesha picha ya kitabu cha kukunjwa kama hujaonyesha tayari.

Kitabu hicho kina maneno ya nabii Isaya. Hakikisha umetafsiri **nabii** kwa njia ile ile ambayo umetafsiri katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Neno nabii liko kwenye faharasa kuu. Luka anatuambia kwamba Yesu **alikuta mahali** palipoandikwa. Hii inaonyesha kwamba Yesu alisoma jambo hususa kutoka kwa Isaya na hakusoma tu kile alichopewa. Yesu alisoma unabii hasa kuhusu **Masihi**, au Mwokozi Aliyahidiwa, ili kusema kwamba alikuwa Masihi. Hakikisha kwamba tafsiri yako inaonyesha kwamba Yesu alisoma unabii huu kwa sauti. Tumia tafsiri ileile kwa Masihi ambayo umetumia katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Neno Masihi liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba Mungu **amenitia mafuta**. Kwa kawaida, kutia mafuta kunamaanisha kumimina mafuta kichwani mwa mtu ili kumwekea kazi ya pekee. Hapa neno hili limetumiwa kimfano. Inamaanisha kwamba Mungu amemteua au kumchagua Yesu afanye mambo yaliyoorodheshwa katika unabii. Haimaanishi kwamba Mungu alimimina mafuta kichwani mwa Masihi. Neno tia mafuta liko kwenye faharasa kuu.

Moja ya mambo ambayo Masihi atafanya ni kutangaza uhuru kwa wafungwa. **Wafungwa**

hairejelei watu waliokuwa gerezani kwa kufanya uhalifu. Badala yake, inarejelea watu amba hutekwa wakati wa vita na kupelekwa katika nchi nyingine. Masihi atawaambia wafungwa hawa kwamba kuna uhuru kwao. Wataachiliwa. **Uhuru** mara nyingi unaweza kutafsiriwa kama msamaha. Kwa hivyo ujumbe huu pia unaweza kuwa na maana ya kiroho. Masihi anawaambia watu amba wamefungwa katika dhambi kwamba wanaweza kusamehewa.

Isaya anaandika kwamba Masihi pia **atatangaza mwaka wa Bwana uliokubalika**. Hii inamaanisha kutangaza kwamba huu ni mwaka wa kibali cha Bwana. Wayahudi waliosikia maneno haya wangekumbuka mwaka wa Yubile kutoka kwa sheria ya Mungu. Huu ulikuwa mwaka maalum wa uhuru na msamaha kwa Waisraeli. Mwaka wa Yubile ulikuwa ni jambo lililotokea katika Agano la Kale kuashiria wakati ambapo Masihi angewatangaziaa watu msamaha wa Mungu.

Yesu anasema kwamba maandiko yaliwu yakitimidwa wakati watu walipokuwa wakisikiliza. **Maandiko** yanarejelea maandiko matakati ya Wayahudi ambayo yana mamlaka. Neno maandiko liko kwenye faharasa kuu. Yesu anawaambia watu kwamba yeye ndiye Masihi. Kila mtu anashangazwa na maneno yake. Yesu anajua mawazo na ananukuu **mithali** fulani. Mithali ni msemo au usemi amba watu wengi wameusikia. Yesu anatumia mithali hii kueleza kile ambacho watu walikuwa wakifkiria. Walimtaka awafanyie miujiza Nazareti. Neno mithali liko kwenye faharasa kuu.

Huenda ukahitaji katika lugha yako kuonyesha wazi kwamba Yesu alikuwa akisema kile ambacho watu walifkiria. Aliacha kunukuu mithali hiyo.

Yesu anapozungumza kuhusu nabii wa zamani wa Israeli, Eliya, anasema **mbingu ilifungwa**. Hii inamaanisha kwamba mvua haikunyesha. Yesu anasema kwamba Eliya alitumwa kwa mjane aliyeishi **Sarepta katika nchi ya Sidoni**. Huu ulikuwa mji wa Mataifa ulio kaskazini mwa Israeli. Ulikuwa karibu na mji wa Sidoni.

Yesu anazungumza kuhusu nabii mwingine wa zamani wa Israeli, Elisha, akimponya Naamani aliyekuwa na ukoma. **Ukoma** ni aina kadhaa za ugonjwa wa ngozi. Magonjwa haya yalimfanya mtu awe najisi na asiweze kuishi katika jamii. Kama mtu yejote angewagusa, angekuwa najisi pia. Katika utamaduni wa Wayahudi, sheria ya Mungu ilisema kwamba ilikuwa lazima wavae nguo zilizoraruka,

wasichane nywele zao, na kupiga kelele "najisi" hadharani walipokuwa wakienda mahali fulani.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewaka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 4:31-44

Kusikiliza na Moyo

Luka 4:31-44

Sikiliza Marko 4:31-44 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu

tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 4:31-44

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Kwa sababu watu wa Nazareti walimkataa Yesu, anarudi Kapernaumu. Huko Kapernaumu, watu walikuwa wameshamkubali. Baadaye, ataendelea kusafiri kwende miji tofauti huko Galilaya ili kuhubiri habari njema.

Kapernaumu iko chini ya Nazareti kwa mita 580, kwa hivyo Yesu anatakiwa kuteremka ili kufika mji huo. Kapernaumu ilikuwa kilomita 30 kutoka Nazareti. Kapernaumu liko pwani ya Ziwa Galilaya. Kama Nazareti, Yesu anafundisha katika sinagogi la Kapernaumu, mahali pa kusali pa Wayahudi, siku ya Sabato, siku ya kidini ya kupumzika na kuabudu. Watu wa Kapernaumu wanashangazwa na jinsi Yesu anavyofundisha. Anafunza kwa mamlaka au kujiamini kwamba kile anachosema ni kweli.

Komea hapa na uonyeshe ramani ya njia aliyopitia Yesu kutoka Nazareti hadi Kapernaumu.

Wakati Yesu anafundisha, mtu aliyejkuwa amepagawa na pepo mchafu anampigia kelele. Mapepo au roho waovu ni viumbe wa kiroho wanaomtumikia Shetani na wako chini ya mamlaka yake. Wao ni roho chafu zenye uwezo wa kudhibiti watu. Kupagawa na pepo mchafu kunamaanisha kwamba mawazo na matendo ya mtu huyo yalikuwa yanadhibitiwa na roho mbaya.

Roho mbaya anazungumza na Yesu kuitia mtu huyo. Anamwita Yesu, "Yesu wa Nazareti." Maneno haya yanamaanisha kwamba Yesu alikuwa anatoka

Nazareti. Katika utamaduni wa Wayahudi, watu walikuwa na jina moja la kibinaksi na kisha walitambuliwa kwa jina la mji wao. Roho mbaya analia kwa hofu, "Tuache! Tuna nini nawe, Yesu wa Nazareti?" Hii inamaanisha kwamba Yesu hana uhusiano wowote na roho waovu. Roho mbaya anadokeza kwamba Yesu hapaswi kuingilia mambo yake au ya roho wengine waovu. Roho mbaya anauliza, "Je, umekuja kutuangamiza?" Anajua kwamba Yesu ni Masihi, au Mwokozi Aliyahidiwa, na ana uwezo wa kumwangamiza. Katika muktadha huu, kuangamiza kunamaanisha kulazimisha roho mbaya amwondoke mtu huyo na kumtuma aende mahali pa kusubiri hukumu ya Mungu. Roho mbaya anajua kwamba Yesu ni mtakatifu, au ametengwa na Mungu kwa madhumuni maalum kama yule aliyetumwa na Mungu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, unatambuaje mtu anapodhibitiwa na roho mbaya? Je, roho mbaya huwapa watu wanaowadhibiti nguvu fulani?

Lakini Yesu anaamuru roho mbaya anyamaze kimya na amtoke mtu huyo. Sababu moja inayomfanya Yesu afanye hivi ni kwamba roho mbaya anajua yeye ni nani. Yesu hakutaka watu wafikiri kwamba alikuwa akifanya kazi na roho mbaya kwa sababu ya utambuzi huu. Roho mbaya anamfanya mtu huyo aanguke katikati ya watu wote. Kisha anamtoka mtu huyo bila kumdhuru. Watu katika sinagogi wanashangazwa na nguvu za Yesu juu ya roho mbaya. Wanauliza, "Mafundisho haya ni ya namna gani?" Hili ni swali ambalo halikuhitaji kujibiwa. Linaonyesha kushangazwa kwao na maneno ya Yesu. Haimaanishi kwamba watu hawakuelewa kile ambacho Yesu alikuwa anasema. Watu wanaona kwamba Yesu ana mamlaka ya kuamuru roho mbaya na uwezo wa kuwafanya watii. Watu wa sinagogi wanawaambia watu wengine kile kilichotokea. Habari hizo zikaenea na kila mtu katika sehemu hiyo ya nchi anajua kile ambacho Yesu amefanya.

Yesu anatoka kwenye sinagogi na kwenda nyumbani kwa Simoni, ambaye pia aliiwtwa Petro. Nyumba ya Simoni iko karibu na sinagogi. Simoni ameo. Mama mkwe wake anaishi naye, lakini ana homa kali. Familia ya Simoni inataka Yesu amponye. Yesu anamwinamia mwanamke huyo na kuamuru homa imtoke. Joto la mwanamke huyo likarudi kuwa la kawaida. Mara moja anasimama na kuanza kuwashudumia kwa ukarimu na shukrani. Anaanza kumpakulia Yesu na watu wa nyumbani mwake chakula.

Jua lilipotua, ilikuwa karibu saa kumi na mbili jioni. Hii ilimaanisha kwamba ilikuwa mwisho wa Sabato. Kwa sababu ya sheria kuhusu kutofanya kazi siku ya Sabato, watu wanachukulia kuwa kumbeba mtu mgonjwa ni kazi. Wanangoja hadi Sabato iishe ili kuwaleta wagonjwa kwa Yesu ili awaponye. Yesu anamgusa kila mtu na kumponya. Yesu pia anafanya pepo wachafu wawatoke watu kwa kuwaambia waondoke. Roho waovu wanamtambua Yesu na kupiga kelele kwamba yeye ni Mwana wa Mungu. Lakini Yesu haruhusu roho waovu waendelee kuwaambia watu kwamba yeye ni nani. Yesu alifanya hivyo si kwa sababu haikuwa kweli. Anawazuia kwa sababu haikuwa wakati unaofaa kwa watu kujua kwamba yeye ni Masihi.

Siku iliyofuata Yesu anaondoka na kwenda kwenye eneo ambalo watu wachache waliishi. Yesu alitaka awe peke yake ili aombe. Umati wa watu kutoka Kapernaumu wanatambua kwamba ametoka mji wao na kuanza kumtafuta. Watu wanapowapata, wanajaribu kumshawishi akae Kapernaumu. Lakini Yesu anawaambia kwamba lazima aende kwenye miji mingine ili awaambie habari njema kuhusu ufalme wa Mungu. Hapa ufalme wa Mungu unarejelea Mungu kutawala katika mioyo na maisha ya watu kupidita imani katika Masihi. Yesu anasema kwamba hii ndiyo sababu Mungu alimyuma. Kwa hivyo Yesu anatoka Kapernaumu. Anaendelea kufundisha katika miji mbalimbali katika masinagogi yao.

Hadithi hii inaonyesha Yesu akianza kufanya kazi ambayo Mungu amemtuma afanye. Kama Yesu alivyosoma katika Isaya, huduma ya Yesu inawasaidia watu wa hadhi ya chini. Hii ni pamoja na wale ambao wamepagawa na roho waovu, wagonjwa, na wanawake na wanaume. Luka pia anaendeleza mada ya Yesu na ujumbe wa Mungu kipingwa na Shetani na majeshi yake ya pepo. Hapa tunaona kwamba Mungu amempa Yesu mamlaka wakati anapofundisha na juu ya roho waovu.

Orodha ya Vyombo vyta Habari:-ramani inayoonyesha njia kutoka Nazareti hadi Kapernaumu

-picha ya sinagogi

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 4:31-44

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu anafundisha katika sinagogi na watu wanashangaa. Yesu anazungumza na mamlaka.

Tukio la pili: Siku moja, Yesu anafundisha katika sinagogi. Mtu mwenye roho wachafu anampigia Yesu kelele. Yesu anaamuru roho mchafu amtoke mtu huyo. Roho mchafu anaondoka. Watu wanashangazwa na nguvu za Yesu. Habari kuhusu Yesu zinaenea katika eneo lote.

Tukio la tatu: Yesu anatoka kwenye sinagogi na kwenda nyumbani kwa Simoni. Mama mkwe wa Simoni ana homa kali. Yesu anaponya na anaanza kuwapakulia chakula.

Tukio la nne: Yesu anatoka Kapernaumu mapema kwenda mahali ambapo anawenza kuomba kwa faragha. Watu wanamtafuta na kumpata. Watu wanawomba asiondoka. Yesu anaeleza kwa nini anahitaji kuenda miji mingine.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mtu mwenye roho mchafu
- Pepo mchafu
- Watu wa Kapernaumu
- Simoni
- Mama mkwe wa Simoni

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Yesu anaenda Kapernaumu, mji wa Galilaya. Yesu anafundisha siku ya Sabato na watu wanashangaa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba ni roho mchafu ndiye anayemtambua Yesu na roho mchafu ndiye anayezungumza kupitia mtu huyo. Si mtu huyo ndiye anayejua Yesu ni nani.

Yesu yuko katika sinagogi. Mtu anayedhibitiwa na roho mchafu anatambua Yesu ni nani.

Kumbuka kwamba roho mchafu anamdhibiti mtu huyo.

Yesu anaamuru roho mbaya anyamaze kimya na amtoke mtu huyo. Mtu huyo anaanguka chini na kila mtu anajua kwamba roho mchafu amemtoka mtu huyo.

Watu wanashangaa kuhusu mamlaka na nguvu za maneno ya Yesu. Kwa sababu waliona roho mchafu akiondondoka kwa amri ya Yesu. Kwa hivyo kila kijiji katika eneo lote kinasikia habari za Yesu.

Ni muhimu kutambua kwamba kila kijiji hakikujua kuhusu Yesu wakati huu, lakini habari za kile kilichotokea zilienea baada ya tukio hili.

Ni muhimu kutambua kwamba nyumba ya Simoni haikuwa mbali na sinagogi. Kwa hivyo umati ulioona roho mchafu akitolewa huenda ulimfuata Yesu nyumbani kwa Simoni.

Yesu anatoka katika sinagogi na kwenda nyumbani kwa Simoni. Kila mtu anamwomba Yesu amponye mama mkwe wa Simoni. Alikuwa na homa kali sana. Yesu anasimama kando yake na anaamuru homa imtoke. Mama mkwe wa Simoni anaponywa mara moja. Kisha anasimama na kuwaandalia chakula. Usiku watu walimpelekea Yesu watu wote waliokuwa wagonjwa au wale waliokuwa na roho waovu. Yesu aliwaponya wagonjwa na kuwaweka watu huru kutokana na roho waovu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu haepuki umati wa watu lakini anatenga wakati wa kuwa peke yake na Mungu.

Asubuhi na mapema, Yesu anaenda mahali pa faragha. Watu wanamtafuta Yesu kila mahali. Hatimaye wanampata na kumwomba asitoke Kapernaumu. Lakini Yesu anaeleza kwamba alitumwa kueneza habari njema za ufalme wa Mungu katika miji mingine mingi. Kwa hivyo Yesu anaendelea kusafiri na kufundisha katika masinagogi kotekote katika Yudea.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 4.31–44

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mtu mwenye pepo mchafu
- Pepo mchafu
- Watu wa Kapernaumu
- Simoni
- Mama mkwe wa Simoni

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Kumbuka pepo mchafu anamdhiliti mtu huyo. Hii inaweza kuonyeshwa na mtu anayeigiza kama pepo mchafu anayejificha nyuma ya mtu anayedhibitiwa na kusongesha mikono yake. Mtu huyu anayeigiza kama pepo mchafu anaweza kunong'oneza sikioni mwa mtu anayedhibitiwa na kuonyesha hofu kwa Yesu.

Mtu huyo anapoanguka, yule anayemwigiza pepo mchafu anaweza kumsukuma mtu huyo na kuondoka.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Baada ya Yesu kuondoka mjini kwake, anaenda Kapernaumu. Mafundisho ya Yesu yanawastaajabisha watu. Mtu aliyepagawa na pepo mchafu anamtambua Yesu na kumwambia aende zake.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayewaigiza watu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kushangaa." "Anafundisha kwa mamlaka sana!" "Mungu hatimaye ametutumia Mwokozi." Anzisha tena uigizaji

Yesu anaamuru pepo amtoke mtu huyo. Pepo mchafu anamtoka mtu huyo. Mtu huyo haumizwi tena.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza mtu mwenye pepo mchafu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Niko huru!" "Faraja." "Asante, Yesu." "Sasa naweza kurudi kwa familia yangu." Anzisha tena uigizaji

Watu wanashangazwa na mamlaka na nguvu za maneno ya Yesu kwa sababu waliona pepo mchafu

akiondoka kwa amri ya Yesu. Kila kijiji katika eneo lote kinasikia habari za Yesu.

Kisha Yesu anaenda nyumbani kwa Simoni. Mama mkwe wa Simoni ana homa kali. Watu wanamwomba Yesu amponye. Yesu anamponya na anasimama mara moja na kuandaa chakula.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza mama mkwe wa Simoni, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kunyenyekewa." "Nataka kumwonyesha Yesu shukrani." "Ninafurahi sana Simoni ni mfuasi wa Yesu." Anzisha tena uigizaji

Usiku watu walimpelekea Yesu watu wote waliokuwa wagonjwa au wale waliokuwa na roho waovu. Yesu aliwaponya wagonjwa na kuwaweka watu huru kutokana na roho waovu.

Yesu anaenda mahali pa faragha. Watu wanamtafuta na kumpata Yesu. Watu wanamwomba Yesu asiondoke. Lakini Yesu anasema kwamba anahitaji kwenda sehemu zingine kuhubiri habari njema. Kwa hivyo Yesu anaendelea kusafiri na kufundisha katika masinagogi kote katika Yudea.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayegiza Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kuchaguliwa." "Naweza kuendelea tu kupitia nguvu za Mungu." "Ninawahurumia watu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 4:31-44

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anasafiri kutoka Nazareti hadi Kapernaumu. Alianza kuwafundisha watu katika sinagogi la Kapernaumu siku ya Sabato. Hakikisha kwamba unatafsiri **sinagogi** na **Sabato** kama vile ulitafsiri katika vifungu vyta Luka viliviyotangulia. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu. Watu wanashangazwa na mafundisho ya Yesu kwa sababu anafundisha kwa **mamlaka**. Luka anatumia neno mamlaka kumaanisha haki ambayo mtu amepewa ya kutenda. Ni tofauti na nguvu kwa sababu nguvu ni uwezo wa mtu kufanya jambo fulani.

Kifaa cha kufundisha: Huenda ukahitaji kutoa mfano kutoka katika maisha ya kawaada ya timu ili kuonyesha maana ya mamlaka. Inaweza kuwa muhimu kutumia mfano kutoka kwa serikali za

mitaa au maisha ya kijijini. Mfanyakazi wa serikali ni mtu tu. Yeye hana uwezo, akifanya kazi peke yake, wa kutekeleza jambo lolote. Hata akijaribu kutekeleza sheria, watu wanaweza kuzifuata au wasizifuate. Lakini serikali inapompa mamlaka, anaweza kushinikiza utekelezaji wa sheria.

Wakati anafundisha, mtu aliyejewa amepagawa na pepo mchafu anampigia kelele. **Pepo mchafu ni roho mbaya.** Pepo wote wabaya ni wachafu kwa sababu hawafai kwa huduma ya Mungu. Pepo wachafu ni viumbe wa kiroho wanaomtumikia Shetani na wako chini ya mamlaka yake. Wana nguvu za kuwadhulumu watu na kudhibiti mawazo na matendo yao. Tunajua kutoka kwa Biblia kwamba pepo wabaya waliumbwu na Mungu na wakaamua kutomtii. Hata hivyo, lugha zingine hazina neno ambalo linaweza kuonyesha hilo kwa ukamilifu.

Jaribu kuchagua neno katika lugha yako ambalo linarejelea roho huru ambaye ni mbaya na anapingana na Mungu. Ikiwa lipo, unaweza pia kutumia neno linalomaanisha roho huru na kuongeza sifa kama roho kutoka kwa Shetani, au roho mbaya/mwovu.

Pepo mchafu anaogopa kwamba Yesu **atamwangamiza.** Inarejelea Yesu akimtuma pepo mchafu kutoka kwa mtu huyo hadi mahali ambapo angefungwa hadi hukumu ya mwisho ya Mungu. Pepo mchafu anaogopa kwamba Yesu ataharibu nguvu zake. Pepo mchafu anamwitia Yesu **Mtakatifu wa Mungu.** Hakikisha kwamba unatafsiri **mtakatifu** kama vile ultafsiri hapo awali. Yesu anaamuru roho mbaya anyamaze kimya na amtoke mtu huyo. Pepo mchafu anaondoka. Pepo mchafu aliondoka si kwa sababu alitaka lakini kwa sababu Yesu aliamuru.

Yesu anatoka katika sinagogi na kwenda nyumbani kwa Simoni. Hii ni mara ya kwanza ambapo Luka anamtaja Simoni. Luka baadaye atamwitia Petro. Huenda ikawa muhimu kuongeza katika tafsiri yako kwamba aliiwa Petro pia. Mama mkwe wa Simoni ni mgonjwa. Yesu anamwinamia na kukemea homa. **Kukemea** kunamaanisha kuzungumza kwa nguvu. Yesu anaamuru homa itoke na inatoka. Luka anaeleza jinsi Yesu alivyomponya mwanamke huyo kwa njia ile ile ambayo alisema Yesu aliwatoa pepo waovu. Hakikisha kwamba tafsiri yako haimaanishi kwamba magonjwa yote husababishwa na pepo waovu.

Yesu anaendelea kuwaponya watu, kutoa pepo, na kuhubiri habari njema. Pepo wanatambua kwamba

ye ye ndiye **Kristo au Masihi.** Hakikisha umetafsiri hili kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Yesu hawaruhusu kuzungumza na anawafukuza. Watu wa Kapernaumu hawataki Yesu aondoke, lakini anasema kwamba lazima ahubiri **habari njema** katika miji mingine. Tafsiri habari njema kama vile umetafsiri katika tafsiri zilizotangulia.

Yesu anatumia maneno **ufalme wa Mungu.** Hili halimaanishi ufalme halisi bali wakati ambapo Mungu atatawala katika maisha na miyo ya watu. Yesu alikuja kuleta sehemu ya ufalme wa Mungu kwa watu. Hii inamaanisha kwamba watu wanamfuata Yesu kama mfalme, wanasaidiana na kueneza upendo wa Yesu kwa wengine. Baadaye Mungu ataleta ufalme uliokamilika. Mungu atatawala watu wake kwa haki, hakutakuwa na mateso tena wala maovu, na watu wote watamtii. Yesu alipozungumzia Ufalme wa Mungu, watu hawakuelewa, kwa hivyo ilikuwa kama fumbo kwa. Walihitaji kumsikiliza Yesu ili waelewe alichokuwa akisema. Yesu alieleza siri hii ya Ufalme wa Mungu kuitia mafumbo yake. Tunashuhudia Ufalme wa Mungu sasa tunapomsikiliza na kumtii kwa kumfuata Yesu. Neno Ufalme wa Mungu lipo kwenye faharasa mkuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili

kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwngine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 5:1-11

Kusikiliza na Moyo

Luka 5:1-11

Sikiliza Luka 5:1-11 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 5:1-11

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anaendelea kufundisha katika jimbo la Galilaya. Katika hadithi hii, Yesu anafundisha karibu na Bahari ya Galilaya. Kuvua samaki kimujiza kunapelekea Simoni, Yakobo, na Yohana kuacha kazi yao ili kumfuata Yesu.

Yesu anafundisha umati karibu na Ziwa la Genesareti. Hili ni jina lingine la Bahari ya Galilaya. Genesareti ni eneo lililo upande wa kaskazini-magharibi wa bahari, kwa hivyo wakati mwngine bahari inajulikana kama Ziwa la Genesareti. Bahari au Ziwa la Galilaya ni maji yasiyo na chumvi. Ilikuwa na urefu wa takriban kilomita 21 na upana wa kilomita 11. Kapernaumu iko kaskazini mwa bahari, kwa hivyo Yesu alikuwa karibu na mji huu.

Komea hapa na uonyeshe ramani ya Bahari ya Galilaya na mahali ambapo Yesu alikuwa akifundisha kukilinganishwa na Kapernaumu.

Umati unasukumana, ukijaribu kumkaribia Yesu ili kusikia kile anachokifundisha. Yesu anafundisha neno la Mungu au habari njema ya ufalme wa Mungu. Yesu anaona mashua mbili za uvuvi ambazo zilikuwa zimeachwa ufuoni. Mashua zilikuwa ufuoni ili zisielee. Mashua hizi zilikuwa za mbaa na watu wanne hadi kumi na tano wangetoshea ndani. Wavuvi wenyenye mashua hizo walikuwa wameziacha na kwenda mbali kidogo. Mmoja wa wavuvi alikuwa Simoni.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya mashua.

Wavuvi wanasaifisha nyavu zao. Nyavu hizi hutumiwa kuvua usiku. Zilitengenezwa kwa kitani kwa hivyo samaki wangeweza kuziona mchana. Kwa kawaida, wanaume wawili hadi wanne walihitajika ili kutumia aina hii ya wavu. Ilihitaji kusafishwa kila asubuhi.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya nyavu.

Yesu anaingia katika mashua ya Simoni. Tayari Yesu alimjua Simoni kutoka Kapernaumu. Yesu anamwomba Simoni asogeze mashua yake ndani ya maji na kuiweka mbali kidogo na ufu. Yesu anafanya hivi ili umati uweze kumwona na kumsikia vizuri. Simoni anamtii na Yesu anafundisha kutoka kwa mashua. Alipomaliza kufundisha, Yesu anamwomba Simoni aisogeze mashua mbali zaidi na ufu ambapo kuna maji mengi zaidi. Yesu anamwambia Simoni atupe au ashushe nyavu zake majini ili kuvua samaki. Kwa kuwa nyavu hizi zinahitaji angalau watu wawili, hii inamaanisha kwamba kulikuwa na wavuvi wengine katika mashua ya Simoni.

Komea hapa na mjadili. Inamaanisha nini kuwa mtaalam wa jambo fulani katika utamaduni wenu? Mtu anamkosoaje mtaalam katika utamaduni wenu?

Simoni ni mvuvi mwenye ujuzi na mwenye uzoefu. Amekuwa akivua usiku kucha na hajavua samaki yeoyote. Simoni anajua wavuvi hawatawakamata samaki wowote ikiwa watashusha nyavu. Lakini Simoni anamwita Yesu *Bwana* na kumtii. Bwana ni jina la cheo ambalo linatumwiwa kuonyesha heshima kubwa kwa mtu mwenye cheo cha juu. Hii inaonyesha kwamba Simoni anamheshimu Yesu. Simoni anaisogeza mashua na kushusha nyavu na wavuvi wake. Samaki wengi sana wanashikwa kwenye wavy na wavy unaanza kukatika. Wavuvi wanaashiria mashua nyine ije ili kuwasaidia. Huenda walikuwa mbali sana hivi kwamba wavuvi wengine hawengesikia wakiwaita. Yakobo na Yohana ni washirika wa biashara wa Simoni. Wanakuja katika mashua ya pili ili kusaidia. Kuna samaki wengi sana kwenye wavy hivi kwamba wanajaza mashua zote mbili. Mashua zimejaa sana hivi kwamba zinaanza kuzama.

Simoni, ambaye pia anaitwa Petro, anaona samaki wengi waliokuwa ndani ya mashua. Anajua kwamba Yesu amefanya muujiza. Simoni anaanguka miguuni pa Yesu ili kuonyesha heshima. Simoni anamwita Yesu *Bwana*. Bwana ni sawa na Mwalimu, lakini inaonyesha heshima zaidi. Wayahudi pia walitumia neno Bwana kurejelea Mungu. Simoni anatambua kwamba Mungu anafanya kazi kuitia Yesu. Simoni anamwambia aondoke kwa sababu yeye ni mtu mwenye dhambi. Hili sio ombi halisi. Badala yake, Simoni anahisi kwamba hastahili kuwa karibu na Yesu kwa sababu anamwona kuwa mtakatifu, au aliyetengwa na Mungu kwa kusudi maalum. Simoni anajiona kuwa hastahili kwa sababu yeye ni mtu mwenye dhambi. Anaogopa kuwa mbele ya Yesu ambaye ni mtakatifu.

Komea hapa na mjadili. Je, ungefanyaje ikiwa ungegundua kwamba umesimama mbele ya mtu mwenye mamlaka sana au kiongozi mashuhuri katika jamii yako? Je, ni maneno gani yanayotumiwa kuonyesha heshima, au viwango tofauti vya heshima, katika utamaduni wako?

Wavuvi wote wanashangazwa na muujiza wa kuvua samaki wengi sana mchana. Yakobo na Yohana pia wanashangaa. Walikuwa wana wa mtu anayeitwa Zebedayo. Yesu anamwambia Simoni, "Usiogope. Tangu sasa utakuwa mvuvi wa watu." Hii ni tamathali ya semi. Inamaanisha kwamba Simoni angeiacha kazi yake kama mvuvi. Badala yake, ataanza kuwaleta watu katika ufalme wa Mungu. Yesu anazungumza na Simoni, lakini watu wengine amba pia walitaka kumfuata Yesu walisikia maneno haya. Kwa hivyo wavuvi

wanasogeza mashua zao mpaka ufuoni, wanaacha kila kitu, na kuwa wafuasi wa Yesu.

Komea hapa na mjadili. Je, watu wangemwonaje mtu mwenye mafanikio makubwa na kisha ghafla anaacha kila kitu?

Luka anatumia hadithi hii kuonyesha itikio sahihi kwa huduma ya Yesu. Watu wa Nazareti na Kapernaumu walitaka kumweka Yesu kwao, lakini itikio la Simoni ni tofauti. Simoni anajibu kwa utii, unyenyekevu, na ungamo la dhambi. Simoni, Yakobo, na Yohana wanaacha kila kitu ili kumfuata Yesu na kushiriki kikamilifu katika huduma yake.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 5:1-11

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu anahubiri kando ya Bahari ya Galilaya. Kuna watu wengi sana hivi kwamba Yesu anapanda katika mashua ya Simoni. Yesu anafundisha umati kutoka hapo.

Tukio la pili: Yesu anamwambia Simoni aende akavue samaki. Simoni anaeleza kwamba wamefanya kazi usiku kucha bila kuvua samaki wowote. Lakini Simoni anasema kwamba atafanya kile ambacho Yesu anasema.

Tukio la tatu: Nyavu zimejaa samaki. Simoni anaomba usaizidi kutoka kwa marafiki zake. Mashua hizo mbili ziko karibu sana kuzama.

Tukio la nne: Simoni anamwambia Yesu, "Sistahili kuwa karibu nawe." Yesu anajibu, "Usiogope, tangu sasa utakuwa mvuvi wa watu." Simoni na wale wengine wanaacha kila kitu ili kumfuata Yesu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Umati
- Simoni
- Washirika wa Simoni
- Yohana
- Yakobo

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyе madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Yesu anafundisha ufuoni mwa Bahari ya Galilaya. Watu wengi wanasukumana ili kusikiliza neno la Mungu. Yesu anaingia katika mashua moja iliyokuwa ufuoni. Yesu anamwomba Simoni asogeze mashua ndani ya bahari kidogo. Kisha Yesu anaketi na kufundisha akiwa ndani ya mashua.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Simoni na wenzake ni wavuvi stadi. Ni muhimu pia kukumbuka kwamba Yesu anaingia ndani ya mashua ili watu waweze kumwona na kumsikia vizuri. Yesu hafanyi hivyo ili kutoroka.

Yesu alimaliza kuzungumza. Yesu anamwambia Simoni aende kilindini ili washushe nyavu zao na kuvua samaki. Simoni anajibu akisema, "Bwana, tumefanya kazi ya kuchosha usiku kucha na hatukuvua chochote. Lakini, kwa neno lako nitazishusha nyavu."

Ni muhimu kukumbuka kwamba Simoni na wavuvi wengine walikuwa wakiosha nyavu zao. Hawakuwa tayari kwenda kuvua tena.

Simoni anaingia ndani ya bahari na kushusha nyavu zao. Ghafula nyavu zimejaa samaki. Wanaomba msaada kutoka kwa wenzao. Mashua hizo mbili zinakaribia kuzama, kwa sababu ya samaki wengi waliovua.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Simoni ameona wavu uliojaa mara nyangi lakini hajawahi kuona uliojaa kama wakati huu.

Simoni anaona kiasi cha samaki. Simoni anaanguka miguuni mwa Yesu na kumwambia kwamba hastahili kuwa karibu na Yesu. Simoni anamwita Yesu Bwana. Kiasi hiki cha samaki pia kinawashangaza Yakobo na Yohana.

Yesu anamwambia Simoni asiogope. Yesu anamwambia Simoni kwamba tangu sasa atakuwa

anavua watu. Simoni, Yakobo na Yohana wanapofika ufuoni, wanaacha kila kitu na kumfuata Yesu.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 5:1-11

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Umati
- Simoni
- Washirika wa Simoni
- Yohana
- Yakobo

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Simoni na wavuvi wengine wakiosha nyavu zao wakati Yesu yuko ufuoni akiingia ndani ya mashua moja.

Hakikisha unaonyesha kwamba mwngiliano kati ya Yesu, Simoni, wenzake Simoni, Yakobo na Yohana hutokea wakiwa ndani ya mashua. Mara tu wanapofika ufuoni, wanaacha mashua zao na samaki na kumfuata Yesu.

Hakikisha kwamba Simoni yuko na wenzake 2 au 3 wakitayarisha kila kitu tena ili kwenda kuvua kilindini kama Yesu alivyomwambia Simoni.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Yesu anafundisha ufuoni mwa Bahari ya Galilaya. Yesu anaingia ndani ya mashua. Yesu anamwomba Simoni asogeze mashua ndani ya bahari kidogo. Kisha Yesu anaketi na kufundisha akiwa ndani ya mashua.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza Simoni, "Unahisi vipi?" Unawenza kusikia,

"Kuchoka." "Yesu anafanya nini?" "Kutaka kujua zaidi." Anzisha tena uigizaji

Yesu anapomaliza kufundisha, anamwambia Simoni aende hadi kilindini ili ashushe nyavu zao na kuvua samaki. Simoni anasema, "Bwana, tumefanya kazi ya kuchosha usiku kucha na hatukuvua chochote. Lakini, kwa neno lako nitazishusha nyavu."

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza wenzake Simoni, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Sio tena." "Kwa nini Simoni anamheshimu Yesu sana?" "Kutia shaka." "Kufadhaika." Anzisha tena uigizaji.

Simoni anaofanya kile ambacho Yesu alimwambia. Kisha nyavu zinajaa samaki. Wanaomba mashua nyingine iwasaidie. Kuna samaki wengi sana hivi kwamba mashua zote mbili zinakaribia kuzama.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza Yakobo na Yohana, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kushangaa." Yesu ametumwa kutoka kwa Mungu kweli." "Nataka kwenda mahali anapokwenda." Anzisha tena uigizaji

Simoni anaona kiasi cha samaki. Simoni anasema kwamba hastahili kuwa karibu na Yesu. Kiasi hiki cha samaki pia kiliwashangaza Yakobo na Yohana.

Yesu anamwambia Simoni asiogope. Yesu anamwambia Simoni kwamba tangu sasa, atakuwa anavua watu. Simoni, Yakobo na Yohana wanapofika ufuoni, wanaacha kila kitu na kumfuata Yesu.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza wenzake Simoni, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Wanaenda wapi?" "Hiyo ilikuwa ya kushangaza!" "Na samaki je?" Anzisha tena uigizaji

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 5:1-11

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha kando ya **Ziwa la Genesareti**. **Genesareti ni jina la** kona ya kaskazini-magharibi ya Bahari ya Galilaya. Wakati mwingine ziwa lote huitwa Genesareti kwa sababu hii. Inamaanisha eneo lenye rutuba ambalo watu wengi waliihi. Mji wa Kapernaumu ulikuwa karibu.

Onyesha mahali ambapo Bahari ya Galilaya iko kwenye ramani ikiwa bado hujaonyesha.

Yesu anafundisha kutoka kwenye **mashua** ili umati uweze kumsikia vizuri. Mashua hizo zilikuwa za mbao na zilitumiwa kuvua. Mashua ambayo Yesu alikuwa ndani yake ilikuwa na urefu wa mita 8 na upana wa mita 2½. Ilikuwa na kina cha mita 1 ¼. Mashua hizo zilikuwa kubwa za kutosha watu wanne hadi kumi na tano kuketi ndani.

Onyesha timu yako picha ya mashua ikiwa bado hujaonyesha. Chagua namna ya kuonyesha ukubwa wa mashua, labda kwa kuchora ukubwa wa mashua hiyo chini kwa kutumia kijiti na kuwaomba watu waingie ndani ya mchoro uliochorwa.

Ikiwa hakuna neno mashua katika lugha yako, baadhi ya njia ambazo unawenza kulitafsiri ni: vyombo vya kuvuka maji au chombo cha kubeba watu juu ya maji.

Umati unamsikiliza Yesu akifundisha **neno la Mungu**. Maneno haya yanamaanisha kuwa watu walimsikiliza Yesu akifundisha neno au ujumbe ambao Mungu alimpa. Ni ujumbe uleule ambao Yesu alitaja wakati aliposema miji mingine inahitaji kusikia habari njema ya ufalme wa Mungu.

Yesu anafundisha akiwa ndani ya mashua ya Simoni. Tayari Yesu alimjua Simoni kutoka Kapernaumu. Simoni pia alitiwa Petro. Simoni anamwita Yesu **Bwana**. Bwana ina maana sawa na Bwana. Hapa imetumiwa kama jina la mtu anayeheshimika, kama vile bwana. Hili jina linaonyesha kwamba Simoni anamheshimu Yesu. Bwana linapatikana kwenye faharasa kuu.

Simoni anawashiria **washirika** wake wamsaidie na samaki. Washirika ni Yakobo na Yohana waliokuwa pia wavuvi. Walikuwa ndani ya mashua ya pili na walifanya kazi na Simoni kama washirika wa biashara.

Baada ya muujiza wa samaki, Simoni anamwita Yesu **Bwana**. Hii inaonyesha heshima kubwa sana. Simoni anatambua kwamba Yesu ni mtakatifu na kwamba Mungu anafanya kazi kuitia kwake. Inaonyesha kwamba Simoni anatambua mamlaka ya Yesu. Bwana pia hutumiwa na Wayahudi kumrejelea Mungu. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Simoni anasema kwamba ye ye ni **mtu mwenye dhambi**. Hii inamaanisha mtu anayemkosea Mungu mara kwa mara. Mawazo na matendo yake si yale ambayo Mungu anataka. Hii hairejelei tukio maalum la kutotii katika maisha ya Simoni. Badala yake, inaonyesha kwamba Simoni alihisi kwamba hastahili. Simoni anajihisi najisi akilinganishwa na

Yesu ambaye ni mtakatifu na ametumwa na Mungu. Neno dhambi liko kwenye faharasa kuu.

Luka anatumia neno kuvua kuhusiana na samaki na watu. **Kuvua watu** ni tamathali ya semi ambayo inamaanisha kuwaleta watu katika ufalme wa Mungu. Haimanishi kwamba Simoni angewalazimisha watu kufanya kazi.

Ikiwezekana, tumia neno la kukamata katika lugha yako ambalo linaweza kutumika kwa watu na samaki. Neno hili halipaswi kuwa na maana hasi kama kuua au kukamata. Ikiwa hakuna neno linalofaa, unaweza kusema kitu kama "utakusanya watu."

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewaka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi

anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 5:12-16

Kusikiliza na Moyo

Luka 5:12-16

Sikiliza Luka 5:12-16 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 5:12-16

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anaendelea kufundisha katika miji ya Galilaya. Hafundishi tu bali anawaponya watu. Katika hadithi hii, Yesu anamponya mtu ambaye ana ugonjwa wa ngozi. Sifa ya Yesu inakua, kwa hivyo watu wanakuja kumsikia akifundisha na kuponywa magonjwa yao.

Wakati Yesu akiwa mjini, mkoma, au mtu mwenye ugonjwa wa ngozi, anamkaribia. Ugonjwa wa ngozi ulikuwa kote katika mwili wa mtu huyo. Katika utamaduni wa Kiyahudi, ukoma ulimfanya mtu awe najisi. Ikiwa mtu ye yeyote angemgusa, mtu huyo pia angekuwa najisi. Aliitwa najisi na kutengwa na watu wengine. Kitabu cha Mambo ya Walawi ni sehemu ya sheria ya Musa. Katika Walawi Musa anasema kuwa watu wenye ukoma wanapaswa kuvalaa nguo zilizochanwa, kutochana nywele zao, na kupiga kelele "najisi, najisi," siku nzima.

Wagonjwa wa ukoma waliishi peke yao nje ya jamii.

Mtu huyo anamwona Yesu na kumwinamia. Anainamisha uso wake ardhini. Hii inaonyesha unyenyekevu wa mtu huyo na heshima kubwa kwa Yesu. Mtu huyo anamsihii Yesu. Anasema, "Bwana, ukitaka, waweza kunitakasa." Bwana ni neno lile lile ambalo Simoni alitumia katika kifungu kilichotangulia. Katika muktadha huu, Bwana ni jina linalotumiwa kumaanisha mtu ambaye ana mamlaka juu ya kitu fulani. Lakini pia inaonyesha kwamba mtu huyo anaamini kwamba Yesu ana uwezo wa Mungu. Mtu huyo anaamini kwamba Yesu anaweza kumponya. Haujui kama Yesu yuko tayari kumponya. Hii ilikuwa njia ya heshima ya kumwomba Yesu amtakase kwa kumponya.

Yesu anataka kumponya mtu huyo. Anamgusa mtu huyo kwa mkono wake na kusema," Takasika!" Katika wakati huu, Yesu anamponya mtu huyo na kumfanya awe safi au kumtakasa. Mara tu ukoma ukamtoka mtu huyo. Hii ni muhimu. Badala ya Yesu kufanywa najisi kwa kumgusa mtu huyo mwenye ukoma, mtu huyo anatakaswa na Yesu. Yesu anamkubali mtu huyo na kumruhusu arudi katika jamii. Yesu anamwambia mtu huyo asimwambie mtu yejote kuhusu uponyaji wake.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Je, waponyaji wanachukuliwa vipi katika utamaduni wako? Nguvu zao au uwezo wa kuponya unatoka wapi? Je, waponyaji wanaonyeshaje mtu ameponywa au kufanywa kupona?

Kumgusa mtu ambaye alikuwa najisi ilichukuliwa kama kuvunja sheria ya Musa. Lakini Yesu kisha anamwambia mtu huyo atii sheria ya Musa kwa kumwambia ajionyeshe kwa kuhani, au mtu ambaye hutoa dhabihu kwa Mungu kwa niaba ya watu. Huyu hakuwa kuhani yejote tu, bali kuhani aliyetumikia Hekaluni, au mahali pa ibada pa Wayahudi, huko Yerusalem. Kuhani alikuwa mtu pekee ambaye angeweza kumchunguza mtu huyo na kuthibitisha kwamba hakuwa na ukoma tena. Ikiwa alitangazwa kuwa safi, kuhani angetoa dhabihu kwa niaba ya mtu huyo. Kisha angeweza kuingia tena jamii yake.

Yesu anataka mtu huyo afanye hivi kama ushuhuda. Hii inamaanisha kuthibitishia watu kwamba aliponywa kweli. Baada ya kutangazwa kuwa safi, atawea kuishi na familia yake, kuabudu hadharani, na kuingiliana na jamii yake.

Habari za Yesu zinaenea na umati wa watu unakuja kwake ili kumsikia akifundisha na kuponywa. Yesu

anaondoka mara kwa mara kutoka kwa umati ili kumwomba Mungu kwa faragha.

Hadithi hii inaonyesha mamlaka ya Yesu juu ya ugonjwa. Pia inaonyesha kwamba umaarufu wa Yesu unapokua, ndivyo hitaji lake la kusali kwa faragha linavyoongezeka.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 5:12–16

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Yesu yuko katika mji ambapo mtu fulani ana ukoma kote mwilini mwake. Mkoma huyo anamwomba Yesu amponye. Baada ya Yesu kumponya mkoma huyo, Yesu anamwambia mkoma huyo asimwambie mtu yejote kilichotokea lakini kufanya kile ambacho sheria ya Musa inahitaji.

Tukio la pili: Habari kuhusu Yesu zinaenea. Watu wengi wanakuja kumsikia Yesu akifundisha na kuponywa.

Tukio la tatu: Yesu anaondoka mara nyingi ili kusali nyikani.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mtu mwenye ukoma
- Watu wanaokuja kumsikia Yesu na kuponywa

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi wanachukulia watu wenye magonjwa ya ngozi kuwa najisi. Hii inamaanisha kwamba watu wenye ukoma au magonjwa ya ngozi, hawakuingiliana sana na watu wengine. Watu waliepuka kuwagusa na ilibidi waishi nje ya jamii.

Yesu anakutana na mtu mwenye ukoma. Mkoma huyo anamwona Yesu na kuonyesha heshima kwa unyenyekevu kwa Yesu. Mkoma huyo anamwinamia na kumwomba Yesu amponye.

Mkoma huyo anamwambia Yesu, "Bwana, ukitaka, waweza kunitakasa."

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika utamaduni wa Kiyahudi mtu anakuwa najisi anapomgusa mtu mwenye ukoma.

Yesu anamgusa mtu huyo akisema, "Nataka." Yesu anasema "Takasika!" Mara moja, ukoma unamtoka mtu huyo na anakuwa safi.

Yesu anamwambia mtu huyo ambaye alikuwa na ukoma asimwambie mtu yejote kuhusu kilichotokea. Yesu pia anamwambia mtu huyo asitoe ushuhuda hadharani wa kuwa safi kwa kufanya kile ambacho sheria ya Musa inasema.

Habari kuhusu Yesu zilienea haraka sana katika maeneo mengi. Watu wengi walikuja kusikia mafundisho ya Yesu na pia kwa ajili ya kuponywa magonjwa yao.

Yesu huenda mara nyingi sana kuomba nyikani.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 5.12–16

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mtu mwenye ukoma
- Watu wanaokuja kumsikia Yesu na kuponywa.

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu mwenye ukoma ametengwa na jamii yake. Mkoma hangeweza kupata msaada kwa ugonjwa wake.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza mkoma akimwendea Yesu. Anasimama na kumwinamia Yesu. Anamwomba Yesu amponye. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza mkoma, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Aibu," "Kukata tamaa," "Najua Yesu ana nguvu," "Natumaini." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anamgusa na kusema, "Nataka." Ukoma unamtoka mtu huyo papo hapo.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kuja upendo," "Mtu maskini," "Huruma," "Bila shaka nataka." Anzisha uigizaji tena.

Yesu amemwagiza mtu huyo ambaye alikuwa na ukoma asimwambie mtu yejote. Yesu anamwambia mtu huyo afanye kile ambacho sheria inasema kuhusu magonjwa ya ngozi kuwa ushuhuda wa umma kwamba sasa yuko safi.

Badala yake, habari kuhusu kile ambacho Yesu alifanya ilienea haraka zaidi. Watu wengi walikuja kusikia kile ambacho Yesu alisema na kuponywa.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaowaigiza watu, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Ilikuwa kweli," "Ananijali," "Haongei kama mtu mwingine," "Je, ninamwona yule mmoja?" Anzisha uigizaji tena.

Yesu anaenda peke yake nyikani kuomba.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Ninahitaji kuzungumza na baba yangu," "Ilikuwa siku ndefu," "Ninahitaji pumziko la kweli," "Ilikuwa furaha sana kuona watu wengi hivyo."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 5.12–16

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Mtu mwenye ukoma anamkaribia Yesu. **Ukoma** ni neno ambalo linaweza kumaanisha aina yoyote ya ugonjwa wa ngozi. Magonjwa haya yalimfanya mtu 'kutokuwa msafi,' au kutoweza kuishi katika jamii. Watu hawa wangeweza kuabudu nyuma ya pazia tu kwenye sinagogi na mtu yejote aliywagusa angekuwa asiye safi pia. Sheria ya Musa katika kitabu cha Mambo ya Walawi ilisema kwamba walipaswa kuvala nguo zilizoraruka, wasichane nywele zao, na kupiga kelele "najisi" hadharani walipokuwa wakienda mahali.

Mtu huyo anamwambia Yesu kwamba anaweza kumtakasa. Katika utamaduni wa Kiyahudi, **safi** inarejelea hali ambayo mtu anafaa kwa utumishi kwa Mungu. Watu wanaweza kuwa najisi au kutokuwa wasafi tena kwa matendo yao na hali ya afya. Hakikisha umetafsiri neno hili kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivytangulia. Neno

safi liko kwenye faharasa kuu. Yesu anamgusa mtu huyo na kumponya ukoma wake. Hii inamfanya mtu awe safi tena.

Lakini kulingana na sheria ya Musa, kuhani hekaluni alikuwa mtu pekee ambaye angeweza kukagua na kumtangaza mtu kuwa safi au aliyetakaswa. Hakikisha umetafsiri Hekalu kama vile umetafsiri katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Neno hekalu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anapomweleza mtu huyo atoe **dhabihu ambazo Musa** aliamuru, alikuwa akirejea sheria katika Walawi. Sheria hizi zilijumuisha maagizo ya kina kuhusu kile ambacho mtu anapaswa kufanya ili kuponywa ukoma. Mtu aliyeponwywa anapaswa kumletea kuhani dhabihu ili atoe kwa niaba yake. Hakikisha umetafsiri **dhabihu** kama vile umetafsiri katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. **Neno dhabihu** liko kwenye faharasa kuu.

Watu walieneza habari kuhusu Yesu. Umati unakuja kwake kuponywa. Yesu anajitenga na kwenda **mahali pa faragha** ili kuomba. Sehemu za faragha zinaweza kutafsiriwa kama maeneo ya porini au ambapo hakuna mtu aliyeishi. Yesu alikuwa anaenda kujitenga na umati na kumwomba Mungu peke yake.

Koma hapa na uonyeshe timu yako picha ya nyikani.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewaka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 5:17-26

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 5:17-26 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 5:17-26

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anaendelea kufundisha habari njema, kuponya watu, na kuwaita watu kuwa wafuasi wake katika eneo la Galilaya. Siku moja, Yesu anafundisha ndani ya nyumba fulani huko

Kaperناumu. Yesu anasamehe dhambi za mtu ambaye amepooza. Viongozi wa kidini wa Kiyahudi wanatilia shaka mamlaka ya Yesu. Yesu anamponya mtu ambaye amepooza ili kuthibitisha kwamba Mungu amempa mamlaka ya kusamehe dhambi.

Yesu anafundisha ndani ya nyumba fulani huko Kaperناumu. Mafarisayo na walimu wa sheria wamesafiri kutoka kote Israeli ili kumsikiliza Yesu. Farisayo ni aina ya kiongozi wa kidini. Walikuwa wenyenye ushawishi sana na watu walidhani walikuwa wenyenye haki, au kwamba walikuwa na uhusiano unaofaa na Mungu. Watu walifiki hivi kwa sababu walijitolea kwa sheria ya Mungu. Walitambua mila na sheria za kidini zilizoandikwa pamoja na zile za mdomo. Baadhi ya Mafarisayo pia walikuwa walimu wa sheria ya Mungu. Kikundi cha pili cha viongozi wa kidini kilichokuwapo kilikuwa walimu wa sheria. Maneno haya yanamaanisha waandishi. Waandishi walisoma, walifundisha, na kutafsiri sheria ya Mungu. Viongozi wa kidini wameketi karibu na Yesu.

Nguvu ya Bwana, au Mungu, iko pamoja na Yesu. Inamwezesha kuponya watu ili kuthibitisha kwamba ana mamlaka, au haki ya kutenda, kutoka kwa Mungu. Watu wengine wanawasili wakiwa wamebeba mtu ambaye alikuwa amepooza kwenye mkeka. Mkeka unaweza kumaanisha kitanda, sofa au machela. Waisraeli wengi ambao walikuwa maskini walilala kwenye mkeka. Kile ambacho watu hao walitumia kilikuwa nyepesi kutosha kubeba mtu. Mtu aliyejewa kwenye mkeka alikuwa amepooza. Kupoza kunamaanisha kushindwa kusogeza sehemu fulani au sehemu zote za mwili. Katika kisa hiki, miguu ya mtu huyo imepooza. Katika Israeli, mara nyingi watu ambao walikuwa walemau walitengwa na jamii zao. Watu hao wanataka kuleta rafiki yao aliyejewa kwa Yesu ili aponywe. Lakini kuna watu wengi sana ndani na karibu na nyumba ambapo Yesu anafundisha.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Je, watu waliopooza au walemau wanatendewa vipi katika jamii yako? Ikiwa mtu aliyejewa katika jamii yako alihitaji kwenda mahali fulani, mbinu gani za usafiri zinapatikana kwake?

Onyesha timu yako picha ya mkeka wa Kiyahudi wa kulala.

Watu hao wanambeba rafiki yao kwenye mkeka hadi juu ya paa. Nyumba za Kaperناumu zilikuwa na paa tambarare na ngazi za nje zilizoelekea kwenye paa. Watu hao walileta kamba ya kushusha

mkeka wa mtu huyo. Labda walifunga kamba kwenye pembe zote nne za mkeka. Ingekuwa rahisi kuondoa vigae au matofali ya udongo yaliyojomwa kwenye paa. Kumbuka kwamba Luka anamwandikia Theofilo hadithi hii. Luka anajua kwamba Theofilo anafahamu nyumba zilizo na matofali kwenye paa. Kwa hivyo Luka anatumia neno matofali ili Theofilo aweze kuelewa vizuri hadithi hiyo. Hata hivyo, mara nyingi nyumba za Galilaya zilitengenezwa kwa matawi na kupakwa matope. Hakikisha kwamba unawasilisha katika tafsiri yako kwamba ilikuwa rahisi kutengeneza shimo kwenye paa.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wenu, ni njia gani ambazo mtu anaweza kutumia ili kupita katikati ya umati ili kuingia mahali penye watu wengi?

Onyesha timu yako picha ya nyumba ya kawaida ya Galilaya ili waweze kuwazia vizuri paa.

Watu hao wanamshusha rafiki yao katikati ya umati hadi akafika mbele ya Yesu. Yesu anaona kile ambacho watu hao walifanya. Yesu anajua kuwa walikuwa kwa sababu walikuwa na imani kwamba Yesu angeweza kumponya rafiki yao. Katika muktadha huu, imani inarejelea kitendo cha kumwamini Yesu. Mtu aliyejewa kwenye mkeka pamoja na marafiki zake wanaamini kwamba Yesu anaweza kumponya.

Yesu anamwambia mtu huyo kwamba dhambi zake zimesamehewa. Yesu anasema kwamba kuasi Mungu kwa mtu huyo kumefutwa au kuondolewa. Hii inamaanisha kwamba Yesu ana mamlaka kutoka kwa Mungu ya kusamehe dhambi. Pia inamaanisha kwamba Yesu yuko sawa na Mungu. Viongozi wa kidini na waandishi wanaanza kumkosoa Yesu katika akili zao. Wanadhani kwamba Yesu anamkufuru Mungu kwa sababu alimwambia mtu huyo kwamba dhambi zake zimesamehewa. Kukufuru kunamaanisha kuzungumza dhidi ya Mungu au kumkosea heshima. Mafarisayo wanauliza maswali katika akili zao ili kuonyesha hasira yao. Wanashangaa kwamba Yesu anadai kuwa Mungu na kuwa ana mamlaka ya Mungu ya kusamehe dhambi.

Lakini Yesu anajua kile ambacho Mafarisayo na waandishi wanafikiria. Hii inatimiza unabii wa Simeoni kwamba Yesu angefunua mawazo ya ndani ya wengi. Walikuwa 'wakiwaza miyoni mwao' kwa sababu Wayahudi waliamini kwamba kuwaza kulitokea moyoni.

Watu katika utamaduni wako wanamwelezaje mtu ambaye anajiongelesha mwenyewe bila

kuzungumza? Mtu anayemwangalia anawezaje kushuku kwamba aina hii ya mazungumzo ya ndani inafanyika?

Yesu anajibu kwa maswali ambayo hakutarajia Mafarisayo wajibu. Yesu anawauliza gani ni rahisi, kumwambia mtu kwamba dhambi zake zimesamehewa au kumponya. Yesu anamaanisha kwamba haiwezekani kufanya mambo yote mawili bila nguvu na mamlaka ya Mungu. Ingekuwa rahisi kwa mtu kusema kwamba dhambi za mtu zimesamehewa kwa sababu ilikuwa jambo ambalo halingeweza kuonekana au kuthibitishwa. Matokeo ya kumponya mtu yangeweza kuonekana mara moja. Yesu anasema kwamba atamponya mtu huyo ili kuonyesha kwamba alikuwa na mamlaka ya kusamehe dhambi.

Yesu anajiita Mwana wa Adamu ili kuashiria kwamba alikuwa mwanadamu na aliwakilisha watu wote. Lakini Yesu pia alitoka kwa Mungu na alikuwa na mamlaka ya Mungu. Mwana wa Adamu ni mtu ambaye nabii wa Kiyahudi Danieli alimtaja katika maono yake. Watu wote Wayahudi walijua kuhusu maono haya kutoka kwa nabii Danieli. Katika maono ya Danieli, Mungu anampa Mwana wa Adamu mamlaka na nguvu zote.

Yesu anamwambia mtu aliyepooza asimame, achukue mkeka wake na arudi nyumbani. Mara tu Yesu anapozungumza, mtu huyo anaponywa. Hii ilikuwa thibitisho kwamba Yesu angeweza kusamehe dhambi. Mtu huyo anasimama mbele ya kila mtu. Anachukua mkeka wake na kuondoka, akimsifu Mungu. Kila mtu anajazwa na mshangao na hofu. Wanamsifu Mungu kwa kuzungumza kuhusu jinsi alivyo wa ajabu. Wanastaajabishwa na nguvu za Mungu zinazoonyeshwa kupitia Yesu. Watu wanasema kwamba wameona mambo ya ajabu siku hiyo. Hii inarejelea Yesu kumponya mtu huyo na kuwakabili viongozi wa kidini.

Hadithi hii inaonyesha kwamba Yesu ana nguvu ya kuponya na pia ana mamlaka ya kusamehe dhambi. Luka anaendelea kuonyesha kwamba huduma ya Yesu inajumuisha maneno na vitendo. Katika kisa hiki, kufundisha na kuponya. Hadithi hii pia inaonyesha mgogoro na mapambano yanayokua kati ya Yesu na viongozi wa kidini.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 5:17-26

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio matano.

Onyesho la kwanza: Yesu anafundisha katika nyumba fulani. Viongozi wa kidini na walimu wa sheria wameketi karibu.

Tukio la pili: Watu fulani wanamletea Yesu mtu aliyepooza kwa kumshusha kupitia paa.

Tukio la tatu: Yesu anaona imani yao na anasamehe dhambi za mtu huyo. Viongozi wa kidini wanafikiri kwamba Yesu anakufuru.

Tukio la nne: Yesu anathibitisha mamlaka yake ya kusamehe dhambi kwa kumwambia mtu huyo asimame na atembee.

Tukio la tano: Kila mtu anashangaa wanapomwona mtu huyo akisimama na mkeka wake na kwenda nyumbani akimsifu Mungu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Watu wanaosikiliza
- Mafarisayo
- Walimu wa sheria
- Mtu aliyepooza
- Watu wanaombeba mtu aliyepooza

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambayo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Yesu alikuwa akifundisha ndani ya nyumba. Viongozi wa kidini na walimu wa sheria ya Mungu walikuja kutoka kote Israeli ili kumsikia akifundisha. Hii ilikuwa ni pamoja na vijiji vya Galilaya, Yudea, na Yerusalem. Walikuwa wameketi karibu na mahali ambapo Yesu alikuwa akifundisha.

Ni muhimu kukumbuka kwamba viongozi wa kidini walikuwa wakimtzama Yesu ili kuona kama alikuwa akifuata sheria ya Mungu au kuivunja kwa mafundisho yake.

Watu fulani wanamletea mtu aliyepooza kwenye mkeka. Hawangeweza kumfikia Yesu kwa sababu kulikuwa na watu wengi waliozunguka nyumba hiyo. Watu hao wanambeba rafiki yao kwenye paa

na kutengeneza shimo kwenye paa. Watu hao wanamshusha mtu huyo aliyepooza mbele ya Yesu katikati ya watu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba nyumba za Galilaya zilikuwa na paa tambarare na ngazi zilizoelekea kwenye paa upande wa nje. Hiyo ndivyo watu hao walivyoweza kufika juu ya nyumba na kumshusha rafiki yao chini. Ni muhimu pia kukumbuka kwamba huenda watu hao walikuwa na kamba za kuwasaidia kushusha mkeka ili kumfikia Yesu.

Yesu anashuhudia imani ya watu hao na mtu huyo aliyepooza. Yesu anamwambia mtu huyo aliyepooza, "Rafiki, dhambi zako zimesamehewa." Viongozi wa kidini na walimu wa sheria wanafikiria kwamba Yesu alikuwa anakufuru kwa sababu Mungu pekee ndiye anayeweza kusamehe dhambi.

Yesu alijua mawazo ya viongozi wa kidini na walimu wa sheria. Yesu anauliza viongozi wa kidini na walimu wa sheria, kwa nini mnawaza kuhusu msamaha wa dhambi katika miyo yenu? Yesu aliwaaliza ni gani rahisi, kusamehe dhambi za mtu huyo aliyepooza au kumwamuru atembee. Yesu anathabitisha mamlaka yake ya kusamehe dhambi kwa kumwambia mtu huyo aliyepooza asimame na aenda nyumbani na mkeka wake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anatimiza unabii wa Simeoni kwa kufunua mawazo ya watu yaliyofichwa.

Kila mtu alimwona mtu huyo akisimama, akichukua mkeka wake na kwenda nyumbani akimsifu Mungu. Kila mtu alimsifu Mungu kwa mshangao.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 5:17-26

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio matano.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Watu wanaosikiliza
- Mafarisayo
- Walimu wa sheria
- Mtu aliyepooza
- Watu wanaombeba mtu aliyepooza

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Wanapaswa kuiigiza kwa lugha wanayotafsiri. Kwanza, ifanye timu igize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Angalia sehemu muhimu au ngumu za hadithi au kifungu zinazofaa kuigizwa na zisirukwe. Isaidie timu kukumbuka sehemu za hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akifundisha katika nyumba ilijoja watu sana.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akifundisha ndani ya nyumba. Viongozi wa kidini na walimu wa sheria ya Mungu walikuja kumsikiliza kutoka vijiji vingi tofauti. Wameketi karibu na Yesu.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza viongozi wa kidini na walimu wa sheria, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninashauku ya kutaka kujuua kuhusu mwalimu huyu," "Ninahitaji kujuua kama yeye ni nabii wa uwongo," "Inaonekana anafundisha vizuri." Anzisha uigizaji tena.

Watu fulani walimleta mtu aliyepooza. Kulikuwa na watu wengi sana hivi kwamba walimpeleka mtu huyo kwenye paa na kutoboa shimo. Walimshusha mtu aliyepooza karibu na Yesu.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaigiza watu wanaomleta mtu aliyepooza, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Yesu anaweza kumponya," Kuazimia," "Hii ni nafasi yetu ya mwisho," "Ni vigumu, lakini itafaulu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anaona imani ya watu hao na mtu huyo aliyepooza. Yesu anamwambia mtu huyo aliyepooza, "Rafiki, dhambi zako zimesamehewa." Viongozi wa kidini na walimu wa sheria wanafikiria

kwamba Yesu anakufuru kwa sababu Mungu pekee ndiye anayeweza kusamehe dhambi.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza mtu aliyepooza, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Yesu yuko karibu kuniponya," "Macho ya Yesu yanaonyesha huruma," "Sikutarajia dhambi zangu zisamehewe." "Ninahisi furaha."

Waulize waigizaji wanaoigiza viongozi wa kidini na walimu, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimekasirika," "Nimechanganyikiwa, kwa nini alisema hivyo?," "Siamini anafikiri kwamba yeche ni Mungu." "Mtu yelete anaweza kusema maneno, "Dhambi zako zimesamehewe." Anzisha uigizaji tena.

Yesu alijua mawazo ya viongozi wa kidini na walimu. Yesu anauliza viongozi wa kidini na walimu wa sheria, kwa nini mnawaza kuhusu msamaha wa dhambi miyoni mwenu. Yesu aliwaliza ni gani rahisi, kusamehe dhambi za mtu huyo aliyepooza au kumwamuru atembee?

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Wanashuku sana," "Kuvunjika moyo," "Wanahitaji kuona ishara."

Waulize waigizaji wanaoigiza viongozi wa kidini na walimu, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninashangaa kwamba Yesu alijua mawazo yangu," "Nani alimpa mamlaka ya kujuu mawazo yetu?" "Yesu anasema kwamba atamponya mtu huyu aliyepooza," "Yesu anajaribu kuwachanganya watu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anathibitisha mamlaka yake ya kusamehe dhambi kwa kumwambia mtu huyo aliyepooza asimame na aenda nyumbani na mkeka wake.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza mtu aliyepooza, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nina furaha sana, Yesu alisamehe dhambi zangu na pia aliniponya," "Ninahisi kupendwa na Mungu," "Naweza kurudi kwa familia na jamii yangu sasa," "Ninashukuru." Anzisha uigizaji tena.

Kila mtu alimwona mtu huyo akisimama, akichukua mkeka wake na kwenda nyumbani akimsifu Mungu. Kila mtu alimsifu Mungu kwa mshangao.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayewaigiza watu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimeshangaa," "Ninahisi heshima," "Ninashukuru kwamba Mungu anafanya

mambo makuu mionganini mwetu," "Labda Yesu kweli ndiye Masihi!"

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 5:17-26

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha katika nyumba fulani huko Kapernaumu. Mafarisayo na walimu wa sheria walitoka kote Israeli ili kumsikiliza. Jina **Farisayo** linamaanisha kutengwa. Walioneekana kama kikundi cha viongozi wa kidini wenye ushawishi zaidi katika Israeli. Mafarisayo walikuwa wamejitlea kwa sheria ya Mungu. Walitambua mila na sheria za kidini zilizoandikwa pamoja na zile za mdomo. Baadhi ya Mafarisayo pia walikuwa walimu wa sheria ya Mungu, na wao ndio wanaozungumziwa katika simulizi hii. Neno farisayo linapatikana kwenye faharasa kuu. **Walimu wa sheria** wanarejelea waandishi. Kazi ya kwanza ya watu hawa ilikuwa kuandika nakala za sheria ya Musa. Lakini wakati wa Yesu, walisoma, kufundisha, na kufasiri sheria ya Mungu. Walimu wengi wa sheria walikuwa Mafarisayo, lakini si Mafarisayo wote walikuwa walimu wa sheria. Maneno walimu wa sheria yako kwenye faharasa kuu.

Nguvu ya Bwana iko pamoja na Yesu. Hapa neno **Bwana** linamrejelea Mungu mwenyewe. Ndivyo Wayahudi walivyomwita Mungu wakati hawakutaka kusema jina lake kwa sababu walimheshimu sana. Hakikisha umelatfsiri neno Bwana kama vile umelatfsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Watu fulani wanamleta **mtu aliyepooza kwenye mkeka** kwa Yesu. Mtu huyo amelazwa juu ya mkeka kwa sababu alikuwa na ugonjwa uliomfanya asiweze kusogezza miguu yake. Kwa kuwa Luka hatuambii kama mtu huyo alikuwa na ugonjwa huu tangu alipozaliwa, huenda alipata ugonjwa huu baada ya kuzaliwa. **Mkeka** unarejelea fanicha yoyote ambayo hutumiwa kulala. Katika kisa hiki, ilifaa kuwa nyepesi ya kutosha kumbebea mtu. Watu wengi maskini huko Israeli walilalia mkeka iliyoshonwa ambayo inweza kukunjwa. Hii ndio aina ya mkeka ambayo huenda inarejelewa katika hadithi hii.

Marafiki wa mtu huyo wanatengeneza shimo kwenye paa ili kumshusha mbele ya Yesu. Yesu

anaona imani yao. **Imani** inarejelea itikio la watu kwa ahadi za Mungu. Si kubaliana a Mungu tu, bali kuweka imani yako na kumwamini Mungu. Mtu huyo aliyepooza na marafiki zake wanaamini kwamba Yesu anaweza kumponya. Ni muhimu kutaja mtu anamwamini nani. Katika kisa hiki, watu hao wanamwamini Yesu.

Vifaa vya kufundisha: Mwombe mtu mmoja mapema ajitolee kukusaidia kufanya hili. Weka kitu katikati ya chumba na umuulize mtu aliyejitleea "Je, unaamini kwamba kiti hiki kiko? Je, unaamini kwamba hiki ni kiti? Je, unaamini kwamba kiti hiki ni imara na unaweza kukikalnia?" Mtu huyo wa kujitolea aseme "ndiyo" kwa maswali haya yote. Kisha uliza, "Najua umechoka, chukua hiki kiti uketi." Mtu huyo anapaswa kukataa kuketi kwenye kiti. Rudia mara kadhaa, ukiuliza kwa nini amekataa kukaa ingawa anakiona kwamba kipo na anasema kwamba ni imara kiasi cha kuweza kukaliwa. Elezea kikundi kwamba huu ni mfano wa maana ya imani. Ikiwa amekataa kukaa kwenye kiti, hana imani na kiti.

Yesu anamwita mtu huyo **rafiki**, ambayo ni salamu ya kawaida inayomaanisha mtu. Yesu anamwambia **dhambi zako zimesamehewa**. Inadokezwa kwamba Yesu alisamehe dhambi zake.

Katika lugha yako, huenda ukahitaji kusema nani alisamehe dhambi. Katika kisa hiki, unaweza kutafsiri kama "Ninasamehe dhambi zako" au "Ninakuambia kwamba Mungu anasamehe dhambi zako.". Hakikisha kwamba unaeleza dhambi na msamaha kwa njia ileile uliyoeleza katika vifungu vilivyotangulia. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu.

Mafarisayo wanafikiri kwamba Yesu anakufuru. **Kukufuru** ni kumtukana Mungu kuititia usemi wako. Mafarisayo walimshtaki Yesu kwa kumdharaa Mungu. Katika Agano la Kale, hii iliadhibiwa kwa kifo. Neno kukufuru liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema kwamba anajua kile ambacho Mafarisayo **wanawaza miyoni mwao**. Katika lugha yako, huenda ukahitaji kutumia sehemu tofauti ya mwili au maelezo ili kuelezea mahali ambapo mtu hufikiria.

Yesu anajiita **Mwana wa Adamu**. Maneno haya yanamaanisha kwamba Yesu ni mwanadamu. "Mwana wa Adamu" ni mtu ambaye Danieli alimtaja katika maono yake. Mungu anampa Mwana wa Adamu mamlaka na nguvu zote. Neno hili linawalazimisha watu kuamua kama Yesu ni mtu au Mungu. Hakikisha kwamba ni wazi katika tafsiri yako kwamba Yesu anazungumza juu yake

kwa jina hili. Tumia tafsiri sawa ya Mwana wa Adamu ambayo umetumia katika vifungu vilivyotangulia. Jina Mwana wa Adamu linapatikana kwenye faharasa kuu.

Yesu anamponya mtu huyo ili kuthibitisha kwamba ana mamlaka ya kusamehe dhambi. Watu **wanashangaa**. Hii inamaanisha kwamba watu waliitikia kwa njia nzuri. Walifurahi na kushangazwa kwamba mtu huyo aliponywa.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyorahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 5:27-39

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 5:27-39 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unamjua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 5:27-39

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu amemponya mtu fulani tu na kuthibitisha kwamba ana mamlaka ya kusamehe dhambi. Katika hadithi hii, Yesu anatumia mamlaka yake na kumsamehe mtu anayeitwa Lawi. Yesu anamwita Lawi awe mfuasi wake. Lawi anaitikia kwa kuacha kila kitu. Lawi anamwalika Yesu na wanafunzi wake waende kula pamoja naye katika nyumba yake. Mara nyingine tena, Yesu anakabiliwa na mgogoro na viongozi wa kidini.

Baada ya kumponya mtu aliyepooza, Yesu anatoka Kapernaumu. Yesu anamwona mtu Myahudi akikusanya ushuru au pesa kwa serikali ya Roma. Injili za Luka na Marko zinamwita mtu huyu Lawi. Lakini Injili ya Mathayo inasema kwamba jina lake ni Mathayo. Kwa sababu Kapernaumu ni mji mdogo, wanafunzi wa Yesu, Simoni, Yakobo, na Yohana, pengine tayari walimjua Lawi.

Wakusanyaji wa kodi walidharau katika utamaduni wa Kiyahudi. Walikusanya kodi, au pesa, kutoka kwa watu kwa ajili ya serikali ya Roma. Wayahudi walijua kwamba kwa kawaida walikusanya pesa nyingi kuliko zilizohitajika na kuiwekea pesa za ziada. Wakusanyaji wa kodi

walikuwa wametengwa na jamii. Hawangeweza kuwa hakimu au shahidi mahakamani. Hawangeweza kuabudu katika masinagogi. Pia walionekana kuwa aibu kwa familia zao.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Mambo gani humfanya mtu atengwe katika jamii yako. Je, watu waliotengwa huchukuliwaje katika utamaduni wako?

Kibanda cha kodi ni mahali ambapo Wayahudi walilipa kodi. Huenda ilikuwa meza ndogo chini ya kibanda ambako Lawi aliketi ili kupokea kodi. Kwa kawaida vibanda vyta kodi vilikuwa nje ya mji kwa kuwa watu walihitaji kulipa fedha au kodi ili kutumia barabara.

Komea hapa na uonyeshe timu yako pitcha ya kibanda cha kodi.

Yesu anamwambia Lawi, "Nifuate." Maneno haya yanamaanisha kwamba Yesu anataka Lawi awe mwanafunzi wake. Mwanafunzi ni mtu ambaye huwa na mwalimu wake kila wakati. Mwanafunzi anajifunza daima kutokana na maneno na matendo ya mwalimu wake. Lawi anaitikia amri kwa kuacha kila kitu ili kumfuata Yesu. Lawi anaacha kazi yake kama mkusanyaji wa kodi na anaanza kuwa mwanafunzi wa Yesu. Luka anaunganisha itukio la Lawi na wanafunzi wengine - Simoni, Yakobo, na Yohana. Wao pia waliacha kila kitu ili kumfuata Yesu.

Lawi anawakaribisha watu wengi nyumbani kwake kwa ajili ya mlo mkubwa. Lawi ndiye mwenyeji na Yesu ndiye mgeni wake wa heshima. Katika utamaduni wa Kiyahudi, mwenyeji alijulikana kwa utajiri wakati mgeni mheshimiwa alijulikana kwa hekima yake. Watu walioalikwa mlo walichukuliwa kuwa marafiki. Wakusanyaji wengine wa kodi, marafiki wa Lawi, na wanafunzi wa Yesu wote wako katika mlo huu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Inamaanisha nini katika utamaduni wako kushiriki mlo pamoja? Je, kuna umuhimu maalum wa kualikwa nyumbani kwa mtu? Mambo gani yanazungumziwa wakati mnapotokula?

Mafarisayo wanaskicia kwamba Yesu anakula na wakusanyaji wa kodi. Wanawalamikia wanafunzi wa Yesu. Mafarisayo wanakasirika kwa sababu Yesu ni mwalimu wa sheria ya Mungu, na anakula na wenye dhambi au watu ambao hawamtii Mungu mara kwa mara. Mafarisayo wanawaita wagoni wa Lawi wenye dhambi kwa sababu walikuwa wakusanyaji wa kodi na waliotengwa. Mafarisayo wanawaona wakusanyaji wa kodi kama wanaoishi

nje ya uaminifu kwa Mungu. Waliamini kwamba usafi unapaswa kuwekwa sio tu hekaluni bali nyumbani, pia. Wageni wa Lawi hawakujisafisha kidini na kisherehe kabla ya kula. Mafarisayo walifikiri kwamba Yesu alikuwa anakuwa najisi, au hakufaa kumtumikia Mungu kwa kula pamoja na watu hawa walitengwa.

Yesu anawajibu viongozi wa kidini kwa mithali au msemo unaojulikana ambao unatoa ushauri. Yesu analinganisha dhambi na ugonjwa na kusema kuwa watu ambao ni wagonjwa wanahitaji daktari. Yesu anasema kwamba yeze ndiye daktari. Ulinganisho wake unamaanisha kwamba watu ambao wanafikiri kuwa ni waadilifu hawafikiri kuwa wanahitaji msaada. Hata hivyo, wenye dhambi wanajua kwamba wanahitaji msaada wa Yesu. Yesu anadokeza kwamba Mafarisayo walifikiri kuwa tayari walikuwa waadilifu. Walifikiri kuwa tayari walikuwa na uhusiano mzuri na Mungu. Yesu anasema kusudi lake ni kuwaita wenye dhambi kutubu au kumgeukia Mungu. Hii inaelezea kwa nini anakula na wenye dhambi ambao wanajua wanamhitaji.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Je, hekima au ushauri wa maisha hupitishwaje katika utamaduni wako?

Baadaye, mtu anamwuliza Yesu swali kuhusu kufunga. Kufunga kunamaanisha kutokula au kunywa kama sehemu ya ibada ya mtu kwa Mungu. Wanafunzi wa Yohana na wafuasi wa Mafarisayo wanafunga wakati wafuasi wa Yesu wanaendelea kula na kunywa. Yohana ni Yohana mbatizaji. Watu walikuwa wakiwashutumu wafuasi wa Yesu kwa njia isiyo ya moja kwa moja kwamba hawakuonyesha kujitoa kwa dhati kwa Mungu. Yesu anawajibu tena kwa kulinganisha. Yesu anajifananisha na mwanaume anayefunga ndoa na wanafunzi wake ni wageni wa harusi wanaokuja kumshereheke. Yesu anasema wageni wa harusi hawafungi wakati bwana arusi yuko nao. Bwana harusi ni mwanaume ambaye anaoa. Katika utamaduni wa Kiyahudi, ikiwa wageni wangefunga kwenye harusi wangeonyesha huzuni badala ya furaha. Yesu anasema wanafunzi wake hawafungi kwa sababu Yesu bado yuko nao. Yesu anadokeza kwamba atachukuliwa kwa nguvu kutoka kwa wafuasi wake katika siku zijazo. Wanafunzi wake wangefunga ili kuonyesha huzuni yao wakati atakuwa ameondoka.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Wakati wa harusi za Wayahudi, wageni wangekuja kushereheke na kufurahi na mwanaume ambaye

anaoa. Watu husherehekeaje harusi katika utamaduni wako?

Kisha Yesu anatumia mafumbo matatu, au misemo ya hekima, kueleza kwamba anafundisha njia mpya ya kuishi kwa ajili ya Mungu. Njia mpya ya Yesu ya kufundisha haitalingana na mila ya kale ya Kiyahudi.

Yesu analinganisha njia za zamani na kiraka kilichochakaa. Analininganisha njia yake mpya na kiraka, au kipande cha nguo kilichokatwa kutoka kwenye nguo mpya. Hakuna mtu ambaye angechukua kiraka kutoka kwenye nguo mpya na kukishonea kwenye nguo iliyochakaa. Mtu alipofua nguo hiyo, kiraka kingenyewa na kuraruka. Yesu anaashiria kwamba mafundisho yake hayawezi kuongezwa kwenye maisha ya zamani ya watu.

Yesu pia analininganisha njia za zamani na viriba vikuukuu. Kiriba ni chombo kilichotengenezwa kwa ngozi za wanyama kilichotumiwa kuweka divai. Divai ni kinywaji kilichotengenezwa kwa zabibu na kuchachushwa. Yesu analininganisha njia yake mpya na divai mpya. Wayahudi walijua kwamba divai mpya inapowekwa kwenye viriba vikuukuu, viriba hivyo hupasuka. Viriba vipyta vilipanuka divai ilipochachuka lakini viriba vikuukuu tayari vilikuwa vumepanuka.

Komea hapa na uonyeshe picha ya kiriba ili kuelewa vizuri dhana hii.

Kisha Yesu anasema kwamba watu waliokunywa divai ya zamani hawakutaka kunywa divai mpya. Alikuwa akizungumza kuhusu watu waliokuwa wameridhika na njia ya zamani ya kufundisha dini ya Kiyahudi. Divai ya zamani ni nzuri. Bali, Yesu anasema kwamba ingawa mafundisho ya zamani ni mazuri, mafundisho yake mapya ni utimizo au matokeo ya mwisho ya mafundisho ya zamani.

Luka anatumia hadithi hii kuonyesha toba kama kuacha kila kitu na kumfuata Yesu. Mada ya Yesu kuwasaidia maskini inaendelea. Vitendo vya Yesu vinaonyesha kwamba ujumbe wake ni wa kila mtu, hata walitengwa. Yesu anaendelea kupambana na viongozi wa kidini wanaoshikilia njia za zamani. Hii inatayarisha hadithi inayofuata ambapo wanafunzi wa Yesu watashutumiwa tena.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 5:27-39

Sikiliza maandiko kwa mara nytingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu anatoka Kapernaumu. Yesu anamwambia mtoza ushuru "nifuate." Jina la mtoza ushuru huyo ni Lawi. Lawi anakuwa mfuasi wa Yesu.

Tukio la pili: Lawi anafanya karamu na Yesu ni mgeni wa heshima. Marafiki wa Lawi wako mezani na Yesu. Watu wanawadharau marafiki wa Lawi. Marafiki wa Lawi ni watoza ushuru. Viongozi wa kidini na walimu wa sheria wanauliza kwa nini Yesu na wanafunzi wake wanakula na kunywa na watu wabaya kama hao. Yesu anajibu kwa kusema kwamba watu wagonjwa tu ndio wanaohitaji daktari, si watu wenye afya. Yesu alisema hakuja kwa ajili ya watu wanaofikiria kuwa ni wenye haki, au kwamba wana uhusiano mzuri na Mungu, bali kwa ajili ya wenye dhambi.

Tukio la tatu: Watu wanamuuliza Yesu kwa nini wafuasi wake hawafungi kama wafuasi wa wengine. Yesu anajibu kwa kutumia mfano wa harusi. Katika harusi, watu husherehekea na bwana harusi, lakini bwana harusi akichukuliwa, watu watafunga.

Tukio la nne: Yesu anawaambia kwamba kutumia kiraka cha nguo mpya kushonea nguo iliyochakaa huharibu nguo mpya na hailingani na nguo iliyochakaa. Yesu pia anawaambia kwamba kutumia viriba vikuukuu kuweka divai mpya huharibu viriba vikuukuu na divai mpya humwagika. Mwishowe, Yesu anawaambia kwamba watu wanaokunywa divai ya zamani hawataki divai mpya. Hii ni mifano mitatu.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Lawi
- Wayahudi waliotozwa ushuru
- Marafiki wa Lawi
- Mafarisayo na Walimu wa sheria
- Wanafunzi
- Bwana harusi
- Marafiki wa bwana harusi
- Fundi cherahani
- Mtengeneza divai

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vyta watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alisamehe dhambi za mtu aliyepooza na kumponya muda mfupi uliopita. Watu walikuwa wakimsifu Mungu kwa kile walichokiona.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi waliwadharau watoza ushuru. Watoza ushuru walifanya kazi Waroma. Watu walijuwa kwamba watoza ushuru waliitisha pesa nyingi kuliko walivyotakiwa. Lawi amekuwa kwenye kibanda akikusanya kodi kabla ya Yesu kumwita Lawi.

Yesu anaondoka mjini. Yesu anamwona mtoza ushuru. Yesu anamwambia mtoza ushuru amfuate. Lawi ni jina la mtoza ushuru huyo. Lawi anaacha kila kitu na kumfuata Yesu.

Lawi anamfanya Yesu karamu nyumbani mwake. Marafiki wa Lawi wanakula mezani pamoja na Yesu. Marafiki wa Lawi ni watoza ushuru na watu wengine. Wayahudi wengi waliwadharau watoza ushuru na marafiki wa Lawi kwa sababu walijaona kuwa wenye dhambi. Wao ni najisi kwa sababu wametangamana na Wayunani. Hawakujisafisha kidesturi kabla ya kula kama viongozi wa kidini walivyotarajia.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Mafarisayo na walimu wa sheria hawakuwa nyumbani kwa Lawi wakati karamu ilipofanyika. Mafarisayo na walimu wa Sheria waliamini kwamba kushirikiana na wenye dhambi kungewafanya kuwa najisi, au kutokubaliwa na Mungu. Mafarisayo waliwalizwa

wanafunzi maswali nje ya nyumba baada ya karamu hiyo.

Mafarisayo na walimu wa sheria wanawauliza wanafunzi, "Mbona Yesu anakula pamoja na wenye dhambi?" Yesu anajibu kwa kusema kwamba wagonjwa wanahitaji daktari. Yesu alisema kwamba amekuja kwa ajili ya wenye dhambi si kwa ajili ya watu wanaofikiri kuwa ni wenye haki.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi walifunga kwa sababu ya kupoteza kitu kikubwa au kuonyesha tumaini la jambo bora linalokuja. Jibu la Yesu linaonyesha kwamba hakuna sababu ya kufunga wakati Yesu yuko nao.

Mafarisayo na waandishi walimwuliza Yesu kwa nini wanafunzi wa Yesu hula na kunywa wakati wanafunzi wa Yohana na Mafarisayo hufunga na kusali mara nyngi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba hakuna mtu atakayeharibu nguo mpya kwa kuishonea kwenye nguo iliyochakaa. Watu walijua kwamba divai mpya hupanuka na ingepasua kiriba kikuukuu ambacho tayari kilikuwa kimepanuka.

Yesu anatoa mifano miwili. Yesu anasema kwamba kushona nguo iliyochakaa kwa kutumia kiraka cha nguo mpya huharibu nguo mpya na hakitalingana na nguo iliyochakaa. Yesu anasema kwamba kutumia kiriba kikuukuu kuweka divai mpya kutapasua kiriba kukuukuu na kumwaga divai. Divai mpya inapaswa kutiwa kwenye viriba vipyta. Mifano hii inaonyesha kwamba watu wanaoshikilia mafundisho ya zamani ya kidini ya Kiyahudi hawatakubali mafundisho mapya ya Yesu. Yesu anasema kwamba watu wanaokunywa divai ya zamani hawataki divai mpya.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 5:27-39

Sikiliza maandiko kwa mara nyininge tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Lawi
- Marafiki wa Lawi
- Wayahudi waliotozwa ushuru
- Mafarisayo na Walimu wa sheria
- Wanafunzi
- Bwana harusi
- Marafiki wa bwana harusi
- Fundi cherahani
- Mtengeneza divai

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Wanapaswa kuiigiza kwa lugha wanayotafsiri. Kwanza, ifanye timu igize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Angalia sehemu muhimu au ngumu za hadithi au kifungu zinazofaa kuigizwa na zisirukwe. Isaidie timu kukumbuka sehemu za hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Lawi akiwa ameketi katika kibanda chake akikusanya ushuru. Wayahudi wanamdharaau Lawi. Kwa sababu Kapernaumu ulikuwa mdogo, huenda wanafunzi wa Yesu tayari walimjua Lawi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza marafiki wa Lawi kama waliotengwa, watu waliokuwa wenye dhambi, na watoza ushuru. Wanakula na kunywa pamoja na Yesu.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza Mafarisayo na Walimu wa sheria nje ya nyumba. Baada ya karamu, Mafarisayo na Walimu wa sheria wanawauliza wanafunzi maswali kuhusu tabia ya Yesu ya kula na kunywa pamoja na wenye dhambi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza sherehe ya harusi na watu wakila na kunywa na bwana harusi. Kisha, bwana harusi anapochukuliwa, watu haohao wanafunga ili kuonyesha huzuni. Uigizaji huu unatokea wakati uleule ambapo Yesu anatoa mfano huo.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu anayejaribu kushona nguo zake zilizochakaa. Mtu huyu anakata kiraka cha nguo mpya ili kushonea nguo iliyochakaa. Lakini kiraka kipyta hakilingani

na nguo iliyochakaa na nguo mpya inaharibika. Nguo iliyochakaa inapooshwa, kiraka kinachanika na nguo iliyochakaa pia inaharibika.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu anayetengeneza divai mpya na kutumia kiriba kikuukuu. Baada ya muda, kiriba kikuukuu kinapasuka na kumwaga divai mpya. Watu wengine wanakunywa divai ya zamani na wanakataa divai mpya.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Lawi akiwa kwenye kibanda chake akikusanya ushuru. Wayahudi wanaoenda kulipa ushuru hawampendi Lawi. Lawi ni mtu aliyetengwa.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji Lawi "Unahisi viper?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninahisi upweke wakati mwingine," "Hii ni kazi nzuri yenye malipo mazuri," "Nina faida ambazo wengine hawana," "Siwezi kurudi kwa marafiki na familia kwa sababu ya kazi hii." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anaondoka mjini. Yesu anamwona Lawi. Yesu anamwambia Lawi "nifuate". Lawi anaacha kila kitu na kumfuata Yesu.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaogiza Wayahudi wanaolipa ushuru, "Mnahisi viper?" Unaweza kusikia mambo kama, "Siamini anawafanya kazi Waroma," "Kwa nini Yesu anazungumza naye?," "Simpendi Lawi," "Subiri, anaenda wapi?" Anzisha uigizaji tena.

Lawi anafanya karamu. Mgeni wa heshima ni Yesu. Marafiki wa Lawi wanakula na kunywa pamoja na Yesu. Wayahudi hawaheshimu marafiki wa Lawi kwa sababu ni watoza ushuru. Marafiki wengine wa Lawi wanaishi maisha ambayo Wayahudi huyaona kuwa si ya heshima, hata ya dhambi.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza marafiki wa Lawi, "Mnahisi viper?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninahisi kuheshimiwa kwamba Yesu yuko pamoja nasi," "Hafanani na wale wengine, anakaa nasi," "Ninavutiwa na kile ambacho Yesu anasema." Anzisha tena uigizaji.

Muda fulani baada ya hapo, Mafarisayo na walimu wa sheria wanaauliza wanafunzi kwa nini wanakula na kunywa pamoja na watu wabaya kama hao. Yesu anajibu kwa kuwaambia jinsi wagonjwa wanavyohitaji daktari, si watu wenye afya. Yesu anasema kwamba amekuja kwa ajili ya wenye

dhambi wanaohitaji kutubu, si kwa ajili ya watu wanaofikiri kuwa ni waadilifu

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaowaigiza Mafarisayo na walimu wa sheria, "Mnahisi viper?" Unaweza kusikia mambo kama, "Siamini kwamba anajitia unajisi." "Huu ni mfano mbaya kwa watu." "Mafundisho haya mapya ni hatari." Anzisha tena uigizaji.

Watu wengine wanamuuliza Yesu kwa nini wanafunzi wake hula na kunywa kila wakati na wanafunzi wa Yohana na wanafunzi wa Mafarisayo walifunga.

Yesu anajibu kwa kutoa mfano wa bwana harusi au mwanaume anayeo. Yesu anatoa mfano wa kushona nguo iliyochakaa kwa kutumia nguo mpya. Yesu anatoa mfano wa divai mpya katika viriba vikuukuu.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaowaigiza Mafarisayo na walimu wa sheria, "Mnahisi viper?" Huenda ukasikia mambo kama, "Hasira." "Mafundisho yetu ni sawa machoni pa Mungu, si yako!" "Yesu anahitaji kukomeshwa."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 5:27-39

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu yuko karibu na Kapernaumu anapomwona mtu anayefanya kazi ya kukusanya pesa au kodi kwa ajili ya serikali. Wayahudi walipaswa kulipa ushuru kwa serikali ya Roma kwa kutumia barabara na kuleta bidhaa au mazao nchini. Wayahudi waliwadharau watoza ushuru kwa sababu walijulikana kwa kukusanya pesa nydingi kuliko zinazohitajika na kuijiveka. Watoza ushuru walitengwa katika jamii za Kiyahudi na kuonekana kama aibu kwa familia zao. Hakikisha umetafsiri mtoza ushuru kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia.

Watoza ushuru walifanya kazi katika **vibanda** **vya ushuru.** Huenda kibanda hicho kilikuwa meza ndogo iliyokuwa chini ya kibanda ambako Lawi aliketi ili kukusanya kodi. Mara nydingi, vibanda vya ushuru vilianzishwa nje ya jiji au mji. Huenda hilo likaeleza kwa nini Yesu alitoka Kapernaumu na kumwona Lawi.

Ionyeshe timu yako picha ya kibanda cha ushuru ikiwa bado hujawaonesha.

Yesu anamwambia Lawi, "Nifuate." Hii ilikuwa njia ya Yesu ya kumwomba Lawi awe mwanafunzi wake. **Mwanafunzi** maana yake ni anayejifunza. Wanafunzi hawa walimu wao popote alipoenda. Walijitolea kujifunza kutokana na mafundisho na matendo yake. Wafuasi wa Yesu wa karibu walikuwa pamoja naye kwa muda mwingu wa huduma yake ya hadharani. Walisafiri pamoja naye, walijifunza kutoka kwake, na nyakati nyingine walitumwa kuhubiri Habari Niema ya Ufalme na kuponya wagonjwa. Katika hadithi hii, wanafunzi ni Simoni, Yakobo, Yohana, na sasa, Lawi. Neno wanafunzi liko kwenye faharasa kuu.

Ikiwa lugha yako ina neno linaloelewaka kwa wafuasi walijitolea wa mwalimu, unaweza kutumia neno hilo hapa.

Lawi anaamka, **anaacha kila kitu**, na kumfuata Yesu. Hii inamaanisha kuwa Lawi aliacha kazi yake ya mtoza ushuru ili kuwa mwanafunzi wa Yesu. Kuwa mwangalifu usitafsiri hii kama Lawi aliacha mali zake zote kwa kuwa tunajua sehemu inayofuata ya hadithi hii inafanyika katika nyumba ya Lawi.

Lawi anafanya **karamu**, au mlo mkubwa, kwa ajili ya Yesu. Lawi anawakaribisha marafiki zake na watoza ushuru wengine waje wale nyumbani mwake. Watu **wanaegemea** katika meza hii. Hii inamaanisha kwamba walikuwa wakila mezani tu. Katika utamaduni wa Kiyahudi, kwa kawaida watu walikula pamoja kwenye meza ndogo na kukalia matakia sakafuni.

Mafarisayo na walimu wa sheria ambao ni wa dhehebu lao pia wapo. Hii inamaanisha tu Mafarisayo na waandishi wao. Tafsiri **Farisayo** na **mwandishi**, au **walimu wa sheria**, kama vile ulivyoatfsiri katika vifungu vilivyotangulia. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu. Mafarisayo wako pale ili kuona kama Yesu anafuata sheria ya Mungu. Wanaanza **kunung'unika** au kulalamika kwa wanafunzi. Mafarisayo wanamhukumu Yesu kama mwalimu wa sheria ya Mungu kwa kula pamoja na **wenye dhambi**. Wenye dhambi ni watu ambao huvunja sheria ya Mungu mara kwa mara. Mafarisayo walionegeza sheria nyingine nyingi kwa sheria ya Mungu. Waliita mtu yejote ambaye hakufuata sheria hizi mwenye dhambi. Moja ya sheria hizi ni kwamba watu wanapaswa kujisafisha kidini na kidesturi kabla ya kula. Wageni wa Lawi hawakufanya hivyo. Mafarisayo pia waliwaona watoza ushuru kama

wenye dhambi. Hakikisha umetafsiri wenye dhambi kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno dhambi liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anajibu kwa kulinganisha dhambi na ugonjwa. Yesu anasema amekuja kuwaita watu walio wagonjwa wa dhambi kutubu ili wawe pamoja naye. Hakuja kuwaita waadilifu kwa sababu hawakuhitaji msaada wake. Hakikisha umetafsiri **toba na uadilifu** kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu.

Baadaye, wanafunzi wa Yesu wanakosolewa tena. Wakati huu ni kuhusu **kufunga**. Hakikisha unatumia tafsiri ya kufunga ambayo umetumia hapo awali. Neno kufunga liko kwenye faharasa kuu. Yesu anajibu kwa swali ambalo hatarajii jibu kwa sababu jibu ni dhahiri. Je, wageni huhuzunika kwenye harusi wakati **bwana harusi** au mwanaume anayeoa yuko pamoja nao? Jibu ni la. Kufunga kunamaanisha kwamba wageni wana huzuni. Yesu anajilinganisha na mwanaume anayeoa. Wanafunzi wake hawatafunga hadi Yesu atakapochukuliwa kutoka kwao. Kisha watafunga ili kuonyesha huzuni yao.

Kisha Yesu anasimulia **mafumbo** matatu. Fumbo ni neno linalofafanu aina tofauti za usemi wenye hekima. Huenda ikajumuisha hadithi za kitamaduni au usemi wenye hekima. Mara nyingi fumbo linarejelea hadithi ya pekee ambayo Yesu alisimulia. Hadithi hii ilitumia mambo ya kawaida kuelezea mambo ya ndani kuhusu Mungu. Mara nyingi ilikuwa vigumu kuelewa fumbo isipokuwa watu wakijitahidi kusikiliza. Yesu anaposimulia fumbo, anatarajia watu wabadili mtazamo au matendo yao. Katika kisa hiki, fumbo linarejelea neno lenye hekima. Neno fumbo liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anatumia mfano wa kushona **nguo** iliyochakaa kwa kutumia kiraka kilichokatwa kutoka kwenye nguo mpya. Nguo inamaanisha vazi. **Kiraka** ni kipande kidogo cha nguo ambacho mtu hushonea juu ya sehemu ya nguo nyingine iliyoraruka. kiraka kipyaki hakitatumika kwa sababu kitajikunjunka wakati wa kuosha na kuchanika kutoka kwa nguo iliyochakaa. Pia haikufaa kwa sababu kukata kiraka kunahitaji kuharibu nguo mpya.

Yesu anatumia fumbo lingine kuhusu viriba. **Divai** ni kinywaji kilichotengenezwa kwa zabibu na kuchachushwa. **Viriba** vilikuwa na vyombo vilivyotumiwa kuweka divai. Kwa kawaida,

Wayahudi walitengeneza vyombo hivi kwa kutumia ngozi ya mbuzi. Kiriba kipyä kingepanuka divai ilipochacha lakini viriba vikuukuu vingepasuka.

Onyesha timu yako picha ya kiriba ikiwa bado hujawaonyesha.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwengine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwengine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 6:1-11

Sikiliza Luka 6:1-11 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu

tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unamjua nani anayehitaji kusikia hadithi hii?

KUAFANUA MATUKIO

LUKA 6:1-11

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio mawili.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wanatembea katika shamba siku ya Sabato. Wanafunzi wanachukua mbegu za nafaka na kuzila. Viongozi wa kidini wanahoji matendo yao. Yesu anajibu kwa kusimulia hadithi ya Daudi. Yesu anasema kwamba ana mamlaka zaidi kuliko Daudi.

Tukio la pili: Siku nyingine ya Sabato, Yesu anafundisha katika sinagogi. Viongozi wa kidini wanangojea Yesu avunje sheria ya Mungu. Yesu anajibu mawazo yao kwa kumponya mtu ambaye mkono wake ulikuwa umepooza. Viongozi wa kidini wanakasirika.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mafarisayo
- Walimu wa sheria
- Mfalme Daudi
- Kuhani mkuu
- Watu katika sinagogi
- Mtu mwenye mkono uliopooza

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali

(vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba sheria iliyotolewa na Mungu kwa Musa iliwaruhusu Wayahudi wachukue nafaka kutoka katika mashamba ya Wayahudi wengine. Sheria ilisema kwamba hawakuruhusiwa kuvuna kiasi kikubwa.

Yesu anatembea na wanafunzi wake kuitia mashamba ya nafaka siku ya Sabato. Wanafunzi wa Yesu wanachukua nafaka ili wale. Wanafunzi wa Yesu wanaseuga nafaka mikononi mwao ili kuondoa ganda. Wanafunzi wa Yesu wanakula nafaka.

Ni muhimu kukumbuka kwamba viongozi wa kidini walioneza sheria zaidi kwenye sheria ambazo Mungu alimpa Musa. Viongozi wa kidini waliona kwamba hata kuchuna nafaka ilikuwa ni kuvuna. Kuvuna ilikuwa kazi katika utamaduni wa Wayahudi. Kwa namna fulani, viongozi wa kidini wanagundua kile ambacho wanafunzi wa Yesu wanafanya.

Viongozi wa kidini wanawakosoa wanafunzi wa Yesu. Wanazungumza na wanafunzi wakiwaambia kwamba wanafunzi wanafanya kazi siku ya Sabato, ambayo ni kinyume cha sheria ya Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba walimu waliwajibika kwa matendo ya wanafunzi au wafuasi wao. Kwa Hivyo, viongozi wa kidini wanamlaumu Yesu kwa kweli.

Baada ya viongozi wa kidini kuzungumza na wanafunzi, Yesu anawajibu kwa kuwaambia hadithi ya Daudi kula mkate uliokuwa wa viongozi wa kidini tu. Yesu anasema kwamba ana mamlaka zaidi kuliko Daudi.

Siku nyingine, Yesu anafundisha katika sinagogi siku ya Sabato. Viongozi wa kidini wako kule.

Ni muhimu kukumbuka kwamba viongozi wa kidini wanaanza kumfuata na kumsikiliza Yesu si kwa sababu wanataka kusikia mafundisho yake, bali kwa sababu wanatafuta njia ya kumshtaki Yesu mahakamani. Wanataka Yesu asifafulu na asimamishwe.

Yesu anajua fikira za viongozi wa kidini. Yesu anawauliza viongozi wa kidini swali mbele ya Wayahudi wengine. Yesu anauliza kama inaruhusiwa kufanya mema au mabaya katika siku ya mapumziko. Yesu anajibu swali lake kwa kumponya mtu mwenye mkono uliopooza. Viongozi wa kidini wanakasirika sana.

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 6:1-11

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mafarisayo
- Walimu wa sheria
- Mfalme Daudi
- Kuhani mkuu
- Watu katika sinagogi
- Mtu mwenye mkono uliopooza

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza viongozi wa kidini wakigundua wanafunzi wakivunja nafaka.

Hakikisha kwamba timu inaigiza hadithi ya Daudi wakati Yesu anasimulia.

Hakikisha kwamba timu inaigiza walimu wa sheria na viongozi wa kidini wakimsubiris Yesu amponye mtu lakini bila kuonyesha nia yao.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akitembea shambani pamoja na wanafunzi wake. Wanafunzi wana njaa sana. Wanachukua nafaka na kula. **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi, "Mnahisi vipi?" Unawenza kusikia mambo kama, "Njaa." "Uchovu." "Maisha kama mfuasi wa Yesu yanawenza kuwa magumu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Mafarisayo wakiona wanafunzi wakichukua nafaka ili wale. Mafarisayo wanawakabili wanafunzi na kuwaambia kwamba ni kosa kufanya kazi siku ya Sabato. **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaogiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kushangaa." "Kwa

nini wanaendelea kutuhukumu?" "Kama ingekuwa makosa, Yesu angetuambia." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anawajibu Mafarisayo. Anawaambia hadithi ya Daudi. Anawaambia kwamba ana mamlaka zaidi kuliko Daudi. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Majibu ya maswali yenu yako kwenye maandiko." "Laiti mngeweza kuelewa tu." "Hii ni sehemu ya mpango wa Mungu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anafundisha katika sinagogi. Mafarisayo wanamongojea Yesu avunje sheria ya Mungu. Yesu anajua mawazo yao na anauliza swali. Anamponya mtu mwenye mkono uliopooza ili kuonyesha kwamba ana mamlaka juu ya Sabato. Mafarisayo wanakasirika na kutaka kumzuia Yesu. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Mungu amenipa mamlaka yote." "Lazima niwaonyeshe ili waelewe." "Ninashukuru kwa nguvu za Mungu ndani yangu."

Muulize mwigizaji anayeigiza mtu aliyeponywa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Yesu ana nguvu." "Kushukuru." "Kushangaa." "Kustaajabu."

Waulize waigizaji wanaogiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kushangaa." "Yesu haogopi kuwakosoa Mafarisayo." "Ninajinyenyekeza kuwa mfuasi wake."

KUJAZA MAPENGO

LUKA 6:1-11

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anatembea katika mashamba ya nafaka siku ya Sabato au siku ya mapumziko ya Wayahudi. **Mashamba** ya nafaka ni mashamba ambayo hutumiwa kupanda aina tofauti za mazao yanayozalisha nafaka. Shamba hili lingeweza kuwa la ngano au shayiri. Yesu anatembea pamoja na **wanafunzi** wake. Rejelea faharasa kuu kwa ufanuzi wa wanafunzi. Hakikisha umetafsiri neno hili kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia.

Ingawa hatujui Yesu yuko wapi, Luka anatuambia kwamba ni **Sabato** au siku ya mapumziko kwa Wayahudi. Rejelea Faharasa Kuu kwa ufanuzi kamili wa Sabato. Tafsiri Sabato kama vile ulivytafsiri katika vifungu viliviyotangulia.

Wanafunzi wanavunja masuke ya nafaka kutoka shambani. **Masuke ya nafaka** ni sehemu ya juu ya

mimea ya nafaka ambapo mbegu hukua. Mbegu au **punje** zingewenza kuliwa mbichi.

Koma hapa na uonyeshe picha ya ngano ikiwa bado hujaonyesha.

Baadhi ya Mafarisayo walio karibu wanaona jambo hili likitendeka. Hakikisha umetafsiri Farisayo kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno farisayo linapatikana kwenye faharasa kuu. Luka anasema **baadhi ya Mafarisayo** kwa sababu hataki kuashiria kwamba Mafarisayo wote walimkosoa Yesu na wanafunzi wake. Mafarisayo wanakasirika kwa sababu wanafikiri kwamba Yesu na wanafunzi wake wanafanya jambo **lisilo halali** siku ya Sabato. Kuuliza kama jambo ni halali au si halali ni kuuliza kama linaruhuswa na sheria ya Mungu. Mungu aliwapa Wayahudi sheria yake ili wafuate. Mara nyingi, viongozi wa kidini wangetafsiri sheria hizi na kuchukulia tafsiri zao kama sheria ya Mungu. Sheria ya Mungu inasema kwamba Wayahudi hawapaswi kufanya kazi siku ya Sabato. Mafarisayo walitafsiri sheria ya Mungu kuhusu Sabato kumaanisha kwamba watu hawangeweza kuvunja nafaka.

Yesu anapowauliza Mafarisayo, "**Je, mmesoma...?**", anauliza kama wamesoma maandiko. Maandiko yalikuwa maandiko matakatifu ya Wayahudi na yalijumuisha hadithi ya babu yao **Daudi**. Hakikisha umetafsiri neno maandiko kama vile umelitafsiri hapo awali. Neno maandiko liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anajibu kwa hadithi ya babu yao Daudi. Katika hadithi, Daudi anaingia kwenye nyumba ya Mungu. **Nyumba ya Mungu** inarejelea hema kubwa lililohamishwa kutoka sehemu moja hadi nyingine ambapo Wayahudi walimwabudu Mungu. Nyumba ya Mungu iliiwa maskani. Hapa palikuwa mahali ambapo makuhani walitoa dhabihu kwa niaba ya watu kabla ya mwana wa Daudi kujenga Hekalu. Nyumba ya Mungu iko kwenye faharasa kuu.

Koma hapa na uonyeshe picha ya Nyumba ya Mungu, au maskani, kama bado hujaonyesha.

Sheria ya ilihitaji makuhani wamtlee dhabihu. **Mkate uliowekwa wakfu, au Mkate wa Uwepo**, unarejelea mkate ambao makuhani walimtolea Mungu katika Mahali Patakatifu pa maskani. Kila Sabato, mkate huo ulibadilishwa na **makuhani** waliruhuswa kula mkate wa zamani. Mungu aliwaruhusu makuhani tu wale mkate huu. Hakikisha umetafsiri neno kuhani kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno kuhani liko kwenye faharasa kuu.

Yesu alijibu swal la Mafarisayo kuhusu kile ambacho ni halali au si halali siku ya Sabato. Yesu anasema kwamba yeze ni Bwana wa Sabato. Hapa neno **Bwana** linarejelea mtu mwenye mamlaka juu ya kitu fulani. Yesu anajiita Mwana wa Adamu.

Hakikisha kwamba ni wazi kutokana na jinsi unavyotafsiri kwamba Yesu anazungumza juu yake mwenyewe. Tafsiri Bwana na Mwana wa Adamu kama vile umetafsiri katika vifungu vilivytangulia. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu.

Katika Danieli, **Mwana wa Adamu** ni mtu ambaye Mungu anampa mamlaka na nguvu zote. Huenda Yesu anapenda jina hili kwa sababu jina hii linaweza kurejelea mwanadamu wa kawaida au kiumbe asiyé wa kawaida kama ilivyo katika maono ya nabii Danieli. Yesu alipenda kutumia jina hili kwa sababu linawalazimisha watu kuamua kama Yesu ni mwanadamu au Mungu. Yesu anasema kwamba ana haki ya kuamua kile ambacho watu wangeweza au hawangeweza kufanya siku ya Sabato. Yesu ana mamlaka hii kwa sababu Mungu amemtuma.

Luka anasimulia hadithi ya pili ambayo pia inafanyika siku ya Sabato. Anafundisha katika sinagogi au mahali pa ibada pa Wayahudi. Hakikisha unatafsiri neno **sinagogi** kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivytangulia. Neno sinagogi liko kwenye faharasa kuu.

Komea hapa na uonyeshe ndani ya sinagogi kama bado hujaonyesha.

Kuna mtu mwenye mkono uliopooza. Hapa neno la Kigiriki linalotumika kwa mkono linatia ndani vidole, kiganja, kiwiko na kigasha.

Kila lugha hufafanua sehemu za mwili kwa njia tofauti. Ikiwa kuna neno ambalo linajumuisha sehemu kutoka kwenye kiwiko hadi kwenye vidole, unaweza kutumia neno hilo hapa. Vinginevyo, unaweza kutumia neno la jumla la mkono.

Mkono wa mtu huyo **umepooza**. Neno kupooza linapoeleza sehemu za mwili, linamaanisha kutokuwa na uhai au kulemaa. Mtu huyu hangeweza kusogezza mkono wake wa kuume.

Mafarisayo wanataka **kumshtaki** Yesu. Kushtaki ni neno la kisheria. Inamaanisha kwamba wanataka kumwona Yesu akivunja sheria ya Mungu ili waweze kumshtaki mahakamani.

Yesu anajua kile wanachowaza. Anauliza swal ambalo kila mtu anajua jibu lake. Je, Sabato ni siku **ya kutenda mema au mabaya?** Maneno haya yanaelezea kilicho sawa au kizuri na kile kilicho

kiovu au kibaya. Unaweza pia kutumia maneno yanayomaanisha kuwasaidia au kuwaumiza watu. Ni wazi kwamba Mungu aliumba Sabato kwa ajili ya mema. Yesu anaona kwamba kuponya mkono wa mtu huyo ni jambo jema. Yesu anaonyesha kwamba yeze ni Bwana wa Sabato kwa kuponya mkono wa mtu huyo.

Luka anasema kwamba Mafarisayo **walikasirika sana**. Hii inamaanisha kwamba walikasirika sana hivi kwamba hawakuweza kufikiri vizuri.

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanawenza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 6:12-16

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 6:12-16 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 6:12-16

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu amekuwa akifundisha na kuponya katika masinagogi ya Galilaya. Siku moja, Yesu anaenda kwenye mlima kusali peke yake. Yesu anasali usiku wote. Mungu anamwongoza Yesu kuchagua wanafunzi 12 ili awazoeze kuwa viongozi. Yesu anachagua viongozi hawa kabla ya kutoa mafundisho marefu ili awaambie jinsi ya kufikiri na kutenda.

Yesu anapanda mlima ili awe peke yake na kuomba. Kwa kawaida Mlima ilikuwa mahali ambapo Mungu alikutana na watu Wayahudi. Mlima huu ulikuwa mojawapo wa vilima vilivyozunguka Ziwa la Galilaya.

Koma hapa na uonyeshe picha ya vilima vilivyozunguka Ziwa la Galilaya.

Yesu anasali usiku wote. Anaomba mwongozo wa Mungu. Siku iliyofuata, Yesu aliwaita wanafunzi wake wote wakusanyike karibu naye. Mungu anamwongoza Yesu achague wanafunzi wake 12 ili wawe mitume. Mtume ni mtu anayetumwa kwa mamlaka ili kutimiza kazi ya kipekee. Yesu anachagua wanaume hawa 12 ili kuwazoeza kuwa viongozi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Mtu anafanya nini katika utamaduni wako ili kujiandaa kufanya uamuzi mkubwa?

Kisha Luka anaorodhesha majina ya wale mitume 12. Luka anasema kwamba Yesu alimpa Simoni jina Petro. Hili ni jambo ambalo Yesu alifanya katika siku za nyuma. Petro ndilo jina ambalo Simoni ataitwa katika vitabu vingi vya Luka na Matendo. Petro inamaanisha "mwamba." Mabadiliko haya ya jina yanaonyesha uhusiano mpya wa Simoni na Yesu. Yesu anaona Petro kama mtu anayefuata maneno yake. Nambari 12 pia ni muhimu kwa sababu Israeli ilikuwa na makabila 12. Kwa sababu viongozi wa kidini wa Israeli walikuwa wakimkataa Yesu, Yesu alichagua viongozi wapya wa kiroho 12.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Majina hupeanwaje katika utamaduni wako? Nani anaweza kubadilisha jina la mtu? Je, ni sababu gani zinazofanya mtu abadilishe jina lake?

Luka tayari amewatambulisha Simoni, Yakobo, na Yohana. Luka pia anamtaja Andrea kama mtume. Andrea ni ndugu mdogo wa Petro. Filipo na Bartholomayo pia wanachaguliwa. Bartholomayo pia anajulikana kama Nathanieli. Mathayo na Tomaso wanachaguliwa. Mathayo pia anajulikana kama Lawi. Yeye ni mtoza ushuru aliyeitwa na Yesu. Kisha kuna Yakobo ambaye ni mwana wa Alfayo. Luka anatuambia jina la baba yake kwa sababu kuna mitume wawili wanaoitwa Yakobo. Yesu anamchagua Simoni Zelote. Simoni anaitwa zelote kwa sababu kuna mitume wawili wanaoitwa Simoni. Zelote inamaanisha kwamba alitaka Israeli iwe huru kutoka kwa serikali ya Roma. Yesu pia alichagua wanaume wawili wanaoitwa Yuda. Mmoja wa wanaume hao walioitwa Yuda pia aliiwa Thaddeo. Alikuwa mwana wa mtu anayeitwa Yakobo. Yule mwanaume mwingine, hata hivyo, ni Yuda Iskariote.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wako huzungumzaje kuhusu watu wenyewe jina moja?

Luka anasisitiza kwamba Yuda Iskariote alikuwa msaliti. Hii inarejelea jambo ambalo litatokea katika siku zijazo wakati Yuda anapomsaliti Yesu. Msaliti ni mtu anayejifanya kuwa rafiki ya mtu lakini anamsaidia adui kumdhuru mtu huyo.

Katika hadithi hii, Luka anawatambulisha mitume 12 wa Yesu. Watatajwa mara nyangi katika kitabu cha Luka na Matendo. Luka anaonyesha umuhimu ambao Yesu anaweka katika sala kabla ya kufanya uamuzi huo muhimu. Mitume wanachaguliwa

kabla ya Yesu kutoa mahubiri yake kuhusu jinsi ya kuishi na kutenda kama mfuasi wa Yesu.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 6:12–16

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Yesu alimwomba Mungu usiku mzima kwenye mlima.

Tukio la pili: Yesu aliwaita wafuasi wake na kuchagua kumi na wawili kuwa mitume.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Simoni Petro
- Andrea
- Yakobo
- Yohana
- Filipo
- Bartholomayo
- Mathayo (Lawi)
- Tomaso
- Yakobo (mwana wa Alfayo)
- Simoni Zelote
- Yuda mwana wa Yakobo
- Yuda Iskariote
- Wanafunzi wengine

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kulikuwa na wafuasi zaidi ya kumi na wawili. Yesu aliwaita wanafunzi wengi, au wafuasi, lakin Yesu alichagua kumi na wawili tu kati ya wafuasi hao kuwa mitume.

Inafaa kukumbuka kwamba Simoni Petro, Andrea, Yakobo na Yohana, walikuwa wavuvi. Walifanya kazi pamoja. Andrea ni ndugu ya Simoni Petro. Utakumbuka kutoka kwenye kifungu kilichotangulia kwamba Yakobo na Yohana walikuwa ndugu. Jina la baba yao lilikuwa Zebedayo.

Inafaa kukumbuka kwamba Yesu pia anamwita Filipo, Bartholomayo, Mathayo na Tomaso kuwa mitume. Mathayo huyu ni yule mtoza ushuru ambaye Yesu alimwita amfuate.

Inafaa kukumbuka kwamba Yesu pia anamwita Yakobo, Simoni, Yuda, na Yuda Iskariote. Yakobo anayetajwa hapa si yule Yakobo aliyetajwa hapo awali. Yakobo huyu ni mwana wa mtu anayetitwa Alfayo. Simoni huyu si Simoni yule aliyetajwa hapo awali. Simoni huyu alikuwa Zelote, au mtu ambaye alitaka Israeli iwe huru kutoka kwa serikali ya Roma. Yuda wawili wa mwisho ni tofauti, mmoja ni mwana wa mtu anayetitwa Yakobo, na mwingine anaitwa Yuda Iskariote.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 6:12–16

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Simoni Petro
- Andrea
- Yakobo
- Yohana
- Filipo
- Bartholomayo
- Mathayo (Lawi)
- Tomaso
- Yakobo (mwana wa Alfayo)
- Simoni Zelote
- Yuda mwana wa Yakobo
- Yuda Iskariote
- Wanafunzi wengine

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wafuasi na kuonyesha kwamba kulikuwa na zaidi ya kumi na wawili.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akimwomba Mungu peke yake. Anasali usiku wote kwenye mlima. **Simamisha uigizaji**. Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi viyi?" Huenda ukasikia, "Ninajua kwamba Mungu atanisaidia kufanya uamuza unaofaa." "Kuwezeshwa na roho." "Ni muhimu kuwaacha viongozi waendelee kufundisha baada ya mimi kuondoka." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akichagua mitume 12 kutoka kwa wanafunzi wake wengi. Simoni anachaguliwa. **Simamisha uigizaji**. Muulize muigizaji anayeigiza Simoni, "Unahisi viyi?" Huenda ukasikia, "Siamini kwamba amenichagua." "Kuheshimiwa." "Mnyenyeketu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anamwita kila mtume kwa jina.

Jisikie huru kukoma wakati wowote wa kuitwa kwa mitume na kumwuliza muigizaji, "Unahisi viyi?"

Yesu anamchagua Mathayo. **Simamisha uigizaji**. Waulize waigizaji wanaowaigiza wale wanafunzi wengine "Mnahisi viyi?" Unaweza kusikia, "Kushangaa." "Lakini alikuwa mtoza ushuru!" "Kukasirika." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anaendelea kuwaita wale mitume 12.

Jisikie huru kukoma wakati wowote wa kuitwa kwa mitume na kumwuliza muigizaji, "Unahisi viyi?"

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 6:12-16

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anaenda kwenye mlima kusali. Mlima huu ulikuwa mojawapo ya vilima vilivyozunguka Bahari ya Galilaya.

Komea hapa na uonyeshe picha ya vilima vilivyozunguka Bahari ya Galilaya ikiwa bado hujaonyesha.

Yesu **anamwomba** Mungu usiku wote amwongoze. Omba liko kwenye faharasa kuu. Mungu anamwongoza Yesu kuwachagua wanafunzi 12 kuwa mitume. Hakikisha kwamba unatumia tafsiri ileile ya **wanafunzi** ambayo umetumia katika vifungu vya Luka vilivyozunguka. Neno wanafunzi liko kwenye faharasa kuu. Yesu anachagua **mitume** kuwa wawakilishi wake. Kazi kuu ya mtume ni kuhubiri Habari Njema, kuwa waanzilishi wa kanisa, kushikilia mamlaka ya kiroho kanisani, na hatimaye, kuwa mashahidi wa ukweli kwamba Yesu alikuwa amefufuiliwa kutoka kwa wafu.

Ikiwa lugha yako ina neno lililokubaliwa la mtume ambalo linaweza kueleweka kwa urahisi na wote, unaweza kutumia neno hilo hapa. Hata hivyo, ikiwa wasikilizaji wako si waumini au ni waumini wapya, huenda wakahitaji maelezo zaidi, na neno tofauti linaweza kuwasaidia. Baadhi ya mapendekezo ni:

wawakilishi wa Yesu Kristo

(maalumu) wajumbe wa Yesu Kristo

watu waliotumwa wa Yesu Kristo

Neno lolote utakalochagua linapaswa kuashiria kuwa watu hawa wako katika nafasi ya uaminifu na mamlaka. Neno mtume liko kwenye faharasa kuu.

Luka anaorodhesha wale mitume 12. Mmoja wa mitume ni Yuda Iskariote. Luka anasema kwamba Yuda ni **msaliti**. Msaliti ni mtu anayejifanya kuwa rafiki ya mtu na kisha anawasakiadu watu kumdhuru mtu huyo. Luka alikuwa akizungumza kuhusu matukio ambayo yatatokea wakati ujao. Yuda atamsaliti Yesu kwa kuwasaidia maadui wake kumkamata.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwininge kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwininge alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishes, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwishes la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwishes la kifungu hiki.

Huu ni mwishes wa rekodi ya sauti.

Luka 6:17-19

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 6:17-19 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 6:17-19

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu yuko kwenye mlima pamoja na wanafunzi wake karibu na Bahari ya Galilaya. Yesu amesali usiku wote ili aweze kuchagua mitume 12, au wawakilishi wake, kutoka kwa wafuasi wake. Wanashuka kutoka mlima hadi mahali tambarare. Umati umekusanyika pale ili kumsikia Yesu akifundisha na kuwaponya wagonjwa.

Yesu anashuka kutoka mlimali pamoja na wanafunzi wake na mitume wake. Mitume walichaguliwa hasa na Yesu kuwa wawakilishi wake. Yesu anasimama mahali tambarare. Hii inamaanisha kwamba Yesu aliacha kushuka na kufika mahali tambarare ambapo watu wangeweza kuketi. Yesu yuko karibu kufundisha umati mkubwa wa watu.

Komea hapa na uonyeshe picha ya eneo tambarare katika vilima vya Galilaya ambapo huenda umati ulikaa.

Umati mkubwa umekusanyika pale wakimgojea Yesu. Huenda watu hao walikuwa elfu kadhaa. Kikundi kikubwa cha wanafunzi, au wafuasi wa Yesu, wako pale pia. Hao walikuwa wanafunzi ambao hawakuwa pamoja na Yesu alipochagua

wale mitume 12. Watu walitoka kote Uyahudi au nchi ya Wayahudi. Watu walikuja kutoka Yerusalem, au mji mkuu wa kidini wa Wayahudi. Watu pia walitoka eneo lililokuwa karibu na Tiro na Sidoni, au miji miwili ya Mataifa ambayo si ya Wayahudi. Tiro na Sidoni ilikuwa miji ya pwani iliyo kwenye Bahari ya Mediterania. Hii inadokeza kwamba Wayahudi na wasio Wayahudi walikuja kumsikia Yesu akifundisha.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya mahali ambapo Tiro, Sidoni, na Bahari ya Galilaya ipo. Habari zinaeneaje katika utamaduni wako? Habari au taarifa za aina gani huwfanya watu kusafiri kutoka katika jamii yao?

Watu pia walikuja ili Yesu aweze kuwaponya wale waliokuwa wagonjwa. Yesu anawakomboa watu waliodhibitiwa na roho waovu au wasio safi. Watu walio wagonjwa au wanaodhibitiwa na roho waovu wanataka kumgusa Yesu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Unajuaje kwamba mtu anadhibitiwa na roho mwovu? Mtu anaonekanaje anapoponywa kutokana na roho mwovu? Nani ana uwezo wa kumponya mtu aliye na roho mwovu?

Watu waliponywa walipomgusa Yesu. Yesu alipomponya mtu, nguvu zake hazikupungua kuliko alivyokuwa nazo kabla ya kumponya. Luka anamaanisha kwamba Yesu alikuwa akimponya kwa nguvu kila mtu aliyemgusa.

Luka anatumia fungu hili kusema Yesu yuko wapi na anazungumza na nani kabla ya kuanzisha mafundisho maalum ya Yesu. Mafundisho haya maalum yanajulikana kama heri. Yesu aliyatumbia kuwfundisha wanafunzi wake jinsi ya kufikiri na kutenda kama wafuasi wake.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 6:17–19

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina onyesho moja.

Tukio la kwanza: Yesu anaposhuka kutoka mlimani, kuna umati mkubwa. Umati unasubiri kumsikia Yesu. Pia, watu wanataka kuponywa kutokana na ugonjwa na roho waovu. Kila mtu anajaribu kumgusa Yesu kwa sababu nguvu za uponyaji zinatoka kwa Yesu.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, au wanafunzi 12
- Umati wa wanafunzi wake walioshuka kutoka mlimani pamoja naye
- Umati wa wanafunzi wake wanaomngoea
- Maelfu ya watu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vyta watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu ametoka tu kuchagua wanafunzi kumi na wawili kuwa mitume wake. Kwa hivyo Yesu anashuka mlimani pamoja na baadhi ya wanafunzi wake na wale mitume 12.

Ni muhimu kukumbuka kutopunguza umuhimu wa kusikia neno la Mungu ukilinganisha na nguvu za Yesu za kuponya.

Watu walikuwa wanatoka katika maeneo tofauti ili kumsikia Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba maeneo haya yalijumuisha Yerusalem. Huu ulikuwa mji mkuu wa Wayahudi ambapo Hekalu ilikuwa. Watu pia walitoka katika eneo ambalo Watu wa Mataifa walishi.

Watu wengi walijaribu kumgusa Yesu kwa sababu nguvu za uponyaji zilitoka kwa Yesu. Yesu alimponya kila mtu aliye kwa mgonjwa. Yesu pia aliwaponya wale waliokuwa na roho waovu.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 6:17–19

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina onyesho moja.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, au wanafunzi 12
- Umati wa wanafunzi wake walioshuka kutoka mlimani pamoja naye
- Umati wa wanafunzi wake wanaomngojea
- Maelfu ya watu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akishuka kutoka mlimani.

Hakikisha unaigiza baadhi ya wanafunzi wa Yesu wakitembea naye. Onyesha umati wa wanafunzi wake na umati wa watu wakija kutoka kote Yudea. Watu wengi pia wanatoka katika pwani ya Tiro na Sidoni, mahali ambapo Watu wa Mataifa waliishi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza umati wa wanafunzi na umati mkubwa wenye hamu ya kumsikiliza Yesu. Igiza wagonjwa kwenye umati wakimgusa Yesu ili waponywe.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Hadithi hii ina onyesho moja.

Igiza Yesu akishuka kutoka mlimani. Umati mkubwa ulikuja kumsikiliza Yesu. Watu wanataka kumgusa Yesu ili waponywe. Yesu anawaponya watu wenye roho waovu.

Simamisha uigizaji.

Waulize waigizaji wanaowaigiza mitume, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimefurahi sana kujifunza kutoka kwa Yesu.", "Nashangaa kama nitaweza kuponya watu siku moja.", na "Nashangaa kwamba watu wengi sana wamekuja kumsikiliza Yesu."

Waulize waigizaji wanaoigiza umati, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nasubiri sana kusikia kile ambacho Yesu atasema." ", "Natumai naweza kumgusa, nahitaji uponyaji wake.", "Nashukuru sana kwamba Yesu alichukua muda wa kuniponya.", na "Ninafurahi kwamba niko huru kutokana na ushawishi mwovu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 6:17-19

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anashuka kutoka mlimani hadi mahali tambarare karibu na **Bahari ya Galilaya**. Bahari ya Galilaya iko kwenye faharasa kuu. Katika muktadha huu, **mahali tambarare inamaanisha eneo tambarare** ambapo watu wanawenza kukusanyika na kuketi. Ingawa ilikuwa tambarare, sehemu hii bado ingekuwa katika eneo lenye milima.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya vilima vinavyozunguka Bahari ya Galilaya.

Umati unamongojea Yesu ikiwa ni pamoja na kundi la **wanafunzi** wa Yesu, au wafuasi wake. Hakikisha kwamba unatumia tafsiri ileile ya wanafunzi ambayo umetumia katika vifungu viliviyotangulia. Neno wanafunzi liko kwenye faharasa kuu. Luka anatuambia kwamba watu walitoka kote **Yudea**. Hili ni neno la jumla linalomaanisha nchi ya Wayahudi. Watu walikuja kutoka **Yerusalem**. Huu ulikuwa mji mkuu wa kidini wa Wayahudi ambapo Hekalu, au mahali pa ibada pa Wayahudi, lilikuwa. Neno Yerusalem liko kwenye faharasa kuu. Watu pia walitoka katika pwani ya **Tiro na Sidoni**. Hii ilikuwa miji miwili ya Mataifa iliyo kwenye pwani ya Bahari ya Mediterania kaskazini mwa Israeli.

Komea hapa na uonyeshe watafsiri ambapo Tiro na Sidoni iko kwenye ramani. Tafakari jinsi watu walivyosafiri mbali ili kumsikiliza Yesu na kuponywa naye.

Kila mtu alitaka kumgusa Yesu kwa sababu **nguvu zilikuwa zinatoka kwake** na kuwaponya wote. Maneno haya yanaonyesha kwa nini watu wanataka kumgusa Yesu.

Hakikisha kwamba hujatafsiri hili kwa njia inayomaanisha kwamba nguvu za Yesu zinapungua baada ya kumponya mtu. Ikiwa haiwezekani kusema kwamba nguvu zilitoka kwa Yesu, unaweza kusema kitu kama, "Yesu alikuwa akimponya kila mtu kwa nguvu."

Watu waliotaka kuponywa ni pamoja na wale **walioteswa na roho waovu**. Hii inarejelea watu ambao walidhibitiwa na roho waovu au mapepo. Roho hao wachafu waliwafanya watu wasistahili kumtumikia Mungu. Yesu aliwaponya kwa

kuwakomboa kutokana na udhibiti wa roho waovu. Hakikisha kwamba unatumia neno lile lile kwa roho waovu ambalo umetumia katika vifungu viliviyotangulia. Roho mwovu iko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewaka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 6:20-26

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 6:20-26 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 6:20-26

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu yuko kwenye mlima karibu na Bahari ya Galilaya. Yuko pamoja na mitume wake 12, au wawakilishi wake, na wanafunzi wake, au wafuasi wake. Umati mkubwa umekuja kumsikiliza Yesu akifundisha. Yesu tayari amewaponya wagonjwa wengi na kuwaponya wale waliokuwa na roho waovu. Watu wengi wanaita mafundisho haya maalum ya Yesu heri, ambayo inamaanisha baraka.

Yesu anawageukia wanafunzi wake na kuanza kuwafundisha. Umati pia unasikiliza hotuba ya Yesu na kufikiria kuhusu maana ya kuwa mmoja wa wafuasi wa Yesu. Yesu anaanza hotuba yake na kuwaambia wanafunzi wake kwamba Mungu anawabariki au anawapendelea. Kubarikiwa hakumaanishi hisia au hali ya kifedha. Hata hivyo, mtu aliye katika hali nzuri ya kupata kibali cha Mungu kwa kawaida atakuwa na hisia za furaha na shangwe. Usitumie neno la kubarikiwa ambalo linamaanisha ufanisi au afya tu. Yesu anapotumia neno ninyi, anazungumza kwa ujumla. Yesu anasema kwamba watu walio maskini, wenye njaa, na wanaolia wamebarikiwa. Hamaanishi kwamba kila mtu katika umati ni maskini, ana njaa na analia.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Unazungumzaje na watu kadhaa kwa wakati mmoja lakini bado ufanye ujumbe utumiwe kwa kila mtu?

Maskini ni watu wasio na vile wanavyohitaji. Wasomi wengine pia wanafikiri kwamba neno maskini linaweza kutafsiriwa kiroho. Katika Agano la Kale, watu walitumia neno maskini kuelezea mtu aliyejua kwamba alimhitaji Mungu. Yesu anaposema, "ufalme wa Mungu ni wenu" anamaanisha kwamba wao ni raia wa ufalme wa Mungu. Yesu anawaambia kwamba wakimfuata Yesu kama mfalme wao katika mioyo yao basi kibali cha Mungu kitakuwa juu yao. Wakimfuata Yesu, ingawa wao ni maskini, watakuwa matajiri kwa sababu wanampendeza Mungu na wana hali nzuri.

Komea hapa na mjadili na timu yako. [Mnazarungumzia aina gani ya 'maskini' katika utamaduni wako? Je, watu ni maskini wa pesa tu, au vitu vingine pia?"]{.mark} Watu maskini wanatendewaje tofauti na watu matajiri?

Yesu anasema kwamba wale walio na njaa watashiba. Wasomi wengine hutafsiri njaa katika maana ya kiroho kuwa inamaanisha kumtamani Mungu na uhusiano mzuri naye. Kushiba kunaweza kumaanisha kuridhika na Mungu. Yesu anasema kwamba wataridhika au kushiba katika siku zijazo, kwa hivyo wamebarikiwa.

Kulia huonyesha huzuni. Yesu anasema kwamba wale wanaolia sasa watacheka kwa shangwe katika siku zijazo kwa sababu wao ni sehemu ya ufalme wa Mungu.

Yesu anasema kwamba watu wanaochukiwa kwa sababu wanamfuata wamebarikiwa. Yesu anajiita Mwana wa Adamu. Hili lilikuwa jina lililotumiwa kwa mtu ambaye Mungu anampa nguvu na mamlaka yote. Yesu anasema kwamba Mungu huwabariki wafiasi wake wanapokataliwa au kutukanwa hata ingawa huenda wasihisi hivyo. Hili lilikuwa muhimu kwa wanafunzi wa Yesu waliokuwa wakikabiliwa na hukumu na kukosolewa mara kwa mara na viongozi wa kidini. Yesu anawaambia wafiasi wake waruke kwa shangwe wanapoteseka kwa sababu Mungu ataheshimu uaminifu wao.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Ikiwa utamaduni wako hauonyeshi furaha kwa kuruka, unaielezeaje furaha iliyokithiri?

Mungu atafanya hivyo kwa kuwapa thawabu kubwa mbinguni, au mahali ambapo Mungu

anaishi. Yesu anawakumbusha kwamba manabii pia walitendewa vibaya.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Waumini wanakabili mateso ya aina gani katika utamaduni wako?

Kisha Yesu anazungumzia ole nne kwa watu ambao hawamtafuti Mungu. ole nne ni kinyume cha baraka nne ambazo Yesu alizungumzia hapo awali. Yesu anaposema "ninyi", anaendelea kuzungumza kwa ujumla. Ole huonyesha dhiki wakati wa kuja kwa hukumu ya Mungu. Ni onyo kwa wale walio matajiri. Tajiri haimaanishi hali ya kifedha tu. Inaweza pia kumaanisha wale walio na kiburi, wasio waaminifu, au wanaowakandamiza maskini. Yesu anatumia ole hizi kama onyo kwa watu kwamba wanapaswa kubadili njia zao. Kupata hukumu na ghadhabu ya Mungu ni kinyume cha kupata baraka za Mungu.

Yesu anaonya watu matajiri, wenye kushiba, wanaocheka na wanaosifiwa na wengine. Matajiri tayari wana faraja zao katika maisha haya. Walioshiba hawana njaa ili Mungu awashibishe. Wale wanaocheka sasa hawatacheka baadaye wakati hukumu ya Mungu itakapokuja. Wale wanaotafuta kusifiwa hawatafuti kibali cha Mungu. Yesu anawalinganisha na manabii wa uwongo waliosifiwa na mababu wa Wayahudi. Manabii wa uwongo waliwaambia watu kwamba walikuwa na ujumbe kutoka kwa Mungu, lakini Mungu hakuzungumza nao. Lakini watu walipenda yale walijokuwa wanasema na kuzungumza mambo mazuri kuhusu manabii wa uwongo. Yesu anasema kwamba wale walio maskini, wenye njaa, wenye huzuni, na wanaochukiwa duniani watapata thawabu na msaada wao mbinguni.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 6:20-26

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Yesu anawageukia wanafunzi na kuwaambia kwamba wamebarikiwa katika shida. Yesu anawaambia kwamba kuna thawabu inayowasubiri mbinguni.

Tukio la pili: Yesu anaendelea kuzungumza kuhusu huzuni zinazowasubiri watu ambao wametimiza tamaa zao za kibinadamu kwa wingi.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, au wafuasi 12 wa karibu
- Umati wa wanafunzi wake
- Umati wa watu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyе madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anazungumza na wanafunzi wake kama njia ya kuwatia moyo. Baraka ni zao kwa sababu wao ni wa ufalme wa Mungu, kumaanisha kwamba wao ni raia wa ufalme wa Mungu. Watu walio karibu wanasikiliza pia. Watu hawa wanaweza kuwa wafuasi katika siku zijazo.

Yesu anawageukia wanafunzi wake na kuwaambia baraka watakazokuwa nazo wakati wa shida. Yesu anawaambia jinsi wakati wa shida wanapaswa kuwa na furaha na shangwe. Kuna thawabu kubwa inayowasubiri mbinguni.

Ni muhimu kukumbuka kwamba baada ya Yesu kuwatia moyo wanafunzi wake, Yesu anazungumza na watu ambao hawamtafuti Mungu. Watu hawa hawatafuti vitu vya kutimiza mahitaji yao tu, bali wanatafuta vitu kwa wingi ili wafurahie. Watu hawa watakuwa na huzuni kwa sababu furaha yao ni ya muda.

Yesu anazungumza na watu wanaotafuta kujiridhisha katika utajiri, chakula, kicheko, na sifa kutoka kwa watu wengine. Yesu anawaambia kwamba mambo yote yanayowafanya wawe na furaha yatageuka kuwa huzuni. Yesu anawaonya kuhusu hukumu ya Mungu inayokuja kwa kusema, "Ole wenu."

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 6:20–26

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, au wanafunzi 12 wa karibu
- Umati wa wanafunzi wake
- Umati wa watu.

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Yesu akizungumza na wanafunzi wakati Yesu anapozungumzia baraka. Hakikisha unaigiza kwamba umati unasiliza pia.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Yesu anawageukia wanafunzi wake na kuwaambia kwamba Mungu anabariki wale walio maskini kwa sababu wao ni wa ufalme wa Mungu. Mungu anabariki wale walio na njaa kwa sababu hawataona njaa. Mungu anawabariki wale wanaoalia kwa sababu watakuwa na furaha. Pia, Yesu anawaambia kuhusu baraka watakazopata mbinguni wakati watu watakapowachukia, watakapowakataa, watawatukana, au hata kuwaita waou kwa sababu ya kumfuata Yesu. Yesu anawaambia wanafunzi wake wafurahi jambo hili linapotokea kwa sababu kuna thawabu kubwa inayowasubiri mbinguni. Yesu anawakumbusha jinsi manabii wa kale walivyotendewa vibaya.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaogiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kumfuata Yesu ni ngumu, lakini inafaa.", "Tayari nimehisi njaa na huzuni nilipokuwa nikimfuata Yesu.", na "Ninatiwa moyo kwamba Mungu atanipa thawabu." Anzisha uigizaji tena.

Sasa Yesu anazungumza na watu ambao wametimiza tamaa zao za kibinadamu badala ya kumtafuta Mungu. Yesu anawaambia matajiri kwamba huzuni inawasubiri kwa sababu furaha pekee ambayo watakuwa nayo ni sasa. Yesu anawaambia watu walio na chakula cha kutosha na mafanikio sasa kwamba huzuni inawasubiri wakati ujao. Wakati wa njaa utawakujia. Yesu anawaambia watu wanaocheka sasa kwamba huzuni

inawasubiri kwa sababu kicheko chao kitakuwa huzuni. Yesu anaonya watu wanaopokea sifa sasa kwa sababu mababu zao pia walisifu manabii wa uwongo.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza umati, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Lakini ninapenda kuwa na starehe.", "Ninamtafutae Mungu?", na "Ninatukanwa."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 6:20-26

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawahtibia **wanafunzi** wake au wafuasi wake. Hakikisha kwamba unatafsiri wanafunzi kama vile umetafsiri hapo awali. Neno wanafunzi liko kwenye faharasa kuu. Yesu anawaambia kwamba **wamebarikiwa** au kupendelewa na Mungu. Neno kubarikiwa liko kwenye faharasa kuu. Yesu anawaambia wale walio maskini, "**Ufalme wa Mungu ni wenu.**" Mungu kumpendelea mtu kunamfanya awe tajiri. Hii inamaanisha kwamba wao ni raia wa ufalme wa Mungu na watarithi baraka zote zinazoambatana nao. Ufalme wa Mungu unarejelea uhusiano wao na Mungu. Mungu anajali na kuwalinda watu wake kama mfalme wao. Watu wanamtii, wanamtumaini na kujitiisha kwake kama mfalme wao. **Ufalme wa Mungu** upo kwenye faharasa mkuu.

Yesu anapozungumza kuhusu **wale wanaoalia sasa**, anamaanisha wale walio na huzuni au wanaoonyesha huzuni. Anawaambia kwamba wamebarikiwa na watacheka wakati ujao kwa sababu wao ni wa ufalme wa Mungu.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba wamebarikiwa watu **wanapo kataa jina lao kama neno ovu.** Maneno haya yanamaanisha kuzungumza vibaya kuhusu mtu fulani au kuharibu sifa yake. Katika utamaduni wa Wayahudi, jina la mtu linamwakilisha mtu huyo. Yesu anasema kwamba watakataliwa kwa sababu wanamuata **Mwana wa Adamu.** Hili ni jina ambalo Yesu anatumia kujielezea yeye mwenyewe. Hakikisha kwamba unatumia tafsiri ile ile ya Mwana wa Adamu ambayo umetumia katika vifungu vilivyotangulia. Maneno Mwana wa Adamu yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba wanapaswa kuwa na furaha na kuruka kwa

shangwe wanapoteswa. **Kuruka kwa shangwe** kunamaanisha kurukaruka kwa sababu ya furaha.

Yesu anasema kwamba wanapaswa kuwa na shangwe wanapotendewa vibaya kwa sababu watapata **thawabu** yao mbinguni. Thawabu ni kitu kizuri ambacho watu hupewa kwa sababu ya yale ambayo wamefanya. Katika muktadha huu, thawabu inamaanisha kuheshimiwa na Mungu kwa kumfuata Yesu. **Mbinguni** inarejelea mahali ambapo Mungu anaiishi. Hakikisha kwamba unatafsiri neno hili kama vile umelitafsiri hapo awali. Neno mbinguni liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba hivyo ndivyo **baba zao walivyowatendea manabii.** Hii inamaanisha tu kwamba mababu wa watu pia waliwatendea manabii vibaya. Yesu anasema kwamba watu kuwatendea vibaya kunathibitisha kwamba wao ni wafuasi wa kweli wa Mungu kama manabii. Tafsiri manabii kama vile umetafsiri hapo awali. **Neno nabii** liko kwenye faharasa kuu.

Baada ya kuwaambia jinsi ambavyo wamebarikiwa, Yesu anazungumza kuhusu ole. **Ole** inamaanisha hali ya dhiki. Yesu hamwambii Mungu awalaani watu, lakini anawaonya watu kwamba hukumu ya Mungu inakuja. Yesu anawaonya watu wabadili njia zao.

Unaweza kueleza hili kwa lugha yako kwa njia ya kawaida. Inaweza kuwa neno moja au maneno machache yanayowasilisha huzuni au majonzi. Mfano unaweza kuwa, "Ni huzuni gani inayowasubiri."

Yesu anawaonya wale **walio matajiri.** Hii inamaanisha wale walio na mali nyngi. Wana vitu vingi kuliko wanavyohitaji. Kwa kawaida, watu matajiri walikuwa na ushawishi na upendeleo mkubwa. Yesu anasema kwamba wale matajiri waliotegemea mali zao badala ya Mungu tayari wamepokea faraja yote watakayopata. Yesu anasema **mmekwisha kupokea faraja yenu.** Yesu anamaanisha kwamba watu matajiri duniani wana maisha ya urahisi na radhi. Mungu hatawapa faraja hii mbinguni.

Yesu anasema kwamba watu waliwasifu **manabii wa uwongo.** Nabii wa uwongo ni mtu anayesema kwamba anatoa ujumbe kutoka kwa Mungu, lakini Mungu hakuzungumza naye kwa kweli. Hawakuwa manabii wa kweli. Hakikisha umetafsiri neno nabii kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivyotangulia.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 6:27-36

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 6:27-36 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 6:27-36

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawafundisha wanafunzi wake na umati kwenye mlima karibu na Bahari ya Galilaya. Yesu amewafundisha tu wanafunzi wake kuhusu baraka. Pia aliwaonya watu wale ambao hawakuishi kwa ajili ya Mungu kuhusu hukumu ya Mu inayokuja. Katika kifungu hiki, Yesu anawafundisha wafuasi wake jinsi ya kuwapenda adui zao.

Kisha Yesu anasema, "Lakini nawaambia ninyi mnaonisikia..." Anababilisha mtazamo wake ili kuwafundisha wafuasi wake waliokuwa katika umati jinsi ya kuwatendea adui zao. Yesu anasema kwamba wanapaswa kupenda, kufanya mema, kubariki, na kuwaombea adui zao. Yesu anasema kwamba wafanye mambo haya hata wakati maadui wao wanawatendea vibaya kimwili au kwa maneno. Yesu anaonyesha kwamba upendo hautegemei jinsi mtu anavyojisikia bali unategemea matendo na mapenzi ya mtu. Mtu akipigwa shavu moja, Yesu anasema kwamba anapaswa kugeuza lile shavu lingine. Katika utamaduni wa Wayahudi, ilikuwa ni kosa kubwa kwa mtu kumpiga mwingine shavuni kwa mkono ulio wazi. Yesu anawaambia wafuasi wake wasilipize kisasi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Unashirikiana vipi na maadui katika utamaduni wako? Unawezaje kutenda kinyume na kile ambacho utamaduni wako unatazamia kwa mtu ambaye ni adui yako?

Kisha Yesu anatoa mifano ya jinsi wafuasi wake wangeweza kuwapenda adui zao. Adui akichukua koti la mtu, au nguo za nje, anapaswa pia kumpa

joho lake au nguo ya ndani. Yesu anawaambia wawe wakarimu na wasitake kurudishiwa vitu ambavyo wamepeana. Yesu anataka wafuasi wake wawatendee watu wengine kama ambavyo wanataka kutendewa. Mafundisho haya, yajulikanayo pia kama Kanuni Bora, yalikuwa ya kawaida katika maadili ya Wayahudi na ya Wagiriki. Lakini yalitumika kwa sababu watu walitaka wengine wawatendee vizuri. Yesu analeta uelewaji mpya kwa dhana hii. Yesu anasema kwamba wanapaswa kuwatendea watu vizuri bila kutarajia faida ya kibinasi.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya koti na picha ya joho.

Yesu anauliza mbona usifiwe kwa kuwapenda watu wanaokupenda au kuwafanyia mema wale wanaokufanyia mema? Kwa kuuliza maswali ambayo Yesu hatarijii kujibiwa, Yesu anafundisha kwamba ni rahisi kujibu kwa fadhili mtu mtu anapokutendea vizuri. Hata wenyе dhambi, au wale ambaо kwa kawaida hawamtii Mungu, hufanya hivyo. Lakini Yesu anawaamuru wafuasi wake wawapende, wawatendee mema, na kuwapa pesa adui zao bila kutarajia kitu chochote. Wakifanya hivyo, wafuasi wa Yesu wataheshimiwa. Wafuasi wa Yesu wataonyesha kwamba wao ni watoto wa Mungu kwa kutenda kama Baba yao, Mungu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Kukopa pesa huonwaje katika utamaduni wako? Nini hufanyika ikiwa mtu hawezi kulipa pesa ambazo amekopa?

Yesu anasema kwamba wanapaswa kuwapenda adui zao kwa sababu hivyo ndivyo Mungu alivyo. Mungu ni mwenye fadhili kwa watu ambaо hawana shukrani na wamejaa dhambi au hawamtii. Yesu anawaambia waonyeshe huruma katika hali ngumu kama vile Mungu anavyowaonyesha huruma.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 6:27-36

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina onyesho moja.

Tukio la kwanza: Yesu anazungumza na watu walio tayari kusikiliza. Yesu anawaambia wawapenda adui zao. Yesu anaeleza jinsi

wanapaswa kutenda kwa njia mpya isiyotarajiwa kwa hali tofauti maishani.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, wanafunzi 12 wa karibu
- Umati wa wanafunzi wake
- Umati wa watu
- Mwanafunzi anayeitikia hali
- Mtu ambaye anachukia, analaani, anatukana, anapiga shavu, anachukua koti, anachukua bidhaa, anapeana akitarajia kurejeshewa
- Mtu anayeomba mkopo

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawatofautisha wasikilizaji kwa wakati huu. Yesu anatoa maelekezo kwa wafuasi wa Yesu kuhusu jinsi ya kutenda katika hali mbalimbali.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawapa watu ambaо wanamsikiliza amri nne za jinsi ya kuwatendea adui zao: upendo, kutenda mema, kubariki na kuomba. Kisha Yesu anatoa mifano minne ya jinsi watu wanaweza kutii amri hizi: geuzia shavu la pili mtu anapokupiga shavuni, usimzuie mtu asichukue nguo zako, mpe kila akuombaye, usitake mtu akurudishie vitu ambavyo amechukua kutoka kwako. Kisha Yesu anatoa muhtasari wa amri kwa kutoa Kanuni Bora. Yesu anasema watendee wengine kama vile ungependa wakutendee.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anatoa mifano mingine mitatu. Yesu anasema kwamba hata wenyе dhambi wanawapenda watu wanaowapenda, huwatendea mema watu wanaowatendea mema, na kuwakopesha watu ambaо watawarudishia. Yesu anaeleza kwamba katika kila hali hizi, wafuasi wake wakifanya kama wenyе dhambi, hawafanyi chochote tofauti na wenyе dhambi. Kwa kweli, Yesu anasema kwamba wafuasi wake wanapaswa kupenda, kutenda mema, na kutoa bila kutarajia chochote kutoka kwa adui zao.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaamuru matendo na si hisia.

Yesu anawaambia watu wanaomsikiliza wawapende adui zao. Yesu anatoa maagizo ya jinsi ya kuwajibu watu wenyе madhara. Yesu anaeleza kwamba hata wenyе dhambi wanapenda,

wanatenda mema, na kuwakopesha watu wanaojua watajibu vivyo hivyo. Yesu anawaagiza wafanye mema bila kutarajia mema.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 6:27-36

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina onyesho moja.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, au wanafunzi 12 wa karibu
- Umati wa wanafunzi wake
- Umati wa watu
- Mtu anayeitikia hali
- Adui ambaye anachukia, analaani, anatukana, anapiga shavu, anachukua koti, anachukua bidhaa, anapeana akitarajia kurejeshewa
- Mtu anayeomba mkopo

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Yesu akiwaambia watu wawapende adui zao si kama sharti la kuwa mwanafunzi wake bali kama mwongozo kwa sababu wao ni wafuasi wake.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza adui akitenda kila tendo kama Yesu anavyolitaja. Pia, mwonyeshe mtu huyo jinsi anavyoitikia hali zinazoigizwa Yesu anapoeleza jinsi anavyopaswa kutenda.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Yesu anawaambia watu watakosikiliza: wapende adui zako, watendee mema wale wanaokuchukia, wabariki wale wanaokulaani, na waombe watu wanaokuumiza Yesu anawaambia watu kwamba mtu akikupiga shavu moja, mgeuzie lile shavu lingine, mtu akiomba koti lako, mpe mtu huyo shati lako, mpe yejote anayeomba. Mtu akichukua vitu

vyako, usijaribu kuvirudisha. Kisha Yesu anawaambia, ukiwapenda wale wanaokupenda tu, ukiwatendea mema watu wanaokutendea mema tu, ukiwakopesha wale wanaoweza kukulipa tu, kwa nini usifiwe kwa kufanya Hata wenyе dhambi hufanya mambo hivi. Yesu anawaambia, wapende adui zao, wawatendee mema, na wawakopeshe bila kutarajia walipe, kisha mtakuwa na thawabu mbinguni. Kisha mtakuwa wana wa Mungu. Mungu ana huruma kwa watu ambao hawana shukrani na ni waovu. Yesu anataka wawahurumie wengine kama Mungu anavyowahurumia.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza umati, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Inaonekana kuwa mwanafunzi ni ngumu.", "Siwezi kamwe kumtendea adui yangu hivyo", na "Mafundisho ya Yesu ni tofauti sana na kila kitu ambacho nimesikia."

Waulize waigizaji wanaoigiza adui, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Hili ni jambo lisilotarajiwa kabisa.", "Nilidhani mtu huyu angenitukana", "Labda mtu huyu anapanga kulipiza kisasi kikubwa zaidi.", na "Ninaona aibu kwamba nimetendea mtu huyu vibaya sana."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 6:27-36

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawafundisha **wanafunzi** wake karibu na **Bahari ya Galilaya**. Hakikisha kwamba unatafsiri mwanafunzi na Bahari ya Galilaya kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anaeleza jinsi wafuasi wake wanavyoweza kuwapenda adui zao. Anawaambia wawabariki wale **wanaowalaani**. Neno laani linamaanisha adhabu na kwamba jambo lisilofaa litamfanyikia mtu huyo. Kumlaani mtu kunamaanisha kumwomba Mungu au roho zimfanyie mtu huyo maovu.

Hakikisha kwamba neno analochagua halimaanishi kutumia uchawi.

Yesu anatoa mfano wa jinsi ya kuwa mkarimu kwa adui zako. Anasema kwamba wanapochukua **koti** lako, waruhusu wachukue **joho** lako pia. Koti ni vazi la nje ambalo halibani ambalo linafanana na kasiki au kanzu ndefu. Joho ni kama shati na

huvaliwa chini ya koti. Hakikisha kwamba unatafsiri joho kama vile umelitafsiri hapo awali.

Onyesha picha za koti na joho ikiwa bado hujaonyesha.

Yesu anasema kwamba ni rahisi kuwapenda wale wanaokupenda. Anauliza **mwapata sifa gani?** Katika muktadha huu, sifa inamaanisha kufikiriwa vyema na watu au na Mungu. Yesu anasema kwamba kuwapenda watu wanaowapenda si jambo la pekee. Hakutaleta sifa. Yesu anasema kwamba hata **wenye dhambi**, au wale ambao hawamtii Mungu kwa kawaida, hufanya hivyo. Hakikisha kwamba unatumia tafsiri ileile ya wenye dhambi ambayo umetumia katika vifungu vilivyotangulia. Neno dhambi liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba wenye dhambi hukopesha pesa na kutarajia **kulipwa kikamilifu**. Maneno haya yanamaanisha kwamba wanatarajia kupokea kiasi kile kile walichokopesha.

Yesu anasema kwamba wafuasi wake wakimtii na kuwapenda adui zao, watakuwa **wana wa Aliye Juu Sana**. Maneno haya yanaashiria uhusiano na Mungu. Wafuasi wa Yesu watakuwa wanatenda kama baba yao, Mungu. Hapa, wana inarejelea wanaume na wanawake. Inajumuisha wanafunzi wa Yesu ambao walikuwa wanawake. Aliye Juu Sana ni jina la Mungu. Ilikuwa desturi ya Wayahudi kutosema jina la Mungu ili kuonyesha heshima. Tafsiri Aliye Juu Sana kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia.

Yesu anawaambia wanafunzi wake **wawe wenye huruma**. Kuwa na huruma kunamaanisha kumhurumia mtu aliye katika hali ngumu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe.

Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 6:37-42

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 6:37-42 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

Luke 6:37-42

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawafundisha wanafunzi wake karibu na Bahari ya Galilaya. Yesu anawafundisha jinsi ya kuishi na kutenda kama wafuasi wake. Yesu aliwafundisha jinsi ya kuwapenda adui zao. Sasa Yesu anawafundisha mambo mawili wanayopaswa kufanya na mambo mawili ambayo hawapaswi kufanya. Anawataka watende kwa upendo na rehema.

Yesu anasisitiza kwamba wafuasi wake watatendewa kama vile wanavyotendea wengine. Anawaambia wasihukumu, au kumshtaki mtu kwa kufanya jambo lisilofaa. Yesu hakuwa akimaanisha viongozi halisi waliohitaji kuhukumu ikiwa jambo fulani lilikuwa sawa au kosa mahakamani. Yesu pia anawaambia wafuasi wake wasimhukumu mtu, au kumwita mtu mwenye hatia kwa sababu alifanya jambo baya. Yesu anasema kwamba hawapaswi kufanya mambo haya kwa sababu watatendewa vivyo hivyo. Yesu anawaambia wafuasi wake kwamba wanapaswa kusamehe, au kuchagua kutomwadhibu mtu au kufuta hatia ya mtu. Yesu anasema kwamba wanapaswa kutoa, au kuwa wakarimu kwa wale wenye hitaji na Mungu atawafanya vivyo hivyo.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Mtu akijulikana kama mwenye hatia katika utamaduni wako, anatendewaje? Nani ana mamlaka ya kuamua kama mtu ana hatia?

Kisha Yesu anatumia mfano wa mfanyabiashara anayeuzza nafaka. Mfanyabiashara huyo angeshindilia nafaka kwenye chombo cha kupimia. Angesukasuka chombo hicho ili nafaka ijae vizuri. Kisha angeendelea kujaza hadi nafaka imwagike kutoka kwenye chombo hicho. Hii inamaanisha kwamba ukitoa kwa ukarimu utapokea zawadi zenyenye ukarimu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Wafanyabiashara au wachuuzi wako vipi katika utamaduni wako? Je, tabia ya mfanyabiashara inabadilika ukinunua kutoka kwake mara nyingi?

Yesu anaonya wafuasi wake kwa kuwaambia mithali au usemi wenye hekima, kuhusu vipofu wawili. Yesu anawaonya wasifuate viongozi vipofu au wataanguka kwenye shimo. Yesu anasema kwamba ni muhimu kuwa na mwalimu mzuri. Wanafunzi watafuata mfano wa mwalimu wao, uwe mzuri au mbaya.

Yesu anawafundisha wafuasi wake kuhusu uongozi. Wanafunzi wake hawawezi kuwafundisha

wengine ikiwa hawako tayari kuchunguza maisha yao wenyewe kwanza. Wanahitaji kubadili mambo katika maisha yao ambayo hayafuati mafundisho ya Yesu. Ni kwa kufanya hivyo tu ndipo wanaweza kuwasaidia wengine kuchunguza na kubadili maisha yao.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Kiongozi mzuri katika utamaduni wako ana sifa gani? Watu wanaonaje viongozi wanaposema jambo moja na kufanya kinyume chake?

Yesu anatumia mfano wa kibanzi kwenye jicho ili kusisitiza jambo hili. Yesu anawakosoa kwa kuona kasoro ndogo, au vibanzi, katika maisha ya watu wengine wakati wao wenyewe walikuwa na kasoro kubwa, au maboriti, katika maisha yao. Watu ambaao wamepofushwa na dhambi zao wenyewe hawawezi kuwasaidia wengine. Yesu alitumia neno mnafiki kama onyo. Mnafiki ni mtu anayefanya mambo tofauti na yale anayosema.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

Luke 6:37-42

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Yesu anawaambia wafuasi wake wasihukumu au kulaumu wengine, au itawafanyakia.

Tukio la pili: Kisha Yesu anatoa mifano miwili. Mfano wa kwanza unahu su mtu kipofu akimwongoza kipofu mwengine. Mfano wa pili unahu su mtu mwenye boriti kwenye jicho lake akijaribu kuondoa kibanzi kidogo kwenye jicho la rafiki yake.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, au wanafunzi 12 wa karibu
- Umati wa wanafunzi wake
- Umati wa watu
- Vipofu wawili
- Watu wawili wenye kitu machoni mwao

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hazungumzi mahakimu wanadamu bali umati kwa ujumla.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kibanzi kwenye jicho na boriti ndani ya jicho ni mifano inayomaanisha dhambi katika maisha ya mtu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawaambia wanafunzi wake mambo mawili ambayo hawapaswi kufanya, na mambo mawili ambayo wanapaswa kufanya. Yesu anawaambia matokeo ya kila tendo. Kisha Yesu anaeleza jinsi kutoa kwa ukarimu ilivyo. Ni kama muuzaji wa nafaka anayeweka nafaka kwenye chombo cha kupimia. Kisha mfanyabiashara huyo anashindilia na kusukasuka nafaka, kisha muuzaji anaendelea kumwagilia nafaka zaidi hadi ijae kabisa na kumwagika.

Kisha Yesu anatumia maswali kutoa onyo kuhusu uongozi. Yesu hatarajii jibu kwa maswali haya. Yesu anatumia maswali haya kueleza kwamba kipofu anayemwongoza kipofu mwngine hana maana kwa sababu wote wataanguka. Yesu anaeleza umuhimu wa kufundishwa vizuri na mwalimu mzuri, kwa sababu mwanafunzi atakuwa kama mwalimu.

Yesu anatumia tena swalii kufanya mafundisho yake yaye wazi kabisa. Yesu analinganisha mtu mwenye boriti ndani ya jicho lake akijaribu kumsaidia mtu mwngine mwenye kibanzi jichoni mwake. Yesu anawaambia wale wanaosikiliza jambo hili ili wachunguze na kubadili tabia zao kabla ya kumwambia mtu mwngine abadilike.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

Luke 6:37-42

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, au wanafunzi 12 wa karibu
- Umati wa wanafunzi wake
- Umati wa watu
- Vipofu wawili
- Watu wawili wenye kitu machoni mwao

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza kipofu akimwongoza kipofu mwngine na kutumbukia shimonii. Igiza mtu mwenye boriti kubwa machoni mwake ambaye hawezu kuona vizuri. Anajaribu kuondoa kibanzi kidogo ndani ya jicho la mtu mwngine.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Yesu anaendelea kuwapa wafuasi wake maagizo kuhusu mwenendo. Yesu anawaambia wasihukumu na kulaumu wengine. Ili wasihukumiwe wala kulaumiwa. Kisha Yesu anawaambia wafuasi wake wawasamehe wengine ili Mungu awasamehe. Anawaambia wapeane ili wapewe. Yesu anasema kwamba jinsi unavyopima ndivyo utakavyopimiwa. Kipimo kizuri kitakuwa kama muuzaji anayeshindilia nafaka kwenye chombo cha kupimia, anasukasuka, kisha anaimimina hadi imwagike.

Yesu anatoa mfano kuhusu uongozi kwa kutumia mfano wa kipofu anayemwongoza kipofu mwenzake kwa njia ya swalii. Yesu anaeleza kwamba wote wawili wataanguka. Yesu anaeleza jinsi mwanafunzi aliyehitimu kikamilifu anakuuwa kama mwalimu. Yesu anatumia mfano wa mtu mwenye boriti kubwa ndani ya jicho lake anayejaribu kumsaidia rafiki yake mwenye kibanzi kidogo machoni mwake. Kisha Yesu anawaita watu hawa wanafiki. Yesu anawaambia waondoe boriti kubwa kwanza ili waweze kuona vizuri ili waweze

kumsaidia yule mtu mwingine kuondoa kibanzi kidogo ndani ya jicho lake.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaogiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Sitaki kuhukumiwa kama vile ninavyowahukumu wengine.", "Ninahitaji kubadiliwa. Ninahisi kama nimekuwa kama kipofu anayewaongoza wengine.", na "Ninapaswa kuacha kujaribu kuwarekebisha marafiki zangu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

Luke 6:37-42

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawafundisha **wanafunzi** wake karibu na **Bahari ya Galilaya**. Hakikisha kwamba unatafsiri wanafunzi na Bahari ya Galilaya kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaambia wanafunzi wake **wasihukumu** au kumlaumu mtu kwa kufanya kosa fulani. Yesu hakutaka wafuasi wake wamlaumu mtu isivyo haki. Hili haliwahusu viongozi amba walipaswa kufanya maamuzi mahakamani kuhusu ikiwa jambo fulani lilikuwa sawa au kosa.

Yesu anawaambia wanafunzi wake **wasilaumu** au kusema kwamba mtu ana hatia na anastahili kuadhibiwa kwa sababu amefanya jambo baya. Badala yake, wanafunzi wanapaswa **kusamehe**. Hakikisha kwamba unatumia tafsiri ileile ya kusamehe ambayo umetumia katika vifungu viliviyotangulia. Neno kusamehe liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anapotoa mfano wa mfanyabiashara. Mfanyabiashara huyo **anashindilia** nafaka ili ijae nafasi ndogo iwezekanavyo. Hili lilitimwezesha kumimina zaidi. Nafaka **ilisukwasukwa** ili ijae vizuri na ahakikishe kwamba chombo hicho kilikuwa kimejaa kabisa. **Kumwagika** kunamaanisha kwamba mfanyabiashara aliweka nafaka nyingi kwenye chombo hicho hadi ikamwagika. Yesu anasema kwamba mfanyabiashara anatoa nafaka nyingi sana hivi kwamba **itamwagika pajani mwako**. Katika muktadha huu, paja linamaanisha mfuko au mkoba uliotengenezwa kwa kukunja joho la mtu. Ilikuwa desturi ya Wayahudi kwa watu wanaonunua nafaka kukunja majoho yao ili kutengeneza mfuko.

Mfanyabiashara angemimina nafaka ndani ya mfuko na mnunuzi angebeba nafaka kwa njia hii.

Ikiwa hii sio desturi yenu, unaweza kutumia neno la jumla, kama kikapu, kwa chombo cha nafaka.

Yesu anatumia ulinganisho kuzungumza kuhusu kuwashukumu wengine. Yesu anatumia maneno **kibanzi kilicho ndani ya jicho la ndugu yako** kurejelea kipande kidogo sana cha mba, majani, au vumbi inayoingia ndani ya jicho la mtu mwingine. Ndugu inamaanisha mtu wa dini moja, si mtu wa ukoo. Yesu analinganisha kibanzi na dhambi ndogo au kosa katika maisha ya mtu. Pia anatumia maneno **boriti iliyo ndani ya jicho lako mwenyewe** kumaanisha kipande kikubwa cha mba kinachozua mtu kuona. Haiwezekani kipande kikubwa cha mba kiwe ndani ya jicho la mtu. Yesu anatia chumvi mfano huu ili kusisitiza tofauti kati ya kitu kidogo na kitu kikubwa. Kupitia ulinganisho huu, Yesu anasema kwamba ni kosa kumshutumu rafiki yako kwa makosa yake ilhalil hujachunguza kwanza maisha yako mwenyewe.

Yesu alitumia neno **mnafiki** kama onyo. Inamaanisha mtu anayejfanya kuwa mtu mwingine. Mnafiki anaweza kuamini kwamba anamheshimu Mungu, lakini hampendi na kumheshimu kikweli. Neno mnafiki liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau

mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingle alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 6:43-49

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 6:43-49 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

Luke 6:43-49

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawafundisha wanafunzi wake karibu na Bahari ya Galilaya. Yesu aliwafundisha wafuasi wake jinsi ya kuwa viongozi wazuri. Yesu sasa anatumia mifano miwili kuonyesha kwamba matendo ya mtu yanaonyesha ikiwa kweli

anamfuata Yesu. Yesu anataka watu wasikie mafundisho yake na pia kuyatii.

Yesu anatumia mfano wa miti kuonyesha kwamba matendo ya mtu yanaonyesha yeye ni mtu wa aina gani. Yesu anasema kwamba mti mzuri hauwezi kuzaa matunda mabaya. Mti mbaya hauwezi kuzaa matunda mazuri. Hii ilikuwa njia nyingine ya kusema kwamba watu wema hawapaswi kutenda maovu. Yesu anasema kwamba matendo ya mtu yanaonyesha yeye ni nani.

Komea hapa na mjadili na timu yako. "Mtu mwema" hufanya matendo ya aina gani katika utamaduni wako? "Mtu mbaya" hufanya matendo ya aina gani katika utamaduni wako?

Yesu anasema kwamba tini haziwezi kuchunwa kutoka kwa mimea yenye miiba. Tini ni matunda yanayokua kwenye mti. Tini hazikui kwenye mimea yenye miiba, kwa hivyo hili haliwezekani. Yesu pia anatumia mfano wa kuchuna zabibu kwenye michongoma. Zabibu ni matunda matamu yanayokua kwenye matawi. Michongoma ilikuwa aina nyingine ya mmea wenye miiba. Michongoma haizai matunda. Yesu anatoa muhtasari kwa kusema kwamba watu wema hufanya mambo mema na moyo mwovu hufanya matendo maovu. Kwa Wayahudi, moyo ulikuwa sehemu ya mtu iliyotumiwa kufikiri, kuhisi, na kuamua mambo. Yesu anadokeza kwamba mawazo na imani ya mtu hudhibiti mambo anayosema na jinsi anavyotenda.

Koma hapa na uonyeshe timu yako picha ya tini, picha ya zabibu, na picha ya mmea wa miiba.

Yesu anasema kwamba watu wengi wanamwita Bwana, au sayidi, wamheshimu, lakini hawatii maneno yake. Yesu anatumia mfano, au hadithi fupi inayofundisha maana ya ndani zaidi kuhusu Mungu.

Yesu anatumia ulinganisho wa wajenzi wawili kufundisha tofauti kati ya kusikiliza na kutii. Anasema mjenzi mmoja alichimba sana. Hii inaonyesha kwamba mtu huyo alifanya jitihada kubwa ya kuhakikisha kwamba nyumba yake ilikuwa na msingi thabiti. Msingi ni upande wa chini unaoegemeza nyumba. Mwamba ni safu ya mwamba iliyo chini ya ardhi. Hairejelei mawe madogo. Kina chake kinaweza kuwa kati ya sentimita 20 na mita kadhaa. Hii inaonyesha kwamba mtu huyo alihitaji kuchimba sana ili kuhakikisha kwamba nyumba yake ilikuwa imara na salama.

Ikiwa nyumba hujengwa kwa njia tofauti katika eneo lenu, unaweza kubadili mfano huu kulingana

na utamaduni wako. Eleza jinsi mtu anavyoweza kujenga nyumba iliyo imara. Kisha ueleze mtu anayejenga kwa njia isiyofaa.

Yule mtu mwingine anajenga nyumba yake kwenye mchanga. Hii inawakilisha mtu anayemsikiliza Yesu lakini hayatii maneno yake. Nyumba yake itaharibika kabisa dhoruba itakapokuja. Yesu anatumia mfano huu kusema kwamba wafuasi wake hawapaswi kusikiliza tu mafundisho yake, bali pia kuyatii.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Kuna aina gani ya dhoruba au majanga ya asili katika eneo lako? Nini hufanyikia nyumba ambazo hazijajengwa vizuri wakati dhoruba au majanga ya asili yanapotokea?

Huu ulikuwa mwisho wa mahubiri ya Yesu.

Ujumbe wa Yesu unaonyesha kwamba anataka wafuasi wake waishi kwa njia tofauti na jinsi wengine walivyoishi. Yesu anawafundisha wafuasi wake jinsi ya kutenda na kufikiri kwa njia ambayo inamfurahisha Mungu. Hii ilikuwa ni pamoja na kupenda maadui na kuitikia kwa shangwe wanapokabili mateso. Yesu anawaandaa wafuasi wake kwa ajili ya hali ngumu ambazo watakabiliana nazo.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

Luke 6:43–49

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Yesu anaeleza jinsi mtu mwema huzaa mema na mtu mbaya huzaa mabaya. Yesu anaeleza hili kwa kutoa mfano kuhusu miti.

Tukio la pili: Yesu anawahoji watu wanaomwita Yesu "Bwana" lakini hawafanyi yale ambayo Yesu anasema. Yesu anatumia mifano ya kujenga nyumba ili kufundisha somo hili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, au wanafunzi 12 wa karibu
- Umati wa wanafunzi wake
- Umati wa watu
- Watu wawili wanaolinganishwa ni miti
- Wajenzi wawili wa nyumba

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anapotaja kuhifadhi vitu vizuri, inamaanisha kuweka vitu vizuri. Ni kama mtu anayeweka vitu vizuri, kama vile vitu vyenye manufaa, au chakula kizuri, ambaye atawenza kuwa na vitu hivyo vya kutumia au chakula hicho cha kula katika siku zijazo. Vivyo hivyo, mtu anayehifadhi vitu vizuri moyoni au akilini mwake ataonyesha na kufanya mambo mazuri.

Yesu anazungumzia matokeo tofauti kutoka moyoni. Mtu hutoa mema ikiwa moyoni mwake ameweka mema. Ikiwa maovu yamebekwa kwenye hazina ya moyo, atatoa maovu katika maisha yake. Yesu alisema kwamba kinywa hunena yaliyo moyoni.

Yesu anatumia Mfano wa watu wawili wanaojenga nyumba. Yesu anaeleza kwamba watu wanaomsikiliza na kufanya yale anayosema ni kama mtu anayejenga nyumba kwenye mwamba na inaimarika. Mtu anayemsikia Yesu na hafanyi yale anayosema ni mtu anayejenga nyumba yake kwenye mchanga. Nyumba yake itaharibika dhoruba itakapokuja.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

Luke 6:43–49

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume, au wanafunzi 12 wa karibu
- Umati wa wanafunzi wake
- Umati wa watu
- Watu wawili wanaoliganishwa ni miti
- Wajenzi wawili wa nyumba

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza mfano wa miti kama mlinganisho na watu. Huenda timu ikahitaji kutumia vitu fulani ili kuonyesha miti inayozaa matunda mazuri na miti inayozaa matunda mabaya. Wakati huohuo, onyesha mtu mmoja akitoa vitu vizuri na mwininge akitoa vitu vibaya. Timu inahitaji kuweka wazi kwamba kuna ulinganisho.

Hakikisha kwamba timu inaigiza mfano wa kujenga nyumba wakati uleule ambapo mtu anamsikiliza Yesu na anafanya au hafanyi yale anayosema. Mtu anayejenga kwenye msingi imara anapoigiza, hakikisha kwamba mtu anayemsikiliza Yesu na kufanya yale ambayo Yesu anasema anaigiza wakati huohuo. Kisha, mtu anayejenga bila msingi imara anapoigiza, hakikisha kwamba mtu anayesikiliza lakini hatii anaigiza wakati huohuo.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Yesu anatoa mfano wa mti unaozaa matunda mazuri au matunda mabaya ukilinganisha na mtu anayefanya mambo mema au mambo mabaya. Vitendo vya mtu huonyesha yaliyo moyoni mwake.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza umati, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nia yangu ni nzuri, lakini ninafanya mabaya.", "Si inatosha kwamba niko hapa nikisikiliza?", na "Nataka kutoa matunda mazuri." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anawahoji watu wanaomwita Bwana lakini hawafanyi yale ambayo Yesu anasema. Yesu anasema kwamba mtu anayekuja kwake na

kusikiliza maneno yake na kuyatenda ni kama mtu anayejenga nyumba juu ya msingi imara. Mafuriko yanapokuja, nyumba inasimama kwa sababu ya msingi huo. Lakini mtu anayesikia lakini hafanyi yale ambayo Yesu anasema, ni kama mtu anayejenga bila msingi. Mafuriko yanapokuja nyumba inabomoka.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza wajenzi, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nashukuru nimepata mwamba wa kujenga juu yake.", "Mafuriko hayakutarajiwa", na "Nilipaswa angalau kuweka msingi mzuri chini ya nyumba."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

Luke 6:43-49

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawafundisha **wanafunzi** wake karibu na **Bahari ya Galilaya**. Hakikisha kwamba unatafsiri wanafunzi na Bahari ya Galilaya kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu analinganisha watu na miti ya matunda. Yesu anatumia mfano wa mtini. **Matini** ni matunda madogo, matamu yanayokua kwenye mti. Haina miiba. Yesu pia anatumia mfano wa zabibu. Zabibu ni matunda matamu yanayokua kwenye matawi. Hazina miiba.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha za tini na zabibu ikiwa bado hujawaonyesha. Ikiwa hakuna tini au zabibu katika eneo lako, unaweza kutumia neno la jumla kama tunda.

Anasema kwamba **mtu mwema hutoa mambo mema kutoka kwenye hazina ya moyo wake**. Sawa na mfano wa mwanabiashara, mfano huo ni mfano wa chombo kilichojaa sana hivi kwamba kinaanza kujaa. Katika muktadha huu, inamaanisha kwamba mawazo na imani ya mtu hudhibiti mambo anayosema. Kwa Wayahudi, moyo ulikuwa sehemu ya mtu iliyotumiwa kufikiri, kuhisi, na kuamua mambo. Maneno ya mtu yanaonyesha mawazo na tabia yake ya kweli. Haya ni maneno yanayopaswa kusisitizwa katika mfano wa Yesu wa miti.

Yesu anasema kwamba watu wanamwita **Bwana**, Bwana. Hapa neno hili linamaanisha bwana au mtu mwenye mamlaka juu ya wengine. Watu walimwita bwana wao lakini hawakutii mafundisho yake.

Tafsiri Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Nyumba hizo zilijaribiwa na **mafuriko**. Hii inarejelea mto wenyewe nguvu, unaotiririka kwa kasi. Nyumba iliyojengwa kwenye mwamba ilikuwa imara wakati mafuriko yalipoanza.

Komea hapa na uonyeshe timu yako video ya mafuriko ikiwa bado hujawaonyesha.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewaka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 7:1-10

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 7:1-10 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 7:1-10

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Baada ya mahubiri ya Yesu, Luka anaendeleza hadithi yake ya huduma ya Yesu. Luka anatuambia kwamba Yesu anarudi Kapernaumu. Hata ingawa Luka hawataji, tunajua kutoka kwa hadithi zinazofuata kwamba baadhi ya wanafunzi wa Yesu wako pamoja naye. Luka anaelezea afisa wa Roma akiwatuma viongozi wa Wayahudi wamwombe Yesu amponye mtumishi wake mgonjwa. Yesu anashangazwa na imani ya afisa wa Roma.

Yesu anamaliza mahubiri yake kuhusu jinsi Mungu anataka watu waishi. Yesu anarudi Kapernaumu. Tayari Yesu alikuwa amefundisha katika sinagogi la Kapernaumu na kuwaponya watu wengi katika mji huu. Kapernaumu iko karibu na Bahari ya Galilaya hivyo Yesu hakuhitaji kusafiri mbali. Baadhi ya wanafunzi wake wako pamoja naye. Kuna jemadari anayeishi Kapernaumu ambaye mtumishi wake ni mgonjwa sana. Jemadari ni afisa wa Roma aliyekuwa akisimamia askari 100. Jemadari huyu ni mtu wa Mataifa. Hata hivyo, mtumishi wa afisa ni mgonjwa. Neno la Kigiriki linalomaanisha mtumishi linamaanisha mtumwa na linamaanisha mtu anayemilikiwa na bwana wake. Watumishi hawakuwa na haki na

walimfanya kazi bwana wao bila kulipwa. Luka anatuambia kwamba afisa huyo anamthamini mtumishi huyu na anamwona kuwa ni muhimu. Lakini mtumishi huyo ni mgonjwa sana hivi kwamba anakaribia kufa.

Komea hapa na uonyeshe picha ya jemadari wa Roma.

Afisa huyo alisikia kwamba Yesu alikuwa akiwaponya watu. Anajua kwamba Yesu ni Myahudi. Afisa huyo hahisi kwamba anastahili kwenda kwa Yesu. Anaamua kuwatuma wazee wa Kiyahudi kwa Yesu kwa niaba yake. Wazee humaanisha wanaume wakongwe. Hapa neno hili linamaanisha wanaume amba ni viongozi wanaoheshimiwa katika jumuiya yao ya Kiyahudi. Kwa kuwa afisa huyo si Myahudi, anaamini kwamba hawezi kumfikia Yesu. Afisa huyo anawatuma wazee kwa niaba yake wamwombe Yesu amsaidie. Afisa huyo anataka Yesu amponye mtumishi wake.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Nini humfanya mtu awe mgeni katika jamii yenu? Mtu mgeni anamfikiaje kiongozi au mwalimu kwa heshima katika jamii yako?

Wazee wa Kiyahudi wanamsihi Yesu amponye mtumishi wa afisa huyo. Wanaeleza kwamba afisa huyo ni mtu mzuri. Wazee wanamwambia Yesu kwamba afisa huyo ni rafiki wa Wayahudi. Wanasema kwamba afisa huyo hata amesaidia kujenga sinagogi la Kapernaum au mahali pa ibada pa Wayahudi ambapo Yesu alikuwa amefundisha hapo awali. Hii haimaanishi kwamba alilijenga kihalisi, lakini kuna uwerekano mkubwa kwamba alilipa ili lijengwe au alipata ruhusa ya kulijenga kutoka kwa serikali ya Roma. Ombi lao kwa Yesu la kumponya mtumishi huyo linaonekana kuwa rahisi. Lakini katika utamaduni wa Wayahudi, viongozi wa kidini na walimu hawangeweza kuingia ndani ya nyumba ya Mtu wa Mataifa au mtu ambaye hakuwa Myahudi. Waliamini kwamba hilo lingewafanya kuwa najisi au wasiofaa kumtumikia Mungu. Huenda wazee walitarajia kwamba Yesu hangetaka kwenda nyumbani kwa afisa huyo. Wanaeleza kwa nini afisa huyo anastahili msaada wa Yesu.

Yesu anakubali kwenda nyumbani kwa afisa huyo. Yesu anapokaribia nyumba hiyo, marafiki wa afisa huyo wanakutana naye na ujumbe. Afisa huyo aliwapa ujumbe huu kwa Yesu: "Bwana, usijisumbue, kwani mimi sistahili wewe kuingia chini ya dari yangu. Ndiyo maana sikujiona hata ninastahili kuja kwako wewe. Lakini sema neno tu,

naye mtumishi wangu atapona. Kwa kuwa mimi mwenyewe ni mtu niliyewekwa chini ya mamlaka, nikiwa na askari chini yangu. Nikimwambia huyu, 'Nenda,' yeze huenda; na mwengine nikimwambia, 'Njoo,' yeze huja. Nikimwambia mtumishi wangu, 'Fanya hivi,' yeze hufanya."

Katika hotuba hii, rafiki ya afisa huyo anamwambia Yesu ujumbe ambao afisa huyo alimwambia aseme. Aliripoti kile ambacho afisa huyo alisema kana kwamba afisa huyo alikuwa akizungumza.

Afisa huyo anatumia neno Bwana kumrejelea Yesu. Hili linamaanisha bwana au mtu mwenye mamlaka juu ya kitu. Afisa huyo alimtambua Yesu kuwa mtu mwenye mamlaka kutoka kwa Mungu. Afisa huyo hataki Yesu aingie nyumbani kwake. Hakuwa fidhuli. Afisa huyo anajua kwamba Yesu, ambaye ni mwalimu wa Kiyahudi, angekuwa najisi kulingana na desturi ya Wayahudi kwa kuingia nyumbani kwake. Angekuwa najisi kwa sababu afisa huyo ni mtu wa Mataifa, au si Myahudi.. Afisa huyo ana hakika kwamba neno la Yesu pekee linaweza kumponya mtumishi wake kutoka mbali. Afisa huyo anamwambia Yesu kwamba anajua jinsi ilivyo kuwa chini ya mamlaka na kuwa na mamlaka, au haki ya kutenda. Afisa huyo alipaswa kuwatii wakuu wake, na askari wake walipaswa kumtii. Afisa huyo anaamini kwamba Mungu alimpa Yesu mamlaka. Anajua kwamba Yesu anapoamuru jambo fulani lifanyike litafanyika.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Nani ana mamlaka katika utamaduni wako? Nini hufanyika mtu asipotii amri iliyotolewa na mamlaka? Ni muhimu kutii amri katika hali gani?

Maneno ya afisa huyo yanamfurahisha na kumshangaza Yesu. Yesu anafurahi kwamba afisa huyo ana imani kama hiyo. Yesu anageuka kwa umati na kuwaambia kwamba hajawahi kuona imani kubwa kama hiyo hata katika Israeli. Kwa kusema Israeli, Yesu anamaanisha Wayahudi kwa jumla. Yesu alitarajia Wayahudi wamwamini, lakini hakutarajia Mtu wa Mataifa, au asiyé Myahudi, amwamini. Luka anafananisha kutoamini kwa Wayahudi na imani ya mtu wa Mataifa. Afisa huyo alijua neno moja kutoka kwa Yesu lingeweza kumponya mtumishi wake. Marafiki wa afisa huyo wanaporejea nyumbani kwa afisa huyo, wanamkuta mtumishi huyo akiwa amepona.

Luka anaandika mengi kuhusu kuwajumuisha watu wasio Wayahudi katika Ufalme wa Mungu. Hii ni moja ya hadithi kuhusu Yesu ambayo Luka anatumia kutukumbusha kwamba Yesu alitaka kuwajumuisha watu wote katika Ufalme wake. Kitu

pekee ambacho watu walihitaji kufanya ni kumwamini [.] {.mark}. Yesu anafanya hili hasa kwa kuwa tayari kuingia nyumbani kwa afisa huyo na kwa kusifu imani ya afisa huyo. Hadithi hii ni sawa na nabii Elisha ambaye pia alimponya askari wa Mataifa. Yesu anaonyesha mamlaka yake kutoka kwa Mungu na utambulisho wake kama Masihi au Mwokozi Aliyahidiwa.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 7:1-10

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu anaingia Kapernaumu pamoja na wafuasi wake baada ya kufundisha nije ya jiji. Wazee wa Kiyahudi wanaenda kwa Yesu. Wanamwomba Yesu kwa niaba ya jemadari amponye mtumishi wake ambaye ni mganjwa.

Tukio la pili: Yesu anakubali kwenda nyumbani kwa jemadari. Alipokuwa anatembea, marafiki wa jemadari wanakutana na Yesu na ujumbe. Jemadari anamwomba Yesu aseme neno moja na mtumishi wake atapona.

Tukio la tatu: Yesu anashangaa. Anawaambia wafuasi wake kwamba hajawahi kuona imani kama hiyo katika Israeli.

Tukio la nne: Marafiki wa jemadari wanarudi nyumbani kwake na kumpata mtumishi akiwa amepona.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Jemadari
- Mtumishi wa Jemadari
- Wazee wa Kiyahudi
- Marafiki wa Jemadari
- Wafuasi wa Yesu
- Umati

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyé madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Baada ya kuwafundisha watu, Yesu anarudi Kapernaumu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kwa kawaida Wayahudi hawakupenda Waroma. Lakini Wayahudi katika mji huu wanampenda afisa huyu wa Roma kwa sababu amekuwa rafiki kwao.

Kuna afisa wa Roma. Mmoja wa watumishi wake ni mganjwa, yuko karibu kufa. Afisa huyo alikuwa amesikia kuhusu Yesu na miujiza aliyoifanya. Baadhi ya viongozi wa Kiyahudi wanamjia Yesu. Viongozi wa Kiyahudi wanamwomba Yesu amsaidie afisa wa Roma na kumponya mtumishi huyo. Viongozi wa Kiyahudi walieleza jinsi afisa huyu alivyowapenda Wayahudi.

Afisa wa Roma anahisi kwamba hastahili kuwa karibu na Yesu. Ndiyo sababu anawatuma wazee wa Kiyahudi.

Yesu anakubali kumsaidia mtu huyo. Anaanza kutembea kuelekea nyumbani kwa afisa huyo pamoja na wazee wa Kiyahudi. Afisa wa Roma anawatuma marafiki fulani wakutane na Yesu. Marafiki wanamwambia Yesu kwamba afisa huyo hastahili heshima ya Yesu kuingia nyumbani kwake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba afisa wa Roma anajua sana jinsi mamlaka inavyofanya kazi.

Afisa wa Roma anamwomba Yesu azun gumze tu na mtumishi wake atapona.

Afisa wa Roma analinganisha mamlaka juu yake na mamlaka yake juu ya askari na mamlaka ambayo Yesu anayo kutoka kwa Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anafanya imani wazi ya afisa huyo ijulikane hadharani. Maneno ya Yesu yanaonyesha ulinganifu kati ya afisa huyo na Wayahudi katika Israeli.

Yesu anashangaa kusikia ujumbe wa marafiki wa afisa huyo. Yesu anawaambia umati kwamba hajawahi kuona imani kama hiyo katika Israeli yote. Marafiki wa afisa huyo wanapofika nyumbani kwa afisa huyo wanapata mtumishi akiwa amepona.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 7:1-10

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Jemadari / afisa wa Kirumi
- Mtumishi wa Jemadari
- Wazee wa Kiyahudi
- Marafiki wa Jemadari
- Wafuasi wa Yesu
- Umati

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza kwamba Jemadari hamkaribii Yesu, bali yuko nyumbani kwake.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Yesu akigeuka kuzungumza na umati. Hili linaonyesha umuhimu wa imani ya afisa huyo.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akitembea huko Kapernaumu. Anasimamishwa na wazee wa Kiyahudi. Wanamwambia Yesu kuhusu jemadari huyo. Wanamwomba amponye mtumishi wa afisa huyo anayependa na kuheshimiwa na afisa huyo. **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaoigiza wazee, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Natumai kwamba Yesu atakuja kuja." "Najua kwamba hili ni ombi lisilo la kawaida." "Afisa huyu ni mkarimu sana kwa watu wetu. Anastahili usaidizi wa Yesu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akienda nyumbani kwa jemadari pamoja na umati, wanafunzi wake, na wazee wa Kiyahudi. Jemadari anawatuma marafiki zake kwa Yesu na ujumbe. Anamwaambia Yesu asije, lakini aseme neno tu na mtumishi wake atapona. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza jemadari, "Unahisi Unaweza kusikia, "Sistahili Yesu kuingia nyumbani kwangu." "Ninajua kwamba Yesu ana mamlaka kutoka kwa Mungu." "Ikiwa atasema tu, mtumishi wangu atapona." Anzisha uigizaji tena.

Muulize muigizaji anayeigiza marafiki wa jemadari, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Na mtumishi

wake je?" "Hakuna mtu ambaye ana uwezo wa kuponya kutoka mbali." "Kwa nini alimzuia asiingie nyumbani?" Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akishangaa. Anawaambia wafuasi wake kwamba hajawahi kuona imani kama hiyo katika Israeli. **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaoigiza wafuasi, "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia, "Kuchanganyikiwa." "Mtu wa Mataifa anawezaje kuwa na imani kwa Mungu?" "Je, hatujaonyesha imani?" Anzisha uigizaji tena.

Marafiki wa Jemadari wanarudi nyumbani kwa jemadari na mtumishi amepona kabisa.

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 7:1-10

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anarudi Kapernaumu. Kuna **jemadari** ambaye anaishi Kapernaumu. Jemadari ni afisa wa jeshi anayeongoza askari 100. Jemadari huyu alikuwa mtu wa Mataifa na Mrumi. Kumbuka kutumia neno lile ambalo umetumia hapo awali. Jemadari liko kwenye faharasa kuu.

Komea hapa na uonyeshe picha ya jemadari ikiwa bado hujaonyesha.

Mtumishi wa jemadari ni mgonjwa. Neno la Kigiriki la **mtumishi** hutafsiriwa kama mtumwa. Watumishi hawakuwa na haki na waliwafanya kazi mabwana wao bila kulipwa. Neno mtumishi liko kwenye faharasa kuu. Kumbuka kutumia neno lilelile ambalo umetumia katika vifungu viliviyotangulia.

Luka anatuambia kwamba mtumishi huyo **anathaminiwa sana** na jemadari huyo. Hii inamaanisha kwamba alikuwa mwenye thamani na mwenye kuheshimiwa. Jemadari alimpenda mtumishi wake na kumwona kuwa muhimu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Ungeongaje kuhusu mtumishi kama huyu katika utamaduni wako? Ungetumia maneno gani?

Jemadari anawatuma wazee wa Kiyahudi kuzungumza na Yesu. Wanamwomba Yesu amsaidie jemadari kwa sababu **analipenda taifa letu**. Hapa taifa linamaanisha watu wa Kiyahudi wala si serikali ya kisiasa. **Taifa** liko kwenye faharasa kuu. Hii ingekuwa ni pamoja na **wazee** wa Kiyahudi na Yesu. Neno wazee liko kwenye faharasa kuu. Wazee wanasema kwamba afisa wa

Roma ni rafiki na huwasaidia Wayahudi. Mojawapo ya njia ambazo afisa huyo alionyesha hili ni kwa kuwasaidia Wayahudi kujenga sinagogi la Kapernaumu. Hakikisha kwamba unatumia tafsiri ileile ya **sinagogi** ambayo umetumia katika vifungu viliviyotangulia. Neno **sinagogi** liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anakubali kwenda nyumbani kwa afisa huyo. Kabla ya kufika, marafiki wa afisa huyo wanakutana na Yesu ili kumpa ujumbe kutoka kwa jemadari huyo. Jemadari anasema, "**Bwana, usijisumbue.**" Hapa neno Bwana linamaanisha sayidi au mtu mwenye mamlaka. Jemadari anatambua kwamba Yesu ana mamlaka kutoka kwa Mungu. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu. Usijisumbue ni njia ya heshima ya kusema, "Sitaki kukusumbua au kukutaabisha." Afisa huyo hataki Yesu awe najisi au asiyefaa kumtumikia Mungu, kwa kuingia nyumbani kwake kwa sababu ye ye ni mtu wa Mataifa. Afisa huyo anajua kwamba si lazima aingie nyumbani kwa sababu anaweza kumponya mtumishi wake akiwa mbali. Afisa huyo anaamini kwamba Yesu ana **mamlaka** ya kuponya kutoka kwa Mungu Hakikisha kwamba unatafsiri mamlaka kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mamlaka liko kwenye faharasa kuu.

Jemadari anaposema **ingia chini ya dari yangu.** Hii inamaanisha, "Ingia nyumbani kwangu."

Tumia neno la kawaida katika lugha yako linalomaanisha mtu anayeingia nyumbani kwa mtu mwingine kama mgeni.

Yesu **anashangaa.** Hili ni itikio zuri. Anafurahi na kushangazwa na imani ya jemadari. Yesu anasema, "**Sijaona imani kubwa namna hii hata katika Israeli.**" Hapa imani inamaanisha kuamini na kuwa na hakika kwamba Yesu anaweza kufanya jambo fulani. Hakikisha kwamba unatafsiri imani kama vile umetafsiri hapo awali. Neno **imani** liko kwenye faharasa kuu. Yesu anaposema Israeli, anamaanisha watu wa Kiyahudi kwa jumla. Wayahudi waliamini kwamba Yesu angeweza kumponya mtu kwa kumgusa. Lakini afisa wa Mataifa aliamini kwamba Yesu angeweza kuponya akiwa mbali kwa kusema neno tu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, similia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 7:11-17

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 7:11-17 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 7:11-17

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Baada ya kumponya mtumishi wa jemadari, Yesu na wanafunzi wake wanasafiri kutoka Kapernaumu hadi mji wa Galilaya unaoitwa Naini. Luka anaangazia huruma ya Yesu kwa mjane ambaye mwanawewe amekufa. Yesu anamfufua mwana wake na watu wanashangaa. Umaarufu wa Yesu unaendelea kuenea katika Yudea na nchi jirani.

Muda mfupi baada ya kumponya mtumishi wa jemadari, Yesu anasafiri kutoka Kapernaumu hadi mji unaoitwa Naini. Wanafunzi wa Yesu na umati mkubwa wanamfuata. Mji mdogo wa Naini ulikuwa maili sita au kilomita 9.6 kutoka Nazareti. Ulikuwa maili 25, au kilomita 40.2 kutoka Kapernaumu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya mahali ambapo Naini, Nazareti, na Kapernaumu ipo. Onyesha njia ambayo Yesu angepitia.

Yesu anafika kwenye lango la mji, au mlango ambao watu waliingia na kutoka mjini. Yesu anawaona watu wakibeba maiti nje ya mji ili azikwe. Luka anakazia hasa kwamba yule aliyekufa alikuwa mwana wa pekee wa mjane. Mjane alikuwa mwanamke ambaye mume wake alikuwa amekufa. Umati wa watu kutoka kwa jamii uko naye ili kuomboleza mwana wake wa pekee. Katika desturi ya Kiyahudi, mwana alikuwa na jukumu la kumtunza mamake baba yake alipokufa. Mwanamke huyo hakuwa na msaada wowote bila mume au mwana wa kiume. Sasa alikuwa wa hadhi ya chini sana katika jamii yake.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Utamaduni wako huwachukuliaje wajane? Nani ana wajibu wa kuwatunza?

Luka anamwita Yesu Bwana, au aliye na mamlaka. Wayahudi pia walitumia neno hili kumwita Mungu. Yesu anamwona mwanamke huyo, na anamwonea huruma. Yesu anataka kumsaidia.

Yesu anamwambia mwanamke huyo, "Usilie." Hii inamaanisha kwamba mwanamke huyo alikuwa analia. Yesu anajua kwamba atamfufua mwana wake na kumpa sababu ya kufurahi. Kisha Yesu anakaribia jeneza au machela au ubao uliokuwa ukitumika kubeba maiti. Anagusa jeneza na watu waliokuwa wamebeba maiti wakaacha kutembea na kusimama kimya. Hii ilikuwa muhimu. Katika utamaduni wa Kiyahudi, kugusa maiti kulimfanya mtu awe najisi, au asiyefaa kumtumikia Mungu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya jeneza/machela iliyotumiwa kubeba wafu.

Yesu anaiambia maiti, "Kijana, nakuambia inuka." Yesu anaita maiti "kijana." Katika utamaduni wa Kiyahudi, neno hili linamaanisha mvulana aliyekuwa na umri wa zaidi ya miaka 14 lakini bado hajaoa. Kwa sababu Yesu alisema, "Nakuambia," hii inaonyesha kwamba anatoa amri. Amri yake ilikuwa yenye nguvu ya kutosha kufufua maiti. Yesu anamfanya kijana huyo awe hai tena na anaketi kwenye machela. Kijana huyo anaanza kuzungumza na Yesu anamkabidhi kwa mama yake.

Watu wanaogopa na kustaajabu kwamba Yesu ana uwezo wa kumfufua mtu. Wanajua kwamba Mungu amempa Yesu nguvu hii, kwa hivyo wanaanza kumsifu Mungu. Watu wamnaita Yesu nabii mkuo, au mwakilishi wa Mungu kwa watu wake. Walimwita nabii mkuu kwa sababu Yesu aliwakumbusha nabii Eliya.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Nini kitatokea katika mji wako ikiwa mtu angefuliwa?

Eliya alikuwa nabii anayejulikana sana kwa Wayahudi. Sababu moja iliyomfanya ajulikane sana ni kwamba alimfufua mwana wa mjane kupitia nguvu za Mungu. Ilimbidi Eliya amwombe Mungu ili mvulana huyo afufuke. Lakini Yesu anazungumza moja kwa moja na maiti na kufanya mvulana huyo afufuke. Hii inaonyesha kwamba Yesu ana mamlaka na nguvu za Mungu. Hii ndiyo sababu Luka anamwita Bwana.

Watu wanasema kwamba Mungu amekuja kuwasaidia watu wake kwa kumtuma Yesu. Watu wake ni Wayahudi. Habari kuhusu Yesu zilienea

katika nchi yote ya Wayahudi na maeneo yaliyoizunguka.

Luka anaonesha kupitia hadithi hii kwamba Yesu ana nguvu na mamlaka ya Mungu ya kufufua wafu. Kwa kumwita Yesu Bwana, Luka pia anaonesha kwamba yeze ni zaidi ya nabii tu. Muujiza mkubwa hivyo unafanya habari kuhusu Yesu zienee kote Yudea na nchi jirani.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 7:11-17

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu anasafiri kutoka Kapernaumu hadi Naini. Umati mkubwa na wanafunzi wake wanamfuata.

Tukio la pili: Yesu anafika Naini na anaona maiti inayobebwa kutoka mjini. Maiti hiyo ni ya mwana wa pekee wa mjane. Umati uko pamoja naye ukiomboleza kifo chake.

Tukio la tatu: Yesu anamwonea huruma mwanamke huyo. Anawaambia asilie. Yesu anagusa jeneza na kumwambia kijana huyo aketi. Kijana huyo an afufuka na kuketi. Anaanza kuzungumza. Yesu anamkabidhi kwa mama yake.

Tukio la nne: Watu wanashangaa. Wanamsifu Mungu. Wanaanza kuzungumza kuhusu Yesu na habari kumhusu zinaenea katika Yudea.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Umati
- Wanafunzi
- Mjane
- Umati wa Naini
- Wabeba jeneza
- Kijana

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyе madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Yesu anakaribia kijiji na umati mkubwa unaomfuata. Anafika kwenye lango la mji. Huu ulikuwa mlango wa Naini ambako watu waliingia na kutoka mjini. Msafara wa mazishi unatoka kijijini.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mjane huyo alikuwa wa hadhi ya chini katika jamii yake kwa sababu mwana wake wa pekee alikuwa amekufa. Hakukuwa na mtu aliyebacki katika familia yake ambaye angemtunza.

Mwana wa pekee wa mjane amekufa tu. Umati kutoka Naini uko pamoja naye. Yesu anamhurumia sana. Yesu anamwambia asilie.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kugusa jeneza kulimfanya mtu awe najisi kulingana na sheria ya Wayahudi. Yesu anapuza sheria hii na kwa nguvu anarudisha uhai kwa mwili uliokufa. Hii inaonesha kwamba ana nguvu na mamlaka ya Mungu.

Yesu anagusa jeneza. Watu waliokuwa wamebeba jeneza wanasmama. Yesu anazungumza na mtu aliyeckufa. Yesu anasema, kijana amka. Mvulana aliyeckuwa amekufa akaketi na kuanza kuzungumza. Yesu anamkabidhi kwa mama yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hamrudishi kihaisi mvulana huyo kwa mama yake. Yesu anamkabidhi tu mvulana huyo kwa mama yake sasa kwa kuwa yuko hai.

Umati unamsifu Mungu wakisema kwamba Mungu amewatembelea leo. Habari za tukio hili zilienea katika Yudea na mashambani.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 7:11-17

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Umati
- Wanafunzi
- Mjane
- Umati wa Naini
- Wabeba jeneza
- Kijana

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza makundi mawili tofauti, moja linalomfuata Yesu na lingine linalotoka Naini.

Hakikisha kwamba timu inaigiza umati ukishangazwa kwamba Yesu anakaribia ili kugusa jeneza.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akisafiri kwenda Naini. Umati na wanafunzi wake wanamfuata. Yesu anawaona watu wakibeba maiti kutoka lango la mji. Ni mwana wa pekee wa mjane. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Huruma." "Rehema." "Nataka kumsaidia." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akimwambia mjane huyo asilie. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza mjane, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kushangaa." "Anamaanisha nini?" "Ninawezaje kukosa kulia? Mwana wangu amekufa." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akigusa jeneza. Watu waliokuwa wamebeba jeneza wanaacha kutembea. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayeigiza wabeba geneza, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kushangaa." "Kwa nini awe najisi?" "Atafanya nini?" Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akimwambia kijana huyo aamka. Kijana huyo anaketi na kuanza kuzungumza. Yesu anamkabidhi kwa mama yake. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza mjane,

"Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kustaajabu." "Siamini kile ninachokiona!" "Ninashukuru sana Mungu alimpa Yesu nguvu ya kunirudishia mwanangu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza umati ukistaajabishwa na Yesu. Wanamsifu Mungu. Wanamwita Yesu nabii mkuu. Habari za Yesu zinaenea katika Yudea na nchi jirani. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayeigiza umati, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Yeye ni kama Eliya tu." Yesu ametumwa kutoka kwa Mungu kweli." "Lazima niambie kila mtu kilichotokea leo."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 7:11-17

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anasafiri kutoka Kapernaumu hadi Naini. Umati mkubwa na **wanafunzi** wake, au wafuasi wake wa karibu, wako pamoja naye. Hakikisha umetafsiri neno wanafunzi kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya njia ambayo Yesu alifuata kutoka Kapernaumu hadi Naini ikiwa bado hujawaonyesha.

Yesu anafika kwenye lango la mji wa Naini. **Lango la mji** linamaanisha mlango wa mji ambao watu wangeingia na kutoka. Miji mingi ilikuwa na kuta na lango la mji lilikuwa mlango kwenye ukuta. Hata hivyo, kijiji cha sasa cha Naini hakionyeshi dalili zozote za kuwahi kuwa na kuta, kwa hivyo huenda kulikuwa na lango tu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya lango la mji ikiwa bado hujawaonyesha.

Luka anatumia neno lenye maana kama **tazama** ili wasikilizaji wake wamsikilize. Neno hili linamaanisha kwamba atasema jambo muhimu. Luka anataka wasikilizaji wake wasikilize muujiza ambao Yesu atafanya wa kufufua mfu. Matoleo yote hayatumii neno hili, lakini huenda ukataka kutafuta njia ya kawaida ya kuonyesha kwamba Luka anataka watu wasikilize.

Luka anamwita Yesu **Bwana**. Neno hili linamaanisha sayidi au mtu mwenye mamlaka. Wayahudi pia walitumia neno hili kumrejelea Mungu. Hakikisha umetafsiri neno **Bwana** kama

vile umelitafsiri katika vifungu vilivytangulia. **Neno Bwana** liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anamwona mjane, au mwanamke ambaye mume wake alikuwa amekufa. **Alimhurumia sana**. Hii inamaanisha kwamba Yesu alimwonea huruma.

Je, kuna neno katika lugha yako linalomaanisha kwamba mtu anamwonea huruma mtu mwingine kwa sababu ya hali yake? Unaweba kutumia neno hilo hapa.

Yesu anamwambia mwanamke huyo asilie. Kisha anagusa **jeneza au machela**. Katika muktadha huu, jeneza, inarejelea machela au ubao uliotumiwa kubeba mtu aliyekufa hadi mahali ambapo angezikwa. Huenda hii haikuwa sanduku la mbao.

Yesu anazungumza na maiti na kumwamuru ainuke. **Mtu huyo aliyekuwa amekufa akaketi**. Hii inamaanisha kwamba Yesu anamfanya mtu huyo awe hai tena na anaketi. Hakikisha kwamba hautafsiri hili kwa njia inayomaanisha kwamba alikuwa bado amekufa alipoketi.

Kwa sababu ya muujiza huo, watu wanashangaa. Wanamwita Yesu nabii mkuu. **Nabii mkuu** ni nabii aliyetumia nguvu za Mungu kufanya muujiza ya ajabu. Huenda Wayahudi walikuwa wakimlinganisha Yesu na Eliya na Elisha ambao walimfufua mtu kutoka kwa wafu. Hakikisha umetasfiri neno nabii kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivytangulia. Neno **nabii** liko kwenye faharasa kuu.

Watu wanasema kwamba **Mungu amekuja kuwakomboa watu wake**. Watu wake ni Wayahudi. Watu wanatambua kwamba Mungu alikuwa akiwasaidia kupitia Yesu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe.

Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 7:18-35

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 7:18-35 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 7:18-35

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu alifanya miujiza mingi katika eneo la Galilaya - aliwaponya wagonjwa, akatoa pepo, na hata kufufua kijana. Wafuasi wa Yohana waliripoti mambo haya kwake alipokuwa gerezani. Yohana anawatuma wafuasi wake wawili wamwulize Yesu ikiwa yeye ndiye Masihi, au Mwokozi Aliyahidiwa. Yesu anajibu kwa kudokeza kwamba yeye ndiye Mwokozi Aliyahidiwa.

Habari zilienea haraka baada ya Yesu kumfufua kijana mmoja huko Naini. Wanafunzi au wafuasi wa Yohana, waliskia habari za yale yaliyotukia Naini na kumwambia Yohana. Utakumbuka kutoka kifungu kilichotangulia kwamba Yohana alikuwa gerezani kwa sababu Mfalme Herode, mtawala wa Galilaya, alimtuma huko.

Komea hapa na uulize timu yako: Watu huadhibiwa jiteknekitekwa katika utamaduni wako? Nani hutoa adhabu?

Yohana anawatuma wafuasi wake wawili kwa Bwana, au Yesu. Luka anatumia jina hili kumaanisha sayidi au aliye na mamlaka. Wayahudi pia walitumia neno hili kumwita Mungu. Kwa kusema Bwana, Luka anawathibitishia wasikilizaji wake kwamba Yesu ndiye Mwokozi Aliyahidiwa ingawa wengine walishuku utambulisho wa Yesu. Yohana anawatuma wafuasi wake wamwulize Yesu ikiwa Yesu ndiye "yule aliyejekwa aje." Maneno haya yanarejelea Mwokozi Aliyahidiwa. Yohana alikuwa nabii, au mjambe wa Mungu, aliywetayarisha watu kwa Mwokozi Aliyahidiwa aliyejekwa anakuja. Yohana anashuku kama Yesu ndiye Mwokozi Aliyahidiwa. Yohana hana hakika kwa sababu Yesu hakutimiza matarajio ya watu wengi kuhusu Mwokozi Aliyahidiwa. Yesu hakuleta hukumu kwa Mataifa, au wale ambao hawakuwa Wayahudi, na viongozi wa kidini wa Wayahudi walipinga huduma yake. Yohana anawatuma wafuasi wake wawili wamwulize Yesu ikiwa Wayahudi wangengojea mtu mwingine aje ambaye angekuwa Mwokozi Aliyahidiwa.

Yohana alijulikana kama Yohana Mbatizaji kwa sababu alibatiza watu wengi sana hapo awali. Mbatizaji ni mtu anayewabatiza watu. Wakati wafuasi wa Yohana wanapouliwa maswali haya, Yesu anawaponya wagonjwa, anawafukuza roho waovu, na kuwapa vipofu uwezo wa kuona. Yesu anafanya mambo haya kabla ya kujibu swali lao kwa sababu anataka waone miujiza.

Yesu anawaambia wafuasi au wajumbe wa Yohana, wamwambie Yohana yale walijoyaona na kusikia.

Yesu anasema kwamba vipofu wanaweza kuona. Viwete wanatembea sasa. Waliokuwa na ukoma au magonjwa ya ngozi, wametakaswa sasa. Waliokuwa viziwi wanasikia sasa. Wafu wanafuliwa. Yesu anasema kwamba anawahubiria maskini habari njema. Yesu anaorodhesha miujiza hii kwa sababu ilikuwa mambo ambayo Isaya alisema Mwokozi Aliyahidiwa angefanya. Isaya alikuwa nabii anayejulikana sana, au mjambe wa Mungu. Yesu hasemi ni nani anayefanya mambo haya, lakini ni wazi kwamba yeye ndiye anayefanya yatendeke. Yesu anadokeza kuititia orodha hii kwamba yeye ndiye Mwokozi Aliyahidiwa.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Ushuhuda wa mashahidi ni wa kuaminika kiasi gani wanapoambiwa wakumbuke tukio fulani? Katika utamaduni wako, ungemuuliza nani habari za kweli kuhusu matukio yaliyotukia zamani?

Yesu anasema kuwa amebarikiwa mtu yule asiyejikwaa au asiye na shaka kwa sababu yangu. Maneno haya yanamaanisha kwamba Mungu atamkulali yejote ambaye hatakuwa na shaka kwamba Yesu ndiye Mwokozi Aliyahidiwa. Yesu anaendelea kutimiza unabii wa Simeoni. Simeoni alimwambia mama ya Yesu kwamba angesababisha watu wengi wakwazike. Yesu anadokeza kwamba wengi wanachukizwa naye kwa sababu yeye si yule Mwokozi Aliyahidiwa waliyemtarajia. Yesu anawatuma wafuasi hao wawili kwa Yohana na jibu lake.

Baada ya wafuasi hao wawili kuondoka, Yesu alizungumza na watu kuhusu Yohana. Yesu yanarejelea wakati ambapo Yohana alikuwa akihubiri jangwani, au nyikani. Anawauliza watu maswali matatu na kutoa jibu. Yesu anawauliza kwa nini walienda jangwani. Je, walienda kuona unyasi au mmea mrefu, uliokuwa ukitikiswa na upopo? Swali hili linaweza kutafsiriwa kwa njia mbili. Tafsiri ya kwanza inarejelea mtu mwenye tabia dhaifu ambaye hubadili maoni yake kila mara. Ukifuata tafsiri hii, inaweza kuwa rahisi kusema, "Mlienda nyikani kuona mtu wa aina gani?" Tafsiri ya pili ni halisi na inarejelea unyasi unaotikiswa huku na huko na upopo. Kwa tafsiri yoyote ile, jibu la swali la Yesu lilikuwa "hapana."

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya jangwa na mmea wa unyasi.

Yesu anawauliza kama walienda jangwani kumwona mtu aliyevea mavazi ya kifahari. Tena, jibu linalodokezwa ni la. Yesu anawaambia kwamba watu wenye mavazi ya kifahari hawaishi

au kwenda jangwani. Badala yake, wanaishi katika majumba makubwa na ya kifahari ambapo wanafurahia utajiri wao.

Yesu anauliza swalii kwa mara ya tatu, mlikuja kuona nini, lakini wakati huu anatoa jibu sahihi. Watu walienda jangwani kumwona nabii. Yesu anasema kwamba Yohana alikuwa zaidi ya nabii. Yohana alichaguliwa hasa na Mungu ili kumtengenezea njia Mwokozi Aliyeahidiwa. Yesu anasema kwamba Yohana ndiye yule ambaye nabii Malaki aliandika juu yake mamia ya miaka iliyopita. Malaki aliandika kuhusu Mungu akizungumza na Mwokozi Aliyeahidiwa. Mungu anasema kwamba atamtuma mjambe awatayarische watu kwa ajili ya kuja kwa Mwokozi Aliyeahidiwa. Kulingana na desturi ya Wayahudi, mfalme angechagua mjambe wa kuwaambia watu kwamba anakuja. Yesu anasema kwamba Yohana ndiye mjambe huyo. Yohana aliwatayarishia watu kwa kuwaambia watubu, au wamrudie Mungu. Watu walibatizwa na Yohana ili kuonyesha kwamba waliacha dhambi na kutaka kumtii Mungu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, umati wa watu huenda kumwona mtu wa aina gani? Wanavaaje au wanazungumzaje? Kuwasili kwa mtu mashuhuri hutangazwaje katika utamaduni wako?

Yesu anasema kwamba hakuna mtu aliye mkuu zaidi kuliko Yohana duniani. Anamaanisha kwamba hapakuwa na mtu aliye kwa na jukumu muhimu zaidi kuliko kutengeneza njia kwa ajili ya Mwokozi Aliyeahidiwa. Hata hivyo, Yesu pia anasema kwamba hata mtu mwenye hadhi ya chini sana katika ufalme wa Mungu ana hadhi ya juu kuliko Yohana. Yesu anadokeza kwamba Mungu anatawala na kuwatunza watu kwa njia mpya ambayo ni kubwa kuliko njia ya zamani. Njia hii mpya iliwapa upendeleo na nguvu watu walimwamini Mwokozi Aliyeahidiwa na kujitiisha kwa utawala wa Mungu. Yesu anasema kwamba kuwa raia katika ufalme wa Mungu ni ajabu zaidi kuliko kuwa nabii mkuu duniani.

Watu wa kawaada, ikiijumuisha watoza ushuru, walisema kwamba Mungu alikuwa mwenye haki na hakukosea kumtuma Yohana. Mungu hakukosea kuwaambia kupitia Yohana kwamba watubu, au wamrudie Mungu, na wabatizwe. Lakini Mafarisayo, au viongozi wa kidini, walikataa mpango wa Mungu. Walikataa kutubu na kubatizwa.

Yesu anauliza ni ulinganisho gani ambao anaweza kutumia kueleza jinsi watu wa kizazi hicho walivyo.

Yesu anajibu swalii lake kwa kusema kwamba wao ni kama watoto wanaocheza sokoni. Watoto wanajifanya kwamba wako kwenye harusi ambapo kuna muziki na dansi lakini marafiki zao hawatcheza. Kisha watoto wanajifanya kwamba wako kwenye mazishi ambapo wanaimbua nyimbo za maombolez na kulia, lakini marafiki zao bado hawatcheza. Wanakataa kuridhika. Yesu anasema kwamba watu wa kizazi chake hawakuridhika naye au Yohana.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watoto hucheba wapi katika utamaduni wako? Wao hucheba michezo ya aina gani? Onyesha picha ya soko la Wayahudi.

Yesu anaeleza jinsi Yohana alivyoishi alipokuwa akihubiri jangwani, au nyikani. Yohana hakula mkate au kunywa divai. Hii inamaanisha kwamba hakula chakula cha kawaada na hakunywa vinywaji viivyoitiwa chachu ili kuonyesha wakfu wake kwa Mungu. Yesu anawaambia watu kwamba walimkataa Yohana kwa sababu aliishi kwa njia hii. Viongozi wa kidini walisema kwamba Yohana alikuwa na pepo mchafu kwa sababu hakujiedhesha kama mtu wa kawaada. Maneno haya yanamaanisha kwamba walifikiri kuwa pepo mbaya alikuwa akitawala matendo yake. Viongozi wa kidini hawakuamini kwamba Yohana alikuwa mjambe wa Mungu.

Yesu anasema kwamba Mwana wa Adamu amekuja akila mkate na kunywa divai. Mwana wa Adamu ni jina ambalo Yesu anajita. Inamaanisha kwamba yeeye ni mwanadamu na ana nguvu zote na mamlaka kutoka kwa Mungu. Yesu alikula mkate na kunywa divai kama vile Wayahudi wengine walivyo fanya. Lakini watu walimwita mlafi, au mtu anayekula chakula sana. Walimwita pia mlevi, au mtu anayekunyuwa divai nyingi sana. Watu walimkosoa Yesu kwa kuwa rafiki ya watu waliokuwa na dhambi, au ambao hawakumtii Mungu mara kwa mara. Hii ilikuwa ni pamoja na watoza ushuru. Viongozi wa kidini waliwakataa Yohana na Yesu kwa njia tofauti.

Yesu anajitetea na kumtetea Yohana kwa kutumia methali au msemo wa hekima. Anazungumza kuhusu hekima, au uelewa, kama mtu. Yesu anasema kwamba hekima huthibitishwa kuwa kweli na watoto wake wote. Yesu anamaanisha kwamba wale walio na hekima ya kweli wataonyesha hekima yao kupitia matokeo mazuri ya maishha yao.

Katika hadithi hii, Yesu anathibitisha jukumu la Yohana Mbatizaji sio kama nabii tu, bali yule

ambaye unabii wa Malaki ulizungumzia. Yohana ndiye aliywetayarishia watu kwa ajili ya kuja kwa Mwokozi Aliyehidiwa. Yesu pia alimdokezea Yohana kwenye jibu lake kwamba yeche ndiye Mwokozi Aliyehidiwa ambaye Yohana aliyatayarishia watu. Yesu anasisitiza kwamba viongozi wa kidini walimkataa Yohana na kumkataa yeche.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 7:18-35

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio matano.

Tukio la kwanza: Wanafunzi wa Yohana Mbatizaji wanamwambia yale ambayo Yesu amekuwa akifanya. Yohana anawatuma wanafunzi wake wawili wamuulize Yesu ikiwa Yesu ndiye Masihi, au wanapaswa kumngoeja mtu mwingine. Wanafunzi wanafika kwa Yesu na kuuliza swali hili.

Tukio la pili: Wakati ambapo wanafunzi wa Yohana wanaauliza swali hili, Yesu anawaponya wagonjwa, anatoa pepo wachafu na kuponya vipofu. Yesu anawaambia wanafunzi wa Yohana wamwambie Yohana yale ambayo wameyaona na kusikia. Anasema kwamba maskini wamesikia habari njema. Wanafunzi wa Yohana wanaondoka.

Tukio la tatu: Yesu anawaambia umati kuhusu Yohana. Yesu anawaambia ni mtu wa aina gani waliyeenda kumwona nyikani. Yesu anawaambia kwamba Yohana alikuwa nabii. Yesu anaeleza kwamba maandiko yanasema kwamba yeche ndiye anayetayarisha njia.

Tukio la nne: Yesu anawaambia kwamba hakuna aliye mkuu zaidi kuliko Yohana aliywahi kuishi. Lakini Yesu anawaambia kwamba yule aliye mdogo katika ufalme wa Mungu ni bora kuliko Yohana. Watu wote walikubali kwamba njia ya Mungu ilikuwa sawa. Mafarisayo na wataalam wa kidini wanakataa mpango wa Mungu.

Tukio la tano: Yesu analinganisha kizazi hiki na watoto ambao hawaendi sambamba na muziki unaocchezwa. Vivyo hivyo, Yohana hakunywa divai wala kula mkate na watu walimkosoa. Yesu anakula na kunywa na watu pia wanamkosoa.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yohana mbatizaji
- Wanafunzi wa Yohana
- Watu wanaoponywa, vipofu, viziwi, wenyewe ukoma, waliokufa, pepo waovu.
- Umati
- Mafarisayo na Wataalam wa kidini

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yohana Mbatizaji yuko gerezani wanafunzi wake wanapokwenda kumwambia habari kuhusu Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi wengi walikuwa wakimsubiri Masihi ambaye angewaweka huru kutoka Roma.

Wanafunzi wa Yohana wanaenda kumwona Yohana na kumwambia yale ambayo Yesu alikuwa anafanya. Yohana Mbatizaji anawaambia wanafunzi wake wawili wamuulize Yesu ikiwa Yesu ndiye Masihi, au Mwokozi Aliyehidiwa. Wanataka kujua kama wanapaswa kumsubiri mtu mwingine. Wanafunzi walifika kwa Yesu na kuuliza swali hili.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hakujibu mara moja. Kwanza, Yesu anafanya yale ambayo unabii wa Masihi katika Agano la Kale unasema Masihi angefanya - kuwaponya watu.

Wakati ambapo wanafunzi wa Yohana wanaauliza swali hili, Yesu anawaponya wagonjwa, anatoa pepo wachafu na kuponya vipofu. Yesu anawaambia wanafunzi wa Yohana wamwambie Yohana yale ambayo wameyaona na kusikia, kwamba uponyaji uliwajia watu. Maskini walisikia habari njema.

Wanafunzi wa Yohana wanaondoka. Yesu anazungumza na umati kuhusu Yohana. Yesu anawaambia ni mtu wa aina gani waliyeenda kumwona nyikani. Je, walienda kumwona mtu mdhaifu kama unyasi unaopeperushwa na upepo? Hapana. Mtu mwenye mavazi ya kifahari? Hapana. Je, walikuwa wakimtafuta nabii?

Ni muhimu kukumbuka kwamba manabii ni muhimu kwa Wayahudi kwa sababu waliwaaletea watu neno kutoka kwa Mungu.

Yesu anawaambia kwamba hakuna aliye mkuu zaidi kuliko Yohana aliywahi kuishi duniani. Lakini Yesu anawaambia kwamba yule aliye mdogo katika ufalme wa Mungu ni bora kuliko Yohana. Watu wote walikubali kwamba njia ya Mungu ilikuwa sawa. Mafarisayo na wataalam wa kidini wanakataa mpango wa Mungu kwa sababu walikataa ubatizo wa Yohana.

Yesu analinganisha kizazi hiki na watoto ambao hawaendi sambamba na muziki unaochezwa. Wanalamika wakisema tulicheza nyimbo za sherehe na hamkuchenza, tulicheza nyimbo za mazishi na hamkulia. Vivyo hivyo, Yohana hakunywa divai wala kula mkate na watu walimkosoa. Yesu anakula na kunywa na watu pia wanamkosoa.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 7:18–35

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio matano.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Yohana Mbatizaji
- Wanafunzi wa Yohana
- Watu wanaoponywa, vipofu, viziwi, wenze ukoma, waliokufa, pepo waovu.
- Umati
- Mafarisayo na Wataalam wa kidini.

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yohana akiwa gerezani wakati wanafunzi wake wanapokuja kumwambia yale ambayo Yesu amefanya.

Hakikisha kwamba timu inaigiza wanafunzi wa Yohana wakija kwa Yesu na kuuliza kama yeze ndiye Masihi ambaye Wayahudi wanamsubiri. Yesu hajibu hadi baada ya kufanya miujiza ili wanafunzi wa Yohana waone. Kisha Yesu anajibu.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza wanafunzi wa Yohana wakija kumwambia Yohana yale ambayo wameyaona. Yohana anawaita wanafunzi wake wawili na kuwatuma kwa Yesu ili waulize kama Yesu ndiye Mwokozi Aliyahidiwa au wanahitaji kumtafuta mtu mwengine.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza Yohana Mbatizaji, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nilikuwa na hakika kwamba Yesu alikuwa Masihi," "Je, ninafanya vibaya kutafuta uhakikisho?" "Ikiwa kuna mtu mwengine ninayehitaji kumtafuta, ninahitaji kujua." Anzisha uigizaji tena.

Wanafunzi wa Yohana wanampata Yesu. Wanafunzi wa Yohana wanamwambia Yesu kwamba Yohana amewatuma. Wanauliza ikiwa yeze ndiye Masihi ambaye watu wanamsubiri, au wanapaswa kumtafuta mtu mwengine. Wakati huo huo, Yesu anawaponya wagonjwa, anawatoa pepo wachafu na kuwaponya vipofu. Kisha Yesu anawaambia waende wakamwambie Yohana yale ambayo wameyaona na kusikia. Vipofu wanaona, vilema wanatembea, wenze ukoma wanaponywa, viziwi wanasilika na wafu wanafufuliwa. Maskini wanasililiza Habari Njema.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Yohana anapitia wakati mgumu," "Anahitaji kujua kinachofanyika," "Maandiko yalinisaidia nyikani, yatamsaidia." "Atajua mimi ni nani." Anzisha uigizaji tena.

Wanafunzi wa Yohana wanaondoka. Yesu aliwaambia umati kuhusu Yohana. Yesu anawauliza umati walikwenda nyikani kumwona mtu wa aina gani? Mtu ambaye ni kama unyasi unaopeperushwa na upepo? Yesu anasema hapana. Yesu aliendelea kuuliza, mtu anayevaa kama tajiri? Yesu akajibu hapana. Kisha Yesu aksauliz tena, je, mlikuwa mnamatfuta nabii? Yesu anasema, ndio. Anasema Yohana ni zaidi ya nabii. Yohana anatimiza yale ambayo neno la Mungu linasema. Hakuna aliye mkuu kuliko Yohana, lakini aliye mdogo kabisa katika ufalme wa mbinguni ni mkuu kuliko Yohana.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza umati, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninafurahi kwamba Yohana aliturekeza kwa Yesu," "Mtu mwingine anawezaje kuwa mkuu kuliko Yohana?" "Nawezaje kuwa katika ufalme wa mbinguni." Anzisha tena uigizaji.

Watu waliposikia hivyo walikubali kwamba njia ya Mungu ilikuwa sawa, kwa sababu walikuwa na ubatizo wa Yohana. Lakini Mafarisayo na wataalam wa kidini walikataa mpango wa Mungu kwa sababu walikuwa wamekataa ubatizo wa Yohana.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza Mafarisayo na wataalam wa kidini, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nadhani Yesu amekosea. Sihitaji kutubu," "Nakasirika kwa sababu Yesu anasema kwamba Yohana ndiye nabii mkuu," "Je, kama nilikosea? Sikuamini maneno ya Yohana." Anzisha uigizaji tena.

Yesu aliuliza jinsi anavyoweza kulinganisha kizazi hiki. Yesu anawalinganisha na watoto wanaocheza mchezo. Watoto wanalamika kwa marafiki zao kwa sababu hawachezi dansi wanaposikia nyimbo za furaha na hawalii wanaposikia nyimbo za mazishi. Yesu anasema kwamba Yohana hakula mkate wala kunywa divai na viongozi wa kidini wanasema kwamba ana pepo. Yesu anakula na kunywa na viongozi wa kidini wanasema kwamba Yesu ni mlafi na mlevi.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Naweza kuwasaidiaje kuelewa wanachofanya?" "Nimekuwa nikiwaonyesha ishara zote wanazohitaji," "Ninahuzunika kwamba hawawezi kuona wazi Yohana ni nani na mimi ni nani."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 7:18-35

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Wanafunzi au wafuasi wa Yohana, wanasikia kwamba Yesu amemfufua mtu. Wanamletea Yohana habari hii gerezani.

Yohana anawatuma wafuasi wake wawili kwa **Bwana**, au Yesu. Neno Bwana linamaanisha sayidi au mtu mwenye mamlaka. Luka anatumia jina hili kuthibitisha kwamba Yesu ni Mungu. Hakikisha umetafsiri neno Bwana kama vile umelitafsiri

katika vifungu vilivyotangulia. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Wanafunzi wa Yohana wanamwliza Yesu ikiwa yeye ndiye **yule aliyekuwa aje**, au Mwokozi Aliyahidiwa. Hakikisha kwamba unatafsiri wanafunzi kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu. Kabla ya kujibu, Yesu anawaponya watu kuwatoa **pepo waovu**. Hakikisha umetafsiri pepo waovu kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Maneno pepo waovu yako kwenye faharasa kuu. Yesu anasema kwamba wanapaswa kumwambia Yohana yale ambayo wameyaona na kusikia. Kisha anaorodhesha mambo ambayo amefanya katika huduma yake. Yesu anasema kwamba wale wenye **ukoma** wanatakaswa. Ukoma unarejelea magonjwa ya ngozi. **Kutakaswa** kunamaanisha kwamba walifanywa kustahili kumtumikia Mungu. Maneno ukoma na kutakaswa yako kwenye faharasa kuu. Hakikisha umetafsiri maneno yote mawili kama vile umeyatafsiri hapo awali.

Yesu pia anasema kwamba maskini wanahubiriwa **habari njema**. Habari njema ilikuwa kuhusu ufalme wa Mungu na mambo mazuri ambayo Mungu angefanya ili kuwasaidia maskini. Hakikisha umetafsiri habari njema kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia.

Yesu anasema **amebarikiwa mtu yule asiyechukizwa na mimi**. Kubarikiwa kunamaanisha kwamba Mungu anaonyesha kibali au fadhilli zake kwa mtu. Neno kubarikiwa liko kwenye faharasa kuu. Kuchukizwa kunamaanisha kutilia shaka au kuudhiwa na mtu. Yesu anasema kwamba Mungu angewapenda wale ambao hawakutilia shaka kwamba alikuwa Mwokozi Aliyahidiwa.

Yesu anauliza umati mara tatu kwa nini walienda **jangwani**. Hakikisha umetafsiri neno jangwa kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno jangwa liko kwenye faharasa kuu. Yesu anajibu swali lake kwa kusema watu walienda kumwona **nabii**. Tafsiri nabii kama vile umetafsiri hapo awali. Neno nabii liko kwenye faharasa kuu.

Onyesha picha ya jangwa ikiwa bado hujaonyesha. Yesu anasema kwamba maandiko katika yalizungumza kuhusu Yohana yaliposema, "Nitamtuma mjumbe wangu mbele yako." **Mjumbe** aliwaambia watengeneze njia kwa sababu mfalme alikuwa anakuja. Yohana alikuwa mjumbe aliywewatayarisha Wayahudi kwa ajili ya kuja kwa mfalme wa kweli - Yesu. Mjumbe alitengeneza njia kwa ajili ya mfalme. Ulinganisho huu unamaanisha

kwamba barabara zingetengenezwa kwa ajili ya kuja kwa mfalme. Mungu alimtuma Yohana awatayarische watu kwa ajili ya Mwokozi Aliyahidiwa kwa kuwaambia waache dhambi na kumgeukia Mungu.

Yesu anasema **kwamba mionganoni mwa wale waliozaliwa na wanawake** Yohana ndiye aliye mkuu zaidi. Hii inamaanisha mionganoni mwa watu wote. **Mkuu** zaidi inamaanisha kwamba alikuwa muhimu zaidi kwa sababu jukumu lake lilikuwa ni kutengeneza njia kwa ajili ya Mwokozi Aliyahidiwa. Hii haimaanishi kwamba alikuwa mkuu kuliko Yesu.

Yesu anasema kwamba Mafarisayo na wataalam katika mafundisho ya Musa walikataa mpango wa Mungu kwao. **Wataalamu katika mafundisho** ya Musa ni wasomi ambaa walisoma, kufundisha na kutafsiri sheria ya Mungu. Huenda walikuwa watu wale wale ambaa Luka anawaita walimu wa sheria. Yesu anasema kwamba viongozi wa kidini walikataa kufanya yale ambayo Mungu alitaka wafanye. Walikataa kumgeukia Mungu. Hawakuwa tayari kwa kuja kwa Mwokozi Aliyahidiwa na kuwa sehemu ya ufalme wake. Hakikisha umetafsiri **neno Mafarisayo** kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia. **Neno Farisayo** linapatikana kwenye faharasa kuu.

Yesu anatumia mfano wa watoto wanaocheza **sokoni**. Hapa ni mahali ambapo watu walinunua na kuuza bidhaa. Ilikuwa ni eneo kubwa ambalo ni wazi ambapo watoto wangeweza kucheza. Ikiwa hii si kawaida katika utamaduni wako, unaweza kutumia neno ambalo linamaanisha mahali ambapo watoto hucheza.

Onyesha picha ya soko la Kiyahudi ikiwa bado hujaonyesha.

Katika mfano wa Yesu, watoto wanasema kwamba walicheza **filiimbi**. Hii ilikuwa ni ala ya muziki iliyokuwa na mrija mmoja au mbili. Kwa kawaida ilitengenezwa kwa mbao, mrija au mfupa. Illichezwa kwa kupuliza hewa kwenye mirija. Watoto pia wanataja wimbo wa **maombolezo**. Huu ni wimbo wa huzuni au maombolezo unaoimbwa kwenye mazishi.

Onyesha picha ya filimbi.

Yesu anasema kwamba Yohana **hakula mkate wala kunywa divai**. **Mkate** unamaanisha chakula kwa jumla na **divai** ni kinywaji kilichotiwa chachu. Hii haimaanishi kwamba Yohana hakula chakula chochote bali hakula chakula cha kawaida. Injili ya Marko inasema kwamba alikula nzige na asali ya

mwituni. Hakikisha umetafsiri mkate na divai kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia.

Yesu anajiita **Mwana wa Adamu**. Jina hili linamaanisha kwamba alikuwa mwanadamu na yule ambaye Mungu alimpa nguvu na mamlaka yote. Hakikisha umetafsiri Mwana wa Adamu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno Mwana wa Adamu yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba watu walimwita **mlafi**, au mtu anayekula sana, na **mlevi**, au mtu anayekunyuwa divai nyingi. Maneno hayakuwa ya kumsifu bali yalikuwa ya kumkosoa Yesu. Yesu anasema **kwamba hekima huthibitishwa kuwa kweli na watoto wake**. Hii inamaanisha kwamba hekima ya kweli, au uelewa, inaonyeshwa na tabia njema na matokeo mema katika maisha ya mtu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwengine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwengine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 7:36-8:3

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 7:36 - Luka 8:3 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 7.36-8.3

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Muda fulani baada ya Yesu kujibu maswali ya Yohana Mbatizaji, Mfarisayo anayeitwa Simoni anamwalika Yesu nyumbani kwake. Mji wa mwisho ambao Luka anataja ni Naini. Hatujui kama Yesu bado yuko katika mji huu au kama ameendelea kwenda mahali pengine. Luka hatuambii mahali ambapo tukio hili linalofuata linafanyika. Alipokuwa akila na Simoni, mwanamke anayejulikana kama mwenye dhambi anakuja na kuosha miguu ya Yesu. Luka anatumia hadithi kuonyesha imani ya mwanamke huyo na mamlaka ya Yesu ya kusamehe dhambi.

Baada ya Yesu kuwaambia wafuasi wa Yohana kwamba alikuwa Mwokozi Aliyahidiwa, Farisayo, au kiongozi wa kidini, anamwalika Yesu nyumbani kwake kwa chakula. Jina la Farisayo huyo ni

Simoni. Kulingana na desturi ya Kiyahudi, Yesu alikuwa amelala kwenye mto karibu na meza ya chini. Miguu yake ilikuwa mbali na meza kwa kuwa miguu ilichukuliwa kuwa chafu.

Koma na uonyeshe timu yako picha ya chumba cha kulia chakula cha Kiyahudi ikiwa ni pamoja na meza ya chini matakia ambayo watu wangelalia.

Kama mwalimu wa kidini, Yesu alikuwa akila na mwenyeji, Simoni, na wageni wengine walioalikwa. Katika utamaduni wa Kiyahudi, watu ambao hawakuwa wamealikwa wangeweza kuingia komyakimya na kumsikilza mwalimu. Hawakupaswa kujiunga na wageni walioalikwa. Kwa kawaida wanawake hawakuwapo katika mazingira haya.

Koma hapa na mjadili desturi za kuwakaribisha watu nyumbani katika utamaduni wako. Wana wajibu wa kufanya au kuleta nini? Wakishaingia nyumbani, wana uhuru gani ndani ya nyumba?

Wakati wanakula, mwanamke fulani anaingia nyumbani. Alikuwa amesikia kwamba Yesu alikuwa nyumbani kwa Simoni. Mwanamke huyu alikuwa na sifa mbaya mjini, na alionwa kuwa mwenye dhambi. Huenda alikuwa kahaba. Mafarisayo walimwona mwanamke huyu kuwa najisi, au asiyefaa kumtumikia Mungu. Hatujui mwanamke huyo ni nani, lakini ni wazi kwamba Yesu anamjua mwanamke huyo kutokana na kukutana naye hapo awali. Mwanamke huyo analeta manukato, au mafuta yenyе harufu nzuri, kwenye chupa ya alabasta. Chupa hiyo iikuwa na shingo ndefu na ilikuwa imefungwa ili marashi yasimwagike. Ilikuwa lazima shingo ivunjwe ili marashi yamwagwe. Alabasta ilikuwa jiwe maridadi jeupe na manjano lililotoka Misri. Bei ya chupa ya aina hii ilikuwa sawa na mshahara wa siku 300.

Koma hapa na uonyeshe timu yako picha ya chupa ya marashi ya alabasta. Jadili na timu yako: Kwa nini wanawake wanatengwa katika utamaduni wako? Wao hutendewaje hadharani? Je, kuna kitu ambacho mwanamke anaweza kufanya katika utamaduni wako ili asitengwe tena?

Mwanamke huyo anasimama kwenye miguu ya Yesu akilia. Anashukuru kwamba Yesu alikuwa amemsamehe dhambi zake, au kutotii kwake kwa Mungu, hapo awali. Anapiga magoti kwa miguu ya Yesu na machozi yake yanaanza kulowesha miguu yake. Anatumia nywele zake kama kitambaa na kufuta machozi. Katika desturi ya Kiyahudi, ilikuwa aibu kwa mwanamke kuonyesha nywele zake hadharani. Mwanamke huyo anaanza kubusu, au

kugusisha midomo yake kwa miguu ya Yesu ili kuonyesha unyenyekevu na heshima kubwa. Alikuwa pia anaonyesha shukrani zake.

Mwanamke huyo "anamtia mafuta" Yesu kwa kumwaga manukato yake kwenye miguu yake na kuanza kumimina mafuta. Katika muktadha huu, kutia mafuta hakumaanishi tendo la kidini, bali hutumiwa kuonyesha kwamba mwanamke huyo anamheshimu Yesu. Kwa kawaida, kutia mafuta kulifanywa kwa kuyamimina kichwani. Huenda mwanamke huyo alikuwa na nia ya kuyamimina kichwani mwa Yesu. Lakini anashindwa sana na hisia hivi kwamba anayamimina kwenye miguu yake. Kwa kuosha miguu ya Yesu, kubusu miguu yake, na kumimina mafuta miguuni pake, mwanamke huyo anaonyesha heshima na upendo wake kwa Yesu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Mtu anaonyeshaje shukrani au heshima kwa mtu mwingine katika utamaduni wako? Katika utamaduni wako, mwanamke ataonwaje ikiwa ataonyesha shukrani au heshima kwa mwanamume hadharani?

Simoni anamwona Yesu akimruhusu mwanamke huyo asafishe miguu yake. Simoni anafikiri kwamba Yesu si nabii, au mjumbe kutoka kwa Mungu. Simoni anafikiri hivi kwa sababu nabii angejua kwamba mwanamke huyo alikuwa mwenye dhambi. Nabii angejua pia kwamba mwanamke anayemgusa angemfanya awe najisi. Simoni hadhani Yesu anatenda kama mtu aliyetumwa na Mungu.

Lakini Yesu anajua mawazo ya Simoni. Yesu anajibu mawazo ya Simoni kwa kumsimua mfano, au hadithi ya pekee ili kueleza mambo ya ndani zaidi kuhusu Mungu. Yesu anasimulia hadithi ya wanaume wawili. Kuna mkopeshaji, au mtu ambaye kazi yake ni kupeana mikopo. Mkopeshaji anampa mtu pesa akitarajia kurudishowi pesa nyingi kuliko alizopeana. Mkopeshaji huyu anawakopesha watu wawili. Mtu mmoja alikuwa na deni la denari 500, au sarafu za fedha. Yule mwingine alikuwa na deni la denari 50. Walipokuwa hawawezi kulipa, mtu aliywakopesha pesa hizo alifuta madeni au pesa alizokuwa anawadai watu hao wawili. Hii inamaanisha kwamba alifuta madeni yao wawili kwa fadhili.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Baadhi ya matarajio ya watu wanaokopa pesa ni gani katika utamaduni wako? Matokeo huwa nini mtu asipolipa alichokopa?

Yesu anamwuliza Simoni ni yupi kati yao aliyempenda mkopeshaji zaidi. Simoni anajibu kwamba yule aliyeokuwa na deni kubwa ndiye aliyempenda zaidi. Yesu anamwambia kwamba ni kweli. Yule aliyeondolewa deni kubwa zaidi anajitoa na kumpenda zaidi mkopeshaji. Yesu anajilinganisha na mkopeshaji na kulinganisha deni na dhambi. Mwanamke huyo alimpenda Yesu sana kwa sababu alikuwa amemsamehe dhambi nyingi. Simoni alimpenda Yesu kidogo tu kwa sababu alifikiri kwamba hakuhitaji msamaha mwingi kutoka kwa Yesu.

Kisha Yesu anamgeukia mwanamke huyo na anaendelea kuzungumza na Simoni. Yesu anamlinganisha mwanamke huyo na Simoni. Yesu anasema kwamba Simoni hakumpa maji ya kunawa miguu yake. Katika utamaduni wa Kiyahudi, ilikuwa kawaida kuwapa wageni bakuli la maji ili kuondoa vumbi kwenye miguu yake. Katika familia tajiri, mwenyeji angekuwa na watumishi wa kuosha miguu ya wageni wake kama njia ya kuwaonyesha heshima. Kisha wangeikausha kwa kitambaa. Lakini Simoni hakumpa Yesu maji ya kuosha miguu yake au kumpa mtumishi wa kuosha miguu ya Yesu. Kinyume chake, mwanamke huyo anaosha miguu ya Yesu kwa machozi yake na kuyafuta kwa nywele zake.

Yesu anasema kwamba Simoni hakumsalimu kwa busu. Katika utamaduni wa Kiyahudi, ilikuwa desturi kwa wanaume kusalimiana kwa kubusu shavi au mkono. Kinyume chake, mwanamke huyo alibusu miguu ya Yesu. Hii ilionyesha heshima na unyenyekevu mkubwa zaidi kuliko busu kwenye shavi. Yesu anasema kwamba mwanamke huyo hajakoma kubusu miguu yake tangu alipoingia nyumbani. Maneno haya hayamaanisha kwamba mwanamke huyo alikuwa akibusu miguu ya Yesu tangu alipofika huko. Mwanamke huyo alikoma ili kuikausha na kuipaka mafuta. Yesu anasema hivi ili kusisitiza matendo ya mwanamke huyo kwa kulinganisha na matendo ya Simoni.

Yesu anasema kwamba Simoni hakumtia mafuta kichwani mwake. Hii ilikuwa desturi ya Kiyahudi iliyotumiwa kumwonyesha mgeni heshima. Kinyume chake, mwanamke huyo alimwaga mafuta kwenye miguu ya Yesu. Mafuta aliyyotumia yalikuwa ghali kuliko mafuta yaliyotumiwa kumimina kichwani mwa mtu. Yesu anasema kwamba mwanamke huyo anampenda sana kwa sababu amemsamehe dhambi nyingi. Shukrani na upendo wake kwa Yesu unathibitisha kwamba Yesu alikuwa amewasamehe dhambi zake. Yesu

anadokeza kwamba Simoni anampenda kidogo kwa sababu anafikiri kwamba ametenda dhambi kidogo na hahitaji msamaha mwiningi. Yesu anarudia kwamba dhambi za mwanamke huyo zimesamehewa. Anamhakikishia mwanamke huyo kwamba dhambi zake zimesamehewa na kuwatangazia wageni wengine kwamba amesamehewa.

Wanaume waliokuwa mezani wanashangaa na kukataa Yesu anaposema kwamba ana uwezo wa kusamehe dhambi. Wanaamini kwamba Mungu tu ndiye ana uwezo wa kusamehe dhambi. Yesu anamwambia mwanamke huyo kwamba imani yake imemwokoa. Imani inamaanisha kumwamini Mungu. Yesu anasema kwamba kwa sababu ya imani ya mwanamke huyo, Mungu amemwokoa kutokana na maisha yake ya dhambi na hatamwadhibu kwa dhambi zake. Yesu anamwambia mwanamke huyo aende kwa amani, au kwa baraka za Mungu. Sasa mwanamke huyo anaweza kufurahia uhusiano na Mungu kwa sababu hakuwa najisi tena.

Baada ya hapo, Yesu anasafiri kwenda miji tofauti katika eneo hilo pamoja na wale mitume 12, au wale aliochagua kuwa wawakilishi. Yesu anafundisha kuhusu ufalme wa Mungu, au habari za Mungu zinazotawala na kuwatunza watu kama mfalme wao. Wanawake wengi pia wanatasafiri na Yesu. Baadhi ya wanawake hawa walikuwa wameponywa magonjwa au pepo waovu waliokuwa wakiwadhibiti. Mmoja wa wanawake hawa ni Maria, aliyekuwa anatoka Magdala. Luka anataja mji wa Maria ili kusiwe na mkanganyiko na wanawake wengine walioitwa jina hilohilo. Yesu alikuwa amewafukuza pepo saba kutoka kwa Maria. Luka anamtaja Yoana. Huenda kazi ya mume wake ilikuwa kusimamia biashara ya kibinagsi ya Mfalme Herode. Luka pia anamtaja Susana. Wanawake hawa walisa firi na Yesu na wale 12 na waliwatunza kifedha kwa kutumia pesa zao wenywewe.

Luka anatumia hadithi hii kuonyesha Yesu ni nani. Yesu ni zaidi ya nabii kwa sababu ana mamlaka ya kusamehe dhambi. Muktadha wa msamaha wa dhambi kupitia imani katika Yesu pia inaonyeshwa. Luka anaonyesha wale wanaosafiri pamoja na Yesu anafundisha kote nchini kabla ya kusimulia mifano hususa ambayo Yesu anafundisha katika masimilizi yanayofuata.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 7:36-8:3

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Farisayo alimwalika Yesu nyumbani kwake kwa chakula. Yesu anakula nyumbani kwa Farisayo huyo wakati mwanamke mwenye dhambi anapoingia na kulia miguuni pa Yesu. Machozi yake yanaosha miguu ya Yesu. Anatumia nywele zake kufuta miguu ya Yesu. Anabusu miguu ya Yesu na kuimiminia marashi.

Tukio la pili: Simoni anafikiri kwamba matendo ya mwanamke huyo si ya heshima. Simoni anafikiri kwamba Yesu hafanyi kama nabii wa kweli. Yesu anajibu mawazo ya Simoni kwa kumwambia mifano kuhusu mkopeshaji. Yesu anauliza ni nani aliyeppenda mkopeshaji zaidi? Simoni anajibu, yule aliyesamehewa zaidi. Yesu anasema kwamba ni kweli.

Tukio la tatu: Yesu analinganisha mwanamke huyo na Simoni. Yesu anadokeza kwamba mwanamke huyo anampenda zaidi. Yesu anathibitisha kwamba dhambi za mwanamke huyo zimesamehewa na anamwambia aende kwa amani.

Tukio la nne: Yesu anafundisha kutoka kijiji kimoja hadi kingine pamoja na mitume wake 12. Wanawake wanamfuata na kuwatunza kifedha.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Simoni, Farisayo
- Mwanamke mwenye dhambi
- Wageni
- Mkopeshaji
- Wakopaji wawili
- Wanawake (Maria, Joanna, pamoja na Susana)

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika utamaduni wa Kiyahudi, mwalimu alipoalikwa kwa ajili ya

chakula cha jioni watu wengine wangeweza kuingia nyumbani kimya kimya ili kumsikiliza.

Ni muhimu kukumbuka kwamba uwepo wa mwanamke haukuwa wa kawaida katika hali hii.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kwa kawaida mwenyeji huwapa wageni maji ya kuosha miguu yao, na ikiwezekana, mtumishi wa kuwaosha miguu.

Farisayo alimwalika Yesu kwa chakula cha jioni. Yesu anahudhuria na kulala kando ya meza ili ale. Mwanamke anayechukuliwa kuwa mwenye dhambi anakuja nyuma ya Yesu na analia miguuni pa Yesu. Machozi yake yanagusa miguu ya Yesu na anatumia nywele zake kuyafuta. Anabusu miguu ya Yesu na kumimina manukato ya bei ghali miguuni pa Yesu.

Farisayo huyo anafikiri kwamba kama Yesu ni nabii wa kweli angejua kwamba mwanamke huyo ni mwenye dhambi.

Kisha Yesu anatumia jina la Farisayo, Simoni, na kujibu mawazo yake. Yesu anajibu kwa kutumia mfano, au simulizi linalotumia hali za kila siku kufundisha somo. Fikiria jinsi unavyoweza kusimulia mfano katika utamaduni wako.

Mtu aliwakopesha wanaume wawili vipande 500 vya fedha na vipande 50 vya fedha. Hawawezi kumlipa. Mkopeshaji huyo aliwasamehe madeni yote mawili.

Kisha Yesu aliuliza, "Sasa ni yupi kati yao atakayempenda yule aliywesamehe zaidi?"

Simoni akajibu, "Nadhani ni yule aliyesamehewa deni kubwa zaidi."

Yesu anasema kwamba ni kweli. Kisha Yesu anamwambia Simoni jinsi mwanamke huyo alikuwa amefanya yale ambayo Simoni hakuwa amefanya. Aliosha miguu ya Yesu kwa machozi na kuikausha kwa nywele zake. Aliimiminia manukato na hakuwa ameacha kubusu miguu ya Yesu. Simoni hata hakuwa amempa Yesu maji ya kunawa miguu yake. Simoni hakumtia Yesu mafuta kichwani ili kumwonyesha heshima kama mgeni maalum.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anazungumzia jambo ambalo limeshatokea kabla mwanamke huyo hajamwendea Yesu nyumbani kwa Simoni. Yesu ndiye aliyesamehe dhambi za mwanamke huyo alipokutana naye hapo awali.

Yesu anamwambia Simoni kwamba mwanamke huyo ana dhambi nydingi lakini amepokea msamaha kwa dhambi zake. Yesu anasema kwamba ndiyo

sababu anampenda Yesu sana. Yule ambaye hana mengi ya kusamehewa hupenda kidogo. Kisha Yesu anamwambia mwanamke huyo kwamba dhambi zake zimesamehewa.

Wanaume hao waliokuwa mezani wanaulizana, "Huyu ni nani ambaye hata anasamehe dhambi?"

Yesu anamwambia, "Imani yako imekuokoa; nenda kwa amani."

Yesu anaenda kwenye vijiji na miji ya karibu akitangaza Habari Njema kuhusu Ufalme wa Mungu. Yesu anaenda pamoja na wanafunzi wake kumi na wawili na baadhi ya wanawake, na wengine wanaochangia mali ili kumtegemeza Yesu na wanafunzi wake.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 7:36–8:3

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahuksika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Simoni, Farisayo
- Mwanamke mwenye dhambi
- Wageni
- Mkopeshaji
- Wakopaji wawili
- Wanawake (Maria, Joanna, pamoja na Susana)

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza watu waliokuwa wakila wakiwa wameketi sakafuni na miguu yao ikiwa mbali na chakula.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mwanamke yule akija baada ya wao kuketi mezani. Anakuja kimya kimya. Yuko nyuma ya miguu ya Yesu.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mwanamke huyo akileta chupa nzuri. Chupa hiyo imefungwa kabisa. Anahitaji kuivunja ili aweze kuitumia.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wakopaji wakiwa na wasiwasu kuhusu kile kinachoweza kuwapata kwa sababu ya deni lao kubwa. Mkopeshaji angeweza kuwafanya wakopaji chochote alichotaka.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Farisayo aliywewalika Yesu kwa chakula cha jioni nyumbani kwake. Yesu alienda nyumbani kwa Farisayo huyo na kuketi mezani. Wageni wengine walikuwepo pia.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Farisayo, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimesisimka kwamba mwalimu yuko nyumbani kwangu," "Najiona wa maana," "Ninajisikia kuheshimiwa," "Nisingetaraja chochote kidogo." Anzisha uigizaji tena.

Mwanamke asiye na maadili anakuja na kupiga magoti miguuni pa Yesu. Analia na machozi yake yanaanguka miguuni pa Yesu. Anatumia nywele zake kufuta miguu ya Yesu. Anaibusu miguu ya Yesu bila kukoma. Kisha anafunga chupa nzuri ya alabasta iliyojaa manukato ya bei ghali. Anaimimina manukato miguuni pa Yesu.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza wageni, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nahisi nikiwa hatarini ya kuwa najisi ikiwa atanigusa. Simoni anapaswa kumwambia aondoke," "Kwa nini Yesu hamwambii aende zake?" "Labda Yesu hajui yeye ni nani," "Nimesikitika. Nilidhani Yesu alikuwa nabii." Anzisha uigizaji tena.

Farisayo anaona hili. Anafikiri kwamba kama Yesu ni nabii, Yesu angejua kwamba mwanamke anayemgusa ni mwenye dhambi. Yesu alijibu fikira za Farisayo. Yesu anamwambia hadithi. Mkopeshaji anakopesha vipande 500 vya fedha kwa mtu mmoja na vipande 50 vya fedha kwa mtu mwengine. Wote wawili hawakuweza kumlipa. Kwa hivyo mtu aliyewakopesha alifuta madeni yao wanaume wote wawili.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza wakopaji, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nilikuwa na hofu kwamba mkopeshaji angeniadhibu," "Nilidhani sikuwa na namna yoyote ya kujiondoa kwenye deni langu," "Kushangaa," "Mnyenyekemu. Nilikuwa na deni lake mara 10

zaidi ya yule mtu mwengine, lakini bado alinisamehe." Anzisha uigizaji tena.

Yesu alimuuliza Simoni, "Sasa ni yupi kati yao atakayempenda yule aliyesamehe zaidi?" Simoni akajibu, "Nadhani ni yule aliyesamehewa deni kubwa zaidi." Yesu alimwambia Simoni, "Umehukumu kwa usahihi." Kisha Yesu akamgeukia yule mwanamke na kumwambia Simoni aone mambo yote aliyokuwa amefanya. Yesu anasema jinsi Simoni hakumpa Yesu maji, hakumsalimu kwa busu wala kumtia mafuta kichwani.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza Simoni, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nilijitahidi kwa uwezo wangu wote kwa kumwandalia Yesu chakula," "Alijuaje mawazo yangu," "Ninaona aibu," "Ninaona aibu kwamba Yesu alisema haya yote mbele ya kila mtu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anaendelea kuzungumza na Simoni na kumwambia kwamba dhambi nyingi za mwanamke huyo zimesamehewa. Hiyo ndiyo sababu anaonyesha upendo mwangi kwa Yesu. Lakini mtu anayefikiri kwamba anahitaji msamaha mdogo anaonyesha upendo mdogo kwa Yesu.

Wanaume hao waliokuwa wameketi mezani walifikiri, "Huyu ni nani ambaye hata anasamehe dhambi?"

Kisha Yesu anamwambia mwanamke huyo, "Imani yako imekuokoa; nenda kwa amani."

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza mwanamke huyo, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Yesu anasema mbele ya kila mtu kwamba nimesamehewa," "Ninahisi kwamba nimekubaliwa kwa sababu Yesu hakunikata," "Ninafurahi kupata amani ambayo Yesu alinipa." Anzisha uigizaji tena.

Muda mfupi baadaye Yesu alianza kwenda miji na viji tofauti, akihubiri Habari Njema ya Ufalme wa Mungu. Wanafunzi kumi na wawili wako pamoja na Yesu, pia baadhi ya wanawake. Yesu amewaponya wanawake hawa kutokana na magonjwa mabaya na pepo. Wengi walikuwa wakitoa pesa zao za kibiniasi kumsaidia Yesu na wanafunzi wake.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanawake walimsaidia Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ni heshima kwangu kumsaidia Yesu," "Yesu alibadili maisha yangu," "Nataka kumtumikia Yesu kwa njia yoyote ile."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 7:36–8:3

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anaalikwa kula nyumbani kwa **Farisayo**, au kiongozi wa kidini. Hakikisha umetafsiri Farisayo kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno Farisayo liko kwenye faharasa kuu.

Wakati wa mlo, Yesu **ameegemea mezani**. Hii inamaanisha kwamba analala kwenye mto karibu na meza ndogo. Ilikuwa desturi kulala kwa upande wa kushoto ukiegemea kiwiko cha kushoto. Miguu yao ingekuwa mbali zaidi na meza wakiwa wamekaa hivi. Hii ingefanya iwe rahisi zaidi kwa mwanamke huyo kufikia miguu ya Yesu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya jinsi Wayahudi walivyoketi wakati wa kula ikiwa bado hujawaonyesha.

Mwanamke anaingia na **chupa ya alabasta yenye marashi**. Alabasta ni jiwe jeupe na la njano kutoka Misri. Chupa hiyo ilikuwa bei ghali. Ilikuwa na shingo ndefu na haikuwa na mikono. Ilikuwa lazima shingo ya chupa ivunjwe ili manukato yamwagwe. Manukato yaliyokuwa ndani yalikuwa ni mafuta yenye harufu nzuri. Zawadi hiyo ingekuwa ya bei ghali sana yenye thamani ya dinari 300, au mshahara wa siku 300.

Simoni anashangazwa na tabia ya mwanamke huyo. Anashutumu kwamba Yesu alimruhusu mwanamke huyo anawe miguu yake. Simoni hadhani kwamba Yesu anatenda kama **nabii**. Hakikisha kwamba unatafsiri neno nabii kama vile umelatafsiri hapo awali. Neno nabii liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasimulia **mfano** wa kufundisha Simoni somo kumhusu Mungu. Mfano ni hadithi ya pekee ambayo hutumiwa kuwafundisha watu mambo ya ndani zaidi kumhusu Mungu. Neno mfano liko kwenye faharasa kuu. Mfano wa Yesu unahu mkoreshaji. **Mkopeshaji** ni mtu anayefanya biashara ya kuwakopesha wengine pesa. Mtu anayekopa pesa anapaswa kulipa pesa alizokopa pamoja na riba, au pesa za ziada, kwa mkoreshaji. Katika mfano huu, wanaume hao wanakopa dinari. **Dinari** ni sarafu za fedha ambazo Waroma walitumia kama pesa. Sarafu moja ilikuwa sawa na mshahara wa siku moja.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya dinari.

Mkopeshaji huyo **alipofuta madeni**, hii inamaanisha kwamba wanaume hao wawili hawakupaswa kulipa mkoreshaji. Kufuta kunaweza kumaaniisha fadhili zozote ambazo mtu huonyeshwa bila kufanya jambo lolote linalostahili. Ikiwezekana, unawenza kutumia neno linalomaanisha kufuta deni na dhambi. Yesu anajifananisha na mkoreshaji na dhambi zinafananishwa na deni. Hakikisha umetafsiri **dhambi** na **msamaha** kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno dhambi na msamaha yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba imani ya mwanamke huyo **imemwokoa**. Kuokolewa kunaweza kumaanisha kuponywa, lakini katika muktadha huu inamaanisha kuokolewa. Kwa sababu ya imani ya mwanamke huyo, Mungu alimwokoa kutohana na maisha yake ya dhambi na hakutaka kumwadhibu kwa sababu hiyo. Saved iko katika kamusi kuu. **Imani** inarejelea tumaini la mwanamke huyo kwa Mungu. Yesu anamwambia mwanamke huyo aende kwa **amani**, au kwa usalama katika uhusiano wake na Mungu. Maneno imani na amani yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anaendelea kusafiri kutoka sehemu moja hadi nyingine akihubiri **habari njema** kuhusu **Ufalme wa Mungu**. Hakikisha umetafsiri habari njema na ufalme wa Mungu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno hayo mawili yako kwenye faharasa kuu.

Wanawake wengi wanamuata Yesu, pia. Mmoja wao ni Maria. Yesu aliwafukuza **pepo** saba kutoka kwa Maria. Wayahudi wanaamini kwamba roho waovu waliishi ndani ya mtu, kwa hivyo Yesu alilazimika kuwatoa. Hakikisha umetafsiri pepo kama vile uliviyotafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno bwana liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua

katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 8:4-15

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 8:4-15 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 8:4-15

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika hadithi hii, Luka anabadilika kutoka kuwaambia wasikilizaji wake kuhusu huruma ya Yesu na uthibitisho wa utambulisho wake. Luka sasa anaangazia Yesu akihubiri habari njema na matokeo ya kuikataa. Yesu anafundisha kwa kutumia mifano, au hadithi maalum ambazo zinaelezea mambo ya ndani zaidi kumhusu Mungu.

Mfano huu ni mojawapo ya hadithi chache ambazo zinapatikana katika Injili tatu kati ya nne. Ni ya kipekee kwa sababu ina maelezo. Toleo la Luka ni tofauti kidogo kwa sababu ni fupi.

Yesu anaendelea kufundisha kutoka kijiji hadi kijiji katika eneo la Galilaya. Wanafunzi wa Yesu na wanawake wanaomsaidia wako pamoja naye. Umati unaanza kukusanyika karibu na Yesu ili kusikia mafundisho yake. Watu wamekuja kutoka vijiji vingi jirani. Yesu anawafundisha kwa mfano.

Yesu anasema kwamba kuna mkulima anayeeenda kwenye mashamba yake kupanda mbegu. Kupanda kunamaanisha kwamba mkulima angetupa mbegu mbele yake kutoka upande mmoja hadi mwingine alipokuwa akitembea. Hii ilikuwa njia ya kawaida iliyotumiwa na wakulima Wayahudi ambayo iliawezesha kupanda eneo kubwa haraka.

Koma hapa na uonyeshe picha ya mkulima anayetupa mbegu ikiwa hii si kawaida katika utamaduni wako. [Mbigu gani hutumiwa kupanda mbegu katika utamaduni wako? Je, ni sawa na au ni tofauti vipi na jinsi mpandaji katika hadithi hii alivyopanda mbegu zake?] {mark}

Baadhi ya mbegu zilianguka njiani. Njia hii ni njia ambayo watu walitumia kutembea shambani au kando ya shamba. Udongo ulikuwa mgumu kwa sababu watu wengi walitembelea juu yake. Mbegu zinazoanguka kwenye njia zinakanyagwa na watu wanaotembea. Ndege wa angani walikula mbegu hizi.

Koma hapa na uonyeshe picha ya udongo kwenye njia shambani.

Mbegu nyingine zinaanguka kwenye mwamba. Katika muktadha huu, udongo ulikuwa na mwamba chini yake. Mwamba ungeonekana wakati kulikuwa na udongo usio na kina. Mbegu zinazoanguka kwenye mwamba ziliota lakini mimea midogo ilikauka kwa kukosa maji ya kutosha kutoka kwenye udongo usio na kina. Mimea hiyo haikupata kile kilichohitajiwa ili kukua kutoka kwa udongo kwa sababu ya mwamba.

Koma hapa na uonyeshe picha ya udongo wenye miamba.

Mbegu nyingine zinaanguka ambapo kuna miiba. Hii inamaanisha juu ya udongo ambapo miiba au mbegu za miiba zilipokuwa. Miiba ni mimea yenye nguvu inayokua haraka ambayo inashindana na nafaka na inawakera wakulima. Miiba ilikua pamoja na nafaka na kuifanya nafaka isipate nafasi, udongo, maji, au jua ya kutosha kukua vizuri. Kwa hivyo nafaka hiyo ilikauka na haikuzaa mazao.

Koma hapa na uonyeshe picha ya udongo ambaa una miiba.

Mbegu nyingine zilianguka kwenye udongo mzuri. Mzuri unamaanisha wenye rutuba au wenye kutoa mazao mazuri. Udongo huo hakuwa umeshikamana, ulikuwa na kina na hakuwa na miiba. Udongo mzuri unafanya mbegu zikue na kuwa mimea inayozaa nafaka. Mimea iliyokua ilizaa mara 100 zaidi ya mbegu ambazo mkulima alizipanda. Haya yangekuwa mavuno ya kipekee huko Israeli. Kwa wastani, kila mbegu iliyopandwa ilizaa mbegu 10.

Koma hapa na uonyeshe picha ya udongo mzuri. Jadili na timu yako: Unaweza kuelezeaje udongo mzuri katika utamaduni wako? Unajuaje maeneo ambayo unapaswa kupanda na yale ambayo hupaswi kupanda?

Yesu anamalizia mfano huo na kusema, "Mwenye masikio ya kusikia, na asikie." Yesu anasema kwamba umati unapaswa kufikiria yale aliyosema kwa makini. Yesu anataka wafikirie na pia kutenda yale waliyofunza kutoka kwa hadithi hiyo.

Koma hapa na uulize timu yako: Mwalimu katika utamaduni wako angesema nini ili wasikilizaji wake wasikilize?

Wanafunzi au wafuasi wa Yesu wanamwuliza mfano huo unamaanisha nini. Yesu analinganisha wanafunzi wake na watu wengine wanaosikia hadithi hiyo. Yesu anasema kwamba anafundisha kwa mifano kwa sababu imeficha ukweli kuhusu ufalme wa Mungu. Yesu anawafundisha watu fulani tu ukweli huo. Yesu anachagua kufunua maana ya mfano huo kwa wanafunzi wake. Watu wengine wanaosikiliza mfano huo hawangeweza kuelewa ukweli kuhusu ufalme wa Mungu.

Yesu anatoa sababu ya kufundisha kwa mifano kwa kunukuu maandiko, au maandiko matakatifu ya Kiyahudi. Yesu ananukuu kutoka kwa nabii au miumbe mashuhuri wa Mungu, Isaya. Isaya alisema,

" 'ingawa wanatazama, wasione;
ingawa wanasikiliza, huenda
wasielewe."

Kuona kwa mara ya kwanza kunamaanisha kuona kitu kama mtu au kitu. Kuona kwa mara ya pili kunamaanisha kuona na pia kuelewa maana ya kile kinachoonekana. Ndivyo ilivyo kwa kusikia. Kusikia kwa mara ya kwanza kunamaanisha kusikia kimwili na kwa mara ya pili kunamaanisha kuelewa yale yaliyosikika. Yesu anasema kwamba watu wengine hawataki kumwamini na kumtii. Yesu hatawafundisha ukweli wa ufalme wa Mungu.

Yesu anawaeleza wanafunzi wake mfano huo. Tafsiri ya msingi ya mfano huo ni kwamba mbegu zinawakilisha ujumbe kutoka kwa Mungu, kupanda kunawakilisha kuwaambia watu ujumbe, na aina tofauti za udongo zinawakilisha njia tofauti ambazo watu husikia ujumbe.

Yesu anaeleza kwamba mbegu zinazoanguka kando ya njia zinawakilisha ibilisi akiondoa ujumbe ambaa watu wamesikia. Kisha Yesu anaeleza kwamba mbegu zinazoanguka kwenye udongo wenye miamba zinawakilisha watu wanaopokea ujumbe kwa shangwe lakini wakati wa majaribu, wanaanguka.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, watu hukabiliana na majaribu ya aina gani?

Kisha Yesu anaeleza kwamba mbegu zinazoanguka kati ya miiba zinawakilisha watu wanaosikia ujumbe lakini wanasongwaa na wasiwasi na utajiri.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, unaweza kuelezeaje utajiri? Hali gani huwapa watu wasiwasi katika utamaduni wako?

Ni muhimu kukimbuka kwamba kuna tafsiri nyingi tofauti kuhusu maana ya mbegu baada ya kupandwa. Wasomi wengine wanaamini kwamba mbegu zinaendelea kurejelea ujumbe wa Mungu na udongo unawakilisha njia nne tofauti ambazo watu husikia na kujibu ujumbe wa Mungu. Wasomi wengine wanaamini kwamba udongo unarejelea watu wa aina mbalimbali.

Yesu haelezi ikiwa anazungumza kuhusu wafuasi wake wanaohitaji kukua kiroho, au kuhusu wale amba si wafuasi wake wakisikia na kukubali ujumbe kutoka kwa Mungu. Mara nyingi, mifano huwa na maana pana zaidi kuliko hali au wakati mmoja maalum. Usiupe mfano maana au ufanuzi usiokuwa katika maandiko.

Kufafanua Matukio

KUAFANUA MATUKIO

LUKA 8:4-15

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Watu huja kutoka miji mingi ili kumsikia Yesu. Yesu anawasimulia watu waliosanyika hadithi kwa kutumia mfano.

Tukio la pili: Hadithi hiyo inahusu mkulima anayetawanya mbegu ili kuzipanda. Yesu anasimulia kile kilichofanyikia mbegu zinazoanguka kwenye maeneo tofauti ya shambani. Mwishoni, Yesu anasema mtu mwenye masikio ya kusikia na na asikie na kuelewa.

Tukio la tatu: Wanafunzi wa Yesu wanamwuliza Yesu maana ya mfano huo. Yesu anawaeleza kwamba wanaruhusiwa kuelewa mfano huo ili kutimiza maandiko.

Tukio la nne: Yesu anatoa maelezo ya maana ya mfano huo.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Umati
- Wanafunzi
- Mtu anayewakilisha njia
- Mtu anayewakilisha eneo lenye miamba
- Mtu anayewakilisha eneo lenye miiba
- Mtu anayewakilisha eneo lenye udongo wenye rutuba
- Ndege
- Ibilisi

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kuna njia ambayo mkulima anatembelea. Mkulima atatawanya mbegu kwenye njia hiyo. Kwa sababu njia hii hutumiwa kila wakati, ni ngumu.

Watu wanakuja kutoka miji mingi na kukusanyika ili kumsikia Yesu. Kisha Yesu anasimulia hadithi kwa kutumia mfano. Katika mfano huo, huenda timu ikahitaji kurekebisha mfuatano wa matukio ili kuonyesha kwamba mbegu zilianguka kwanza kwenye udongo tofauti. Muda fulani baadaye, zile zinazoanguka kwenye njia hukanyagwa na kisha huliwa na ndege. Zile zinazoanguka kwenye mwamba hukua baada ya muda lakini hukauka kwa kukosa unyevu. Zile zinazoanguka kati ya miiba hukua baada ya muda lakini miiba huziua. Zile zinazoanguka kwenye udongo wenye rutuba hukua baada ya muda na kuzalisha mara mia.

Baada ya kusimulia mfano huo Yesu alisema, "Mwenye masikio ya kusikia, na asikie."

Wanafunzi wa Yesu wanaauliza maana ya mfano huo. Yesu anawageukia wanafunzi wake ili kuwaeleza mfano huo. Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Ninyi mmepewa kufahamu siri za Ufalme wa Mungu." Yesu anasema kwamba anatumia mifano ili maandiko yatimizwe. Yesu anasema kwamba watu wataona lakini hawataona kwa kweli, watasikiliza lakini hawataelewa kwa kweli.

Yesu anasimulia tafsiri ya mfano huo.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 8:4–15

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Umati
- Wanafunzi
- Mtu anayewakilisha njia
- Mtu anayewakilisha eneo lenye miamba
- Mtu anayewakilisha eneo lenye miiba
- Mtu anayewakilisha eneo lenye udongo wenye rutuba
- Ndege
- Ibilisi

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza watu wakija kutoka miji tofauti ili kumsikia Yesu. Yesu anasimulia mfano.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mkulima akitembea kwenye njia katika shamba lake, akitawanya mbegu zinazopandwa katika shamba lake.

Mkulima anapotawanya mbegu, zingine zinaanguka kwenye njia, zingine zinaanguka kwenye miamba, zingine zinaanguka kati ya miiba, na zingine zinaanguka kwenye udongo wenye rutuba. Mbegu zinakua. Ndege wanazila mbegu zilizoko kwenye njia. Mimea kwenye mwamba zinakauka kwa sababu ya kukosa unyevu. Mimeo iliyokuwa na miiba ilikauka kwa sababu miiba ilizua kukua kwao. Mimeo kwenye udongo wenye rutuba inazaa mara mia moja zaidi ya zile zilizopandwa.

Hakikisha kwamba timu inaigiza mpandaji akipanda mbegu mara nyingine tena. Wakati huu, igiza maelezo ambayo Yesu anatoa mkionyesha watu wa aina mbalimbali wakati huo huo.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza watu wakija kutoka miji tofauti ili kumsikia Yesu. Yesu anasimulia mfano kuhusu mkulima anayetawanya mbegu.

Yesu anaposimulia sehemu hii ya hadithi, watu wanne wanaowakilisha mashamba wanatenda kana kwamba wanapokea mbegu. Kwa mtu anayeigiza njia, acha mbegu imwangukie lakini mbegu inakaa juu. Kwa mtu anayeigiza kama eneo lenye miamba, acha mbegu imwangukie lakini mbegu haibaki juu. Hii inawakilisha ikiota mizizi kati ya miamba. Kwa mtu anayeigiza kama eneo lenye miiba, acha mbegu ianguke juu na kisha iote mizizi kati ya miiba. Kwa mtu anayeigiza kama eneo lenye udongo wenye rutuba, acha mbegu ianguke juu na pia iote mizizi. Baada ya muda, muigizaji anayewakilisha ndege anakuja na kuchukua mbegu kwenye njia. Kisha mmea uliokua kwenye eneo lenye miamba unakauka kwa sababu hakukuwa na maji. Kisha mmea uliokua kati ya miiba unakauka kwa sababu miiba inasonga mmea huo. Mimeo iliyokua kwenye udongo wenye rutuba ilizaa mara mia moja zaidi ya mbegu zilizopandwa.

Yesu anapomaliza anasema, "Mwenye masikio ya kusikia, na asikie."

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza umati, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nilielewa yale ambayo Yesu alituambia," "Kwa nini Yesu anazungumza kuhusu kilimo," "Napenda kumsikia Yesu akizungumza," "Nimechanganyikiwa." Anzisha uigizaji tena.

Igiza wanafunzi wakimwuliza Yesu kuhusu maana ya mfano huo. Yesu anajibu akisema kwamba wanafunzi wanaruhusiwa kuelewa siri za ufalme wa Mungu. Yesu pia aliwaeleza kwamba Yesu anatumia mifano ili maandiko yatimizwe. Andiko ambalo Yesu anazungumzia linasema," Ingawa wanatazama, wasione; ingawa wanasikiliza, wasielewe."

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninahisi nimeheshimiwa kupata maelezo kutoka kwa Yesu," "Ninahisi furaha kwamba Yesu alinichagua kumfuata kwa karibu," "Sasa naelewa kwamba ni lazima nisikilize hadithi za Yesu kwa makini." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akieleza maana ya mfano. Mbegu zinazoanguka kwenye njia zinawakilisha watu wanaosikia ujumbe lakini ibilisi anaondoa neno la Mungu. Wakati huo huo, igiza ibilisi akiondoa neno la Mungu kutoka kwa mtu anayewakilisha njia.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza mtu anayesikia ujumbe lakini ibilisi anaondoa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nilisahauje yale ambayo Yesu alisema," "Ni sawa, walimu wengine watakuja," "Ujumbe huo ni wa mtu aliye mbaya sana, si kwa ajili yangu." Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akieleza kwamba mbegu zinazoanguka kwenye miamba zinawakilisha watu wanaosikia ujumbe na kuupokea kwa furaha lakini wanaanguka jaribu linapokuja. Wakati huo huo, acha mtu anayeigiza udongo wenye miamba awe mwenye shangwe lakini majaribu yanafanya ukuaji ukome.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza mtu anayekoma kwa sababu ya majaribu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nilikuwa nikitarajia ujumbe kama huo kwa muda mrefu," "Nilisikia ujumbe, lakini sihitaji kubadilika," "Ilikuwa ujumbe mzuri, lakini nina maisha yangu mwenyewe." Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akieleza kwamba mbegu zinazoanguka kati ya miiba zinawakilisha watu wanaosikia ujumbe lakini wasiwasu, utajiri, na raha za maisha haya zinawazuia kukomaa. Wakati huo huo, acha mtu anayeigiza udongo wenye miiba asikie ujumbe. Igiza mtu huyu akipenda utajiri na raha. Igiza jinsi mtu huyu anakufa kabla ya kuzaa matunda yoyote.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza mtu ambaye hajakomaa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nilisikia yale ambayo Yesu alisema, lakini nahitaji kudumisha hadhi yangu." "Napenda kwenda kwenye karamu, labda baadaye ninaweza kufanya yale ambayo Yesu alisema," "Nahitaji kutimiza malengo yangu yote kwanza." Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akieleza kwamba mbegu zinazoanguka kwenye udongo wenye rutuba zinawakilisha watu waaminifu, wenye miyo minyoofu wanaosikia neno la Mungu, wanaoshikamana nayo, na kuzaa mazao makubwa. Wakati huo huo, acha mtu anayeigiza udongo mzuri asikie neno la Mungu na asiliruhusu liondoke. Igiza kuzaa matunda mengi.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza mtu anayezaa mavuno mengi, "Unahisi vipi?"

Huenda ukasikia mambo kama, "Hili ndilo nimekuwa nikisubiri wakati huu wote," "Nina furaha, nitafanya chochote ambacho Yesu ataniambia." "Nataka kuwaambia wengine kuhusu Yesu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 8:4-15

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha umati kwa kutumia mfano. **Mfano** ni hadithi ya pekee ambayo inatumia mambo ya kawaida kuelezea mambo ya ndani zaidi kuhusu Mungu. Mara nyingi ni vigumu kuelewa mifano isipokuwa watu wajaribu kabisa kusikiliza. Hakikisha umetafsiri mfano kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mfanoo liko kwenye faharasa kuu.

Mfano huu unahuusu mkulima anayepanda mbegu. Kupanda ni **kutawanya** mbegu kutoka upande hadi mwengine mkulima anapotembea. Hii ilikuwa njia ya kawaida kwa wakulima Wayahudi kupanda mbegu za nafaka. [Mbegu zilipandwa kwenye ardhi ambayo mkulima alikuwa amelima au angelima baada ya kupanda mbegu.] {mark} Njia hii iliawezesha wakulima kupanda eneo kubwa haraka.

Koma hapa na uonyeshe picha ya mkulima anayepanda mbegu ikiwa bado hujaonyesha.

Yesu anamalizia mfano wake kwa kusema, "**mwenye masikio ya kusikia, na asikie.**" Yesu anataka umati usikilize na usikilize kwa makini ili wajaribu kuelewa yale anayosema. Yesu anataka watu wasikilize na kutenda yale ambayo wamejifunza kutoka kwa mfano huo.

Wanafunzi au wafuasi wa Yesu wanamwuliza mfano huo unamaanisha nini. Hakikisha umetafsiri neno wanafunzi kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anawapa wanafunzi wake ujuzi **kuhusu siri za Ufalme wa Mungu** kwa kuwaeleza maana yake. Siri au ukweli **unahuusu** Ufalme wa Mungu. Mungu pekee anawenza kufunua siri au ukweli huu kuhusu Ufalme wa Mungu. Hakikisha kwamba tafsiri ya siri hiyo haina maana mbaya.

Ufalme wa Mungu unarejelea Mungu akitawala katika miyo ya watu wake kama mfalme wao.

Yesu ataonyesha watu siri za Mungu ikiwa wao ni udongo mzuri, ambayo inamaanisha ikiwa wanamsikiliza na kumwamini kweli. Ikiwa watu ni kama udongo mbaya watachanganyikiwa au kusahau kile ambacho Yesu anasema. Hakikisha umetafsiri Ufalme wa Mungu kama vile umetafsiri katika vifungu vilivytangulia. Ufalme wa Mungu uko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba mbegu ni neno la Mungu. **Mbegu** ni umoja katika lugha ya asili, lakini inaweza kurejelea mbegu nyingi za mmea wa aina moja. Mbegu ya nafaka ilikuwa ya kawaida katika utamaduni huu.

Koma na uonyeshe timu yako picha ya mbegu za nafaka.

Neno la Mungu linamaanisha ujumbe kutoka kwa Mungu. Yesu anarejelea mafundisho yake. Hasa, mafundisho kuhusu ufalme wa Mungu.

Yesu anataja **ibilisi** akija na kuondoa neno kutoka kwenye miyo ya watu. Ibilisi ni Shetani ambaye ni mkuu wa roho zote mbaya. Hakikisha umetafsiri ibilisi kama vile umetafsiri katika vifungu vilivytangulia. Neno ibilisi liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwininge kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanawenza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Wanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili

kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwininge alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 8:16-18

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 8:16-18 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 8:16-18

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Luka anasimulia mfano au hadithi nyingine ya pekee ambayo inafundisha mambo ya ndani kuhusu Mungu. Kama vile mifano ambayo Yesu amefundisha hapo awali, mfano huu unawafundisha wanafunzi wa Yesu kwamba wanapaswa kusikiliza kwa makini yale anayofundisha. Maneno haya pia yanaonyesha yale ambayo Yesu aliwaambia wanafunzi wake kuhusu

mifano. Maana itafichwa kwa wengine lakini wanafunzi wake wanapaswa kuelewa.

Yesu amesimulia tu mfano wa udongo wa aina nne kwa umati wa wanafunzi au wafuasi wake. Yesu aliwaeleza wanafunzi wake mfano huo akisema wanapaswa kusikiliza kwa makini ili waelewe yale anayofundisha. Kisha Yesu anasimulia mfano wa taa.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Masomo muhimu hufundishwaje katika utamaduni wako? Je, maana za masomo huwa wazi kila wakati au huwa zimefichwa wakati mwininge? Watu wa aina gani huelewa maana ya siri?

Haijulikani kama Yesu anazungumza na umati wote au wanafunzi wake tu.

Yesu anaanza kwa kuelezea kitendo ambacho hakuna mtu angefanya. Watu hawangewasha taa na kuiweka mahali ambapo mwanga ulikuwa umefichwa. Gudulia na mvunguni mwa kitanda ni mifano ya pahali mwanga ungefichwa. Katika utamaduni wa Kiyahudi, taa ilikuwa taa ndogo ya udongo iliyotumia mafuta ya zeituni. Kila mtu katika wakati wa Yesu angekuwa na moja nyumbani kwake. Kinyume chake, Yesu anasema kwamba watu huweka taa zao juu ya kinara ili kila mtu aweze kuona mwanga.

Koma na uonyeshe picha ya taa ya mafuta na kinara. Jadili na timu yako, unahakikishaje kwamba mwanga unaonekana katika utamaduni wako? Mwanga unaweza kufichwa kwa njia gani katika utamaduni wako?

Yesu anasema kwamba hakuna kitu kilichofichwa ambacho Mungu hataonyesha au kuleta kwenye nuru. Anasema hili kwa njia mbili tofauti. Huenda hilo lamaanisha kwamba Mungu hataki ukweli wake ubaki kuwa siri kama taa iliyo ndani ya gudulia au mvunguni mwa kitanda. Msemo huu pia unahusu mafundisho ya Yesu kuhusu Ufalme wa Mungu. Mungu atafunua maana ya ufalme wake kwa watu kwa wakati wake.

Kwa kuwa Mungu hufunua kweli yake, Yesu anasema kwamba watu wanapaswa kusikiliza kwa makini mafundisho yake na kuwa tayari kuamini na kuyatii. Watu wanaomsikiliza na wanaotaka kuelewa zaidi wataelewa zaidi. Tofauti na hilo, wale wasiotaka kuelewa mafundisho ya Yesu watafikiri kwamba wanaelewa Ufalme wa Mungu lakini baadaye watatambua kwamba walikosea.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 8:16-18

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Yesu anasimulia mfano wa mtu anayeweka taa. Baada ya mtu kuwasha taa, anaifunika taa kwa gudulia. Watu wanaoingia kwenye nyumba hawawezi kuona. Kisha mtu huyo anaweka taa mvunguni mwa kitanda. Watu wanaoingia hawawezi kuona. Kisha mtu huyo anachukua taa hiyo na kuiweka juu ya kinara. Kila mtu anayeingia ndani ya nyumba anaweza kuona.

Tukio la pili: Yesu anasema kwamba kile kilichofichwa kitaletwa kwenye nuru na kitajulikana.

Tukio la tatu: Yesu anasema tusikilize kwa makini mafundisho yake ili watu waweze kuelewa. Watu wasiosikiliza watapoteza hata kile wanachokifikiri wanaelewa.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wale wanaosikiliza
- Mtu mwenye taa
- Mtu anayemsikiliza Yesu
- Mtu asiyemsikiliza Yesu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba si wazi kama Yesu anaendelea kuzungumza na wanafunzi wake pekee au anazungumza na umati wote.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anapendekeza matendo ambayo alijua wasikilizaji wake hawangefanya. Hakuna mtu angeweza kuwasha taa na kisha kujificha mwanga wake. Yesu anafanya hili ili kukazia jambo fulani kuhusu mafundisho yake.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 8:16–18

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.
Hadithi hii ina maonyesho matatu.
Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wale wanaosikiliza
- Mtu mwenye taa
- Mtu anayemsikiliza Yesu
- Mtu asiyemsikiliza Yesu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza umati na wanafunzi wakimsikiliza Yesu.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza mtu akiwasha taa na kuifunka kwa gudulia. Hili linapoendelea, Yesu anaweka wazi kwamba hakuna mtu ambaye angefanya hivyo. Mtu anaingia ndani ya nyumba na hawezi kuona chochote. Kisha mtu huyo anaweka taa mvunguni mwa kitanda. Yesu anaweka wazi kwamba hakuna mtu ambaye angefanya hivyo. Mtu anaingia ndani ya nyumba na hawezi kuona. Mtu anaweka taa juu ya kinara na kila mtu ndani ya nyumba anaweza kuona kila kitu. Yesu anaweka wazi kwamba hii ndiyo kazi ya taa, kutoa mwanga.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza mtu mwenye taa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nahisi kama nilikuwa na mawazo mawili ambayo hayakufanya kazi," "Nimefurahi kuona taa ikiwa juu ya kinara," "Ninafurahi kwamba watu wanaweza kuingia na kuona wanapoingia nyumbani kwangu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anasema kwamba hakuna kilichofichwa kitakachobaki kufichwa. Anasema kilicho siri kitafunuliwa kwa sababu ya mwanga.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaogiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Sielewi siri ambazo Yesu anazungumzia," "Nadhani anazungumzia siri

zangu. Ninaona aibu," "Nataka kujua kilichofichwa." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anasema wawe waangalifu jinsi wanavyosikia. Mtu anayesikiliza ataelewa zaidi. Lakini kwa mtu asiyesikiliza, uelewa anaofikiri kwamba anao utachukuliwa. Yesu anaposema hivi, mwigize mtu anayesikiliza na uwakilishe mtu anayepata uelewa. Kisha uigize mtu asiyesikiliza na anadhani kwamba ana uelewa. Baadaye, anapoteza uelewa huo.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza mtu anayepoteza uelewa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Sihitaji kusikiliza zaidi," "Nimewahi kusikia kitu kama hicho hapo awali," "Mafundisho ya Yesu hayanihusu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 8:16–18

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anasema kwamba hakuna mtu anayeficha taa ndani ya gudulia au mvunguni mwa kitanda. Katika utamaduni wa Kiyahudi, **taa** inarejelea taa ndogo ya mafuta inayotengenezwa kwa udongo. Ilitumia mafuta ya zeituni. Kila mtu katika wakati wa Yesu angekuwa na moja nyumbani kwake.

Maana ya taa ni muhimu zaidi kuliko aina ya taa. Ikiwa hamtumii taa katika utamaduni wako, unaweza kutumia neno la jumla linalomaanisha kitu kinachowapa mwanga.

Yesu anapotaja **gudulia**, anamaanisha aina yoyote ya sufuria, bakuli, au chombo kinachoweza kuficha mwanga. Gudulia hairejelei chupa ya glasi. Badala yake, inamaanisha chombo chochote kinachofunika taa na kuficha mwanga wake.

Vitanda katika utamaduni wa Kiyahudi ni fanicha ambavyo watu hulalia au kuegemea wakati wa kulala au kula. Muktadha unaonyesha kwamba kitanda huinuliwa kutoka sakafuni ili taa iwekwe chini.

Ikiwa vitanda katika utamaduni wako vinawekwa sakafuni, hakikisha umetafsiri hili kwa njia inayomaanisha kwamba kitanda huinuliwa kutoka sakafuni.

Yesu anasema kwamba watu badala yake wanaweka taa yao juu ya **kinara**. Hii ilikuwa fanicha inayoweza kusongeshwa. Kwa kawaida

kinara hutengenezwa kwa chuma au mbao na kilitumiwa kuinua au kuwekelea taa.

Ikiwa vitu katika mfano huu kama taa za mafuta, vinara na kitanda kilichoinuliwa si vitu vya kawaida katika eneo lenu, unaweza kubadilisha na vitu sawa na hivyo. Maana inapaswa kuonyesha kwamba watu hawafuniki kuficha chanzo chao cha mwanga.

Yesu anasema kwamba yule asiye na kitu, **hata kile anachodhani anacho atanyang'anywa**. Huenda ikawa vigumu kuelewa jambo hili mtu anapoona kwamba haiwezekani kuchukua kitu ambacho hakipo. Lakini Yesu anasema kwamba watu hao watapoteza ujuzi au uelewa mdogo ambao wanafikiri kwamba wanao.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanawenza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 8:19-21

Kusikiliza na Moyo

LUKA 8:19-21

Sikiliza Luka 8:19-21 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

4. Unapenda nini katika hadithi hii?
5. Je, ni nini hupendi ama huelewi?
6. Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
7. Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
8. Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
9. Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 8:19-21

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu amekuwa akifundisha umati katika eneo la Galilaya. Wanafunzi au wafuasi wake wa karibu, na kikundi cha wanawake ambao wamekuwa wakimsaidia pia wako pale. Luka hasemi mahali hasa ambapo Yesu yuko, lakini anafundisha kwa kutumia mifano. Mifano ni hadithi maalum zinazofundisha masomo ya ndani kuhusu Mungu. Yesu alitumia mifano kuwafundisha watu kwamba hawapaswi tu kusikiliza mafundisho yake, bali pia kuyatii. Familia ya Yesu inakuja kuzungumza naye. Yesu anatumia hili kufundisha umati. Mifano ya Yesu ilionyesha umuhimu wa kumtii. Yesu anatumia kuwasili kwa familia yake kufundisha umati jinsi anavyowaona wale wanaomtii.

Yesu anafundisha na kuna umati mkubwa karibu naye. Mama ya Yesu, Maria, na ndugu zake walikuja kumwona. Katika Kiebrania, neno hilo hilo linatumwiwa kumrejelea kaka kama binamu. Huenda ndugu ni watoto wengine wa Yusufu waliokuwa wadogo kuliko Yesu. Lakini pia inaweza kurejelea binamu za Yesu. Ikiwa unaweza, ni bora kutumia neno la jumla ambalo linaweza kurejelea wote.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Jamaa huenda kutembelea jamaa zao mara ngapi au katika haligani?

Mama na ndugu wa Yesu wanataka kuzungumza naye, lakini hawawezi kumfikia kwa sababu ya umati. Hii inaonyesha kwamba watu wengi walikuwa wameketi karibu na kumzunguka Yesu alipokuwa akifundisha. Mtu anamwambia Yesu kwamba familia yake wako nje na wamekuja kumwona. Hatujui mtu huyu ni nani. Hii inaonyesha kwamba familia yake walikuwa wamesimama nje, au kando ya umati. Yesu anamjibu yule mjjumbe na umati wote. Anafanya hivi ili kufundisha somo. Yesu anasema kwamba ye yeyote anayesikiliza mafundisho yake, au neno la Mungu, na kuyatii ni sawa na mama na ndugu zake. Haikuwa lazima watu wawe jamaa zake ili Yesu awaone kuwa familia.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Nani unaweza kuonwa kuwa sehemu ya familia na kwa njia gani? Inamaanisha nini kuonwa kuwa familia katika utamaduni wako?

Luka hatuelezi kinachofuata. Si wazi kama familia ya Yesu waliweza kuzungumza naye au la. Tunajua kwamba Yesu anatumia kufika kwa familia yake kama njia ya kuwafundisha watu kuhusu kuwa familia ndani ya ufalme wa Mungu. Kuwa familia hakutegemei babu wa mtu, lakini kunategemea mtu kusikia na kutii mafundisho ya Yesu.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 8:19–21

Sikiliza maandiko kwa mara nydingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina tukio moja.

Tukio la kwanza: Yesu alipokuwa akifundisha, mama na ndugu wa Yesu wanakuja kumwona. Mtu anamwambia Yesu kuhusu familia yake kuja kumwona. Yesu anasema kwamba ndugu na mama yake ni wale wanaosikia neno la Mungu na kulitii.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mama ya Yesu
- Ndugu za Yesu
- umati

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu amekuwa akifundisha kuhusu jinsi ya kuishi kama mtoto wa Mungu. Yesu alitoa mifano ya mtazamo ambao wafuasi wake wanapaswa kuwa nao.

Kuna umati unaomsikiliza Yesu. Mama na ndugu wa Yesu wako kando ya umati. Wanataka kuzungumza na Yesu lakini hawawezi kumfikia. Mtu anamwambia Yesu kwamba mama na ndugu zake wamefika.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anatumia fursa hii kuzungumza kuhusu maana ya kuwa familia yake. Yesu anaeleza kwamba familia kwa wafuasi wake haitegemei uhusiano wa kimwili, bali inategemea kusikia neno la Mungu na kufanya yale ambayo neno la Mungu linasema. Kwa njia hii Yesu anahitimisha mafundisho yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hapuuzi familia yake, bali anatumia kile kilichotokea kama fursa ya kuwafundisha watu kuhusu ufalme wa Mungu.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 8:19–21

Sikiliza maandiko kwa mara nydingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina tukio moja.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mama ya Yesu
- Ndugu za Yesu
- umati

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Wanapaswa kuiigiza kwa lugha wanayotafsiri. Kwanza, ifanye timu igize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi. Angalia sehemu muhimu au ngumu za hadithi au kifungu zinazofaa kuigizwa na zisirukwe. Isaidie timu kukumbuka sehemu za hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza kwamba Yesu anafundisha mama na ndugu zake wanapokuja kumwona.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Yesu anafundisha umati mkubwa wa watu wakati mama na ndugu zake wanapokuja kumwona. Mtu anamwambia Yesu kwamba mama na ndugu zake wako nje na wanataka kumwona. Yesu anajibu akisema kwamba wale wanaosikia neno la Mungu na kulitii ni mama na ndugu wa Yesu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mama ya Yesu "Unahisi vipi?"

Huenda ukasikia mambo kama, "Kwa nini Yesu alisema jambo kama hili? Hii inanikumbusha wakati alipobaki hekaluni.", "Siwezi kuichukulia vibaya. Yesu anatumia hali hii kufundisha." "Nataka kumkaribia Yesu ili niweze kuzungumza naye."

Muulize mwigizaji anayeigiza ndugu za Yesu "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Yesu anamaanisha nini?", "Kwa nini watu wengi wanomfuata Yesu?"" Yesu anafikiri kwamba yeze ni muhimu sana".

Waulize waigizaji wanaoigiza umati, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninafurahi kwamba nikitii neno la Mungu, nitakuwa familia yake", "Nashangaa kuwa familia ya Yesu inamaanisha nini?", "Nimevunjika moyo. Ni vigumu kulitii neno la Mungu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 8:19–21

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha umati. **Mama na ndugu** wa Yesu wanafika na wanataka kumwona Yesu. Neno la Kiebrania la "ndugu" linatumwa kumaanisha kaka na binamu. Hii inaweza kurejelea wana wa Yusufu na Maria waliozaliwa baada ya Yesu. Inaweza kurejelea binamu za Yesu, au inaweza kurejelea watoto wa Yusufu wa mama mwingine.

Ikiwa lugha yako inaruhusu, chagua neno la jumla linaloweza kutumika kurejelea hao wote. Ikiwa unahitaji kutofautisha kati ya ndugu mkubwa au ndugu mdogo, ni bora kutumia neno linalomaanisha ndugu mdogo.

Familia ya Yesu **ilikuja kumwona**. Hii inamaanisha kwamba walitaka kumwona Yesu na kuzungumza naye. Hawakutaka kumwona kwa mbali.

Yesu alisema, "Mama yangu na ndugu zangu ni wale wote wanaolisikia **neno la Mungu** na **kulifanya**." Neno la Mungu linamaanisha ujumbe unaotoka kwa Mungu. Katika hali hii, ilikuwa mafundisho ya Yesu. Kulifanya humaanisha kutii au kufanya yale ambayo Yesu anasema.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanawenza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 8:22-25

Kusikiliza na Moyo

LUKA 8:22-25

Sikiliza Luka 8:22-25 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 8:22-25

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika hadithi zilizotangulia, Luka amezingatia mafundisho na mahubiri ya Yesu. Katika hadithi hii,

Luka anaonyesha nguvu za Yesu juu ya asili. Yesu na wanafunzi wake wanavuka Bahari ya Galilaya kwa mashua. Yesu amelala wakati dhoruba inaposababisha mashua karibu kuzama. Yesu anaonyesha nguvu zake kwa kutuliza dhoruba.

Yesu yuko pamoja na wanafunzi wake katika Ziwa la Genesaret, au Bahari ya Galilaya. Yesu anawaambia wanafunzi au wafuasi wake wa karibu kwamba anataka kuvuka mpaka ng'ambo ya pili. Hii ingemaanisha kuvuka kutoka Kapernaumu kwenye pwani ya kaskazini magharibi hadi pwani ya kaskazini ya ziwa. Watu wa Mataifa tu waliishi katika eneo hili.

Koma na uonyeshe timu yako picha ya Bahari ya Galilaya. Onyesha njia ambayo Yesu na wanafunzi wake wanagetumia kwenye ramani.

Yesu na wanafunzi wake wanaingia ndani ya mashua na kuanza kusafiri hadi upande wa pili wa ziwa. Huenda mashua hiyo ilikuwa mashua ya mba yenyenye matanga na makasia. Huenda ilikuwa na urefu wa mita 9 na upana wa mita 2.5 au urefu wa futi 30 na upana wa futi 8.

Koma na uonyeshe timu yako picha ya mashua ya uvuvi yenyenye tanga na makasia.

Wanaenda kwa mashua, jambo linalomaanisha kwamba huenda wanafunzi waliweka matanga ili upepo uendeshe mashua au walitumia makasia kuendesha mashua. Yesu analala ndani ya mashua. Amelala futi chache kutoka kwa wanafunzi wake. Upopo mkali sana unashuka kutoka kwenye milima inayozunguka ziwa hilo. Upopo unasababisha mawimbi makubwa kwenye ziwa. Mawimbi yalikuwa makali na makubwa hivi kwamba maji yalianza kujaza mashua. Kulikuwa na maji mengi ndani ya mashua hivi kwamba mashua ilikuwa karibu kuzama. Ikiwa mashua ingezama, wanaume hao wangkuwa katika hatari ya kuzama au kufa ndani ya maji.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Dhoruba huonekanaje katika utamaduni wako? Watu huhisi vipi wanapokumbwa na dhoruba? Kuwa nje wakati wa dhoruba huwa na hatari gani?

Wanafunzi wanakuja kwa Yesu na kumwamsha. Wanasema Bwana, Bwana. Jina lililoonyesha heshima na lilimrejelea mtu aliyejewa na mamlaka. Kusema Bwana mara mbili kunaonyesha hofu na kukata tamaa kwa wanafunzi. Wanamwambia Yesu, "Tunaangamia." Wanafunzi wanamjumuisha Yesu katika kauli hii. Wanafunzi wanataka Yesu awasaidie na kuwaokoa.

Yesu anaamka na kukemea upopo na maji. Katika muktadha huu, kukemea kunamaanisha kuamuru kukoma. Yesu anazungumza kwa nguvu na upopo na maji kana kwamba ni watu. Upopo ukakoma mara moja na kukawa shwari. Kukawa na utulivu tena, kila kitu kilikuwa kimya na tulivu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu huamini nini kuhusu hali ya hewa katika utamaduni wako? Je, kuna watu ambao wanaweza kudhibiti hali ya hewa? Watu hufanya nini ili kujaribu kubadili hali ya hewa?

Yesu anawauliza wanafunzi wake, "Imani yenu iko wapi?" Yesu alitumia swali hili kuwakemea wanafunzi wake kwa sababu ya kukosa imani au kutotumaini. Yesu anadokeza kwamba wanafunzi wanapaswa kuamini kwamba angewalinda wakati wa dhoruba. Wanafunzi walijibu kwa woga na mshangao. Wanashangaa kwamba Yesu ana nguvu na mamlaka za kutuliza dhoruba hivi kwamba dhoruba inamtii. Wanafunzi wanaauliza, "Huyu ni nani?" si kwa sababu hawamjui Yesu ni nani, bali kuonyesha mshangao wao kwa muujiza aliofanya.

Luka anatumia hadithi hii kuonyesha nguvu na mamlaka ambayo Yesu anayo juu ya asili. Anaitumia pia kuonyesha kwamba wanafunzi hawakutambua kikamilifu nguvu na kusudi la Yesu. Muujiza huu unahusiana kwa karibu na muujiza unaofuata ambao Yesu atafanya ng'ambo ya ziwa.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 8:22–25

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Yesu anawaambia wanafunzi wake wavuke naye mpaka ng'ambo ya ziwa. Wote wako ndani ya mashua. Yesu analala wakati wanafunzi wanaendesha mashua.

Tukio la pili: Dhoruba kali inatokea mle ziwani. Maji yanaanza kujaa kwenye mashua. Wanafunzi wako katika hatari kubwa.

Tukio la tatu: Wanafunzi walienda kumwamsha Yesu wakisema kwamba watazama. Yesu aliamka na kukemea upopo na mawimbi. Kila kitu ni shwari sasa. Yesu aliwalizua wanafunzi wake, "Imani yenu iko wapi?" Wanafunzi wanaaulizana, "Huyu ni nani,

ambaye anaamuru hata upopo na maji, navyo vikamti?"

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa piche zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba baadhi ya wanafunzi wa Yesu walikuwa wavuvi stadi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alikuwa futi chache kutoka kwa wanafunzi wake wakati walipoenda kumwamsha.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 8:22–25

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatanano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wanafunzi wakiingia ndani ya mashua kwa kujiamini kwa sababu baadhi yao walikuwa wavuvi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akiwa amechoka baada ya kufundisha na kuwaponya watu wengi sana.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wake kwamba watavuka mpaka ng'ambo ya ziwa. Wote wanaingia ndani ya mashua na kuanza kusafiri. Walipokuwa wakisafiri, Yesu analala.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninafurahi kwamba wanafunzi wangu wako kando yangu," "Nimechoka. Nitawaacha wanafunzi waendeshe mashua," "Ninafurahi kwamba naweza kupumzika." Anzisha uigizaji tena.

Muda si muda dhoruba kali inatokea ziwani. Mashua ikawa inajaa maji. Wanafunzi wako katika hatari kubwa.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimekata tamaa," "Sijawahi kuona dhoruba kali hivi," "Yesu anawezaje kulala?" Anzisha uigizaji tena.

Wanafunzi walimwamsha Yesu wakisema, "Bwana, Bwana, tunaangamia!" Yesu alipoamka, alikemea upopo na mawimbi. Dhoruba inakoma na kukawa shwari. Yesu aliwaliliza, "Imani yenu iko wapi?" Wanafunzi wanashangaa Yesu ni nani kwa sababu upopo na mawimbi yanamtii.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Wataendelea kushuku hadi lini?," "Wanahitaji kuona nini kingine ili washawishike," "Nahitaji kuendelea kuwafundisha. Najua kwamba watajifunza."

Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kushangaa," "Yesu anawezaje kuwa na nguvu nyingi hivi?" "Naona aibu kwamba sikumwamini Yesu anitunze."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 8:22-25

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba anataka kuvuka kwenda ng'ambo ya ziwa. **Wanafunzi** ni wafuasi wa Yesu wa karibu zaidi. Kwa sababu ya ukubwa wa mashua, inawezekana kwamba ni mitume 12 tu. Hakikisha umetafsiri neno wanafunzi kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno wanafunzi liko kwenye faharasa kuu.

Ziwa hili ni Ziwa la Genesareti, au Bahari ya Galilaya. Ziwa hili ni karibu kilomita 21 kwa urefu na kilomita 10 kwa upana. Yesu na wanafunzi wake

wangeingia ndani ya mashua karibu na Kapernaumu, na walikuwa wakielekeea pwani ya kaskazini ya ziwa hilo. Hakikisha unatafsiri Bahari ya Galilaya kama vile umetafsiri katika vifungu vya Luka viliviyotangulia. Neno Bahari ya Galilaya liko kwenye faharasa kuu.

Koma hapa na uonyeshe timu yako ramani na picha za ziwa hili kama bado hujawaonyesha. Jadili neno ambalo unaweza kutumia kuelezea maji haya.

Yesu na wanafunzi wake wako ndani ya **mashua**. Yaelekeea mashua hii ilikuwa mashua ya mbaa ya kuvua samaki. Mashua hii ilikuwa na urefu wa takriban mita 8 na upana wa mita 2 ½. Yalikuwa na kina cha mita 11/4. Watu kumi na watatu wangetoshea kwenye mashua yenyе ukubwa huu. Hakikisha kwamba unatafsiri neno mashua kama vile umelitafsiri hapo awali. Neno mashua liko kwenye faharasa kuu.

Onyesha watafsiri wako picha ya boti na uchague namna ya kuonesha ukubwa wa boti, pengine kwa kutumia kijiti kuchora vipimo kwenye sakafu na uwaombe waingie ndani ya mistari uliyochora.

Yesu na wanafunzi wake wanasafiri ndani ya mashua. **Kusafiri** kunamaanisha kusafiri kwa mashua majini. Wanafunzi wangeweza kuweka matanga ili upopo upeperushe mashua au kutumia makasia.

Walipokuwa wanasafiri kwa meli, upopo mkali ukatokea ziwani. Upopo mkali ni upopo mkali ambao ungeshuka kutoka kwenye milima inayozunguka **ziwa**. Upopo ulivuma sana kwenye maji na kusababisha mawimbi makubwa. Mawimbi yalisababisha maji kuingia ndani ya mashua. Kulikuwa na maji mengi hivi kwamba mashua **ilijsaa maji**. Hii inamaanisha kwamba mashua ilikuwa karibu kuzama kwa sababu ilikuwa imejaa maji.

Yesu amelala kwenye mashua wakati wa dhoruba. Wanafunzi wake wanaenda kumwamsha. Wanamwita Bwana. **Bwana** ni jina linaloonyesha heshima na linatumwiwa kwa mtu mwenye mamlaka. Hakikisha kwamba unatafsiri bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno bwana liko kwenye faharasa kuu.

Wanafunzi wanaogopa kwamba watazama. **Kuzama** maana yake ni kufia majini. Yesu anaamka na kukemea dhoruba. Katika muktadha huu, **kukemea** kunamaanisha kuamuru kukoma. Pia kunaweza kumaanisha kumshutumu mtu anayefanya makosa. Yesu anazungumza na upopo na mawimbi kana kwamba ni mtu.

Yesu anahoji **imani** au tumaini la wanafunzi kwake. Hakikisha kwamba unatafsiri imani kama vile umetafsiri hapo awali. Neno imani liko kwenye faharasa kuu.

Wanafunzi wanaitikia kwa **hofu na mshangao**. Wanafunzi waliogopa kwa sababu ya nguvu kuu za Yesu. Hawakuogopa kwamba Yesu angewaumiza bali waliogopa sana jinsi upopo na mawimbi yalivyoitikia amri ya Yesu.

Wanafunzi wanapouliza, "**Huyu ni nani?**" sio kwa sababu hawajui Yesu ni nani. Wanauliza swali hili kuonyesha kushangazwa kwao kwa nguvu na mamlaka ya Yesu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewaka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi

anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 8:26–39

Kusikiliza na Moyo

LUKA 8:26–39

Sikiliza Luka 8:26–39 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 8:26–39

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Hadithi hii inatokea mara tu baada ya Yesu kutuliza dhoruba kutoka kwa mashua kwenye Bahari ya Galilaya. Luka anaendelea hadithi yake ya Yesu na wanafunzi wake baada ya kuvuka Bahari ya Galilaya. Yesu anafika ng'ambo ya bahari ambako watu wa Mataifa waliishi. Yesu anakutana na mtu mwenye pepo waovu naye anawafukuza. Watu wa Mataifa wanaitikia kwa woga na kumkataa Yesu. Katika hadithi hii, Luka anaonyesha kwamba masomo ya mfano wa mpandaji yanatumika kwa watu wa Mataifa pia.

Koma hapa na uonyeshe timu yako picha ya Bahari ya Galilaya na ya mashua ya uvuvi.

Baada ya kutuliza dhoruba, Yesu na wanafunzi wake wanawasili kwenye pwani ya kaskazini ya Bahari ya Galilaya. Eneo hili lilikuwa eneo la Wagerasa, au watu kutoka mji wa Gerasa. Watu

wengi walioishi huko walikuwa watu wa Mataifa, au wasio Wayahudi. Eneo hili lilikuwa ng'ambo ya pili ya bahari kutoka Galilaya.

Koma hapa na uonyeshe timu yako ramani ya Bahari ya Galilaya, Galilaya, na Gerasa. Onyesha njia ambayo Yesu na wanafunzi wake walipitia.

Luka anapoeleza hadithi hiyo, mara nyingi anaongeza habari za msingi kuhusu mambo yaliyotukia zamani. Fikiria njia bora ya kuelezea tofauti kati ya vitendo na habari za msingi katika lugha yako.

Yesu na wanafunzi au wafuasi wake wa karibu wanashuka kutoka kwenye mashua na kukanyaaga ufuoni. Mtu aliye pagawa na pepo au roho wachafu, aliyetoka kwenye mji huo anakuja mahali ambako Yesu alikuwa. Kupagawa kunamaanisha kwamba matendo na mawazo ya mtu huyo yaliongozwa na pepo wachafu. Mtu huyu alikuwa mtu wa Mataifa. Kwa sababu mtu huyo alikuwa amepagawa na pepo, alionwa kuwa najisi, au asiyefaa kumtumikia Mungu, na Wayahudi. Huenda mtu huyo aliishi Gerasa hapo awali lakini kwa sababu ya mapepo wachafu, hakuishi huko tena. Kisha Luka anatoa habari za msingi kuhusu mtu huyo.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu wanaodhibitiwa na roho waovu hutendewaje katika utamaduni wako? Unajuaje kwamba mtu anadhibitiwa na roho mwovu?

Mtu huyo hakuwa amevelia nguo au kuishi nyumbani kwa muda mrefu. Badala yake, aliishi makaburini, au mapango ambako miili ya wafu iliwekwa. Hili lilikuwa jambo lingine lilomfanya mtu huyo awe najisi machoni pa Wayahudi. Pepo wachafu walimfanya mtu huyo atengwe na jamii na familia yake.

Koma hapa na uonyeshe timu yako picha ya kaburi. Jadili na timu yako, watu huwekwa wapi baada ya kufa katika utamaduni wako? Kuna imani gani kuhusu mahali ambapo wafu huwekwa?

Pepo wachafu wanaomdhibiti mtu huyo wana uhasama kwa Yesu. Wanamfanya mtu huyo apige kelele na kujitupa chini miguuni pa Yesu. Pepo wachafu ndani ya mtu huyo wanamwita Yesu Mwana wa Mungu Aliye Juu Sana kwa sababu wanatambua kwamba Yesu ana nguvu nyingi kuwaliko. Baada ya Yesu kuwaamuru pepo wachafu wamtoke mtu huyo, pepo wachafu wanamsihi Yesu asiwatese. Katika muktadha huu, kutesa kunamaanisha kuadhibu kwa mateso na maumivu.

Kisha Luka anatoa habari za msingi kuhusu mtu huyo. Luka anaeleza kwamba pepo wachafu walikuwa wamemdhibiti mtu huyo kwa jeuri mara nyingi wakati uliopita. Watu wa mji huo walimfunga kwa minyororo mikono na miguu ili kumzuia wakati alipokuwa anadhibitiwa na pepo wachafu. Ilibidi wanaume wamlinde mtu huyo aliye kuwa amepagawa ili asiepuke na kuwadhuru watu. Lakini pepo wachafu waliokuwa wamemdhibiti walimfanya awe na nguvu sana hivi kwamba alikata hiyo minyororo. Walifanya mtu huyo aende akae mahali ambako watu wachache waliishi.

Koma hapa na uonyeshe timu yako picha ya minyororo.

Kisha Luka anarudi kwenye hadithi. Yesu anauliza jina la mtu huyo na pepo wachafu wanamjibu Yesu kuititia mtu huyo. Wanasema, "Legioni." Legioni ni neno la kijeshi linalomaanisha kitengo kikubwa cha wanajeshi Waroma katika jeshi. Legioni ilikuwa na askari kati ya elfu nne na elfu sita. Hii haimaanishi kwamba kulikuwa na pepo wachafu elfu nne hadi sita ndani ya mtu huyo. Pepo mchafu anajiita Legioni kwa sababu kuna pepo wengine wengi wachafu wanaomdhibiti mtu huyo pamoja naye. Pepo wachafu wanamshi Yesu asiwatume kwenda abiso, au mahali ambapo pepo wachafu waliwekwa wangojee adhabu yao ya mwisho. Wayahudi waliyamini kwamba mahali hapo palikuwa chini ya ardhi. Abiso ni "mateso" ambayo pepo walikuwa wakirejelea wakati walizungumza na Yesu.

Luka tena anatoa habari za msingi kwamba kulikuwa na nguruwe waliokuwa wakila kando ya kilima. Yesu angeweza kuona nguruwe kutoka mahali alipokuwa amesimama ufuoni na mtu aliye kuwa amepagawa na pepo na wanafunzi wake. Tunajua kutoka kwa Injili nyingine kwamba kulikuwa na nguruwe wapatao 2,000.

Koma hapa na uonyeshe timu yako picha ya nguruwe.

Kwa kuwa Yesu alikuwa ameamuru pepo wachafu wamtoke mtu huyo, pepo wachafu wanamshi Yesu awaruhusu wawaingie hao nguruwe. Yesu anawapa ruhusa ya kudhibiti nguruwe. Pepo wachafu wanamtoka mtu huyo na kusababisha kundi la nguruwe kushuka milimani kwa kasi. Wanakimbia kwa kasi sana hivi kwamba wanaanguka ndani ya ziwa na kuzama, au kufa majini. Wachungaji, au watu waliochunga nguruwe, waliona kilichotokea na kukimbia kwa hofu. Walikimbia kuwaambia watu wengine mjini na mashambani kuhusu yaliyotokea. Watu

wanasikia hadithi ya wachungaji na kwenda kujiona. Wanafika na kumpata yule mtu aliyejkuwa amepagawa na pepo wachafu akiwa amekaa miguuni pa Yesu. Mtu huyo alikuwa amevaa nguo na kukaa kwa amani. Hakuwa tena mkali na asiyeweza kudhibitiwa, bali alikuwa na akili timamu. Hii inamaanisha kwamba alikuwa akifanya mambo ya kawaida na hakuwa mwendawazimu tena. Katika utamaduni wa Kiyahudi, watu mara nyingi waliketi miguuni pa walimu. Hii ilionyesha utii na unyenyeketu wao.

Watu wa mji huo walimwogopa Yesu kwa sababu alikuwa ameonyesha nguvu za ajabu kwa kumkomboa mtu huyo kutoka kwa pepo wachafu. Watu walioshuhudia kile kilichotokea waliambia umati jinsi Yesu alivyomponya, au kumweka huru mtu huyo kutoka kwa pepo wachafu. Hii ingalikuwa ni pamoja na wachungaji na wanafunzi wa Yesu. Kwa hivyo watu wa eneo hilo waliogopa na kumwomba Yesu aondoke. Jibu lao linaonyesha kwamba hatu wakati watu wengine walipoona nguvu za Yesu, bado hawangeamini au kumkubali kama Mwokozi Aliyahidiwa.

Yesu anaingia ndani ya mashua pamoja na wanafunzi wake tayari kuondoka. Mtu aliyejkuwa amepagawa na pepo wachafu anataka kwenda pamoja na Yesu na kuwa mfuasi wake. Lakini Yesu alimpa mtu huyo kazi badala yake. Yesu anataka mtu huyo arudi kwenye mji wake na kuwaambia watu wote katika eneo lake yale ambayo Mungu amemtendea. Mtu huyo anamtii na kurudi kwenye mji wake. Anawaambia watu wote habari njema kuhusu Yesu.

Katika hadithi hii, Luka anaonyesha nguvu na mamlaka ya Yesu juu ya pepo wachafu. Luka pia anaonyesha kwamba mafundisho na uponyaji wa Yesu sio kwa Wayahudi tu, bali watu wa Mataifa pia. Hatuoni tu mtu wa Mataifa akija kuwa mfuasi wa Yesu, bali Yesu anamtuma mtu wa Mataifa awaambie wengine juu yake.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 8:26-39

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio sita.

Tukio la kwanza: Mtu aliyejkuwa amepagawa na pepo anaishi makaburini. Anajitenga na havai

nguo. Anapowasumbua watu mjini, wanamfunga kwa minyororo na kumlinda. Mtu huyo anakata minyororo ili aishi mbali na watu.

Tukio la pili: Yesu na wanafunzi wake wako kwenye mashua katika Bahari ya Galilaya. Wanafika ufuoni. Yesu anashuka kwenya mashua. Yesu anawaambia pepo wamtoke mtu huyo. Mtu aliyejkuwa na pepo anakwenda kukutana naye. Pepo na Yesu wanazungumza.

Tukio la tatu: Yesu anawaruhusu pepo wachafu wamtoke mtu huyo na kuwaingia nguruwe. Pepo wanawaingia nguruwe na kuwafanya wateremke kwenye vilima kwa kasi, kuingia ziwani na kuzama. Wachungaji wanakimbia na kuwaambia watu wote waliokutana nao kilichotokea.

Tukio la nne: Watu wa mjini wanaenda mahali ambapo Yesu yuko na mtu huyo. Mtu aliyejkuwa amepagawa na pepo ametulia, amevaa nguo na ameketi miguuni pa Yesu. Watu wanaogopa na kumwambia Yesu aondoke.

Tukio la tano: Yesu na wanafunzi wake wanaingia kwenye mashua ili waondoke. Mtu huyo anaomba kwenda pamoja na Yesu. Yesu anamwambia abaki na awaambie watu wote kilichotokea.

Tukio la sita: Mtu huyo anakaa na kumtii Yesu. Anawaambia watu wote yale ambayo Yesu alimtendea.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mtu aliyejpagawa na pepo
- Pepo
- Nguruwe
- Wachungaji
- Watu wa mjini
- Walinzi wa mtu aliyejpagawa na pepo

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kutambua kwamba katika sehemu hii ya simulizi la Luka, Luka anasimulia matukio na kuwasilisha habari za msingi mara tatu katika kifungo hiki. Mara mbili za kwanza, habari hizo za

msingi zinahusu maisha ya mtu aliyepagawa na pepo. Mara ya tatu zinahusu nguruwe.

Baada ya Yesu kutuliza dhoruba, Yesu na wanafunzi wake walifika ng'ambo ya ziwa.

Ni muhimu kujua kwamba inaweza kuwa vigumu katika lugha zingine kutoka kusimulia tukio hadi kutoa habari za msingi. Timu inaweza kurekebisha mfuatano wa matukio kwa kuunganisha habari zote kuhusu mtu huyo aliyepagawa na pepo wakati Luka anapotambulisha mji ambaa mtu huyo aliishi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba makaburi yalionwa kuwa machafu na Wayahudi kwa sababu ya miili ya wafu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba minyororo hiyo ilikuwa ya chuma, kwa hivyo mtu huyo alihitaji nguvu za ajabu ili kuzikata tena na tena.

Kulikuwa na mtu aliyepagawa na pepo. Kwa muda mrefu alikuwa havai nguo wala kuishi nyumbani na aliishi makaburini nje ya mji. Roho hii ilimdhibiti mtu huyo mara nyingi. Hata alipowekwa chini ya ulinzi na kuwekwa minyororo na vifungo, aliikata na kukimbilia nyikani, akiwa chini ya udhibiti wa pepo mchafu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wanafunzi wa Yesu wako pamoja naye wakati anapomkuta mtu huyo hata kama hawajatajwa.

Yesu alipokuwa akishuka kwenye mashua, mtu aliyepagawa na pepo alikuja kukutana na Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Luka anaeleza kwamba pepo wanalamika kwa sababu Yesu alikuwa ameshawaambia wamtoke mtu huyo. Timu inaweza kutaka kurekebisha mfuatano wa sehemu hii kuonyesha hatua ya Yesu kuwaambia pepo watoke kabla hawajalamika. Katika kisa hiki, unaweza kusema: "Yesu alipoanza kumwambia yule pepo amtoke yule mtu, yule mtu aliyekuwa amepagawa na pepo akaja mbio kukutana na Yesu."

Yesu aliamuru pepo mchafu amtoke mtu huyo.

Mara tu alipomwona Yesu, alipiga kelele na kuanguka mbele ya Yesu. Kisha akasema kwa sauti kubwa, "Una nini nami, Yesu, Mwana wa Mungu Aliye Juu Sana? Nakuomba, usinitese!"

Ni muhimu kukumbuka kwamba nguruwe walionwa na Wayahudi kama wanyama wachafu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba nguruwe tayari walikuwa wakila kando ya kilima, hawakuwa kwenye ufuo wa ziwa ambako Yesu na mtu aliyepagawa na pepo walikuwa wamesimama.

Ni muhimu kukumbuka kwamba ilibidi pepo wamwombe Yesu ruhusa kabla ya kuruhusiwa kufanya chochote. Hii inaonyesha mamlaka ya Yesu juu yao.

Yesu anauliza jina la mtu huyo. Mtu huyo anajibu Legioni kwa sababu kulikuwa na pepo wengi ndani ya mtu huyo. Pepo wanamwomba Yesu asiwatume kwenye shimo lisilo na mwisho. Pepo pia wanamwomba Yesu awaruhusu wawaingie nguruwe waliokuwa sehemu ya kundi kubwa la nguruwe waliokuwa wakila kwenye mlima uliokuwa karibu.

Yesu aliwapa ruhusa. Pepo hao walimtoka mtu huyo na kuwaingia nguruwe, nalo kundi lote likateremka gengeni kwa kasi, likatumbukia ziwani na kuzama.

Wachungaji walikimbia kuwaambia watu yale walioona. Watu wanakuja mbio kumwona na kumzunguka Yesu. Watu wanaogopa wanapoona kwamba mtu huyo hakuwa na pepo wachafu tena. Watu katika eneo hilo walimsihi Yesu aondoke na awaache.

Ni muhimu kukumbuka kwamba ikiwa timu itaweka wazi kwamba wanafunzi wa Yesu walitoka kwenye mashua pamoja na Yesu, basi timu inapaswa kueleza wazi kwamba wanafunzi wa Yesu warudi kwenye mashua pamoja na Yesu.

Kwa hivyo Yesu alipanda tena kwenye mashua. Mtu aliyetokwa na pepo wachafu alimwomba aende naye. Lakini Yesu alimwambia, "Rudi nyumbani ukawaeleze mambo makuu Mungu aliyokutendea." Mtu huyo alitii na kwenda mjini akitangaza mambo makuu ambayo Yesu alikuwa amemtendea.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 8:26–39

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio sita.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mtu aliyepagawa na pepo
- Pepo
- Nguruwe
- Wachungaji
- Watu wa mjini
- Walinzi wa mtu aliyepagawa na pepo

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu aliyepagawa na pepo wachafu akifanya na kuishi kama Luka anavyoeleza kuanzia mwanzo wa uigizaji.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wachungaji wanaowachunga nguruwe kwenye kilima kuanzia mwanzo wa uigizaji.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wanafunzi wakishuka kutoka kwenye mashua pamoja na Yesu. Pia, wanafunzi wakishuka mwanzoni, basi mwishoni timu inapaswa kuigiza wanafunzi wakiingia kwenye mashua pamoja na Yesu wakati anaanza kuondoka.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Yesu akiamuru pepo wachafu wamtoke mtu huyo kabla ya pepo wachafu kumlalamikia Yesu.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza mtu aliyepagawa na pepo wachafu akiishi makaburini. Watu mjini wanajaribu kumfunga kwa minyororo, lakini pepo wanamfanya awe na nguvu na anaikata minyororo. Anaishi mbali na watu mjini. **Simamisha uigizaji.** Muulize muigizaji anayeigiza mtu aliyepagawa, "Unahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimechoka.", "Mpweke.", "Nimenaswa.", na "Kukosa matumaini."

Waulize waigizaji wanaowaigiza wanakijiji, "Mnahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Hofu", "Natumai kwamba hatarudi.", na "Anakuwaje na nguvu hivyo?" Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu na wanafunzi wake wakifika ufuoni. Mtu aliyepagawa na pepo wachafu anamkimbilia Yesu na kumlilia. **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi "Mnahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Hofu", "Mtu huyu ni mwendawazimu na asiye safi!", "Je, tuko hatarini?", na "Yesu atafanya nini?" Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akizungumza na mtu huyo na kuuliza jina lake. Pepo wanaitika na kuomba ruhusa ya kuwaingia nguruwe. Yesu anawapa ruhusa na pepo wanasababisha nguruwe kuteremka kwa kasi na kuzama ziwani. Wachungaji wanaogopa na kukimbia kuwaambia wengine kilichotokea. **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaowaigiza wachungaji "Mnahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Siamini kwamba wote wamekufa. Nitalishaje familia yangu sasa?", "Nguruwe walikuwa wazimu!", "Hasira.", na "Yule mtu alisababisha hili!" Anzisha uigizaji tena.

Igiza watu wa mjini wakisikia kile kilichotokea na wakija kumwona Yesu. Wanamwona mtu aliyetokwa na pepo wachafu akiwa ameketi kando ya Yesu akiwa na akili timamu. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayeigiza mtu aliyetokwa na pepo wachafu, "Unahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimefarijika sana. Yesu aliniokoa!", "Mwishowe, nahisi kama mimi tena.", "Nataka kwenda popote Yesu aendapo.", na "Sijawahi kukutana na mtu mwenye nguvu nyingi hivi." Anzisha uigizaji tena.

Igiza watu wa mjini wakiwa na hofu. Wanamwomba Yesu aondoke.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaowaigiza watu wa mjini "Mnahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninafurahi kwamba anaondoka. Natumai ataenda pamoja na yule mtu", "Yesu ni mwenye nguvu sana.", na, "Kwa nini alimsaidia mtu huyo?" Anzisha tena uigizaji.

Yesu anaingia katika mashua ili waondoke na mtu aliyetokwa na pepo wachafu anataka kwenda naye. Yesu anamwambia akae na awaambie wengine kuhusu yale ambayo Mungu amemfanyia. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayeigiza mtu aliyetokwa na pepo wachafu, "Unahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninahuzunika kwamba siwezi kwenda na Yesu.", "Ninasisimka kuwaambia wengine jinsi alivyoniponya.", "Nataka familia yangu ijue kuhusu Yesu.", na "Sitawahi kusahau yale ambayo Yesu alifanya."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 8:26–39

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake walisafiri kwa mashua hadi **nchi ya Wagerasi**. Hakikisha kwamba unatafsiri wanafunzi kama vile umetafsiri hapo awali. **Mwanafunzi** liko kwenye faharasa kuu. Wagerasi ni watu walioishi katika mji wa Gerasa. Watu hawa walikuwa watu wa Mataifa, au wasio Wayahudi. Eneo hili lilikuwa ng'ambo ya Bahari ya Galilaya au upande wa pili wa ziwa kutoka Galilaya. Bahari ya Galilaya ni maneno ambayo yako kwenye faharasa kuu.

Koma hapa na uonyeshe timu yako ramani ya Bahari ya Galilaya, Galilaya, na Gerasa.

Yesu anakutana na **mtu aliyepagawa na pepo mchafu**. Hii inamaanisha kwamba pepo wengi wachafu au wasio safi, walidhibiti mawazo na matendo ya mtu huyo. Hakikisha umetafsiri pepo mchafu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno, pepo mchafu na roho mwovu, yako kwenye faharasa kuu.

Mtu huyu alikuwa akiishi **makaburini**. Katika muktadha huu, makaburi yanarejelea pango au chumba kidogo kilichochongwa kwenye mwamba mlimani. Miili ya wafu iliwekwa makaburini. Haikuwa kawaida kwa mtu kuishi mahali ambapo maiti zinazikwa au mifupa inawekwa. Wayahudi waliona maeneo hayo kuwa machafu kwa sababu ya maiti. Neno kaburi linapatikana kwenye faharasa kuu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya makaburi kama bado hujawaonyesha.

Mtu aliyepagawa na pepo wachafu anamwita Yesu **Mwana wa Mungu Aliye Juu Sana**. Hili ni jina la Yesu. Kumwita Yesu mwana wa Mungu kunaonyesha kwamba uhusiano wake na Mungu ni kama uhusiano wa baba na mwana. Inaonyesha kwamba Yesu ana asili kama ya Mungu. Mungu Aliye Juu Sana inamaanisha kwamba Mungu ana nguvu na ni mkuu zaidi kuliko mungu mwingine yejote. Mwana wa Mungu ni kishazi kilicho kwenye faharasa kuu.

Zamani, mtu huyo alikuwa amewekwa minyororo. **Minyororo**, au vifungo, ni vitu vinavyotumiwa kumzuia mtu. Neno hilo linamaanisha minyororo ya chuma ambayo ilitumiwa kumfunga mtu

mikono na minyororo ya chuma ambayo ilitumiwa kumfunga viwiko. Pepo wachafu walimfanya mtu huyo awe na nguvu sana hivi kwamba alivunja minyororo na kukimbia kwenda mahali **pa upweke**, au nyikani. Hakikisha kwamba unatafsiri nyika kama vile umetafsiri hapo awali. Neno nyika liko kwenye faharasa kuu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya minyororo ikiwa bado hujawaonyesha.

Yesu anapouliza jina la mtu huyo, pepo wachafu wanajibu, **"Legioni."** Legioni ni neno la Kirumi linalorejelea kundi la askari 4,000 hadi 6,000. Pepo mchafu alijiita hivi kwa sababu kulikuwa na pepo wengi wachafu ndani ya mtu huyo, si kwa sababu kulikuwa na pepo 4,000 hadi 6,000 ndani ya mtu huyo.

Pepo wachafu wanamwomba Yesu asiwatume **Abiso**. Neno la Kigiriki linalotafsiriwa Abiso linamaanisha shimo lenye kina kirefu sana lisilo na mwisho. Katika muktadha huu, ni mahali ambapo pepo wachafu wachafu wanawekwa ili kungoja hukumu ya Mungu. Wayahudi waliamini kwamba mahali hapo palikuwa chini ya ardhi. Abiso ni "mateso" ambayo pepo walikuwa wakirejelea wakati walizungumza na Yesu.

Baada ya nguruwe kuzama au kufa majini, wachungaji wanawaambia watu wa mjini kile kilichotokea. Watu wa mjini wanaenda mahali ambapo Yesu yuko na kumwona mtu aliyepagawa na pepo wachafu sasa **akiwa na akili timamu**. Hii inamaanisha kwamba akili ya mtu huyo ilikuwa sawa na hakuwa mwendawazimu tena. Mawazo na matendo yake hayakudhibitiwa tena na pepo wachafu. Watu waliona kwamba mtu huyo alikuwa **ameponywa**. Kuponywa ni neno linalotumiwa katika Biblia kumaanisha kuokoka au kuokolewa. Likitumiwa katika maana ya kiroho, linamaanisha kuokolewa kutoka kwa dhambi. Katika muktadha huu, linamaanisha kuokolewa kutoka kwa udhibiti wa pepo wachafu.

Ikiwa kuna neno katika lugha yako linaloweza kumaanisha kuokolewa kutoka kwa dhambi na kuokolewa kutoka kwa pepo wachafu, unaweza kutumia neno hilo hapa.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwi kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 8:40-56

Kusikiliza na Moyo

SIKILIZA NA MOYO

LUKA 8:40-56

Sikiliza Luka 8:40-56 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 8:40-56

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu amemponya mtu wa Mataifa, au mtu asiye Myahudi, aliyepagawa na pepo wachafu. Luka anaendeleza hadithi ya Yesu na wanafunzi wake baada ya kuvuka Bahari ya Galilaya na kufika katika eneo la Galilaya. Luka anasimulia hadithi ndani ya hadithi ya Yesu akifanya miujiza miwili. Miujiza ya Yesu inaonyesha nguvu na mamlaka yake ya pekee ambayo Mungu amempa kama Mwokozi Aliyahidiwa.

Yesu na wanafunzi au wafuasi wake wa karibu zaidi, wanarudi kutoka eneo ambalo watu wa Mataifa waliishi na kuvuka Bahari ya Galilaya hadi eneo la Galilaya. Kuna umati wa Wayahudi wanaomngoea Yesu wakati anapofika. Luka anadokeza kwamba Yesu alifika karibu na mahali palepale alipoondoka kwa kuwa umati ulikuwa ukimngoea. Walikuwa wakingoja na kutazamia kurudi kwa Yesu. Yesu anafika kwenye pwani ya kaskazini-magharibi ya Bahari ya Galilaya. Wasomi wengi wanafikiri kwamba mji huo ulikuwa Kapernaumu.

Komea hapa na uonyeshe ramani ya njia ambayo Yesu na wanafunzi wake walifuata kutoka Gerasa hadi pwani ya kaskazini-magharibi ya Bahari ya Galilaya.

Kuna mtu mashuhuri kwenye umati. Jina lake ni Yairo na yeye ni kiongozi katika sinagogi au mahali pa ibada ya Wayahudi. Kila sinagogi lilikuwa na kiongozi mmoja au wawili ambao walikuwa na jukumu la kutunza jengo na kupanga shughuli katika sinagogi. Katika hadithi zilizotangulia, Luka

alionyesha jinsi viongozi wa kidini walivyompinga Yesu. Tofauti na hilo, Yairo anamjia Yesu kwa unyenyekevu na kuanguka miguuni mwake. Katika utamaduni wa Kiyahudi, kuinama kunaonyesha staha na heshima kubwa. Yairo anamsihi Yesu aje nyumbani kwake na kumponya binti yake. Binti yake alikuwa na umri wa karibu miaka 12, au umri wa kuwa mtu mzima na kuweza kuolewa katika utamaduni wa Kiyahudi. Yairo anasema kwamba binti yake wa pekee ni mgonjwa sana na yuko karibu kufa.

Yesu anakubali kwenda na Yairo na yeye na wanafunzi wake wanaanza kutembea na Yairo kwenda nyumbani kwake. Kulikuwa na barabara nyembamba katika mji huo. Kuna watu wengi sana katika umati hivi kwamba wanakaribia kumponda Yesu. Hii inamaanisha kwamba watu walikuwa wamemkaribia na kumsonga sana Yesu walipokuwa wakitembea. Neno la Kigiriki linalotumiwa kwa kuponda pia linamaanisha "kusonga." Neno hili lilitumiwa katika mfano wa Yesu wa mpanzi wakati alipolezea miiba ikisonga mimea.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya barabara nyembamba za Kapernaumu.

Kisha Luka anasimulia hadithi ya mwanamke katika umati katikati ya hadithi ya Yairo. Luka anatoa habari za msingi kuhusu mwanamke huyo. Alikuwa akiugua ugonjwa wa wanawake uliomfanya atokwe na damu kwa muda wa miaka 12. Wayahudi waliwaona wanawake waliokuwa wakitokwa damu kuwa najisi, au wasiostahili kumtumikia Mungu. Hakuna mtu aliyweweza kumponya.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, magonjwa ya aina gani huwfanya watu wajitengwe na wengine? Mtu huyo anaishije asipopata tiba ya ugonjwa wake?

Mwanamke huyo anapita katikati ya umati na kufika nyuma ya Yesu. Hataki kuonekana. Kulingana na Injili ya Marko, mwanamke huyo anagusa upindo wa vazi la Yesu, au vazi lake la nje kwa sababu anataka kuponywa. Upindo wa vazi unaweza kurejelea tamvua au kifundo cha vazi ambalo kwa kawaida wanaume Wayahudi walivaa. Matamvua yaliwakumbusha wanaume hao waendelee kujitoa kwa Mungu.

Komea hapa na uonyeshe picha ya tamvua au kifundo kwenye vazi la mwanaume Myahudi.

Mara tu mwanamke huyo alipogusa mavazi ya Yesu, aliponywa na kutokwa damu kwake

kukakoma. Hili ni suala muhimu. Kwa kawaida, katika utamaduni wa Kiyahudi, mtu alipomgusa mtu ambaye alikuwa najisi, yeye pia angekuwa najisi. Badala yake, mwanamke huyo anamgusa Yesu na anaponywa mara moja kutokana na kile kilichomfanya kuwa najisi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Kugusa kunaonwaje katika utamaduni wako? Je, watu fulani tu wanaruhusiwa kugusa? Unaweza kuelezeaje kutembea katika jiji lenye shughuli nyingi katika eneo lako ambako watu wengi wanaishi?

Yesu anazungumza na watu waliomzunguka na kuuliza, "Ni nani aliyenigusa?" Yesu anataka mtu huyo ajitokeze. Watu waliomzunguka Yesu wanasema kwamba hawakumgusa. Petro, mwanafunzi wa Yesu, haelewi kwa nini Yesu anauliza swalii hili. Petro anamwita Yesu Bwana, neno linaloonyesha heshima. Anamwambia Yesu kwamba kila mtu anamgusa kwa sababu umati ulikuwa ukiwasukuma kutoka pande zote.

Yesu anamjibu Petro na kudokeza kwamba mtu alimgusa kimakusudi na si kwa bahati mbaya. Yesu anaeleza kwamba alihisi au kutambua nguvu za uponyaji zikitoka mwilini mwake. Nguvu hii hairejelea nguvu za kimwili bali nguvu za kuponya na kufanya miujiza kutoka kwa Mungu. Haimaanishi kwamba Yesu hakuwa tena na nguvu kama aliyokuwa nazo kabla ya kumponya mwanamke huyo.

Mwanamke huyo anagundua kwamba Yesu anazungumza juu yake. Akitetemeka kwa hofu, anainamisha uso wake chini miguuni pa Yesu. Hii ilionyesha heshima na unyenyekevu mwingi. Mwanamke huyo alimwambia Yesu hadithi yake mbele ya umati. Mwanamke huyo alieleza jinsi alivyoponywa mara moja alipogusa vazi la Yesu. Yesu anajibu na kumwita, "binti," ili kuonyesha kwamba anamjali. Hili lilikuwa neno linalofaa kwa mwalimu kama Yesu kuzungumza kwa fadhili na mwanamke. Yesu anamwambia kwamba imani yake, au imani katika nguvu za Yesu, imemponya. Kwa sababu mwanamke huyo alimwamini Yesu, alikokaa au kuokolewa kutokana na ugonjwa wake. Kisha Yesu anasema baraka ya kawaida ya Kiyahudi mtu anapomuaga mwanamke huyo. Anamwambia, "Nenda kwa amani."

Kisha Luka anarudi kwa Yairo na kuendeleza hadithi yake. Yairo alikuwa akisubiri katika umati wakati Yesu alipokutana na mwanamke huyo. Yesu alipokuwa bado akizungumza na mwanamke huyo, mjambe anafika na kumwambia Yairo kwamba

binti yake amekufa. Mjumbe huyo anasema kwamba Yairo hapaswi kumsumbuwa Mwalimu tena au kumtarajia aje nyumbani kwa Yairo. Jina Mwalimu linamrejelea Yesu na lilikuwa jina la heshima kwa kiongozi wa kidini wa Kiyahudi. Mjumbe huyo alidhani Yesu hangweza kufanya chochote kwa wafu.

Yesu alisikia yale ambayo mjumbe alimwambia Yairo na kumjibu Yairo. Yesu anamtia moyo Yairo na kumwambia asiogope bali aamini kwamba Yesu bado angeweza kumsaidia binti yake. Yairo akiamini, Yesu anasema kwamba binti yake atapona. Yesu anafika nyumbani kwa Yairo. Kulikuwa na umati wa waombolezaji waliokuwa wakiomboleza kifo cha msichana yule. Watu hawa huenda wangkuwa majirani, marafiki, watu wa ukoo, au waombolezaji wa kuajiriwa. Katika utamaduni wa Kiyahudi, waombolezaji walajiriwa kulia na kuomboleza kwa sauti kubwa. Yesu anawaambia watu waache kulia, kwamba wasiomboleze msichana huyo. Yesu anasema kwamba analala tu. Yesu alijua kwamba msichana huyo alikuwa amekufa, lakini alisema alikuwa amelala kwa sababu alijua kwamba alikuwa karibu kumfufua.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, watu huombolezaje wafu? Mnatumia maneno gani kwa mtu ambaye amekufa tu?

Waombolezaji wanaacha kulia na kucheka haraka. Wanamcheka Yesu kwa sababu hawakuelewa kile ambacho Yesu alimaanisha. Walifikiri kwamba alikuwa mpumbavu kwa sababu walikuwa na uhakika kwamba msichana huyo alikuwa amekufa. Kisha, akimchukua Petro, Yakobo, Yohana, Yairo na mke wa Yairo tu, Yesu anaingia chumbani ambako mwili wa msichana huyo ulikuwa. Yesu anakwenda kwa msichana huyo, anashika mkono wake na kumwambia aamke, au afufuke kutoka kwa wafu. Roho ya msichana huyo ilikuwa imemwacha alipokufa lakini sasa ilimrudia, na aliishi tena. Msichana huyo anainuka na Yesu anamwambia mtu amletee chakula. Yairo na mke wake walijawa na hofu na kushangazwa na muujiza ambaa Yesu alikuwa amefanya kwa kumfufua binti yao. Lakini Yesu anawaambia wasimwambie mtu yeoyote kilichotokea.

Luka anaunganisha hadithi mbili za miujiza ya uponyaji ambayo Yesu alifanya. Katika visa vyote viwili, Yesu aligusa wale waliokuwa najisi, wenye kutokwa na damu na wafu. Yesu hawi najisi, bali anawafanya wawe safi kidesturi kwa kuwaponya. Katika hadithi zote mbili, Yesu anasema kwamba

imani ndiyo inayoleta uponyaji au kuokolewa kutoka kwa kifo. Mwanamke yule aliamini na Yesu alimponya. Yairo aliamini na Yesu alimfufua binti yake.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 8:40-56

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio matano.

Tukio la kwanza: Yesu anafika baada ya kuvuka Bahari ya Galilaya Umati unasubiri. Mtu mashuhuri katika umati, Yairo, anamwomba Yesu aende naye ili amguse binti yake na kumponya. Binti ya Yairo ni mgonjwa sana na anakufa.

Tukio la pili: Yesu anatembea na wanafunzi wake na Yairo kwenda nyumbani kwa Yairo. Umati unamsonga. Mwanamke mgonjwa katika umati anagusa vazi la Yesu. Nguvu zinatoka kwa Yesu na mwanamke huyo anaponywa mara moja.

Tukio la tatu: Yesu anauliza, "Ni nani aliyenigusa?" Petro anamwambia Yesu kwamba kuna watu wengi sana katika umati, kila mtu anamgusa. Mwanamke huyo anainama mbele ya Yesu na kumwambia hadithi yake. Yesu anamwambia aende kwa amani.

Tukio la nne: Mjumbe kutoka kwa Yairo anafika na kumwambia kwamba binti ya Yairo amekufa. Yesu anamsikia mjumbe huyo na kumwambia Yairo awe na imani. Wanaendelea kutembea kuelekaa nyumbani kwa Yairo.

Tukio la tano: Yesu anamchukua Petro, Yohana na Yakobo pamoja naye na wanaingia nyumbani kwa Yairo pamoja na Yairo na mke wake. Waombolezaji ndani ya nyumba wanamdhihaki Yesu. Yesu anamwambia msichana huyo aamke. Yesu anampa msichana huyo uhai tena.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi ndani ya mashua
- Umati unaomngojea Yesu
- Yairo
- Binti ya Yairo
- Mwanamke mwenye tatizo la kutokwa na damu
- Petro
- Mjumbe kutoka nyumbani kwa Yairo
- Yohana
- Yakobo
- Mama ya binti huyo
- waombolezaji

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alirudi kutoka ng'ambo ya ziwa ambako alimtoa mtu pepo wachafu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba viongozi wa kidini walimpinga Yesu kwa kawaida. Yairo alikuwa tofauti na viongozi wa kidini wa kawaida. Yairo alijinyenyeka mbele ya Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba watu walikuwa wakingojea kurudi kwa Yesu. Watu hawa walimsikia Yesu au kusikia kuhusu Yesu kutoka kwa watu wengine.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mwanamke mwenye tatizo la kutokwa na damu alionwa kuwa najisi na Wayahudi. Hii inamaanisha kwamba Wayahudi hawangemgusa. Watu waliepuka kutangamana naye. Hakupaswa kuwa kwenye umati.

Ni muhimu kukumbuka kwamba inaposema hakuna mtu angeweza kumponya mwanamke huyo, inamaanisha kwamba alikuwa akitafuta uponyaji, lakini hakuweza kupata uponyaji.

Ni muhimu kukumbuka kwamba maiti ya binti ya Yairo ilikuwa najisi kidesturi. Mtu yejote aliyegusa mwili wa wafu angekuwa najisi.

Timu inaweza kutaka kupanga upya tarehe ili kuonyesha hali ya mwanamke na jaribio lake la kutafuta msaada na kutopata usaidizi mwanzoni. Pia, timu inaweza kuonyesha hali ya msichana huyo kabla ya Yesu kufika ufuoni.

Huenda pia ikafaa kurekebisha utaratibu wa matukio Yesu anapowasili nyumbani kwa Yairo. Yesu anazungumza na waombolezaji kwanza, kisha anamchukua Yairo, mke wa Yairo, Petro, Yakobo, na Yohana chumbani ambako mwili wa msichana huyo ulikuwa na kumfufua.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 8:40–56

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii. Hadithi hii ina matukio matano.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi ndani ya mashua
- Umati unaomngojea Yesu
- Yairo
- Binti ya Yairo
- Mwanamke mwenye tatizo la kutokwa na damu
- Petro
- Mjumbe kutoka nyumbani kwa Yairo
- Yohana
- Yakobo
- Mama ya binti huyo
- waombolezaji

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza umati ukimsukuma Yesu.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mjumbe anayekuja na kuzungumza na Yairo wakati Yesu alipokuwa akizungumza na mwanamke yule.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza mwanamke mwenye kutokwa na damu kwa miaka 12. Alikuwa akitafuta msaada lakini hakuna mtu aliyeeweza kumsaidia. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayeigiza mwanamke mwenye tatizo la kutokwa na damu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nina huzuni. Ninawakosa familia na marafiki wangu.", "Nimechoka kupambana na ugonjwa huu", "Mimi ni mpweke." Anzisha uigizaji tena.

Kuna msichana mwenye umri wa miaka 12 anayeumwa. Baba yake ni Yairo. Yeye ni kiongozi wa sinagogi. Yeye ni binti yake wa pekee.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Yairo, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninahitaji msaada kwa binti yangu.", "Nina huzuni, yeye ni mdogo sana", "Kwa nini yeye ni mgonjwa na ninamtumikia Bwana?" Anzisha uigizaji tena.

Umati wa watu unamkaribisha Yesu, kisha Yairo anaanguka miguuni mwa Yesu akimsihi Yesu aje nyumbani kwake kwa sababu binti yake mwenye umri wa miaka 12 anakufa.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza umati, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Yesu ni muhimu kuliko Yairo.", "Nimevutiwa kwamba Yairo alijinyenyekeza mbele ya Yesu", "Yesu yuko tayari kumsaidia." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anatembea na Yairo kwenda nyumbani kwake. Umati unamzunguka Yesu. Mwanamke mwenye tatizo la kutokwa na damu anakuja nyuma ya Yesu na kugusa pindo la vazi lake. Kutockwa kwa damu kunakoma mara moja.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza mwanamke huyo, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimeshangazwa na kile kilichotokea.", "Hatimaye maombi yangu yamejibiwa.", "Ninashangazwa na nguvu na mamlaka ya Yesu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anauliza ni nani aliymgusa. Kila mtu anakana. Petro anamwambia Yesu kwamba umati wote unamsukuma.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi wa Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuchanganyikiwa kwamba

Yesu aliuliza hilo. Anajua kwamba kuna watu wengi.", "Lazima swali lake lina maana nyininge.", "Lazima mtu aliymgusa Yesu ni mtu wa pekee."

Anzisha uigizaji tena.

Lakini Yesu alisema kwamba mtu alimgusa kimakusudi kwa sababu nguvu za uponyaji zilimtoka Yesu. Mwanamke huyo alijua kwamba hangeendelea kujificha. Alianza kutetemeka na kuanguka miguuni mwa Yesu. Kila mtu alisikia maelezo ya kwa nini alimgusa Yesu na kwamba aliponywa mara moja.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yairo, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimekata tamaa, binti yangu ni mgonjwa sana na Yesu anauliza ni nani aliymgusa?", "Lazima hii ni muhimu sana kwake ili asimame sasa hivi.", "Nina matumaini kwamba Yesu anaweza kumponya binti yangu pia."

Anzisha uigizaji tena.

Yesu alimwambia mwanamke huyo, "Binti, imani yako imekuponya. Nenda kwa amani."

Mjumbe alikuja wakati Yesu alipokuwa akizungumza na mwanamke huyo. Mjumbe huyo alimwambia Yairo asimsumbue Yesu kwa sababu mtoto huyo alikuwa amekufa. Yesu aliposikia kuhusu mtoto huyo, Yesu alimwambia Yairo, Usiogope. Kuwa na imani naye atapona. Kisha Yesu alifika nyumbani. Kila mtu ndani ya nyumba alikuwa akilia kwa sauti na huzuni. Hii ilikuwa ni pamoa na waombolezaji wa kulipwa. Yesu aliwaambia msilie, hajakufa amelala. Watu walimcheka Yesu kwa sababu walikuwa na uhakika kwamba alikuwa amekufa.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaowaigiza waombolezaji "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kwa nini mtu huyu anakuja kukomesha maombolezo yetu?", "Ninahisi nimedharauliwa. Naweba kuona tofauti kati ya kifo na usingizi", "Lazima mtu huyu ni mwendawazimu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu hakumruhusu mtu yejote kuingia chumbani ambako mwili wa msichana huyo ulikuwa isipokuwa Yohana, Petro, Yakobo na mama na baba ya mtoto huyo. Kisha Yesu akashika mkono wa yule mtoto na kumwambia aamke na ainuke. Roho yake ikamrudia mara moja na akaamka. Kisha Yesu akaamuru apewe chakula. Yesu aliwaambia wazazi wasimwambie mtu yejote kuhusu kile kilichotokea.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaowaigiza wazazi wanaolia "Mnahisi viyi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kushukuru.", "Nimeshangaa. Nilijua kwamba Yesu aliweza kumponya, lakini Yesu alifanya zaidi ya hilo", "Ninaona aibu. Nilikasirika kwamba Yesu alisimama na kuzungumza na mwanamke yule."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 8:40–56

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anaporudi Galilaya pamoja na wanafunzi wake, kuna umati wa watu unaomngoea. Mtu mmoja kwenye umati anaitwa Yairo. Yairo ni **kiongozi wa sinagogi**, au mahali pa ibada ya Wayahudi. Kila mji wa Kiyahudi ulikuwa na sinagogi na kila sinagogi lilikuwa na kiongozi mmoja au zaidi. Watu hawa walikuwa na jukumu la kutunza jengo la sinagogi na walikuwa na jukumu la kupanga shughuli na huduma. Watu hawa hawakuwa makuhani au marabi. Hakikisha umetafsiri sinagogi kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno sinagogi liko kwenye faharasa kuu.

Yairo anamjia Yesu na **kuanguka miguuni pa Yesu**. Hii inamaanisha kwamba alipiga magoti na kuinamisha uso wake chini. Hakuanguka kwa bahati mbaya. Katika utamaduni wa Kiyahudi, kuinama kwa njia hii kilionyesha heshima na staha kwa mtu mwenye cheo cha juu. Yesu anakubali kwenda nyumbani kwa Yairo kumponya binti yake ambaye anakufa.

Kuna mwanamke katika umati ambaye **alikuwa ametokwa damu kwa miaka 12**. Hii inarejelea kutokwa damu mara kwa mara kutoka kwenye tumbo la uzazi au uterusi wakati ambapo si kawaida. Hii inamaanisha kwamba kwa Wayahudi, mwanamke huyo alikuwa ameonwa kuwa najisi, au asiyefaa kumtumikia Mungu, kwa miaka 12.

Jadili na timu yako ikiwa ni jambo linalofaa kuzungumzia ugonjwa kama huu katika utamaduni wenu. Ikiwa haifai, unaweza kurejelea hali yake kwa maneno ya jumla zaidi, kama vile, "Alikuwa ametokwa damu kwa miaka 12."

Mwanamke huyo anakuja nyuma ya Yesu na kugusa **upindo wa vazi lake**. Vazi hili ni nguo ndefu inayovaliwa juu. Hakikisha kwamba unatafsiri vazi kama vile umetafsiri hapo awali.

Vazi liko kwenye faharasa kuu. Upindo wa vazi hasa unarejelea tamvua au kifundo ambacho wakati mwingine kilikuwa sehemu ya vazi ambalo wanaume Wayahudi walivaa. Vifundo vilikuwa kikumbusho kwa mtu huyo kwamba ni lazima aendelee kujitoa kwa Mungu.

Koma hapa na uonyeshe picha ya vazi lenye vifundo kwenye upindo ikiwa bado hujaonyesha.

Mwanamke aliponywa mara moja. Yesu anasimama na kuuliza ni nani aliyemgusa. Petro anajibu na kumwita Yesu, "**Bwana**." Neno hili linaonyesha heshima na lilitumiwa kumwita mtu aliyekuwa na hadhi ya juu. Hakikisha kwamba unatafsiri bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Bwana linapatikana kwenye faharasa kuu. Petro anadokeza kwamba kila mtu katika umati anamgusa Yesu. Mwanamke huyo anajitokeza na kuinama miguuni pake, akitetemeka kwa hofu. Baada ya kuelezea hadithi yake, Yesu anamwita, "**Binti**." Neno hili linaonyesha kwamba Yesu anamjali mwanamke huyo na alikusudia kumfariji. Ni neno linalofaa ambalo mwalimu hutumia kuzungumza kwa fadhili na mwanamke. Haimaanishi kwamba mwanamke huyo alikuwa binti ya Yesu. Haijulikani pia kama mwanamke huyo alikuwa mdogo au mkubwa kuliko Yesu.

Ikiwa si kawaida kutumia binti katika muktadha huu katika utamaduni wako, unaweza kutumia neno linalofaa katika lugha yako.

Yesu anamwambia mwanamke huyo, "**imani yako imekuponya**." Imani inarejelea imani na tumaini la mwanamke huyo katika Yesu na uwezo wake wa kumponya. Hakikisha umetafsiri neno imani kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno imani liko kwenye faharasa kuu. Neno la Kigiriki **linalomaanisha kuponywa** ni neno lilelile linalotumiwa mara nyingi katika Biblia kumaanisha kuokoka au kuokolewa. Katika muktadha huu, linamaanisha kuokolewa kutokana na ugonjwa.

Ikiwa kuna neno katika lugha yako ambalo linaweza kutumika kwa kuokolewa kutokana na dhambi na kuokolewa kutokana na ugonjwa, unaweza kulitumia hapa.

Mjumbe anamwambia Yairo kwamba binti yake amekufa; anasema kwamba Yairo asimsumbue mwalimu. Hapa, **mwalimu** inamrejelea Yesu. Hili lilikuwa jina la heshima kwa kiongozi wa kidini wa Kiyahudi. Hakikisha umetafsiri mwalimu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mwalimu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anamtia moyo Yairo na kumwambia **aamini** tu. Yesu hasemi hasa ni nani au nini anachopaswa kuamini, lakini inadokezwa kwamba Yairo anapaswa kuendelea kuamini kwamba Yesu angeweza kumsaidia binti yake. Yesu anamaanisha kwamba Yairo anapaswa kumwamini na asiogope au kuwa na shaka.

Yesu anaingia nyumbani. Anamkaribia yule msichana, anashika mkono wake, na anamwambia aamke. Roho ya msichana **huyo ikarudi**. Hii inamaanisha kwamba msichana huyo alifufuka. Roho yake ilimtoka msichana huyo alipokufa, lakini iliporudi, aliiishi tena.

Jadili na timu yako. Neno gani hutumiwa kurejelea maisha au roho ya mtu inapotoka mwilini mtu anapokufa? Fikiria kutumia maneno kama hayo kumfafanua mtu anayefufuliwa. Mfano unaweza kuwa "pumzi yake ikarudi."

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanawenza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda

jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 9:1-17

Kusikiliza na Moyo

SIKILIZA NA MOYO

LUKA 9:1-17

Sikiliza Luka 9:1-17 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 9:1-17

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Muda fulani baada ya Yesu kumfufua msichana mdogo, Yesu anawatuma mitume wake 12 aliowachagua au kuwatuma, wawafundishe watu kuhusu ufalme wa Mungu na kuwaponya watu. Baada ya wao kurudi, umati unakusanya ili kumsikiliza Yesu akifundisha nje ya mji wa Bethsaida. Yesu anafanya muujiza ili kulisha umati. Wakati huu, Herode, mtawala wa Galilaya, anaanza kuuliza Yesu ni nani hasa.

Yesu anawakusanya wale Kumi na wawili, au mitume, pamoja. Luka anatumia mitume na

wanafunzi kurejelea kikundi kimoja cha wafuasi 12 wa Yesu wa karibu zaidi. Hata hivyo, Luka anaanza kwa kuwaita mitume, au waliotumwa, kwa sababu Yesu anawatuma kufanya kazi fulani maalum. Yesu anakusanya mitume ili kuwatayarisha kwa ajili ya kile ambacho alikuwa karibu kuwatuma wafanye. Yesu anawapa nguvu, au uwezo wa kufanya jambo fulani, na mamlaka, au haki ya kufanya jambo fulani. Nguvu na mamlaka hii itawawezesha kuwaweka huru watu waliodhibitiwa na pepo wachafu na kuponya magonjwa. Yesu anataka mitume wake waambie watu kuhusu ufalme wa Mungu, au Mungu anayetawala katika mioyo ya watu kupidia kumwamini Yesu kama mfalme wao, na kuwaponya watu.

Yesu anawapa mitume wake maagizo hususa kabla ya kuondoka kwenda kwenye miji tofauti. Yesu anawaambia wasichukue chochote safarini-hakuna fimbo, wala mkoba, wala chakula, wala fedha, na hakuna kanzu au nguo ya ziada. [Huenda Yesu alitaka kuwatia moyo mitume wamtegemee Mungu tu. Alitaka wategemee ukarimu wa Wayahudi wengine.] {mark}

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya kanzu. Jadili na timu yako: unajitayarishaje kwa safari ndefu katika utamaduni wako? Je, unachukua vitu gani?

Yesu pia anawaambia mitume wake wakae mahali pa kwanza ambapo walialikwa wakati wote walipokuwa katika mji huo. Hii inamaanisha kwamba Yesu hakutaka waondoke na kutafuta mahali pazuri pa kukaa.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Ukarimu unafanyikaje katika utamaduni wako? Wageni katika kijiji hutendewaje wanapofika na kutafuta mahali pa kukaa?

Hata hivyo, ikiwa watu katika mji fulani hawakukubali ujumbe wa mtume huyo, Yesu anawaambia mitume wake wakung'ute mavumbi ya mji huo kutoka miguuni au viatu vyao. Katika utamaduni wa Wayahudi, kukung'uta vumbi ya mahali fulani kutoka miguu ya mtu kuliashiria kwamba mtu huyo hakuwa na uhusiano wowote na watu wa mahali hapo. Ilimaanisha kwamba watu hao hawakuwa watu wa Mungu. Kwa kufanya hivyo, mitume walionyesha kwamba hawakuwajibika kwa hukumu ya Mungu juu ya mji huo kwa kutokubali ujumbe wao. Mitume walimtii Yesu. Walisafiri kutoka mji hadi mji wakiwaponya watu na kuwaambia watu habari njema kuhusu ufalme wa Mungu hadharani.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya viatu vya Wayahudi. Jadili na timu yako: unaonyeshaje kukataliwa kwa watu au mji katika utamaduni wako? Mtu hutendewaje ikiwa amekataliwa kitamaduni mahali unapoishi?

Kwa kutumia neno "sasa," Luka anabadilisha mada ili kuzungumza kuhusu Herode, mtawala wa Galilaya. Neno "sasa" halimaanishi kuwa katika wakati huo huo. Herode tetraki, au mtawala wa robo moja ya nchi, alisikia kuhusu mambo ya ajabu ambayo Yesu na mitume wake walikuwa wakifanya. Watu walikuwa wakisema mambo tofauti kuhusu Yesu. Wengine walidhani alikuwa nabii, au mjurbe wa Mungu. Wengine walifikiri kwamba Yesu alikuwa Yohana Mbatizaji ambaye alikuwa amefufuka. Ingawa Luka hakutaja, Herode tayari alikuwa amemuua Yohana Mbatizaji kabla ya matukio haya kutokea. Herode alichanganyikiwa kwa sababu alijua kwamba alikuwa ameamuru askari wake wakate kichwa cha Yohana Mbatizaji. Watu wengine waliamini kwamba Yesu alikuwa nabii wa Kiyahudi Eliya ambaye alikuwa amerudi kutoka mbinguni kama Yesu. Eliya alikuwa nabii maarufu wa Kiyahudi ambaye alifanya miujiza mingi kupidia nguvu za Mungu. Eliya hakufa bali alichukuliwa mbinguni katika gari la kukokotwa na farasi. Wayahudi waliamini kwamba Eliya angetokea kabla ya Masihi kuja. Herode hakujua cha kufikiria kuhusu Yesu na alitaka kukutana naye.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Habari hueneaje mahali unapoishi? Watu hupataje habari sahihi kuhusu tukio ambalo limetokea?

Mitume wanarudi kwa Yesu baada ya kuhubiri na kuponya katika miji tofauti. Wanamwambia Yesu yote ambayo wamefanya. Yesu anawapeleka mitume wake mahali ambapo wanaweza kuwa peke yao. Anawapeleka kuelekea mji unoaitwa Bethsaida. Mji huu ulikuwa ukuwa kaskazini-magharibi wa Bahari ya Galilaya. Yesu aliwapeleka mitume wake mahali pa faragha pasipokuwa na watu, mbali na jiji.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ambapo mji wa Bethsaida uko kwenye ramani.

Hata hivyo, umati wa watu unajua mahali ambapo Yesu yuko na kumfuata. Injili za Mathayo na Marko zinamtaja Yesu na wanafunzi wakivuka Bahari ya Galilaya katika mashua, kwa hiyo hakikisha kwamba tafsiri yako haimaanishi umati ulikuwa ukitembea nyuma ya Yesu. Hii inamaanisha kwamba walikwenda mahali ambapo Yesu alikuwa. Yesu anawakaribisha umati. Hata ingawa

alipanga kuwa peke yake na mitume wake, Yesu hakuwafukuza. Yesu anaanza kuwafundisha kuhusu Ufalme wa Mungu na kuponya wagonjwa.

Baadaye wakati wa jioni, wakati ambapo watu walikula chakula chao cha jioni kwa kawaida, wanafunzi 12 wanaenda kwa Yesu na kumwambia awaage umati. Ombi hili halikuwa la kukosa adabu, ila wanafunzi walitaka Yesu awaage watu ili warudi nyumbani kwao. Wanafunzi walitaka umati uende kwenye vijiji au mashamba jirani na kununua au kupewa chakula na mahali pa kulala usiku. Walitaka watu hao waondoke kwa sababu hakuna mtu aliyeishi karibu na mahali ambapo Yesu alikuwa akifundisha.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba wanapaswa kuwapa umati kitu cha kula. Wanafunzi wanadokeza kwamba ombi hilo haliwezekani kwa sababu walikuwa na mikate mitano tu na samaki wawili. Mkate unarejelea mikate midogo ya mviringo iliyotengenezwa kwa shayiri. Samaki ni samaki ambaa tayari wamepikwa au kutiwa chumvi.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya jinsi mkate na samaki waliopikwa katika utamaduni wa Kiyahudi. Jadili na timu yako: watu katika jamii yako hufanyaje mtu anapoomba kitu ambacho kinaonekana kuwa hakiwezekani?

Wanafunzi wanasema njia pekee ya kulisha umati ni kununua chakula. Lakini wanafunzi hawadhani Yesu anataka wafanye hivyo. Hawakuwa na pesa za kutosha kulisha watu wote.

Kisha Luka anatoa habari za msingi ili kuelezea jibu la wanafunzi. Anatuambia kwamba kulikuwa na wanaume 5,000 katika umati. Hii hajimuishi wanawake na watoto waliokuwapo pia.

Yesu anawaambia wanafunzi wawaketishe katika makundi ya watu 50. Kisha Yesu anachukua mkate na samaki na anatazama mbinguni, au mahali ambapo Mungu anaishi. Ilikuwa kawaida katika utamaduni wa Kiyahudi kwa watu kutazama mbinguni walipokuwa wakiomba. Yesu anamshukuru Mungu kwa chakula na kisha anaanza kuvunja samaki na mkate kwa vipande vipande. Yesu anawapa wanafunzi wake vipande hivyo ili waweze kuwapa vikundi vya watu. Yesu alipomaliza, watu wote walikuwa wamekula na kushiba. Chakula kingi kilibaki hivi kwamba kilijaza vikapu 12.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 9:1-17

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio matano.

Tukio la kwanza: Yesu anakusanya pamoja wanafunzi wake 12, wakati mwingine wanaitwa mitume au waliotumwa. Anawapa nguvu na mamlaka ya kuwafukuza pepo wachafu na kuponya wagonjwa. Yesu anawapa maagizo maalum kwa safari yao ya kwenda miji tofauti ili kuwaambia watu kuhusu Ufalme wa Mungu.

Tukio la pili: Wanafunzi wanatii. Hawachukui chochote na kuhubiri habari njema katika miji tofauti na kuponya wagonjwa.

Tukio la tatu: Baada ya wanafunzi kumtii Yesu, Herode anasikia kuhusu yale ambayo Yesu na mitume wamekuwa wakifanya. Anaanza kuuliza Yesu ni nani. Herode anataka kukturana na Yesu.

Tukio la nne: Wanafunzi wanarudi kwa Yesu na kumwambia kile kilichotokea. Yesu anawachukua na kwenda nao faraghani hadi Bethsaida. Umati unawafuata na Yesu anaanza kuwafundisha.

Tukio la tano: Baadaye, wakati juu linapotua, wanafunzi wanataka kuwaaga umati kwa sababu wako mahali ambapo watu wachache waliishi. Yesu anawaambia wanafunzi walishe umati. Wanafunzi wanasema kuwa hawana pesa za kutosha. Yesu anachukua chakula walichokuwa nacho na kumshukuru Mungu. Anakivunja vipande na wanafunzi wanlisha umati katika vikundi vya watu 50. Zaidi ya watu 5,000 wanlishwa na kushiba. Vikapu 12 vinabaki.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume 12
- Herode, mtawala wa Galilaya
- Umati

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambayo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba tayari Herode alikuwa amekata kichwa cha Yohana Mbatizaji kabla ya hadithi hii kutokea. Mara ya mwisho Luka alimta Yohana, Yohana alikuwa gerezani.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kukung'uta vumbi kutoka kwa miguu ya mtu kulikuwa desturi ya Wayahudi kwa kuonyesha kukataliwa kwa mji. Kulionyesha kwamba watu hao hawakuwa watu wa Mungu na kwamba Mungu angewahukumu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alikuwa akiwachukua wanafunzi wake kuelekea mji wa Bethsaida lakini hawako mjini humo. Badala yake, walikuwa wakienda mahali pa faragha ili wawe peke yao. Tunajua hili kwa sababu inasemekana kwamba walikuwa mahali ambapo watu wachache waliishi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Luka anaposema kuna wanaume 5,000, hii haimaanishi kwamba wanaume tu walikuwa wakimsikiliza Yesu.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 9:1-17

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio matano.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Mitume 12
- Herode, mtawala wa Galilaya
- Umati

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza mitume au wanafunzi 12, wakifurahi kuhusu mambo ambayo waliweza kufanya na mamlaka ya Yesu.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Herode akiuliza ukweli kuhusu Yesu wakati anapouliza, "Huyu ni nani?"

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wanafunzi wakishangaa wakati Yesu anapowaambia walishe umati.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wasichukue chochote. Yesu anawaambia wakae na mtu wa kwanza anayewakaribisha kwake. Pia anawaambia wakung'ute vumbi ya miji inayokataa ujumbe wao kutoka miguu yao. **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuogopa. Watu wakiwa wajeuri na kukataa ujumbe wetu?", "Nimefurahi kwamba Yesu ananitume na kunipa nguvu na mamlaka yake. , "au" Wasiwasi. Kama hatuna chakula cha kutosha je?" Anzisha uigizaji tena.

Igiza Herode akishangazwa na mambo ambayo alisikia kuhusu Yesu. Watu walikuwa wakisema kwamba alikuwa Yohana Mbatizaji au Eliya. Watu wengine walidhani kwamba alikuwa nabii aliyefufuliwa kutoka kwa wafu. Herode anasema kwamba hawezi kuwa Yohana Mbatizaji kwa sababu alikata kichwa cha Yohana. Herode alisema kwamba amesikia hadithi nyingi kuhusu Yesu. Herode anauliza, "Mtu huyu ni nani?". Herode anataka kumwona Yesu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza Herode, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuchanganyikiwa. Nani anaweza kufanya mambo ambayo Yesu anafanya?", "Hofu. Nimefanya makosa kwa kumkata kichwa Yohana.", "Nahitaji kujua mwenyewe kuhusu Yesu." Anzisha tena uigizaji.

Igiza wanafunzi wakirudi na kumwambia Yesu mambo yote ambayo wamefanya. Yesu anawachukua kimya wanafunzi kumi na wawili kimya. Umati unajua walipokuwa wakienda na kuwafuata. Yesu aliwakaribisha umati na kuwafunza kuhusu Ufalme wa Mungu na kuwaponya wagonjwa. **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi, "Mnahisi vipi?", Huenda ukasikia mambo kama, "Kuchokka. Tunahitaji kukaa na Yesu kwa faragha.", "Kuhuzunika. Kwa nini Yesu hawafukuzi?", au "Yesu ni mwenye fadhilli sana. Anawezaje kuendelea bila kukoma?"

Waulize waigizaji wanaoigiza umati. "Mnahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nahisi kupendwa. Yesu alitupa nafasi.", "Ninahisi kuthaminiwa. Yesu kweli anazingatia mahitaji yangu.", au "Nimeshangaa, Yesu anasema mambo ya ajabu na kufanya maajabu kati yetu.". Anzisha tena uigizaji.

Baadaye wanafunzi wanamwambia Yesu awaage watu ili watafute chakula na mahali pa kulala kwa sababu wako katika eneo la mbali. Yesu

anawaambia wanafunzi wake wawalishe. Wanafunzi wanajibu kwamba wana mikate mitano tu na samaki wawili. Wanafunzi wanamwuliza Yesu ikiwa wanahitaji kwenda kununua chakula cha kutosha watu wote. Kulikuwa na wanaume 5,000. **Simamisha uigizaji.** Waulize wanafunzi, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimechanganyikiwa. Tunawezaje kupata chakula cha kutosha watu wengi hivyo?", "Nina kujua jinsi Yesu atakavyotusaidia kulisha watu." au "Nina njaa na niko tayari kupumzika. Kwa nini Yesu hawaachi watu waende nyumbani?" Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiombea samaki na mkate. Yesu anawaambia wanafunzi wawaketishe watu katika makundi ya watu 50. Kisha Yesu anaivunja kwa vipande na kuwapa wanafunzi ili wawape watu.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza umati, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kutaka kujua. Yesu anafanya nini chakula?", "Njaa." au "Kukosa utilivu. Kwa nini tumeketi chini? Nahitaji kuondoka na kutafuta mahali pa kulala usiku."

Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Sijui jinsi itakavyokuwa lakini nitamtii Yesu.", "Chakula kinaendelea kutoka wapi?" "Aibu. Samahani nilitilia shaka." au "Kushangazwa. Napaswa kuwa tayari kila wakati kwa Yesu kufanya muujiza." Anzisha uigizaji tena.

Mwishoni, wanafunzi walikusanya vikapu kumi na viwili vya chakula kilichobaki.

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 9:1-17

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawaita **wale Kumi na Wawili** pamoja. Wale kumi na wawili ni **mitume**, au wawakilishi waliochaguliwa na Yesu. Hawa ni wale wanafunzi kumi na wawili. Hakikisha umetafsiri mitume kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno mitume liko kwenye faharasa kuu. Yesu anawapa nguvu, au uwezo wa kufanya jambo fulani, na **mamlaka**, au haki ya kufanya jambo fulani. Hapa, ilikuwa ni kuponya watu na kutoa pepo. Hakikisha kwamba unatafsiri mamlaka kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mamlaka liko kwenye faharasa kuu.

Pepo wachafu ni roho mbaya zinazodhibiti mawazo na matendo ya watu. Hakikisha umetafsiri pepo wachafu kama vile umetafsiri hapo awali. Neno pepo mchafu liko kwenye faharasa kuu. Yesu anawatuma mitume kutangaza **ufalme wa Mungu**. Ufalme wa Mungu unarejelea Mungu kutawala katika miyo ya watu wake. Hakikisha umetafsiri ufalme wa Mungu kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Ufalme wa Mungu uko kwenye faharasa kuu.

Yesu anawapa mitume wake maagizo maalum kabla ya kuwatuma. Anawaambia wasichukue fimbo, wala fimbo ya kutembea, wala kanzu. **Kanzu** ni shati. Hakikisha umetafsiri kanzu kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno kanzu liko kwenye faharasa kuu.

Herode **tetraki** anasikia habari kuhusu Yesu. Tetraki inamaanisha kwamba alikuwa mtawala wa robo ya ufalme. Herode anasikia kwamba Yesu huenda alikuwa **nabii**, au mjumbe wa Mungu. Hakikisha kwamba unatafsiri neno nabii kama vile umelitafsiri hapo awali. Neno nabii liko kwenye faharasa kuu.

Luka anaposema kwamba Yesu anazungumza na **wanafunzi** au wafuasi wake, hii inarejelea mitume hasa. Hakikisha umetafsiri neno wanafunzi kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anaangalia **mbinguni**, au mahali ambapo Mungu anaishi, na kuomba. Tafsiri mbinguni kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mbinguni liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie

tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 9:18-27

Kusikiliza na Moyo

SIKILIZA NA MOYO

LUKA 9:18-27

Sikiliza Luka 9:18-27 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 9:18-27

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Mtawala wa Galilaya, Herode, alikuwa akiuliza Yesu ni nani. Yesu alionyesha nguvu zake na kufanya muujiza kwa kulisha watu zaidi ya 5,000. Yesu sasa anafanya mazungumzo mbali na umati pamoja na wanafunzi au wafuasi wake. Yesu anawaauliza wanafikiri yeye ni nani. Yesu anawaambia kile kitakachomfanyikia. Kisha anaelezea kile ambacho mtu lazima afanye ili awe mfuasi wake.

Luka anapotumia maneno "sasa ilitokea" au "mara" ni njia yake ya kuanzisha mada mpya. Luka hasemi hadithi hii inapotokea, lakini anazingatia Yesu akisali au kuzungumza na Mungu, mbali na umati. Yesu yuko peke yake na kikundi kidogo cha wanafunzi au wafuasi wake wa karibu. Yesu anamaliza kusali na kuwaauliza wanafunzi wake watu hudhani yeye ni nani. Yesu hakuwa akiuliza ikiwa walijua jina lake au mji wake. Badala yake, alikuwa akiuliza watu walidhani jukumu lake katika mpango wa Mungu ni nini.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, watu huitikiae mtu anapouliza jinsi wanavyoonwa na watu wengine?

Wanafunzi wanajibu kwa habari ileile ambayo Herode alisikia. Watu walisema kwamba huenda Yesu ni Yohana Mbatizaji. Yohana Mbatizaji alitumwa na Mungu kuwaandaa watu kwa ajili ya Yesu. Yohana aliwaandaa watu kwa kuwabatiza, au kufanya ibada ya pekee inayotumia maji ili kuashiria kwamba watu wanatakaswa dhambi zao. Wanafunzi wanamwambia Yesu kwamba watu wengine wanafikiri kuwa yeye ni Eliya, au nabii maarufu wa Kiyahudi ambaye hakufa bali alienda moja kwa moja mbinguni, au mahali ambapo Mungu anaishi. Wanafunzi wanasema watu wengine wanadhani Yesu ni nabii au mjumbe wa Mungu, wa kale aliyekuwa amekufa na kufufuka kama Yesu.

Yesu anawajibu kwa kuuliza, "Je, ninyi mnasema mimi ni nani?" Kwa kuuliza hili, Yesu anakataa majibu hayo kuhusu utambulisho wake kwa kuwaauliza wanafunzi wake wanadhani yeye ni nani. Petro anajibu kwamba Yesu ni Kristo au Masihi wa Mungu. Kristo ni mtu ambaye Mungu aliahidi kumtuma kama mfalme na mwokozi aliyeuleliwa kwa kazi maalum. Yesu anawaamuru wanafunzi wake wasiwaambie watu kwamba yeye ndiye Masihi. Jibu la Petro lilikuwa sahihi lakini haukuwa wakati mwafaka kwa watu kujua.

Yesu anaeleza kwamba lazima Mwana wa Adamu ateseke, afe na afufuke siku ya tatu kabla ya watu wajue kwamba yeye ndiye Masihi. Yesu anazungumzia mambo yatakayomfanyikia wakati ujao. Mambo haya yalikuwa muhimu kwa sababu yalikuwa sehemu ya mpango wa Mungu. Yesu anajiita Mwana wa Adamu. Yesu anataja wazee, makuhani wakuu na waandishi - makundi haya matatu yaliwakilisha uongozi wa Wayahudi. Yesu anasema watamkataa kwa kutomkubali kama Masihi wao.

Kisha Yesu anaacha kuzungumza na kundi lake dogo la wanafunzi na kuzungumza na watu wote waliotaka kumufta. Imedokezwa kwamba kulikuwa na umati karibu. Yesu anawaambia wanafunzi wake na watu wengine waliokuwa pale kile ambacho mtu lazima afanye ili awe mwanafunzi wake. Anatoa amri tatu: kana, chukua msalaba, na afuate. Mtu anayetaka kuwa mwanafunzi wa Yesu lazima afanye yote matatu. Yesu anasema kuwa watu wanaotaka kumufta wanapaswa kujikana, au kukataa kujipendeza. Mwanafunzi anafanya kile ambacho bwana wake anataka hata kama mwanafunzi hataki kukifanya.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Kujikana mwenyewe kunaonekanaje katika utamaduni wako? Huwezi kushiriki katika mila au desturi gani kama mfuasi wa Yesu?

Yesu anasema wale wanaotaka wafuasi lazima wachukulie msalaba wao. Msalaba ni mbao mbili zilizounganishwa. Katika utamaduni wa Warumi, mhalifu aliyeshtakiwa alipaswa kuuchukua msalaba wake wa mbao na kuubeba hadi mahali ambapo angeuawa. Kisha Waroma walimpiga msumari mhalifu msalabani ili afe. Yesu alikuwa akisema kwamba mtu yejote anayetaka kumufta lazima awe na uwezo wa kukataa kujipendeza kila siku. Lazima awe tayari kuteseka ili kutii mafundisho ya Yesu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya msalaba wa mbao uliotumiwa na Warumi kusulubisha. [Wahalifu huadhibiwa je katika jamii yako? Ipi kati ya aina hizi za adhabu hufanywa hadharani?]{.mark}

Yesu anasema kuwa yejote anayetaka kuokoa maisha yake atayapoteza, lakini yejote anayepoteza maisha yake kwa ajili yangu atayaokoa. Maisha inamaanisha njia ya mtu ya kuishi katika ulimwengu huu. Neno "atayapoteza" linamaanisha maisha ya kweli ya mtu na Mungu. Mtu anayepoteza maisha yake kwa ajili ya Yesu anaacha haki yake ya kufuata njia yake ya maisha

na badala yake anamuata Yesu. Mtu "akiokoa maisha yake," au hayuko tayari kuteseka kwa ajili ya Yesu, hatimaye atakufa na kupoteza nafasi ya kuwa na maisha ya kweli na Mungu duniani au mbinguni.

Kisha Yesu anauliza, "Je, itamfaidi nini mtu kuupata ulimwengu wote, lakini akapoteza au kuangamiza nafsi yake?" Kupata ulimwengu wote maana yake ni kumiliki ulimwengu wote. Kunamaanisha kufanikiwa sana na kupata pesa nyingi ili mtu awe na vitu vingi nya kimwili. Mtu akipoteza nafsi yake, inamaanisha kwamba anapoteza nafsi yake, au sehemu ya mtu ambayo haifi kamwe. Yesu anauliza swali hili ili kusisitiza kwamba ulimwengu wote hauna thamani ya kutosha kwa mtu kuacha maisha na Mungu milele. Yesu hakutarajia swali hili kujibiwa.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Utamaduni wako huzungumzaje kuhusu nafsi, au sehemu ya mtu ambayo haifi kamwe? Kuna itikadi gani za kitamaduni kuhusu nafsi?

Kisha Yesu anasema kwamba yejote anayeama kumofuata kwa sababu hataki kuaibishwa au kudhifikasiwa na wengine katika maisha haya ataaibishwa katika hukumu ya mwisho. Anasema kwamba maamuzi ya sasa ya watu yanaathiri msimamo wao wa baadaye na Mungu. Yesu anazungumzia kile kinachomfanyikia mtu ambaye si mfuasi wake baada ya kufa. Yesu tena anajiita Mwana wa Adamu na anasema kuwa atamwonea aibu mtu ambaye hakubali mafundisho yake. Hii haimaanishi kwamba Yesu ataaibika. Badala yake, [Yesu atakana kwamba mtu kama huyo ni wake wakati atakaporudi duniani na kuwaonyesha watu ukuu na nguvu za Mungu ndani yake. Hata malaika watakatifu, au malaika waliojitelea kwa Mungu wote huonyesha ukuu na nguvu za Mungu. Yesu ataonyesha nguvu na ukuu huu wote wakati atakaporudi kutoka mbinguni na kuja duniani.]{.mark}

Yesu anasema, "Amin, nawaambia." Maneno haya ni ya kusisitiza na inamaanisha kwamba Yesu anataka wasikilizaji wake wasikilize kwa makini. Pia inamaanisha kwamba yale ambayo Yesu alikuwa karibu kusema yalikuwa muhimu na yenye kutegemeka kabisa. Yesu anasema kwamba baadhi ya wanafunzi wake hawataonja kifo, au hawatakuwa, bila kuuona ufalme wa Mungu. Ingawa kuna tafsiri nyingi, ni bora kutafsiri ufalme wa Mungu kwa ujumla kwa kuwa Yesu hakutaja matukio hususa. Ufalme wa Mungu unamaanisha kwamba wanafunzi wangemwona Mungu

akiwatawala watu wake kama mfalme kwa njia mpya.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 9:18-27

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Yesu anasali faraghani. Anapomaliza, Yesu anawaauliza wanafunzi wake watu husema yeye ni nani. Wanafunzi wanamwambia Yesu yale ambayo umati husema. Kisha Yesu anauliza wanafunzi wanasema Yesu ni nani. Petro anajibu kwamba Yesu ni Kristo wa Mungu, au Mwokozi Aliyahidiwa aliyetumwa na Mungu.

Tukio la pili: Yesu anawaambia wanafunzi wake wasimwambie mtu yejote. Yesu anasema kwamba atateseka, atakataliwa na kuuawa lakini atafufuka siku ya tatu.

Tukio la tatu: Kisha Yesu anazungumza na watu wote waliokuwa karibu. Yesu anaeleza maana ya kuwa mwanafunzi. Yesu anatoa masharti matatu: kujikana mwenyewe, kuwa tayari kufa kwa ajili ya Yesu, na kumfuata Yesu. Yesu anaeleza kwamba kupoteza maisha ya mtu ni faida ikiwa ni kwa ajili ya Yesu. Yesu anaeleza kwamba atamwonea aibu mtu mbele za Mungu Baba ikiwa mtu huyo anamwonea aibu Yesu.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Petro
- Wanafunzi wengine
- Umati

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika kifungu cha awali, tunaona kwamba Herode anataka kujua Yesu ni nani. Luka hakujibu swali la Herode hadi sasa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba hili linatokea baada ya muujiza wa Yesu kulisha watu 5,000.

Yesu anasali faraghani. Anamaliza na kuwaauliza wanafunzi wake watu husema yeye ni nani. Kisha Yesu anawaauliza wanafunzi wake wao wanasema yeye ni nani. Petro anajibu, "Kristo, Mwokozi Aliyahidiwa." Yesu anawaamuru wasimwambie mtu yejote.

Ni muhimu kutambua kwamba Yesu kuwaambia wanafunzi wake wasimwambie mtu yejote kuhusu jibu la Petro haimaanishi kwamba haikuwa sahihi. Inamaanisha tu kwamba haukuwa wakati mwafaka kwa watu kujua.

Yesu anaeleza kitakachomfanyikia Mwana wa Adamu: atateseka, kufa na kufufuliwa siku ya tatu. Kisha Yesu anageukia umati wote na kuzungumza nao.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Kristo, Masihi, au Mwana wa Adamu anapotajwa hapa, Yesu ndiye anayerejelewa.

Yesu anauliza, "Je, itamfaidi nini mtu kuupata ulimwengu wote, lakini akapoteza au kuangamiza nafsi yake?"

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anapouliza swalii hili, linatumiwa kusisitiza kwamba ni bora kupata uzima wa milele na Mungu kuliko kupata kila kitu katika ulimwengu wote.

Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Baadhi ya watu waliosimama hapa hawataonja mauti kabla ya kuuona Ufalme wa Mungu."

Ni muhimu kukumbuka kwamba hili linapotajwa, kuna tafsiri nyingi za maana ya kuuona ufalme wa Mungu. [Kwa ujumla, watu wanaouona Ufalme wa Mungu wanaona kwamba Mungu anawatawala watu wake kwa njia mpya. Wanafunzi na watu wa sasa wanaona sehemu za Ufalme wa Mungu hata sasa.] {mark}

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 9:18-27

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Petro
- Wanafunzi wengine
- Umati

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatanu wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akisali faraghani. Wanafunzi wake wako pamoja naye. Yesu anamaliza kuomba na kuwaliza wanafunzi wake watu husema yeye ni nani. Wanafunzi wake wakajibu, "Yohana Mbatizaji, wengine husema ni Eliya, na bado wengine husema kwamba ni mmoja wa manabii wa kale amefufuka kutoka kwa wafu." Kisha Yesu anawaauliza, "Je, ninyi mnasema mimi ni nani?" Petro anajibu, "Wewe ndiwe Kristo wa Mungu."

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Wasiwasi, huu ni mtihani?", "Kuchanganyikiwa, Yesu anajali watu wanafikiria nini juu yake?", "Labda watu hawajakosea", "Kusisimka. Yesu ndiye tumekuwa tukimsubiri." na "Kufurahi tutakuwa huru." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia wasimwambie mtu ye yeyote. Yesu anawaambia kwamba Mwana wa Adamu atateseka, atakatiliwa na kuuawa. Lakini siku ya tatu, atafufufu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Petro, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kukata tamaa, kwa nini alisema mambo kama hayo?", "Kuchanganyikiwa, Yesu anazungumza juu yake mwenyewe?" na "Kukasirika, siamini kwamba atateseka, siwezi kuruhusu hilo lifanyike." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwafundisha umati wote kwamba mtu akiamua kuwa mfuasi wake, mtu huyo lazima ajikane mwenyewe, awe tayari kufa na kumfuata Yesu kikamilifu. Yesu anaendelea kueleza akisema, "Kwa maana yeyote anayetaka kuyaokoa maisha yake atayapoteza." Yesu anaeleza kwamba yeyote anayepoteza maisha yake kwa ajili ya Yesu ataokoa maisha yake. Hakuna faida kwa mtu kupata

ulimwengu wote na kujipoteza mwenyewe. Mtu akimwonea aibu Yesu na maneno yake, basi Yesu atamwonea aibu mbele za Mungu na malaika.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza umati, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nina huzuni, inaonekana ni vigumu kumfuata Yesu.", "Kukata tamaa, najua sina nguvu za kufanya hayo yote.", "Nina matumaini, Yesu ameonyesha kwamba anaweza kufanya yasiyowezekana. Ninaweza kumfuata kwa msaada wake.", na "Sitaki anionee aibu mbele za Mungu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia umati, "Wako baadhi ya watu waliosimama hapa ambao hawataonja mauti kabla ya kuuona Ufalme wa Mungu." **Simamisha uigizaji.** Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kusisimka, naweza kuuona Ufalme wa Mungu.", "Kutiwa moyo, naweza kujikana mwenyewe ili niuone Ufalme wa Mungu.", na "Kushangaa, hiyo ni ahadi kubwa. Ninashangaa kama nitauona ufalme?"

Waulize waigizaji wanaoigiza umati, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nataka kuuona Ufalme wa Mungu.", "Inaonekana haiwezekani.", na "Kuchanganyikiwa, nahitaji kuwa wanafunzi wake ili niuone Ufalme wa Mungu?"

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 9:18-27

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Baada ya **kusali**, au kuzungumza na Mungu, Yesu anazungumza na **wanafunzi** au wafuasi wake wa karibu. Hakikisha umetafsiri kusali na wanafunzi kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anauliza umati husema yeye ni nani. Jibu moja lilikuwa **nabii**, au mjumbe wa Mungu. Hakikisha umetafsiri neno nabii kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno nabii liko kwenye faharasa kuu. Lakini Petro anajua Yesu ni nani. Anasema Yesu ndiye **Kristo**, au yule aliyeulewa na Mungu kwa kazi ya pekee. Tafsiri Kristo kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno Kristo liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anajiita **Mwana wa Adamu**, au yule ambaye Mungu alimpa nguvu na mamlaka yote. Hakikisha umetafsiri Mwana wa Adamu kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Mwana wa Adamu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema atakataliwa na **wazee, makuhani** wakuu, na **walimu wa sheria** - au uongozi wa Wayahudi. Wazee walikuwa viongozi wa jamii walioheshimiwa. Makuhani wakuu walikuwa viongozi wa makuhani wengine wa Wayahudi waliota dhabihu kwa Mungu kwa niaba ya watu. Walimu wa sheria walikuwa waandishi ambaa walisoma na kufasiri sheria ya Musa. Hakikisha umetafsiri wazee, makuhani, na walimu wa sheria kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno yote matatu yanapatikana kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba wale wanaotaka kumfuata wanapaswa kubebea **msalaba** wao kila siku. Msalaba unarejelea mbao mbili zilizounganishwa pamoja. Waroma walitumia misalaba kuwaua wahalifu. Askari wa Roma waliweka miguu na mikono ya mhalifu kwenye mbao na kuipigilia misumari. Mfungwa alikufa masaa kadhaa baadaye wakati hangeweza kupumua tena. Kifo cha aina hii kiliitwa kusulubiwa. Neno msalaba liko kwenye faharasa kuu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya msalaba ikiwa bado hujawaonyesha.

Yesu anasema atawaonea aibu wale wanaomwonea aibu duniani atakaporudi katika utukufu wake. **Utukufu** unarejelea nguvu na ukuu wa Mungu - uwepo wake katika mwangaza wenye kuvutia. Neno utukufu liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema atakuja katika utukufu sawa na Mungu na **malaika watakatifu**, au wajumbe wa Mungu ambaa wamejitelea kwa malengo yake. Hakikisha umetafsiri takatifu na malaika kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba baadhi ya wanafunzi hawatakufa kabla ya kuuona **ufalme wa Mungu**, au Mungu akitawala katika miyo ya watu wake kama mfalme. Hakikisha umetafsiri ufalme wa Mungu kama vile umetafsiri hapo awali. Ufalme wa Mungu uko kwenye faharasa kuu.

Orodha ya Rasilimali za Vyombo vyta habari:

-picha ya msalaba

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwagine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 9:28-36

Kusikiliza na Moyo

LUKA 9:28-36

Sikiliza Luka 9:28-36 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZILUKA 9: 28–36

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kifungu kilichotangulia, Yesu alizungumza na wanafunzi wake kuhusu jinsi atakavyoteseka, kufa, na kufufuliwa. Yesu pia aliwaambia kwamba atarudi duniani kutoka mbinguni na watu wangeona utukufu wake. Siku nane hivi baadaye, Yesu anawachukua wanafunzi wake watatu, Petro, Yakobo, na Yohana juu ya mlima kuomba. Mungu anatukuza, au kuonyesha nguvu na utukufu wake, kwa Yesu kwa muda mfupi. Musa na Eliya pia wanatokea kutoka mbinguni ili kuzungumza na Yesu.

Hadithi hii inatokea siku nane hivi baada ya Yesu kuzungumza kuhusu jinsi Mungu angeonyesha nguvu na utukufu wake kuptitia Yesu, na maana ya kuwa mwanafunzi wake. Yesu anamchukua Petro, Yakobo, na Yohana mlimani kuomba. Luka anaonyesha uhusiano kati ya maombi na Mungu kufunua mapenzi yake. Yesu anapanda mlima pamoja na Petro, Yakobo na Yohana. Wasomi wengi wanaamini kwamba huu ulikuwa Mlima Hermoni, kwa hivyo ilikuwa vigumu kupanda. Mlima Hermoni una urefu wa futi 9320 au mita 2814 na uko kwenye mpaka wa Lebanoni. Katika utamaduni wa Wayahudi, milima ilikuwa mahali pa ufunuo wa Mungu. Hasa, hadithi hii ina mambo mengi yanayofanana na kukutana kwa Musa na Mungu kwenye Mlima Sinai katika kitabu cha Kutoka.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya kilele cha Mlima Hermoni na mahali ulipo kwenye ramani.

Yesu anapoomba, uso wake unabadilika na kuwa tofauti. Ulianaza kuangaza. Mavazi ya Yesu yanaanza

kungaa na kuwa meupe. Katika vitabu vya Luka na Matendo, Luka anatumia nguo kuonyesha hadhi ya mtu. Nguo zenye kuvutia zilionyesha utukufu wa mbinguni, au nguvu na utukufu wa Mungu. Bado wanafunzi hawakuelewa Yesu alikuwa nani kama Kristo, au Mwokozi Aliyahidiwa. Hapa, jinsi Yesu alivyo kwa ndani inaonyeshwa kwa wanafunzi wake nje.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Viumbe wenyе nguvu zisizo za kawaida au wa kimbingu huelezwaje katika utamaduni wako? Watu mashuhuri huvaaje katika utamaduni wako? Kuna tofauti gani kati ya hiyo na watu wa kawaida?

Ghafla Musa na Eliya wanatokea. Walikuwa manabii, au wajumbe wa Mungu, walioishi muda mrefu kabla ya Yesu. Mungu aliwaleta mlimani ili kuzungumza na Yesu. Musa alikuwa mtu aliyeshi miaka mingi iliopita. Mungu alikutana na Musa mlimani na kumpa sheria yake kwa watu wake. Baadaye, Eliya alikuwa nabii mwingine maarufu wa Wayahudi ambaye alifanya miujiza mingi kupitia nguvu za Mungu. Eliya hakufa bali alichukuliwa mbinguni na Mungu. Walipotokea, Musa na Eliya pia walizungukwa na nuru yenye kuvutia. Waliongea na Yesu kuhusu kuondoka kwake kutoka ulimwenguni - hii inarejelea kifo cha Yesu kinachokuja. Pia inaweza kurejelea ufufuo wake au Mungu kumfanya awe hai tena. Yesu alikuwa karibu kutimiza kazi maalum ambayo Mungu alikuwa amemtuma kufanya. Hii inamaanisha kifo cha Yesu (na ufufuo) kilikuwa sehemu ya mpango wa Mungu. Kifo cha Yesu kingetokea katika jiji la Yerusalem, mji mkuu wa kidini wa Wayahudi.

Wanafunzi watatu wa Yesu, Petro, Yakobo, na Yohana, walikuwa wamelala Yesu alipokuwa akizungumza na Musa na Eliya. Walipoanza kuamka, waliwawona Musa na Eliya wakiwa pamoja na Yesu. Petro, Yakobo na Yohana hawajawahi kumwona Musa au Eliya lakini kwa njia fulani wanafunzi waliwatambua wote wawili*. Wanafunzi walimwona Yesu akiangaza kwa utukufu kama kiumbe wa mbinguni. Musa na Eliya walikuwa karibu kuondoka Petro alipozungumza. Petro anamwita Yesu bwana, jina linaloonyesha heshima. Inaonyesha kwamba Petro alikuwa na uhusiano wa karibu na Yesu kama kiongozi wake wa kiroho. Petro anasema ni vizuri kwamba yeye na wanafunzi wengine waliweza kushuhudia tukio la ajabu hivyo. Petro anapendekeza kwamba yeye, Yakobo, na Yohana wajenge vibanda vitatu kwa ajili ya Yesu, Musa na Eliya. Wangejenga vibanda hivyo kwa kutumia

chochote kilichopatikana juu ya mlima. Petro ana usingizi na anazungumza kabla ya kufikiria kuhusu kile alichosema. Petro pia alifanya kosa la kumfanya Yesu awe sawa na Musa na Eliya, lakini hawakuwa sawa. Musa na Eliya walikuwa watumishi wa Mungu waliochaguliwa lakini Yesu ni Mwana wa Mungu, Aliyechaguliwa.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Ni mipango gani unayofanya nyumbani mwako wakati mtu muhimu anapokuja kutembelea? Je, unafanya jambo maalum ili kuwafanya wahisi wamekaribishwa? Unealezeaje hamu yako ya kukaa nyumbani kwa mtu mwininge?

Petro anapozungumza, wingu linatokea na kuwafunika. Wingu linawakilisha uwepo wa Mungu. Wanafunzi waliogopa. Sauti ya Mungu inatoka kwenye wingu na kusema, "Huyu ni Mwanangu mpendwa, niliyemchagua. Msikieni yeye." Mungu alimchagua Yesu na kumteua kwa kusudi maalum. Yesu pekee ndiye angeweza kutimiza kusudi hilo kwa sababu alikuwa Mwana wa pekee wa Mungu. Mwana wa Mungu inarejelea uhusiano kati ya Mungu na Yesu. Ni sawa na uhusiano kati ya baba wanadamu na watoto. Lakini Yesu amekuwapo sikuzote pamoja na Mungu akiwa Mwana. Mungu anasisitiza kwamba wanafunzi wanapaswa kumsikiliza Yesu tu, si Musa au Eliya. Hapa, kusikiliza hakumaanishi kusikiliza tu, bali kutii pia.

Baada ya Mungu kuzungumza, wanafunzi waliona kwamba Yesu alikuwa peke yake na Musa na Eliya walikuwa wameondoka. Wanafunzi hawakumwambia mtu yeyote kile walichoona na kusikia mlimani. Injili za Mathayo na Marko zinasema kwamba Yesu aliwaambia wasimwambie mtu yeyote mpaka baada kifo na kufufuka kwake. Kwa hivyo wanafunzi hawakumwambia mtu yeyote wakati huo.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Simulia hadithi kuhusu wakati ulipaswa kuweka siri kwa muda mrefu.

Luka anatumia hadithi hii kuthibitisha utambulisho na kusudi la Yesu. Wanafunzi wanaona na kusikia Yesu ni nani hasa. Musa anawakilisha sheria ya Mungu na Eliya anawakilisha manabii. Utume wa Yesu kama mwana mteule wa Mungu ulikuwa kuendeleza kazi ambayo Mungu alianza kupitia Musa na Eliya. Yesu alikuwa akiishi maisha yalijotimiza sheria ya Mungu kikamilifu na kufanya unabii wote utimizwe. Yesu alifanya hivyo kama sehemu ya mpango wa Mungu.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 9:28-36

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu anaenda mlimani kuomba. Anamchukua Petro, Yakobo na Yohana pamoja naye.

Tukio la pili: Yesu anapoomba, wanafunzi watatu wamelala. Uso na sura ya Yesu inabadilika ili kuonyesha utukufu wa Mungu. Musa na Eliya wanatokea na kuanza kuzungumza na Yesu kuhusu kifo chake kinachokuja.

Tukio la tatu: Wale wanafunzi watatu wanaamka na kumwona Yesu, Musa na Eliya wakiangaza katika utukufu wa Mungu. Petro anasema kwamba wanapaswa kuwajengea vibanda vitatu. Uwepo wa Mungu unawafunika katika wingu. Mungu anasema, "Huyu ni mwanangu ambaye nimemchagua. Msikieni yeye."

Tukio la nne: Wanafunzi wanaona kwamba Yesu yuko peke yake. Yesu anawaambia wasimwambie mtu yeyote kilichotokea wakati huo.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Petro
- Yakobo
- Yohana
- Musa
- Eliya
- Mungu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika historia ya Wayahudi milima ilikuwa mahali ambapo Mungu alijidhirisha.

Yesu anaenda mlimani kuomba. Anamchukua Petro, Yakobo na Yohana pamoja naye. Yesu anapoomba, wanafunzi watatu wamelala. Uso na

sura ya Yesu inabadilika ili kuonyesha utukufu wa Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika utamaduni wa Wayahudi, mavazi ni njia ya kuonyesha hali. Uso na nguo za Yesu zinabadilishwa. Hii inaonyesha hali halisi ya Yesu kama Mwana wa Mungu.

Musa na Eliya wanatokea na kuanza kuzungumza na Yesu kuhusu kifo chake kinachokuja. Wale wanafunzi watatu wanaamka na kumwona Yesu, Musa na Eliya wakiangaza katika utukufu wa Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Musa na Eliya ni watu muhimu sana katika historia ya Wayahudi. Waliishi duniani miaka mingi kabla ya mitume. Musa anawakilisha Sheria ambayo Mungu aliwapa watu wake. Eliya anawakilisha manabii amba Mungu aliwatumia kuwapa watu wake ujumbe. Petro, Yakobo na Yohana hawajawahi kuwaona Musa au Eliya lakini kwa namna fulani, Petro, Yakobo na Yohana waliwatambua wote wawili.

Petro anazungumza bila kufikiri. Anasema kwamba wanapaswa kuwajengea vibanda vitatu. Uwepo wa Mungu unawafunika katika wingu. Wanafunzi wanaogopa.

Ni muhimu kutambua kwamba mabadiliko kati ya matukio ni ya haraka sana. Musa na Eliya wanapoondoka, Petro anapendekeza kujenga vibanda. Wakati Petro bado anapozungumza, wingu linakuja na Mungu anazungumza na wanafunzi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika utamaduni wa Wayahudi wingu linawakilisha uwepo wa Mungu. Wayahudi walijua kwamba hawangeweza kusimama mbele ya Mungu, kwa hivyo wakaogopa.

Sauti inazungumza kutoka kwa wingu na kusema, "Huyu ni Mwanangu mpendwa, niliyemchagua. Msikieni yeye."

Ni muhimu kukumbuka kwamba sauti inatoka kwa wingu. Wayahudi hao walijua kwamba sauti hiyo ilikuwa sauti ya Mungu.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 9:28-36

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Petro
- Yakobo
- Yohana
- Musa
- Eliya
- Mungu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Petro, Yakobo na Yohana wakiwa wamelala wakati wa mazungumzo kati ya Yesu, Musa na Eliya. Petro, Yakobo na Yohana hawakusikia kweli kuhusu kuondoka kwa Yesu ambako kungetokea Yerusalem.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Petro akiamka Musa na Eliya walipokuwa wakiondoka mlimani. Petro, akizungumza bila kujuu asemacho, anapendekeza kwamba wanafunzi wajenge vibanda vitatu.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Petro, Yakobo na Yohana wakiogopa wingu linaposhuka juu yao. Sauti inayotoka kwenye wingu ni sauti ya Mungu.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akienda mlimani pamoja na Petro, Yakobo na Yohana. Yesu anaomba na Petro, Yakobo na Yohana wamelala. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji Yohana, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimefurahi kwenda mlimani kuomba na Yesu." "Nimechoka sana.", na "Nahisi kama ninamatisha Yesu tamaa, usingizi unanilemea." Anzisha uigizaji tena.

Igiza uso wa Yesu ukibadilishwa. Nguo zake zinang'aa na kuwa nyeupe nyeupe. Musa na Eliya wanazungumza na Yesu kuhusu kuondoka kwa Yesu kutakaofanyika Yerusalem. **Simamisha uigizaji.**

Muulize mwigizaji anayemwigiza Musa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ni ajabu kwamba Mungu alimtuma mwana wake wa pekee ili aishi maisha makamilifu." "Yesu ni kiongozi

mwenye subira sana kwa wafuasi wake." "Hatimaye! Mtu anayetimiza viwango vya Mungu!"

Muulize mwigizaji anayemwigiza Eliya, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ni ajabu kwamba mpango wa Mungu hatimaye unatokea." "Kusikitika, inaonekana kama safari ngumu kwa Yesu. Najua jinsi ilivyo kukataliwa." "Hatimaye! Uhuru kwa watu, uhuru kutoka kwa kifo!" Anzisha uigizaji tena.

Igiza Petro, Yakobo na Yohana wakiamka, wanaona utukufu wa Yesu, na pia wanaona watu wawili wakiwa wamesimama karibu na Yesu. Musa na Eliya wanaanza kuondoka. Petro anazungumza haraka. Petro hakujua alichokuwa akisema. Petro anamwambia Yesu, "Bwana, ni vizuri tukae hapa! Tutajenga vibanda vitatu: kimoja chako, kingine cha Musa na kingine cha Eliya." **Simamisha uigizaji.**

Muulize mwigizaji anayemwigiza Petro, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimefurahi kuwa hapa na kuwaona manabii wawili wakuu na Yesu." "Sitaki wakati huu uishe." na "Nataka kufanya jambo la kuwaonyesha heshima wote watatu."

Muulize muigizaji anayeigiza Yohana, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ni heshima kwangu kuwa hapa na Yesu katika wakati muhimu kama huu." "Sijui jinsi Petro ana ujasiri wa kuzungumza wakati kama huu." na "Nangoja sana kuwaambia wengine kilichotokea."

Muulize mwigizaji anayemwigiza Yakobo, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimeshangaa, sura ya Yesu ni tofauti sana." "Kutiwa moyo, pendekezo la Petro ni zuri, tukaeni hapa." na "Nahisi nikiwa na amani, tuko hapa na Musa na Eliya." Anzisha uigizaji tena.

Wakati Petro bado anazungumza, wingu linawafunika na wanaogopa sana. Sauti kutoka kwa wingu ilizungumza ikisema, "Huyu ni Mwanangu mpendwa, niliyemchagua. Msikieni yeye." Baada ya sauti kumaliza kuzungumza. Yesu alikuwa peke yake. Wanafunzi hawakumwambia yejote kuhusu jambo hilo. **Simamisha uigizaji.**

Muulize mwigizaji anayeigiza sauti ya Mungu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninajivunia mwanangu." "Lazima nivumilie kutokuamini kwao.", na "Wanahitaji kumsikiliza Yesu ili waelewe mipango yangu kwake."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 9:28-36

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anawachukua **wanafunzi** au wafuasi wake watatu juu mlimani. Hakikisha umetafsiri mwanafunzi kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu. Yesu anaenda **mlimani** kuomba, au kuwasiliana na Mungu. Hakikisha kwamba unatafsiri kuomba kama vile umetafsiri hapo awali. Neno kuomba liko kwenye faharasa kuu.

Musa na Eliya wanatokea na kuzungumza na Yesu kuhusu kifo chake kinachokuja katika **Yerusalem**, au mji mkuu wa kidini wa Wayahudi. Hakikisha umetafsiri Yerusalem kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno Yerusalem liko kwenye faharasa kuu.

Petro na wanafunzi wengine wanapoamka, wanamwona Yesu katika **utukufu** wake. Utukufu unarejelea nguvu na utukufu wa Mungu, au uwepo wa Mungu. Hakikisha kwamba umetafsiri utukufu kama vile umetafsiri hapo awali. Utukufu liko kwenye faharasa kuu.

Musa na Eliya wanatokea na kuzungumza na Yesu. Mungu alimpa Musa sheria yake miaka mingi iliyopita. Eliya alikuwa nabii aliyefanya miujiza mingi kupitia nguvu za Mungu miaka mingi iliyopita. Eliya hakufa bali alichukuliwa mbinguni moja kwa moja na Mungu. Petro anapowaona Musa na Eliya, anapendekenza wanafunzi wajenge **vibanda** kwa ajili ya wote watatu. Vibanda vilikuwa makao ya muda yaliyojengwa kwa matawi, majani na vitu vingine vilivyopatikana kwa urahisi. Vilitumika kama kivuli na kuzuia upepo.

Petro anamwita Yesu Bwana. **Bwana** ni jina linaloonyesha heshima kwa mtu mwenye cheo cha juu. Hakikisha kwamba unatafsiri bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno bwana liko kwenye faharasa kuu.

Wingu linapotokea na Mungu anazungumza na wanafunzi, Mungu anamwita Yesu mwana wake. Mwana wa Mungu ni Yesu na hii inaonyesha uhusiano wake wa pekee na Mungu. Yesu ana tabia na maumbile kama ya Mungu. Hakikisha umetafsiri Mwana wa Mungu kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Mwana wa Mungu ni kishazi kilicho kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanzia, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlnochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwngine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwngine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 9:37–45

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanzia, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua

katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlnochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwngine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwngine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 9:46–62

Kusikiliza na Moyo

Sikiliza Luka 9:46–62 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 9:46–62

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Baada ya Yesu kumponya mvulana mwenye pepo mchafu, wanafunzi wanabishana kuhusu nani aliye mkuu zaidi, na Yesu anawafundisha kuhusu unyenyekevu. Luka hasemi mazungumzo haya yanafanyika wapi, ingawa Marko anayaweka huko Kapernaumu. Kisha Yesu na wanafunzi wake wanaanza safari kutoka eneo la Galilaya kwenda Yerusalem. Yesu anafundisha kuhusu gharama ya kumfuata.

Wanafunzi wanabishana kuhusu nani aliye mkuu kati yao, au nani alikuwa na cheo cha juu zaidi lakini Yesu alitambua mawazo yao. Yesu anamleta mtoto aliye kara na kumsimamisha kando yake. Neno la Kigiriki la mtoto mdogo hurejelea mtoto-mvulana au msichana-ambaye alikuwa na umri wa chini ya miaka kumi. Yesu anaeleza kwamba ye yote anampokea au kumkubali mtoto mdogo kama huyu anamheshimu Yesu. Katika ulimwengu wa Warumi, watoto walikuwa na hadhi ya chini zaidi. Kwa kawaida watoto walipaswa kufanya kazi za kukaribisha wageni kama vile kuosha miguu ya mgeni. [Yesu anamtumia mtoto kuonyesha kwamba anataka wanafunzi wake wawaheshimu wale wasio na hadhi kabisa.] {.mark} Yesu anasema kwamba kumkaribisha au kumheshimu, ni sawa na kumkaribisha yule aliyemtuma, au Mungu. Yesu anazungumzia tofauti ya jinsi watu wanavyofikiri na jinsi Mungu anavyofikiri. Huenda watu wakadhani mtu si muhimu zaidi, lakini kwa Mungu, huenda mtu huyo ni mkuu zaidi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu wa aina gani huwa na hadhi ya juu katika utamaduni wako? Nani wana hadhi ya chini? Kuna tofauti gani katika jinsi wanavyotendewa?

Yohana, ndugu wa Yakobo na mwanafunzi wa Yesu, anamjibu Yesu kwa kumwita Bwana. Hili lilikuwa jina la heshima ambalo lilitumiwa kwa mtu mwenye hadhi ya juu. Yohana anasema kuwa kulikuwa na mtu ambaye hakuwa mmoja wa wanafunzi 12 aliye kuwa akiwatoa watu pepo au roho wachafu kwa jina la Yesu. [Walikuwa wanajaribu kutumia nguvu na mamlaka ya Yesu mwenyewe.] {.mark} Wanafunzi walijaribu kumwambia mtu huyo aache kutoa pepo wachafu lakini hakuacha. Wanafunzi walifanya hivyo kwa sababu hawakufikiri kwamba mtu huyo alikuwa na hadhi ile ile waliyojipa wenyewe kama wanafunzi wa Yesu. Yesu anasema kwamba wasimzui mtu anayefanya mambo mema kwa jina la Yesu. Yesu anasema ye yote asiyewapinga wanafunzi alikuwa upande wao.

[Mwelekeo wa hadithi unabadi lika hapa. Yesu anaanza kusafiri kwenda Yerusalem, mji mkuu wa kidini wa Wayahudi. Yesu ameazimia kwenda Yerusalem, ingawa anajua kwamba atateseka huko.] {.mark} [Mungu tayari amepanga wakati hususa ambaa atamrudisha Yesu mbinguni, mahali anapoishi. Wakati huo unakaribia.] {.mark} [Katika sehemu inayofuata tunaona majibu tofauti ya kumfuata Yesu - majibu mazuri na mengine mabaya.] {.mark} Yesu anawatuma watu fulani mbele yake ili kuwatayarisha watu kwa ajili ya kuja kwake. Wanawasili katika kijiji cha Wasamaria.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya Israeli ikiwa ni pamoja na Galilaya, Yudea, Samaria, na mji wa Yerusalem.

Samaria lilikuwa wilaya kati ya Galilaya na Yudea. Wasamaria walikuwa Wayahudi nusu na nusu watu wa Mataifa au wasio Wayahudi. Wasamaria walimwabudu Mungu kwa njia tofauti na Wayahudi. Badala ya kuabudu Yerusalem kwenye Hekalu, waliabudu kwenye mlima uliokuwa karibu nao uitwao Mlima Gerasim.

Wasamaria hawakutaka Wayahudi wanaosafiri kuitia kijiji chao wakielekea Yerusalem kuabudu, kwa hiyo wanamkataa Yesu.

Yesu na wanafunzi wake wanatembea barabarani. Yakobo na Yohana wanaposikia kuhusu jinsi Wasamaria wanavyoitikia, wanamwuliza Yesu kama anataka waamuru moto ushuke kutoka kwa Mungu mbinguni ili uwaangamize Wasamaria. Yesu anageuka na kuwakemea, au anaonyesha

wazi kwamba kile ambacho wanafunzi walitaka kufanya kilikuwa kibaya. Badala yake, wanasafiri hadi kijiji kingine.

Ingawa Wasamaria walimkataa, Yesu anakutana na watu watatu wanaotaka kumfuata barabarani akiellekea Yerusalem. Yesu anajibu kwa kumwambia mtu wa kwanza jinsi ilivyo vigumu kuwa mwanafunzi wake. Yesu anasema kwamba mbweha wana mapango ya kulala nao ndege wana viota, lakini Mwana wa Adamu hana mahali pa kulaza kichwa chake. Mbweha ni wanyama wa porini wanaofanana na mbwa wadogo. Wao huhamahama kutoka sehemu moja hadi nyingine lakini huishi katika mashimo ardhini au kwenye mapango.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya mbweha.

Lakini Yesu anasema kwamba yeye, Mwana wa Adamu, na wanafunzi wake hawana mahali pa kuita nyumbani na hawana mahali pa kulala. Watu wa Nazareti, Wasamaria na wengine wengi tayari walikuwa wamemkataa Yesu.

Katika mfano unaofuata, Yesu anamwita mtu fulani aje ajifunze kutoka kwake kama mwanafunzi wake. Lakini mtu huyo alitaka kutimiza wajibu wake kama mwana na kumzika baba yake kwanza. Hatujui kama baba yake alikuwa akifa, amekufa au alikuwa karibu kufa, ila tu kwamba mtu huyo alihisi ni jukumu lake kukaa hadi kazi yake ikamilike.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watoto wana majukumu gani kwa wazazi wao linapokuja suala la mazishi katika utamaduni wako? Mazishi hufananaje katika utamaduni wako?

Yesu anasema waacheni wafu wazike wafu wao. Hamaanishi hivyo kihalisi kwa kuwa wafu hawawezi kuzika wafu. Yesu alikuwa akisema kwamba wale walio wafu kiroho, au hawakuwa na uhusiano wa kweli na Mungu, wangeweza kuzika wale ambao walikuwa wamekufa kimwili kama wao. Yesu anamwambia mtu huyo kuwa jambo muhimu zaidi analoweza kufanya ni kwenda kuwaambia watu habari njema kuhusu Mungu akija kutawala kama mfalme wao.

Mtu wa tatu pia anataka kuwa mwanafunzi wa kawaida wa Yesu. Lakini kwanza, mtu huyo anataka kuwaaga familia yake kabla ya kuwa mwanafunzi. Hii ingejumuisha siku za karamu na kutembelea. Yesu anajibu kwa kutoa mfano wa mkulima anayetumia plau. Plau ni chombo cha mbao chenye makali kinachotumiwa kuvunja udongo ili kupanda mbegu. Ilivutwa na farasi au

ng'ombe na mkulima alishika plau ili iende kwa mwendo ulionyooka.

Komea hapa na uonyeshe timu yako video ya plau na mistari inayofanya ardhini. Watu katika utamaduni wako hutayarishaje udongo kwa ajili ya mbegu? Je, kuna ukulima kama huu katika mazingira yako unaoweza kulinganishwa na huu?

Mtu ambaye analima kwa plau na kutazama nyuma atafanya mistari isiyonyooka ardhini. Vivyo hivyo hivyo, mtu anayesema kuwa atamfuata Yesu lakini anataka kurudi katika maisha yake ya zamani hawezি kufanya kazi yenye manufaa katika ufalme wa Mungu. [Hawezی kumtumikia na kumtii Mungu vizuri. Hawezی kuwaambia watu Habari Njema kuhusu Ufalme wa Mungu.]{.mark}

Wasomi wengi huita sehemu hii ya Luka Hadithi ya Safari kwa sababu Luka anazingatia uamuzi wa Yesu wa kusafiri kwenda Yerusalem. Yesu alijua ni wakati wa kutimiza mpango wa Mungu wa wokovu kwa watu wote na kukataliwa kwa sababu yake. [Unakumbuka unabii wa Simoni kwamba Yesu atafunua miyo ya watu? Tunaanza sasa kuona kwamba watu wengine watamkataa Yesu. Pia tunaanza kumwona Yesu akijaribu kuwatayarisha wanafunzi wake kwa wakati atakapowaacha.]{.mark}

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 9:46–62

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Wanafunzi wanabishana kuhusu ni nani aliye mkuu kati yao. Yesu anafundisha unyenyekevu kwa kutumia mtoto kama mfano. Yesu anawaambia kwamba mdogo zaidi kati yao ndiye aliye mkuu zaidi.

Tukio la pili: Yohana anaomba ruhusa ya kumzuia mtu anayetumia jina la Yesu kutoa pepo wachafu. Yesu anamwambia Yohana asimzuie kwa sababu yeoyote ambaye si kinyume nanyi yu upande wenu.

Tukio la tatu: Yesu na wanafunzi wake wako njiani kuelekea Yerusalem. Kijiji cha Wasamaria kinamkataa Yesu na hawataki asafiri kuitia mji wao. Yakobo na Yohana wanamwuliza Yesu kama waagize moto kutoka mbinguni ili uangamize kijiji hicho. Yesu anawakemea Yakobo na Yohana.

Tukio la nne: Yesu anazungumza na watu watatu wanaoweza kuwa wafuasi. Yesu anaeleza kwamba ni vigumu kuwa mwanafunzi wake.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mtoto
- Yohana
- Mtu anayefanikiwa kutoa pepo wachafu
- Wajumbe
- Wasamaria
- Yakobo
- Wanaume watatu wanaotaka kumfuata Yesu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyé madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Luka alisimulia kuhusu utukufu wa Yesu kwenye mlima na kuelezea Yesu akimponya mvulana aliye kuwa na pepo mchafu. Katika visa vyote viwili, mashahidi walistaajabu. [Baada ya hapo, Yesu alitangaza kifo na usaliti wake unaokuja, lakini wanafunzi hawakuelewa. Walifikiri kwamba Yesu alikuwa mkuu sana asiweze kusalitiwa na kuuawa.] {mark}

Wanafunzi walianza kubishana kuhusu ni nani kati yao aliye mkuu zaidi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wakati huo, mtoto angekuwa na hadhi ya chini zaidi katika jamii. Yesu anapomchukua mtoto kando yake, anamweka mtoto huyo katika nafasi ya heshima.

Yesu alijua kile ambacho wanafunzi walikuwa wakifikiria. Yesu anamweka mtoto kando yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika jamii, watu humkaribisha tu mtu aliye na hadhi sawa au ya juu. Kwa hivyo Yesu anawaambia kwamba wanapaswa kuwa na hadhi ya chini zaidi au hadhi kama ya mtoto ili kumkaribisha Yesu. Yeyote anayemkaribisha Yesu anamkaribisha Mungu Baba.

Kisha Yesu akasema yeote amkaribishaye mtoto huyu mdogo kwa Jina langu, anikaribisha mimi, na yeote atakayenikaribisha mimi atakuwa amemkaribisha Baba aliyenituma. Yeye aliye mdogo mionganoni mwenu, ndiye aliye mkuu kuliko wote.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kulikuwa na kikundi cha wanafunzi waliokuwa na Yesu daima. Wanafunzi hawakufikiria uwezekano kwamba Mungu alikuwa akifanya kazi nje ya kikundi chao.

Yohana alimwambia Yesu kwamba mtu fulani anatumia jina la Yesu kutoa pepo wachafu na kwamba wanafunzi wa Yesu walimzuia. Yesu alijibu akisema wasimzuie kwa sababu yeote ambaye si kinyume nanyi yu upande wenu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu tayari amewaambia wanafunzi wake kuhusu kifo chake kinachokuja na usaliti atakaokabili Yerusalem. Yesu anajua kwamba wakati wa mpango wa Mungu kutimizwa unakuja.

Wakati wa Yesu kwenda mbinguni uko karibu, kwa hivyo Yesu anaamua kwenda Yerusalem. Kwa hivyo Yesu alituma wajumbe watangulie katika kijiji cha Wasamaria ili wamwandale kila kitu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wasamaria hawakuwa Wayahudi, walikuwa nusu Wayahudi na nusu watu wa Mataifa, au wasio Wayahudi. Wasamaria walimwabudu Mungu kwa njia tofauti na Wayahudi. Wayahudi walimwabudu Mungu katika Hekalu huko Yerusalem, na Wasamaria walimwabudu kwenye mlima. Kwa kawaida Wasamaria waliwachukia Wayahudi waliokuwa wakipitia kijiji chao kwenda kuabudu huko Yerusalem.

Lakini watu Wasamaria walimkataa Yesu kwa sababu alikuwa anaenda Yerusalem. Yakobo na Yohana walimwuliza Yesu kama waagize moto kutoa mbinguni ili uwaangamize. Yesu aliwakemea. Kisha wakaenda kijiji kingine.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu yuko njiani kuelekea Yerusalem na akiwa njiani kuna watu wanaotaka kumfuata. Mtu wa kwanza ana hamu ya kwenda popote Yesu aendapo lakini Yesu [anamwambia kwamba itakuwa vigumu kumfuata Yesu.] {mark} Wawili wanaofuata wanataka kutekeleza wajibu wa kifamilia ambaa ungewachelewesha kumfuata Yesu.

Yesu yuko njiani na mtu mmoja anamwambia nitakuftuata popote uendapo. Yesu anamwambia mtu huyu kwamba wanyama wana mahali pa kukaa, lakini Yesu hana mahali pa kupumzika.

Kisha Yesu akamwita mtu mwingine akisema, nifuate. Mtu huyo anataka kumzika baba yake kwanza.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawaita wale ambao hawakumfuata wafu kiroho.

Yesu anajibu kwa kusema, "Waache wafu wawazike wafu wao, bali wewe nenda ukautangaze Ufalme wa Mungu."

Kisha mtu mwingine akasema, "Bwana, nitakuufuata lakini naomba kwanza nikawaage jamaa yangu."

Ni muhimu kukumbuka kwamba mtu akiangalia nyuma wakati anapolima shamba, mistari anayotengeneza kwa ajili ya mimea haitanyooka.

Yesu anajibu, "Mtu yeoyote atiaye mkono wake kulima, kisha akatazama nyuma, hafai kwa Ufalme wa Mungu."

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 9:46–62

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mtoto
- Yohana
- Mtu anayefanikiwa kutoa pepo wachafu
- Wajumbe
- Wasamaria
- Yakobo
- Wanaume watatu wanaotaka kumfuata Yesu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wanafunzi wakistaajabu Yesu alipomchukua mtoto kando yake.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza wanafunzi wakibishana kuhusu nani aliye mkuu zaidi. Yesu, akijua mawazo yao, anamchukua mtoto mdogo kando yake. Yesu anawaambia kwamba yeoyote anayemkaribisha mtoto huyo kwa niaba ya Yesu anampokea Yesu mwenyewe. Pia anasema yeoyote anayemkaribisha Yesu anamkaribisha Baba aliymtuma Yesu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza mtoto huyo, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Furaha. Yesu anapendezwa nami", "Kuheshimiwa. Yesu aliniweka kando yake.", na "Kwa nini wote wananiangalia hivi?" Anzisha uigizaji tena.

Yohana anamwambia Yesu kwamba walimwona mtu aliyekuwa akitoa pepo kwa jina la Yesu. Yohana alisema kwamba walikuwa wanajaribu kumzuia kwa sababu mtu huyu hakuwa mfuasi kama wanafunzi. Yesu alijibu akisema kwamba yeoyote ambaye si kinyume nao yuko upande wao.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza Yohana, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Aibu, sikupaswa kutaka kumzuia", "Kuchanganyikiwa, Yesu alitoa nguvu na mamlaka kwa watu wengine?", na "Nilidhani sisi tu ndio tuliomfuata Yesu." Anzisha uigizaji tena.

Siku ya Yesu kwenda mbinguni ilikuwa imekaribia. Yesu aliazimia kwenda Yerusalem. Yesu alituma wajumbe mbele yake. Wajumbe hawa waliingia katika kijiji cha Wasamaria ili kufanya maandalizi kwa ajili ya kuwasili kwa Yesu.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaoigiza wajumbe, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kila kitu kitakuwa tayari.", "Tutafanya tuwezavyo ili kutayarisha mambo," na "Watafurahia kuwa na Yesu pamoja nao." Anzisha uigizaji tena.

Watu katika kijiji cha Wasamaria hawakumpokea Yesu kwa sababu aliazimia kwenda Yerusalem. Yakobo na Yohana waliona hili na kumuuliza Yesu, "Bwana, unataka tuagize moto kutoka mbinguni ili uwaangamize?" Yesu aliwakemea na wakaenda kwenye kijiji kingine.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yakobo, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kukasirika.

Wanathhubutuje kumkataa Yesu!", "Kuchanganyikiwa, je, hawajasikia kile ambacho Yesu anaweza kufanya?", na "Kuaibika. Nilipaswa kuwa na huruma kama Yesu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu na wanafunzi wake walikuwa njiani. Mtu fulani anamwambia Yesu nitakufuata popote uendapo. Yesu anajibu, ndege na mbweha wana mahali pa kupumzika, lakini Yesu hana mahali pa kupumzika.

Yesu anamwambia mtu fulani amfuate. Mtu huyu anasema, "Bwana, niruhusu kwanza nikamzike baba yangu." Yesu anajibu, "Waache wafu wawazike wafu wao, bali wewe nenda ukautangaze Ufalme wa Mungu."

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mtu huyo, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kufa moyo. Lakini ni lazima nimtunze baba yangu kwanza!", "Kuchanganyikiwa, Yesu anamaanisha nini anaposema kuacha wafu wawazike wafu?", na "Nahitaji kuelewa mafundisho ya Yesu vizuri kabla ya kumfuata." Anzisha uigizaji tena.

Mtu mwingine anamwambia Yesu, "Bwana, nitakufuata lakini naomba kwanza nikawaage jamaa yangu." Yesu alijibu akisema, "Mtu yeyote atiaye mkono wake kulima, kisha akatazama nyuma, hafai kwa Ufalme wa Mungu."

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Yesu anasema mambo waziwazi sana. Je, hataki kuwa na wafuasi zaidi?", "Ufalme wa Mungu ni muhimu zaidi kuliko majukumu ya familia", na "Tumeacha mambo nyuma. Nadhani tunastahili ufalme wa Mungu."

Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Hawaelewi jinsi ilivyo vigumu kunifuata.", "Ninahisi huzuni kwa kile ninachojua lazima nifanye.", na "Najua kwamba mimi tu ndiye ninayeweza kukamilisha mpango wa Baba yangu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 9:46–62

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu yuko pamoja na **wanafunzi** au wafuasi wake wa karibu. Hakikisha umetafsiri neno wanafunzi kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivyotangulia.

vilivyotangulia. Neno mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu. Wanafunzi walanza kubishana kuhusu nani aliye mkuu kati yao. Yesu anaonyesha kwamba unyenyekevu ndio njia ya kuwa mkuu machoni pa Mungu.

Yohana anajibu na kumwita Yesu, **Bwana**. Hili lilikuwa jina ambalo lilionyesha heshima kwa mtu aliye na hadhi ya juu. Hakikisha kwamba unatafsiri Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno bwana liko kwenye faharasa kuu. Yohana anasema walijaribu kumzuia mtu aliye kwa akiwafukuza **pepo wachafu au roho waovu**, kwa jina la Yesu. Kufukuza kunamaanisha kuamuru kuondoka. Hakikisha kwamba umetafsiri pepo mchafu kama vile umetafsiri hapo awali. Neno pepo mchafu liko kwenye faharasa kuu. Yesu anamwambia kwamba yeote ambaye si kinyume nao yuko upande wao.

Wakati ulikuwa unakaribia kwa Yesu kurudi **mbinguni**, au mahali ambapo Mungu anaishi. Maneno haya yanarejelea kupaa kwa Yesu, au wakati ambapo Mungu angemrudisha Yesu mbinguni. Hakikisha kwamba umetafsiri mbingunii kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mbinguni liko kwenye faharasa kuu. Kwa hivyo Yesu anaamua kuanza safari yake kuelekea **Yerusalem**, au mji mkuu wa kidini wa Wayahudi, ambako alijua angekufa na kufufuliwa tena. Neno Yerusalem liko kwenye faharasa kuu.

Kijiji cha Wasamaria kinapomkataa Yesu akiwa njiani kuuelekea Yerusalem, Yakobo na Yohana wanamwita Yesu **Bwana** na kuuliza kama anataka wamwombe Mungu awaae Wasamaria kwa moto kutoka mbinguni. Bwana lilikuwa jina la heshima ambalo wanafunzi walitumia kuonyesha kwamba Yesu alikuwa Mungu na alikuwa na mamlaka juu yao. Hakikisha umetafsiri neno Bwana kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu. Yesu anawakemea, au anaonyesha wazi kwamba kile walichopendekeza kilikuwa kibaya.

Mtu fulani anapotaka kumfuata Yesu na kuwa mwanafunzi wake, Yesu anaeleza kile kitakachomgharimu. Yesu anajiita **Mwana wa Adamu**, jina alilojiita mwenyewe linaloonyesha kuwa ana nguvu na mamlaka zote. Hakikisha umetafsiri Mwana wa Adamu kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno Mwana wa Adamu liko kwenye faharasa kuu.

Mtu mwingine anataka kumfuata Yesu lakini anasema kuwa lazima asubiri hadi amzike baba yake. Yesu anamwambia, acha wafu wawazike wafu wao wenyewe lakini wewe nenda

ukautangaze ufalme wa Mungu. Yesu alikuwa anamwambia mtu huyo kwamba ni afadhali aende kuwaambia watu hadharani kuhusu Mungu anayetawala moyoni mwa watu kupertia imani yao katika Yesu akiwa Masihi, au Mwokozi Aliyeahidiwa. Hakikisha umetafsiri ufalme wa Mungu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Ufalme wa Mungu uko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewaka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwengine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwengine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 10:1-16

Kusikiliza na Moyo

LUKA 10:1-16

Sikiliza Luka 10:1-16 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 10:1-16

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Hapo awali, Yesu alituma wanafunzi wake 12 na maagizo maalum kwenye miji mbalimbali ili kuponya na kutangaza ufalme wa Mungu. [Kisha Yesu aliwafundisha wanafunzi wake maana ya kuwa mwanafunzi wake.] {mark} Sasa, Yesu anatumia kikundi kikubwa cha wanafunzi 72 kwenye miji mingi ili kujua miji ambayo ingempokea Yesu. Yesu anawatuma wanafunzi hawa njiani akielekea Yerusalem.

[Yesu anachagua wanafunzi wake wengine 72 ili watangulie kwenye miji anayopanga kutembelea. Ingawa tunajua kwamba huenda Yesu hataenda kwenye miji 36, Yesu anataka kuona miji ambayo iko tayari kukubali ujumbe wake wa Ufalme wa Mungu.] {mark} Luka anatumia jina Bwana kwa Yesu. Neno hili linamaanisha bwana au mtu mwenye mamlaka juu ya wengine. Yesu anawatuma wanafunzi wake wawili wawili. Kila wanafunzi wawili walikwenda mji tofauti ambako Yesu alipanga kwenda. Yesu anawapa maagizo hususa kabla ya kuondoka.

[Yesu analinganisha kushiriki ujumbe kuhusu Ufalme wa Mungu na kuvuna mazao.] {.mark} Yesu anasema kwamba kuna mazao mengi yaliyo tayari kuvunwa au kukusanya, lakini watendakazi wa kuvuna mazao shambani ni wachache. Mazao yanawakilisha watu wanaohitaji kusikia ujumbe wa Yesu. Watendakazi wanawakilisha watu wanaowaambia wengine kuhusu ujumbe wa Yesu. [Yesu alikuwa akiwatuma wanafunzi wake wawe kama watendakazi shambani, wanaokusanya mazao. Wanafunzi wa Yesu wangekusanya wanafunzi wapya.] {.mark}

Komea hapa na mjadili na timu yako. Kuvuna shamba huonekanaje katika utamaduni wako? Huwa inachukua watu wangapi kuvuna shamba moja kubwa? Nini hufanyika mazao yasipokusanya kwa haraka?

Yesu anawaambia wamwombe Bwana wa mavuno awatume watendakazi zaidi. Bwana wa mavuno ina maana mbili. Bwana wa mazao alikuwa mmiliki aliyekuwa na jukumu la kutafuta watendakazi wa kuvuna mazao. Lakini neno la Kigiriki linalomaanisha mmiliki au bwana lilikuwa neno lilelile ambalo Wayahudi walitumia kurejelea Mungu. Ingawa Luka alitumia jina Bwana kurejelea Yesu hapo awali, katika mfano huu, neno Bwana linamrejelea Mungu. Mungu analinganishwa na mmiliki wa shamba la mavuno. Yesu anawaambia wanafunzi wake wamwombe mmiliki wa shamba awatume watendakazi zaidi ili kuvuna mazao. Hii inamaanisha kuwa Yesu anataka wanafunzi wamwombe Mungu awatume watu wengi zaidi wawasaidie kueneza habari kuhusu Yesu.

Yesu anaonya wanafunzi kwamba wao ni kama wanakondoo au kondoo wachanga wasiojiweza. Watu wengine ni kama mbwa mwitu. Watapinga wanafunzi na kujaribu kuwadhuru kama mbwa mwitu wanavyojaribu kuwadhuru wanyama wadogo.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha za mwanakondoo na mbwa mwitu. Ikiwa hamna wanyama hao katika utamaduni wenu, utatumia wanyama gani kufanua mnyama ambaye ni dhaifu na mnyama ambaye ni mwindaji hatari?

Yesu anawapa wanafunzi 72 maagizo yale yale ambayo aliwapa wanafunzi wake 12 kabla ya kuwatuma. Yesu anawaambia wasichukue chochote cha ziada katika safari zao.

Kisha Yesu anawaambia wanafunzi 72 wasimsalimu mtu yeyote njiani kwa sababu salamu ilichukua muda mrefu. Yesu hakutaka wachelewe kufika miji aliyowatuma. Wanafunzi walipofika

kwenye nyumba ambayo walitaka kukaa, Yesu alitaka wabariki nyumba hiyo kwanza kabla ya kufanya chochote. "Amani iwe kwenu" ilikuwa salamu ya kawaida ya Wayahudi inayomaanisha kuwa msemaji anamwomba Mungu awabariki watu wa nyumba hiyo kwa kuwapa amani. Katika utamaduni wa Kiyahudi, amani inamaanisha kutokuwepo kwa vita na hali ya usalama, afya, na mafanikio. Mungu ndiye chanzo cha mambo hayo yote kwa wale walio na uhusiano naye.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Baraka au salamu za aina gani husemwa unapoingia nyumbani kwa mtu katika utamaduni wako? [Watu hufanya nini ili kumkaribisha mtu nyumbani mwao katika utamaduni wako?] {.mark}

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba ikiwa kiongozi wa nyumba hiyo ni mtu [anayetaka amani na Mungu, basi atapokea baraka za wanafunzi na kuwaruhusu wanafunzi wakae nyumbani mwake.] {.mark} Ikiwa kiongozi wa nyumba hatawakubali wanafunzi hao, basi watu katika nyumba hiyo hawatapokea baraka za Mungu za amani. Wanafunzi walipompata mtu wa amani, Yesu alitaka walale katika nyumba hiyo wakati wote walipokuwa katika mji huo. Huenda "mtendakazi anastahili malipo yake" ulikuwa msemu wa kawaida katika wakati wa Yesu. Yesu anautumia kuashiria kwamba ilikuwa haki kwa wanafunzi wake kupokea chakula na vinywaji kutoka kwa mwenyeji wao bila kulipa kwa kuwa walikuwa wakifundisha na kutumikia mji huo.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Utamtambuaje mwanaume au mwanamke wa amani katika utamaduni wako? Watu wa amani katika utamaduni wako hufanya matendo gani yanayoonyesha kuwa wanapenda amani?

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba mji ukiwapokea kwa furaha basi wale chochote wanachopewa na wawaponye wagonjwa katika mji huo. Yesu alitaka wanafunzi wake wawaambie [watu wa mji huo kwamba Mungu alikuwa anakuja hivi karibuni kutawala katika miyo yao.] {.mark} [Yesu alionyesha nguvu za Mungu kupitia mafundisho na miujiza yake. Hii ilionyesha kwamba Ufalme wa Mungu ulikuwa umekuja!]. {.mark} Kinyume na hilo, Yesu anawaambia kuwa mji ukiwakataa, waende katika eneo la umma ambapo watu wengi wangeweza kuwasikia. Yesu anasema wayakung'ute mavumbi ya mji huo kutoka kwa miguu yao. [Ishara hii ilikuwa onyo - Mungu atakuja kuhukumu mji huo wasipobadilisha mienendo yao na kumfuata Mungu]. {.mark}

Yesu sasa anaanza kuelezea kitakachofanyikia miji itakayomkataa katika siku ambayo Mungu atakuja kuhukumu ulimwengu. Miaka mingi iliyopita wakati wa Abrahamu, watu wasio Wayahudi wa mji wa Sodoma walitenda dhambi sana. Lakini watu katika miji sasa wakimkataa Yesu, watahukumiwa kwa ukali zaidi kuliko Sodoma. Miji mingine isiyo ya Wayahudi kama Tiro na Sidoni pia ilitenda dhambi sana, lakini Yesu anasema kwamba miji ya Kiyahudi ya Korazini na Bethsaida itaadhibiwa kwa ukali zaidi! Yesu anahuzunika kwa sababu alifundisha na kufanya miujiza katika Korazini na Bethsaida, na hawakutubu au kuziacha dhambi zao. Lakini ikiwa Yesu angefanya miujiza katika Tiro na Sidoni, wangetubu. Wangevaa mavazi ya magunia na kujipaka majivu vichwani mwao ili kuonyesha kwamba wanahuzunika kwamba walitenda dhambi.

Komea hapa na uonyeshe picha ya mavazi ya magunia. Watu huonyeshaje huzuni na majuto katika utamaduni wako? Wao huva nini?

Hata watu wa mji wa Kapernaumu wanafikiri kwamba Mungu atawainua mbinguni. Lakini Yesu anasema kwamba kwa sababu watu wengi kule hawakumwamini, watatupwa Kuzimu au jehanamu. Hii inamaanisha kwamba Mungu atawaadhibu na kuwaibisha.

[Yesu anayafupisha mafundisho yake. Anasema kwamba mtu akiwakubali wanafunzi wake, ni sawa na kumkubali Yesu. Akimkataa Yesu, ni sawa na kumkataa Mungu.] {mark} Yesu alipomaliza kutoa maagizo haya, wanafunzi 72 walitii na kuanza safari zao.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 10:1-16

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina matukio matano.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wako njiani kwenda Yerusalem. Yesu anakusanya wanafunzi wake 72 ili watangulie katika miji ambayo Yesu alitaka kwenda. Yesu anawapa maagizo hususa kabla ya kuondoka.

Tukio la pili: Yesu anaelezea utume wa wanafunzi kwa kutumia mfano wa kuvuna. Yesu analinganisha wanafunzi wake na wana-kondoo wanaoenda mahali penye mbwa mwitu.

Tukio la tatu: Yesu anawaambia wanafunzi kile hawafai kuchukua, na cha kufanya wanapokaribishwa katika nyumba.

Tukio la nne: Yesu anawaeleza cha kufanya wakikataliwa. Yesu analinganisha miji inayomkataa na miji inayojulikana katika historia ya Wayahudi.

Tukio la tano: Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba watu wanaowasikia wanamsikia Yesu, na wale wanaowakataa wamkataa Yesu na kumkataa Mungu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mtendakazi shambani
- Mmiliki wa shamba
- Mwanakondoo
- Mbwa Mwitu
- Wanafunzi 72
- Watu katika nyumba yenye amani
- Watu katika nyumba isiyo na amani
- Watu katika mji unaokubali
- Watu katika mji usiokubali

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu tayari ameelleza maana ya kuwa wanafunzi.

Yesu aliwakusanya wanafunzi wake 72 na kuwatuma watangulie kwenye miji na mahali ambapo Yesu alikuwa karibu kwenda.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaanza kwa kutoa maagizo na kutumia mfano wa msimu wa mavuno ambapo Bwana wa mavuno anarejelea Mungu.

Yesu alisema kuna mazao mengi ya kuvuna lakini kuna watendakazi wachache wa kuvuna. Yesu anawapa wanafunzi wake maagizo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wanakondoo ni wanyama wadogo ambao mbwa mwitu hushambulia wanapopata fursa. Yesu analinganisha wanafunzi wake na wanakondoo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hakuwa akiwaambia wasiwe na adabu kwa kutowasalimu watu. Badala yake, Yesu anawaambia wasikawie kwa kuwasalimu watu njiani. Kazi aliywapa ilikuwa ya haraka.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu sasa anatoa maagizo ya mambo ya kufanya wanafunzi wanapokubaliwa. Yesu anarejelea ulinganisho wa kazi mashambani.

Yesu anawaambia wakae katika nyumba ile ile na kula na kunywa kile wanachopewa. Yesu anasema kuwa mtendakazi anastahili malipo yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu sasa anatoa maagizo ya wakati wanafunzi wanapokataliwa katika kijiji.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kitendo cha kukung'uta mavumbi kutoka miguuni kinaashiria hukumu ya Mungu ambayo itaujia mji huo wasipobadilika.

Yesu anawaambia ikiwa mji hautawapokea basi nendeni katika barabara na kusema, "Hata mavumbi ya mji wenu yaliyoshikamana na miguu yetu, tunayakung'uta dhidi yenu. Lakini mjue kwamba Ufalme wa Mungu umekaribia."

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi walijua hadithi ya Sodoma. Katika historia yao, Sodoma ulikuwa mji uliotenda dhambi sana. Kusema hivi hufanya kumkataa Yesu kuwa mbaya hata kuliko dhambi ya Sodoma.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaposema "siku hiyo," anazungumzia siku ambayo Mungu atawahukumu watu wote.

Yesu anawaambia kwamba dhambi ya Sodoma inastahimiliwa zaidi siku hiyo kuliko ile ya mji unaomkataa Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anataja miji miwili aliyotembelea. Karibu na Bethsaida, Yesu aliwalisha watu elfu tano. Yesu pia anataja Tiro na Sidoni, miji miwili isiyo ya Wayahudi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hasemi kuwaTiro na Sidoni haitahukumiwa, lakini kwamba Bethsaida na Korazimu watapata adhabu kubwa kwa sababu walimkataa Yesu na wanafunzi wake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Kapernaumu ulikuwa mojawapo ya miji ya kwanza ambapo Yesu alifanya miujiza. Watu wengi mjini humo hawakumwamini Yesu kama Mwokozi wa Mungu Aliyahidiwa.

Yesu anasema, "Nawe, Kapernaumu, je, utainuliwa hadi mbinguni? La hasha, utashushwa mpaka kuzimu."

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawapa wanafunzi wake mamlaka yake wakati wanapozungumza. Ni muhimu pia kukumbuka kwamba yule aliyemtuma Yesu ni Mungu.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 10:1-16

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio matano.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mtendakazi shambani
- Mmiliki wa shamba
- Mwanakondoo
- Mbwa Mwitu
- Wanafunzi 72
- Watu katika nyumba yenye amani
- Watu katika nyumba isiyo na amani
- Watu katika mji unaokubali
- Watu katika mji usiokubali

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Timu inaweza kuigiza maagizo ya Yesu. Wakati Yesu anapotoa maagizo, timu inaweza kuigiza hali ambayo Yesu anaeleza.

Igiza Yesu akiwapa wanafunzi wake maagizo huku timu ikiigiza maagizo anayowapa.

Igiza mtendakazi shambani akiangalia mazao makubwa akimwomba mwenye shamba awatumé wafanyakazi zaidi kwa sababu kazi ni kubwa. Ikiwezekana, igiza wanakondoo wakiwa kati ya mbwa mwitu. Igiza wanafunzi wakiacha mikoba ya pesa, mifuko ya kusafiri na viatu vya ziada. Wanafunzi wanapotembea njiani, hawasimami kuwasalimu watu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza mtendakazi shambani, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Furaha, shamba ni kubwa na tayari kwa mavuno.", "Kuvunjika moyo, hatuna watendakazi wa kutosha kuvuna shamba.", na "Kuwa na hakika, mwenye shamba atatuma watendakazi zaidi."

Muulize mwigizaji anayemwigiza mwanafunzi anayeacha vitu vyake vyote, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Natumai sitahitaji hivi vitu vyote.", "Naamini Mungu atatuandalia.", na "Nimefurahi kumtii Yesu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza wanafunzi wakiingia katika nyumba wakisema, amani iwe kwenu. Watu wanaoishi katika nyumba hiyo ni wenyé amani, amani inakaa nao. Igiza wanafunzi wengine wawili wakienda kwenye nyumba ambayo watu katika nyumba hiyo hawana amani. Baraka zao hazikubaliwi na nyumba hiyo inaendelea kukosa amani. Igiza wanafunzi wakiwa hawaendi kutoka nyumba moja hadi nyeingine, bali wakikubali ukarimu wa mtu wa kwanza anayewakaribisha. Igiza wanafunzi wakila kile kinachotolewa kama njia ya kukubali malipo yao.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza watu wa nyumba isiyo na amani, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Wanataka nini?", "Sina wakati wa wageni", na "Si wao ni wafiasi wa yule anayesababisha matatizo katika miji mingine?"

Muulize mwigizaji anayewaigiza watu wa nyumba yenye amani, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimefurahi kusikia kile ambacho wafiasi wa Yesu wanasesma", "Ninashukuru kwa baraka zao", na "Sasa ninaelewa kwamba Mungu alimtuma Yesu kama Mwokozi Aliyahidiwa." Anzisha uigizaji tena.

Igiza wanafunzi wakiingia mjini. Mji unawapokea. Wanafunzi wanakula chochote kiwekwacho mbele yao. Wanafunzi wanawaponya wagonjwa na kuwaambia watu kwamba ufalme wa Mungu umekaribia. Igiza wanafunzi wengine wakienda kwenye mji unaowakataa. Wanaenda barabarani na kusema, "Hata mavumbi ya mji wenu yaliyoshikamana na miguu yetu, tunayakung'uta dhidi yenu. Lakini mjue kwamba Ufalme wa Mungu umekaribia."

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza watu wa mji unaokubali, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Hii ni habari njema. Nangoja sana kumwona Yesu", "Tumekuwa tukisubiri hili kwa miaka mingi", na "Mungu alisikia maombi yetu, watu wanaponywa."

Muulize mwigizaji anayewaigiza watu wa mji unaokataa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Watu hawa wanafaa kuadhibiwa kwa kusema uongo.", "Huyu Yesu ni msumbu tu", na "Sitawaamini isipokuwa viongozi wa dini wakiwaamini." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akimaliza maagizo yake kwa kuwaambia wanafunzi wake kwamba katika Siku ya Hukumu itakuwa afadhali kwa Sodoma kuliko kwa mji uliowakataa. Yesu anasema kwamba watu wa Korazini na Bethsaida watahuzunika sana. Anasema kuwa watu wa miji ya watu wa Mataifa, au wasio Wayahudi wangemgeukia Mungu ikiwa muijiza ya Yesu ingefanya katika miji hiyo. Miji ya watu wa Mataifa ya Tiro na Sidoni, ingekuwa afadhali siku ya Hukumu. Yesu anasema kwamba mji wa Kapernaumu hauna sababu ya kuinuliwa bali utashushwa mpaka kuzimu.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi, "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nilifikiri ufalme wa Mungu ulikuwa wa Wayahudi wote." "Lakini Sodoma ulikuwa mji wenyé dhambi sana. Natumai miji haitatukataa.", na "Sioni Tiro na Sidoni wakimgeukia Mungu. Watu wa Mataifa wanawezaje kuwa na dhambi kidogo kuliko watu wetu?"

Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninahuzunika kwamba waliona nguvu za Mungu lakini bado hawaniamini." "Wanahitaji nini zaidi kuniamini?", na "Nahitaji kumwamini Baba yangu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wake kwamba yeote anayekubali ujumbe wao anamkubali Yesu. Mtu yeote anayewakataa wanafunzi anamkataa

Yesu, na yeote anayemkataa Yesu anamkataa Mungu kwa sababu Mungu ndiye aliyemtuma Yesu.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Najua watakumbana na mateso kama mimi.", "Kukataliwa kunaweza kuwa ngumu, lakini watapokea amani kutoka kwa Baba yangu.", na "Ninashukuru kwa wachache watakaokubali ujumbe wangu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 10:1-16

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Bwana, au Yesu, anachagua **wanafunzi** au wafuasi⁷², kwa kazi ya pekee. Luka anatumia neno Bwana kurejelea Yesu. Hakikisha umetafsiri Bwana na wanafunzi kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaambia wanafunzi **wamwombe**, au kumsihi Bwana wa mavuno awatume watendakazi zaidi. Hapa, kuomba kunaweza kumaanisha kusihi au kusali. Ni bora kutumia neno la jumla ambalo linaweza kumaanisha yote mawili.

Yesu anawapa wanafunzi 72 maagizo maalum kabla ya kwenda kwenye miji ambayo Yesu alikuwa anapanga kwenda. Mojawapo ya maagizo hayo yalikuwa kusema "**amani** iwe kwenu" wanafunzi walipoingia katika nyumba ya kukaa. Hii ilikuwa salamu ya jadi ya Kiyahudi walipoingia katika nyumba. Inamaanisha kwamba msemaji anamwomba Mungu alete amani kwa watu wanaoishi ndani ya nyumba hiyo. Dhana ya Kiyahudi ya amani inamaanisha kutokuwepo kwa vita na hali ya ustawi, usalama, afya na mafanikio. Mungu ndiye chanzo cha mambo haya yote kwa wale walio na uhusiano naye. Hakikisha unatumia neno ambalo lina maana nyangi tofauti za neno "amani" iwezekanavyo. Neno amani liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaambia wanafunzi wake **waponye** wagonjwa na kuwaambia watu **ufalme wa Mungu** umekaribia. Hapa, kuponya kunamaanisha kufanya watu waliokuwa wagonjwa wapone kimwili tena. Ufalme wa Mungu unarejelea Mungu kutawala katika mioyo ya watu wake kuititia imani yao katika Yesu. Hakikisha umetafsiri kuponya na

ufalme wa Mungu kama vile umetafsiri hapo awali. Ufalme wa Mungu uko kwenye faharasa kuu.

Yesu anaonesha huzuni yake kwa miji ambayo ilimkataa. Hata ingawa waliona **miujiza** ya Yesu, bado hawakumwamini. Miujiza inarejelea matendo yenye nguvu ambayo Mungu tu anaweza kufanya. Hakikisha umetafsiri neno muujiza kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno muujiza liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema kama miji isiyo ya Kiyahudi ingeona miujiza hiyo basi **wangetubu** kitambo sana. Kutubu kunamaanisha kuacha dhambi na kumtii Mungu. Hakikisha kwamba umetafsiri neno kutubu kama vile umetafsiri hapo awali. Neno kutubu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anataja kuvaan nguo ya magunia kama njia ya kuonyesha maombolezo. **Nguo ya magunia** ni nguo ya kuparuza ambayo haikupendeza kuvaan. Kwa kawaida ilitengenezwa kwa manyoya ya wanyama.

Koma hapa na uonyeshe picha ya nguo ya magunia ikiwa bado hujaonyesha.

Yesu anazungumza kuhusu Kapernaumu, mahali ambapo alifanya sehemu kubwa ya huduma yake huko Galilaya. Anasema kwamba wanadhani watainuliwa **mbinguni**, au mahali ambapo Mungu anaishi. Badala yake, Yesu anasema kuwa watashushwa mpaka Kuzimu au jehanamu. **Kuzimi** inaweza kumaanisha mahali pa wafu, mahali pa adhabu, au mahali pa wafu wasio waadilifu. Katika muktadha huu, ni kinyume cha mbinguni na kuinuliwa na huenda inamaanisha jehanamu, mahali ambapo wasioamini wanaadhibiwa na kufedheheshwa baada ya kufa. Hakikisha umetafsiri neno mbinguni kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Maneno mbinguni na Kuzimu yako kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 10:17-24

Kusikiliza na Moyo

LUKA 10:17-24

Sikiliza Luka 10:17-24 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 10:17-24

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anasafiri na wanafunzi wake barabarani kwenda Yerusalem ambako anajua atakufa na kufufuka. Yesu alituma wanafunzi au wafuasi 72, na maagizo hususa watangulie kwenda kwenye miji ambayo alikuwa karibu kwenda. Simulizi hilo linaanza wanafunzi wanaporudi kwa Yesu wakiwa na furaha kwa sababu ya mambo yaliyotukia katika majiji mbalimbali.

Wanafunzi hao 72 wanarudi kwa Yesu kutoka katika miji mbalimbali ambayo walikuwa wametembelea kabla ya Yesu. Walifurahi sana kwa kile kilichotokea katika safari zao. Wanamwambia Yesu kwamba waliweza kutoa pepo wachafu au roho waovu, popote walipoenda kwa sababu walitumia jina la Yesu. Hii inamaanisha kwamba pepo wachafu walitambua mamlaka ambayo Yesu alikuwa amewapa wanafunzi wake. Wanafunzi walipotumia nguvu za jina la Yesu kuwaambia pepo wachafu waondoke, pepo walilazimika kutii.

Yesu anawajibu wanafunzi na kudokeza kwamba tayari ana mamlaka juu ya Shetani, au kiongozi wa pepo wote. [Yesu anasema, "Nilimwona Shetani akianguka kutoka mbinguni, au angani, kama umeme wa radi." Yesu anasema kwamba wanafunzi wanapotoa pepo kwa jina la Yesu, Shetani, kiongozi wa pepo wote, anapoteza nguvu zake. Katika hadithi hii, Shetani anapoteza nguvu zake haraka, kama mwendo wa umeme unaogonga ardhi.] {mark}

Komea hapa na mjadili na timu yako. Kiongozi wa roho waovu anachukuliwaje katika utamaduni

wenu? Nani ana nguvu zaidi kuliko kiongozi huyu na/au anaweza kuzuiliwaje?

Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba kabla hawajaondoka, aliwapa mamlaka ya kumwakilisha na kufanya mambo ambayo hawakuweza kufanya wenyewe. Mojawapo ya mambo hayo ilikuwa kukanyaga nyoka na nge wenye sumu. Mara nyingi, nyoka hutumiwa katika Biblia kurejelea Shetani. Nge ni viumbe wadogo, ngumu vinavyoweza kufikia urefu wa sentimita 20 au inchi 8. Vina miguu minane na mwiba kwenye mkia unaoweza kusababisha maumivu makali. Yesu analinganisha wanyama hawa na wanafunzi wakikanyaga au kuwashinda pepo wachafu. Kama nyoka na nge, pepo wachafu ni hatari na huwaumiza watu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya nge na nyoka. Ikiwa hakuna nge katika eneo lako, unaweza kutumia neno la jumla kama "viumbe hatari wanaochoma."

Yesu pia anawaambia wanafunzi wake kwamba aliwapa nguvu ambazo zilikuwa kubwa kuliko nguvu za adui, au Shetani. Shetani anaitwa adui kwa sababu anapinga Mungu, Yesu, na wafuasi wake wote. Kwa sababu Yesu aliwapa nguvu hizi, adui hatawadhuru wanafunzi.

Kisha Yesu analinganisha mambo mawili ambayo wanapaswa kushangilia. Yesu anapowaambia "wanafunzi" msifurahi kwa kuwa pepo wachafu wanawatii," hamaanishi kwamba wanafunzi hawapaswi kufurahi kwamba pepo walikuwa wamewatii. Badala yake, Yesu anasema kwamba wanapaswa kuwa na furaha zaidi kwamba majina yao yaliandikwa mbinguni, au mahali ambapo Mungu anaishi. Hii inamaanisha kwamba majina ya wanafunzi yamerekodiwa na Mungu. [Mungu ameandika majina yao mbinguni. Hii inamaanisha kwamba Mungu ameandika mahali fulani majina ya watu wote watakaoishi naye milele.] {mark}

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, wenye mamlaka au viongozi huwekaje rekodi ya watu wanaoishi katika jamii?

Wakati huo huo Yesu anapozungumza na wanafunzi wake, Roho ya Mungu inamfanya Yesu awe na shangwe, au afurahi sana.

Yesu anazungumza na Mungu na kumwita Baba yake, Bwana wa mbingu na dunia mfalme wa kila kitu. Yesu anafurahi na kumshukuru Mungu kwa kuonyesha ukweli kuhusu Ufalme wa Mungu kwa watu amba ni wanyenyekevu na wa kawaida - watu amba ni kama watoto wadogo kwa njia hiyo. Watu hawa wanyenyekevu na wa kawaida ni

wanafunzi 72 walioondoka. Walikuwa tayari kusikiliza mafundisho ya jesus, kwa hivyo Mungu aliwapa maarifa. Lakini Mungu hakuwapa maarifa kuhusu ufalme wake wale waliofikiri walikuwa na hekima.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watoto huonwaje katika utamaduni wako? Wana hadhi gani katika jamii? Inamaanisha nini kulinganishwa na mtoto katika utamaduni wako?

Kisha Yesu anabadili na kuzungumza na wanafunzi wake na watu wengine waliokuwepo. Yesu anasema kwamba Mungu alimpa maarifa, nguvu na mamlaka ambayo Mungu mwenyewe anayo. Hii ilimwezesha Yesu afunue au kushiriki maarifa na mamlaka hii na yejote aliyetaka. Yesu anasema kwamba hakuna mtu anayeelewa kikamilifu uhusiano wake na Mungu isipokuwa Mungu, Baba yake. Na Yesu pekee, ambaye ni Mwana, anajua Baba yake ni nani kweli. Hata hivyo, kama Mwana, Yesu anaweza kumfunua au kumfanya Mungu ajulikane kwa mtu yejote anayechagua.

Tena, Yesu anabadili wasikilizaji wake na anazungumza na wanafunzi tu. Hii inaweza kumaanisha kwamba aligeuka kutoka kwa umati na kuzungumza kwa sauti ya chini. Yesu anawaambia kwamba wamebarikiwa au kwamba wamepokea heshima kubwa kutoka kwa Mungu. Wamebarikiwa kwa sababu wamekuwa wakisafiri na Yesu wakati huu wote na wameona miujiza yote aliyofanya! Hata viongozi mashuhuri wa zamani, kama vile wafalme na manabii, au wajumbe wa Mungu, hawakuwa na nafasi ya kumwona Yesu. Viongozi hawa walitaka kumwona Yesu na kusikia kile ambacho Yesu alifundisha kwa sababu alikuwa Masihi, au Mwokozi Aliyahidiwa wa Mungu. Lakini walikufa muda mrefu kabla ya Yesu kuzaliwa.

Kifungu hiki kinaonyesha kundi kubwa la wanafunzi likiwa sehemu ya utume wa Yesu. Wanatenda kama wawakilishi wake na kwa mamlaka yake. Wanaelewa umuhimu wa kumwambia kila mtu kuhusu ufalme wa Mungu bila kujali ikiwa ujumbe wa Yesu unakubaliwa au kukataliwa.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 10:17-24

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Wanafunzi 72 walitii amri ya Yesu kisha wakurudi. Wanafunzi wanashangaa kwa sababu pepo wachafu walitambua mamlaka ya jina la Yesu. Yesu anawaambia kwamba Yesu alimwona Shetani akianguka. Yesu anawaambia kuhusu mamlaka ambayo Yesu aliwapa. Yesu anawaambia kwamba hawatajerohiwa. Yesu anawaambia kwamba wanafunzi hawapaswi kufurahi kwamba pepo wanawatii, bali kwamba Mungu ameandika majina yao.

Tukio la pili: Yesu anasali akimshukuru Mungu kwa kuwficha mambo haya wenyе hekima na wenyе akili na kuyafunua kwa watu walio kama watoto.

Tukio la tatu: Yesu anawaambia umati kwamba hakuna mtu anayemjua mwana ila Baba, na hakuna mtu anayemjua Baba ila mwana, na wale ambaо mwana anaamua kuwafunulia Baba.

Tukio la nne: Yesu anavageukia wanafunzi wake wanapokuwa peke yao na kuwaambia kwamba wamebarikiwa kwa sababu wameona yale ambayo wafalme na manabii walitaka kuona lakini hawakuona.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Roho Mtakatifu
- Roho waovu
- Roho waovu wanaowakilishwa na nge na nyoka
- Umati

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wanafunzi walitumwa na wamefanya kile ambacho Yesu aliwaamuru. Timu inaweza kuigiza wanafunzi wakiamuru pepo wachafu wawatoke watu katika jina la Yesu. Timu inaweza kuigiza wanafunzi wakitembea katikati ya pepo waovu

wanaowakilishwa na nyoka na nge bila madhara au kuumia.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wanafunzi walikazia mamlaka ya Yesu wanaposema kwamba walitumia jina la Yesu.

Wale sabini na wawili walirudi kwa furaha wakisema kwamba pepo wachafu walitii jina la Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba nyoka na nge ni ishara ya uovu, Shetani na pepo wachafu. Yesu hamaanishi kwamba wana nguvu za kumwangamiza Shetani na pepo wachafu, lakini watawashinda bila kuumizwa.

Yesu anawaambia kwamba Yeye alimwona Shetani akianguka ghafla kama umeme wa radi. Yesu anawaambia kwamba Yeye alikuwa amewapa mamlaka juu ya nguvu zote za adui, nao watakanyaga nyoka na nge wanapotembea kati yao. Yesu pia anawaambia kwamba hakuna chochote kitakachowadhuru.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaposema majina yao yameandikwa mbinguni, inamaanisha kwamba Mungu ana rekodi ya majina yao.

Yesu pia anawaambia kwamba hawapaswi kufurahi kwamba pepo waovu wanawatii, bali kwamba majina yao yameandikwa mbinguni.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anapofurahi, sehemu ya kwanza ni Yesu akizungumza na Baba yake mbinguni. Baada ya hapo Yesu anawaeleza wasikilizaji wake kwamba Yesu anachagua wale atakaowafunulia Baba. Roho ya Mungu inampa Yesu furaha na anamwomba Baba yake. Yesu anamshukuru Mungu kwa kuficha maarifa yake kutoka kwa wale wanaofikiri ni wenyе hekima na kuyafunua kwa wale ambaо ni kama watoto. Yesu anawaeleza wasikilizaji wake kwamba yeze tu ndiye anayejua Mungu ni nani na Mungu pekee anamwelewa Yesu kama Mwana wake. Yesu humchagua yule atakayemfunulia Mungu.

Yesu alipokuwa peke yake na wanafunzi wake, Yesu anawaambia kwamba wanafunzi wamebarikiwa kwa sababu wameona yale ambayo manabii na wafalme walitaka kuyaona na kuyasikia lakini hawakuyaona wala kuyasikia.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 10:17-24

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Roho Mtakatifu
- Roho waovu
- Roho waovu wanaowakilishwa na nge na nyoka
- Umati

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wanafunzi wakitumia jina la Yesu kutoa pepo wachafu.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wanafunzi wakitembea kati ya nyoka na nge. Nyoka na nge wanawenza kuwakilishwa na watu wanaoigiza kama pepo waovu wanaajaribu kuwashambulia wanafunzi lakini hawawezi kuwadhuru.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Roho Mtakatifu akimwongoza Yesu kuomba kwa Baba. Timu inaweza kuamua jinsi ya kuonyesha hali hii. Ikiwezekana, mtu mmoja anaweza kuigiza kama Roho Mtakatifu akimnong'onezea Yesu wakati anapoomba.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza wanafunzi wakitii amri za Yesu na kisha kurudi kwa furaha. Wanamwambia Yesu jinsi pepo wachafu waliwatii walipotumia jina la Yesu.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimetwa moyo kwamba walikuwa na imani", "Wamefurahi sana, natumai hili litawasaidia kujitayarisha kwa kile kinachokuja", "Natumai hawatasahau kwamba hawakudhuriwa na adui."

Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimeshangazwa na nguvu tulizokuwa nazo", "Nimefurahi na kushukuru kwamba Yesu alinichagua nimsaidie katika utume wake muhimu", "Nimefurahi kwamba watu wanaanza kuona Yesu ni nani."

Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia kuhusu mamlaka waliyo nayo juu ya nguvu zote za adui na jinsi hawatadhuriwa na nge au nyoka.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza roho waovu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Wao wanakuwaje na nguvu nyingi hivyo?", "Siwezi kupinga amri zao.", na "Nakasirika kwamba lazima niondoke." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wake kwamba wasifurahi kwa sababu pepo wachafu waliwatii bali kwa sababu majina yao yameandikwa mbinguni.

Simamisha uigizaji. Waulize waigizaji wanaowaigiza wanafunzi "Mnahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Yesu anasema kweli. Hakuna jambo bora kuliko kuishi na Mungu milele.", "Nina hamu sana ya kwenda mbinguni.", na "Nimefurahi Yesu hunikumbusha kile kilicho muhimu kila wakati." Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akiomba baada ya kutiwa moyo na furaha ya Roho Mtakatifu. Yesu anamshukuru Mungu kwa sababu Mungu anaficha mambo haya kutoka kwa watu wanaojiona kuwa wenye hekima na busara. Mungu amechagua kuwaonyesha wale ambao ni kama watoto.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza Roho Mtakatifu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimejawa na furaha kwamba Yesu anawatayarisha wanafunzi kwa ajili ya mpango wa Mungu.", "Nimefurahi kuwa na uhusiano na Mungu Baba na Yesu Mwana.", na "Ninajivunia Yesu kwa kujinyenyekesa na kuwafundisha wengine kuhusu Mungu." Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akiwaambia watu karibu naye kwamba Baba yake amempa maarifa na mamlaka yote. Yesu anawaambia kwamba hakuna mtu anayemjua mwana ila Baba. Anasema hakuna mtu anayemjua Baba ila Mwana na pia watu ambao Mwana anaamua kuwafunulia Baba.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza watu wanaosikiliza, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimechanganyikiwa.",

"Nataka Yesu anionyeshe Baba.", na "Kwa nini Yesu huzungumza kwa mafumbo kila wakati?" Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akiwa peke yake na wanafunzi wake na akiwaambia kwamba wamebarikiwa kwa sababu wameona na kusikia yale ambayo wafalme na manabii walitaka kuyaona na kuyasikia, lakini hawakuyaona na kuyasikia.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuheshimiwa.", "Siamini Yesu alinichagua.", na "Hiyo ni kweli! Maandiko yalizungumza daima kuhusu Mwokozi Aliyahidiwa." Anzisha tena uigizaji.

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 10:17-24

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Baada ya kutumwa na Yesu, **wanafunzi** au wafuasi 72 wa Yesu wanarudi kwa furaha. Hakikisha umetafsiri mwanafunzi kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu. Wanafunzi wanafurahi na kumwita Yesu, **Bwana**. Jina hili la heshima lina maana sawa na sayidi au mtu mwenye mamlaka. Ni neno ambalo Wayahudi humwita Mungu. Hakikisha kwamba umetafsiri neno Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Wanafunzi wanafurahi kwa sababu **pepo wachafu** au roho waovu, waliwatii walipotumia jina la Yesu lenye nguvu. Hakikisha kwamba umetafsiri pepo mchafu kama vile umetafsiri hapo awali. Neno pepo mchafu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anajibu akisema alimwona **Shetani** akianguka kama umeme wa radi kutoka **mbinguni**. Shetani ndiye mkuu wa pepo wote waovu na mbinguni ni mahali ambapo Mungu anaishi. Katika muktadha huu, mbinguni ni angani ambapo umeme wa radi huanguka. Hakikisha umetafsiri Shetani na mbinguni kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu. Yesu anasema kwamba alimwona Shetani akishindwa haraka.

Yesu anasema aliwapa wanafunzi **mamlaka** au haki ya kutenda, kabla ya kuondoka kwenda miji tofauti. Hakikisha kwamba umetafsiri mamlaka kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mamlaka

liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema majina ya wanafunzi yameandikwa **mbinguni**. Hapa, anarejelea mahali ambapo Mungu anaishi. Hakikisha kwamba umetafsiri mbingunii kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mbinguni liko kwenye faharasa kuu.

Luka anasema kwamba Yesu alijawa na furaha kutoka kwa **Roho Mtakatifu**. Roho Mtakatifu ni Roho wa Mungu. Roho wa Mungu anaweza kuwapa watu hekima maalum, nguvu, na mamlaka ya kufanya kazi zisizo za kawaida. Hakikisha umetafsiri Roho Mtakatifu kama vile umetafsiri hapo awali. Jina Roho Mtakatifu linapatikana kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaita wanafunzi wake **walibarikiwa** kwa sababu wamemwona akifanya miujiza na kusikia mafundisho yake. Barikiwa inamaanisha kwamba Mungu aliwaonyesha kibali chake. Hakikisha kwamba umetafsiri barikiwa kama vile umetafsiri hapo awali. Neno barikiwa liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema **manabii** wengi, au wajumbe wa Mungu, na wafalme walitaka kuona na kusikia yale ambayo wanafunzi wameyasikia na kuyaona. Hakikisha umetafsiri neno nabii kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno nabii liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anapomzungumzia Mungu kama Baba yake, anajiita Mwana. Hii inamaanisha **Mwana wa Mungu**. Jina hili linaonyesha kwamba Yesu ana asili na tabia sawa na Mungu. Hakikisha umetafsiri Mwana wa Mungu kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno Mwana wa Mungu yako kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwengine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho

kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingle alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 10:25-37

Kusikiliza na Moyo

LUKA 10:25-37

Sikiliza Luka 10:25-37 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Mungu au Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 10:25-37

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

[Katika kifungu kilichotangulia wanafunzi 72 walirudi kutoka utume wao na kumwambia Yesu kile kilichotokea. Yesu na wanafunzi wake wanaendelea kusafiri kwenda Yerusalem.] {mark} Wakiwa njiani, Yesu anasimama ili kuwafundisha watu na anajadiliana na mtaalamu katika sheria ya kidini ya Kiyahudi. Yesu anatumia mfano au hadithi maalum, kujibu swalii la mtu huyo.

Luka anaanza hivi, "wakati mmoja" au katika tafsiri fulani "na, tazama!" Maneno haya yanatambulisha tukio jipya ambalo Luka anataka kusisitiza na kuhakikisha kwamba wasikilizaji wake wanasiliza kwa makini. Luka anamtambulisha mtaalamu wa sheria kama mtu muhimu katika hadithi hiyo. Mtaalamu wa sheria ni mtu aliyesoma, kuelezea na kuwafundisha watu sheria ya Mungu. Sheria ya Mungu inarejelea vitabu vitano vya kwanza vya Agano la Kale ambavyo vilieleza sheria ambayo Mungu alimpa Musa. Mtaalamu huyu wa sheria alikuwa wa kikundi kimoja cha watu ambacho Luka anawaita "walimu wa sheria."

Yesu alikuwa akifundisha kikundi cha watu wakati mtaalamu huyo aliposimama. Kwa kawaida wanafunzi waliketi walipomsikiliza mwalimu. Mtu alipotaka kuuliza swalii, angesimama.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Kuna kanuni zippi za kijamii kwa mwalimu anayeheshimiwa na wasikilizaji wake katika utamaduni wako? Ni njia gani inayofaa kwa mtu kuuliza swalii au kupinga yale ambayo mwalimu anasema?

Mtaalamu huyo anataka kujaribu uwezo wa Yesu wa kufundisha na kuelezea sheria ya Mungu. Mtaalamu huyo anamwita Yesu "Mwalimu." Hili lilikuwa jina la heshima kwa kiongozi wa kidini wa Kiyahudi. Mtu huyo anataka kujua kile anachohitaji kufanya ili kurithi, au kupata, uzima wa milele na Mungu. Hii inarejelea kuishi milele na Mungu mbinguni, au mahali ambapo Mungu anaishi.

Yesu anajibu swalii la mtu huyo kwa swalii lingine. Yesu anauliza, "Imeandikwaje katika Sheria?" Yesu anapojuiliza, "Kwani unasoma nini humo?" Anamwambia mtu huyo kufafanua kile anachokifiki sheria ya Mungu inasema kuhusu suala hilo. Mtaalamu huyo anajibu kwa kunukuu kutoka kwa moja ya vitabu vya Sheria. Anasema kwamba mpende Bwana Mungu wako kwa moyo wako wote, kwa roho yako yote, kwa nguvu zako zote, na kwa akili zako zote. [Mtu anapompenda Mungu kwa moyo, roho, nguvu, na akili zake zote,

anampenda Mungu kwa uwezo wake wote.] {.mark} Hii ilikuwa amri kwa watu wote Wayahudi. Bwana lilikuwa jina la kibinagsi la Mungu. Bwana Mungu wako ni Mungu ambaye watu wana uhusiano naye.

Mtaalamu huyo pia ananukuu kutoka kwa kitabu kingine cha sheria, Mambo ya Walawi. [Sheria hii inasema kwamba mpende jirani yako, au mtu ye yote anayeishi karibu, kama vile unavyoipenda mwenyewe.] {.mark} [Wayahudi wengi walidhani kwamba jirani ilimaanisha Wayahudi wengine tu.] {.mark}

Yesu anajibu na kusema kuwa mtu huyo amejibu kwa usahihi. Yesu anamwambia mtu huyo afuate amri ambazo amezinukuu na kwa sababu hiyo, ataishi milele pamoja na Mungu. Mtu huyo alikubaliana na Yesu, lakini alitaka aonekane kuwa mwenye hekima, kwa hivyo aliuliza swali lingine. "jirani yangu ni nani?" Mtu huyo alitaka kujua maoni ya Yesu kuhusu ni nani aliyetarajiwa amwonyeshe upendo.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Mtu hufanyaje ili aonekane mwenye hekima zaidi katika utamaduni wako? Mtu mwenye hekima ana ujuzi au uzoefu wa aina gani?

Yesu anajibu swali la mtu huyo kwa kusimulia mfano. Mfano ni hadithi maalum ambayo Yesu alisimulia ili kufundisha maana za ndani zaidi za Mungu. Ilikuwa vigumu kuelewa mifano isipokuwa watu wakisikiliza kwa makini. Hadithi ya Yesu inahusu mtu aliyejekuwa akisafiri kutoka Yerusalem kwenda Yeriko. Yeriko ilikuwa kilomita 27 au maili 17 kutoka Yerusalem na iko karibu na Mto Yordani. Yerusalem ilikuwa juu ya mlima. Yeyote aliyesafiri kuititia barabara hiyo alihitaji kuteremka chini ya mlima. Barabara ya Yeriko ilikuwa na milima na ilipitia sehemu iliyositenga na yenye miamba ambapo wezi walijificha ili kuwashambulia wasafiri.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya njia kutoka Yerusalem kwenda Yeriko. Onyesha picha ya barabara iliyositenga na yenye miamba.

Mtu huyo alikuwa akitembea kwenda Yeriko wakati wezi walipomshmbulia. Walimpiga na kumnyang'anya kila kitu, pamoja na nguo zake. Alikuwa amelala kando ya barabara akiwa karibu kufa. Kwanza kuhani alipita, akavuka barabara, na kupita upande mwingine. Kisha Mlawi, mfanyakazi wa kidini aliywasaidia makuhani, alipitia upande mwingine pia. Watu hawa wawili walikuwa wafanyakazi wa kidini wenye cheo cha juu. Baadhi ya watu waliokuwa wakisikiliza hadithi hii wangekubali kwamba watu hawa mashuhuri

hawakuhitaji kusimama ili kumsaidia mtu aliyejekuwa na matatizo.

Kisha mtu mmoja Msamaria akapita barabarani. Wasamaria na Wayahudi walichukiana kwa sababu Wasamaria walikuwa wazao wa Wayahudi waliooa wageni.

[Msamaria alipomwona mtu huyo aliyejekuwa amejeruhiwa, alimwonea huruma] {.mark}. Msamaria alienda alipokuwa mtu huyo na kutibu majeraha yake. Hii inamaanisha kwamba alimwaga mafuta na divai kwenye majeraha yake. Wakati huu, watu walitumia mafuta ya zeituni na divai kama dawa. Pombe iliyoko kwenye divai ilisafisha kidonda. Kisha akafunga majeraha yake kwa kutumia nguo.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu hutibuje majeraha katika utamaduni wako? Ikiwa watu hawatumii mafuta na divai, watu hutumia nini kama dawa mahali unapoishi?

Kisha Msamaria huyo akamwinua mtu huyo aliyejerojiwa kwenye punda wake. Punda ni mnyama anayeweza kubeba mizigo au mtu.

Komea hapa na uonyeshe picha ya punda ikiwa hakuna wanyama hawa mahali unapoishi.

Kisha Msamaria huyo akampeleka punda mpaka kwenye nyumba ya wageni. Nyumba ya wageni ilikuwa mahali ambapo wasafiri wangelipa ili kupumzika na kula. Msamaria huyo aliendelea kumtunza mtu huyo kwenye nyumba ya wageni. [Msamaria huyo alilala usiku huo, na kisha akamlipa mlinda nyumba ya wageni] {.mark}, au mwenye nyumba ya wageni, ili aendelee kumtunza mtu huyo aliyejerojiwa. Msamaria huyo alilipa mwenye nyumba ya wageni dinari mbili au sarafu mbili za fedha za Roma. Hii ilikuwa sawa na malipo ya kazi ya siku mbili. Msamaria huyo hakujuwa kama mwenye nyumba ya wageni angetumia zaidi ya sarafu mbili kumtunza mtu huyo. Alimwambia mwenye nyumba ya wageni kwamba angemlipa gharama yoyote ya ziada aliyotumia kumtunza atakaporudi. Hii inamatishwa mfano huo.

Kisha Yesu anamuuliza mtaalamu yule nani kati ya wale watu watatu alikuwa jirani kwa mtu aliyejerojiwa. Mtaalamu huyo anajibu kwamba jirani wa kweli alikuwa yule mtu - Msamaria - aliyeonesha rehema, au huruma, kwa wale waliokuwa wakiteseka au wenye uhitaji. Yesu anamwambia mtaalamu huyo aende akafanye kama yule mtu Msamaria.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 10:25-37

Sikiliza maandiko kwa mara nyingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio sita.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wako barabarani kwenda Yerusalem. Yesu anasimama ili kufundisha umati. Mtaalamu wa sheria yuko kwenye umati.

Tukio la pili: Mtaalamu huyo anasimama na kumuuliza Yesu swalili kumjaribu. Yesu anawajibu kwa swalili lingine. Mtaalamu huyo anajibu kwa usahihi na wote wawili wanakubali. Kisha mtaalamu huyo anauliza, "jirani yangu ni nani?" Yesu anajibu kwa kusimulia mfano.

Tukio la tatu: Msafiri anatembea barabarani kutoka Yerusalem kwenda Yeriko anaposhambuliwa, kupigwa na kuibwa. Wezi hao wanamwacha bila nguo na akiwa amejeruhiwa vibaya barabarani.

Tukio la nne: [Kuhani Myahudi anapita karibu na mtu aliyejeruhiwa, anavuka barabara, naye hamsaidii. Kisha Mlawi anafanya vivyo hivyo.] {mark} Hatimaye, Msamaria anaona mtu huyo, anamsaidia, na kumchukua kwenye nyumba ya wageni.

Tukio la tano: Msamaria anafika kwenye nyumba ya wageni. Anakaa usiku na mtu aliyejeruhiwa. Siku iliyofuata analipa mwenye nyumba ili amtunze mtu huyo.

Tukio la sita: Yesu anauliza mtaalamu yule mtu yupi alikuwa jirani mwema. Mtaalamu huyo anajibu, Ni yule aliyemhurumia." Yesu anamwambia aende na afanye vivyo hivyo.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Mtaalamu wa sheria
- Msafiri
- kuhani
- Mlawi
- Msamaria
- Mwenye nyumba ya wageni

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika utamaduni wa Wayahudi, watu waliketi mwalimu alipokuwa akizungumza ili kuonyesha unyenyekevu na hamu ya kujifunza.

Yesu yuko pamoja na wanafunzi wake. Anasimama ili kufundisha umati. Wameketi wakimsikiliza mtaalamu wa sheria anaposimama na kumwuliza Yesu kile anachohitaji kufanya ili awe na uzima milele pamoja na Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mtaalamu wa sheria alikuwa kwenye kikundi kimoja na walimu wa sheria. Kikundi hiki cha viongozi wa kidini walisoma, kufasiri na kufundisha sheria ya Mungu. Luka tayari ametuonya kwamba kikundi hiki cha watu kingesababisha kukataliwa na kuteswa kwa Yesu katika siku zijazo.

Yesu anamwuliza, "Imeandikwaje katika Sheria?" Mtaalamu huyo anajibu kwa kumnukuilia Yesu sheria ya Mungu. Yesu anasema kuwa alijibu kwa usahihi. Lakini kwa sababu mtaalamu huyo alitaka aonekane mwenye hekima, anamwuliza Yesu jirani yake ni nani. Yesu anajibu kwa kusimulia mfano.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alitumia mifano, au hadithi fupi, ili kufundisha maana ya ndani zaidi kuhusu Mungu. Yesu anasimulia mfano ili kujibu swalili la mtaalamu huyo. Mifano ya Yesu ili watakatifu watu wasikilize kwa makini ili waelewe kwa kweli.

Mfano wa Yesu unahu msafiri anayeshambuliwa na wezi barabarani kutoka Yerusalem kwenda Yeriko.

Ni muhimu kukumbuka kwamba barabara kutoka Yerusalemu kwenda Yeriko ni mteremko na ni hatari.

kuhani na Mlawi wanamwona mtu aliyejeruhiwa lakini wanavuka barabara kwanza, kisha wanaenda bila kumsaidia.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yerusalemu ni mahali ambapo Hekalu, au mahali pa ibada pa Wayahudi liko. Hii inamaanisha kwamba kuhani na Mlawi walikuwa wakisafiri barabarani baada ya kufanya kazi zao hekaluni.

Msamaria alikuwa akisafiri kwenye barabara ile. Alipomwona mtu huyo, aliyafunga majeraha na kuyatibu kwa mafuta na divai. Mtu huyo angeyafunga majeraha baada ya kuyamiminia mafuta na divai. Unaweza kupata ni rahisi kupanga upya utaratibu wa matukio ili iwe rahisi kuelewa utaratibu ambaa Msamaria alimtunza mtu huyo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba watu walitumia mafuta na divai kama dawa. Msamaria alimwaga mafuta na divai kwenye majeraha kwanza ili kuyasafisha kabla ya kuyafunga kwa nguo.

Msamaria huyo anampandisha mtu huyo kwenye punda wake na kumpeleka kwenye nyumba ya wageni. Analala usiku huo. Asubuhi iliyofuata Msamaria anamlipa mwenye nyumba ya wageni ili amtunze mtu huyo. Anasema kuwa atarudi kulipa mwenye nyumba ya wageni zaidi ikiwa pesa alizompa hazitatosha kumsaidia mtu huyo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mfano huu unaishia hapa. Sasa, Yesu anaacha kusimulia hadithi hiyo na kumuuliza mtaalamu huyo wa dini, "Ni yupi basi mionganoni mwa hawa watatu wewe unadhani ni jirani yake?"

Yesu anamwuliza mtaalamu huyo nani alikuwa jirani mzuri kwenye hadithi hiyo. Mtaalamu anajibu, "Ni yule aliyemhurumia."

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 10:25-37

Sikiliza maandiko kwa mara nyingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio sita.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Mtaalamu wa sheria
- Msafiri
- kuhani
- Mlawi
- Msamaria
- Mwenye nyumba ya wageni

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Yesu akifundisha umati anapojobu swali la mtaalamu huyo kwa kusimulia hadithi. Waigizaji wanaweza kuigiza mfano wakati Yesu anaposimulia mfano huku umati na mtaalamu wakiangalia.

Hakikisha unaigiza itikio la umati la kuchukizwa au kutopenda Msamaria anapotajwa katika hadithi ya Yesu. Kisha igiza mshangao wao Msamaria anaposimama ili kumsaidia mtu yule.

Timu inaweza kurekebisha utaratibu wa matendo ya Msamaria anapoyatunza majeraha ya mtu huyo. Kwanza alimimina mafuta na divai kwenye majeraha kisha akayafunga kwa vitambaa.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akisafiri na wanafunzi wake. Anasimama ili kufundisha umati. Wameketi wakimsikiliza mtaalamu wa sheria anaposimama. Anamjaribu Yesu na kumuuliza kile anachohitaji kufanya ili apate uzima wa milele pamoja na Mungu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza mtaalamu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Natumai atasema jambo ambalo litawaonyesha watu kwamba amekosea.", "Labda mwishowe naweza kumfanya Yesu afanye kosa.", na "Nataka kujua kile atakachosema." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anamwuliza, "Imeandikwaje katika Sheria?" Mtaalamu huyo anajibu kwa kumnukuulia Yesu

sheria ya Mungu. Yesu anasema kuwa alijibu kwa usahihi. Lakini kwa sababu mtaalamu huyo alitaka aonekane mwenye hekima, anamwuliza Yesu jirani yake ni nani. Yesu anajibu kwa kusimulia hadithi kuhusu msafiri. Wanyang'anyi wanamshambulia msafiri kwenye barabara inayotoka Yerusalem kwenye Yeriko. Kuhani na Mlawi wanamwona mtu aliyejeruhiwa lakini wanampita bila kumsaidia.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza kuhani, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nilijua barabara hii ni hatari! Nahitaji kuendelea kwenda.", "Kusumbuliwa. Sitaki kuwa najisi kwa kumgusa.", na "Mtu huyo maskini. Nina hakika mtu mwingine atamsaidia."

Muulize mwigizaji anayemwigiza mtu aliye kando ya barabara, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kufa moyo. Hakika wanataka kunisaidia!", "Sina tumaini, hakuna mtu atakayenisaidia.", na "Kujeruhiwa na kuogopa." Anzisha uigizaji tena.

Msamaria alikuwa akisafiri kwenye barabara ile. Alipomwona mtu huyo, aliyafunga majeraha na kuyatibu kwa mafuta na divai.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza Msamaria, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninamhurumia. Anahitaji msaada.", "Ninahuzunika kwamba watu wengi hujeruhiwa kwenye barabara hii.", na "Natumai atapona." Anzisha uigizaji tena.

Msamaria huyo anampandisha mtu huyo kwenye punda wake na kumpeleka kwenye nyumba ya wageni. Anakaa usiku huo kisha analipa mwenye nyumba ya wageni ili amtunze mtu huyo. Anasema kuwa atarudi kulipa mwenye nyumba ya wageni zaidi ikiwa pesa alizompa hazitatosha kumsaidia mtu huyo.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza umati, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Siwezi kufikiria Msamaria akitaka kumsaidia mtu yeoyote.", "Yesu anajaribu kusema nini?", na "Siamini Yesu anamsifu Msamaria."

Muulize mwigizaji anayemwigiza mtaalamu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuvunjika moyo. Najua kile ambacho Yesu atasema.", "Nawezaje kukosa kujibu jinsi Yesu anavyotaka njib?" na "Yesu ni mwangalifu sana anapozungumza." Anzisha tena uigizaji

Yesu anamwuliza mtaalamu huyo nani alikuwa jirani mzuri kwenye hadithi hiyo. Mtaalamu anajibu, ni yule aliyemhurumia.

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 10:25-37

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu yuko njiani kwenda Yerusalem. Anafundisha umati. **Mtaalamu wa sheria** anasimama ili kumuuliza Yesu swali. Mtaalamu wa sheria ni mtu aliyesoma, kufasiri na kuwafundisha watu sheria ya Mungu. Sheria ya Mungu inarejelea vitabu vitano vya kwanza vya Agano la Kale [ambavyo vinatoa sheria ambayo Mungu alimpa Musa kwa ajili ya Wayahudi].{.mark} Uwepo wa mtaalamu huyu unaonyesha kwamba alikuwa pale ili aone kama Yesu alikuwa akifundisha sheria ya Mungu kwa usahihi. Mtaalamu huyu wa sheria alikuwa wa kikundi cha watu walioitwa walimu wa sheria. Maneno walimu wa sheria yanapatikana kwenye faharasa kuu.

Tafsiri zingine hutumia neno mwanasheria badala ya mtaalamu wa sheria. Kumbuka kwamba mtaalamu huyu ni tofauti na mwanasheria wa leo kwa sababu sheria inarejelea sheria ya kidini, au sheria ya Musa.

Hata ingawa mtaalamu anataka kumjaribu Yesu, bado anamwita Yesu "**Mwalimu**," ambalo lilikuwa jina la heshima kwa viongozi wa kidini wa Kiyahudi. Hakikisha umetafsiri Mwalimu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mwalimu liko kwenye faharasa kuu.

Mtaalamu huyo anamuuliza Yesu kile anachohitaji kufanya ili apate **uzima wa milele**. Uzima wa milele ni maisha yasiyo na mwisho. Hapa, inamaanisha kuishi milele na Mungu mahali anapoishi, mbinguni. Maneno uzima wa milele yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anamuuliza mtaalamu kile **ambacho sheria** inasema kuhusu swali lake. Hakikisha kwamba umetafsiri sheria kama vile umetafsiri hapo awali. Neno sheria liko kwenye faharasa kuu.

Mtaalamu anajibu kwamba mpende **Bwana Mungu** wako **kwa moyo wako wote, kwa roho yako yote, kwa nguvu zako zote na kwa akili zako zote**, au kumpenda Mungu kwa nafsi yako yote. Maneno haya manne hayakusudiwi kuelezea sehemu maalum za mtu. Badala yake, zinafanya kazi pamoja kama tabia na uwezo wa mtu.

Katika lugha yako, huenda kukawa na sehemu zaidi ya au chini ya nne za mtu zinazoweza kuelezea hili.

Hakikisha kwamba unatumia usemi unaopatana na lugha yako. Cha muhimu ni kuonyesha kwamba mtu anapaswa kumpenda Mungu kwa nafsi yake yote.

Hapa, **Bwana** ni jina la kibinasi la Mungu. Hakikisha umetafsiri neno Bwana kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno **Bwana** liko kwenye faharasa kuu.

Mtaalamu pia anasema mpende **jurani** yako. Jurani inaweza kumaanisha mtu yeote anayeishi karibu. Pia inaweza kumaanisha watu wa kikundi kimoja cha kijamii wanaozungumza lugha moja. Wayahudi walidhani ilimaanisha Wayahudi wenza tu. Hii ilimaanisha kwamba walifiki walihitajika kuwapenda Wayahudi wengine tu. Hata hivyo, Yesu anaonyesha katika mfano wake kwamba jurani inaweza kuwa mtu yeote. Hakikisha umetafsiri jurani kwa njia ya jumla.

Katika hadithi yake, Yesu anaelezea mtu anayesafiri kutoka **Yerusalem** kwenda Yeriko anaposhambuliwa na wezi. Yerusalem ni mji mkuu wa kidini wa Kiyahudi ambapo Hekalu lipo. Hakikisha umetafsiri Yerusalem kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno Yerusalem liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema **kuhoni** anampita mtu aliyejeruhiwa na hakumsaidia. Huenda kuhani alikuwa akisafiri kutoka nje ya mji baada ya kufanya kazi zake hekaluni. Hakikisha umetafsiri neno kuhani kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno kuhani liko kwenye faharasa kuu.

Mlawi pia anampita mtu huyo bila kumsaidia. Walawi walikuwa wafanyakazi wa kidini waliowasaidia makuhani hekaluni. Walikuwa wa mojawapo ya makabila 12 ya Israeli yaliyoitwa Lawi. Walawi walikuwa wazao wa mwana wa Yakobo, Lawi. Katika utamaduni wa Kiyahudi, Walawi walikuwa na cheo cha juu lakini si cha juu kama kuhani.

Msamaria katika hadithi hii anamhurumia mtu aliyejeruhiwa na kumsaidia. Anamchukua mtu huyo kwenye **nyumba ya wageni**. Hakikisha umetafsiri nyumba ya wageni kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Nyumba ya wageni iko kwenye faharasa kuu. Msamaria anamlipa mwenye nyumba ya wageni ili amtunze mtu huyo kwa sarafu mbili za fedha, au dinari. Hakikisha umetafsiri **dinari** kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno dinari liko kwenye faharasa kuu.

Yesu alipomuuliza mtaalamu nani alikuwa jirani mzuri, mtaalamu huyo alijibu kwamba ni mtu aliyeonesha huruma. **Huruma** inamaanisha kuwahurumia wale wanaoteseka au wanaohitaji msaada. Hakikisha umetafsiri huruma kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno huruma liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewaka.

Katika kipindi hiki, similia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 10:38-42

Kusikiliza na Moyo

LUKA 10:38-42

Sikiliza Luka 10:38-42 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewii?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 10:38-42

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika hadithi iliyotangulia, Yesu alifundisha mtaalamu wa sheria kwamba kila mtu, si Wayahidi tu, ni jirani yetu. Baadaye, Yesu na wanafunzi au wafuasi wake, waliendelea kusafiri kutoka mji mmoja hadi mwingine wakielekea Yerusalem. Wakati wa safari zao, wanatembelea nyumba ya dada wawili, Maria na Martha.

Yesu na wanafunzi wake wako njiani kwenda Yerusalem wanaposimamama kwenye nyumba hiyo. Tunajua kutoka kwenye Injili ya Yohana kwamba nyumba ya Martha ilikuwa Bethania.

Koma hapa na uonyeshe timu yako ramani inayoonyesha Bethania na Yerusalem.

Martha alimwalika Yesu na wanafunzi wake wakae nyumbani kwake kama wageni. Yesu na wanafunzi wake wanakaa na Martha kama Yesu alivyowafundisha wanafunzi wake wafanye alipowatuma. Martha ana dada mdogo anayeitwa Maria aliyeishi katika nyumba ile. Tunajua kutoka kwenye Injili ya Yohana kwamba walikuwa na ndugu anayeitwa Lazaro. Martha anaanza

kuwaandalia chakula mara moja. Alipokuwa akihudumu, Yesu alifundisha watu nyumbani ikiwa ni pamoja na wanafunzi wake. Maria aliketi kwenye miguu ya Yesu na kusikiliza mafundisho yake. Luka anamwita Yesu Bwana katika hadithi hii. Hapa, Bwana ni jina la Yesu ambalo linamaanisha sayidi au mtu mwenye mamlaka. Katika utamaduni wa Kiyahudi, wanafunzi waliketi kwenye miguu ya mwalimu ili kuonyesha unyenyekevu na hamu ya kujifunza.

Luka anatumia neno "lakini" kuonyesha tofauti kati ya kile dada hao wawili walikuwa wakifanya. Dada hao waliona mambo tofauti kuwa muhimu. Wakati Maria aliketi na kumsikiliza Yesu, Martha alikuwa akihangaika na kushughulika na kazi zote zilizohitaji kufanywa. Kazi hiyo ingeheusisha kuandaa na kupakua chakula ili kuwaheshimu wageni wao. Kwa sababu ya shughuli zake nyingi, Martha hakuweza kusikiliza mafundisho ya Yesu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, wanawake wana majukumu gani wanapomkaribisha mtu? Mwanamke mwenye nyumba huhisije watu wanapokuja nyumbani kwake bila kutarajia?

Martha anamjia Yesu na kumuuliza swali ambalo hatarajii amjibu. Amekuwa akifanya kazi peke yake kwa muda fulani. Martha anamwita Yesu Bwana, na kumuuliza kama anajali kwamba Maria hamsaidii kufanya kazi. Martha anauliza swali hilo ili kuonyesha kufadhaika kwake kwamba Yesu anamruhusu dada yake asimsaidie. Martha anaona sio haki na anatarajia Yesu amwambie Maria amsaidie. Hakikisha kwamba tafsiri yako inaonyesha ombi la adabu na si Martha akimwamuru Yesu afanye jambo.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, [mtu huhisije watu wanapomlamikia mtu mwenye mamlaka?] {mark}

Yesu anajibu kwa kuita jina la Martha mara mbili. Anafanya hivyo ili kuonyesha kwamba anamjali na kumpenda hata ingawa alikuwa akimrekebisha kwa upole. Yesu anamwambia kwamba anahangaika na kufadhaika kuhusu mambo mengi. Hata hivyo, Yesu anamwambia kuna jambo moja tu ambalo ni muhimu katika maisha ya mtu. Ingawa Yesu hasemi wazi jambo hili ni nini, muktadha huu unaonyesha kwamba alikuwa akizungumza kuhusu kile ambacho Maria alichagua kufanya - kusikiliza mafundisho ya Yesu kuhusu Mungu na ufalme wake, au Mungu anayetawala katika mioyo ya watu kwa njia mpya. [Yesu anasema kwamba

Maria amechagua kumsikiliza kwanza kabla ya kufanya kazi. Hili ni jambo zuri la kufanya. Ni pendeleo kumsikiliza Yesu, na hakuna mtu anayepaswa kumnyang'anya Maria pendeleo hilo.] {mark} Hii inamaanisha kwamba Yesu hangemlazimisha Maria afanye kazi wakati alitaka kumsikiliza.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 10:38-42

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wako njiani kwenda Yerusalem. Wanasmama kwenye nyumba ya Martha. Martha anamkaribisha Yesu na wanafunzi wake kama wageni wake. Dada ya Martha, Maria pia anaishi nyumbani humo.

Tukio la pili: Yesu anawafundisha watu kwenye nyumba wakati Martha anafanya kazi na kuandaa mlo mkubwa. Maria ameketi miguuni pa Yesu, akisikiliza mafundisho yake.

Tukio la tatu: Martha anafadhaika. Martha anamuuliza Yesu ikiwa anajali kwamba dada yake hamsaidii. Yesu anajibu kwa kumwambia kwamba Maria amechagua jambo jema.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Maria
- Martha

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba ingawa Luka hakuwataja, wanafunzi bado wako pamoja na Yesu.

Yesu yuko njiani kwenda Yerusalem. Anasmama kwenye nyumba ya Martha. Martha anamkaribisha Yesu na wanafunzi wake kama wageni wake. Dada ya Martha, Maria pia anaishi nyumbani humo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu amewafundisha tu wanafunzi wake jambo la kufanya nyumba inapowakaribisha. Martha ni mfano wa nyumba inayowakaribisha Yesu na wanafunzi wake.

Yesu anawafundisha watu ndani ya nyumba na Martha anafanya kazi na kuandaa mlo mkubwa. Maria anasikiliza mafundisho ya Yesu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba huenda Maria ameketi chini karibu na miguu ya Yesu anapofundisha kikundi ndani ya nyumba.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kula chakula pamoja kulikuwa sehemu muhimu ya ukarimu wa Wayahudi. Hii ilikuwa njia ya kuwaonyesha heshima wageni maalum kama Yesu.

Martha anafadhaika. Martha anamuuliza Yesu ikiwa anajali kwamba dada yake hamsaidii.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Martha anamuuliza Yesu swali kwa sababu anatarajia Yesu amwambie Maria amsaidie kufanya kazi.

Yesu anajibu kwa kumwambia kwamba Maria amechagua jambo muhimu zaidi. Maria amechagua kumsikiliza badala ya kuhangaika kumfanyia Yesu mambo.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 10:38-42

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Maria
- Martha

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wanafunzi wakienda kwenye nyumba na kuingia pamoja na Yesu wakati Martha anapowaalika wawe wageni wake.

Hakikisha kwamba unaigiza Martha akifanya kazi kwa bidii ili kuwatayarishia wageni wake waheshimiwa mlo mkubwa huku Maria akiwa ameketi miguuni pa Yesu, akisikiliza kila neno lake.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu na wanafunzi wake wakisafiri kwenda Yerusalem. Wanasmama kwenye nyumba. Mwenye nyumba hiyo, Martha, anawakaribisha ndani ili wawe wageni wake. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza Martha, "Unahisi viyi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimefurahi sana kwamba Yesu yuko nyumbani kwangu!", "Nataka kumwonyesha heshima kwa kupika mlo mkubwa.", na "Nahitaji kuwa tayari kuwalisha watu wengi kwa wakati mmoja. Sikuwa tayari kwa ziara yao." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwfundisha watu kwenye nyumba huku Martha akifanya kazi na kuandaa mlo mkubwa. Dada ya Martha, Maria hasaidii. Badala yake, ameketi miguuni pa Yesu, akisikiliza kila neno alilosema.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza Maria, "Unahisi viyi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Sijawahi kusikia mtu akifundisha kama Yesu.", "Kwa kweli, lazima yeye ndiye yule ambaye tumemsubiri. Mwokozi wa Mungu aliyeahidiwa.", na "Nimebarikiwa sana kuwa mbele yake. Nataka kumfuata popote aendapo."

Muulize mwigizaji anayemwigiza Martha, "Unahisi viyi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuvunjika moyo. Kwa nini Maria hanisaidii?", "Kufadhaika. Sikutarajia watu wengi wawe nyumbani kwangu.", na "Kuhangaika. Nataka kumsikiliza Yesu pia lakini lazima mtu afanye kazi yote." Anzisha uigizaji tena.

Martha anafadhaika. Martha anamuuliza Yesu ikiwa anajali kwamba dada yake hamsaidii. Yesu anajibu kwa kumwambia kwamba Maria amechagua jambo muhimu zaidi. Maria amechagua kumsikiliza badala ya kuhangaika kumfanyia Yesu mambo.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Martha, "Unahisi viyi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Aibu. Yesu hajakosea, nilikuwa nashughulika sana kumhudumia hata sikuwa nikifurahia ziara yake.", "Kuaibika. Nilzungumza haraka sana, lakini Yesu alikuwa

mwenye fadhili sana aliponijibu.", na "Labda nahitaji kumsikiliza Yesu mara nyingi zaidi."

Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi viyi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Najua Martha anataka kunihudumia, lakini sitaki ahangaike.", "Nashukuru kwamba Martha ametukaribisha nyumbani kwake.", na "Nataka Martha aelewé kilicho muhimu zaidi."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 10:38-42

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu na **wanafunzi** au wafuasi wake, wanasaferi wanaposimama kwenye nyumba moja. Nyumba hiyo ilikuwa ya mwanamke anayeitwa Martha. Hakikisha kwamba unatafsiri wanafunzi kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu. Wanasaferi kwenda Yerusalem, mji mkuu wa Wayahudi ambapo Hekalu liko. Neno Yerusalem liko kwenye faharasa kuu.

Martha **anawaalika nyumbani kwake**, au anawakaribisha nyumbani kwake na kuanza kuwashudumia kwa kuandaa mlo. Ana dada anayeitwa Maria. Yesu alipokuwa akifundisha ndani ya nyumba, Maria aliketi miguuni pa Bwana. **Bwana** ni neno linalomrejelea Yesu na linamaanisha sayidi au mtu mwenye mamlaka. Hakikisha kwamba umetafsiri Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Martha anafadhaika kwamba Maria hamsaidii. Yesu anamwambia, "**kunahitajika kitu kimoja tu.**" Muktadha huu unadokeza kwamba Yesu anamwambia Martha kwamba jambo muhimu zaidi ambalo mtu anaweza kufanya ni kumsikiliza. Yesu unadokeza kwamba kumsikiliza ni muhimu zaidi kuliko kuhangaika na kufanya mambo mengi.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu.

Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwazeza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 11:1-13

Kusikiliza na Moyo

LUKA 11:1-13

Sikiliza Luka 11:1-13 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 11:1-13

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika hadithi iliyotangulia, Yesu na wanafunzi au wafuasi wake, walikaa nyumbani kwa Martha na Maria. Yesu alifundisha Martha umuhimu wa kusikiliza mafundisho yake. Sasa, Yesu anawafundisha wanafunzi wake kuhusu maombi.

Luka hasemi mahali na wakati ambapo hadithi hii inatokea. Yesu anaomba au kuzungumza na Mungu. Kwa sababu Yesu aliomba mara kwa mara, wanafunzi wake walitaka awafundishe jinsi ya kuomba. Katika utamaduni wa Kiyahudi, ilikuwa kawaida kwa mwalimu wa kidini kuwafundisha wanafunzi wake maombi rahisi ya kuomba mara kwa mara. Yohana Mbatizaji alikuwa amewafundisha wafuasi wake jinsi ya kuomba, kwa hivyo wanafunzi wa Yesu wanataka Yesu awafundishe jinsi ya kuomba. Yesu anajibu kwa kuwapa mfano wa sala. Ulikuwa mfano wa mambo ambayo wanafunzi wa Yesu wanapaswa kuomba. Watu wengi huita maombi haya "Sala ya Bwana." Sala hii inapatikana katika Injili ya Mathayo, lakini toleo la Luka ni fupi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu husali vipi katika utamaduni wako?

Yesu anaanza maombi yake kwa kumwita Mungu, Baba. Yesu anatumia jina hili kwa Mungu kama mfano kwa wale wanaomfuata tu. Yesu na wafuasi wake tu wana kibali na haki ya kutumia jina hili kwa Mungu. Kisha Yesu anaomba, "jina lako litukuzwe." Neno tukusa linamaanisha kufanya kitu kiwe kitakatifu. Katika utamaduni wa Kiyahudi, kuheshimu jina la mtu ni sawa na

kumheshimu mtu huyo. Yesu anataka Mungu afanye jina lake liheshimiwe au kutambuliwa kama takatifu. Neno takatifu linamaanisha tofauti na viumbe vyake na kamilifu kiadili. Mungu anafanya jina lake liwe takatifu kwa kuwaonyesha watu kwamba yeche ni mtakatifu. Watu hufanya jina la Mungu liwe takatifu kwa kumtii na kumwabudu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wako huzungumzaje kuhusu Mungu? Wao hutumia jina au maneno gani kumwelezea Mungu?

Yesu anaomba kwamba ufalme wa Mungu utakuja. Tunajua kutoka kwa vifungu viliviyotangulia kwamba ufalme wa Mungu unarejelea Mungu akitawala katika miyo ya watu. Hili ni jambo lililokuwa likifanyika wakati huo kwa kuwa watu walimpokea Yesu kama Mwokozi Aliyahidiwa. Lakini Yesu anazungumzia pia mambo yatakayotukia wakati Mungu atakapoanzisha utawala wake juu ya dunia yote. Kisha Yesu anaomba kwamba Mungu atatoa chakula kinachohitajika kila siku. Katika utamaduni wa Kiyahudi, mkate unawakilisha vyakula vyote.

Yesu anamwomba Mungu "tusamehe dhambi zetu." Huu ni mfano kwa wanafunzi wake kwa kuwa Yesu hakutenda dhambi. Kwa kawaida, neno deni humaanisha kundai mtu pesa, lakini mara nyingi Wayahudi walitumia neno hilo kumaanisha dhambi. Kusamehe dhambi za mtu humaanisha kwamba Mungu anachagua kutomwadhibu mtu kwa mambo maovu aliyofanya. Mungu anafuta hatia au deni la mtu huyo na kumtendea kana kwamba hajawahi kumwasi. Yesu anadokeza kwamba wafuasi wake wanaweza kumwomba Mungu msamaha kwa sababu hata watu wenye dhambi huwasamehe wengine.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wako hutendewaje na mtu anayewadai pesa? Nini hufanyika mtu anaposhindwa kulipa deni lake?

Yesu anamwomba Mungu awalinde, au aongoze maisha yao, kutokana na hali au watu ambao wanaweza kuwashawishi watende dhambi. Hii haimaanishi kwamba Mungu mwenyewe anawajaribu watu.

Yesu anamalizia maombi yake na anawaambia wanafunzi wake hadithi. Kwa Kigiriki, "ni nani mionganini mwenu" ni swali. Yesu anaanza hadithi hii kwa kuuliza swali ambalo hatarajji kujibiwa. Utangulizi huu unaonyesha kuwa hadithi ambayo Yesu anawaambia haikutokea. Yesu anasimulia kuhusu mtu anayemwomba rafiki yake mkate. Mtu

huyo alikuwa na mgeni asiyetarajiwa aliyekuwa akipanga kukaa nyumbani kwake. Hakuwa na chakula cha kutosha kumlisha mgeni wake. Katika utamaduni wa Kiyahudi, wenyeji walikuwa na jukumu la kuwalisha wageni wao. Yesu anawauliza wanafunzi wake kama mtu aliye ndani ya nyumba angejibu kwa kusema, "usinisumbue." Wanafunzi walijua kwamba jibu ni "hapana." Rafiki aliye ndani ya nyumba anampa mtu yule kile alichokionba hata ingawa ilikuwa usiku wa manane. Kwa kawaida, familia za Wayahudi walilala katika chumba kimoja kwenye mikeka. Kufungua mlango usiku wakati kila mtu alikuwa tayari amelala kulikuwa ni tatizo kubwa. Yesu anasema kwamba hata ikiwa mtu aliye ndani ya nyumba hawezo kumsaidia kwa sababu ya urafiki, basi bila shaka atamsaidia kuepuka kutenda jambo la aibu. Ingekuwa aibu kutomsaidia jirani aliyehitaji chakula cha kumkaribisha mgeni. Hii ingeleta aibu kwa mji mzima.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Mwenyeji anatarajiwa kuwapa wageni wake nini katika utamaduni wako? Wanaweza kwenda wapi kuomba chakula cha kuwalisha wageni wao?

Yesu anatumia maneno "Kwa hiyo nawaambia" ili kusisitiza. Anataka wanafunzi wake wasikilize kwa makini. Yesu anawaambia wanafunzi wake kile anachotaka wajifunze kutokana na hadithi hiyo. Yesu anaonyesha kwa njia tatu tofauti kwamba Mungu atawapa wanachohitaji wanapomwomba kuititia maombi. "Bisheni nanyi mtafunguliwa mlango" inalinganisha kumwomba Mungu kitu na kubisha mlango. Katika utamaduni wa Kiyahudi, watu walibisha mlango walipofika nyumbani kwa mtu. Yesu anasema kuwa Mungu atafungua mlango au kujibu maombi ya wale wanaobisha.

Yesu anatoa mifano miwili ya baba na mtoto wake. Yesu anatoa mifano hii kwa kuuliza maswali ambayo hatarajji kujibiwa kwa sababu jibu ni dhahiri. Baba binadamu hangempa mtoto wake kitu hatari kama nyoka au nge, ikiwa mtoto wake angemwomba kitu kizuri cha kula. Nyoka na nge walikuwa hatari na hawakufaa kuliwa.

Komea hapa na uonyeshe picha ya nyoka na nge ikiwa wanyama hawa hawaishi katika eneo lako.

Yesu anasema watu ambao ni wenye dhambi wanajua jinsi ya kuwapa watoto wao zawadi nzuri. Kwa hivyo, Mungu, ambaye ni Baba wa mbinguni, yuko tayari zaidi kuwapa wale wanaomwomba zawadi nzuri. Mbinguni inarejelea mahali ambapo Mungu anaishi. Mungu yuko tayari kutoa zawadi

iliyo bora zaidi kwa wale wanaomwomba - Roho wake mwenyewe.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 11:1-13

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu anaomba. Yesu anamaliza kuomba na mwanafunzi anamjia. Mwanafunzi huyo anamwomba Yesu awafundishe jinsi ya kuomba. Yesu anawapa mfano wa sala.

Tukio la pili: Yesu anatoa mfano wa mtu anayemwomba rafiki yake mkate kwa sababu anamkaribisha mgeni. Rafiki huyo anampa mtu huyo kile anachoomba hata ingawa si rahisi.

Tukio la tatu: Yesu anamalizia mfano aliota. Yesu anarudia umalizio kwa njia tatu tofauti.

Tukio la nne: Yesu anaeleza kwamba hata baba wenye dhambi huwapa watoto wao vitu vizuri. Yesu anasema kwamba Baba aliye mbinguni atawapa watu wanaomwomba Roho Mtakatifu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mtu anayeomba mkate
- Mgeni
- Rafiki aliye na mkate
- Familia ya rafiki aliye na mkate
- Mtu anayeomba, kutafuta na kubisha
- Baba
- Mtoto anayeomba samaki na yai

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wanafunzi hawaalizi utaratibu wa kuomba, bali sala ambayo ni ya kipekee kwa wanafunzi wa Yesu. Yohana Mbaitizaji pia aliwafundisha wanafunzi wake sala ya kipekee.

Huenda Yesu anaomba katika eneo la faragha. Yesu alimaliza kuomba na mmoja wa wanafunzi wake alimwambia awafunze wanafunzi kuomba.

Ni muhimu kukumbuka Yesu anaposema, "mnapoomba," Yesu anatumia wingi. Unapoigiza, tumia neno, ishara ya mkono au kitendo kinachoonyesha kuwa anamaanisha wanafunzi wote.

Kisha Yesu anawaonyesha jinsi ya kuomba.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaposema tusamehe dhambi zetu, Yesu haombi msamaha kibinasi kwa sababu Yesu hakutenda dhambi.

Ni muhimu kukumbuka msisitizo wa neno Baba wakati Yesu anapowafundisha wafuasi wake kuomba. Yesu anatumia mfano wa baba ili kuelezea sala vizuri zaidi. Wafuasi wa Yesu wanaweza kumwita Mungu "Baba."

Ni muhimu kukumbuka kwamba sala ina sehemu tatu. Yesu anamtukuza Baba. Yesu anaomba ufalme uje hivi karibuni. Ufalme huo ulirejelea kuenea kwa ufalme wa Mungu wakati huo na pia wakati ujao Mungu atakapotawala watu wote. Mwishowe Yesu anataja mahitaji matatu ya binadamu - chakula, msamaha na ulinzi dhidi ya majaribu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wasikilizaji wanajua sheria za Wayahudi za ukarimu. Mwenyeji alikuwa na jukumu la kumlisha mgeni.

Timu inaweza kuratibu upya mfuatano wa matukio katika sehemu ya kwanza ya simulizi la Yesu. Wazia kwamba rafiki anakuja kumtembelea mmoja wa wanafunzi wake. Mwanafunzi huyo anaenda kwa rafiki yake jirani na kumweleza kwamba ana mgeni. Mwanafunzi huyo anaeleza kwamba hana chakula. Mwanafunzi huyo anaomba mikate mitatu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kwa kawaida familia nzima ililala katika chumba kimoja kwenye mikeka. Kufungua mlango usiku wakati kila mtu alikuwa amelala ilikuwa ni shida kubwa kwa mtu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hatoi amri ya kuomba, kutafuta na kubisha, bali ni mwaliko wa kufanya hivyo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaonyesha jinsi baba anavyowatunza watoto wake.

Mwishowe, Yesu anaeleza jinsi Mungu ni Baba wa mbinguni.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 11:1-13

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi wa Yesu
- Mtu anayeomba mkate
- Mgeni
- Rafiki aliye na mkate
- Familia ya rafiki aliye na mkate
- Mtu anayeomba, kutafuta na kubisha
- Baba
- Mtoto anayeomba samaki na yai

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akiomba peke yake mwanzoni.

Hakikisha kwamba kuna mfuasi mmoja tu anayekuja kwa Yesu kumwomba awafundishe wanafunzi jinsi ya kuomba.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akiwapa wanafunzi wake mfano wa sala. Hakikisha kwamba inaeleweka kwamba Yesu haombi msamaha wa dhambi zake kwa sababu hakuwahi kutenda dhambi. Badala yake, Yesu anaonyesha wanafunzi wake jinsi ya kuomba msamaha.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu aliye na mkate na familia yake yote wakilalia mikeka sakafuni kwa njia ambayo inafanya iwe vigumu kwake kutoa mkate.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza baba akiwa na chaguo la kumpa mtoto wake samaki au nyoka. Baba huyo anampa samaki. Vivyo hivyo, baba ana chaguo la kumpa yai au nge. Baba huyo anampa mtoto wake yai.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akiomba. Mwanafunzi anamjia Yesu. Mwanafunzi huyo alisema kwamba Yohana alifundisha wanafunzi wake kuomba. Kwa hivyo anamwomba Yesu awafundishe jinsi ya kuomba. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nataka kujua jinsi ya kuzungumza na Mungu.", "Yesu anaomba kila wakati. Tunataka kuwa kama Yesu.", na "Kwa nini Yesu bado hajatufundisha kuomba?" Anzisha uigizaji tena.

Yesu anawaambia jinsi wanavyopaswa kuomba.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninafurahi kuwa wanataka kujifunza.", "Wanahitaji kujua mtazamo unaofaa kwa sala.", na "Nataka wajihisi wenye ujasiri wakijua kwamba Mungu ni Baba yao." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anawafundisha zaidi kuhusu sala kwa kuwaambia hadithi. Anawaambia wanafunzi wake wawazie rafiki anakuja kumtembelea mmoja wao, na mwanafunzi huyo anaenda kwa rafiki yake katika eneo hilo. Mwanafunzi huyo anaeleza kwamba hana chakula cha kumpa mgeni wake. Mwanafunzi huyo anamwomba rafiki yake mikate mitatu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza mwanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimekata tamaa, sina chakula cha kumpa mgeni wangu.", "Naona aibu, mgeni wangu atanionaje nisipompa chakula?" na "Nina matumaini. Nadhani rafiki yangu atawenza kunisaidia." Anzisha uigizaji tena.

Rafiki ya mwanafunzi huyo anajibu kutoka nyumbani kwamba mlango umefungwa na kila mtu amelala. Rafiki huyo anasema kwamba hawezi kumsaidia. Mwanafunzi huyo anaendelea kuomba mkate mpaka aipate. Wakati huo huo Yesu anasimulia hadithi akisema kwamba akiendelea kubisha kwa muda mrefu, rafiki huyo atampa mwanafunzi mkate si kwa sababu ya urafiki bali kwa sababu hataki kufanya jambo la aibu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza rafiki, "Unahisi vipi?" Huenda

ukasikia mambo kama, "Nimekasirika, huu sio wakati wa kuomba msaada.", "Kuvunjika moyo. Familia yangu tayari wamelala; atawaamsha.", na "Nisipomsaidia rafiki huyu, mgeni atadhani sisi ni wenyiji wabaya." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anaeleza kwamba mtu anapaswa kuendelea kuomba, kutafuta na kubisha kwa sababu mtu huyo atapokea, atapata na mlango utafunguliwa.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nafurahi kwamba tunaweza kuendelea kuomba.", "Mungu, Baba yangu lazima ana subira sana nami.", na "Nahisi kuheshimiwa kwamba Mungu anasikia maombi yangu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anaeleza tabia ya baba akisema kuwa mtoto akiomba samaki au yai, baba wa dunia wenye dhambi hawatampa nyoka au nge. Hata wao wanajua jinsi ya kutoa zawadi nzuri. Hakika Baba aliye mbinguni atawapa Roho Mtakatifu wale wamwombao.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nahisi kutiwa moyo kwamba wanataka kujifunza kuhusu sala.", "Nataka wafuasi wangu wajue kwamba Mungu ni Baba yao, pia.", na "Nataka waelewe kwamba Roho Mtakatifu ni zawadi bora zaidi wanayoweza kupokea kutoka kwa Mungu."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 11:1-13

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu **anaomba**, au kuwasiliana na Mungu. Hakikisha kwamba unatafsiri kuomba kama vile umetafsiri hapo awali. Omba liko kwenye faharasa kuu. Yesu yuko na **wanafunzi** au wafuasi wake. Hakikisha kwamba umetafsiri neno mwanafunzi kama vile umelitafsiri hapo awali. Neno mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu.

Wanafunzi wanamwita Yesu **Bwana** na kumuuliza jinsi ya kuomba. Bwana ni jina la heshima kwa mtu mwenye mamlaka. Hakikisha kwamba umetafsiri Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anawapa wanafunzi wake mfano wa kufuata wanapoomba. Anamwita Mungu Baba na kusema

jina lako litukuzwe. **Litukuzwe** inamaanisha kufanya iwe **takatifu**. Neno takatiku linapomrejelea Mungu, linamaanisha kuwa mkamilifu kiadili na linarejelea nguvu na ukuu wake. Hakikisha umetafsiri neno takatifu kama vile umelitafsiri katika vifungu vilivytangulia. Takatifu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anaomba ufalme wako uje. Ufalme unarejelea **Ufalme wa Mungu**, au Mungu akitawala katika miyo ya watu wake. Yesu hasa anarejelea wakati ujao baada ya kifo na ufufuo wake. Siku moja Yesu atarudi na kutawala dunia nzima katika ufalme mkamilifu wa Mungu. Hakutakuwepo na mateso au uovu tena na watu wote watamtii. Hakikisha umetafsiri Ufalme wa Mungu kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno Ufalme wa Mungu yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anaposema tupe **mkate** wetu wa kila siku, anamaanisha chakula. Ilikuwa kawaida katika utamaduni wa Kiyahudi kutumia neno mkate kumaanisha chakula kwa jumla kwa sababu mkate uliliwa mara nyingi.

Yesu anaomba "**tusamehe dhambi zetu**," au kutomtii Mungu. Mungu husamehe anapoamua kutomwadhibu mtu kama anavyostahili. Kwa Mungu, msamaha hupatikana kwa wote wanaaoacha kutenda maovu na kumgeukia Mungu. Kisha uhusiano wao na Mungu unarejeshwa. Katika utamaduni wa Kiyahudi, mtu alipotenda dhambi au kumkosea mtu mwingine, alikuwa na deni la mtu huyo. Mtu anapomsamehe mtu mwingine, mtu anayesamehewa hana deni tena. Hakikisha kwamba umetafsiri kusamehe na dhambi kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Ili kuelewa msamaha vizuri, acha timu yako ya watafsiri iigize tukio ambapo mtu anamsamehe mtu mwingine. Angalia matendo wanayofanya ili kuonyesha msamaha. Waulize waigizaji waeleze hisia za kila mhusika katika sehemu hii.

Yesu anasimulia **hadithi** ya mtu anayemwomba jirani yake mikate mitatu. Hapa, mkate unarejelea mikate myembamba ambayo kwa kawaida ilikuwa sehemu kuu ya mlo. Hairejelei chakula kwa jumla.

Yesu anasema mtu aliye ndani ya nyumba atampa mtu aliye mlangoni kile alichoomba kwa sababu ya **ujasiri** au kutokuwa na haya kwa mtu huyo. Baadhi ya wasomi wanafikiri neno hili linatumika kwa mtu anayebisha mlango na kuendelea kubisha mlango. Hata hivyo, kulingana na utamaduni wa Kiyahudi, inaelekea sana kwamba kukosa haya kunaelezea mtu aliye ndani ya nyumba kwa sababu alitaka

kuepuka aibu. Ukarimu wa mtu mmoja uliwakilisha ukarimu wa jamii yote ya Wayahudi. Kwa hivyo kama mtu aliye ndani hangempa rafiki yake mkate, watu wa mji wake wangemwona kuwa ni aibu. Angeleta aibu kwa kutokumsaidia rafiki yake kuwa mwenyeji mzuri kwa mgeni wake.

Yesu anasema kwamba hata watu wenyewe dhambi hawawapi watoto wao zawadi zenyewe madhara kama vile **nyoka** na **nge** wanapoomba chakula. Nyoka walikuwa na sumu na nge ni viumbe vidogo, wenyewe mwiba kwenye mkia wao. Wanyama wote wawili ni hatari na hawafai kuliwa.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya nyoka na nge ikiwa bado hujawaonyesha.

Yesu analinganisha baba wa duniani na Baba yao aliye **mbinguni**, au Mungu aliye mbinguni. Mbinguni ni mahali ambapo Mungu anaishi. Neno mbinguni liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema kuwa Mungu atawapa **Roho Mtakatifu**, au Roho wa Mungu, wale wanaoomba. Hakikisha umetafsiri Roho Mtakatifu kama vile umetafsiri hapo awali. Jina Roho Mtakatifu linapatikana kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 11:14-32

Kusikiliza na Moyo

LUKA 11:14-32

Sikiliza Luka 11:14-32 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 11:14-32

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu na wanafunzi au wafuasi wake, wanasafigi kwenda Yerusalem. Katika hadithi ya iliyotangulia, Yesu aliwafundisha wanafunzi wake kuhusu sala. Sasa, Yesu anatoa pepo mchafu kutoka kwa mtu fulani katika umati na watu wanafikiri kwamba anatumia nguvu za Shetani. Watu wengine wanaomba ishara. Yesu anasahihishwa mawazo yao na kusimulia hadithi ambayo

inaonyesha kuwa ana nguvu zaidi kuliko Shetani. Yesu anatoa ishara ya Yona.

Luka hatuelezi wakati au mahali ambapo hadithi hii inatokea. Kulikuwa na pepo au roho mwovu, aliyekuwa akimdhibiti mtu fulani na kumfanya awe bubu, au asiyeweza kuzungumza. Yesu alimtoa pepo mchafu na mtu huyo anaweza kuzungumza tena. Watu katika umati huitikia kwa njia tofauti. Kama vile hapo awali, watu wengine wanashangaa, lakini wengine wanasema kwamba Yesu anatumia nguvu ya Beelzebuli, au Shetani, kumtoa pepo huyo. Hii ingemaanisha kwamba Yesu alikuwa nabii wa uongo na hakuwa akitumia nguvu ya Mungu. Wengine katika umati walitaka kumjaribu Yesu au kujaribu kuthibitisha kwamba alikuwa amekosea. Walifanya hivyo kwa kuomba ishara kutoka mbinguni, au mahali ambapo Mungu anaishi. Hapa, mbinguni inawakilisha Mungu mwenyewe. Watu hawa walitaka Yesu afanye muujiza kuthibitisha kwamba nguvu yake ilikuwa imetoka kwa Mungu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Nani ana nguvu zaidi katika ulimwengu wa kiroho katika utamaduni wako? Simulia hadithi kuhusu wakati ambapo mtu alikuwa na ishara kutoka kwa Mungu kuhusu kitu fulani. Watu huchukulia vitu vya aina gani kama "ishara" kutoka kwa Mungu?

Yesu alijua watu walikuwa wanasema nini na nia zao zisizosemwa ni zipo. Yesu anajitetea kwa kusema kwamba kama alikuwa akitumia nguvu ya Shetani basi Shetani angekuwa akipigana na pepo wake mwenyewe, kwa kuwa Shetani ni kiongozi wa pepo wote wachafu. Mgawanyiko huu ungekuwa unaharibu nyumba au ufalme wa Shetani. Yesu anapouliza, "Ufalme wa Shetani unawezaje kusimama?" Yesu analiziza jinsi utawala wa Shetani unavyoweza kuendelea kuwepo. Yesu hakutarajia swali lake lijibiwe.

Yesu anasema ikiwa anatumia nguvu za Shetani basi washtaki wake wangehitaji kueleza kwa nini hawakuwa wanawashtaki wafuasi wao, amba walikuwa wakitoa pepo, kwa kutumia nguvu za Shetani. Kulingana na Mathayo, wakosoaji wa Yesu walikuwa Mafarisayo, au viongozi wa kidini. Huenda Yesu alikuwa akimaanisha wafuasi wao. Yesu hasemi kwamba alitumia nguvu za Shetani. Wafuasi wa viongozi wa kidini hawakutumia nguvu za Shetani. Wangkuwa waamuzi kwa kuthibitisha kwamba mambo ambayo viongozi wa kidini walisema kumhusu Yesu hayakuwa ya kweli.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, watu wa aina gani wana nguvu juu ya pepo wachafu?

Yesu anasema kwamba ikiwa anatoa pepo wachafu kwa kidole cha Mungu, basi ufalme wa Mungu umekuja karibu na watu. Kidole cha Mungu kilikuwa neno lililotumiwa sana kumaanisha nguvu amilifu ya Mungu. Yesu alikuwa akisema kwamba Mungu tayari ameanza kutawala katika miyo ya watu aliokuwa akizungumza nao. Mungu alikuwa akitumia nguvu na mamlaka yake kipitia Yesu na ndiyo maana Yesu angeweza kumtoa pepo huyo.

Yesu anasimulia kuhusu watu wawili wenyewe nguvu kama njia ya kufundisha kuhusu yeeye mwenyewe na Shetani. Yesu analinganisha Shetani na mtu mwenyewe nguvu aliyeaa silaha. Anawalinda watu ambaa ana nguvu juu yao.

Komea hapa na uonyeshe picha ya silaha ikiwa silaha si kitu cha kawaida katika utamaduni wako.

Yesu anajilinganisha na mtu mwenyewe nguvu zaidi kumliko anayepigana na mtu huyo mwenyewe nguvu na kumshinda. Anachukua silaha za mtu mwenyewe nguvu na kugawanya nyara zake, au mali za adui aliyeshindwa. Vivyo hivyo, Yesu anachukua nguvu za Shetani juu ya watu. Kwa kutoa pepo wachafu, Yesu alionyesha kwamba alikuwa na nguvu zaidi kuliko pepo wachafu na mkuu wao, Shetani. Yesu anamletea mtu huyo baraka baada ya pepo kuondoka. Baada ya kutumia mfano huo, Yesu anadokeza kwamba mtu yeoyote ambaye si rafiki wa Yesu ni rafiki wa Shetani. Yesu pia anatumia mfano wa kukusanya na kutawanya kusema kwamba wale ambaa hawamsaidii kuwakusanya watu kwa Mungu kwa kweli wanawasukuma kutoka kwa Mungu.

Kisha Yesu alizungumza kuhusu watu waliookolewa kutoka kwa pepo wachafu. Pepo mchafu amtokapo mtu, hutembea katika maeneo yaliyotengwa bila kutafuta mahali pa kukaa. Badala yake, pepo mchafu anataka kurudi kwa mtu aliyekuwa akimdhibiti hapo awali. Yesu analinganisha nyumba safi na mtu ambaye ni mtupu kiroho na anapatikana kwa ajili ya roho, awe mzuri au mbaya. Pepo mchafu anapomrudia mtu ambaye aliihi ndani yake hapo awali na kumkuta mtu huyo akiwa mtupu kiroho, huenda na kuchukua pepo wengine saba wabaya zaidi kuliko yeye. Pepo wote wanane wanamdhibiti mtu huyo, au wanaishi ndani ya nyumba, na wao husababisha mambo mabaya zaidi kutokea kwa mtu aliye na pepo.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu huamini nini kuhusu pepo katika utamaduni wako? Pepo huishi wapi? Kuna pepo wa aina gani na wanawafanya watu wafanye nini?

Yesu alipokuwa akifundisha, mwanamke alisema kwa sauti kwamba mama ya Yesu amebarikiwa, au ana kibali cha Mungu. Alikuwa akimsifu Yesu. Yesu hakatai bali anamrekebisha kwa heshima kwa kumwambia kile kilichokuwa muhimu zaidi - watu wanaosikia ujumbe wa Mungu na kuutii.

Watu wengi zaidi walikuja kumsikiliza Yesu. Yesu aliwajibu watu waliomwomba ishara ili kuthibitisha kwamba alikuwa ametoka kwa Mungu kwa kuwaita waovu. Hata ingawa tayari alikuwa amewafanya miujiza, bado hawakuamini kwamba alitoka kwa Mungu. Yesu anasema kwamba Mungu atawaadhibu kwa kutokuamini kwao. Yesu anatoa ishara ya Yona. Yona alikuwa nabii wa Mungu aliyeishi muda mrefu kabla ya Yesu. Samaki mkubwa alimmeza, lakini baada ya siku tatu, Mungu alimfanya samaki huyo amtapike Yona kwenye nchi. Injili ya Mathayo inasema kwamba kilichomtokea Yona ni ulinganisho wa kile kitakachomfanyikia Yesu wakati ujao. Yesu atakufa na kuzikwa kwa siku tatu kabla ya kufufuka. Kilichomtokea Yona kiliwathibitisha watu wa Ninawi kwamba ujumbe wake ulikuwa umetoka kwa Mungu. Yesu anamlinganisha Yona na yeye mwenyewe, Mwana wa Adamu. Mungu alimwokoa Yona kutokana na kifo, na Mungu atamwokoa Yesu kwa kumfanya aishi tena. Miujiza hii ilikuwa ni ishara kwamba Yona na Yesu walizungumza kwa mamlaka ya Mungu.

Yesu anawakumbusha kwamba Malkia wa Sheba alitoka nchi ya kigeni ili kusikia na kujibu maneno ya Solomoni. Solomoni alikuwa mfalme wa Kiyahudi anayejulikana kwa hekima yake. Malkia alilazimika kusafiri mbali sana na nchi yake.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya Israeli, Ninawi, na Sheba.

Yesu anasema kuwa malkia na watu wa Ninawi watasimama ili kuwashukumu wale ambao hawakumwamini Yesu katika siku ya hukumu, au wakati wa mwisho wa ulimwengu ambapo Mungu atawahukumu wote. Watu wa wakati wa Yesu walikuwa na pendeleo la kumwona Mungu akijifunua mwenyewe kwa njia iliyo kubwa zaidi, lakini bado hawakuamini.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 11:14–32

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wanasaafiri kwenda Yerusalem. Umati unakusanyika. Pepo mchafu anampagawa mtu fulani na kumfanya awe bubu. Yesu alimtoa pepo mchafu na mtu huyo anaweza kuzungumza tena. Umati huo unaitikia kwa njia tatu tofauti.

Tukio la pili: Yesu anawajibu watu wanaofikiri kwamba anatumia nguvu za Shetani. Yesu anatumia mfano wa watu wawili wenye nguvu.

Tukio la tatu: Yesu anazungumzia wale ambao walikuwa wamepagawa na pepo. Pepo anamtoka mtu na kwenda jangwani. Anamrudia mtu huyo aliyekuwa akimdhibili, anampata akiwa msafi, kisha analeta pepo wengine saba ili kumpagawa mtu huyo. Mwanamke mmoja anapaza sauti na kusifu mafundisho ya Yesu. Yesu anamweleza kile kilicho muhimu zaidi.

Tukio la nne: Yesu anazungumzia ishara ya Yona. Yona anawaendea watu wa Ninawi na wanasiliza ujumbe wake. Malkia wa Sheba anamwendea Solomoni na anasiliza ujumbe wake. Yesu anazungumza na watu, lakini hawasilizi ujumbe wake.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Mtu aliyepagawa na pepo
- Pepo mchafu
- Viongozi wa kidini
- Wafuasi wa viongozi wa kidini
- Wale wanaotaka ishara
- Shetani
- Pepo wachafu 8
- Mtu ambaye pepo mchafu anarudi kwake
- Mwanamke anayepaza sauti
- Watu wa Ninawi
- Yona
- Solomoni
- Malkia wa Sheba

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mtu huyo hawezi kuzungumza kwa sababu ya pepo mchafu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba tukio la pili linaanza na Yesu akijibu kile anachojuwa watu wanafikiria. Yesu anaeleza kwamba nyumba au ufalme hauwezi kugawanyika dhidi yake. Kisha Yesu anatumia neno kama "sasa," ili kuonyesha kwamba anabadili mada. Yesu anasema kwamba ikiwa wanafikiri anatumia nguvu za Shetani ili kuwafukuza pepo wachafu, basi lazima wanatumia nguvu fulani kuwafukuza pepo pia. Nani anatoa nguvu ambazo wanatumia kuwafukuza pepo? Wafuasi wa viongozi wa kidini wanaowatoa roho waovu watathibitisha kwamba yale ambayo viongozi wa kidini wanasema kumhusu Yesu si ya kweli. Kisha Yesu anafika kwenye hoja yake kwa neno la mpito: LAKINI ikiwa Yesu anawafukuza pepo kwa nguvu za Mungu, basi ufalme wa Mungu umekuja.

Komea hapa na usikilize hoja ya Yesu. Unaonyeshaje katika lugha yako kwamba mtu anatoa hoja mpya katika majadiliano?

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anapozungumza kuhusu watu wawili wenye nguvu, anamlinganisha Shetani na yeye mwenyewe. Mfano wa Yesu unaashiria falme mbili zinazoshindana, ufalme wa Shetani na ufalme wa Mungu. Shetani anaonyeshwa kuwa kamanda wa majeshi ya roho waovu na Yesu anaonyeshwa kuwa yule anayemshinda kwenye uwanja wa vita na kumnyang'anya mali zake. Yesu anaonyesha kwamba ufalme au nyumba ya Mungu itakuwa na ushindi mwishoni.

Ni muhimu kukumbuka kwamba watu wanaoomba ishara wanataka kumjaribu Yesu. Hawaamini kwamba Yesu anatumia nguvu za Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu analinganisha ndani ya mtu na nyumba. Ikiwa mtu si nyumba ya Roho wa Mungu, basi mtu huyo anaweza kuwa nyumba ya roho waovu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yona alikaa siku tatu ndani ya samaki mkubwa chini ya bahari kabla ya Mungu kumfanya samaki huyo amtapike kwenye ufu. Katika siku zijazo, Yesu atakuwa kaburini kwa siku tatu kabla ya Mungu kumpa uhai tena. Hii ni ishara ya Yona.

Ni muhimu kukumbuka kwamba watu wa Ninawi na Malkia wa Sheba walikuwa watu wa Mataifa, au wasio Wayahudi. Yesu anatumia maelezo yale yale kuzungumza kuhusu watu wa Ninawi na Malkia wa Sheba. Katika visa vyote viwili 'watasimama na kuwashukumu" na Yesu anasema "kitu kikubwa kiko hapa."

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 11:14–32

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Mtu aliyepagawa na pepo
- Pepo mchafu
- Viongozi wa kidini
- Wafuasi wa viongozi wa kidini
- Wale wanaotaka ishara
- Shetani
- Pepo wachafu 8
- Mtu ambaye pepo mchafu anarudi kwake
- Mwanamke anayepaza sauti
- Watu wa Ninawi
- Yona
- Solomoni
- Malkia wa Sheba

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza mifano ya Yesu anapoisimulia kwa umati. Kwa mfano, Yesu anapozungumza na umati, timu inaweza kuigiza watu wawili wenye nguvu wakipigana. Kisha wanaweza kuigiza pepo mchafu aliyetolewa kwa mtu hivi karibuni. Pepo mchafu anaenda nyikani na kumrejelea mtu huyo. Kisha analeta pepo wachafu wengine 7 ili kumdhibiti mtu huyo. Mwishowe, timu inaweza kuigiza Yona akiwahubiria watu wa Ninawi nao wakimgeukia Mungu na Malkia wa Sheba akisafiri mbali sana ili kumsikiliza Mfalme Solomoni.

Hakikisha kwamba Yesu anageukia umati anapozungumza kuhusu mtu mkuu kuliko Solomoni akiwa hapa.

Timu inaweza kupanga upya hadithi wanapoigiza ili ionyeshe zaidi kile kilichotokea. Timu inaweza kumwonyesha mtu ambaye hawesi kuzungumza

akiwa amepagawa na pepo mchafu. Yesu alimtoa pepo mchafu na mtu huyo anaweza kuzungumza tena. Umati unaitikia kwa njia tofauti, na Yesu anaanza kuwafundisha.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza mtu mwenye pepo mchafu ambaye hawesi kuzungumza. Yesu anamfukuza pepo mchafu kutoka kwa mtu huyo na anaweza kuzungumza tena. Baadhi ya watu kwenye umati wanashangaa. Wengine wanafikiri kwamba Yesu anatumia nguvu za Shetani. Wengine wanataka Yesu atoe ishara ya kuthibitisha kwamba anatumia nguvu za Mungu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mtu anayeweza kuzungumza, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Hatimaye niko huru kutokana na nguvu za pepo mchafu.", "Wanawezaje kufikiri kuwa Yesu anatumia nguvu za Shetani? Najua nguvu yake na si kitu ikilinganishwa na nguvu za Yesu.", na "Nashukuru. Nitamsifu Mungu kwa yale ambayo Yesu amefanya." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akijitetea kwa kusema kwamba nyumba haiwezi kusimama ikiwa watu wanaoishi ndani yake wanapigana. Yesu anasema kwamba haina maana kwa Shetani kugawanya ufalme wake kwa kupigana na pepo wake. Yesu anauliza kwa nini viongozi wa kidini hawawatuhumu wafuasi wao wanaowatoa pepo wachafu kwa kutumia nguvu za Shetani.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza washtaki, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuvunjika moyo. Yesu daima ana jibu kwa kila kitu!.", "Nilidhani watu wangeamini kwa hakika kwamba alikuwa akitumia nguvu za Shetani.", na "Najua kwamba wafuasi wangu wanatumia nguvu za Mungu. Sitaki wanihoji." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akitoa mfano wa watu wenye nguvu wanaopigana. Mtu mwenye nguvu zaidi anamshinda mtu mwenye silaha. Watu aliokuwa akiwalinda wanaachiliwa. Yesu anasema kuwa yeoyote asiye pamoja naye yuko kinyume naye.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza watu walioachiliwa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kufurahi! Hatimaye tuko huru!.", "Sikufikiri kwamba kunaweza kuwa na mtu mwenye nguvu kuliko Shetani," na "Nataka kumfuata mtu mwenye nguvu zaidi. Najihisi salama naye." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akitoa mfano wa pepo mchafu aliyetolewa kutoka kwa mtu. Pepo mchafu anaenda nyikani, anarudi, kisha anarejea na pepo waovu wengine saba ili kumdhhibit mtu yule yule aliyekuwa akiishi ndani yake. Mtu huyo yuko katika hali mbaya zaidi kuliko hapo awali.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mtu aliyekuwa na pepo mchafu, "Unahisi viper?" Huenda ukasikia mambo kama, "Siwezi kufikiria kuwa ni mbaya zaidi kuliko yule pepo aliyekuwa akiishi ndani yangu.", "Hofu. Sitaki pepo wachafu wanirudie." na "Kufa moyo. Nataka kuwa na roho wa Mungu. Yeye ana nguvu zaidi kuliko Shetani." Anzisha uigizaji tena.

Igiza mwanamke akipaza sauti kwamba mama wa Yesu amebarikiwa. Yesu anamweleza kwamba kusikiliza neno la Mungu na kilitii ni muhimu zaidi. Yesu anawaita watu walitaka ishara waovu. Anawapa ishara ya Yona. Yesu anasema kuwa mtu mkuu zaidi kuliko Yona na Solomoni yuko hapa.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza umati, "Unahisi viper?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kusikitika. Kwa nini alituita waovu? ", "Mwenye hasira. Yesu anawezaje kuwasifu wasio Wayahudi kwa kumwamini Mungu?", na "Kuchanganyikiwa. Nani angeweza kuwa mkuu zaidi kuliko mfalme mwenye hekima wa Israeli? Yesu anazungumzia ishara gani?"

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 11:14-32

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anamfukuza **pepo mchafu**, au roho mwovu kutoka kwa mtu aliyekuwa bubu. Hakikisha umetafsiri pepo mchafu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno pepo mchafu liko kwenye faharasa kuu. Umati wa watu unaitikia muujiza wa Yesu kwa njia tofauti. Watu wengine walidhani kwamba Yesu alikuwa akitumia nguvu za **Beelzebuli**, **mkuu wa pepo wachafu**. Beelzebuli, ni mungu wa kipagani, lakini watu walitumia jina lake kurejelea **Shetani**, mkuu wa pepo wote wachafu na adui wa Mungu. Hakikisha kwamba umetafsiri Shetani kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Shetani liko kwenye faharasa kuu.

Jadili na watafsiri wako ikiwa kutumia neno Shetani badala ya Beelzebuli, ni rahisi katika lugha yako.

Watu wengine katika umati walimjaribu Yesu na kuomba **ishara** kutoka **mbinguni**, au mahali ambapo Mungu anaishi. Katika muktadha huu, mbinguni inarejelea Mungu mwenyewe. Ishara ni dalili au kidokezo kwamba jambo fulani ni la kweli au litatokea. Watu hawa walitaka Yesu afanye muujiza ili kuthibitisha kwamba alikuwa akitumia nguvu za Mungu. Hakikisha umetafsiri ishara na mbinguni kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anazungumza kuhusu **ufalme** kugawanyika dhidi yake. Hii inaweza kurejelea nchi ambayo makundi tofauti nchini yanapigana. Lakini Yesu harejelea nchi inayoongozwa na mfalme. Badala yake anaongea kwa ujumla. Nchi yoyote au kabila linalojipinga lenyewe litaangamia, au watu wachache watabaki hai katika nchi hiyo. Ufalme wa Shetani unarejelea nguvu zake na utawala wake juu ya pepo wote wachafu. Ikiwa Shetani anapigana na pepo wake, anagawanya ufalme wake mwenyewe. Hakikisha umetafsiri ufalme kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno ufalme liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba ikiwa anatumia nguvu za Mungu, basi **ufalme wa Mungu** umekuja karibu nao. Hapa, ufalme wa Mungu unarejelea Mungu anayetawala katika miyo ya watu kupidia kumwamini Yesu kama Mwokozi aliyehidiwa. Hakikisha umetafsiri Ufalme wa Mungu kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno Ufalme wa Mungu yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema **kwamba mtu ambaye hakusanyi pamoja nami, hutawanya**. Yesu hakumaanisha jambo hili halisi bali alimaanisha kwamba mtu yeoyote ambaye hakuwa akiwaita watu kwa Mungu alikuwa akiwasukuma mbali na Mungu.

Jadili na watafsiri wako njia bora ya kutafsiri picha hii. Unaweza kutumia mfano maalum zaidi kama vile kukusanya kondoo au mazao. Au inaweza kuwa bora kutafsiri kukusanya kwa ujumla zaidi, kama vile, "Yule asiyefanya kazi pamoja nami anafanya kazi dhidi yangu."

Yesu anaposema **roho mchafu**, hii inamaanisha pepo mchafu, au roho mchafu, ambaye alionekana kuwa mchafu, au asiyofaa kwa utumishi kwa Mungu, katika utamaduni wa Kiyahudi. Yesu anasema kwamba pepo mchafu atakaporudi kwa mtu aliyekuwa akimdhibiliti hapo awali, anapata

nyumba ikiwa **imefagiliwa na kuwa safi**. Kufagia nyumba kunamaanisha kusafisha sakafu kwa kufagia kwa ufagio.

Mwanamke katika umati anapaza sauti na kusema mama wa Yesu **amebarikiwa**, au ana kibali cha Mungu. Hakikisha kwamba umetafsiri kubarikiwa kama vile umetafsiri hapo awali. Neno kubarikiwa liko kwenye faharasa kuu. Yesu anamkosoa kwa kusema watu wanaosikiliza **neno la Mungu** na kutii wamebarikiwa. Neno la Mungu linamaanisha ujumbe ambaa Mungu aliwasilisha kupitia Yesu na maandiko yaliyoandikwa. Hakikisha umetafsiri Neno la Mungu kama vile umetafsiri hapo awali. Neno la Mungu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema, "Hiki ni **kizazi** kiovu." Hapa, kizazi kinarejelea watu wanaoishi wakati mmoja. Hakikisha umetafsiri kizazi kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno kizazi liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anazungumza kuhusu Yona, aliyetumwa kuhubiri kwa **Waninawi**, au watu walioishi katika mji wa Ninawi. Ninawi lilikuwa jiji kuu la Ashuru na liko kaskazini mwa Israeli. Yesu anasema **kuwa Mwana wa Adamu** atakuwa ishara kwa kizazi chake kama vile Yona aliviyokuwa ishara kwa Waninawi. Yesu anatumia jina, Mwana wa Adamu, kujirejelea mwenyewe kama yule aliye na nguvu na mamlaka yote. Hakikisha umetafsiri Mwana wa Adamu kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno Mwana wa Adamu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu pia anataja **Malkia wa Kusini**, au Malkia wa Sheba. Aliishi karibu miaka 1000 kabla yake na kutawala juu ya nchi iliyo kusini mwa Israeli. Huenda alitawala katika nchi ambayo sasa ni Uhabeshi. Yesu anaposema alitoka kwenye **miisho ya dunia**, anamaanisha kwamba alitoka mbali sana.

Komea hapa na uonyeshe timu yako ramani ya Israeli, Ninawi, na Sheba ikiwa bado hujawaonyesha.

Alikuja kusikiliza **hekima** ya Mfalme Solomoni, au mawazo yake yaliyokuwa ya kweli. Mungu pekee anaweza kumpa mtu hekima. Neno hekima liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanyе mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 11:33-54

Kusikiliza na Moyo

LUKA 11:33-54

Sikiliza Luka 11:33-54 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 11:33-54

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu yuko pamoja na wanafunzi wake wakifundisha umati kwenye barabara ya kwenda Yerusalem. Katika hadithi iliyotangulia, alimtoa pepo na watu walisema alitumia nguvu za Shetani. Yesu alieleza kwamba yeche ana nguvu zaidi kuliko Shetani. Yesu anasema kwamba Mungu alimtuma akiwa mtu mkuu lakini wanakataa kumkubali. Katika hadithi hii, kiongozi wa kidini anamwalika Yesu nyumbani kwake. Yesu anawakemea viongozi wa kidini kwa kutoamini mafundisho yake, na wanakasirika.

Yesu anaendelea kufundisha umati. Yesu anatumia milinganisho miwili ya taa ili kueleza mafundisho yake na jinsi watu wanavyoyapokea. Katika wakati wa Yesu, taa ilikuwa ni chombo kidogo ambacho watu walitia mafuta ndani yake. Ilikuwa na utambi ambao waliwasha usiku ili kumulika nyumba zao.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya taa ya mafuta.

Taa juu ya kinara cha taa ilikuwa ulinganisho ambao Yesu alitumia hapo awali, lakini anautumia hapa kufundisha kweli tofauti ya kiroho. Taa na nuru inamwakilisha Yesu na mafundisho yake. Maisha na mafundisho ya Yesu yanamfunua Mungu kwa wale wanaomzunguka kama taa inavyomulika chumba. Yesu alifundisha hadharani ambapo watu wangeweza kumwona na kumsikia. Mafundisho yake hayakufichwa kama taa iliyowekwa chini ya bakuli. Katika mfano wa pili, Yesu analinganisha jicho la mtu, au mtazamo wake kwake, na taa. Taa inampa mtu mwanga, au ufahamu wa kiroho.

Macho ya mtu yanapokuwa na afya, anakubali ujumbe wa Yesu na yamejaa nuru. Anaelewa ukweli wa Yesu na kutenda kulingana nao. Watu ambao macho yao ni mabaya wanakataa mafundisho ya Yesu na hawawezi kukubali ukweli kumhusu Yesu. Yesu anawaonya watu wawe na uhakika kwamba nuru wanayofikiri wanayo si giza kwa kweli. Yesu anataka wawe na uhakika kwamba kile wanachojuu kumhusu ni sahihi. Nuru ya Mungu ikimjaza mtu na anaelewa kwa usahihi ukweli kumhusu Yesu, basi maisha yake yote yatakuwa angavu kama nuru yenye nguvu inayommulika mtu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wako huzungumzaje kuhusu "nuru" na "giza"? Watu katika utamaduni wako hutumia ishara gani kuzungumza kuhusu kufundisha na kuelewa?

Yesu anapomaliza kufundisha, Farisayo, au kiongozi wa kidini, anamwalika Yesu nyumbani kwake kwa chakula. Yesu alikuwa mgeni mheshimiwa aliyetarajiwa kuzungumza. Alikaa mezani kwenye mto, kama ilivyokuwa desturi ya Kiyahudi. Ilikuwa ni desturi ya Mafarisayo kuosha mikono yao kabla ya kula. Walifanya hivyo ili kujisafisha, au kuwa wenye kufaa kwa utumishi wa Mungu. Farisayo anashangaa anapoona kwamba Yesu hakunawa mikono yake. Bwana, au Yesu, anajibu mawazo ya Farisayo. Yesu anasema Mafarisayo wana wasiwasiju ya utakaso wa nje wa kiibada lakini wanapuuza uchoyo na uovu katika mioyo na akili zao. Yesu analinganisha hili na Mafarisayo kuosha vikombe na sahani zao nje lakini hawazioshi ndani.

Yesu anawaita Mafarisayo wapumbavu, au watu wasiofikiri vizuri. Yesu anauliza swali ambalo hatarajji kujibiwa, "Hamjui kuwa yeche aliyetengeneza nje ndiye alitengeneza na ndani pia?" Mwili wa ndani unarejelea akili, hisia, na mapenzi ya mtu, ilhali mwili wa nje unarejelea mwili wa kimwili. Yesu alikuwa akimaanisha kwamba ni jambo la maana kwa Mungu kwa mtu kuwa safi ndani, au anayefaa kumtumikia Mungu. Badala ya kuhangaika kuhusu usafi wa kiibada, wanapaswa kutumia kile walicho nacho kuwasaidia maskini. Yesu anasema kuwa wakiwa wakarimu kwa maskini basi Mungu atapendezwa nao ikiwa walikuwa wameosha mikono au la.

Komea hapa na ujadili na timu yako. Kuna viwango gani vyta usafi katika utamaduni wako? Watu ambao si wasafi hutendewaje na wengine? Mtu anakuwaje msafi kiroho?

Yesu anasema "ole" ili kuonyesha huzuni kwa adhabu ya Mungu inayokuja kwa Mafarisayo. Mafarisayo walikuwa waangalifu kumtolea Mungu zaka, au sehemu ya kumi ya mnanaa, mchicha na kila aina ya mboga, lakini hawakuwatendea wengine kwa haki au kwa upendo. Kulingana na sheria ya Mungu, Wayahudi walihitajika kumpa Mungu sehemu ya kumi ya chochote walichopata kutoka kwa wanyama wao, mazao ya nafaka, au matunda ya bustani. Yesu alikuwa akisema kwamba kutoa zaka za mimea midogo haikuwa muhimu kuliko kuwatendea watu vizuri. Mafarisayo walihitaji kuwatendea watu kwa haki huku wakiendelea kutoa zaka hiyo. Yesu anaonyesha huzuni kwa sababu ya kiburi cha Mafarisayo: walipenda kukalia viti vy a heshima katika maeneo ya ibada ya Kiyahudi na kusalimiwa kwa heshima na watu hadharani.

Yesu analinganisha Mafarisayo na makaburi yasiyokuwa na alama. Yesu harejelei mapango ya kuzikia bali anarejelea makaburi yaliyoonyesha mahali ambapo maiti zilizikwa chini. Kwa kawaida, makaburi yalipakwa rangi nyeupe ili watu wajue mahali yalipokuwa.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya kaburi la Kiyahudi. Makaburi huwekwaje alama katika utamaduni wako?

Yesu alikuwa akirejelea makaburi ambayo hayakuwa na alama. Watu walipotembea juu ya makaburi haya bila kutambua kuwa kulikuwa na maiti chini, walikuwa najisi bila kujua, au wasiostahili kumtumikia Mungu. Baada ya kugusa kaburi, Myahudi alikuwa najisi siku saba. Mafarisayo walikuwa kama makaburi haya yasiyokuwa na alama kwa sababu walifanya watu walijowapenda kuwa najisi bila kujua. Watu hawa walijifunza njia mbaya za Mafarisayo za kufikiri na kutenda.

Mwalimu wa sheria, au mtaalam katika kutafsiri sheria ya Mungu, anamwambia Yesu kwamba anawaabisha pia. Walimu wengi wa sheria pia walikuwa Mafarisayo. Lakini Yesu anasema kuwa Mungu pia atawaadhibu walimu wa sheria. Kama mtu anayempa mtu kitu kizito sana, waliwfundisha watu kwamba lazima wafuate sheria nyingi ngumu ili kumpendeza Mungu. Mungu alitoa sheria yake ili ifuatwe lakini wataalamu waliongeza sheria nyingi za ziada kwa sheria ya Mungu ambazo ziliifanya iwe vigumu kutii. Wataalamu wa sheria hawakuinua kidole, au hawakufanya jitihada za kuwasaidia wengine kufuata sheria zao.

Komea hapa na ujadili na timu yako. Katika utamaduni wako, nani hutengeneza sheria? Nani huamua kama mtu anavunja sheria? Watu hutafsiri viyi sheria katika hali tofauti?

Yesu anawakosoa wataalamu kwa kuwajengea manabii au wajumbe wa Mungu makaburi, wakati hawakuwaheshimu manabii kwa kutii mafundisho yao. Makaburi ya manabii yalikuwa makaburi ya kifahari ambayo yanatofautiana sana na jinsi Yesu alivyooleza Mafarisayo kama makaburi yasiyokuwa na alama. Badala yake, wataalamu walikubaliana kwamba manabii wanapaswa kufa. Mungu alisema kwa hekima kwamba atatumaa manabii na mitume zaidi, au wale waliotumwa, kwa watu wake, lakini Israeli itawasaliti wengine na kuwaua wengine. Yesu anasema kuwa Mungu atawahukumu watu wanaoishi katika wakati wa Yesu kwa vifo vy manabii wote kati ya kifo cha Abeli na kifo cha Zekaria. Abeli, mwana wa Adamu, alikuwa mtu wa kwanza kuuawa na Zekaria, kuhani aliyeuawa na Wayahudi kwa kuzungumza neno la Mungu, alikuwa wa mwisho. Mababu wa Kiyahudi walimuua Zekaria katika bustani ya hekalu kati ya madhabahu ya dhabihu na jengo la hekalu. Yesu analinganisha ujuzi na nyumba ambayo imefungwa. Ufunguo unawakilisha njia ya kumjua Mungu. Viongozi wa kidini walichukua ufunguo kutoka kwa watu kwa kuwazuia kumjua Mungu. Yesu anasema kuwa wataalamu wenywewe hawakumjua Mungu kwa kweli.

Yesu anatoka nyumbani kwa Farisayo. Viongozi wa kidini walikuwa wamekasirika. Tangu siku hiyo, walimchukulia Yesu kama adui wao. Walimuuiliza Yesu maswali magumu wakijaribu kumnasa akisema jambo baya.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 11:33–54

Sikiliza maandiko kwa mara nyingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu anafundisha umati pamoja na wanafunzi wake barabarani kwenda Yerusalem. Farisayo anamwalika Yesu ale chakula nyumbani kwake. Yesu anakubali na kwenda nyumbani kwake.

Tukio la pili: Yesu yuko mezani katika nyumba ya Farisayo. Anakula bila kunawa mikono yake. Farisayo anashangaa. Yesu anawakemea Mafarisayo kwa kuwalinganisha na sahani chafu na makaburi yasiyokuwa na alama.

Tukio la tatu: Mtaalamu wa sheria anasema kwamba Yesu pia anawatukana wataalamu wa sheria. Yesu anawakosoa wataalamu wa sheria kwa kutowaamini manabii na kutomwamini yeye. Yesu anasema kuwa kizazi chao kitawajibika kwa vifo vyote nya manabii.

Tukio la nne: Yesu anaondoka nyumbani kwa Farisayo na viongozi wa kidini wanakasirika. Tangu siku hiyo, wanamwona Yesu kama adui wao. Wanamuuliza maswali magumu wakijaribu kumnasa akisema jambo baya.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Farisayo aliywaliaka Yesu
- Mtaalamu wa sheria

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Yesu anafundisha umati kwa kutumia mfano wa taa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaelezea kwamba kazi ya taa ni kutoa nuru. Katika mfano huu, taa ni Yesu na nuru ni mafundisho yake. Jicho lenye afya linawakilisha mtu anayeona taa na kupokea nuru katika maisha yake. Jicho lisilo na afya hupokea giza tu kwa sababu hakubali mafundisho ya Yesu.

Yesu anamaliza kufundisha na Farisayo anamwalika ale nyumbani kwake. Kila mtu yuko karibu kula lakini Yesu hakunawa mikono yake. Mafarisayo wanashangaa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi walifuata desturi ya kunawa mikono. Mafarisayo walifuata sana desturi hii, lakini hawakuelewa maana ya kuwa safi. Yesu anawaambia maana ya kuwa safi kwa kweli, au kustahili kumtumikia Mungu.

Yesu anajua fikira za Farisayo. Yesu anawakemea viongozi wa kidini kwa kujifanya wasio na lawama lakini kuwa na miyo mibaya. Yesu anasema kuwa wanawaongoza watu kwa njia mbaya.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anasisitiza kwamba Mafarisayo wanapaswa kutoa zaka. Hata hivyo, Yesu anawaambia kwamba zaka haichukui nafasi ya haki na upendo wa Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika utamaduni wa Kiyahudi, kukanyaga makaburi kuliwafanya kuwa najisi kwa siku saba kwa sababu walikuwa wakikanyaga maiti. Yesu anatumia wazo hili kuwaita Mafarisayo najisi na waliokufa ndani.

Mtaalamu wa sheria anamwambia Yesu kuwa anawatukana wataalamu wa sheria, pia. Yesu anajibu akisema kwamba watahukumiwa na Mungu kwa kuwaua manabii wa Kiyahudi. Yesu anasema kuwa wanawazuia watu wasijue ukweli kuhusu ufalme wa Mungu kwa sababu wanafanya iwe vigumu sana kutii sheria ya Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba wataalamu wa sheria hutafsiri sheria ya Mungu kwa watu. Kwa njia hiyo walitoa sheria au njia za kufuata ambazo zingewasaidia watu kutii sheria ya Mungu. Lakini kwa sababu waliongeza sheria nyingi za ziada, ikawa mzigo mkubwa kwa watu. Hawakutoa kiasi kidogo cha msaada.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawaambia viongozi wa kidini kwamba wanajifanya kuwaheshimu manabii, lakini hawatii au kutilia maanani yale ambayo manabii walifundisha. Kwa hivyo Mungu atawahukumu kama wauaji wa manabii kama vile babu zao.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaposema kwamba wataalamu wa sheria ya kidini huondoa ufunguo wa maarifa, Yesu anasema kwamba wanajua yale ambayo manabii walisema kuhusu Yesu, lakini hawawaamini manabii. Hawashiriki maarifa hayo na watu.

Yesu anaondoka nyumbani humo na viongozi wa kidini wanakasirika sana.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 11:33–54

Sikiliza maandiko kwa mara nyingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Farisayo aliyemwalika Yesu
- Mtaalamu wa sheria

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inatumia vifaa ili kuonyesha jinsi nuru inavyoondoa giza. Timu inaweza kufunga madirisha yote na kuzima taa zote katika chumba. Kisha mtu anaweza kuwasha mshumaa, taa, au tochi na kuonyesha jinsi kila mtu anavyoweza kuona tena.

Onyesha jinsi macho yasiyokuwa na afya yanamfanya mtu atembee gizani. Hii inaweza kufanya kwa kumfanya mtu atembee akiwa amefunga macho.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza viongozi wa kidini wakinawa mikono yao kabla ya kula. Yesu hanawi mikono yake kabla ya kula na viongozi wa kidini wanashangaa.

Hakikisha kwamba timu inatumia kikombe au sahani kama kifaa cha kuonyesha mfano. Farisayo anaweza kusafisha nje vizuri sana, lakini ndani ni chafu sana. Wakati huo huo, hakikisha kwamba timu inaigiza Yesu akisema kwamba kwa kuwasaidia maskini wangkuwa safi kabisa.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza Mafarisayo wakiwa wasio haki kwa kutowasaidia maskini huku wakiwa makini kutoa zaka za mimea midogo midogo. Yesu anawaambia kwamba Mafarisayo hutoa zaka lakini hawawasaki maskini, ambalo ni jambo la maana zaidi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza Mafarisayo wakitafuta kuheshimiwa hadharani lakini wakiwa najisi kwa siri ndani. Yesu anawafananisha na makaburi ambayo hayajulikani ambayo huwafanya wale wanaoyakanyaga kuwa najisi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtaalamu wa sheria ya kidini akitakwisha kwa sababu anahisi kama Yesu amewatukana.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akifundisha kuhusu taa inayotoa mwangaza ili kuona ndani ya nyumba. Yesu kwanza analinganisha taa na mafundisho yake. Kisha Yesu analinganisha macho na kuwa taa. Yesu anaeleza kwamba macho yasiyokuwa na afya husababisha giza ndani ya mwili.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninapenda mfano wa Yesu. Najua mafundisho yake yalifunua mambo kuhusu maisha yangu kwangu.", "Ningependa watu waelewe Yesu ni nani hasa.", na "Huzuni. Watu wengi huchagua kuishi gizani kwa sababu hawamkubali Yesu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Farisayo akimwalika Yesu kwa chakula nyumbani kwake. Yesu hakunawa mikono yake kabla ya kukaa mezani kama Mafarisayo walivyofanya.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayemwigiza Farisayo, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kushangaa. Anawezaje kusema kwamba yeeye ni mwalimu wa kidini lakini asifuate sheria?", "Yesu anafanya mambo tofauti sana na sisi. Hafanani na mwalimu yeyote wa kidini ninayemjua.", na "Kukasirika. Siamini watu wengi sana humfuata Yesu wakati hafuati sheria zetu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia kwamba wanasafisha nje ya kikombe kwa makini sana lakini hawasafishi ndani. Yesu anawaambia Mafarisayo kwamba huzuni inawasubiri kwa sababu hata ingawa wanatoa zaka, wanapuuza haki. Yesu anawaambia wawe safi kikweli kwa kuwapa maskini. Yesu anasema kwamba wao huwafanya watu kuwa najisi bila kujua kama makaburi yasiyokuwa na alama.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza viongozi wa kidini, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kukasirika. Anatutukana sisi sote.", "Lakini ninaishi maisha ya kumcha mungu. Mimi ni mfano mzuri kwa watu!", na "Siamini kwamba Yesu alisema hivyo wakati yeeye ndiye mgeni mheshimiwa." Anzisha uigizaji tena.

Wataalamu wa sheria walihisi kama maneno ya Yesu yaliwatukana. Yesu anawaambia kwamba huzuni inawasubiri pia kwa sababu kwa tafsiri yao

ya sheria inawaweka mizigo mizito kwa watu. Hawawasakii watu kutii sheria ya Mungu. Yesu anawaambia wana hatia ya kuwaua manabii katika historia ya Wayahudi.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza wataalamu wa sheria, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Angeweza kusema hivyo? Ninaweza kunukuu manabii wote.", "Lakini sheria ya Mungu ni jambo jema la kufuata! Si kosa langu ikiwa watu si watakatifu ya kutosha.", na "Yesu ni nani ili atuhukumu? Mungu pekee anaweza kutuhukumu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anawaambia kwamba wanaondoa ufunguo wa maarifa kutoka kwa watu. Yesu anawaambia kwamba hawataingia katika ufalme wa mbinguni na kwamba wanawazuia wengine kuingia.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Huzuni. Hawaelewi kwa nini Mungu alitoa sheria kwanza.", "Kukasirika. Wanatumia sheria ili waonekane kuwa wazuri bila kuwasaidia na kuwapenda wengine.", na "Najua lazima wanikatae kama sehemu ya mpango wa baba yangu." Anzisha uigizaji tena.

Mafarisayo na wataalamu wa sheria wanakasirika. Wanajaribu kumtega Yesu kwa kumuuliza maswali mengi.

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 11:33-54

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha umati kwa kujilinganisha mwenyewe na mafundisho yake na **taa**. Katika wakati wa Yesu, taa ilimaanisha taa ya mafuta. Wayahudi waliweka mafuta katika chombo kidogo na kilikuwa na utambi ambao waliwasha usiku. Taa iliwekwa mahali pa juu ili kumulika nyumba. Hakikisha kwamba umetafsiri taa kama vile umetafsiri hapo awali.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya taa ya mafuta ikiwa bado hujawaonyesha. Ikiwa hakuna neno taa katika utamaduni wako, unaweza kutumia neno linalomaanisha mshumaa, taa, au tochi inayowaka moto.

Yesu anapomaliza kufundisha, **Farisayo**, au kiongozi wa kidini wa Kiyahudi, anamwalika Yesu ale nyumbani kwake. Hakikisha kwamba

umetafsiri Farisayo kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Farisayo liko kwenye faharasa kuu. Luka anatumia jina **Bwana** kumrejelea Yesu wakati anapojobu mawazo ya Farisayo. Neno Bwana linamaanisha sayidi au mtu mwenye mamlaka. Wayahudi pia walitumia neno Bwana kumrejelea Mungu. Hakikisha kwamba umetafsiri Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anatumia mfano kuwaambia Mafarisayo kwamba wanapenda kuwa **safi** nje, lakini kwamba wamejaa **pupa** na uovu ndani yao. Hapa, safi inamaanisha kutakasa au kufanya safi kidesturi. Ikiwa mtu ni msafi, anafaa kumhudumia Mungu. Hakikisha umetafsiri safi kama vile umetafsiri hapo awali. Neno safi liko kwenye faharasa kuu. Yesu anaposema kwamba Mafarisayo wamejaa pupa, anamaanisha kwamba wana hamu ya kuchukua mali ya watu kwa nguvu.

Yesu anatumia neno **ole**, anaeleza huzuni kwa hukumu ya Mungu inayokuja. Hakikisha kwamba umetafsiri ole kama vile umetafsiri hapo awali. Yesu anasema kwamba Mafarisayo walitoa sehemu ya kumi au zaka za **mnanaa na mchicha** lakini hawawatendei watu kwa haki. Mnanaa na mchicha ilikuwa mimea midogo ambayo watu walitumia kuongeza ladha kwa chakula chao. Pia ilitumiwa kama dawa.

Yesu anasema kwamba Mafarisayo wanapenda kukalia viti vyta heshima katika **masinagogi**, au mahali pa ibada pa Wayahudi. Hakikisha kwamba umetafsiri sinagogi kama vile umetafsiri hapo awali. Neno sinagogi liko kwenye faharasa kuu. Baada ya Yesu kuwakemea Mafarisayo, **mtaalamu wa sheria** anasema kwamba Yesu anawatukana pia. Wataalamu wa sheria walijifunza, walifasiri, na kuwafundisha watu sheria ya Mungu. Wataalamu wa sheria walikuwa kikundi cha watu walioitwa walimu wa sheria. Hakikisha kwamba umetafsiri walimu wa sheria kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno walimu wa sheria yako kwenye faharasa kuu.

Mtaalamu wa sheria anamwita Yesu, **Mwalimu**. Mwalimu ni jina la heshima kwa kiongozi wa dini ya Kiyahudi. Hakikisha kwamba umetafsiri Mwalimu kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mwalimu liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema kwamba viongozi wa kidini walijenga **makaburi** kwa **manabii**, au wajumbe wa Mungu. Hapa, kaburi linamaanisha mnara maridadi wa mawe. Ulikuwa tofauti na pango la kuzika. Hakikisha kwamba umetafsiri nabii kama vile umetafsiri hapo awali. Neno nabii liko kwenye faharasa kuu. Yesu

anasema kwamba walijenga makaburi kwa sababu walifiki **mababu** au babu zao, walikuwa na haki ya kuwaua manabii.

Yesu anatumia maneno "Mungu katika **hekima** yake alisema." Anazungumzia hekima ya Mungu kana kwamba ni mtu. Hekima inamaanisha mawazo ambayo ni ya kweli. Mungu anajua kila kitu na kwa hivyo hekima ya kweli inaweza kutoka kwake tu. Hakikisha kwamba umetafsiri hekima kama vile umetafsiri hapo awali. Neno hekima liko kwenye faharasa kuu. Mungu alisema kwa hekima kwamba angewatuma manabii na **mitume** zaidi, au waliotumwa lakini kwamba wao pia watateswa na wengine hata kuuawa. Hakikisha umetafsiri mtume kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno mtume liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba watu wa **kizazi** hicho, au watu wote walioishi wakati huo, watawajibika kwa vifo vyta manabii wote. Hakikisha kwamba umetafsiri kizazi kama vile umetafsiri hapo awali. Neno kizazi liko kwenye faharasa kuu.

Usashaji wa Faharasa:

kaburi

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kuelewaka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili

kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 12:1-12

Kusikiliza na Moyo

LUKA 12:1-12

Sikiliza Luka 12:1-12 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 12:1-12

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa zaidi.

Katika hadithi iliyotangulia, Yesu aliwakosoa viongozi wa kidini alipokuwa akila nyumbani kwa Farisayo, au kiongozi wa kidini. Yesu alipoondoka, viongozi wa kidini walimkasirikia na walitaka kutafuta njia ya kumwadhibu. Maelfu ya watu wako nje ya nyumba wakijaribu kumkaribia Yesu. Yesu

anawageukia wanafunzi wake na kuwafundisha kuhusu mateso, au wengine wanaowafanya wateseke kwa sababu wanamuafuata.

Ndani ya nyumba ya Farisayo, Yesu aliwakosoa viongozi wa kidini kwa kutomwamini na kwa kuwaongoza watu waliowafuata kwa njia mbaya. Viongozi wa kidini walikasirika sana na walitaka kutafuta njia ya kumwadhibu Yesu. Wakati huo huo, Yesu alipokuwa ndani ya nyumba, umati uliendelea kukua nje hadi kukawa na maelfu ya watu waliokuwa wakikanyagana wakijaribu kumkaribia Yesu. Luka anatumia umati kuonyesha Theofilo kwamba ingawa viongozi wa kidini hawakumkubali Yesu, Yesu alikuwa na umaarufu mionganoni mwa watu wengi. Yesu anawageukia wanafunzi wake kwanza na kuwafundisha kuhusu mateso kabla ya kuzungumza na umati. Umati bado ungemsikia Yesu alipokuwa akifundisha wanafunzi wake.

Komea hapa na ujadili na timu yako, umati huonwaje katika utamaduni wako? Je, wao husaidia au humiza? Nini hufanya umati ukusanyike mahali unapoishi?

Yesu anawaonya wanafunzi wake dhidi ya unafiki, au mtu anayejfanya kuwa ni tofauti na jinsi alivyo kweli. Yesu analinganisha unafiki wa Mafarisayo, au viongozi wa kidini, na chachu. Mtu anaongeza chachu kwa unga wa mkate ili upanuke na kuinuka. Yesu alilinganisha hili na Mafarisayo waliozungumza na kutenda kana kwamba hawakuwa na lawama na walimpenda Mungu, lakini nia zao halisi zilikuwa ni dhambi. Kama chachu inavyoenea haraka kwenye unga, mitazamo ya Mafarisayo inaweza kuwaathiri wale waliowafuata haraka. Yesu anatumia misemo miwili inayojulikana ya Kiyahudi ili kuelezea jambo lile lile - kwamba Mungu atafunua chochote ambacho mtu anaaficha. Siku ya hukumu, Mungu atafunua nia ya kweli ya kila mtu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, watu hufanye wakati jambo ambalo wamefanya kwa siri linapogunduliwa na kushirikiwa hadharani?

Yesu anaposema "Lolote mlilosema gizani litasikiwa nuruni," anamaanisha kwamba kile ambacho wanafunzi wanasema kwa siri kitasikika hadharani na watu wengi. Yesu anatumia mfano wa kitamaduni - kile mllichonong'ona masikioni mkiwa kwenye vyumba vya ndani, kitatangazwa juu ya paa. Katika utamaduni wa Kiyahudi, chumba cha ndani kinarejelea chumba kilicho ndani ya nyumba. Nyumba za Kiyahudi zilikuwa na kuta nyembamba

kwa hivyo watu wanaotembea nje wangeweza kusikia kile kilichokuwa kikisemwa ndani. Mapaa ya nyumba za Kiyahudi yalikuwa tambarare. Mtu alipotaka kutangaza jambo muhimu kwa jamii, angesimama juu ya paa na kuzungumza na watu mitaani kwa sauti ya juu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako nyumba ya Kiyahudi iliyo na paa tambarare.

Yesu anasema "Nawaambia" ili kukazia kile alichokuwa anakaribia kusema. Yesu anawaambia wote wanaosikiliza kwamba hawapaswi kuwaogopa watu ambaa wanawenza kudhuru au kuua mwili tu kwa sababu hawawezi kuamua mahali ambapo mtu anakwenda baada ya kufa. Badala yake, wanapaswa kumwogopa Mungu aliye na nguvu na mamlaka ya kuwaadhibu watu ambaa wanastahili kuadhibiwa kwa kuwatupa Gehanamu au kuzimu. Matumizi haya ya kuogopa humaanisha kuogopa hasira ya Mungu.

Kisha Yesu anawahimiza wanafunzi wake kwa kuuliza swali ambalo hatarajji kujibiwa, "Mnajua kwamba shomoro watano huuzwa kwa senti mbili?" Shomoro walikuwa ndege wadogo ambaa walizwza sokoni ili kula. Senti zilikuwa sarafu za Kirumi ambazo zilikuwa na thamani ya sehemu moja ya kumi na sita ya mshahara wa siku. Yesu anaonyesha kwamba shomoro walikuwa na thamani kidogo sana, na bado Mungu alijali kila mmoja.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya shomoro.

Yesu anaposema "Kwa kweli", anatofautisha jinsi Mungu anavyowajali shomoro na jinsi Mungu anavyowajali wanafunzi. Mungu aliwathamini wanafunzi zaidi kuliko shomoro. Hata alijua walikuwa na nywele ngapi kichwani! Yesu anawaambia hili ili wasiogope mateso duniani lakini watatumaini kwamba Mungu atawatunza.

Yesu anazungumza kuhusu mtu ambaye anatangaza hadharani kwamba anamfuata Mwokozi aliyeahidiwa au Yesu. Mbele ya Mungu na malaika wake, Mwana wa Adamu, au Yesu, atamwita mtu huyo mtu wake. Yesu anajiita Mwana wa Adamu ili kuonyesha kwamba alikuwa mwanadamu wa kweli na aliwakilisha watu wote. Lakini wakati huo huo, Yesu alitoka kwa Mungu na alikuwa na mamlaka ya Mungu. Mtu anamkiri Yesu kwa kuwaambia watu hadharani kwamba anamfuata Yesu na pia kuishi maisha ya kutii amri za Mungu. Lakini yejote anayemkataa Yesu hadharani, Yesu atamkataa mbele ya Mungu na malaika wake, ambayo ina matokeo ya milele. Watu

waliomwasi Yesu au kumkataa bado wangeweza kusamehewa na Mungu ikiwa mtu huyo angemgeukia Mungu. Lakini ikiwa mtu alimchukiza Roho wa Mungu, basi Mungu hangemsamehe. Injili ya Mathayo inasema kuwa mfano mmoja wa watu waliotukana roho ya Mungu ni wale walioona kazi Yake na kusema ilikuwa ni nguvu ya Shetani. Hii ilikuwa imetokea tu wakati Yesu alipotoa pepo kutoka kwa mtu aliyelewa bubu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, watu hufanyaje wanapokataliwa? Watu wanawenza kurekebishesha mahusiano yao? Uhusiano hauwezi kurekebishesha katika hali gani?

Yesu anawaambia wanafunzi wake wanapokamatwa na kushtakiwa katika masinagogi, au sehemu za mikutano ya Kiyahudi. Hii ilimaanisha kwamba viongozi wa kidini wangekuwa maadui wa wanafunzi wakati ujao. Viongozi wa Kiyahudi wangewachukua kwenye sinagogi ili kuamua ikiwa wangeadhibiwa kwa sababu walikuwa waaminifu kwa Yesu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya sinagogi.

Yesu anawaambia wasiwe na wasiwasi kuhusu namna watakavyojitetea mahakamani kwa sababu Roho wa Mungu angewasaidia kujua cha kusema wakati huo huo.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 12:1-12

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa zaidi.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Umati ulikusanyika nje wakati Yesu alipokuwa nyumbani mwa Farisayo. Yesu anatoka nje na kuwfundisha wanafunzi wake kuhusu unafiki.

Tukio la pili: Yesu anafundisha wanafunzi kwamba wanapaswa kumwogopa Mungu. Yesu pia anawaambia jinsi walivyo wenyewe thamani.

Tukio la tatu: Yesu anawafundisha wanafunzi wake kuhusu kumkira mbele ya wengine. Yesu

anaeleza kwamba kumkataa Roho Mtakatifu hakutasamehewa.

Tukio la nne: Yesu anafundisha jinsi ya kufanya wanafunzi wake wanapokabili majaribu katika masinagogi mbele ya watawala na wenyewe mamlaka. Yesu anawaambia wasiogope kwa sababu Roho Mtakatifu atawaambia kile cha kusema.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mafarisayo
- Umati mkubwa
- Wanafunzi
- Mungu
- Malaika wa Mungu
- Mtu anayemkana Yesu
- Mtu anayemtambua Yesu
- Roho Mtakatifu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mambo mawili yanatokea kwa wakati mmoja. Yesu yuko pamoja na viongozi wa kidini ndani ya nyumba watu wanapokusanyika nje.

Yesu anaondoka nyumbani kwa Farisayo na kuanza kuwfundisha wanafunzi wake kuhusu unafiki. Umati mkubwa unasikiliza hapo karibu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba unafiki unaweza kuwaathiri pia. Kwa hiyo wanapaswa kuwa waangalifu kwa sababu chochote kinachofanywa kisiri kitafunuliwa hadharani.

Yesu anafundisha kwamba Mungu anawathamini wanafunzi. Ikiwa Mungu anawajali shomoro, basi hakika atawajali wao.

Ni muhimu kukumbuka kwamba shomoro waliuzwa sokoni ili waliwe. Walikuwa chakula kizuri na cha bei nafuu. Yesu anasema kwamba Mungu hasahau shomoro hata ingawa waliuzwa ili waliwe.

Yesu anasema kuwa mtu yejote akimkubali hadharani, atasema kwamba ni wake mbele ya

Mungu na malaika. Lakini yeote anayemkana Yesu duniani, Yesu atamkana mtu huyo mbinguni. Yesu anasema kwamba Mungu anaweza kuwasamehe wale wanaomkataa, lakini Mungu hatawasamehe wale wanaomkataa Roho Mtakatifu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anazungumzia matokeo ya milele ya kumkana au kumtambua mbele ya watu duniani. Yesu pia anasema kwamba kumkana Roho Mtakatifu hakusamehewi, hata zaidi ya kumpinga Yesu.

Yesu anawaambia wanafunzi kwamba watakabiliana na mashtaka lakini anasema Roho Mtakatifu atawafundisha cha kusema wakati huo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawaambia kwamba Roho Mtakatifu atawaongoza kusema wanachopaswa kusema. Yesu anaposema kufundisha, hamaanishi kuwafundisha wanafunzi darasani bali kuwapa wanafunzi maneno ya kusema wakati wa mashtaka.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 12:1-12

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mafarisayo
- Umati mkubwa
- Wanafunzi
- Mungu
- Malaika wa Mungu
- Mtu anayemkana Yesu
- Mtu anayemtambua Yesu
- Roho Mtakatifu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza watu wakikusanyika Yesu akiwa nyumbani kwa Farisayo. Yesu anapozungumza na wanafunzi wake, timu inaweza kumwigiza Farisayo anayetafuta kuheshimiwa lakini anawadharau watu kwa siri. Yesu anapofundisha kuhusu Mungu akifunua kile kinachosemwa kwa siri, timu inaweza kumwigiza Farisayo akinong'oneza, na mtu mwininge akiwaambia watu wote kile alichosema kwa sauti.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu anayemkana Yesu na mtu mwininge anayemtambua. Kisha onyesha jinsi Yesu anamkana mtu aliyemkana mbele ya Mungu na malaika wake. Pia mwonyeshe Yesu akimtambua mtu aliyemtambua mbele ya Mungu na malaika wake.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Roho Mtakatifu akijaribu kuongoza maisha ya mtu, lakini mtu huyo anamkana Roho Mtakatifu, kuwakilisha kumkataa Roho Mtakatifu.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Roho Mtakatifu akinong'oneza maneno kwa mmoja wa wanafunzi akiwa kwenye mashtaka.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akila na viongozi wa kidini huku umati mkubwa ukikusanyika nje. Yesu anatoka nyumbani na watu wote wamekusanyika karibu. Yesu alizungumza na wafuasi wake kwanza akiwaambia wajihadhari na chachu ya Mafarisayo, ambayo ni unafiki wao. Yesu anasisitiza kwamba Mungu atafunua kila kitu kwa siri, kila kitu kinachosemwa faraghani kitasikika hadharani.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Sidhani kwamba sisi ni kama Mafarisayo.", "Ninaona aibu kwamba watu watajua siri zangu.", na "Nahitaji kufanya yote ninayofanya kwa uwazi." Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wake wasiomwogope yule anayeweza kuua mwili lakini Mungu anaweza kuua nafsi na ana nguvu ya kuitupa jehanamu. Yesu anaeleza kwamba Mungu huwatunza ndege wa kawaida amba ni wa bei rahisi sana. Watu ni muhimu zaidi kwa Mungu kuliko ndege hao. Yesu anasema kwamba Mungu

anajua kila nywele kichwani mwao. Yesu anawaambia wasiogope.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza umati, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Sitaki kwenda jehanamu.", "Najihisi mwenye thamani.", na "Mungu ananjua vizuri kuliko mimi mwenyewe." Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akiilezea, Yeyote atakayenikiri mbele ya watu, Mwana wa Adamu naye atamkiri mbele za malaika wa Mungu. Lakini yeze atakayenikana mimi mbele ya watu, Mwana wa Adamu naye atamkana mbele ya malaika wa Mungu.

Naye kila atakayenena neno baya dhidi ya Mwana wa Adamu atasamehewa, lakini yeze atakayemkufuru Roho Mtakatifu hatasamehewa."

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza malaika, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Siamini kwamba watu wengine hawataki kumfuata Yesu.", "Walimkana Yesu, wanawezaje kutarajia kwamba Yesu atawatambua hapa?", na "Tunafurahi kwamba hawakumkana Yesu katika majaribu na matatizo yao. Furaha iliyioje kwamba Yesu anawatambua hapa." Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wake kwamba wanaposhtakiwa, wasiwe na wasiwasu kuhusu maneno ya kusema, Roho Mtakatifu atawafundisha cha kusema kwa wakati huo.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza Roho Mtakatifu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninafurahi walisikiliza kile ambacho Yesu alisema, wanaweza kutumia maneno haya sasa.", "Ninamfurahia Yesu. Watafuata uongozi wangu.", na "Wanahitaji kusikiliza na kurudia kwa wakati huu."

Muulize mwigizaji anayeigiza mwanafunzi anayeshtakiwa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nina hofu, lakini nakumbuka kile ambacho Yesu aliniambia.", "Ninashukuru kuteseka kama Yesu.", na "Nina hakika kuhusu kile ninachohitaji kusema kwa sababu Roho Mtakatifu ananipa maneno yake."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 12:1-12

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa zaidi.

Baada ya Yesu kuwakosoa viongozi wa kidini, Yesu aliwfundisha **wanafunzi**, au wafuasi wake, kuhusu **mateso**, au watu wengine wanaowafanya watu wa Mungu wateseke. Hakikisha kwamba unatafsiri wanafunzi kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno mwanafunzi na mateso yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaonya wanafunzi wake wasifanye **unafiki** kama **Mafarisayo**, au viongozi wa kidini wa Kiyahudi. Mnafiki ni mtu asiye mkweli. Anasema jambo lakini haliamini kabisa. Hakikisha umetafsiri Farisayo na unafiki kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaambia wafuasi wake kwamba hawapaswi kuwaogopa watu wanaoweza kuwadhuwa na kuwaua kwa sababu watu hao hawangeweza kuamua mahali ambapo wafuasi wa Yesu walienda baada ya kifo. Ila, wanapaswa **kumwogopa** Mungu. Hapa, kuogopa kunamaanisha kumhofu na kumheshimu Mungu na kuishi kwa kumtii Mungu kwa sababu ya hofu hiyo. Yesu anawaambia wafuasi wake kwamba Mungu pekee ana **mamlaka**, au haki ya kuwatuma watu **jehanamu**. Hakikisha kwamba umetafsiri mamlaka kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mamlaka liko kwenye faharasa kuu.

Hapa, neno **jehanamu** linarejelea jina la Kiebrania la Bonde la Hinomu. Hili lilikuwa bonde lililokuwa kusini mwa Yerusalem ambalo watu walitupa taka na maiti za wahalifu. Kwa Wayahudi, bonde hilo liliwakilisha mahali ambapo Mungu angewaadhibu watu waovu baada ya kufa. Hakikisha umetafsiri jehanamu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno jehanamu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba yeyote anayesema waziwazi kwamba anamfuata Yesu na kutii mafundisho yake, Mwana wa **Adamu** pia atasimama mbele ya Mungu na **malaika** na kusema kwamba mtu huyo ni wake. Hapa, Mwana wa Adamu ni jina linalomrejelea Yesu kama yule aliye na nguvu na mamlaka yote. Malaika ni viumbe wa kiroho ambao ni wajumbe wa Mungu. Hakikisha umetafsiri Mwana wa Adamu na malaika kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anafundisha kwamba yeyote anayemkana Yesu anaweza **kusamehewa** na Mungu. Kusamehe kunamaanisha kwamba Mungu hatamwadhibu mtu kama anavyostahili akiacha kutenda uovu na kumgeukia. Hata hivyo, Yesu anasema kwamba

watu **wanaomkufuru Roho Mtakatifu**, au Roho wa Mungu, hawatasamehewa. Kukufuru kunamaanisha kumdhara Mungu. Mfano wa kutoheshimu Roho wa Mungu unaweza kuwa kuona kazi ya Roho wa Mungu na kusema ilikuwa ni kupitia nguvu za Shetani, au adui wa Mungu. Hakikisha umetafsiri kusamehe, kukufuru, na Roho Mtakatifu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno yote matatu yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba wanafunzi hawapaswi kuhangai ka wanapohukumiwa katika **masinagogi**, au mahali pa ibada pa Kiyahudi. Hakikisha kwamba umetafsiri sinagogi kama vile umetafsiri hapo awali. Neno sinagogi liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu

anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 12:13-21

Kusikiliza na Moyo

LUKA 12:13-21

Sikiliza Luka 12:13-21 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 12:13-21

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa zaidi.

Katika hadithi iliyotangulia, Yesu aliondoka nyumbani kwa viongozi wa kidini wenyewe hasira waliotaka kutafuta njia ya kumwadhibu. Wakati huo huo, maelfu ya watu walikusanyika nje ya nyumba wakijaribu kumkaribia Yesu. Yesu kwanza anawafundisha wanafunzi wake kuhusu mateso na kuwaonya kuhusu unafiki wa Mafarisayo. Alipokuwa akifundisha, mtu fulani katika umati anamwita na anataka asuluhishe mzozo wa ardhi. Yesu anatumia swalii la mtu huyo kufundisha kuhusu pupa kwa kutumia mfano, au hadithi fupi.

Mtu huyo anamkatiza Yesu na kumwita Mwalimu, au jina la heshima kwa kiongozi wa kidini wa Kiyahudi. Mtu huyo ana kaka mkubwa na baba yake alikufa. Katika utamaduni wa Kiyahudi, mtu alipokuwa, aliwaachia wanawe urithi, au shamba lake lote na mali zote. Kwa kawaida, mwana

mkubwa alipokea mara mbili zaidi ya wana wengine. Mtu huyo katika umati alikuwa akilalamika kwa sababu ndugu yake mkubwa hakuwa akigawa naye urithi. Mtu huyo anataka Yesu atumie mamlaka yake, au haki ya kutenda, kumsaidia kupata kile anachofikiri ni sehemu yake ya urithi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Nini hufanyikia mali ya mtu anapokufa? Watu katika utamaduni wenu huamuaje ni nani anayepewa vitu gani mtu anapokufa ikiwa kuna ubishi?

Yesu anasema, "Rafiki, ni nani aliyejeweka mimi kuwa hakimu wenu au msuluhishi juu yenu?" Hakimu na msuluhishi walikuwa watu waliokuwa na mamlaka ya kutatua migogoro ya ardhi na kugawanya mali ifaavyo. Swali la Yesu halikupaswa kujibiwa lakini lilidokeza kwamba hakukubali ombi la mtu huyo. Yesu anamwita rafiki, ambayo ilikuwa njia ya kawaida kumwita mgeni. Kwa kawaida watu walienda kwa viongozi wa kidini kutatua migogoro lakini Yesu anakataa kukubali jukumu hilo.

Yesu anazungumza na watu wote wanaomsikiliza na anawapa onyo. Yesu anawaonya vikali wawe makini wasije wakawa wachoyo kwa njia yoyote. Uchoyo unamaanisha kutamani sana vitu vingi zaidi. Uchoyo haimaanishi tu kutaka pesa zaidi bali pia tamaa ya kutaka watu wengine wakuone kuwa muhimu. Katika kisa cha mtu huyo, kumiliki ardhi zaidi kungemruhusu kufurahia hadhi ya juu zaidi katika jamii. Yesu anadokeza kwamba kumiliki vitu vingi zaidi hakufanyi maisha ya mtu kuwa ya maana au muhimu zaidi.

Yesu anasimulia mfano au hadithi fupi kuhusu mkulima mwenye uchoyo. Kulikuwa na mtu tajiri sana aliyejeweka na mashamba yaliyozalisha mavuno mengi. Mashamba hayo huenda yalikuwa mashamba ya nafaka au shayiri. Kwa sababu mashamba ya mtu huyo yalizalisha mazao mengi hivyo, ilibidi aamue cha kuyafanyia. Mtu huyo alikuwa na maghala au majengo yaliyotumiwa kuhifadhi vitu, lakini yalikuwa yamejaa sana hivi kwamba hakukuwa na nafasi kwa mazao yake.

Komea hapa na uonyeshe picha ya ghala. Watu katika utamaduni wako huhifadhije chakula au mali?

Mtu huyo anajambia kwamba atawaambia watumishi wake wabomoe maghala hayo na kujenga maghala makubwa ili aweze kuhifadhi nafaka na mali yake yote. Mtu huyo alijambia kwamba angejipongeza siku zijazo wakati atakapokuwa na maghala mapya yaliyojaa vitu

vyema vyta kutosha miaka mingi. Mtu huyo anafikiri kwamba akifanya hivi anaweza kula, kunywa, na kuwa na furaha. Kwa maneno mengine, ataweza kuishi maisha rahisi siku zijazo na kufurahia katika karamu na sherehe.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Unaweza kumwelezeaje mtu anayejiongelesha katika utamaduni wako? Watu hupangaje wakati ujao katika utamaduni wako?

Lakini maneno ya Mungu yanakatiza yale ambayo mtu huyo anajiwazia. Mungu anamwita mpumbavu, au mtu asiyefikiri vizuri. Mungu anaposema "uhai wako unatakiwa," Mungu anawaambia mtu huyo kwamba atachukua uhai wake, au kwamba mtu huyo atakufa usiku huo. Mungu anauliza, "Sasa hivyo vitu ulivyojiwekea akiba vitakuwa vyta nani?" Anauliza swali hili kusisitiza kwamba mali zote za mtu huyo alizokuwa akijiwekea zingepewa mtu mwininge. Yesu anamalizia mfano huo na kutoa hitimisho kwa wanafunzi wake na umati.

Yesu anasema kwamba yejete anayejivekeea akiba ya mali duniani ataishia kama yule mkulima tajiri. Atakufa, amwachie mtu mwininge mali yake, na Mungu atamwona kuwa mpumbavu. Yesu anasema kwamba yejete ni kama mkulima kwa sababu hajitajirishi kwa Mungu. Hii inamaanisha kwamba hafanyi kile ambacho Mungu anaona ni cha thamani. Hamwamini Mungu na anatumia utajiri na mali yake kumtumikia Mungu na wengine.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wako hutumiae vitu walivyo navyo kumtumikia Mungu na wengine?

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 12:13–21

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Mtu fulani katika umati anamkatiza Yesu akifundisha wanafunzi wake ili kutatua mgogoro kuhusu urithi. Yesu anakataa jukumu la msuluhishi kati ya ndugu hao. Yesu alionya kila mtu kuhusu uchoyo.

Tukio la pili: Yesu anasimulia mfano kuhusu mtu tajiri. Shamba la tajiri huyo lilizaa kwa wingi. Tajiri huyo alipanga kuharibu na kujenga upya maghala yake ili kuhifadhi mazao yote na mali yake. Mungu anamwita na kuuliza nani atapata vitu vyote alivyoacha. Yesu anamalizia kwa kusema kwamba tajiri huyo ni kama mtu anayejiwekea hazina lakini hamtumaini Mungu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati mkubwa
- Mtu kwenye umati
- Ndugu wa mtu huyo
- Mtu tajiri
- Mungu

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyewe madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba bado huu ni ule umati wa kifungu kilichotangulia.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mtu huyo anamwomba Yesu amwambie ndugu yake afanye kile ambacho sheria inasema kuhusu urithi, au fedha, na mali ambayo baba yake aliacha.

Mtu kwenye umati anamwomba Yesu amwambie ndugu yake agawe urithi naye.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hakukataa wazo la kuhukumu vizuri wakati kuna ugomvi. Badala yake, anakataa ombi la mtu huyo kwa sababu ya uchoyo wake.

Yesu anamwambia mtu huyo kwamba hakuteuliwa kuwa hakimu wa aina hii ya ugomvi. Yesu anawaambia kwamba uhai ni zaidi ya mali na kujilinda dhidi ya uchoyo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba tajiri huyo alikuwa na mahali pa kuhifadhi mazao yake, lakini hakukuwa na nafasi ya kutosha kwa mazao yote. Mtu huyo alikuwa na mazao mengi sana kuliko maghala yake.

Yesu anasimulia hadithi ya mtu tajiri. Tajiri huyo alikuwa na kipande cha ardhi. Mazao yalikuwa

mengi. Mtu huyo anafikiria kubomoa maghala na kujenga makubwa ili kuhifadhi mazao yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba lengo la tajiri lilikuwa kufurahia kile alichokihifadhi wakati ujao.

Kisha mtu huyo alisema kwamba ana kiasi cha kutosha kufurahia maisha na kutofanya kazi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Mungu anamwambia kwamba atakufa. Mungu anatumia swali kumwonyesha kwamba mali yake yote ingemwendea mtu mwininge.

Kisha katika mfano huo Mungu anamwambia mtu huyo kuwa atataka uhai wake usiku huo. Mungu anamuuliza nani atapata vitu vyake vyote.

Mwishowe, Yesu anasema kwamba yeoyote anayejiwekea akiba na hajitajirishi kwa Mungu ni kama mtu huyu tajiri.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 12:13-21

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati mkubwa
- Mtu kwenye umati
- Ndugu wa mtu huyo
- Mtu tajiri
- Mungu

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza umati uleule uliokuwa kwenye kifungu kilichotangulia.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu kwenye umati akiwa haombi haki, lakini ana tamaa ya mali.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akiwaonya dhidi ya uchoyo. Yesu hapuuzi ombi la unyofu.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza tajiri akijifikiria na kufikiria jinsi ya kufurahia utajiri wake wakati ambapo Yesu anasimulia mfano huo.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Mungu akiuliza swalii kuhusu nani atapata vitu vyake vyote. Mungu hatarajii jibu kwa swalii lake.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza mtu akimwomba Yesu amwambie ndugu yake agawanye urithi. Yesu anakataa kuhukumu kisa hicho. Yesu anawaambia umati kwamba wanahitaji kujilinda dhidi ya uchoyo kwa sababu maisha hayategemei vitu ambavyo mtu anavyo.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mtu anayemkatiza Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Sielewi. Ni haki kwamba nipaye sehemu yangu ya urithi. Je, Yesu hajali haki?.", "Nahisi nimekosewa na Yesu anapodokeza kwamba mimi ni mchoyo.", na "Najihisi mwenye hatia, labda nia yangu si safi." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia mfano. Yesu anasimulia kuhusu mtu tajiri aliye na ardhi ambayo ilitoa mazao kwa wingi. Tajiri huyu alishangaa jinsi angehifadhi mazao na vitu vyote alivyokuwa navyo. Kisha alipanga kubomoa majengo yake na kujenga makubwa zaidi. Alipanga kuhifadhi mazao na vitu vyote huko. Mtu huyo anajambia kwamba atasema, "Nina vitu vya kutosha kuishi kwa miaka mingi. Nitapumzika, nile, ninewe na nifurahi."

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza mtu tajiri, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Najihisi nimefanikiwa, kazi hii yote ngumu itaniruhusu nipurumzike.", "Nahisi nimefanya ya kutosha, na ni wakati wa kupumzika.", na "Ninastahili kufurahia maisha sasa. "Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akiendelea kusimulia mfano. Yesu anasema kwamba Mungu anamwambia mtu huyo kwamba yeze ni mpumbavu. Mungu anasema, "Usiku huu uhai wako unatakiwa. Sasa hivyo vitu ulivyojiwekea akiba vitakuwa vya nani?" Yesu anamalizia kwa kusema kwamba mtu anayejikeea mali na hajitajirishi kwa Mungu ni kama tajiri katika hadithi hiyo.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Mungu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kwa nini unafikiri vitu hivyo vyote vitakupa furaha?.", "Hata hukunifikiria wakati ulipopata mavuno mengi.", na "Huna wakati wa kubadili matendo yako kufikia usiku wa leo."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 12:13-21

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa zaidi.

Yesu anafundisha wafuasi wake wakati mtu anapomkatiza na kumwita, "**Mwalimu**." Mwalimu ni jina la heshima kwa kiongozi wa dini ya Kiyahudi. Hakikisha kwamba umetafsiri mwanafunzi na mwalimu kama vile ultafsiri hapo awali. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Mtu huyo anamwomba Yesu amwambie ndugu yake ampe **urithi** wake, au sehemu yake ya ardhi, pesa na mali ya baba yake. Hakikisha kwamba umetafsiri urithi kama vile umetafsiri hapo awali. Yesu anamwambia kwamba hahukumu migogoro ya ardhi.

Yesu anapojobu, anamwita mtu huyo, "Rafiki." Katika utamaduni wa Kiyahudi, hii ilikuwa njia ya kumwita mgeni. Haikuwa dharau lakini katika muktadha huu, inadokeza kwamba Yesu alikataa ombi la mtu huyo.

Jadili na timu yako mtu mgeni ataitwaje katika muktadha huu katika lugha yako.

Badala yake, Yesu anasimulia **mfano**, au hadithi fupi inayokusudiwa kufundisha kweli zaidi kuhusu Mungu. Hakikisha umetafsiri mfano kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mfano liko kwenye faharasa kuu.

Mkulima mchoyo kwenye hadithi anataka kubomoa **maghala** yake na kujenga makubwa zaidi. Maghala yalikuwa majengo yaliyotumiwa kuhifadhi mazao na mali.

Komea hapa na uonyeshe picha ya ghala ikiwa bado hujaonyesha.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 12:22-34

Kusikiliza na Moyo

LUKA 12:22-34

Sikiliza Luka 12:22-34 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 12:22-34

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa zaidi.

Hapo awali, Yesu aliwfundisha wanafunzi wake pamoja na umati mkubwa kuhusu uchoyo kwa kutumia hadithi kuhusu mkulima. Mkulima huyo hakumtumaini Mungu na maisha yake na badala yake alijaribu kujihifadhihia utajiri wake wote. Sasa, Yesu anawafundisha wanafunzi wake kuwa wasisumbukie watakachokula na kuva kwa sababu Mungu atawalinda na kuwaandalia kwa kila njia.

Yesu anazungumza na wanafunzi wake, au wafuasi wake wa karibu sana, lakini umati mkubwa pia ukamkaribia ili kusikiliza mafundisho yake. Yesu anawapa wanafunzi wake ushauri muhimu baada ya kuwasimulia hadithi ya mkulima mpumbavu. Wanafunzi hao hawahitaji kuwa na wasiwasi kuhusu watakachokula au nguo watakazovaa. Yesu anaashiria kwamba Mungu aliwapa maisha yao, kwa hiyo wanafunzi hao wanaweza kumtumaini Mungu awape vitu muhimu kama chakula na nguo.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wenu hujitarishaje kwa ajili ya mahitaji ya siku zijazo? Ni lini na kwa nini watu hufikiria juu ya maisha yao ya baadaye?

Katika mafundisho ya awali, Yesu aliwaambia wanafunzi wake kwamba wao ni wa maana zaidi kuliko ndege na kwamba Mungu alijua idadi ya nywele za vichwa vyao. Mara nyingine tena, Yesu anawafundisha wanafunzi wake kwamba Mungu anawathamini, na kwamba Mungu atawaandalia mahitaji yao ya kimwili. Yesu anatumia mfano wa kunguru, au ndege wakubwa weusi ambaeo

Wayahudi waliwaona kuwa hawana thamani kwa kuwa hawangeweza kuliwa. Kunguru hawakupanda wala kuvuna. Kupanda ni kutawanya mbegu kwa mkono na kuvuna ni kukusanya mazao yaliyoiva. Kunguru hawaijandalii chakula. Lakini Mungu bado anawatunza kwa kuwapa chakula. Yesu anasema kwamba wanafunzi hao ni wa thamani zaidi kwa Mungu kuliko ndege hao.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya kunguru na ghala.

Yesu anauliza swali ili kusisitiza kwamba hakuna mtu anayeweza kuongeza dhiraa moja, au saa moja, kwa maisha yao kwa kuyahangaikia. Dhiraa ni kipimo cha urefu ambacho ni karibu sentimita 45 au inchi 18. Katika muktadha huu, dhiraa unarejelea muda mfupi kama vile saa moja. Yesu anawakemea wanafunzi wake kwa upole kwa kuwaaliza, "Mbona mnahangaikia hayo mengine?" ili kusisitiza kuwa kuhangaihakufai. Ikiwa mtu hawezi kufanya jambo dogo kama kuongeza saa moja kwenye maisha yake, basi hapaswi kuhangaihakufai mambo mengine.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wenu hufanya nini ili kujaribu kurefusha maisha yao au kuishi muda mrefu zaidi?

Yesu anatumia mfano mwengine. Wakati huu anazungumzia mayungiyungi, au maua maridadi yanayokua mwituni. Huenda Yesu aliashiria maua fulani yaliyokuwa karibu alipokuwa akizungumzia maua hayo.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya ua wa mwituni ambalo hukua katika nyasi za Israeli.

Yesu anasema maua hayakufanya kazi au kusokota nyuzi pamoja ili kutengeneza nyuzi za kusuka nguo. Lakini Yesu anasema maua yalikuwa yanapendeza zaidi kuliko mavazi ya Mfalme Sulemani! Jambo hilo lilikuwa la kushangaza kwa kuwa Mfalme Sulemani alijulikana sana na Wayahudi kuwa tajiri na mwenye hekima zaidi kati ya wafalme wote wa Israeli. Sulemani aliishi muda mrefu kabla ya wakati wa Yesu, lakini kila mtu alijua jinsi alivyoonyesha utajiri wake kwa kuva mavazi ya bei ghali na maridadi.

Yesu anafundisha kwamba ikiwa Mungu huwapa mimea ya mwituni yenye thamani ndogo uzuri mkubwa, bila shaka atawaandalia wanafunzi wake, watoto wake mwenyewe. Yesu anaposema, "Mungu huivika nyasi ya shambani", anamaanisha Mungu hufanya nyasi za mwituni kupendeza. Nyasi ya shambani inarejelea mimea ndogo ya mwituni

iliyoota shambani. Uzuri huo haukutarajiwa kwa kuwa nyasi za mwituni haziishi muda mrefu. Yesu anaposema, "Leo iko, kesho itatupwa motoni", hakumaanisha kwamba nyasi ziliishi kwa siku moja tu, bali ziliishi kwa muda mfupi tu. Huko Israeli, mimea ilikauka haraka kwa sababu ya joto jingi. Kisha watu walitumia kuwasha moto. Yesu anasema ikiwa Mungu anajali mimea ya muda mfupi, bila shaka atawaapa wanafunzi hao nguo. Yesu anawakemea kwa kutokuwa na imani zaidi, au kutomwamini Mungu.

Yesu anawaambia wafuasi wake wasihangaikie chakula na mavazi. Ikiwa wangehangaikia mambo hayo, basi wanafunzi wangekuwa kama watu wasiomcha Mungu, au watu wa mataifa amba hawakumtegemea Mungu. Yesu anasema wanafunzi hao ni tofauti na watu amba hawakumtumaini Mungu. Wanafunzi wangeweza kumtumaini Mungu akiwa Baba yao wa mbinguni ili ajue wanachohitaji na kuwaandalia mahitaji yao kama watoto wake.

Badala yake, Yesu anasema wafuasi wake wanapaswa kuzingatia ufalme wa Mungu, au kuruhusu Mungu kutawala miyo yao. Wanapaswa kutaka kuishi chini ya utawala wa Mungu na kuwasaidia wengine kufanya vivyo hivyo. Wanafunzi wanapoishi chini ya utawala wa Mungu, anawapa mahitaji yao ya kimwili. Yesu anawaambia wanafunzi wake, "Msioope." Kama kondoo walio na mchungaji mzuri, wanafunzi wangeweza kumtumaini Mungu awajali. Yesu analinganisha wanafunzi wake na kundi la kondoo, au kundi dogo la kondoo, kwa sababu kondoo wana maadui wengi na wanahitaji mtu wa kuwalinda.

Komea na kuonyeshe timu yako picha ya mchungaji na kundi la kondoo.

Yesu anawapa faraja kwamba Mungu atawajali bila kujali ugumu watakaokabiliana nao katika siku zizajo. Mungu atafanya hivyo kwa sababu Mungu alipendezwa kuwachagua na kuwaruhusu waingie katika ufalme wake.

Yesu anawaambia wanafunzi wake kuuza vitu vyao na kutumia fedha hizo kuwapa maskini, au wale wenyе mahitaji. Yesu anamaanisha kwamba wanawenza kufanya hivyo kwa sababu wanamtumaini Mungu kama mfalme na mchungaji wao kuwaandalia vitu wanavyotaka. Yesu anasema, "jiandalieni mikoba ambayo haitaharibika." Mikoba ilikuwa mifuko midogo ambapo watu waliweka pesa zao. Mikoba ilipoharibika, au ilikuwa na mashimo ndani yao, haikufaidi tena kuhifadhi pesa ndani yao.

Komea hapa na uonyeshe picha ya mkoba. Watu katika utamaduni wako huhifadhi wapi pesa zao?

Ikiwa wanafunzi wangewapa maskini basi wangepata utajiri ambao hautatoweka. Wangeweza kupata hazina mbinguni, au baraka za kiroho mahali ambapo Mungu anaishi. Aina hii ya utajiri haitapungua au kuisha. Yesu anasema hakuna mwizi angeweza kuiba na hakuna nondo anayeweza kuharibu utajiri huo wa mbinguni. Nondo ni wadudu wanaoruka wanaotafuna nguo na kusababisha matundu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya Nondo.

Yesu anasema wafuasi wake wanapaswa kuhifadhi hazina zao mbinguni badala ya duniani kwa sababu mahali hazina yako ilipo, hapo ndipo moyo wako utakapokuwa pia. Yesu anaposema moyo, anazungumzia sehemu ya mtu ambapo mawazo na hisia zinatokea. Ikiwa mtu angehifadhi utajiri wao duniani, moyo yao ingekuwa na tamaa na kutaka kuongeza utajiri wao. Lakini ikiwa utajiri wa mtu uko mbinguni, basi wanafikiria juu ya mbinguni na kujitolea kwa Mungu na ufalme wake.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 12:22-34

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Yesu anawaambia wanafunzi wake wasihangaike kuhusu maisha, kile wanachokula au jinsi wanavyovaa, kwa sababu maisha ni zaidi ya hayo. Yesu anawasilisha mifano mitatu kulinganisha jinsi Mungu anavyojali maisha ambayo ni ya thamani kuliko maisha ya binadamu.

Tukio la pili: Yesu anawaambia wanafunzi wake wasiwe kama mataifa yasiyo na imani, ambayo siku zote yana wasiwasi kuhusu kile wanachokula na jinsi watakavyovaa.

Tukio la tatu: Yesu anawaambia wanafunzi wake kuhusu vitendo wanavyopaswa kuvitenda badala ya kuhangaikia siku zijazo.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mtu mwenye wasiwasi
- Wanafunzi
- Mungu
- Kunguru
- Mayungiyungi
- Nyasi
- Mtu anayetupa nyasi kwenye moto
- Sulemani
- Mtu anyetafuta chakula na nguo
- Mwanafunzi anayeuzza mali yao
- Mtu hohehahe (maskini)
- Mwizi
- Nondo

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mwishoni mwa kifungu cha mwisho, Yesu alikuwa anazungumzia mtu anayehifadhi hazina duniani lakini hakumtumaini Mungu na utajiri wake wa baadaye. Kifungu hiki ni muendelezo wa mada ambayo Yesu alielezea mwishoni mwa kifungu cha mwisho.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anageuka kuzungumza na wanafunzi wake. Anaanza kwa kuelezea matokeo ya kile alichosema hapo awali kwa kutumia neno sawa na "kwa hiyo". Yesu anawaambia wanafunzi wake wasihangaike kuhusu maisha, kile wanachokula au kile wanachovaa. Yesu anasema kwamba maisha ni zaidi ya hayo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hakuwapa watu habari mpya kuhusu kunguru au maua ya mwituni. Hawadhihaki wala kuwaita wapumbavu. Badala yake, Yesu anatumia mifano katika uumbaji wake ili kusisitiza kwamba Mungu angewatunza watu wake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu aliposema kunguru hawapandi mbegu, hawavuni wala hawahifadhi chakula, ilikuwa kuonyesha kwamba shughuli hizo hazihitajiki ili Mungu awalishe. Yesu

anawaambia watu kwamba wao ni wa thamani zaidi kwa Mungu kuliko ndege.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anauliza maswali mawili asiyohitaji majibu. Yesu anauliza ikiwa wasiwasi unaweza kuongeza saa moja kwenye maisha. Kwa sababu hakuna mtu anayeweza kufanya jambo kama hilo, Yesu anauliza, "Kwa nini uwe na wasiwasi kuhusu mambo mengine?"

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anapozungumzia kwamba mayungiyungi hayatengenezi nguo, ni kuonyesha kwamba ni Mungu ndiye anayewajali. Yesu analinganisha mayungiyungi na Mfalme Sulemani. Sulemani hakuvalia nguo ya kupendeza kuliko mayungiyungi. Yesu anasema kwamba Mungu alivika nyasi ingawa nyasi hizo zitaishia kuchomwa.

Yesu anawaambia wanafunzi wake wasitafute chakula, kinywaji, au jinsi watakavyovalia kama mataifa mengine wanaajaribu kupata vitu hivyo.

Mwisho, Yesu anawasilisha tofauti ya tabia kwa kutumia neno kama "badala yake". Anawaambia wanafunzi wake waangalie ufalme wa Mungu na Mungu atawaandalia vitu vingine vyote wanavyohitaji.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaposema, "kundi dogo la kondoo," ni njia ya kuwaambia kwamba wao ni wa ufalme, kama kondoo walivyo mali ya mchungaji.

Yesu anawaambia wasiogope kwa sababu Baba anafurahi kuwapa ufalme.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anamalizia sehemu hii kwa kutumia mambo ya kawaida na kuyanganisha na mambo ya kiroho.

Yesu anawaambia wafiasi wake wauze mali zao na kuwapa maskini. Yesu anawaambia watafute mikoba isiyozeeka au kuharibika. Mikoba hii itakuwa na hazina mbinguni ambayo haitaisha kamwe, mahali ambapo hakuna wezi na hakuna nondo wa kuharibu.

Ni muhimu kukumbuka Yesu anaposema, "hapo ndipo moyo wako utakapokuwa pia," inamaanisha kwamba tamaa na mwelekeo wa mtu huyo utakuwa mahali ambapo hazina yao iko.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 12:22-34

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Mtu mwenye wasiwasi
- Wanafunzi
- Mungu
- Kunguru
- Mayungiyungi
- Nyasi
- Mtu anayetupa nyasi kwenye moto
- Solomoni
- Mtu anayetaka kula, kunywa, na kuvaav
- Wanafunzi wanaouza mali yao
- Mtu hohehahe (maskini)
- Mwizi
- Nondo

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu mwenye wasiwasi akitafuta vitu vya kula na mavazi bali Yesu anawaambia wanafunzi wake wasiogope.

Hakikisha timu inawaigiza ndege wakilishwa na mayungiyungi ikilinganishwa na Mfalme Solomoni. Igiza mtu akitembea kando ya nyasi na kutoa maoni juu ya jinsi ilivyo maridadi. Baadaye, mtu huyo anakuta nyasi hiyo ikiwa imenzaunya na kufa, kwa hiyo anarusha kwa moto. Fanya hivyo Yesu anapozungumza. Timu inaweza kutumia vifaa vingine kuwakilisha vifaa ambavyo ndege na mayungiyungi hayatumii. Ndege na mayungiyungi huona vifaa hivyo lakini havitumii.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu anayehangaikia kama mwanzoni. Yesu anapozungumza, anaweza kufanya jambo la kuwaonyesha wanafunzi hao wasiwe kama wao.

Hakikisha timu inamwigiza mwanafunzi wa Yesu anayeuzza mali yake na kumsaidia mtu masikini. Timu inaweza kutumia vifaa vya kuonyesha mkoba uliojaa pesa ukiwa karibu na Mungu, mahali ambapo nondo au wezi hawawezi kufikia au kuharibu.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wake wasihangaike kwa sababu maisha ni muhimu kuliko chakula na mwili ni muhimu kuliko mavazi. Yesu anatoa mfano wa kunguru. Hawatavuni wala kupanda, lakini Mungu anawatunza. Yesu anasema wanafunzi hao ni wa thamani zaidi kuliko ndege. Yesu anasema ikiwa hawawezi kuongeza saa moja kwenye maisha yao kwa kuhangaika, basi kwa nini wahangaike na mambo mengine?

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninaona aibu. Siku zote nina wasiwasni kuhusu mahali ambapo tutapata chakula tunaposafiri na Yesu.", "Yesu ni wa kweli. Ikiwa anaweza kuzidisha samaki na mkate, sihitaji kuhangaika mambo ya kimwili.", na "Ni vigumu kutohangaike, Yesu ametuonya kuwa tutateswa." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wake jinsi maua ya mwituni hayatengenezi mavazi yao wenyewe, lakini yanavutia sana kuliko Mfalme Solomoni. Yesu anasema ikiwa Mungu anajali maua ambayo ni ya muda, basi hakika atawatunza. Yesu anawaambia wana imani kidogo.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza umati, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kushangaa. Maua yanawezaje kuwa mazuri zaidi kuliko Mfalme Solomoni?", "Kuchanganyikiwa. Wanafunzi wa Yesu waliondoka nyumbani kwao na kusafiri na mali kidogo. Hawatawezaje hangaika chakula na mavazi?", na "Yesu ni wa kweli. Mungu ananithamini zaidi ya ndege na maua." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wake wasitamani mambo kama yale ya mataifa yasiyo na imani bali watamani kumtii Mungu. Ikiwa wataweka ufalme wa Mungu kwanza, Mungu

atawaandalia vitu vingine vyote wanavyohitaji kwa sababu yeye ni Baba yao.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Naheshimiwa kumwita Mungu, Baba.", "Nimeamua. Nahitaji tu kuzingatia kumfuata Yesu. Hajashindwa kuniandalia chochote ninachohitaji.", na "Nataka watu waone tofauti kati yangu na mtu wa taifa la kigeni. Nataka watu waone kwamba sina wasiwasni kwa sababu ninamfuata Yesu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiwaambia wanafunzi wake wasiogope. Anawaambia wauze vitu vyao na kuwapa maskini pesa hizo. Yesu anawaambia watwae mifuko isiyochakaa na kujivekea hazina mbinguni pamoa na Mungu, mahali ambako wezi wala nondo hawawezi kuharibu.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ikiwa wangeweza kuelewa jinsi maisha yalivyo kwa muda mfupi.", "Kupenda. Wanahitaji kunitumaini na wasiogope sana.", na "Kuwa na subira. Wafuasi wangu wanahitaji kukua na kujifunza kutamani Mungu zaidi ya pesa."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 12:22-34

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa zaidi.

Yesu anawafundisha **wanafunzi** wake, au wafuasi wake, karibu na umati mkubwa sana. Hakikisha kwamba unatafsiri wanafunzi kama vile umetafsiri hapo awali. Neno mwanafunzi liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema hapaswi kuhangaika maisha yao kwa sababu ikiwa Mungu anawatunza kunguru, basi bila shaka angewatunza. **Kunguru** anarejelea ndege wowote ambao ni sehemu ya familia ya kunguru. Wao ni ndege wakubwa ambao hawakuwa na thamani kwa Wayahudi kwa kuwa walichukuliwa kuwa najisi na hawangeweza kuliwa.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya kunguru ikiwa bado hujawaonyesha.

Yesu anasema kunguru **hawapandi** wala **kuvuna**. Kupanda ni kupanda mbegu kwa kutawanya chini kwa mkono. Kuvuna ni kukata mazao yanayoiva, yanapokuwa tayari kutolewa shambani. Hakikisha kwamba unatafsiri mbinu hizi za kupanda na kuvuna kama vile ulivyofanya hapo awali. Kunguru

hawahifadhi chakula chao katika stoo au **maghala**, au majengo yaliyotumiwa kuhifadhi nafaka. Hakikisha kwamba umetafsiri ghal a kama vile umetafsiri hapo awali.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya ghal a ikiwa bado hujaonyesha.

Yesu anawaambia wanafunzi kwamba hawawezi kuongeza **dhira** moja kwa maisha yao kwa kuhangaikia. Dhira ni urefu wa karibu sentimita 45 au inchi 18. Katika muktadha huu, inarejelea muda mfupi kama ilivyo katika saa moja tu. Neno dhira liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema **mayungiyungi** ya shambani yalivutia sana kuliko Mfalme Solomoni na **fahari** yake yote. Neno kama mayungiyungi linaweza kurejelea ua mahususi, lakini pia linamaanisha maua yoyote mazuri katika Israeli. Ingawa mara nyingi fahari hutafsiriwa kuwa utukufu, katika muktadha huu, inarejelea utajiri na nguvu za Mfalme Solomoni. Hili lilihusisha mavazi mazuri ambayo alivaa kama mfalme.

Yesu anasema kwamba wanafunzi wake wana **imani** kidogo, au matumaini madogo kwa Mungu. Hakikisha kwamba unatafsiri imani kama vile umetafsiri hapo awali. Neno imani liko kwenye faharasa kuu. Yesu anaposema, "usiweke **moyo** wako," anamaanisha kwamba usitafute au kufanya jambo kuwa lengo la maisha yako. Kwa Wayahudi, moyo ulikuwa mahali ambapo hisia na maamuzi ya mtu hutokea. Hakikisha kwamba umetafsiri moyo kama vile umetafsiri hapo awali. Neno moyo liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema wafuasi wake wanapaswa kutamani **ufalme**, au ufalme wa Mungu, kwanza, na Mungu angewaandalia mahitaji yao yote. Hakikisha umetafsiri ufalme kama vile umetafsiri hapo awali. Ufalme wa Mungu uko kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaita wanafunzi wake kundi au kundi dogo la **kondoo**. Hili halikuwa dhihaka lakini ulinganisho ulioonyesha wanafunzi hao walihitaji kutunzwa. Hakikisha umetafsiri kondoo kama vile umetafsiri hapo awali.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya kundi la kondoo na mchungaji ikiwa bado hujaonyesha.

Yesu anasema kwamba kwa kuwapa maskini mali zao, wafuasi wake hupata **mikoba** ambayo haitaisha. Mikoba inaweza kurejelea mifuko midogo au mikoba iliyotengenezwa kwa ngozi au kitambaa. Wanaume kwa wanawake walibeba pesa kwenye mifuko hii. Katika muktadha huu, Yesu

anatumia neno mkoba kurejelea yaliyomo ndani ya mkoba.

Komea hapa na uonyeshe picha ya mkoba ikiwa bado hujaonyesha.

Yesu anasema wanapaswa kuhifadhi utajiri wao **mbinguni**, au mahali ambapo Mungu anaishi. Hakikisha umetafsiri neno mbinguni kama vile umelitafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mbinguni liko kwenye faharasa kuu. Anasema hakuna **nondo** atakayoharibu utajiri wao mbinguni. Nondo inarejelea wadudu wanaoruka na kusababisha matundu kwa kutafuna nguo.

Komea hapa na uonyeshe picha ya nondo ikiwa bado hujaonyesha. Ikiwa huna nondo unapoishi, inaweza kuwa rahisi kutumia neno maalum kwa mdudu anayeharibu mavazi, kama kriketi au mchwa. Au unaweza kutumia maelezo ya jumla kama vile "mdudu anayetafuna."

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwi kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwininge kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanawenza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda

jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 12:35-48

Kusikiliza na Moyo

LUKA 12:35-48

Sikiliza Luka 12:35-48 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 12:35-48

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu amewafundisha tu wanafunzi wake na umati mkubwa unaomsikiliza kuhusu kutokuwa na wasiwasni na kumwamini Mungu kwamba atawatunza. Yesu anaendelea kuwafundisha wanafunzi wake kwa kutumia mifano mitatu tofauti kuwahimiza wafanye kazi yao kwa uaminifu hadi atakaporudi duniani wakati ujao. Yesu anaonya wanafunzi wake kuhusu mgawanyiko utakaokuja na anatumia hadithi kuwaonya umati kuhusu hukumu ya Mungu.

Yesu anawafundisha wanafunzi wake karibu na umati mkubwa. Anatumia mifano mitatu

kuwaambia wanafunzi wake wawe tayari kwa kurudi kwake duniani wakati ujao: kuweni tayari mkiwa mmevikwa kwa ajili ya huduma na taa zenu zikiwa zinawaka, kama watumishi wanaomngojea bwana wao arudi. Yesu anaelezea tabia ya watumishi Wayahudi wanaomngojea bwana wao arudi kutoka kwenye harusi. Sherehe za harusi za Kiyahudi ziliendelea hadi usiku sana kwa hivyo watumishi walihitaji kufunga mikanda yao ili wawe tayari kufanya kazi. Watumishi pia waliwashaa taa usiku kucha mpaka bwana wao aliporudi. Kama watumishi, Yesu anataka wanafunzi wake wawe tayari.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya taa ya mafuta na picha ya mtu aliyefunga mkanda. Watu huvaliae katika utamaduni wako ili kuonyesha kuwa wako tayari kufanya kazi?

Yesu anasema mtumishi anafanya hivi ili awe tayari kumfungulia bwana aingie nyumbani anapobisha mlango. Katika utamaduni wa Kiyahudi, mtu alibisha mlango ili kutangaza kuwasili kwake. Yesu anasema kuwa watumishi walio tayari kwa kurudi kwa bwana wao wamebarikiwa, au wana kibali cha pekee. Neno mtumishi pia linamaanisha mtumwa na linamaanisha mtu anayemilikiwa na bwana wake na hapokei malipo. Yesu anasisitiza kwamba bwana atawalipa watumishi kwa kufunga vazi lake kwa mshipi na kuwapakulia watumishi chakula wakiwa wameegemea mezani. Kuegemea mezani ilikuwa njia ya kawaida ya kula chakula rasmi katika utamaduni wa Kiyahudi. Yesu anaposema zamu ya pili au ya tatu, anazungumzia wakati ambapo walinzi walifanya kazi. Hii ilikuwa kuanzia usiku wa manane hadi karibu na mapambazuko. Ilikuwa vigumu sana kwa watumishi kukaa macho wakati huu. Yesu anasema kuwa bwana atawabariki watumishi kwa kukaa macho na kuwa tayari wakati bwana alipofika.

Katika mfano huu, Yesu anazungumza kuhusu mtu ambaye nyumba yake ilikuwa imeibiwa. Huu si mwendelezo wa watumishi wanaomngoja bwana wao. Mtu huyo hangeweza kuzuia wizi kwa sababu hakujua saa ambayo mwizi angekuja. Yesu anaposema wanafunzi wanapaswa kuwa tayari kama mwenye nyumba, anamaanisha kuwa tayari kila wakati kwa sababu Mwana wa Adamu au Yesu, angeweza kuja wakati wowote. Inadokezwa kwamba Yesu atarudi kutoka mbinguni, au mahali ambapo Mungu anaishi, kuja duniani. Yesu anasema kuwa atarudi wakati ambapo hakuna mtu anayemtazamia.

Petro anamwuliza Yesu kama mfano wake, au hadithi yake fupi, ni kwa watu wote au kwa wanafunzi wake tu. Yesu anajibu swal la Petro kwa mfano mwingine. Yesu anauliza swal ndefu, "Ni yupi basi wakili mwaminifu na mwenye busara..." ili kuanzisha hadithi yake inayofuata. Hatarajii lijibewe. Yesu anaposema kuwa mwaminifu, anamaanisha mwenye kuaminika. Katika utamaduni wa Kiyahudi, mara nyingi bwana alichagua msimamizi awasimamie watumishi wake aliposafiri. Katika muktadha huu, msimamizi pia ni mtumishi. Majukumu ya msimamizi yalijumuisha kuwapa watumishi kipimo chao cha kawaida cha chakula. Katika utamaduni huu, mabwana waliwapa watumishi kipimo cha chakula kila siku, kila wiki, au kila mwezi. Katika hadithi ya Yesu, bwana anarudi na kumbariki mtumishi aliyemtii na kujitayarishwa kwa kurudi kwake. Lakini bwana anamwadhibu sana mtumishi asiyejitayarisha. Yesu anasema kuwa mtumishi huyu asiyetii atawekwa sehemu moja, au hatima, na wale wasioamini, au watu ambao bwana hawezi kuwaamini. Hata hivyo, watumishi wengine wanafanya makosa, lakini ni kwa sababu hawaelewi kile ambacho bwana anataka. Bwana hatawaadhibu watumishi hawa kwa ukali.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, nini humfanyikia mtu anapoajiriwa kufanya kazi lakini hamalizi kazi yake?

Katika mfano huu, bwana anapompa mtumishi wake mapendeleo ya pekee, anatarajia mtumishi huyo amtumikie vizuri. Huyu ni kama Mungu. Anapowapa watu wake zawadi na kuwabariki, anatarajia wawe waaminifu kwa kile ambacho Mungu anawapa. Yesu anarudia kanuni hii mara mbili ili kusisitiza. Katika mithali ya Kiyahudi, au misemo ya hekima, kurudia-rudia kulionwa kuwa jambo linalofaa. Yesu anamweleza Petro wazi kwamba anazungumza na watumishi wake wote, ikiwa ni pamoja na wanafunzi.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 12:35-48

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Yesu anatoa mifano mitatu ya kuwa tayari. Katika mfano wa kwanza, bwana wa nyumba anaondoka kuhudhuria karamu ya harusi. Mtumishi wake anamngoja bwana wake arudi hata ingawa anachelewa. Mtumishi huyo huweka taa tayari na kuvalia tayari kumtumikia bwana wake anapokuja. Bwana anafika na mtumishi anamfungulia nyumbani. Bwana anamtaza mtumishi kwa kumpakulia chakula mezani.

Tukio la pili: Yesu anatoa mfano wa mwizi anayeiba nyumba. Bwana wa nyumba hajui saa ambayo mwizi atakuja, kwa hivyo nyumba yake inaibiwa. Yesu anasema kuwa hii ni kama kurudi kwake, hakuna mtu atakayejua wakati itakapofanyika.

Tukio la tatu: Yesu anatoa mfano wa bwana anayemweka mmoja wa watumishi wake kuwa msimamizi. Msimamizi mzuri anafanya kile ambacho bwana wake anasema na anawatendea watumishi vizuri. Msimamizi mbaya anawapiga watumishi na kulewa. Yesu anasema kuwa bwana atamtuza msimamizi anayemtii. Bwana atamwadhibu msimamizi asiyemtii bila kujua. Lakini atamwadhibu zaidi msimamizi asiyemtii kimakusudi.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Petro
- Mtumishi aliye macho
- Bwana
- Mwenye nyumba aliye macho
- Mwizi
- Mtumishi mwaminifu
- Watumishi wengine
- Mtumishi asiyemtii
- Mtumishi asiyejua

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vyta watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu amekuwa akijibu maswali na kueleza mambo mengi. Yesu anatumia hadithi kuelezea mambo hususa ya hotuba yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alikuwa ametoka tu kueleza jinsi ya kujiwekea hazina mbinguni. Yesu anawaambia wanafunzi wake wawe tayari kama mtumishi anayemngojea bwana wake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaashiria kwamba mwenye nyumba hajui mwizi atakapokuja, kwa hivyo anahitaji kuwa macho wakati wote.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Petro anamwuliza Yesu ikiwa ujumbe ni kwa watu wote au kwa wanafunzi tu kwa sababu Yesu anazungumza na wanafunzi wake wakiwa karibu na umati.

Petro anamuuliza Yesu ikiwa mifano hiyo ni kwa ajili ya wanafunzi tu au ni kwa kila mtu. Yesu anajibu swalii la Petro kwa kutoa mfano wa bwana anayemweka mtumishi mmoja awasimamie watumishi wengine.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 12:35-48

Sikiliza maandiko kwa mara nyingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Petro
- Mtumishi aliye macho
- Bwana
- Mwenye nyumba aliye macho
- Mwizi
- Mtumishi mwaminifu
- Watumishi wengine
- Mtumishi asiyehu mwaminifu
- Mtumishi asiyejua

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akizungumza na wanafunzi wake karibu na umati.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akiwaambia kuhusu watumishi walio tayari kwa bwana kuja. Wakati huo huo, timu iigize watumishi walio macho wanaomsubiri bwana.

Yesu anapofundisha kuhusu mwenye nyumba, hakikisha kwamba timu inamwigiza mwenye nyumba anayejua wakati mwizi atakapokuja na mwenye nyumba yuko hapo akimngojea mwizi. Mwizi hachukui chochote. Kisha mwenye nyumba huyo hajui wakati mwizi atakapokuja, kwa hivyo anakuwa tayari kwa mwizi kuja wakati wowote.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Petro akimuuliza Yesu ikiwa mfano huo ni kwa wanafunzi au kwa umati wote.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akijibu kwa kusimulia hadithi. Igiza hadithi Yesu anapoisimulia. Igiza mtumishi mwaminifu juu ya watumishi wengine. Anawapa chakula wanapohitaji. Pia, timu inapaswa kumwigiza mtumishi asiyehu mwaminifu. Kisha mtumishi mwaminifu anaweza kuigiza kama mtumishi anayejua kile ambacho bwana anataka na kuifanya.

Kisha timu inamwigiza mtumishi asiyejua kile ambacho bwana anataka.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akisimulia hadithi ya mtumishi aliye macho.

Simamisha uigizaji.

Muulize mwigizaji anayemwigiza mtumishi mwaminifu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Ninahitaji kukaa macho. Sitaki kumvunja moyo bwana wangu.", "Mwaminifu. Sitaki bwana wangu asubiri nje anapofika.", na "Nimechoka, lakini sitalala hadi bwana wangu atakapofika..."

Igiza Yesu akisimulia hadithi ya mwenye nyumba aliye macho.

Simamisha uigizaji.

Muulize mwigizaji anayeigiza mwenye nyumba, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Siamini hili lilitokea. Nilipaswa kuwa tayari.", "Kama ningejua tu wakati ambapo mwizi alipanga kuniibia, ningeweza kumzuia.", na "Huzuni. Vitu vyangu vyote vimeibiwa." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Petro akimuuliza Yesu ikiwa hadithi hii ni funzo kwa wanafunzi tu au kwa umati, pia.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Petro, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuchanganyikiwa. Je, baadhi yetu ni watumishi wasio waaminifu?", "Nataka kuhakikisha kwamba ninaelewa kile ambacho Yesu anasema kweli.", na "Kutaka kujua zaidi. Tunapaswa kusubiri nini ikiwa Yesu yuko pamoja nasi?"

Anzisha uigizaji tena.

Yesu anajibu kwa hadithi kuhusu mtumishi mwaminifu anayesimamia nyumba na anafanya kama bwana alivyotarajia wakati bwana anapofika. Bwana anamfanya awe msimamizi wa mali yake yote. Kisha Yesu anaendelea kusimulia hadithi ya mtumishi asiye mwaminifu ambaye hafanyi kile kinachotarajiva na bwana anafika. Bwana anamwadhibu na kumtuma kwa wasio waaminifu. Yesu anaendelea kusema kwamba mtumishi aliyejua mapenzi ya bwana na hakufanya hivyo atapata adhabu kali. Lakini mtumishi ambaye hakuja kile ambacho bwana alitarajia na kufanya makosa atapata adhabu ndogo.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia

mambo kama, "Kuchochewa. Tunahitaji kuwatunza watu vizuri.", "Ni kazi ngumu kuwafundisha umati na kufanya kile ambacho Yesu alitufundisha.", na "Ni heshima kubwa kwamba Yesu anatuamini tuwatunze watumishi wengine."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 12:35-48

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha wafuasi wake na umati. Anatumia hadithi kuhusu **bwana** aliye na **watumishi** wengi au **watumwa** kuwafundisha wafuasi wake kuwa tayari kwa ajili ya kurudi kwake. Hapa, bwana ni mtu mwenye hadhi ya juu ambaye ana mamlaka juu ya watumishi wake. Watumishi ni watumwa waliomilikiwa na mabwana wao, hawakuwa na haki na hawakupokea malipo. Hakikisha kwamba unatafsiri Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Bwana, mtumishi na mtumwa ni maneno yaliyo kwenye faharasa kuu.

Yesu anaposema "Itakuwa heri kwa watumwa hao...", hii inatafsiriwa kama **wamebarikiwa** watumishi hao. Hapa, kubarikiwa kunamaanisha kwamba watumishi wana upendeleo wa pekee wa bwana. Huu ni ulinganisho na wafuasi wa Yesu ambao wamebarikiwa au kupendelewa na Mungu kwa sababu ya utii wao kwa mafundisho ya Yesu. Hakikisha kwamba umetafsiri kubarikiwa kama vile umetafsiri hapo awali. Neno kubarikiwa liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba kama mwizi usiku, Mwana wa Adamu atarudi bila kutarajia. **Mwana wa Adamu** ni jina ambalo linamrejelea Yesu mwenyewe ambalo linaonyesha kuwa ana nguvu na mamlaka yote. Hakikisha umetafsiri Mwana wa Adamu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno Mwana wa Adamu liko kwenye faharasa kuu.

Petro anamwita Yesu **Bwana**, na Luka anamwelezea Bwana, au Yesu, kama alijibu swali la Petro. "Bwana" huonyesha heshima kubwa na ina maana sawa na bwana. Hakikisha kwamba umetafsiri Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mllichochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 12:49–59

Kusikiliza na Moyo

LUKA 12:49–59

Sikiliza Luka 12:49–59 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 12:49–59

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu ametoka tu kutumia mifano mitatu tofauti kuwashimiza wafuasi wake wafanye kazi yao kwa uaminifu hadi atakaporudi duniani wakati ujao. Sasa, Yesu anaonya wanafunzi wake kuhusu mgawanyiko utakaokuja na anatumia hadithi kuwaonya umati kuhusu hukumu ya Mungu.

Yesu anawafundisha wanafunzi wake karibu na umati mkubwa. Yesu anawaonya kwa kutumia mfano. Anasema kwamba amekuja kuleta moto duniani. Moto unaweza kuashiria hukumu ya Mungu, Mungu kuondoa uovu au mgawanyiko uliotokana na familia kutokubaliana kuhusu ujumbe wa Yesu. Yesu anasema kwamba moto ulikuwa tayari unaenea. Lakini kabla ya kuenea, Yesu anahitaji kubatizwa. Hii haimaanishi maji. Hapa, ubatizo unarejelea kustahimili hali ngumu sana. Yesu anarejelea mateso ambayo angevumilia ambayo yangeleta utakaso. Anahangaishwa na kusumbuliwa nalo. Yesu anauliza swalii ambalo hatarajii kujibiwa ili kusisitiza kwamba hakuja kuleta amani, au ukosefu wa vita, bali kuleta mgawanyiko. Yesu anaeleza kuhusu familia katika nyumba moja zilizogawanyika kwa sababu ya kumfuata au kutomfuata Yesu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Nini hufanyika mtu anayeishi na familia ya wasioamini anapoanza kumfuata Yesu katika utamaduni wako?

Kisha Yesu anazungumza na umati na kuwakemea. Katika Israeli, mvua ilitoka Bahari ya Mediterania kwa hivyo watu walipoona mawingu meusi upande wa magharibi walijua kwamba mvua itanyesha.

Hali ya hewa yenye joto na kavu ilitoka Kusini kwa sababu kuna jangwa kubwa huko. Kwa hivyo upepo ulipotoka Kusini, watu walijua joto lilikuwa likija. Kwa njia hii, wangeweza kuelewa ishara za hali ya hewa. Yesu anawaita wanafiki, au watu ambao hawaamini kile wanachosema. Yesu anasema kwamba wanaweza kufafanua ishara za hali ya hewa, lakini hawaamini miujiza au ishara kwamba Mungu alimtuma kama Mwokozi Aliyahidiwa.

Komea hapa na uonyeshe ramani ya Israeli inayoonyesha mahali ambapo Bahari ya Mediterania na jangwa lipo. Watu husoma au kutafsiri ishara gani za hali ya hewa mahali unapoishi?

Yesu anawakemea watu kwa sababu hawakujihukumu wenyewe, au kufikiria kwa makini kuhusu jambo fulani na kufanya uamuzi. Yesu anatumia mfano kuwaonya watu wafanye amani na Mungu kabla hajawahukumu. Yesu anaeleza kuhusu mtu anayesafiri na mshtaki wake au mtu anayetaka kumshtaki mahakamani. Hakimu ni jaji wa mahakama aliyesuluhisha migogoro ya kiraia. Yesu anasema kwamba ni bora kulipa madeni ya mtu huyo njiani kabla hajafika mahakamani na hakimu anamwamuru afisa amtupe gerezani. Afisa alikuwa mtu aliyetekeleza amri za jaji. Angeweza kuwa askari jela au polisi. Yesu anasema kwamba wakitupwa gerezani hawatatoka mpaka watakapokuwa wamelipa deni lao lote. Katika muktadha huu, deni huenda linarejelea mtu anayedaiwa pesa na mshtaki wake.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Nani husuluhiha migogoro katika utamaduni wako? Watu huadhibiwa kwa kuwa na madeni ambayo hawawezi kulipa?

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 12:49–59

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Yesu anawaambia wanafunzi wake kwamba amekuja kuleta mafarakano. Watu watano katika nyumba wamegawanyika. Wengine katika familia wanaamini ujumbe wa Yesu lakini wengine hawaamini.

Tukio la pili: Yesu anawaambia umati kwamba wanaweza kufafanua ishara za hali ya hewa, lakini hawawezi kufafanua ishara za kile kinachotokea wakati huo.

Tukio la tatu: Yesu anatoa mfano wa mtu anayesuluhisha ugomvi kabla ya kupatwa na matokeo mabaya.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Watu watano katika nyumba waliogawanyika
- Baba
- Mwana
- Mama
- Binti
- Mama mkwe
- Mkwe
- Mtu anayetabiri hali ya hewa
- Mshtaki
- Mshtakiwa anayelipa deni
- Mshtakiwa asiyelipa deni
- Hakimu
- Afisa

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vyta watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu yuko pamoja na wanafunzi wake na umati inkubwa. Umati unaweza kusikia kila kitu anachowafundhisha wanafunzi wake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba moto huenda unaashiria hukumu ya dhambi, mgawanyiko au mgogoro, au utakaso. Wazo la moto ni tukio lenye nguvu na la kuteketeza au la ghafla.

Yesu anasema kwamba amekuja kama moto duniani na kwamba ataleta mgawanyiko katika

familia. Yesu anasema kwamba familia zitagawanyika katika nyumba zao.

Ni muhimu kumkumbuka kuwa Yesu anaendelea kuzungumza na umati anapozungumza kuhusu kufafanua hali ya hewa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba ufanuzi huu wa hali ya hewa ni wa eneo maalum ambalo Yesu alikuwa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu analinganisha uwezo wa kutafsiri ishara katika hali mbili tofauti. Yesu hasemi kwamba hawakuweza kufafanua, lakini kwamba hawataki kutafsiri ishara ambazo Yesu alikuwa ameonyesha.

Yesu anazungumza kuhusu watu kufafanua. Wanaweza kutafsiri hali ya hewa mahali ambapo wanaishi lakini hawawezi kuelewa kile ambacho Mungu anafanya kupitia Yesu mbele yao!

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaacha kulinganisha uwezo wao wa kutafsiri na kuwasimulia hadithi fupi. Anafanya hivyo ili kuwaambia kwamba wanapaswa kutatua matatizo yao ili wasipatwe na matokeo mabaya.

Yesu anasimulia hadithi kuhusu mtu anayelipa deni lake kabla ya hakimu kumtupa gerezani.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 12:49–59

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Watu watano katika nyumba waliogawanyika
- Baba
- Mwana
- Mama
- Binti
- Mama mkwe
- Mkwe
- Mtu anayetabiri hali ya hewa
- Mshtaki
- Mshtakiwa anayelipa deni
- Mshtakiwa asiyelipa deni
- Hakimu
- Afisa

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akizungumza na wanafunzi wake karibu na umati.

Hakikisha kwamba timu inaigiza kile ambacho Yesu anaeleza baada ya Yesu kusema, "La, nawaambia sivyo, nimekuja kuleta mafarakano." Igiza familia ya watu watano ikiwa imegawanyika na haina amani.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu anayeangalia anga na kutabiri jinsi hali ya hewa itakavyokuwa. Utabiri wao ni sahihi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu ambaye amekata tamaa kwa sababu anajua kiasi cha deni alilonalo. Igiza mtu huyo akijaribu kutatua tatizo hilo. Kisha timu inamwigiza mtu asiyelipa deni na hakimu anamkabidhi kwa afisa ili amfunge gerezani.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akisema kwamba amekuja kama moto duniani, na kwamba ataleta mgawanyiko katika familia. Yesu anasema kwamba familia zitagawanyika katika nyumba zao.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza umati, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuchanganyikiwa. Nilidhani Mwokozi Aliyahidiwa angeleta amani kwa kuwashinda Warumi?", "Hilo haliwezekani. Familia yangu kamwe haiwezi kugawanyika.", na "Kuwa na hakika. Tayari nimeona mgawanyiko katika familia yangu kutokana na kumfuata Yesu."

Muulize mwigizaji anayeigiza wanafamilia ndani ya nyumba iliyogawanyika, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kukasirika. Kwa nini wanamuata Yesu? Hata viongozi wa kidini hawafikiri kwamba yeze ndiye Mwokozi Aliyahidiwa..", "Kukata tamaa. Kwa nini familia yangu haimwamini Yesu? Hawaelewi kwamba Mungu atawahukumu?", na "Kuumia. Kumfuata Yesu ni ngumu inapogeuzza familia yangu dhidi yangu." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akizungumza kuhusu watu kutafsiri ishara. Wanaweza kutafsiri hali ya hewa mahali ambapo wanaishi lakini hawawezi kuelewa kile ambacho Mungu anafanya kupidia Yesu mbele yao!

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mtu anayetabiri hali ya hewa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Bila shaka naweza kutabiri hali ya hewa. Nimeishi hapa maisha yangu yote," "Kila mtu anajua mawingu yakinika upande ule kwamba mvua itanyesha." na "Anamaanisha nini anaposema kwamba sielewi kile kinachotokea mbele yangu? Ninamwona."

Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akisimulia hadithi kuhusu mtu anayelipa deni lake kabla ya hakimu kumtupa gerezani.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza mtu katika umati, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Ninaogopa adhabu.", "Nataka kurekebisha uhusiano wangu.", na "Ninafurahi kwamba bado nina wakati wa kurekebisha kabla ya kukabiliana na hakimu."

Muulize mwigizaji anayemwigiza mtu anayetupwa gerezani, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kujuta. Ningelipa deni langu kabla ya kwenda mahakamani.", "Kukosa matumaini. Sijui jinsi nitakavyolipa deni langu sasa.", na "Laiti

nisingkuwa na kiburi na kwamba ningeomba msaada."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 12:49-59

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha wafuasi wake na umati. Yesu anasema kwamba lazima **abatizwe** wakati ujao. Ubatizo huu haurejelei maji bali unaashiria utakaso wa kiibada kwa kupidia jambo lenye kulemea. Yesu anarejelea mateso mabaya atakayopitia wakati ujao. Muktadha wa awali wa ubatizo unaweza kupatikana katika faharasa kuu.

Ikiwa haiwezekani katika lugha yako kutumia neno lilelike katika muktadha huu kama ulivyonumia kwa maji, unaweza kutumia tafsiri zifuatazo: kuanzishwa kwa utakaso au utakaso wa mateso.

Yesu anawaita umati **wanafiki** kwa sababu wanaweza kutafsiri ishara za hali ya hewa lakini hawawezi kuelewa kile ambacho Yesu anafanya mbele yao. Mnafiki ni mtu asiye mwaminifu. Hakikisha kwamba umetafsiri mnafiki kama vile umetafsiri hapo awali. Neno unafiki liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anatoa mfano wa hakimu anayeamuru mtu mwenye deni afungwe gerezani. Yesu anasema kwamba hataweza kutoka gerezani hadi atakapolipa deni lake lote ikiwa ni pamoja na senti ya mwisho. **Senti** ni sarafu ya Kirumi yenye thamani ndogo zaidi. Hakikisha kwamba umetafsiri senti kama vile umetafsiri hapo awali.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, similia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe.

Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 13:1-9

Kusikiliza na Moyo

LUKA 13:1-9

Sikiliza Luka 13:1-9 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewii?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 13:1-9

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu amekuwa akiwafundisha wanafunzi wake na umati mkubwa sana. Alifundisha umati kwamba wanapaswa kumgeukia Mungu kabla Mungu hajawahukumu. Katika hadithi hii, mtu anamwambia Yesu kwamba kiongozi mmoja wa Roma alikuwa amewaua Wayahudi kutoka Galilaya. Yesu anajibu kwa kufundisha kuhusu haja ya toba, au kumgeukia Mungu, na uhakika wa hukumu ya Mungu.

Yesu anafundisha umati mkubwa na wanafunzi au wafuasi wake. Mtu fulani katika umati ambaye alikuwa akimsikiliza Yesu anampa habari. Anamwambia Yesu kwamba Pilato, gavana wa Roma, alikuwa ameamuru askari wake wawaue wanaume Wayahudi. Kwa sababu askari waliwaua wanaume hao walipokuwa wakitoa dhabihu Hekaluni, damu yao ilichanganyika na damu ya wanyama waliokuwa wakitoleta kama dhabihu. Wanaume hao Wayahudi walitoka eneo la Galilaya, eneo ambalo Yesu alitoka, lakini waliuawa Yerusalem.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Habari mbaya huenezwa vipi katika jamii yako? Watu huitikiaje msiba mahali unapoishi?

Kwa sababu Yesu alijua mawazo ya watu, alijibu kwa swali ambalo hakuwatarajia wajibu. Je, walidhani watu waliokufa walikuwa wenye dhambi kuwazidi Wayahudi wengine walioishi Galilaya? Mwenye dhambi ni mtu ambaye hakutii sheria ya Mungu. Watu walifikiri kwamba wanaume waliokufa walipata mateso kwa sababu walifanya dhambi nzito zaidi au walitenda dhambi mara nyingi zaidi kuliko wengine walitoka Galilaya. Katika utamaduni wa Kiyahudi, iliaminika sana kwamba mambo mabaya yalitokea kwa sababu ya dhambi. Walidhani jinsi kifo cha mtu kilivyo kuwa kibaya zaidi, ndivyo dhambi ilivyo kuwa mbaya zaidi katika maisha ya mtu huyo. Yesu anauliza swali ili kupinga dhana hii.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wako huamini nini kuhusu jinsi mtu anavyokufa? Nini kinamfanye mtu afe vibaya zaidi kuliko mtu mwingine?

Yesu anajibu swali lake mwenyewe. Anasema "Nawaambia" ili kusisitiza kwamba dhana ya watu ilikuwa si kweli kabisa. Yesu anawaonya watubu, au waache kutenda dhambi, wamgeukie Mungu na kumtii Mungu au wangeteseka na kufa kama vile

Wagalilaya. Neno la Yesu linaweza kutafsiriwa kwa njia mbili. Tafsiri moja ni kwamba wangekumbana pia na hukumu ya Mungu na kufa na dhambi zao ambazo hazijasamehewa. Tafsiri nyingine ni kwamba wangekuwa cha kimwili cha kikatili na kuangamizwa kama taifa. Hii inaweza kuashiria kile kilichowapata Wayahudi wengi mwaka 70 AD wakati Warumi walipoharibu Yerusalem. Ni bora kuweka tafsiri ya jumla zaidi kwa sababu msisitizo wa Yesu ni toba. Mtu yejote anayeacha kutenda dhambi na kumgeukia Mungu hataona kifo cha milele, lakini hii haimaanishi kwamba ataepuka kifo cha kimwili cha kikatili.

Kisha Yesu anaongea kuhusu tukio la kutisha la hivi karibuni ambalo wasikilizaji wake tayari walijua. Yesu anazungumzia watu 18 waliokufa kutokana na ajali wakati mnara wa Siloamu ulipowaangukia. Siloamu ni jina la bwawa na eneo lililozunguka bwawa hilo Yerusalem. Huenda mnara wa Siloamu ulikuwa jengo kubwa ambalo lilikuwa sehemu ya ukuta wa jiji.

Komea hapa na uonyeshe picha ya mnara kwenye ukuta unaozunguka Yerusalem.

Yesu anauliza swalii kama hilo ili kuendelea kupinga dhana ya uongo ya watu kwamba watu waliokufa Yerusalem walikuwa wenyewe dhambi zaidi kuliko wengine wanaoishi huko. Yesu tena anasema kwamba dhana zao si sahihi. Anarudia tena ili kusisitiza kwamba Mungu atahukumu kila mtu asiyetubu na kifo cha milele.

Kisha Yesu anasimulia mfano, au hadithi fupi, ili kuonyesha toba na hukumu ya Mungu inayokuja. Hadithi hiyo inahusu mtu aliye na mtini. Mitini ilikuwa kawaida Israeli na ilizaa matunda ambayo yangweza kuliwa. Mtu mmoja alipanda mtini katika shamba lake la mizabibu, au shamba ambalo mizabibu ilipandwa ili kuzalisha zabibu.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya mtini wenyewe matunda na picha ya zabibu kwenye mizabibu.

Mwenyewe alitafuta matunda kwenye mti huo kwa miaka mitatu, lakini haukuzaa kamwe. Yuko tayari kukata mti wote ikiwa ni pamoja na mizizi yake. Anauliza swalii la kuonyesha maoni yake kwamba mtini haupaswi kutumia udongo mzuri tena katika shamba la mizabibu. Lakini mtunza shamba, au mtumishi aliyetunza mizabibu, anamwomba mtu huyo aruhusu mti huo uishi mwaka mwingine. Mtumishi huyo anasema atatunza mti huo. Atapalilia mti huo na kuweka mbolea kwenye udongo ili kuuboresha udongo huo. Hii ingesaidia mti huo kukua vizuri na kuzaa matunda. Mtumishi

huyo anasema kwamba ikiwa utazaa matunda, hatakata mti huo. Usipozaa matunda kwa mwaka mmoja, atakata mti huo. Yesu anaashiria kwamba sasa ni wakati wa watu kutubu na kuanza kuishi maisha yenyewe kuzaa matunda. Kila mtu anatenda dhambi na anastahili hukumu ya Mungu. Lakini Mungu ni mwenye rehema, pia. Kwa sababu ya huruma ya Mungu, wakati mwingine anashikilia hukumu yake kwa muda mfupi.

Tunajua kutoka kwa hadithi zilizotangulia kwamba Yesu anaelekea Yerusalem ambako anajua atateseka na kufa. Katika hadithi hii, Yerusalem inaendelea kuwa mahali pa kutisha palipozungukwa na kifo. Lakini Yesu anasisitiza kwamba msiba na hukumu ya Mungu haina maana sawa. Dhambi ya mtu haisababishi msiba.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 13:1-9

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Yesu anawafundisha wanafunzi wake na umati. Mtu fulani katika umati anamjulisha Yesu kwamba Pilato aliwua Wayahudi kutoka Galilaya waliokuwa wakitoa dhabihu Yerusalem. Watu wanadhani kwamba walikuwa kwa njia hiyo kwa sababu walikuwa wenyewe dhambi zaidi. Yesu anauliza maswali ili kurekebisha dhana yao. Yesu anatumia mifano ya kile kilichotokea Galilaya na ajali huko Yerusalem ili kufundisha toba.

Tukio la pili: Yesu anafundisha kwamba kila mtu anahitaji kumgeukia Mungu kabla ya kuchelewa sana kwa kutumia mfano. Yesu anafundisha kuhusu mtu anayepanda mtini usiozaa matunda.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Mtu anayemjulisha Yesu
- Mtu anayepanda bustani
- mtini
- Mtunza-bustani

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyе madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Yesu anafundisha umati mtu anapomweleza kwamba Pilato, gavana wa Roma, aliwaua Wayahudi Yerusalem. Mtu huyo anasema kuwa Pilato alichanganya damu yao na damu ya dhabihu zao. Wayahudi hao walitoka Galilaya.

Ni muhimu kukumbuka kwamba neno kama "sasa" halitumiwi kuonyesha wakati bali linatumwiwa kuonyesha kwamba tukio jipya linatokea.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alitoka katika eneo la Galilaya.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi walitoa dhabihu za wanyama katika Hekalu la Yerusalem. Walifanya hivyo ili kumshukuru Mungu au kumwomba msamaha wa kutotii kwao. Kwa kuwa askari hao waliwaua Wayahudi walipokuwa wakitoa dhabihu, damu yao ilichanganyika na damu ya wanyama.

Watu wanadhani kwamba Wayahudi hao walikuwa kwa njia hiyo kwa sababu walikuwa wenye dhambi zaidi. Yesu anauliza maswali ili kurekebisha dhana yao. Yesu anatumia mifano ya kile kilichotokea Galilaya na ajali huko Yerusalem ili kuwafundisha toba.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anatumia maswali kushughulikia dhana za watu zisizofaa. Walidhani kwamba watu waliokufa kikatili walikuwa wenye dhambi zaidi au walitenda dhambi mara nyingi zaidi kuliko wengine. Yesu anawaambia kuwa dhana hii si sahihi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hapuuzi jinsi watu walivyokufa. Lakini katika hali zote mbili, Yesu alielekeza dhana za watu kuhusu umuhimu wa toba, au kuachana na dhambi na kumgeukia Mungu.

Yesu anasema kwamba watu wangeangamia au kufa, kwa njia hiyohiyo.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu hasemi kwamba wangekufa kwa njia hiyohiyo, lakini Yesu anasisitiza kwamba wale wasiotubu watakuwa kifo cha kiroho.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaacha kutumia matukio halisi ya maisha na kuanza kufundisha toba kwa kusimulia hadithi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anatumia hadithi hii kuonyesha hukumu ya Mungu na pia tumaini la toba. Mtunza-bustani anaupa mti wakati wa kuzaa matunda badala ya kuukata. Kwa njia hiyohiyo, Mungu anaonyesha huruma kwa watu kwa kuwapa muda wa kuacha kutenda dhambi na kumtii. Hata hivyo, wasipomtii Mungu, watacabiliwa na hukumu ya Mungu kama vile mti usiozaa matunda utakavyotwa.

Yesu anafundisha kwamba kila mtu anahitaji kumgeukia Mungu kabla ya kuchelewa kwa kutumia mfano. Yesu anafundisha kuhusu mtu anayepanda mtini usiozaa matunda.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 13:1-9

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahuksika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Umati
- Mtu anayemjulisha Yesu
- Mtu mwenye bustani
- Mtini
- Mtunza-bustani

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akijibu maoni ya mtu fulani kuhusu mauaji ya Wagalilaya fulani. Yesu anawakumbusha kuhusu vifo vingine vya kusikitisha. Katika visa vyote viwili, Yesu hazingatii vifo, bali anazingatia haja ya watu wote kutubu ili wasione kifo kibaya cha kiroho.

Hakikisha kwamba timu inaigiza mfano wakati Yesu anapousimulia. Huku wakiigiza hadithi, timu inaweza kuonyesha uwezekano wa mti kuzaa matunda katika siku zijazo.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza mtu katika umati akimwambia Yesu kuhusu Wagalilaya amba Pilato aliwaua walipokuwa wakitoa dhabihu. Yesu anaelekeza maoni hayo kwa kuuliza swalii ambalo halihitaji kujibiwa. "Mnadhani kwamba hawa Wagalilaya amba walikufa kifo cha namna hiyo walikuwa na dhambi kuwazidi Wagalilaya wengine wote?" Kisha Yesu anawaambia watubu au wataangamia vivyo hivyo. Yesu anatumia mfano mwingine wa watu waliokuwa mnara ulipoanguka na kuuliza swalii kama hilo. Yesu anajibu kwa njia hiyohiyo: anawaambia watubu au wafe kwa njia hiyo hiyo

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mtu aliyemjulisha Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nimechanganyikiwa. Nilifikiri kwamba kifo hicho cha kutisha kinaweza kumpata mtenda dhambi mbaya tu.", "Nimechukizwa, Yesu anasema kwamba hawakuwa wabaya kutuliko?", "Ninaona aibu. Nilidhani nilikuwa bora kuwaliko."

Muulize mwigizaji anayeigiza mtu katika umati, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Yesu anasema kweli. Nahitaji kuacha kutenda dhambi na kumgeukia Mungu.", "Ninaogopa. Sijui kifo kitakuja lini.", na "Nilikosea, mimi si bora kuliko wengine." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akisimulia mfano kuhusu mtini amba haukuwa unazaa matunda. Mwenye shamba la mizabibu anaamua kuukata. Lakini mfanyakazi shambani aliomba mwaka mmoja wa kuweka mbolea kwenye mtini kwa matumaini kwamba utazaa matunda katika siku zijazo. Usipozaa matunda, mwenye shamba atakata mti.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mwenye shamba la mizabibu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuvunjika moyo.

Mmea huu unapaswa kuwa unanipa matunda tayari.", "Bado ninataka mmea huu shambani mwangu, lakini usipozaa matunda unatumia nafasi ambayo mimea mingine ingeweza kutumia.", na "Ninahisi huruma, mtunza-bustani atautunza mmea kwa matumaini kwamba utazaa."

Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Nataka kujua matunda ambayo nahitaji kuzaa.", "Ninahisi utulivu kwamba Mungu ana subira nami.", na "Ninahitaji kukua zaidi ili nizae matunda nitakayowapa wengine."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 13:1-9

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha umati. Mtu fulani katika umati anamweleza Yesu kwamba Pilato aliwaamuru askari wake wawaue Wayahudi kutoka Galilaya walipokuwa wakitoa **dhabihu** kwa Mungu. Hapa, dhabihu inarejelea dhabihu ya damu iliyofanywa kwa kuua na kumchoma mnyama. Wayahudi walitoa dhabihu kwa Mungu katika Hekalu la **Yerusalemu**. Hakikisha kwamba umetafsiri dhabihu kama vile umetafsiri hapo awali. Dhabihu na Yerusalemu yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anaposema kuwa watu walidhani kwamba Wayahudi waliokuwa walikuwa **wenye** dhambi zaidi, neno mwenye dhambi linamaanisha mtu asiyetii sheria ya Mungu mara kwa mara. Hakikisha umetafsiri neno mwenye dhambi kama vile umelitafsiri hapo awali. Neno dhambi liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anaonya watu kwamba wanapaswa **kutubu** kabla Mungu hajawahukumu kwa kifo cha milele. Kutubu kunamaanisha kuacha kutenda dhambi, kumgeukia Mungu, na kumtii. Hakikisha umetafsiri kutubu kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Neno kutubu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anauliza swalii lilelile lakini kwa njia tofauti anapozungumza kuhusu ajali huko Yerusalemu. Aauliza umati kama walidhani Wayahudi waliokuwa **na hatia zaidi** kuliko Wayahudi wengine walioishi Yerusalemu. Hapa, hatia zaidi inaweza kutafsiriwa kama wenye deni. Mara nyingi, Wayahudi walitumia neno deni kumaanisha dhambi. Katika muktadha huu, Yesu

anafafanua dhambi kuwa deni ambalo ni lazima lilipwe kwa Mungu. Ni njia nyingine ya kusema kwamba umati walidhani kwamba watu hao walikuwa wenyewe dhambi zaidi kuliko wengine.

Yesu anafundisha **umati** kwa mfano au hadithi fupi. Hakikisha umetafsiri mfano kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mfano liko kwenye faharasa kuu.

Mfano huo unahusu **mtini** unaokua katika shamba la mizabibu. Mitini ilikuwa kawaida Israeli na ilizaa matunda madogo yanayoliwa yanayoitwa matini.

Komea hapa na uonyeshe picha ya mtini unaozaa matunda ikiwa bado hujafanya hivyo.

Mti huo ulikuwa unakua katika shamba la **mizabibu**, au shamba ambalo mizabibu huzaa matunda yanayoitwa zabibu. Hakikisha kwamba umetafsiri shamba la mizabibu kama vile umetafsiri hapo awali. Neno shamba la mizabibu liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi

mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 13:10-17

Kusikiliza na Moyo

LUKA 13:10-17

Sikiliza Luka 13:10-17 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 13:10-17

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika hadithi iliyotangulia, Yesu alifundisha umati kuhusu haja ya kutubu na hukumu ya Mungu inayokuja. Katika hadithi hii, Yesu anafundisha katika sinagogi siku ya Sabato, siku ya kupumzika ya kidini, na anamponya mwanamke mlemavu. Hii inamfanya kiongozi wa kidini akasirike.

Yesu na wanafunzi wake wanaendelea kuelekea Yerusalem ambako Yesu anajua atakufa. Ingawa Luka hasemi hadithi hii inatokea lini, anakazia mahali na siku inapotokea. Yesu anafundisha katika sinagogi, au mahali pa ibada ya Wayahudi.

Hii ni mara ya kwanza ambapo Luka anazungumza kuhusu Yesu akifundisha katika sinagogi tangu Yesu alipoamua kuelekea Yerusalem. Hadithi hii inawakumbusha wasikilizaji wa Luka kuhusu huduma ya Yesu huko Galilaya alipofundisha kuhusu habari njema kwa maskini na habari njema za ufalme wa Mungu.

Yesu anafundisha siku ya Sabato, au siku ya Wayahudi ya kupumzika na kuabudu. Wayahudi waliadhimisha siku ya Sabato tangu Mungu alipowapa amri hii. Lakini katika wakati wa Yesu, viongozi wa kidini waliongeza sheria nyingi kali sana, za sheria maalum kuhusu kazi gani zingeweza au hazingeweza kufanya siku hii.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu hupumzika vipi katika utamaduni wako? Ongea kuhusu siku maalum za kupumzika au siku za kawaida ambazo Mungu au miungu wengine hutukuzwa. Nyinyi hufanya nini siku hizo?

Ndani ya sinagogi, kulikuwa na mwanamke aliyejikuwa akimsikiliza Yesu aliyejikuwa kilema au kibiongo, kwa miaka 18. Pepo mchafu alimfanya mwanamke huyo awe na ugonjwa huu uliomfanya apinde mgongo. Mwanamke huyo hangeweza kusimama wima kwa sababu mgongo wake ulikuwa umepinda sana. Yesu amesimama mbele ya sinagogi. Yesu anamwita mwanamke huyo aje kwake ili amwekee mikono. Yesu anamwita "mwanamke," ambayo ilikuwa njia ya fadhili ya kuzungumza na mwanamke katika utamaduni wa Kiyahudi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Unamwitaje mwanamke asijejulikana kwa heshima na fadhili katika utamaduni wako?

Yesu anasema kwamba amewekwa huru au ameponywa kabisa ugonjwa wake. Yesu anamgusa mwanamke huyo, inaelekea zaidi mgongoni na anasimama wima mara moja. Inashangaza kwamba Yesu angemwita mwanamke wa hadhi ya chini aende mbele. Anampa heshima. Anamponya kimwili, na pia anamrudisha katika jamii yake. Mwanamke huyo anamsifu Mungu kwa sababu anatambua Mungu akifanya kazi kuitia Yesu. Huu ni mfano wa ufalme wa Mungu ukishinda ufalme wa Shetani.

Kiongozi wa sinagogi, au mtu aliyetunza jengo hilo na kupanga shughuli, alikasirika sana. Viongozi wa Kiyahudi waliona ni osa kuponya siku ya Sabato kwa sababu walifikiri kwamba kuponya ni kazi. Kiongozi wa sinagogi anapinga mamlaka ya Yesu hadharani na kujithibitisha tena kama mfasiri halisi wa maandiko. Kiongozi huyo anawageukia

watu na kuwaambia kuwa kuna siku sita ambazo Mungu aliwaruhusu wafanye kazi. Anawaambia watu kwamba wanaweza kuleta wagonjwa wao waponywe na Yesu siku hizo lakini si siku ya saba, siku ya Sabato. Kiongozi huyo anafanya hivyo kwa kunukuu sehemu ya sheria ambayo Mungu alimpa Musa.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu katika utamaduni wako hukosoaje mamlaka hadharani? Wenye mamlaka huitikiaje wanapokosolewa?

Bwana, au Yesu, anajibu kiongozi huyo na wale ambao walidhani hivyo. Luka anatumia jina la Bwana, au bwana, ili kuwakumbusha wasikilizaji wake kwamba Yesu alikuwa mteule wa Mungu ambaye alikuwa na mamlaka ya kweli ya kutafsiri mapenzi ya Mungu. Yesu anawaita wanafiki, au watu ambao maneno yao hayapatani na tabia zao. Katika kisa hiki, inamaanisha watu wanaotarajia wengine wafuate viwango tofauti na vyao. Yesu anawakumbusha kwamba sheria ya Mungu haikuruhusu wanyama wafanye kazi siku ya Sabato. Yesu anamkemea kiongozi huyo kwa kuwakosoa wengine wakati kiongozi huyo alichunga wanyama wake siku ya Sabato. Yesu pia anamshutumu kiongozi huyo kwa kujifanya kwamba alikuwa akiwakosoa watu ilhali alikuwa akimkosoa Yesu.

Yesu anawauliza swali ambalo hatarajii wajibu. Je, kila mmoja wao hakumfungulai ng'ombe wake au punda wake kutoka zizini akampeleka kumnywesha maji siku ya Sabato? Ng'ombe ni mnyama yejote ambaye ni kama ng'ombe.

Koma hapa na uonyeshe timu yako picha ya ng'ombe na picha ya punda ikiwa hakuna wanyama hao katika utamaduni wako.

Kufungua na kupeleka wanyama kunywa maji ilikuwa kazi ambayo Wayahudi waliona kuwa kazi lakini waliifanya kwa sababu ilikuwa muhimu. Yesu anauliza swali lingine ambalo hatarajii watu wajibu. Anataka kusisitiza kwamba hakuosea kumponya mwanamke huyo siku ya Sabato. Ikiwa ilikuwa lazima kuachilia wanyama ili kutosheleza mahitaji yao, je, haikuwa muhimu hata zaidi kumweka mtu mwenye thamani huru kutokana na ugonjwa wake siku ya Sabato? Yesu anamwita mwanamke huyo binti wa Abrahamu ili kusisitiza kwamba mwanamke huo ni mwenye thamani. Binti inamaanisha kwamba alikuwa mzao wa Abrahamu. Wayahudi pia waliitwa wazao wa Abrahamu. Yesu anataka kuonyesha kwamba Mungu anamwona kuwa sehemu ya watu wake wa pekee.

Yesu anasema kwamba ni kwa sababu ya Shetani, au kiongozi wa roho wote waovu, kwamba mwanamke huyo alikuwa amelemee. Shetani alikuwa amemfanya asiweze kusonga kwa uhuru kana kwamba alikuwa amefungwa kwa miaka 18. Yesu anatumia mfano kusema kwamba amemwachilia huru mwanamke huyo kama mnyama anayefunguliwa baada ya kufungwa kwa kamba. Wapinzani wa Yesu waliona aibu kwa sababu Yesu alionyesha hadharani kwamba walikosea. Lakini watu wengine wote katika umati walifurahi kuona miujiza ambayo Yesu alikuwa akifanya.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 13:10-17

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Yesu na wanafunzi wake wako njiani kwenda Yerusalem. Yesu anasimama kufundisha siku ya Sabato katika sinagogi. Yesu anamponya mwanamke mlemau na anamsifu Mungu.

Tukio la pili: Kiongozi wa mahali pa ibada pa Wayahudi anamshutumu Yesu kwa njia isiyo ya moja kwa moja. Yesu analinganisha matendo ya watu kwa wanyama wao na matendo yake kwa mwanamke huyo. Jibu la Yesu liliwaibisha wapinzani wake na watu walifurahi kwa sababu ya mambo ambayo Yesu alifanya.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mwanamke mlemau
- Mtawala wa sinagogi
- Wasikilizaji
- Ng'ombe
- Punda
- Shetani

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyeye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Sabato ilikuwa siku ya Wayahudi ya kupumzika. Lakini kulikuwa na sheria nyingine nyingi zilizowekwa na viongozi wa kidini ili kuwasaidia Wayahudi wasifanye kazi siku ya Sabato. Sheria hizo hazikuwa sehemu ya sheria ya Mungu.

Yesu na wanafunzi wake wako njiani kwenda Yerusalem. Yesu anasimama kufundisha siku ya Sabato katika sinagogi. Yesu anamponya mwanamke mlemau na anamsifu Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba hadithi inaanza na Yesu akifundisha katika sinagogi. Yesu amesimama mbele na watu wameketi chini wakimsikiliza akifundisha.

Ni muhimu kukumbuka kwamba huenda mwanamke huyo alikuwa ameketi nyuma ya sinagogi kwa kuwa alikuwa na hadhi ya chini. Yesu alipomwita aende mbele, huenda alihitaji kupita watu waliokuwa wameketi ili amfikie.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaweka wazi kwamba mwanamke huyo alikuwa amefungwa na Shetani, jambo lililomfanya awe amepinda kwa miaka 18.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kiongozi wa sinagogi alikiri kwamba uponyaji ultokea, lakini lengo lake lilikuwa ni kushika Sabato na si ishara ambazo Yesu alifanya.

Ni muhimu kukumbuka kwamba hali ya mwanamke huyo haikuwa ya kuhatarisha maisha. Kwa hivyo kiongozo huyo ananukuu sehemu ya sheria ya Mungu ambayo Musa alipewa. Lakini Yesu anajibu kwa kulinganisha matendo yao na sheria ya Musa ambayo inasema kwamba hata

wanyama hawawezi kufanya kazi siku ya Sabato. Lakini Wayahudi waliwafungua wanyama wao na kuwapeleka kunywa maji ingawa haikuwa hatari kwa maisha yao kusubiri siku moja.

Kiongozi wa sinagogi anamshutumu Yesu kwa njia isiyo ya moja kwa moja kwa kuwaambia watu kwamba wanawenza kuponywa siku hizo zingine sita. Yesu analinganisha matendo ya watu kwa wanyama wao na hatua yake ya kumponya mwanamke huyo. Jibu la Yesu hadharani lilimwaibisha kiongozi huyo na wale waliofikiri kama yeye. Watu wengine waliokuwa wakisikiliza walifurahia muujiza ambao Yesu alifanya.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 13:10-17

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mwanamke mlemavu
- Mtawala wa sinagogi
- Wasikilizaji
- Ng'ombe
- Punda
- Shetani

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Shetani akimpinda mwanamke huyo kwa miaka 18. Wakati huo huo, timu inaweza kuigiza ng'ombe na punda wakifungwa kwa masaa kadhaa tu.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza kiongozi wa sinagogi akiwa amesimama katika hali ya kujiona mwadilifu akiwakumbusha watu kuhusu sheria ya

Mungu aliyopewa Musa baada ya Yesu kumponya mwanamke huyo siku ya Sabato.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtu anayepeleka ng'ombe na punda kunywa maji siku ya Sabato. Huyu anaweza kuwa mwigizaji sawa na kiongozi wa sinagogi.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akifundisha katika sinagogi siku ya Sabato. Yesu alimwita mbele mwanamke aliyekuwa mlemavu kwa miaka 18.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza mwanamke huyo, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuaibika. Sitaki kila mtu aniangalie..", "Kushangaa. Siamini Yesu anataka niwe mahali pa heshima.", na "Kuguswa. Alinitambua."

Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akiweka mkono wake juu ya mwanamke huyo, na anasimama wiima. Anamsifu Mungu.

Simamisha uigizaji. Muulize muigizaji anayeigiza mwanamke huyo, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Hatimaye niko huru! Uzito umeondolewa. Sasa, naweza kushiriki katika jamii yangu.", "Furaha! Nataka kila mtu ajue kile ambacho Yesu alinifanyi.", na "Kustaajabu. Yesu ni mwenye nguvu zaidi kuliko yule aliyenifanya mlemavu."

Muulize mwigizaji anayeigiza kiongozi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kukasirika. Yesu anawahimiza watu wavunje sheria zetu..", "Ninahitaji kuwadhibiti watu. Yesu anahitaji kukosolewa.", na "Kukasirika. Mwanamke huyo angeweza kusubiri hadi kesho!" Anzisha uigizaji tena.

Igiza kiongozi akiwakosoa watu katika sinagogi. Anawaambia kama wanataka kuponywa wasije siku ya Sabato. Yesu anajibu kwa kusema kwamba wao ni wanafiki kwa sababu wanawafungua wanyama wao ili wanywe maji. Yesu anasema kuwa mwanamke huyo ni wa thamani zaidi kuliko wanyama hao. Adui wa Yesu wanaaibika lakini watu wanafurahi kwa ajili ya mambo yote ambayo Yesu anafanya.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kukasirika. Wanatakiwa kuwatanza watu, lakini wanafanya iwe vigumu kwa kufuata sheria ya Mungu.", "Huruma. Nimefurahi mwanamke huyo yuko huru.", na

"Tumaini. Nitawakamilishia sheria ya Mungu hivi karibuni."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 13:10-17

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha katika **sinagogi**, au mahali pa ibada pa Wayahudi, siku ya **Sabato**, au siku ya Wayahudi ya kupumzika na kuabudu. Hakikisha kwamba umetafsiri sinagogi na Sabato kama ulivyotafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Koma na uonyeshe picha ya sinagogi ikiwa timu yako inahitaji marejeleo.

Katika sinagogi, kuna mwanamke **aliyelemaa** kutokana na ugonjwa. Hapa, kulemaa au kibiongo inamaanisha kuwa mwanamke huyo hakuweza kusimama wima kwa sababu mgongo wake ulikuwa umepinda au haunyooki. **Roho** au pepo mchafu ndiye aliyesababisha ugonjwa wa mwanamke huyo. Hakikisha kwamba umetafsiri roho kama vile umetafsiri hapo awali. Roho mwovu iko kwenye faharasa kuu.

Kiongozi wa sinagogi anakasirika kwa sababu Yesu aliponya siku ya Sabato. Kila sinagogi lilikuwa na kiongozi mmoja au zaidi. Viongozi hao walikuwa na wajibu wa kutunza jengo hilo na kupanga shughuli na ibada. Hawakuwa makuhani na hawakutoa dhabihu kwa niaba ya watu.

Luka anamwita Yesu, **Bwana**. Jina hili linaashiria kuwa Yesu ndiye aliyekuwa na mamlaka halisi kutoka kwa Mungu ya kutafsiri sheria ya Mungu. Hakikisha kwamba umetafsiri Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba Shetani alimfunga mwanamke huyo kwa miaka 18. **Shetani** ni mkuu wa pepo wote wachafu na ni adui wa Mungu na watu wake. Hakikisha kwamba umetafsiri Shetani kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Shetani liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anamwita mwanamke huyo **mzao wa Abrahamu**. Hili lilikuwa jina lingine la Wayahudi kwa kuwa Abrahamu alikuwa babu yao. Yesu alikuwa akisema kwamba Mungu anamkulali mwanamke huyo kama mmoja wa watu wake wa pekee.

Yesu anamwita kiongozi wa sinagogi na wale wanaofikiri kama yeye **wanafiki**, au watu wanaotarajia wengine waishi kwa njia moja lakini wao wenye hawaishi kwa njia hiyo. Hakikisha umetafsiri mnafiki kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno mnafiki liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapo.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapo.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapo.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 13:18-21

Kusikiliza na Moyo

LUKA 13:18-21

Sikiliza Luka 13:18-21 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewii?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 13:18-21

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa zaidi.

Katika hadithi iliyotangulia, Yesu alimponya mwanamke mlemavu katika sinagogi, au mahali pa ibada pa Wayahudi, katika siku ya mapumziko. Baadaye, kiongozi wa sinagogi alishutumu mafundisho ya Yesu. Yesu alimkabili kiongozi wa sinagogi na kusema kwamba haikuwa kosa kumponya mwanamke huyo siku ya Sabato. Sasa, Yesu anasimulia mifano miwili kuhusu ufalme wa Mungu.

Luka hatuelezi kama Yesu alisimulia mifano hii miwili katika sinagogi au baadaye, baada ya kumponya mwanamke mlemavu. Ni wazi kutokana na maudhui kwamba mafundisho ya Yesu kuhusu ufalme wa Mungu, au Mungu anayetawala katika miyo ya watu, yalihusiana na uponyaji alioufanya. Kulingana na viongozi wa kidini, uponyaji wa Yesu haukuza kwa sababu ulikuwa katika sinagogi. Uponyaji ulifanyika wakati usiofaa kwa sababu ilikuwa siku ya Sabato. Na kulingana na viongozi wa kidini, uponyaji wa Yesu ulielekezwa kwa mtu asiyefaa kwa sababu alikuwa mwanamke aliyetengwa. Lakini Yesu anatofautisha imani za

viongozi wa kidini kwa kueleza jinsi ufalme wa Mungu ulivyo. Haelezei ufalme wa Mungu kwa taswira ya kifalme lakini badala yake, anauelezea kwa taswira ya maisha ya kila siku ya kijijini.

Mfano wa kwanza wa Yesu unafananisha ufalme wa Mungu na mbegu ya haradali ili kuonyesha jinsi ufalme wa Mungu unavyokua na kupanuka. Yesu anaanza kwa kuuliza maswali mawili ambayo yanamaanisha kitu kimoja. Kurudia huku kunasisitiza yale aliyokaribia kusema na kutanguliza mada mpya katika mafundisho yake. Kwa Wayahudi, mbegu ya haradali iliashiria kila kitu kilichokuwa kidogo. Hata ingawa mbegu hiyo ilikuwa ndogo, mtu alipopanda mbegu hiyo, ilikua na kuwa mti uliokuwa na urefu wa mita tatu au futi kumi. Kama mbegu ya haradali, ufalme wa Mungu huanza kama kitu kidogo sana, lakini muda unapokwenda, unakua na kuwa mkubwa sana. Mti huo hukua mrefu sana hivi kwamba ndege wanaweza kujenga viota kwenye matawi yake.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya mbegu ya haradali na mti unaokua.

Yesu analinganisha mara nydingine kwa kusimulia mfano wa pili. Yesu anauliza swali la hapo awali tena, "Nitaufananisha Ufalme wa Mungu na nini?" na hatarajii swali hilo lijibiwe. Badala yake, anatoa jibu kwa kufananisha ufalme wa Mungu na chachu. Katika mfano huo, mwanamke fulani anatengeneza mkate. Anaongeza kiasi kidogo cha chachu, au kitu kinachotumiwa kufanya unga wa mkate upanuke na kuongezeka, kwenye kiasi kikubwa cha unga. Wasomi hawajui vipimo halisi vya seah katika vipimo vya kisasa. Tunajua kwamba unga huu ungetosha kuoka mkate wa kulisha watu zaidi ya 100! Chachu inaenea kwenye unga hadi unga wote unaumuka. Kwa kawaida hii ilichukua masaa kadhaa. Matokeo ya utawala wa Mungu katika maisha ya watu wachache huenea ulimwengu kote kwa njia hii.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya mwanamke anayechanganya chachu na unga ili kutengeneza mkate. Jadili na timu yako. Watu hutengenezaje mkate mahali unapoishi? Eleza jinsi ya kufanya hivyo.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 13:18-21

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Yesu anafundisha. Anafananisha ufalme wa Mungu na mbegu ya haradali. Mtunza-bustani anapanda mbegu ya haradali. Baada ya muda, inakua na kuwa mti mkubwa na ndege wanajenga viota juu yake.

Tukio la pili: Yesu anafananisha ufalme wa Mungu na chachu. Mwanamke anachanganya kiasi kidogo cha chachu na kiasi kikubwa cha unga. Anatengeneza mkate na unatosha kulisha watu 100.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Wale wanaomsikiliza Yesu
- Mtunza-bustani
- Mwanamke anayekanda unga

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyе madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anasimulia mifano mara tu baada ya kumponya mwanamke mwenye hadhi ya chini katika siku ya mapumziko ya Wayahudi. Hili halikuwa jambo ambalo viongozi wa kidini walimtarajia afanye.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anafundisha jinsi ufalme wa Mungu ni tofauti na jinsi watu wanavyotarajia. Analinganisha na vitu ambavyo watu wa kawaida wanaishi vijijini wanetambua.

Yesu anauliza, "Ufalme wa Mungu unafanana na nini? Nitaufananisha na nini?"

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaanza kwa kuuliza swali ambalo hatarajii wasikilizaji wajibu. Katika mifano yote miwili, Yesu anajiuliza swali. Hii inaweza kufananishwa na Yesu kutafakari.

Yesu anafananisha ufalme wa Mungu na mbegu ya haradali. Mtunza-bustani anapanda mbegu ya haradali. Baada ya muda, inakua na kuwa mti mkubwa na ndege wanatengeneza viota vyao juu yake. Kisha Yesu anafananisha ufalme wa Mungu

na chachu. Mwanamke anachanganya kiasi kidogo cha chachu na kiasi kikubwa cha unga. Anatengeneza mkate na unatosha kulisha watu 100.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu alitumia ufananisho wa chachu hapo awali. Mara ya mwisho, Yesu alitumia chachu kurejelea unafiki wa viongozi wa kidini. Sasa, anaitumia kama mfano mzuri wa ufalme wa Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mifano yote miwili inaonyesha jinsi jambo dogo sana linavyoweza kuwa na matokeo makubwa. Yesu alitumia hadithi hizi mbili kueleza jinsi ufalme wa Mungu ulivyo; utaanza ukiwa mdogo lakini utakua baada ya muda na kuwa mkubwa kuliko inavyotarajiji.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 13:18–21

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Wale wanaomsikiliza Yesu
- Mtunza-bustani
- Mwanamke anayekanda unga

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mtunza-bustani anayepanda mbegu ya haradali. Timu inaweza kutumia vifaa kama vile tawi au ufagio kuonyesha jinsi mbegu ya haradali ilivyokuwa mtu na ndege walivyojenga viota kwenye matawi yake.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mwanamke anayetumia chachu kutengeneza mkate. Timu inaweza kutumia vifaa kama vile matope yenye

mawe madogo au unga wenyre rangi ili kuonyesha kwamba chachu imeenea kwenye unga wote.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu akitoa mfano wa mbegu ya haradali inayokua na kuwa mti. **Simamisha uigizaji.** Muulize mwigizaji anayemwigiza mtunza-bustani, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nimefurahishwa na jinsi mbegu hii ndogo ilikua ndefu sana.", "Ninafurahi kwamba mbegu haikuwa bali ilikua na kuwa mti wenyre afya.", na "Amani. Ni jambo zuri kuwaona ndege."

Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akitoa mfano wa kiasi kidogo cha chachu kinachofanya unga wote uumuke.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wasikilizaji, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kutarajia. Ufalme wa Mungu utakua!", "Je, haya ni mapinduzi ambayo tumekuwa tukisubiri?", na "Ninafurahi kwamba Yesu anatumia mifano ninayoweza kuelewa."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 13:18–21

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anafundisha na anafananisha **ufalme wa Mungu** na vitu viwili tofauti. Ufalme wa Mungu unarejelea Mungu akitawala katika miyo ya watu kwa njia mpya. Hakikisha umetafsiri Ufalme wa Mungu kama vile umetafsiri hapo awali. Ufalme wa Mungu uko kwenye faharasa kuu.

Yesu anafananisha ufalme wa Mungu na mbegu ya **haradali**. Mbegu ya haradali iliashiria udogo miiongoni mwa Wayahudi.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya mbegu ya haradali na ulinganishe na jinsi inavyokua ikiwa hujafanya hivyo.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 13:22–30

Kusikiliza na Moyo

LUKA 13:22–30

Sikiliza Luka 13:22–30 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 13:22-30

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Hapo awali, Yesu alimponya mwanamke mlemau na kisha akafundisha kuhusu jinsi ufalme wa Mungu ulivyokuwa. Katika hadithi hii, Yesu na wanafunzi wake wanaendelea na safari yao kuelekea Yerusalem ambako anajua atakufa. Njiani, Yesu anasimama vijijini na kuwafundisha watu. Mtu anamwuliza ikiwa ni watu wachache tu wataokolewa.

Yesu na wanafunzi wake wanapitia vijijini wakiwa njiani kwenda Yerusalem. Katika kila mji, Yesu alisimama kuwafundisha watu. Wakati mmoja, mtu anamwuliza Yesu, "Bwana, ni watu wachache tu watakaokolewa?" Hapa, kuokolewa kunamaanisha kukombolewa kutoka kwa adhabu ya Mungu kwa ajili ya dhambi, au kukosa kumtii Mungu. Luka hasemi mtu huyu ni nani, ambayo inamaanisha kwamba jibu la Yesu ni kwa kila mtu.

Yesu anajibu sio kwa kuzungumza kuhusu watu wachache watakaokolewa, lakini kuhusu watu wengi ambao hawataokolewa. Yesu analinganisha ufalme wa Mungu, au Mungu kutawala katika miyo ya watu, na nyumba yenye mlango mwembamba. Ni vigumu kuingia katika Ufalme wa Mungu na mlango mwembamba.

Komea hapa na uonyeshe picha ya mlango wa mbele wa nyumba ya Kiyahudi. Jadili na timu yako: Milango ya nyumba huonekanaje katika utamaduni wako? Mtu hutangazaje kuwasili kwake? Watu wangapi wanaweza kuingia ndani ya nyumba kwa wakati mmoja?

Yesu anasema kwamba watu lazima wajitahidi au watie bidii ili kuingia katika ufalme wa Mungu. Hii haimaanishi kwamba watu huingia katika ufalme wa Mungu kwa kufanya mambo mazuri. Yesu anaeleza kwamba watu wengi watataka kuingia katika ufalme wa Mungu, lakini hawataweza kwa sababu mlango umefungwa. Mwenye nyumba alifunga mlango. Yeye tu ndiye anayeweza kufungua mlango na kuwapa watu ruhusa ya kuingia. Yesu anasema kwamba mwenye nyumba akishasimama kufunga mlango, hakuna mtu atakayeweza kuingia. Yesu anawahimiza watu wajitahidi kumtii Mungu sasa ili waweze kuingia katika ufalme wa Mungu wakati ujao.

Watu wanaajaribu kuingia mlangoni baada ya mwenye nyumba kufunga malango wanasmama nje na kuitana. Katika wakati wa Yesu, watu walibisha mlango ili wafunguliwe. Mwenye nyumba anajibu kwa kusema kwamba hajui watu walio nje ni wa familia gani. Hii inamaanisha kwamba hakuwa na uhusiano nao. Mwenye nyumba hakuwa anarejelea mahali ambapo watu hao walitoka. Watu walio nje wanataka mwenye nyumba aseme kwamba aliwajua. Wanajaribu kuthibitisha hili kwa kusema kwamba wamekula chakula pamoja. Katika utamaduni wa Kiyahudi, hii ilikuwa ishara ya urafiki. Pia wanasema kwamba amefundisha katika miji ambako waliishi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu huthibitishaje kwamba wanamjua mtu katika utamaduni wako? Matukio gani yanayoshirikiwa huimarisha uaminifu mahali unapoishi?

Watu wengine walitaka kuingia kwa sababu walikuwa wamemsikia Yesu akifundisha. Hawataruhusiwa kuingia. Mwenye nyumba atawaambia watu walio nje kwamba hawajui kwa kweli. Mwenye nyumba anawakataa watu walio nje na kuwaambia waondoke. Anawaita watenda maovu, au wale wenyne mazoea ya kufanya mabaya.

Kisha Yesu anaacha kusimulia hadithi ya mwenye nyumba na kuzungumza kuhusu ufalme wa Mungu. Yesu anazungumza kuhusu makundi mawili ya watu: wale ambao ni sehemu ya ufalme wa Mungu na wale watakaokuwa mahali pa adhabu nje ya ufalme wa Mungu. Watu walio nje ya ufalme wa Mungu watalia na kusaga meno, au kusaga meno yao pamoja ili kuonyesha hasira, uchungu na chuki.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu huonyeshaje hasira, uchungu au chuki katika utamaduni wako? Eleza ishara zao za mwili.

Yesu anasema kwamba wakati ujao, watu walio nje ya ufalme wa Mungu watawaona mababu zao na

manabii, au wajumbe wa Mungu, waliomwamini na kumtii Mungu wakiwa katika ufalme wa Mungu. Hawataweza kujiunga na mababu zao Abrahamu, Yakobo, na Isaka wala manabii, wajumbe wa Mungu, ambao walikuwa wamekuwa. Badala yake, watatupwa nje ya ufalme wa Mungu kwa sababu hawakumwamini Yesu. Kutupwa nje kunamaanisha kutengwa au kufukuzwa.

Wayahudi waliamini kwamba wakati Mwokozi Aliyahidiwa alipokuja, kutakuwa na karamu kubwa. Yesu anatumia mfano huu kusema kwamba watu watatoka pande zote, ikiwa ni pamoja na wasio Wayahudi, ili kukaa mezani. Hii inamaanisha kuwa sehemu ya karamu katika ufalme wa Mungu. Kisha Yesu anasema jambo ambalo halikutarajiwa. Yesu anasema kwamba Mungu atawaona watu fulani wakiwa wa maana sana katika ufalme wake ambao Wayahudi hawakuwaheshimu au kuwaona kuwa muhimu. Hii ingejumuisha watu wa Mataifa, au watu wasio Wayahudi. Yesu pia anasema kwamba kinyume chake ni kweli: watu walio na hadhi ya juu duniani watakuwa na hadhi ya chini katika ufalme wa Mungu.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 13:22-30

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Yesu anafundisha katika miji akiwa njiani kwenda Yerusalem. Mtu anamwuliza Yesu ikiwa ni wachache tu watakaokolewa.

Tukio la pili: Yesu anawaambia umati watie bidii ili waingie kwenye mlango mwembamba wa ufalme wa Mungu. Yesu anawaambia kile kitakachotokea wasipoweza kuingia katika ufalme wa Mungu. Yesu anazungumza kuhusu wale ambao hawakingia kupitia mlango mwembamba.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Wasikilizaji
- Mtu anayemwuliza Yesu
- Mwenye nyumba
- Watu walio ndani
- Watu walio nje
- Abrahamu
- Isaka
- Yakobo
- Watu wa Mataifa kutoka sehemu zote

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Mtu anamwuliza Yesu swali kuhusu ni nani atakayeokolewa wakati Yesu anapofundisha. Yesu anajibu kwa kusimulia mfano kuhusu mwenye nyumba na mlango mwembamba.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mlango unampa mwenye nyumba uwezo wa kufunga au kufungua mlango wakati anapotaka.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kuingia kupitia mlango mwembamba kunamaanisha kuamua kuwa karibu na mwenye nyumba, yaani kumfuata.

Watu wengi hujaribu kuingia mlangoni lakini hawawezi kwa sababu mwenye nyumba ameufunga. Wanapajaribu kumfanya mwenye nyumba awatambue, hawatambui. Anafunga mlango na kuwaambia waondoke. Wanahuzunika kwa sababu wanawaona mababu zao kwenye karamu ya ufalme wa Mungu wakiwa na watu wasio Wayahudi na hawawezi kuhudhuria.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kwa Wayahudi, karamu na Abrahamu, Isaka na Yakobo ilikuwa kitu ambacho wangependa walipokuwa sehemu ya ufalme wa Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anaposema watu wanaotoka mashariki, magharibi, kusini na kaskazini, anamaanisha watu kutoka kila taifa duniani kote. Watakuja mezani katika ufalme wa Mungu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kwa Wayahudi ilikuwa ni jambo la kuchukiza kushiriki chakula pamoja na watu wa Mataifa, au wasio Wayahudi.

Ni muhimu kumkumbuka kwamba Yesu anatumia neno kama "Hakika" au "tazama" ili kuwaambia wasikilizaji wake wasikilize kwa makini. Yesu alikuwa akisisitiza kwamba atasema jambo ambalo halikutarajiwa. Yesu anawaambia kwamba katika ufalme wa Mungu, utaratibu wa umuhimu utakuwa kinyume cha kile kilicho duniani.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 13:22-30

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Wasikilizaji
- Mtu anayemwuliza Yesu
- Mwenye nyumba
- Watu walio ndani
- Watu walio nje
- Abrahamu
- Isaka
- Yakobo
- Watu wa Mataifa kutoka sehemu zote

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaanza kuigiza kwa kuonyesha mwenye nyumba akila na kunywa na watu fulani. Wanampa Yesu kisogo wakati anapowasimulia mfano. Baadaye, mwenye nyumba anaenda kuwafundisha watu barabarani.

Anaporudi nyumbani kwake, baadhi ya watu wanageuka na kumfuata mwenye nyumba, lakini wengine hawamfuati. Mwenye nyumba anasubiri kwa muda, kisha anafunga mlango.

Hakikisha kwamba timu inaigiza watu wakijaribu kuititia mlango mwembamba.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza mwenye nyumba akifunga mlango baada ya muda. Watu waliobaki nje wana huzuni na hasira. Wanaangalia ndani ya nyumba kwenye meza ambako Abrahamu, Isaka na Yakobo wanakula pamoja na mwenye nyumba.

Hakikisha kwamba timu inaonyesha watu wakija kutoka kote ili kuketi mezani.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Yesu na wanafunzi wake wakipita mijini wakifundisha wanapoelekea Yerusalem. Mtu katika mji mmoja anamwuliza Yesu ikiwa ni wachache tu watakaokolewa.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nahisi nikiwa na uhakika. Sisi ni sehemu ya hao wachache.", "Kuchanganyikiwa, nilidhani Yesu alikuja kumwokoa kila mtu katika Israeli.", na "Yesu atajibuje swalii hili? Huwa ana njia isiyotarajiwa ya kujibu." Anzisha uigizaji tena.

Yesu anawaambia wote wanaomsikiliza wajitahidi kuingia kuititia mlango mwembamba. Anasema kwamba watu wengi wanajaribu kuingia lakini hawataweza kufanya hivyo. Yesu anasema, "Wakati mwenye nyumba atakapoondoka na kufunga mlango, mtasimama nje mkibisha mlango na kusema, 'Bwana! Tufungulie mlango!' Lakini yeeye atawajibu, 'Siwajui ninyi, wala mtokako.' Ndipo mtamjibu, 'Tulikula na kunywa pamoja nawe, tena ulifundisha katika mitaa yetu.' Lakini yeeye atawajibu, 'Siwajui ninyi, wala mtokako. Ondokeni kwangu, ninyi watenda maovu!'"

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wasikilizaji, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Nilidhani nilihitaji kuwa pamoja na Yesu tu.", "Kuwa na wasiwas. Sikujua kwamba kuingia katika ufalme wa Mungu ilikuwa vigumu sana.", na "Kukasirika. Sisi ni watu wa Mungu. Yesu anawezaje kusema kwamba Mungu hatatutambua?" Anzisha uigizaji tena.

Yesu anaendelea kufundisha. Anasema, "Ndipo kutakuwako kilio na kusaga meno, mtakapowaona Abrahamu, Isaki, Yakobo na manabii wote wakiwa

katika Ufalme wa Mungu, lakini ninyi mkiwa mmetupwa nje. Watu watatoka mashariki na magharibi, kaskazini na kusini, nao wataketi kwenye sehemu walizoandaliwa karamuni katika Ufalme wa Mungu. Tazama, kunao walio wa mwisho watakaokuwa wa kwanza, nao wa kwanza watakaokuwa wa mwisho."

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza watu walio nje, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuvunjika moyo. Kwa nini watu amba si wazao wa Abrahamu wanaruhusiwa kuingia ndani?", "Nilifanya niwezavyo ili niwe wa kwanza, kwa nini niwe wa mwisho?", na "Huzuni, laiti ningemsikiliza Yesu na kutii kile alichosema ."

Muulize mwigizaji anayeigiza watu wa Mataifa, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Furaha. Sijawahi kufikiria kuwa sehemu ya karamu kama hii.", "Ninafurahi kwamba mwenye nyumba alifanya mpango ili nihudhurie.", na "Kwa nini watu wake wengi hawakufanya kile alichosema?"

Muulize mwigizaji anayeigiza Abrahamu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Huzuni. Laiti wazao wangu wote wangekuwa na imani katika Mwokozi wa Mungu tu.", "Mungu ni mwaminifu. Anaendelea kuweka ahadi yake kwa kunileta mimi na wengine wengi kwenye nchi ya kweli ya ahadi.", na "Kunyenyekeea. Mungu aliweza kumtoa mwana wake kwa njia ambayo sikuweza kufikiria."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 13:22-30

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu na wanafunzi au wafuasi wake, wako njiani kwenda **Yerusalem**, au mji mkuu wa kidini wa Wayahudi. Neno Yerusalem liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anapofundisha katika mji mmoja, mtu anamwuliza, "**Bwana**, ni watu wachache tu **watakaoolewa?**" Hapa, Bwana ni cheo cha heshima ambacho kinamaanisha kitu kimoja kama sayidi. Kuokolewa kunamaanisha kukombolewa kutokana na adhabu ya Mungu ya dhambi, au kutomtii Mungu. Hakikisha kwamba umetafsiri Bwana na kuokolewa kama vile ulivyotafsiri hapo awali. Maneno Bwana na wokovu yako kwenye faharasa kuu.

Katika hadithi ya Yesu ya mwenye nyumba, mwenye nyumba anawaita watu walio nje **watenda maovu** na anawaambia waondoke. Watenda maovu ni wale wenye mazoea ya kufanya makosa. Neno maovu liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba watu waliotupwa nje watawaona mababu zao na wajumbe wa Mungu, **manabii**, wakiwa katika **ufalme wa Mungu**, mahali ambapo Mungu anatawala. Hawataweza kujinga nao. Hakikisha kwamba unatafsiri manabii na ufalme wa Mungu kama vile ulivyotafsiri katika vifungu vilivytangulia. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba watu watatoka **pande zote**, Kaskazini, Kusini, Mashariki na Magharibi, ili wawe sehemu ya karamu katika ufalme wa Mungu. Yesu anamaanisha kwamba watu hawatatoka Israeli tu, bali watatoka duniani kote.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu huzungumzaje kuhusu pande katika utamaduni wako? Hakikisha kwamba tafsiri yako inaonyesha kwamba watu watatoka duniani kote.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, similia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwengine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwagine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 13:31-35

Kusikiliza na Moyo

LUKA 13:31-35

Sikiliza Luka 13:31-35 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 13:31-35

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika hadithi iliyotangulia, Yesu na wanafunzi wake walikuwa njiani kwenda Yerusalem. Yesu alisimama na kufundisha katika vijiji tofauti njiani. Katika sehemu moja, Yesu alijibu swalii la mtu kuhusu nani atakayeokolewa. Muda mfupi baadaye, viongozi fulani wa kidini wanamwonya Yesu aondoke kwa sababu Herode alitaka kumuua.

Yesu yuko pamoja na wanafunzi au wafuasi wake wa karibu, akiwafundisha watu katika mji ulio njiani kwenda Yerusalem. Mara tu baada ya Yesu kufundisha kuhusu ufalme wa Mungu kuwa kama nyumba yenye mlango mwembamba, Mafarisayo, au viongozi wa kidini, wanamwambia Yesu aondoke. Wanamwambia Yesu kwamba Herode, gavana wa Galilaya, anataka kumuua. Utakumbuka kutoka kifungu kilichotangulia kwamba Herode Antipa alikuwa mtawala aliyemuua Yohana Mbatizaji kwa kukata kichwa chake. Mafarisayo wanasema hili kama onyo la kiheshima na sio kama amri. Hatujui kama Mafarisayo hawa walikuwa wanyoofu katika onyo lao kwa Yesu, au kama walimtaka aondoke tu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, watu huwaambiaje wengine waondoke katika jamii yao kwa heshima?

Yesu anajibu kwa kuwapa Mafarisayo ujumbe kwa Herode. Yesu anamlinganisha Herode na mbweha. Ingawa Yesu alitumia mfano wa mbweha hapo awali, ulinganisho huu na mbweha una maana tofauti. Huenda Yesu alikuwa akisema Herode alikuwa mjanja au kwamba alikuwa mwenye uharibifu kama mbweha.

Komea hapa na uonyeshe timu yako picha ya mbweha. Jadili na timu yako: Watu hulinganishwaje na wanyama katika utamaduni wako? Mnyama yupi huelezwa kama mjanja katika utamaduni wako?

Yesu anataka Mafarisayo wamwambie Herode kwamba ataendeleza huduma yake kwa muda mfupi kabla ya kumaliza. Yesu anamaanisha kwamba ataendelea kuponya na kufukuza pepo wachafu kutoka kwa watu. Yesu anaposema "leo na kesho," hamaanishi kihalisi siku mbili zaidi. Badala yake, anamaanisha kwa muda mfupi. Mwishoni mwa muda huo, Yesu "angelifikia lengo lake." Inaelekea zaidi kwamba Yesu alikuwa akirejea kifo chake huko Yerusalem. Kufa msalabani kungekuwa tendo la mwisho la Yesu kuwaokoa watu kutokana na kutotii kwao kwa Mungu.

Yesu anasisitiza kwa kurudia kwamba lazima aendelee kusafiri kwenda Yerusalem ili kutimiza kusudi ambalo Mungu alimtuma. Ilikuwa mpango wa Mungu kwa Yesu kufa huko Yerusalem. Yesu anasema kwamba Yerusalem ni mahali ambapo manabii, au wajumbe wa Mungu, hufa. Hii ilikuwa kinaya au kinyume cha kile kilichotarajiwa, kwa sababu Yerusalem ilionekana kama mahali patakatifu, au mahali palipowekwa kwa Mungu. Hekalu, mahali pakuu pa ibada pa Wayahudi,

lilikuwa Yerusalem. Hata hivyo, manabii wengi walikuwa huko Yerusalem hivi kwamba ilijulikana kama mahali ambapo manabii walikuwa. Yesu alikuwa anadokeza kwamba alikuwa nabii na kwamba watu wa Yerusalem wangemuua.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika eneo lako, sehemu zipi huchukuliwa kuwa takatifu, au zilizowekwa kwa Mungu? Watu hutarajia mambo gani yafanyike au yasifanyike katika maeneo matakatifu katika eneo lako?

Kisha Yesu anaongelesha mji wa Yerusalem kwa huzuni kubwa kana kwamba ni mtu. Yesu anasema, "Ee Yerusalem, Yerusalem." Kurudiwa kwa jina la jiji kunaonyesha huzuni na kutokubali.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu huombolezaje au kuzungumza kwa huzuni katika utamaduni wako?

Katika Injili za Mathayo na Marko, Yesu anasema maneno yale yale, lakini Yesu alikuwa hekaluni alipoyasema. Inawezekana kwamba Yesu alisema kitu kimoja zaidi ya mara moja. Yesu anazungumza na watu wa Yerusalem na anawaeleza kama watu wanaowaua manabii waliotumwa na Mungu. Kwa kawaida viongozi wa kidini wa Wayahudi waliwaua wahalifu kwa kuwarushia mawe hadi wafe. Yesu anaposema kwamba anataka "kuwakusanya watoto wako pamoja," anazungumzia watu wa Yerusalem. Yesu anatumia mfano wa kuku na vifaranga wake kusema kwamba alitaka kuwalinda watu wa Yerusalem kutokana na hatari na hukumu. Tofauti na mbweha, kuku anataka kulinda, si kuharibu. Lakini watu wa Yerusalem walikataa kumruhusu Yesu awalinde. Hawakumwamini Yesu kama Mwokozi Aliyahidiwa. Kwa sababu ya hilo, hawangepokea ulinzi wa Yesu kutokana na hukumu ijayo ya Mungu.

Komea hapa na uonyeshe picha ya kuku mwenye vifaranga wake chini ya mabawa yake.

Yesu anatoa unabii kwa kuzungumza kuhusu kile kitakachotokea wakati ujao. Anasema, "Tazama nyumba yenu imeachwa ukiwa." Kutokana na kutomkubali Yesu kama Mwokozi Aliyahidiwa, Mungu atawaacha watu wa Yerusalem na Hekalu ndani yake. Mungu hatalwalinda tena. Wasomi wengi wanaamini kwamba hili ndilo lililotokea wakati Warumi walipoharibu Yerusalem takriban miaka 40 baada ya Yesu kufa.

Yesu anasema kwamba watu hawatamwona tena hadi watakapomkaribisha. Hii inaweza kurejelea kuingia kwa Yesu Yerusalem, kurudi kwa Yesu

duniani kutoka mbinguni, au wakati Wayahudi watakapomkubali Yesu kama Mwokozi Aliyahidiwa. Yesu anatabiri kile watakachosema kwa kunukuu maandiko kutoka katika kitabu cha Zaburi. Yesu anasema, "Amebarikiwa ye ye ajaye kwa jina la Bwana." Nukuu hii inamtkuza Yesu kama Mwokozi Aliyahidiwa ambaye Mungu alimbariki, au kumpa kibali. "Yule ajaye kwa jina la Bwana" ni jina ambalo Wayahudi walitumia kumrejelea Mwokozi Aliyahidiwa. Linamaanisha yule ajaye kama mwakilishi wa Bwana. Bwana ni jina la kibinasi la Mungu, Yahweh. Yesu alijua kwamba alipoingia Yerusalem katika siku zijazo, watu wangepiga kelele za sifa kwa ajili ya miujiza yote ambayo Mungu alifanya kupitia kwake. Lakini hatimaye, wangemuua Yesu, kama vile walivyowaua manabii.

Kufafanua Matukio

KUFAFANUA MATUKIO

LUKA 13:31–35

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, mpangilio, na wahusika wa hadithi.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Tukio la kwanza: Mafarisayo wanamwambia Yesu aondoke kwa sababu Herode anataka kumuua. Yesu anawapa Mafarisayo ujumbe kwa Herode. Yesu anasema kwamba ataendelea na huduma yake kwa muda kabla afe. Kama vile manabii waliokuja mbele yake, Yesu anasema kwamba hatauawa mahali pengine isipokuwa Yerusalem.

Tukio la pili: Yesu anahuzunika juu ya Yerusalem kwa sababu watu walioishi huko waliwaua manabii. Yesu anasema kwamba hivi karibuni watu hawatamwona tena hadi watakaposema, "Amebarikiwa ye ye ajaye kwa jina la Bwana."

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mafarisayo
- Manabii waliouawa
- Watu wa Yerusalem
- Kuku
- Kuku

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenyе madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anasafiri kuelekea Yerusalem.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Mafarisayo wanamwambia Yesu aondoke wakisema kwamba Herode anataka kumuua. Yesu anajibu kwa kusema kwamba ataendelea kufanya kazi zake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anamrejelea Herode anaposema mbweha.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anasema leo, kesho na siku inayofuata, ili kuonyesha kwamba Yesu bado atafanya ishara na miujiza kwa muda mfupi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anawakumbusha Mafarisayo kwamba mababu zao waliwaua manabii, au wajumbe wa Mungu, huko Yerusalem, mji mtakatifu ambapo Wayahudi walimwabudu Mungu. Yesu anaposema, "haiwezekani nabii kufa mahali pengine isipokuwa Yerusalem," anakejeli au kutia chumvi kwamba Yerusalem lilikuwa jiji linalojulikana kwa kuwatesa manabii. Yesu anasema kwamba atafuata hatua sawa na manabii. Vitisho vya Herode havikuwa na maana.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Maneno au misemo gani hutumiwa kutia chumvi au kukejeli katika lugha yako?

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anazungumza na Yerusalem kama vile angeongea na mtu. Yesu anazungumza kuhusu Yerusalem kana kwamba jiji hilo lilikuwa na uwezo wa kuwaua watu. Pia, anarejelea Yerusalem kana kwamba lilikuwa na uwezo wa kumzuia Yesu kuwalinda watu wa Yerusalem.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 13:31–35

Sikiliza maandiko kwa mara nyingine tena katika toleo ambalo ni rahisi zaidi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho mawili.

Wahusika katika hadithi hii ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mafarisayo
- Manabii waliouawa
- Watu wa Yerusalem
- Kuku
- Vifaranga

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inaigiza Mafarisayo wakimwambia Yesu aondoke.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza manabii na wajumbe fulani wakuawwa kwa mawe huko Yerusalem wakati Yesu anapoelezea vitendo hivyo.

Hakikisha kwamba timu inamwigiza Yesu akalia, au kusema kwa sauti yenyе huzuni, "Ee Yerusalem."

Hakikisha kwamba timu inamwigiza kuku akijaribu kukusanya vifaranga wake chini ya mabawa yake lakini vifaranga wanamkataa kwa kukimbia.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Mafarisayo wakimwambia Yesu aondoke kwa sababu Herode anataka kumuua. Yesu anajibu kwa kusema kwamba ataendelea kufanya miujiza kwa sababu nabii hawezu kufa nje ya Yerusalem. Yesu anasema kwa huzuni kwamba Yerusalem ni jiji

ambalo linawaua wajumbe wa Mungu na kuwapiga mawe wale waliotumwa Yerusalem.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayewaigiza Mafarisayo, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuchanganyikiwa. Kwa nini ana ujasiri sana?.", "Kukasirika, nia yangu ilikuwa aondoke haraka.", na "Kuudhika. Najua kwamba mababu zetu waliwaua manabii wengine, lakini sisi sio kama wao."

Muulize mwigizaji anayemwigiza Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuvunjika moyo. Watu wangu wanaendelea kukataa ujumbe wa Mungu na wajumbe.", "Uzito. Najua kifo changu kinakuja hivi karibuni," na "Siogopi. Najua Baba yangu anatawala." Anzisha uigizaji tena.

Igiza Yesu akisema kwamba amekuwa akijaribu kuwakusanya watu wa Yerusalem kama kuku anavyojaribu kukusanya vifaranga wake. Yesu anawaambia kwamba hawakutaka. Mwishowe, Yesu anasema kwamba hawatamwona hadi watakaposema, "Amebarikiwa yeye ajaye kwa jina la Bwana."

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wanafunzi, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuchanganyikiwa. Kwa nini Yesu anazungumza kuhusu kufa?", "Huzuni, nakumbuka jinsi Yesu alivyokataliwa katika nyakati tofauti.", na "Kutiwa moyo, kutakuwa na wakati ambapo watu watasema "Amebarikiwa yeye ajaye kwa jina la Bwana.""

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 13:31-35

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Baada ya Yesu kufundisha kundi la watu, baadhi ya **Mafarisayo**, au viongozi wa kidini wanamwonya Yesu kwamba Herode anataka kumuua. Hakikisha kwamba umetafsiri Farisayo kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Farisayo liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anawaambia kwamba ataendelea kuwaponya watu na kuwfukuza **pepo** wachafu au roho waovu, kutoka kwa watu. Hakikisha umetafsiri pepo mchafu kama vile umetafsiri katika vifungu viliviyotangulia. Neno pepo mchafu liko kwenye faharasa kuu. Yesu anasema kwamba atafanya hivyo hadi atakapofika **Yerusalem**, au mji mkuu

wa kidini wa Wayahudi, ambako alijua atakufa. Neno Yerusalem liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema Yerusalem ni mji ambaa watu huua **manabii**, au wajumbe wa Mungu. Hakikisha kwamba unatafsiri neno nabii kama vile umelitafsiri hapo awali. Neno nabii liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anasema kwamba watu hawatamwona tena hadi wakati watakapomkaribisha. Watamkaribishwa kwa kusema kwamba **amembarikiwa**, au amepewa kibali na Mungu. Hakikisha kwamba umetafsiri kubarikiwa kama vile umetafsiri hapo awali. Neno kubarikiwa liko kwenye faharasa kuu. Yule ajaye kwa jina la **Bwana** ni jina ambalo linamrejelea Mwokozi Aliyeahidiwa. Hapa, jina Bwana linamrejelea Mungu mwenyewe kwa sababu Wayahudi hawakutumia jina halisi la Mungu, Yahweh, kwa sababu ya heshima. Hakikisha kwamba umetafsiri Bwana kama vile umetafsiri hapo awali. Neno Bwana liko kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwazeza kuamua

kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingle alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 14:1-14

Kusikiliza na Moyo

LUKA 14:1-14

Sikiliza Luka 14:1-14 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 14:1-14

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu na wanafunzi wake wanaendelea kwenda Yerusalem. Katika hadithi ya iliyotangulia, viongozi wa kidini walionya Yesu kwamba Herode alitaka kumuua. Yesu alisema kwamba ataendelea kuwaponya watu hadi wakati wake wa kufa huko Yerusalem. Sasa, Yesu anakula katika nyumba ya kiongozi wa kidini siku ya Sabato, au siku ya Wayahudi ya kupumzika.

Huenda Yesu aliendelea na tabia yake ya kufundisha siku ya Sabato akiwa njiani kwenda

Yerusalem. Ilikuwa desturi kwa Wayahudi kula pamoja baada ya ibada katika sinagogi. Farisayo mashuhuri, au kiongozi wa kidini, anamwalika Yesu nyumbani kwake. Kula chakula pamoja katika utamaduni wa Wayahudi kulikuwa muhimu na kulionyesha hadhi ya mwenyeji na wale walioalikwa. Farisayo aliywaliwa Yesu alikuwa mashuhuri kwa sababu alikuwa kiongozi wa Mafarisayo wengine. Farisayo huyo angewaalika tu wale waliokuwa wa hadhi sawa na yake au ya juu zaidi, kwa hivyo hatujui ni kwa nini Mafarisayo walimruhusu mtu mgonjwa awe kwenye mlo. Katika vifungu vilivytangulia, mara nyingi Luka anaonyesha kwamba Yesu alikula na watu wa hadhi ya chini, amba walikuwa watu wasiofaa kulingana na viongozi wa kidini.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Watu fulani hawawezi kuhudhuria matukio ya aina gani katika utamaduni wako kwa sababu hawana utajiri wa kutosha au wanatoka katika jamii ya hadhi ya chini?

Mara ya mwisho Yesu alipozungumza na viongozi wa kidini, aliwaacha wakiwa na hasira na wakipanga njama ya kumshtaki kwa kufanya kosa. Luka anatukumbusha uadui huu kwa kusema kwamba viongozi wa kidini walikuwa wakimwangalia Yesu kwa makini. Mbele ya Yesu, kuna mtu anayeugua ugonjwa wa kuvimba mwili, au uvimbe usio wa kawaida wa mikono na miguu kuwa na maji. Yesu anawauliza Mafarisayo wote na wataalamu wa sheria waliopo kile ambacho sheria ya Mungu inasema kuhusu kumponya mtu siku ya Sabato. Yesu hawaombi habari, bali anataka watoe maoni yao hadharani. Lakini viongozi wa kidini hawajibu, huenda wanaogopa kukosolewa kwa jibu lolote wanalotoa. Yesu anamgusa mtu huyo, anamponya na kumpa ruhusa ya kuondoka na kwenda nyumbani.

Yesu anatumia uponyaji wake kufundisha kuhusu Sabato. Yesu anauliza swalii la kuashiria kwamba viongozi wa kidini wangemsaidia mtoto au ng'ombe aliyetumbukia katika kisima siku ya Sabato. Ng'ombe ni mnyama yeyote ambaye ni kama ng'ombe. Kisima ni shimo lenye kina ambalo watu huchimba ili kupata maji kutoka ardhini. Ikiwa mtu angetumbukia, hangeweza kutoka yeze mwenyewe. Mtu angelazimika kumsaidia mara moja na asisubiri siku inayofuata kwa sababu mtu au mnyama huyo anngeweza kuzama.

Koma na uonyeshe timu yako picha ya kisima na ng'ombe.

Viongozi wa kidini wananyamaza kwa sababu hawakutaka watu wafikiri kwamba walikubaliana na Yesu. Hawakutaka kukubali kwamba Yesu hakukosea kumponya mtu huyo. Kwa kuwa kimya, viongozi wa kidini wanathibitisha kwamba Yesu ni mwalimu mwenye mamlaka. Viongozi wa kidini hawawezi kubishana na Yesu. Walipokuwa nyumbani kwa Farisayo, Yesu anaona jinsi wageni walivyowasili na kuchagua mahali pa kukaa. Wote walitaka kukaa katika viti vya heshima, au viti ambavyo watu mashuhuri zaidi waliketi.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Katika utamaduni wako, watu huchaguaje mahali pa kuketi wakati wanapoalikwa kwa chakula nyumbani kwa mtu? Mipangilio ya viti huwaje na kwa nini?

Yesu anawashauri wageni kwa kusimulia mfano, au hadithi fupi. Muktadha wa hadithi hii ni karamu ya harusi ya Kiyahudi. Familia zilifanya karamu kama matukio rasmi ambapo wageni waliketi kulingana na umuhimu wao. Mgeni mashuhuri zaidi anakaa karibu na mwenyeji. Yesu anataka wasikilizaji wake wafikirie kile ambacho wangefanya kama mtu angewaalika kwenye karamu hii. Yesu anasema kwamba mtu akijichagulia nafasi ya heshima, basi mwenyeji aliyemwalika anaweza kumwambia ampishe mtu mheshimiwa zaidi kiti chake. Mwenyeji angemwaibisha mgeni huyo hadharani, na angehitaji kukalia kiti kibaya zaidi, au kiti kilicho mbali zaidi na mwenyeji. Badala yake, anapaswa kuchagua kiti kisicho muhimu zaidi ili mwenyeji anapomwona, atamwita rafiki na kumwambia aende kwenye kiti muhimu zaidi. Wageni wengine wote wangemwona mwenyeji akimheshimu. Yesu anatumia mfano huu kufundisha kwamba kila mtu ajikwezaye atapokea aibu. Lakini wale wanaojinyenyeweza na kuchukua nafasi ya chini wataheshimiwa na Mungu.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Mambo ya aina gani huamua hadhi ya mtu katika utamaduni wako? Mtu angewezaje kupunguza hadhi yake?

Yesu anamwambia mwenyeji wake, au Farisayo aliyemwalika, kwamba asiwaalike familia na majirani matajiri tu nyumbani kwake. Mara nyingi wenyeji waliwaalika watu tu amba walijua wangewaalika nyumbani kwao kwa ajili ya mlo. Kwa kukubali mwaliko, mgeni alijua kwamba alikuwa na deni kwa mwenyeji. Yesu anasema kwamba wakiwaalika tu wale amba ni matajiri, basi kula nyumbani kwa watu wengine kutakuwa ni thawabu yao pekee. Badala yake, Yesu anasema kwamba wanapaswa kuwaalika maskini, vilema, vipofu, na viwete, au wale amba hawawezi

kutembea vizuri. Watu hawa walikuwa watu maskini au dhaifu sana kuwaalika viongozi wa kidini kwenye karamu zao Yesu anasema kwamba Mungu atawabariki au kuwalipa kwa kuwajumuisha maskini. Ufufuo wa waadilifu unarejelea wakati ujao wakati ambapo Mungu atasababisha watu wote waadilifu, au walio sawa machoni pa Mungu, waishi tena.

Kufafanua Matukio

KUAFANUA MATUKIO

LUKA 14:1-14

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasaidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasaidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Tukio la kwanza: Yesu anafundisha siku ya Sabato. Farisayo muhimu alimwalika Yesu kwa mlo nyumbani kwake. Yesu amezungukwa na viongozi wa kidini na mtu mgonjwa. Yesu anauliza kama ni halali kuponya siku ya Sabato. Viongozi wa kidini hawaijibu. Yesu anamponya mtu huyo na kuwfundisha kuhusu uponyaji siku ya Sabato kwa kutumia kisima kama mfano.

Tukio la pili: Yesu anaona wageni wakichagua viti vyao. Anasimulia mfano kuhusu karamu ya harusi ili kuwfundisha unyenyeketu.

Tukio la tatu: Yesu anamshauri mwenyeji na anamwambia kwamba anapaswa kuwaalika maskini kwenye karamu yake hata ingawa hawangeweza kumlipa.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mwenyeji (Farisayo)
- Mtu mwenye ugonjwa wa kuvimba mwili
- Wageni (Mafarisayo wengine na wataalamu wa sheria)

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali (vitu ambavyo unaweza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu amekuwa akifundisha siku ya Sabato na kufanya miujiza.

Ni muhimu kukumbuka kwamba mtu mgonjwa ameketi mbele ya Yesu wakati wa mlo. Hatujui jinsi alivyoingia nyumbani kwa Farisayo kwa sababu uwepo wake ungewafanya viongozi wa kidini kuwa najisi.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu anajua kile ambacho viongozi wa kidini wanafikiria. Yesu anajibu fikira zao kwake kwa kuuliza kama ni halali kuponya siku ya Sabato. Yesu anatumia mfano wa kumvuta na kumtoa ng'ombe au mtoto kisimani ili kuonyesha kwamba uponyaji siku ya Sabato haukuwa kosa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba ingawa viongozi wa kidini walikuwa wakimwangalia Yesu kwa makini, Yesu aliwaangalia kwa makini na kujibu kwa kusimulia hadithi kuhusu tabia zao za kuchagua viti.

Wageni wote walitaka kukalia viti vya heshima zaidi, lakini Yesu anatumia hadithi hii kuwaambia kwamba wanapaswa kuwa wanyenyekevu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika utamaduni wa Kiyahudi, kuketi karibu na mwenyeji kulionwa kuwa mahali pa heshima.

Yesu anamshauri mwenyeji wake awaalike watu waliotengwa kwenye karamu zake hata ingawa haingewezekana wamlipe kwa kumwalika kwenye karamu zao.

Ni muhimu kukumbuka kwamba katika utamaduni wa Kiyahudi, maskini, vilema na vipofu walitengwa na jamii. Hawangweza kushiriki kikamilifu katika jamii zao na hawangweza kuwaalika Mafarisayo kwenye karamu kwa sababu walikuwa maskini sana au dhaifu sana kufanya hivyo.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 14:1-14

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina maonyesho matatu.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mwenyeji (Farisayo)
- Mtu mwenye ugonjwa wa kuvimba mwili
- Wageni (Mafarisayo wengine na wataalamu wa sheria)

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza viongozi wa kidini wakimwangalia Yesu kwa makini ili kuona kama atafanya kosa. Igiza Yesu akiangalia wageni wanapochagua viti vyao. Wote wanajaribu kupata viti bora zaidi karibu na mwenyeji.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Igiza Farisayo mashuhuri akimwalika Yesu nyumbani kwake kwa chakula. Wageni wengine ni viongozi wengine wa kidini na mtu aliye mgonjwa. Kila mtu anamwangalia Yesu kwa makini ili kuona kama atafanya kosa. Yesu anawauliza kama ni halali kuponya siku ya Sabato, lakini viongozi wa kidini wananyamaza.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mwenyeji, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kutarajia. Labda sasa naweza kumkamata Yesu akisema jambo baya.", "Sitaki kujibu swalii la Yesu. Anaweza kunifanya nionekane kuwa mbaya mbele ya wageni wangu.", na "Kutaka kujuua zaidi. Sheria ya Mungu haisemi kwamba ni kosa kuponya siku ya Sabato." Anzisha tena uigizaji.

Igiza Yesu akimponya mtu huyo na kumtuma nyumbani. Yesu anatumia mfano wa kumvuta na kumtoa ng'ombe au mtoto kisimani siku ya Sabato ili kuonyesha kwamba uponyaji siku ya Sabato si kosa. Yesu anaona wageni wote wakijaribu kuchagua viti vya heshima. Anasimulia hadithi kuhusu karamu ya harusi ili kufundisha unyenyekevu.

Sasa watu waigize hadithi ambayo Yesu alisimulia kuhusu karamu ya harusi.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mtu ambaye alilazimika kumwachia kitu chake mtu muhimu zaidi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Aibu. Kila mtu ananiona nikihamia kwenye kitu kisicho muhimu.", "Kuudhika. Nilidhani nilikuwa muhimu kwa mwenyeji kuliko hivyo!.", na "Kukasirika. Sitamwalika mwenyeji nyumbani kwangu." Anzisha uigizaji tena.

Muulize mwigizaji anayeigiza mtu ambaye mwenyeji anampa kiti bora zaidi, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kuheshimiwa. Mwenyeji ananithamini sana.", "Ninashukuru kwa urafiki wetu..", na "Nimefurahi kwamba sikuchagua kujikweza na kuonekana mpumbavu kwa kila mtu."

Igiza Yesu akimwambia mwenyeji kwamba asiwaalike tu marafiki zake na wale anaowaona ni muhimu, bali kwamba anapaswa pia kuwaalika maskini, vilema, vipofu na viwete. Yesu anasema kwamba Mungu atamlipa kwa kuwajumuisha walioitengwa.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mwenyeji, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kuudhika. Yesu ni mgeni wangu! Hapaswi kuniambia ni nani ninayepaswa kualika nyumbani kwangu.", "Huo ni wazimu. Kuwaalika watu hao nyumbani kwangu kutanifanya nionekane mbaya.", na "Kufikiria. Yesu yuko sahihi? Labda napaswa kutafuta kumheshimu Mungu kwa kuwajumuisha maskini." Anzisha uigizaji tena.

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 14:1-14

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Yesu anakula nyumbani kwa **Farisayo**, au kiongozi wa kidini, siku ya **Sabato**, au siku ya kupumzika. Farisayo huyo alikuwa mashuhuri kwa sababu alikuwa kiongozi wa Mafarisayo wengine. Alikuwa amealika viongozi wengine wengi wa kidini nyumbani kwake ikiwa ni pamoja na **wataalamu au walimu wa sheria**, au wale walioafsiri na kufundisha sheria ya Mungu. Wote walikuwa wakimwangalia Yesu kwa makini ili kuona kama angeivunja sheria ya Mungu. Hakikisha umetafsiri Farisayo, Sabato na walimu wa sheria kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Maneno yote matatu yako kwenye faharasa kuu.

Mtu amekaa mbele ya Yesu ambaye ana ugonjwa wa **kuvimba mwili**. Ugonjwa wa kuvimba mwili ni ugonjwa unaosababisha miguu na mikono ya mtu kufura na kujaa maji. Kwa sababu alikuwa mgonjwa, uwepo wa mtu huyo ungewafanya viongozi wa kidini wawe najisi, au wasiostahili kumtumikia Mungu.

Yesu anawaauliza kama ni **halali** kumponya mtu siku ya Sabato. Alikuwa akiuliza viongozi wa kidini kile ambacho sheria ya Mungu ilisema kuhusu kuponya siku ya Sabato. Sheria ni inarejelea sheria ambazo Mungu alimpa Musa kwa ajili ya watu wake. Hakikisha kwamba umetafsiri sheria kama vile umetafsiri hapo awali. Neno sheria liko kwenye faharasa kuu.

Yesu anamponya mtu huyo na kusema kwamba wangewaokoa watoto wao au **maksai** ikiwa wangetumbukia ndani ya kisima siku ya Sabato. Maksai ni mnyama yeyote ambaye ni kama ng'ombe. Mara nyingi hutumika kurejelea mnyama anayefanya kazi ya shamba. Kisima ni shimo lenye kina ambalo watu huchimba ili kupata maji kutoka ardhini.

Komea hapa na uonyeshe picha ya maksai na kisima ikiwa bado hujaonyesha.

Yesu anasema kuwa viongozi wa kidini wakiwajumuisha maskini kwa kuwaalika nyumbani kwao basi Mungu atawalipa wakati wa **ufufuo wa wenye haki**. Ufufuo unarejelea wakati ujao wakati ambapo Mungu atasababisha watu wafufuke kutoka kwa wafu kama mtu yule yule. Yesu anarejelea hasa wale wanaofufuka kutoka kwa wafu ambao ni **wenye haki**, au wana uhusiano unaofaa na Mungu. Hakikisha umetafsiri wenye haki kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno ufufuo na wenye haki yako kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinawenza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwisho, kikundi kinawenza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.

Luka 14:15-24

Kusikiliza na Moyo

LUKA 14:15-24

Sikiliza Luka 14:15-24 na uitie moyoni mwako. Sikiliza maandishi mara tatu (katika tafsiri tatu tofauti, kama inawezekana). Kisha kama timu mjadili maswali yafuatayo:

- Unapenda nini katika hadithi hii?
- Je, ni nini hupendi ama huelewi?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu Yesu?
- Hadithi hii inatuambia nini kuhusu watu?
- Hadithi hii inaathiri vipi maisha yetu ya kila siku?
- Je, unajua mtu anayehitaji kusikia hadithi hii?

Kuweka Jukwaa

KUFANYA MAANDALIZI

LUKA 14:15-24

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Hapo awali, Yesu alikuwa nyumbani kwa kiongozi wa kidini siku ya Sabato, au siku ya Kiyahudi ya kupumzika. Yesu alimponya mtu mgonjwa na kuwafundisha viongozi wa kidini kwamba wanapaswa kuwaonyesha maskini ukarimu. Sasa mtu anazungumzia karamu katika ufalme wa Mungu. Yesu anamjibu kwa kusimulia hadithi.

Baada ya Yesu kumaliza kuwafundisha viongozi wa kidini kuhusu kuwajumuisha maskini katika nyumba zao, mtu anayekula pamoja na Yesu alisema kwamba mtu ye yeyote anayekula karamu katika ufalme wa Mungu amebarikiwa, au amepokea heshima kubwa kutoka kwa Mungu. Wayahudi wengi waliamini kwamba wakati Mwokozi Aliyahidiwa alipokuja, kutakuwa na karamu kubwa. Watu waliokuwa waaminifu kwa Mungu wangekuja karamuni na kufurahia baraka za Mungu za kuishi chini ya utawala wa Mwokozi Aliyahidiwa. Yesu anamjibu mtu huyo kwa kusimulia mfano, au hadithi yenyenye maana ya ndani.

Katika hadithi hiyo, mtu fulani alikuwa akipanga karamu, au mlo mkubwa nyumbani kwake. Anatuma watumishi wake wawaambie wageni walioalikwa waje kwa sababu chakula kilikuwa tayari. Lakini wageni wote waliwapa watumishi sababu za kutoweza kwenda hata ingawa walikuwa wameazimia kwenda. Mtu mmoja alinunua shamba na alitaka kulikagua, mwingine alinunua jozi tano za ng'ombe wa kulimia na alitaka kuona jinsi wangefanya kazi na mwingine alisema alikuwa ameoaa hivi karibuni. Hakuna visingizio hivyo viliviyokuwa sababu halisi za wageni kukosa

kuhudhuria karamu. Mtu hangenunua shamba au ng'ombe bila kukagua kwanza. Kuoa pia hakukuwa kisingizio halali. Kiutamaduni, visingizio hivi vya wageni matajiri vingemwaibisha mwenyeji hadharani. Kukataa kwao kunaonyesha kwamba hadhi ya mwenyeji huyo haikutosha wao kuhudhuria karamu yake.

Komea hapa na mjadili na timu yako. Kukataliwa hadharani kunaathirije hadhi ya mtu katika utamaduni wako?

Watumishi waliporipoti visingizio hivyo kwa bwana, alikasirika sana. Bwana anawaamuru watumishi wake waende mitaani, mahali ambapo waombaji na waliotengwa hukaa. Anataka watumishi waalike maskini, vilema, vipofu, na viwete kwa karamu yake. Hawa ni wale watu ambao Yesu aliwashauri viongozi wa kidini wawatunze hapo awali. Viongozi wa kidini waliwatenga watu hao kutoka katika watu wa Mungu. Watumishi walimtii bwana, lakini bado kulikuwa na nafasi kwa wageni zaidi. Kwa hivyo bwana anawaambia waende wakatafute wageni zaidi katika barabara za nje ya mji na barabara za mashambani. Hizi zilikuwa ua zilizogawanya mashamba mashambani.

Koma na uonyeshe timu yako picha ya ua zilizogawanya mashamba mashambani.

Huenda watu maskini walisita kuja karamuni kwa sababu walikuwa maskini sana kumwalika mwenyeji nyumbani kwao. Watumishi wangehitaji kuwashawishi watu waliowapata waje hata hivyo. Bwana anafanya hivyo kwa sababu anataka kila kitimezani pake kikaliwe. Bwana anazungumza kwa nguvu na kusema kwamba hakuna mmoja wa wageni wa awali waliokataa mwaliko wake ataruhusiwa kuhudhuria karamu au kula chakula chochote.

Yesu anatumia mfano huo kufundisha umuhimu wa kukubali mwaliko wa Mungu wa kuwa sehemu ya ufalme wake. Watu wanaokataa mwaliko wa Mungu ni wale ambao hawangependa kuwa sehemu ya ufalme wa Mungu. Wale wanaokubali mwaliko wanafurahia kuwa sehemu ya ufalme wa Mungu. Hawajali hadhi ya kijamii bali huonyesha upendo na ukarimu kwa waliotengwa.

Kufafanua Matukio

KUAFANUA MATUKIO

LUKA 14:15-24

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, utasidia kikundi kuelewa hadithi hii. Utasidia kikundi kufafanua matukio, muktadha, na wahusika kwenye simulizi.

Hadithi hii ina matukio manne.

Tukio la kwanza: Yesu yuko mezani na wageni wengine nyumbani kwa Farisayo siku ya Sabato. Mtu mmoja anazungumza mezani. Yesu anaitikia kwa kusimulia mfano kuhusu bwana anayeandaa karamu na kutuma watumishi wake wakawaalike wageni.

Tukio la pili: Bwana anatuma mialiko kwa wageni muhimu kwa ajili ya mlo nyumbani kwake. Wageni wanakubali mwaliko wake. Chakula kinapokuwa tayari, mwenyeji anawatuma watumishi wake wawaambie wageni waje.

Tukio la tatu: Mgeni mmoja anasema hawezi kuja na anaenda kuangalia shamba lake. Mgeni mwengine anasema kwamba hawezi kuja na anaenda kuangalia ng'ombe wake wa kulimia. Mgeni mwengine anasema kwamba hawezi kuja na anakaa na mke wake. Watumishi wanamwambia bwana kwamba hakuna anayekuja. Bwana anakasirika.

Tukio la nne: Bwana anawatuma watumishi wake mitaani na barabara za mashambani kutafuta wageni zaidi. Watumishi wanawashawishi maskini, vilema, na vipofu waje kwenye karamu ya bwana wao. Nyumba ya bwana na meza yake inajaa. Bwana anasema wageni ambao hawakuja hawatawahi kuonja chakula kwenye karamu yake.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mwenyeji (Farisayo)
- Wageni (Mafarisayo wengine na wataalamu wa sheria)
- Mgeni anayezungumza
- Bwana
- watumishi
- Wageni wanaokataa
- Wageni wanaoshawishiwa kuja

Katika kipindi hiki, tumia mfululizo wa picha zenye madokezo, chora, au tumia nyenzo mbalimbali

(vitu ambavyo unawenza kusongesha kama vile mawe, vijiti, vinyago vya watoto) kufafanua hadithi na matukio yake.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Yesu ameketi mezani na wageni wengine nyumbani kwa Farisayo mmoja siku ya Sabato. Yesu amemponya mtu na kuwafundisha viongozi wa kidini kwamba wanapaswa kuwalika maskini nyumbani kwao kwa ajili ya milo.

Mgeni mmoja mezani anasema kwamba yejote anayekula katika karamu katika ufalme wa Mungu amebarikiwa.

Ni muhimu kukumbuka kwamba Wayahudi waliamini kwamba wangealikwa kwenye karamu ya Mwokozi Aliyahidiwa katika ufalme wa Mungu kwa sababu walikuwa wazao wa Abrahamu. Lakini Yesu anasema hii si kweli wasipomtii Mungu kwa kumkubali Yesu na mafundisho yake na kujumuisha maskini.

Yesu anajibu kwa mfano kuhusu bwana anayetuma mialiko ya karamu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kukataa mwaliko wa mtu wa kuja kwenye karamu kulileta aibu kwa mwenyeji, hasa ikiwa mgeni huyo alikuwa tajiri

Ni muhimu kukumbuka kwamba sababu za wageni za kutoju si halali kitamaduni.

Ni muhimu kukumbuka kwamba kwa kujumuisha watu wasiotarajiwa kwenye karamu yake, Yesu anawaonyesha viongozi wa kidini kwamba Mungu anawajali waliotengwa na atawajumuisha katika ufalme wake.

Kuleta Maandishi Hai

KUDHIHIRISHA MAANDIKO

LUKA 14:15-24

Sikiliza maandiko tena katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Katika kipindi hiki, timu itaigiza hadithi hii.

Hadithi hii ina matukio manne.

Wahusika katika hadithi ni pamoja na:

- Yesu
- Wanafunzi
- Mwenyeji (Farisayo)
- Wageni (Mafarisayo wengine na wataalamu wa sheria)
- Mgeni anayezungumza
- Bwana
- watumishi
- Wageni wanaokataa
- Wageni wanaoshawishiwa kuja

Ifanye timu iigize hadithi hii mara mbili. Kwanza, ifanye timu iigize hadithi bila kusimama. Mara ya pili timu inapoigiza hadithi, wasimamishe katika sehemu tofauti katika hadithi.

Timu inapoigiza hadithi kwa mara ya kwanza, zingatia mazungumzo, mtiririko, mfuatano wa matukio, na mpangilio wa hadithi.

Hakikisha kwamba timu inawaigiza wageni walikubali mialiko na kukataa kwenda kwenye karamu wakati chakula kilipokuwa tayari.

Hakikisha kwamba timu inaigiza nyumba ikijaa watu walioshawishiwa kuja tu. Baadhi ya watu hawa wanawenza kuchechemea au kuelekezwa kama vipofu ili kuonyesha kwamba walikuwa watu waliotengwa.

Mara ya pili timu inapoigiza hadithi hii, wasimamishe kwenye sehemu tofauti.

Mgeni mmoja anasema kuwa yejote anayehudhuria karamu katika ufalme wa Mungu amebarikiwa. Yesu anajibu maneno haya kwa kusimulia mfano.

Sasa igiza mwenyeji akiwatuma watumishi wake waende wakaalike wageni karamuni. Wageni wengi matajiri wanakubali mwaliko wake.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mwenyeji, "Unahisi vipi?" Unawenza kusikia mambo kama, "Kutarajia. Nimefurahi kuwa na wageni mashuhuri kama hao nyumbani kwangu." "Kuwa tayari. Sasa najua kiasi cha chakula na vinywaji vya kuwaambia watumishi wangu waandae kwa ajili ya karamu." na "Natazamia kualikwa nyumbani kwa wageni wangu wakati ujao." Anzisha tena uigizaji.

Igiza mwenyeji akiwatuma watumishi wake tena kuwaambia wageni waje kwa sababu chakula kiko tayari. Mgeni mmoja anasema kwamba hawezu kuja

kwa sababu anahitaji kukagua shamba lake. Mgeni mwingine anasema kwamba hawezi kuja kwa sababu anahitaji kukagua ng'ombe wake wa kulimia. Mgeni mwingine anasema kwamba hawezi kuja kwa sababu alioa hivi majuzi.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza wageni wanaosikiliza hadithi ya Yesu, "Unahisi vipi?" Huenda ukasikia mambo kama, "Kushangaa. Siamini walikataa mwaliko wake kwa sababu kama hizo za kijinga.", "Ninahisi vibaya kwa ajili ya mwenyeji. Lazima anaona aibu sana.", na "Labda mwenyeji hakuwa muhimu kama wageni wake." Anzisha uigizaji tena.

Igiza mwenyeji akikasirika. Anatuma watumishi wake mitaani na katika barabara za mashambani. Watumishi wanawapata maskini, viwete na vilema na kuwashawishi waje kwenye karamu. Wanaingia nyumbani kwa mwenyeji na kula mezani mwake. Kila kitu kimejaa. Mwenyeji anasema wageni waliomkataa hawatawahi kuonja chakula chake.

Simamisha uigizaji. Muulize mwigizaji anayeigiza mtu maskini mezani, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Kunyenyeka. Sikuwazia kamwe kwamba ningealikwa kwenye nyumba nzuri hivyo.", "Kuhangaika. Siwezi kumlipa mwenyeji." na "Kushirikishwa. Ni vizuri kuonwa na kutunzwa."

Muulize kiongozi wa kidini anayesikiliza hadithi ya Yesu, "Unahisi vipi?" Unaweza kusikia mambo kama, "Siwezi kufikiria kuwaalika watu wa aina hiyo nyumbani kwangu. Hakika hamaanishi kwamba watu wasio Wayahudi watakuwa kwenye karamu ya Mungu?" "Kukasirika. Yesu anamrejelea nani?" na "Kufikiria. Labda ninahitaji kusoma maneno ya nabii kwa karibu zaidi."

Kujaza Mapengo

KUJAZA MAPENGO

LUKA 14:15-24

Sikiliza maandiko mara moja katika toleo ambalo ni rahisi kuelewa.

Mtu mmoja mezani anasema kwamba wale wanaokula katika karamu katika **ufalme wa Mungu wamebarikiwa**. Ufalme wa Mungu unarejelea Mungu akitawala katika miyo ya watu kama mfalme wao. Kubarikiwa humaanisha kwamba Mungu amempendelea au kumheshimu mtu fulani. Mtu huyo aliamini kwamba Mwokozi Aliyahidiwa atakapokuja kutawala angeandaa karamu kubwa na kwamba wale waliohuduria

wangebarikiwa. Hakikisha umetafsiri ufalme wa Mungu na kubarikiwa kama vile umetafsiri hapo awali. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Yesu anasimulia **mfano**, au hadithi fupi, ili kumjibu mtu huyo. Hadithi inahusu **bwana**, au mtu mwenye mamlaka, anayewaamuru watumishi wake waalike watu kwenye karamu yake, au karamu kubwa. Hakikisha umetafsiri mfano na bwana kama vile umetafsiri katika vifungu vilivyotangulia. Maneno yote mawili yako kwenye faharasa kuu.

Kuongelea Neno

Kunena Neno

Sikiliza toleo la sauti la kifungu katika tafsiri iliyo rahisi zaidi kueleweka.

Katika kipindi hiki, simulia tena kifungu hicho, mkiwa kikundi, katika lugha yenu.

Kwanza, kikundi kizima kifanye mazoezi ya kusimulia kifungu hicho katika lugha yenu. Kumbukeni kujumuisha vitu ambavyo mliamua katika hatua zilizotangulia, kama vile mfuatano wa matukio, maneno, mafungu ya maneno, hisia, au kitu kingine chochote mlitchochungumzia.

Mtu mmoja kwenye kikundi anapaswa kusimulia sentensi chache za kifungu hicho kisha asitishe. Mtu mwingine kwenye kikundi anapaswa kusimulia sehemu inayofuata ya kifungu hicho kisha asitishe. Fanyeni hivi hadi kikundi kisimulie tena kifungu kizima. Wanakikundi wanaweza kusahihishana katika hatua hii. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kila mtu kwenye kikundi anapaswa kusimulia kifungu kizima bila kukatiza angalau mara moja. Mwanakikundi anaweza kutumia vitu fulani, miondoko au ubao wake wa hadithi ili kumsaidia kukumbuka kifungu hicho. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Kisha, kikundi kinaweza kuamua wanapendelea toleo la nani la kifungu hiki. Mwaweza kuamua kwamba mlipenda jinsi ambavyo mwanakikundi mmoja alivyosimulia tukio moja lakini mlipenda jinsi mwanakikundi mwingine alivyosimulia tukio lingine. Sitisha rekodi hii ya sauti hapa.

Mwishowe, kikundi kinaweza kuweka pamoja toleo la mwisho la kifungu ambalo kila mtu anakubaliana nalo. Kila mtu kwenye kikundi anapaswa kufanya mazoezi ya kusimulia toleo hili la mwisho la kifungu hiki.

Huu ni mwisho wa rekodi ya sauti.